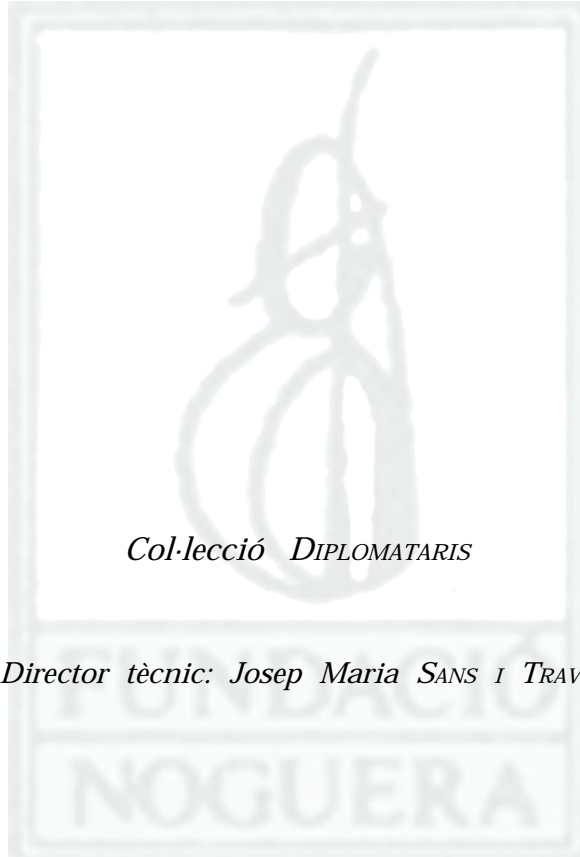

**DIPLOMATARI DEL MONESTIR
DE SANTA MARIA DE SANTES CREUS
(975-1225)**

FUNDACIÓ NOGUERA

Col·lecció DIPLOMATARIS

Director tècnic: Josep Maria SANS I TRAVÉ

FUNDACIÓ NOGUERA

DIPLOMATARIS, 35

**Diplomatari del monestir
de Santa Maria de
Santes Creus (975-1225)**

per

Joan PAPELL I TARDIU

Volum I

BARCELONA, 2005

© Joan Papell i Tardiu, 2005

Edita: Pagès Editors

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

Primera edició: novembre de 2005

ISBN obra completa: 84-9779-336-6

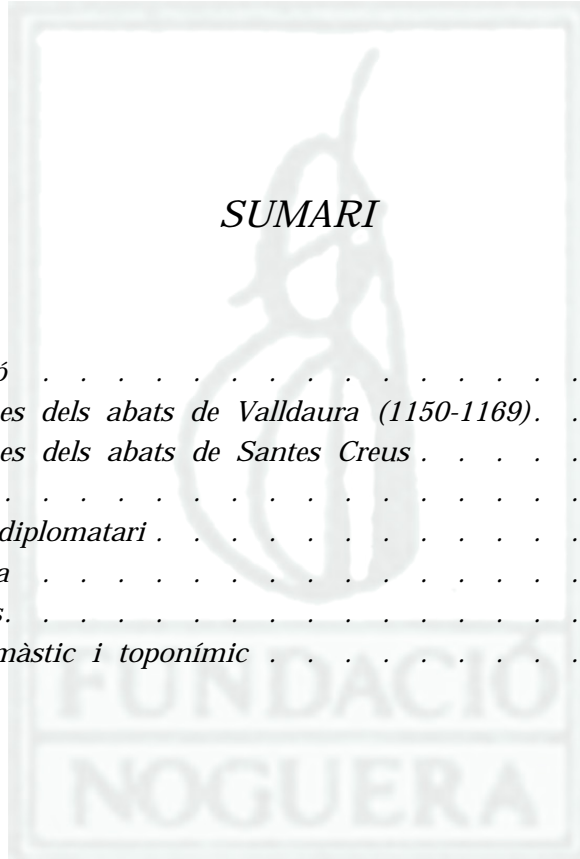
ISBN volum I: 84-9779-333-1

Dipòsit legal: L-1081-2005

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S. L.

SUMARI

	<i>Pàgina</i>
<i>Introducció</i>	7
<i>Els diplomes dels abats de Valldaura (1150-1169)</i>	10
<i>Els diplomes dels abats de Santes Creus</i>	18
<i>Els abats</i>	50
<i>El nostre diplomatarí</i>	50
<i>Bibliografia</i>	53
<i>Documents</i>	57
<i>Índex onomàstic i toponímic</i>	885

INTRODUCCIÓ

FUNDACIÓ

NOGUERA

L'any 1947 el Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Escuela de Estudios Medievales, Sección de Barcelona publicava *El "Llibre Blanch" de Santas Creus (Cartulario del siglo XII)*, edició a cura de Federico Udina Martorell. Eufemià Fort i Cogul en va fer una ressenya bibliogràfica a *Memorias*¹ de l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus que, aquest mateix any de la fundació, apareixia per primera vegada amb aquest títol el seu butlletí de difusió d'activitats. El cartulari, pel que es desprèn de la crítica de la ressenya, fou molt ben acollit: *"El Archivo saluda con alborozo la aparición de esta importantísima edición que ha coincidido con su creación"*. Citem textualment: *"Para los conocedores de la historia de nuestro Monasterio ya basta citar la edición para que se hagan cargo de su importancia"*. I continuava els elogis: *"Es notabilísimo el prólogo y estudio del señor Udina. (...) Son curiosas las diversas consideraciones que el señor Udina recoge de la lectura de la enorme documentación que transcribe, y cuya trascendencia, principalmente histórica, nos manifiesta."*

En la labor de transcripció, a més d'Udina, hi havia participat, en bona part, el director de la Biblioteca Provincial de Tarragona, lloc on es trobava el manuscrit des de la seva exclaustració de l'arxiu monacal de Santes Creus. Així ho reflectia en Fort quan deia: *"En la labor de transcripción del señor Udina ha tenido buena parte el actual Bibliotecario de la Provincial de Tarragona, señor don Jesús"*

---

1. *Memorias*, Archivo Bibliográfico de Santes Creus, fasc. único, Santes Creus, 1947, p. 34-35, en *Bibliografía*, ressenya signada per E. F. (=Eufemià Fort).

Domínguez Bordona, que trasladó el texto íntegro del famoso cartulario cuya custodia regenta. Pero nada puede restar mérito al trabajo del joven investigador señor Udina, que ha incorporado al texto del cartulario tarraconense un número importante de documentos del Archivo Histórico Nacional”.

Al pròleg Udina advertia que: *“La presente edición del Llibre Blanch del Monasterio de Santes Creus ofrece la transcripción de todos los documentos contenidos en el referido Cartulario (...) más la de los documentos que, procedentes del Monasterio, conserva el Archivo Histórico Nacional, y que no figuran en dicho Cartulario.”* És a dir, que la finalitat intrínseca de la publicació era la transcripció del Llibre Blanch, al qual s'incorporava la dels documents existents a Madrid que no figuraven al cartulari.

La nostra transcripció s'ha fet d'acord amb els documents custodiats a l'AHN de Madrid, als quals s'han incorporat els que s'havien extraviat o perdut i que figuren al cartulari de Tarragona. El procés és a la inversa. Una vegada feta la transcripció, s'ha comparat el contingut del document de Madrid amb la versió del cartulari de Tarragona per analitzar les diferències d'interpretació paleogràfica, l'anotació de les quals figura al peu del document. També hem transcrit documents que no figuren als diplomes conservats a l'AHN de Madrid i que, en canvi, són al cartulari.

L'abast cronològic dels documents transcrits pel doctor Udina Martorell abraça des de l'any 975 fins al 1197, encara que n'incorpora un de 1229, un altre de 1251 i cinc sense datar.²

L'objectiu de la nostra transcripció és més ambiciós. Començarem, com ho va fer Udina, l'any 975 i acabarem el 13 de desembre de 1225, últim diploma que, a coneixença nostra, pertany a l'abadiat de Ramon de Rifar. El document següent ja es va redactar en temps de l'abat Bernat Calvó.

ELS DIPLOMES DELS ABATS DE VALLDAURA (1150-1169)

El monestir de Santa Maria de Valldaura —a partir de 1169, Santes Creus— fou fundat per la família Montcada, senyors feudals amb extenses possessions i propietats al Vallès i, posteriorment, a d'altres indrets de Catalunya i de Bascònia. Guillem Ramon de

2. Analitzant els personatges i la localització dels fets (Tortosa) podríem datar-los entre 1160-1180.

Montcada i els seus fills Guillem, Ramon i Berenguer donaven a l'abat de la Granselva (Llenguadoc) unes terres alodials del seu patrimoni, el 4 de desembre de 1150, que tenien a la muntanya de Cerdanyola, perquè hi bastessin un monestir.³ Aquest és el document fundacional del futur monestir de Santa Maria de Santes Creus. Els documents anteriors,⁴ inclosos al diplomatarí que abracen des del 7 de gener de 975 fins al 13 de novembre de 1150, els quals els tenien els monjos enregistrats als calaixos de l'arxiu monacal, obeïen a una pràctica notarial que obligava els possessors de propietats i béns, a l'hora de donar-les, vendre-les o alienar-les, a transferir els títols de propietat als nous possessors o propietaris, en aquest cas, als monjos de Valldaura, més tard de Santes Creus. Només cal fixar-nos en els límits i en la toponímia de les terres o dels immobles per adonar-nos que són els mateixos, en el moment d'una alienació, venda o transferència, dels documents anteriors, encara que els possessors siguin uns altres, fins arribar la propietat a mans dels monjos santescreuencs. Posteriors a la donació de Valldaura també en trobarem d'altres que fan referència a noves transaccions entre el monestir i altres.

L'àmbit territorial d'aquestes terres, futurs dominis de l'abadia de Santes Creus, abraça els llocs que formen la frontera de l'alt, mig i baix Gaià: Albà,⁵ Valldossera,⁶ Montagut,⁷ Selmella,⁸ Aguiló,⁹ Selma,¹⁰ Querol,¹¹ Pinyana,¹² Montoliu,¹³ Clarà,¹⁴ Pobla de Montornès¹⁵ i Tamarit,¹⁶ de la Baixa Segarra: la Guàrdia Lada,¹⁷ Rubinat,¹⁸ Gramuntell,¹⁹ Granyena,²⁰ Montoliu de Segarra,²¹ Vilagrasseta,²²

3. Doc. 47.

4. Docs. 1-46.

5. Doc. 2.

6. Docs. 3, 4, 5, 6, 11, 24, 28.

7. Docs. 3, 7, 11, 31, 41.

8. Doc. 7.

9. Doc. 7.

10. Doc. 41.

11. Docs. 7, 31.

12. Docs. 7, 31, 41.

13. Doc. 37.

14. Doc. 23.

15. Doc. 23.

16. Doc. 37.

17. Doc. 10.

18. Doc. 10.

19. Docs. 10, 26, 27.

20. Doc. 10.

21. Docs. 17, 30.

22. Doc. 35.

Montornès de Segarra i Alta-riba,²³ de les terres del Baix Urgell: Tàrraga,²⁴ Mor,²⁵ Montalbà²⁶ i Vilagrassa,²⁷ de l'Anoia: Copons;²⁸ de la marca penedesenca: Olèrdola,²⁹ Vallmoll³⁰ Castellví de la Marca,³¹ Sant Martí de Sarroca,³² Gelida³³ i Ferran.³⁴ També d'altres llocs de la Catalunya Vella, entorn del primer assentament de Valldaura i al territori de la ciutat de Barcelona,³⁵ Sant Andreu del Palomar,³⁶ així com al nucli de la mateixa Ciutat Comtal, Call,³⁷ Arcs Vells³⁸ i torrent Merdançà,³⁹ i de la Catalunya recent conquerida per Ramon Berenguer IV: Tortosa⁴⁰ i Lleida.⁴¹

Els documents posteriors al diploma fundacional del monestir de Santa Maria de Valldaura, de 4 de desembre de 1150, fan referència a donacions —establiments en propietats musulmanes del territori tortosí— fetes pel comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV, a favor de cavallers anglesos, occitans, catalans i, probablement, genovesos que participaren en la conquesta de Tortosa⁴² i que, més endavant, constituïran la part essencial de la granja cistercenca de Xerta; a la permuta d'una possessió a Subirats per terres a Montbui feta per Bernat i Pere de Santa Eugènia a favor de Ramon i Pere de Subirats;⁴³ l'establiment a cens d'unes terres a la Granada,⁴⁴ i, finalment, el reconeixement de deute i empenyorament d'un mas a la parròquia de Santa Maria dels Sants, mas que posteriorment va formar part de la granja monacal dels

-
23. Doc. 29.
 24. Docs. 18, 22, 33, 34, 36.
 25. Doc. 33.
 26. Docs. 19, 20.
 27. Docs. 10, 33, 34.
 28. Docs. 21, 32.
 29. Docs. 1, 7, 39.
 30. Doc. 1.
 31. Doc. 8.
 32. Doc. 13.
 33. Doc. 44.
 34. Doc. 44.
 35. Docs. 43, 45, 46.
 36. Docs. 12, 25.
 37. Doc. 38.
 38. Doc. 14.
 39. Doc. 14.
 40. Doc. 40.
 41. Doc. 42.
 42. Docs. 48, 49, 50, 54, 58, 59, 60.
 43. Doc. 51.
 44. Doc. 52.

*Banyuls.*⁴⁵ Durant aquests anys immediatament posteriors a la fundació de Valldaura, l'activitat dels monjos es devia reduir al condicionament del petit territori donat pels Montcada, a bastir un incipient monestir i a dedicar-se a l'oració i treball manual, tal com mana la seva regla.

No trobarem el tercer diploma fins el 13 de juliol de 1154.⁴⁶ Aquest fa referència a un intent de creixement de la propietat, encara que més aviat podríem deduir que es tracta d'un intent d'assentar-se en altres contrades més propícies al desenvolupament de la seva activitat ramadera i agrícola. Si hem de fer cas al monjo arxiver i historiador que va viure entre el segle XIV i el XV, fra Bernat Mallol, el motiu d'un primer intent de marxar lluny de Cerdanyola, fou que el lloc era estret, i per culpa de la proximitat de conreadors i altres habitants establerts allí feia molts anys i amb els quals la rivalitat era permanent, la qual cosa no permetia l'expansió del monestir.⁴⁷ El comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV, concedí a Hug I, abat de Valldaura, les terres d'Ancosa, en presència de l'abat de la Granselva, Alexandre, perquè hi fundés el nou edifici monacal si aquesta era la seva voluntat. La concessió fou confirmada el 16 de febrer de 1156 per Guerau Alamany de Cervelló mitjançant la donació i renúncia dels drets que tenia sobre aquesta possessió.⁴⁸ Abans de la concessió, Guillem Ramon de Montcada havia intentat retenir els monjos a Valldaura, conscient que aquests desitjaven cercar altres contrades per a l'establiment definitiu del monestir, concedint a l'abat Guillem el molí de Saltells, al riu Major, dins els límits de la parròquia de Sant Martí de Cerdanyola, el 5 de juliol de 1154.⁴⁹

És a partir de 1156 quan trobem una gran quantitat de diplomes santescruencs, pròpiament dits, els quals fan referència a noves donacions i adquisicions de terres per part dels monjos en "territori" de Tortosa: a Xerta,⁵⁰ principalment, i a Bitem.⁵¹ Sembla

45. Docs. 53, 55, 63.

46. Doc. 57.

47. "Quia locus de Valle Laurea (...) erat valde augustum et prefati abbas et monachi facultatem non habebam ampliando se propter vecinitates et habitaciones hominum a quibusardente animo affectabant esse separati". AHNM, còdex 459, de fra Bernat Mallol, cap. XXIII, *De mutatione monasterio apud Anchosam*.

48. Doc. 61.

49. Doc. 56.

50. Doc. 61.

51. Docs. 62, 64, 65, 66, 68.

ser que, per la informació continguda en aquests primers diplomes, les adquisicions de terrenys al "territori" de Tortosa foren prioritàries pels monjos, la qual cosa ens fa pensar que hi va haver un possible intent de bastir-hi un edifici monacal, però no ho podem afirmar. Mes si tenim en compte que la donació d'Ancosa no es va fer fins el 1156, i si mai no hi va haver un clar interès per construir-hi el monestir i pensant que la donació del "Camp de Santes Creus" no fou feta fins l'any 1160, és molt possible que, al començament, els monjos volguessin edificar-lo malgrat que aquelles terres ja estaven colonitzades i explotades des de sempre. Tots els indicis assenyalen aquesta possibilitat, encara que potser ho van fer sense convicció. Entre 1156 i 1158, possiblement ho havien desestimat, car trobem que l'abat Pere, al començament de juliol de 1158, signa l'establiment de l'almúnia de Xerta a favor de Bertran de Saragossa. I, tot i que es faran noves donacions a favor dels claustrals —com ara la de Guerau de Salvinyac, el 16 de novembre de 1158,⁵² d'unes propietats que havia adquirit⁵³ i que es van donar a cens el 12 de març de 1159,⁵⁴ i la de Pere de Saragossa d'una vinya a Bitem, el 9 de desembre de 1160—,⁵⁵ les terres de Xerta es van continuar cedint a emfiteutes per a la seva explotació en temps de l'abat Pere, com és el cas de l'establiment fet a favor de Ramon de Queralt el 3 de juny de 1164.⁵⁶ Encara el 9 de febrer de 1167⁵⁷ l'abat Pere de Valldaura va rebre, a Bitem, un olivar de Bernat de Sant Ponç i de la seva esposa Agnès, que havia estat comprat a Joan de Mocina el 4 de setembre de 1161.⁵⁸

Sigui com sigui, la donació del 2 de juny de 1160 de l'honor de Santes Creus⁵⁹ —confirmada posteriorment el 8 d'agost de 1160 pel bisbe de Barcelona Guillem de Torroja⁶⁰ i per Guerau Alamany, Guerau de Jorba i Guillem de Montagut⁶¹— farà que els monjos pensin que han trobat en aquest lloc l'espai ideal per a bastir-hi el nou monestir. A la consecució d'aquest objectiu van intensificar

-
- 52. Doc. 81.
  - 53. Docs. 67, 69, 71.
  - 54. Doc. 82.
  - 55. Doc. 90.
  - 56. Doc. 109.
  - 57. Doc. 125.
  - 58. Doc. 99.
  - 59. Doc. 84.
  - 60. Doc. 89.
  - 61. Doc. 88.

els esforços comprant tots els drets senyoriais sobre aquelles terres que a la llarga haurien de constituir la terra *indominicata* del monestir.⁶²

D'altra banda, a partir del 12 de març de 1159,⁶³ continuaren les donacions al Territori de Barcelona. En primer lloc, reberen les terres del sagristà de la canònica barcelonesa, Pere de Sanatija, enfranquides i exemptes del pagament dels drets senyoriais.⁶⁴ Dos anys més tard,⁶⁵ les d'Aimeric de Perusia, donades el 5 d'agost de 1162⁶⁶ a l'abat en remissió dels seus pecats i de les culpes dels seus avantpassats, terres que Aimeric havia comprat a Pere Sants a la parròquia de Santa Eulàlia de Provençana l'any 1157.⁶⁷ Les d'Esteve de la Roca, als Banyuls, lliurades per aquest als monjos per la salvació de la seva ànima el 3 de gener de 1163,⁶⁸ i que havien estat comprades a Arnau Pere de Sants l'any anterior.⁶⁹ I encara que no descuidaren la formació d'un possible, però petit, patrimoni rústic en terres no llunyanes a Valldaura o l'adquisició d'immobles a les poblacions més importants d'aquelles contrades, com ara les cases de Martorell⁷⁰ —cases que l'abat Pere de Valldaura va arrendar a cens l'any 1167—,⁷¹ podem dir que gairebé en el mateix moment de la donació de l'honor de Santes Creus, es decideix aixecar l'edifici claustral a la vorera esquerra del Gaià. Aquesta nova situació va canviar els plans dels monjos que s'esforçaren a cercar i crear una gran propietat i domini seguint el curs del riu, amunt i avall, a una banda i a l'altra, en terres penedesenques i en terres del Camp de Tarragona, fins arribar a la Segarra i l'Urgell. S'albira, doncs, l'abandonament de la política de creixement en terres del Vallès. I això és cert. A excepció de l'adquisició de l'hort de Sentmenat,⁷² el 31 de maig de 1161, no en trobarem cap més fins el 27 de setembre de 1194.⁷³ I encara sospitem que la donació d'aquest hort, feta per Guillem Ramon, el dàpifer, obeïa, com en la donació del molí de

62. Doc. 113.

63. Doc. 83.

64. Doc. 70.

65. Doc. 96.

66. Doc. 101.

67. Doc. 72.

68. Doc. 103.

69. Doc. 102.

70. Doc. 85.

71. Doc. 126.

72. Doc. 97.

73. Doc. 373.

Saltells, més aviat a influir en els monjos perquè no marxessin de Valldaura que no pas a un interès d'aquests per adquirir-la.

La donació del "Camp de Santes Creus" no va ésser un fet aïllat i inconnex. Va anar acompanyada d'altres donacions de terres al Camp de Tarragona, a ponent del riu Francolí. Ens referim a les terres de la partida del Codony —lloc on més tard s'hi bastí una granja que perdurà fins l'exclaustració de Mendizábal— donades per Ramon Berenguer IV, el 16 de juny de 1160,⁷⁴ i que seria confirmada pocs mesos després, el 22 de desembre, per la comtessa de Tarragona Agnès, vídua de Robert d'Aguiló o Bordet, i per Guillem de Claramunt, els quals posseïen drets senyorials sobre el Codony.⁷⁵ Aquestes terres constituïen una extensa propietat a la dreta del Francolí, la més extensa que fins aleshores havia pervingut als monjos. Aquesta recepció de terres al Camp de Tarragona, com d'altres al Penedès, potser féu concebre als claustrals la idea que el Camp de Santes Creus era el lloc idoni per aixecar-hi el monestir definitiu. A més, en aquests moments, els monjos de Valldaura començaven a gaudir de la consideració i estima del comte de Barcelona. Aquest els havia donat Ancosa. Ara el Codony. A més, el dia anterior a aquesta última donació els havia concedit un preuat privilegi: posava els monjos i conversos, els seus béns mobles i immobles, els ramats de bestiar i totes les propietats sota la seva protecció i empara,⁷⁶ alhora que el bisbe de Barcelona, Guillem de Tarroja, els eximia del pagament del delme a l'església de Sant Pere de Vilademàger per les propietats d'Ancosa, parròquia a la qual pertanyien.⁷⁷

Entrarà, doncs, dins el camp de la logística monacal adquirir terres a un vessant del Gaià i a l'altre, acceptar qualsevol donació i fins i tot la compra. La Torre de Valldossera, amb la seva església i totes les terres alodials, conreades i no conreades, van ser comprades a Bernat de Riudefoix el 22 de març de 1161. Es tractava de la possessió que havia heretat del seu avi Bertran Ot i que aquest havia comprat al comte de Barcelona.⁷⁸ Ja en temps de l'abat Pere, el 23 de desembre de 1167, els monjos per dos-cents morabatins compraren a Guerau Alamany i als seus fills Guerau i Hug tots els

74. Doc. 87.

75. Docs. 92, 93.

76. Doc. 86.

77. Doc. 94.

78. Doc. 95.

drets que tenien o poguessin tenir sobre Valldossera.⁷⁹ El mateix Bernat de Riudefoix, seguí els passos del seu senyor natural i, a més de renunciar el 25 d'abril de 1168 a tots els seus possibles drets sobre Valldossera, donà a l'abat garanties de protecció per qualsevol acte vandàlic contra la propietat monacal.⁸⁰ També ho féu l'any següent el seu oncle Berenguer Gassull.⁸¹ I, no gaire més lluny, en direcció nord-est, l'abat Pere comprarà les parellades de les Solanes i d'Olzina Lunar i enfranquirà del delme les terres d'Ancosa mitjançant compra feta a Bernat de Sacelada, el 21 de juny de 1164,⁸² enfranquiment que completarà l'any següent en comprar el delme sobre el pa, el vi, la carn i altres béns d'aquestes terres a Arbert de Castellvell⁸³ i, amb posterioritat, l'any 1167, els drets de Pere de Vilademàger.⁸⁴

És en temps de l'abat Pere quan trobem per primera vegada el testimoni de personatges que entren com a monjos a Valldaura. Aquest és el cas de Ramon de Calaf, que aportà en dot un camp de conreu a la Granada.⁸⁵ Altres preferiren formar part de la comunitat com a familiars, i també aportaren donacions que incrementaren el patrimoni monacal, com ho va fer Pere Guerau en oferir a Valldaura unes cases que tenia a Barcelona, properes al Rec Comtal,⁸⁶ i que havia comprat a Burguet, que a la vegada, l'any 1163, les havia obtingut de Robert Hug i de la seva muller Sibil·la.⁸⁷

El privilegi concedit per Alfons el Cast a Pere de Valldaura, el 18 de gener de 1166, ens fa avinent l'inici de les obres de construcció del nou monestir a la vorera esquerra del Gaià.⁸⁸ El comte-rei els concedia tota la fusta necessària per a edificar l'edifici claustral, des del coll de Balaguer fins al coll de Cabra (*accipiatis [...] ligna et fustam [...] necessariam habebitis ad ipsam domum vestram de Sanctis Crucibus ad omnia edificia ipsius domus vestra construenda*).

Si l'any 1160 Ramon Berenguer IV posava sota la seva especial protecció els monjos, servents, béns, terres i ramats de Valldaura,

79. Doc. 130.

80. Doc. 132.

81. Doc. 137.

82. Doc. 111.

83. Doc. 115.

84. Doc. 124.

85. Doc. 116.

86. Doc. 120.

87. Doc. 105.

88. Doc. 117.

el dia abans de la concessió del Codony era el seu fill, Alfons el Cast, qui atorgava a l'abat Pere, el 26 de juny de 1168, carta d'enfranchiment de tot cens i mals usos sobre les terres que els monjos posseïen al territori de Barcelona.⁸⁹ En aquest mateix any, es fan noves compres i permutes al territori de Barcelona, a la partió entre les parròquies de Santa Eulàlia Provençana i de Sants, que acabaren de perfilar gairebé definitivament la granja dels Banyuls.⁹⁰

La protecció sobre la cabana de Valldaura no tindria raó de ser si no fos perquè els monjos ja es perfilaven com a grans ramaders, els millors i potser més importants de la seva època. Havien rebut la propietat d'Ancosa, drets i terres a les muntanyes de Montagut, posseïen els herbams de les Lannes i tenien les serralades circumdants al monestir. Eren llocs prou importants i extensos per alimentar el bestiar durant tot l'hivern, però els animals necessitaven els pasturatges frescos d'estiu. L'abat Pere inicià una política de captació de pastius estiuenecs al Pirineu; també ho van fer els seus successors fins a obtenir l'espai suficient per alimentar la cabana des de maig a setembre. El primer conveni se signà el 25 de novembre de 1168 amb Pere de Folià que va permetre la pastura del ramat monacal al bosc de Barrades, tot oferint-los la seva protecció.⁹¹

ELS DIPLOMES DELS ABATS DE SANTES CREUS

Per un document de 1166⁹² sabem que el comte-rei Alfons el Cast va concedir a l'abat Pere de Valldaura el privilegi de l'aprofitament dels boscos de Siurana perquè els monjos poguessin obtenir la fusta necessària per a la construcció del nou monestir que s'havia de bastir o s'estava bastint a la vora del riu Gaià. Per tant, el cenobi estava, creiem, en fase de construcció. Els diplomes que abracen els anys que van des de 1163 a 1169 tots citen Pere com a abat de Valldaura, a excepció d'un del 25 de novembre de 1168 en què és citat com a abat dels dos monestirs (*donamus atque concedimus cenobio Sancte Marie de Vallis Lauree vel Sanctarum Crucium*).⁹³ I entre aquest document i el del dia 9 de gener de 1170,⁹⁴ en què Pere figurava solament com a abat de Santes Creus, sols n'hi ha

89. Doc. 133.

90. Doc. 134, de 18 d'agost de 1168.

91. Doc. 136, de 25 de novembre de 1168.

92. Doc. 166, de 12 d'agost de 1173.

93. Doc. 136.

94. Doc. 138.

un, del 17 de juliol de 1169, en què Pere sols s'anomena com abat de Valldaura.⁹⁵

Va ser, doncs, a partir de la primeria de 1170 que els abats passaren a denominar-se exclusivament abats de Santes Creus. Per tant, res no ens impedeix pensar que la comunitat s'hagués traslladat de Valldaura a Santes Creus a finals de 1168 o principis de 1169. A partir d'aquest moment Valldaura va perdurar en el record dels monjos del Gaià com el lloc de la primera estada en terres catalanes de la comunitat cistercenca sorgida de la Granselva.

Veurem, doncs, com a partir d'aquest moment l'abat Pere i els seus successors van centrar els seus esforços a engrandir la propietat territorial als voltants de la terra *indominicata* i expandir-la, prenent el riu Gaià com a eix del senyoriu, al nord, al sud, a l'est i a l'oest. Això ho podem constatar en la primera donació que va tenir lloc estant ja els monjos a Santes Creus. Guilla de Banyeres, amb el consentiment del bisbe de Barcelona, cedia en franc alou la tercera part de la seva possessió de Vila-rodona, població equidistant del monestir a mitja hora i escaig,⁹⁶ i Ramon Pere de Banyeres, dos mesos després, el 23 de març de 1170, la seva d'Ancosa.⁹⁷ Donació que es va veure de nou afavorida per una altra del bisbe i dels canonges de Barcelona dels drets de les aigües, dels recs i caprecs, de les pastures i garrigues, així com de tota la terra de la riba del Gaià que limitava amb el torrent de Rubió.⁹⁸ La donació d'aquesta possessió de Rubió havia de portar problemes a l'abat pel plet sobre els drets que Berenguer d'Ollers pretenia que li fossin reconeguts. La disputa restà tancada quan l'abat Pere, el 13 de novembre de 1171, els redimí per quaranta morabatins i un pollí de cavall.⁹⁹

La penetració cap als pastius frescos d'estiu als Pirineus va anar acompanyada de la protecció reial sobre els ramats, en trànsit i en pastura, així com per als monjos i per als pastors servents. Alfons el Cast signà a Ayerbe, el mes d'abril de 1170, el privilegi de protecció reial per als ramats que pasturin a Coma de Vaca i a Núria.¹⁰⁰ Aquesta especial protecció féu que de bell nou els abats obtinguessin nous

95. Doc. 137. Desconeixem l'existència d'altres diplomes entre ambdues dates.

96. Doc. 139, de 20 de gener de 1170.

97. Doc. 140, de 23 de març de 1170.

98. Doc. 146, de 9 de novembre de 1170.

99. Doc. 151, de 13 de novembre de 1171.

100. Doc. 141.

herbeis. Dolça, senyora de Navata i el seu fill Bernat, el 27 de gener de 1171, donen a l'abat Pere els pastius de Tregurà.¹⁰¹ Nous permisos de pastura els reben d'Hug i de Ponç de Mataplana, el 2 de maig de 1173, que els permetran pasturar els ramats en tots els seus dominis i sota la seva especial protecció.¹⁰² L'engrandiment de les zones de pasturatge indubtablement va comportar problemes amb la població i els petits ramaders de les localitats on es trobaven les herbes. No és estrany que l'abat fes prevaldre els seus drets i que, apel·lant a la protecció reial, de nou sol·licités del comte-rei Alfons el recordatori del privilegi. Aquest, aprofitant la seva estada a Perpinyà, decretà la seva especial protecció, de nou, afegint que en cas de litigi o plet la paraula dels monjos i de l'abat tingués més força que la de l'altre pledejant.¹⁰³

Van ser enfranquides les terres de Valldossera mitjançant la compra del delme a Guerau de Jorba, i amb el seu permís, la part corresponent als altres posseïdors vassalls seus, Ramon de la Torra,¹⁰⁴ de Guerau de Montagut i dels seus successors,¹⁰⁵ que el monestir havia adquirit al senyor eminent, Guerau Alamany, perquè aquestes propietats, no llunyanes a Santes Creus, fossin alodials del monestir.¹⁰⁶ Però potser el fet més destacat que es va produir en aquest any 1170 va ser la penetració en terres de l'Urgell. Un fet tan simple com va ser l'entrada com a monjo de Santes Creus i l'aportació del dot preceptiu ho va fer possible. Arnau de Santa Fe va lliurar a l'abat el seu alou —amb tots els servents— situat al terme de Tàrrega, que havia heretat del seu pare.¹⁰⁷ Noves donacions a la capçalera del Gaià, a Sant Gallard i a Santa Perpètua van incrementar, l'any 1171, les propietats del monestir en la zona axial del Gaià.¹⁰⁸ També en terres del castell Selmella va rebre el monestir un alou de mans de Guillem de Pontils¹⁰⁹ i la possessió de Fontscaldetes —futura granja monacal— al dia següent, donació que va fer Garcia de Siurana, la seva muller Guillemona i llur fill Ramon.¹¹⁰

101. Doc. 148.

102. Doc. 161.

103. Doc. 162, de 2 de maig de 1173.

104. Doc. 147, de 2 de gener de 1171.

105. Doc. 152, de 2 d'abril de 1172.

106. Doc. 142, de 28 de juny de 1170.

107. Doc. 145, de 5 de novembre de 1170.

108. Doc. 156, de 28 de juliol de 1172.

109. Doc. 158, de 8 de febrer de 1173.

110. Doc. 159, de 9 de febrer de 1173.

Un altre vector d'expansió els portarà a la mateixa ciutat de Lleida on va rebre de mans de Ramon de Montcada de les rendes del molí de Dalt cinquanta cafissos de blat, a percebre anualment el dia de Carnestoltes.¹¹¹

El Codony havia estat una donació alodial del comte Ramon Berenguer IV a l'abat de Valldaura. A favor dels monjos havien renunciat els seus drets en Guillem de Claramunt i la comtessa Agnès, com hem dit anteriorment. Però el Codony estava ubicat al Camp de Tarragona, del qual era senyor eminent l'arquebisbe tarragoní, ja que el comte Ramon Berenguer III l'havia alienat i donat a la Santa Seu, l'any 1118, per tal que es restablís a Tarragona la seu metropolitana catalana. Així, doncs, calia que la donació comtal fos refrendada pel seu baró i senyor. I això no es va fer fins el 17 de juny de 1173, quan l'arquebisbe Guillem de Vilademuls, successor de Bernat de Tort, va concedir a perpetuïtat *eiusdem loci* (...) de territorio Terrachonensis in Coctano ad sanctum Iohannem de Concilio, tantum terre quantum sufficiat plenarie ad quatuor iuga boum (...). Com podem veure per l'extensió, la terra és la mateixa donada pel comte Ramon Berenguer IV al Codony. L'enfranquiment del Codony encara va comportar la celebració d'un acte de conciliació, el 12 d'agost de 1173, entre l'abat Pere i Berenguer Ruf de Cervera. Aquest va renunciar els seus drets sobre aquestes terres a canvi d'un pollí mascle o femella.¹¹² A més, va aprofitar l'ocasió per permutar un farraginal, situat als Arcs Vells de Barcelona, pels delmes i primícies de les possessions de Santes Creus, situades a Vila-rodona i a Valldossera.¹¹³

D'ara en endavant veurem com la comunitat del Gaià va anar adquirint possessions no llunyanes al monestir, seguint el massís del Gaià, a cavall entre el Penedès i el Camp de Tarragona. L'any 1173 va posar peu a la serra de Montmell —on convergeixen els termes de Pontons, Aiguamúrcia i Torrelles de Foix. Eren terres que els interessaven i per les que va pagar quatre-cents sous barcelonesos i dos pollins d'egua. Les va comprar als cosins Berenguer de Montfar i Ramon de Palomar i no eren gaire lluny de Vila-rodona. Amb les terres hi anaven inclosos el molí, el rec, el cap-rec, i la pedrera.¹¹⁴

111. Doc. 160, d'1 de maig de 1173.

112. Doc. 166, de 12 d'agost de 1173.

113. Doc. 163, de 17 de juny de 1173.

114. Doc. 164, de 21 de juny de 1173.

A l'Albedó, a Barcelona, Berenguer de Calaf els va donar en alou una vinya, juntament amb unes cases, corrals i un pou sota el fòrum de la ciutat.¹¹⁵

Una nova ampliació dels pasturatges d'estiu va tenir lloc l'estiu de 1173. Guillem de Mataplana i la seva esposa Dolça, per cinquanta sous, i la promesa que seria acceptat com a monjo del monestir quan ell ho decidís, els donà el dret de pastura a Das.¹¹⁶ Pastures que es van veure incrementades per la donació, al mateix port de Das, d'Ermengol d'Alp, quinze dies després de la primera.¹¹⁷

Va aparèixer la possibilitat d'estendre la propietat vora la desembocadura del Gaià. Efectivament, Arnau d'Esplugues i els seus germans, la seva esposa i els seus fills van vendre, el 19 de setembre de 1173, per tres-cents cinquanta sous, l'honor que tenien a Montornès, primera de les terres que, com més endavant veurem, van fer possible la creació de la granja de Montornès —avui la Poble de Montornès.¹¹⁸ Propietat que s'incrementaria de bell nou per la venda que féu Ponç de Rajadell, el 4 de desembre del mateix any, del seu alou que havia heretat dels seus avantpassats, per la quantitat de set-cents sous barcelonesos,¹¹⁹ i, també, per la venda alodial que féu Pere Escorcenc, el 21, del castell i terme d'aquest lloc. Pere d'Escorcenc renunciava, alhora, als seus drets jurisdiccionals, i tot per la quantitat de vint morabatins d'or.¹²⁰ Ens adonem que per part de l'abat hi havia un interès extraordinari per enfranquir de drets les terres de Montornès. Per quaranta morabatins, fra Pere va comprar els drets dels fills de Pere Gornal, menors d'edat; venda que va fer la vídua Ramona, amb l'assessorament dels nobles Bertran de Castellet i Miró de Castellvell.¹²¹ A finals d'any es va comprar per noranta morabatins a Ramon de la Torra, el feu que tenia pel noble Ponç de Rajadell; fet que farà incrementar la propietat de Montornès.¹²²

El testament de Jofre Anglès, de 5 d'octubre de 1173,¹²³ va confirmar la donació que havia fet el dia anterior de la seva possessió

115. Doc. 165, de 4 de juliol de 1173.

116. Doc. 167, de 15 d'agost de 1173.

117. Doc. 168, de 31 d'agost de 1173.

118. Docs. 169 i 170, ambdós de 19 de setembre de 1173.

119. Doc. 173, de 4 de desembre de 1173.

120. Doc. 174, de 21 de desembre de 1173.

121. Doc. 179, de 8 maig de 1174.

122. Doc. 183, de 16 de desembre de 1174.

123. Doc. 172.

de Tortosa,¹²⁴ incrementant el patrimoni santescreuenc a les terres de l'Ebre. Sembla, però, que havia arribat el moment de cedir part del patrimoni tortosí en arrendaments emfitèutics. El 5 de gener de 1174, van ésser arrendades a Joan Anglès les terres que havien pertangut a Marzoc Arraiz¹²⁵ i les cases que el monestir havia rebut de Gilbert Anglès.¹²⁶ D'aquestes darreres, finalment, l'abat en deixaria de percebre el cens, a condició que quan morís Joan Anglès, tots els seus béns passessin a la comunitat claustral.¹²⁷ Altres cases de Tortosa foren arrendades a Pere de Lleida, mitjançant el pagament d'un cens anual d'un morabati.¹²⁸ També fou cedit en establiment a Pere Gálleg i a Guerau Ginestar, per un cens de vint càntirs d'oli anuals, l'honor que havia pertangut a Guillem de Sentmenat. Els monjos es reservaren el dret de fadiga, que establiren en trenta dies.¹²⁹ Es van lliurar a Domènec d'Aldover les terres que tenia el monestir per aportació testamentària de Jofre Anglès, fet en el moment d'ingressar com a monjo a Santes Creus, a excepció del camp que havia venut al seu germà Gisbert, i d'unes cases que també havien estat venudes, situades prop de l'església de Sant Jaume. Per drets d'establiment els monjos reberen la quantitat de deu morabatins.¹³⁰

Guillem de Claramunt va vendre, per mil sous de moneda melgoresa, al monestir de Santes Creus, una nova possessió al terme del Codony, a tocar de les terres de la primera donació, feta l'any 1160. La venda no es va fer tan sols de la terra sinó de tots els drets i jurisdiccions que tenia sobre ella. Eren terres en direcció a Alcover, entre aquesta població i el terme de Vilallonga, en el lloc anomenat Sant Joan del Consell, aptes per al pasturatge. Així ho fa constar el document (*pascua gregibus*).¹³¹ Quatre dies després, el noble Berenguer d'Aguiló i els seus fills aprovaven aquesta venda feta per Guillem de Claramunt i renunciaven els seus drets (*donamus atque laudamus et de nostro iure in vestrum tradimus dominium ac*

124. Doc. 171, de 4 d'octubre de 1173.

125. Doc. 175. Aquest arrendament es feia a la meitat dels fruits, a excepció de l'oli que era al quart.

126. Doc. 176.

127. Doc. 194, de 15 de gener de 1177.

128. Doc. 177, de 7 de gener de 1174.

129. Doc. 178, de 9 de gener de 1174.

130. Doc. 188, de 12 de novembre de 1174.

131. Doc. 180, de 22 de novembre de 1174.

potestatem).¹³² El 9 de juny de 1176 també els van renunciar Joan de Rabinat i la seva esposa Guillema.¹³³

Hem vist com l'any 1173 Santes Creus va posar els peus a Lleida, en el moment de rebre les rendes del molí de Dalt, que li foren atorgades per Guillem Ramon de Montcada. De Pere de Torrefeta, el monestir rebé el dret útil sobre una vinya situada a la Palomera.¹³⁴ D'ara en endavant aquesta partida del Segrià ja no deixà d'ésser citada en la documentació santescreuena.

El mes d'abril de 1176, Ramon de Montcada, des de Tarascó, a la Provença, on es trobava acompanyant el monarca Alfons el Cast, va fer donació al monestir —amb tots els drets i jurisdiccions— de la possessió del Codony, anomenat *Casa Rodona* o *Cases Rodones*. Aquesta propietat l'havia rebuda Ramon de Montcada del rei el mes anterior, quan eren a Perpinyà.¹³⁵ Aquesta donació no era altra cosa que una *insolutumdad*, que compensava la manca del pagament dels mil dos-cents morabatins que el seu pare havia promès donar als monjos de les rendes dels molins de Lleida i que de cap de les maneres podia satisfer. Aquesta donació que satisfieia el deute contret pel Montcada a Santes Creus va ésser confirmada, el 31 de desembre de 1178, per l'arquebisbe de Tarragona —amb el consentiment dels canonges de la catedral—, senyor eminent del Camp de Tarragona. Tanmateix, l'arquebisbe va reservar-se per a ell tots els drets senyorials: el dotzè del blat, del vi i de l'oli, la percepció de màquila del blat que es pogués moldre en els molins que la comunitat cistercenca tingués o aixequés en el futur. Alhora, l'abat prometia no tenir altre senyor que l'arquebisbe.¹³⁶

L'abat Pere havia rebut, l'estiu de 1173, de Guillem de Matalana i d'Ermengol d'Alp les pastures del port de Das (*Podés*). Pel juny de 1177, va rebre de Bernat d'Alp les seves, juntament amb l'aprofitament de l'aigua i tota la llenya que els pastors necessitessin. Sols va imposar una condició: que no es pasturés dins els sembrats. En compensació va rebre un pollí i quaranta sous barcelonesos.¹³⁷ Els monjos de Poblet també havien procurat obtenir pastius d'estius en aquesta zona per als seus ramats de bestiar. Els interessos d'uns

132. Doc. 182, de 26 de novembre de 1174.

133. Doc. 191.

134. Doc. 187, de setembre de 1175.

135. Docs. 189, de març de 1178, i 190, d'abril de 1178.

136. Doc. 211, de 31 de març de 1178.

137. Doc. 195, de 17 de juny de 1177.

i altres aviat xocaren amb certa cruessa i calgué arribar a una entesa per tal d'evitar confrontacions. El 6 de juliol d'aquest mateix any de 1177, la polèmica per l'aprofitament d'aquest port va restar closa, gràcies a l'arbitratge de Pere de Domenova i de Guillem Bernat. Les pastures serien comunes a ambdues comunitats. Mentre que les bèsties de Poblet hi podrien transitar, tindre-hi cleda i romandre tant temps com fos necessari, en cas de nevada, als de Santes Creus sols se'ls permetia pasturar durant el trànsit.¹³⁸

L'increment dels pasturatges a la muntanya va representar, també, un augment de la cabana monacal. Aquest augment havia de tenir el seu ressò o efecte compensador en l'obtenció d'una àmplia zona de pastius d'hivern, perquè els ramats, en tornar al setembre a terres més càlides poguessin ésser alimentats durant els mesos que van des del setembre-octubre fins l'abril-maig en què tornaran, seguint la carrerada que va des de Cervera, passant per Sant Martí Seseu i Calaf, al Berguedà, a la Cerdanya i a Ribes de Freser. Calia, doncs, augmentar aquestes terres o pastius d'hivern. La part més meridional del Massís del Gaià era cobejat pels claustrals des de feia temps, perquè hi poguessin herbejar les ovelles, les cabres, les vaques i les egües. Per tant, van comprar els drets de pastura dels castells l'Albinyana i de Roda, per cinquanta sous barcelonesos a Bernat de Papiol, el 26 de juliol de 1177.¹³⁹ Un mes i escaig després de la compra dels drets de pastura a les terres d'Albinyana i Roda, Galceran de Pinós els va concedir les pastures de la vall de Llo i de la vall d'Eina, a l'Alta Cerdanya.¹⁴⁰

I a la riera que baixa de Gràcia, prop de l'actual plaça de la Universitat, el jueu Iacho i la seva muller Preciosa, per vuitanta morabatins d'or, van vendre una vinya a l'abat Pere, que havia pertangut a Bernat Rosell, propera a la del monestir.¹⁴¹

*El 5 de novembre de 1177, Arnau de Santa Fe donava a Santes Creus l'honor de Tàrraga. Ho feia per la salvació de la seva ànima, la dels seus pares i per la dels seus avantpassats. És curiós com aquest document és idèntic al del dia 9 de novembre de 1170, si exceptuem els noms dels testimonis que l'acompanyen a la *signatio**

138. Doc. 196, de 6 de juliol de 1177.

139. Doc. 197.

140. Doc. 198, de 30 d'agost de 1177.

141. Doc. 199, de 3 d'octubre de 1177.

*i el motiu pel qual fa la donació, que no és altre que el desig d'entrar com a monjo al monestir.*¹⁴²

*Crida l'atenció un document estès a Fraga a favor de Santes Creus el mes de desembre de 1177 i que va ser atorgat per Alfons el Cast. S'hi fa avinent la donació de l'andalusí Azmet Abin Ahorra, sens dubte un esclau del monarca, lliurat per aquest per tal que treballés al servei de la comunitat cistercenca del Gaià.*¹⁴³

*Un altre front d'interès monacal fou el de les terres del castell de Selmella, prop del castell de Cabra, entre aquest terme i el del Pont d'Armentera, on l'any 1173 els monjos havien rebut la possessió de Fontscaldetes. Cinc anys després, en aquesta mateixa contrada, Guillem Guerau de Cervelló, pel preu d'un pollí i dos auris, els va vendre alodialment l'honor de Fontscaldetes, juntament amb les terres de Conill, situades a la part occidental de Cabra, en direcció a Barberà de la Conca.*¹⁴⁴ *Fontscaldetes va créixer de nou mitjançant la compra de la possessió de Ramon del Pujol, amb tots els drets i jurisdiccions, per la quantitat de vuitanta sous barcelonesos.*¹⁴⁵ *Aquest document ens apareix repetit fil per randa setze dies després. El perquè de la repetició no el sabem. El contingut és el mateix, el donant i els sotasignants són els mateixos, sols canvia la data.*¹⁴⁶

*Creiem que la donació d'Arnau de Santa Fe va ser la punta de llança de la penetració per a la formació d'un gran patrimoni als termes que circumdaven Tàrraga, com podem veure ara i més endavant. El lloc devia complaure els monjos, car ens adonem que quan un territori els agradava, no esperaven mai que els fos donat sinó que s'afanyaven a comprar-lo. El 12 d'abril de 1178, Arsenda, vídua de Berenguer de la Guàrdia, juntament amb els seus fills Berenguer, Arnau i Pere venien per cent morabatins a l'abat Pere, amb tots els drets i jurisdiccions, les terres de Tàrraga, a la partida de Cercavins, entre Verdú i Montalbà.*¹⁴⁷

Això no obstant, l'abat no va descuidar l'ampliació de la terra dominical del monestir. Va comprar a Bertran de Villafranca i a la seva muller Laura, per dos-cents sous barcelonesos, les terres de

---

142. Doc. 200.

143. Doc. 201.

144. Doc. 202, de 2 de febrer de 1178.

145. Doc. 204, d'1 de maig de 1178.

146. Doc. 206, de 17 de maig de 1178.

147. Doc. 203, de 12 d'abril de 1178.

*Sant Pere del Gaià, a l'altra banda del riu i enfront de l'edifici monacal.*¹⁴⁸

*Va rebre noves donacions de pastures l'any 1178 de mans de Ramon Sicard i dels seus germans Ponç i Guillem a Maran (Madràs), Coma de Lanós (Coma Ladernor) i a Odelló (Ortells),¹⁴⁹ i que foren incrementades amb les de la Fontviva, al dia següent d'aquesta primera donació, i amb la compra de drets a Ramon d'Enveig, als seus fills Ramon i Pere, i a son germà Guillem.*¹⁵⁰

*La permuta que va fer amb Bernat de Berga, bisbe de Barcelona, del camp de Mollet i del molí de Valldaura, que el monestir havia rebut de Guillem Ramon, dàpifer, l'any 1154, a més de la feixa de terra de sobre, per la possessió de Vila-rodona, situada a la dreta del riu Gaià i prop de Sant Pere de Gaià, va permetre incrementar la propietat territorial que coneixem com a "terra indominita". Aquest canvi de terres estava més en consonància amb els interessos dels monjos, d'acord amb la importància del nou assentament monacal de Santes Creus, que en la conservació d'aquella propietat inicial de Valldaura, molt llunyana a la nova residència claustral. Aquest interès és fàcil de constatar si tenim en compte que, pocs mesos després, el 4 de març de 1179, Ponç de Timor va permutar la seva propietat de Sant Pere del Gaià per una altra situada a les Piles que els monjos havien rebut en donació de Pere de Queralt, encara que en el canvi Ponç es va retenir el molí que hi havia bastit.¹⁵¹ Alhora, l'abat va aconseguir del bisbe la confirmació de la venda feta l'any 1173 pels cosins Berenguer de Montfar i Ramon de Palomar al Montmell.*¹⁵²

*Berenguer de Claramunt arribava a una concòrdia amb l'abat Pere sobre les terres de Montornès, Altafulla, la Nou de Gaià i els camps de Rubials, que formaven part del seu senyoriu. Berenguer renunciava a tots els seus drets sobre les terres que Santes Creus havia adquirit en aquests dominis a canvi d'un cavall de dos anys. Aquesta renúncia era d'interès vital per a Santes Creus perquè permetia enfranquir les terres que amb el temps havien de configurar la granja de Montornès.*¹⁵³

148. Doc. 205, d'11 de maig de 1178.

149. Doc. 207, de 4 de juliol de 1178.

150. Doc. 208, de 5 de juliol de 1178.

151. Doc. 215, de 4 de març de 1179.

152. Doc. 212, de 3 de gener de 1179.

153. Doc. 216, de 7 de març de 1179.

L'1 de maig de 1173, Ramon de Montcada, pel sufragi de l'ànima de son pare Guillem Ramon, havia donat a Santes Creus les rendes del molí de Dalt, situat a la ciutat de Lleida. Sis anys després els afavoria, en aquesta mateixa ciutat, donant-los el seu celler, ubicat a la parròquia de Sant Llorenç, a tocar del carrer que, sortint de la ciutat, anava a Gardeny.¹⁵⁴ En el mateix dia d'aquesta donació, el comte d'Urgell, Ermengol, lliurava als monjos i a l'abat Pere un casal dins el mercadal de la ciutat.¹⁵⁵

Al terme de Selmella els monjos van rebre l'alou de Cabdells, situat entre les terres de Fontscaldetes i el riu Despets.¹⁵⁶ I a la Segarra, pocs dies després, a la mateixa ciutat de Cervera unes cases properes al Call, al barri anomenat Cap de Valderrocal, i la meitat d'una vinya a la partida del Mulnel.¹⁵⁷ Quatre dies després, Pere d'Alvèrnia en el seu testament va deixar a Santes Creus les cases de Cervera, que tenia en usdefruit Guillem Balb, valorades en cinquanta morabatins, sempre que aquestes fossin redimides per Pere Ug.¹⁵⁸

El monestir va sostenir un plet contra Aimeric d'Espills i Bernat d'Albà, sobre la possessió del Camp de la Torre, avui conegut com Aiguamúrcia.¹⁵⁹ En l'afer intervingueren com a homes bons i arbitradors Ramon Ganagol, Bernat Marcús, Pere de Ripollet, Bernat de Sarrià, Ramon Ferrer, Pere Burrull, l'ardiaca Ramon i altres. Aquests determinaren que el monestir era el seu legítim possessor. Tanmateix, Aimeric i Bernat van retenir el molí i una petita feixa de terra que el circumdava, per tal d'aixecar-hi la resclosa que havia d'alimentar-lo d'aigua.¹⁶⁰

El 23 de juny d'aquest mateix any de 1179, Adalbert de Queralt, ferit de mort d'una estocada de llança, va fer testament sacramental en presència del veguer de Manresa, de Guillem de Miralles, de Bernat, prevere de Castellolí i d'Arnau Metge. Va deixar a Santes Creus, amb la condició de ser-hi enterrat, el seu alou i domini de Sant Gallard, al nord del riu Gaià, aigües amunt.¹⁶¹

154. Doc. 217, de 14 de març de 1179.

155. Doc. 218, de 14 de març de 1179.

156. Doc. 219, de 19 de maig de 1179.

157. Doc. 220, de 21 de maig de 1179.

158. Doc. 221, de 26 de maig de 1179.

159. Còdex 459 de l'AHNM, de fra Mallol: [XLI] "(...) et in Campo de Turri es tibi nunc populato Aque Murcie (...)."

160. Doc. 223, de 5 de juny de 1170.

161. Doc. 224, de 23 de juny de 1179.

L'orde de l'Hospital de Jerusalem tenia interessos a Sant Joan del Consell, partida que formava part del territori del Codony, lloc on els monjos també tenien propietats, i on havien aconseguit bastir una extensa hisenda que es perfilava com a futura granja monacal. L'enfrontament va ésser inevitable perquè Santes Creus no va acceptar la reivindicació dels drets d'adquisició de la propietat dels hospitalers que al·legaven que els havia estat donada per Bernat Amat i el seu germà. El litigi es va decantar, finalment, a favor de Santes Creus quan l'orde de l'Hospital va ésser obligat a renunciar als drets que al·legava.¹⁶²

Els darrers anys de l'abadiat de Pere foren d'una intensa activitat a la recerca de una ampliació del patrimoni i a l'obtenció de l'enfranchiment de drets senyorials de la propietat. Podem veure en aquests diplomes un nítid reflex del que va ser la política de Santes Creus de cara a la racionalització de l'explotació de la propietat i de la formació d'un gran patrimoni i domini territorial. L'abat Pere no va escatimar cap esforç i va utilitzar tot el potencial econòmic —bestiar i diners— per comprar les terres més adients per optimitzar les propietats que ja posseïen. A més, la bona predisposició del monarca Alfons el Cast vers el monestir va fer que li atorgués alguns privilegis que van servir, si més no, per arrodonir els interessos de Santes Creus. Durant l'any 1180 van ser onze els diplomes —els que avui posseïm— que ho testimonien. L'abat Pere va comprar a Guillem de Pontils l'honor que tenia prop del riu *Despets*, entre la serra de Cabdells i la Romiguera.¹⁶³ A Ramon Sicard i als seus germans els drets de pasturatge als calms d'Enveig.¹⁶⁴ Va adquirir, igualment per compra, unes terres de Collderrat, a la partida de Cercavins, al terme de Tàrraga.¹⁶⁵ Va portar a terme, a la vegada, una política d'establiments en les terres allunyades del monestir i en llocs en què no podia cohesionar la propietat en forma de granja. Així, va donar en emfiteusi els horts i les terres del terme de Martorell a Ramon de Bages¹⁶⁶ i mitjançant contracte *ad plantandum* va cedir, a Berenguer de Rafart, les terres del coll de *Ramonet*, al territori de la ciutat de Barcelona.¹⁶⁷ Va establir una

162. Doc. 226, de 21 de desembre de 1179.

163. Doc. 227, de 9 de gener de 1180.

164. Doc. 232, de 29 de juny de 1180.

165. Doc. 236, d'1 de novembre de 1180.

166. Doc. 228, de 14 d'abril de 1180.

167. Doc. 233, de 7 de setembre de 1180.

concordia, donant per finit el plet que sostenia amb el rector de Tamarit, sobre el delme i les primícies sobre pa, el vi i els fruits del terme del castell de Montornès.¹⁶⁸ I va rebre de mans del monarca Alfons el Cast dos homes solius i afocats, juntament amb els seus béns¹⁶⁹ i la concessió del privilegi de l'explotació piscícola dels rius de tota la Cerdanya.¹⁷⁰

La mateixa tònica es manifesta durant l'any 1181. Els nou documents d'aquest any gairebé no difereixen dels anteriors. Va comprar, l'abat, a Arnau de Cervera, per dos-cents morabatins i un cavall, diverses propietats a Tàrrega, al castell de Mor i al terme de Vilagrassa,¹⁷¹ els drets als pastius del port de Madres d'Arnau de Saga per seixanta sous¹⁷² i per quaranta la renúncia dels drets sobre l'honor de Vila-rodona, que eren reclamats pels germans Joan i Guerau.¹⁷³ La concessió de la condició de familiar del monestir atorgada per l'abat Pere a Elisenda de Castluç, i als seus fills, va fer possible l'obtenció de l'onzè dels esplets del pa i del vi de l'honor de Pontons,¹⁷⁴ i la promesa feta a Ramon de la Sènia de rebre'l com a monjo va beneficiar el cenobi en ser-li lliurats com a penyora els esplets d'Angostrina, pels quals en va rebre quatre-cents sous i la possibilitat d'obtenir l'alou del Penedès si els seus hereus morien sense descendència directa.¹⁷⁵ Més endavant, Ramon d'Exènia, en el seu testament de 28 de març de 1183, va lliurar al monestir definitivament tots els drets de l'alou de Vilafranca del Penedès a canvi que fossin retornats al seu fill els esplets d'Angostrina, redimint així la penyora dels quatre-cents sous.¹⁷⁶ El monarca Alfons el Cast, de bell nou, va afavorir Santes Creus. Aquesta vegada amb la donació de cinquanta morabatins sobre les rendes del castell i la vila de Seròs, al Segrià.¹⁷⁷

Noves compres de terres i de drets durant els anys 1183, 1184 i part de 1185, en llocs on la propietat santescreuena estava

168. Doc. 230, de 29 de juny de 1180.

169. Docs. 229, de 10 de juny de 1180 i 231 de juliol de 1180. Es tracta dels vassalls Arnau de Madres i Bernat Roger de la vila d'Ix, a Puigcerdà.

170. Doc. 235, de 13 de setembre de 1180.

171. Doc. 240, de 4 d'agost de 1181.

172. Doc. 241, de 6 d'agost de 1181.

173. Doc. 243, de 29 de setembre de 1181.

174. Doc. 242, de 24 d'agost de 1181.

175. Doc. 244, de 10 d'octubre de 1181.

176. Doc. 255, de 28 de maig de 1183.

177. Doc. 245, de 30 d'octubre de 1181.

escampada van permetre que s'hi consolidés el domini monacal. Mitjançant el pagament de setze morabatins, l'abat va adquirir de Pere Agell un alou a la partida dels Banyuls;¹⁷⁸ el camp de Comagrassa o Cabarrasa, al terme del castell de Selmella, a Ferrer de Pontils i als seus fills Guerau, Ramon i Guillem per trenta sous¹⁷⁹ i els drets, a excepció d'una quarta part del delme, del terme de Selmella —Comasans, Comagrassa, Fontscaldetes, Cabdells i dels boscos de Rovires— a Guillem de Selmella per dos auris,¹⁸⁰ compra que fou ampliada per una nova venda d'un alou a Cabdells i a Comagrassa feta, el 26 de juny de 1184, pel mateix Ferrer de Pontils i la seva muller Maira.¹⁸¹ Totes aquestes adquisicions van ser confirmades, el 19 de juny de 1188, en temps de l'abat Hug. Gràcies a un nou pacte de *familiaritas* amb Guillem de Mor, el monestir va rebre la possessió, situada al camí que va des de Mor a Vilagrassa, i que aquest tenia *ab indiviso* amb el seu germà Arnau, prèvia la seva redempció per quinze morabatins.¹⁸² El 7 de gener de 1183, la venda feta pels germans Pere, Guillem i Ramon Calvet, per un valor de seixanta sous, va permetre adquirir un pati a la plaça de Tàrraga, a la sortida del camí que anava al castell de Mor;¹⁸³ i una altra feta per Berenguer de Saga, per la quantitat de trenta sous, va permetre a l'abat l'obtenció de noves pastures a Madres.¹⁸⁴ Aquest fet de la compra de drets de pasturatge a la petita noblesa dels Pirineus ens permet albirar-ne les necessitats pecuniàries que, evidentment, van ésser aprofitades pel monestir per fer-se amb una àmplia zona de pastiu. L'extensió d'aquest, incrementat considerablement, va fer que de bell nou xoquessin els interessos dels dos monestirs cistercencs catalans: Poblet i Santes Creus. I una nova avinença va ésser necessària. Per les pastures de la Cerdanya i els passos dels ports per accedir-hi —Peguera, Lanós, Das (Podes) i Barrades— els abats d'ambdós cenobis van signar una concòrdia el 6 de març de 1183. El pacte va tenir com a objectiu evitar els enfrontaments, que massa sovint es produïen.¹⁸⁵ A més, la cabana de Santes Creus devia ésser molt considerable en aquest temps, si

178. Doc. 249, de 7 de juliol de 1182.

179. Doc. 252, de 2 de setembre de 1182.

180. Doc. 251, de 2 de setembre de 1182.

181. Doc. 265, de 26 de juny de 1184.

182. Doc. 246, de 20 de març de 1182.

183. Doc. 253, de 7 de gener de 1183.

184. Doc. 264, de 5 de juny de 1184.

185. Doc. 254, de 6 de març de 1183.

tenim en compte l'oferta que els va fer Guillem de Cardona de vint somades de sal anuals de les seves mines salnitroses de Cardona, per a les necessitats dels ramats, i de l'emparament del bestiar mentre fos als seus dominis i possessions (*Et recipio omnes bestias et greges predicti operis in mea guardia et in defensione per omnem terram meam*).¹⁸⁶

Tres noves cartes de familiaritat amb molt poc temps de diferència, l'una de 3 d'abril, l'altra de 6 de juliol i la tercera de 6 d'octubre de 1183, van permetre als monjos adquirir el delme de les seves propietats de Tàrrega que percebien Pere de Tàrrega i Pere de Santa Fe; així com del blat, de l'ordi, de la civada i de la mixtura del castell de la Maçana —avui Sant Martí de la Maçana, a la comarca de l'Anoia— que percebia Elisenda de la Maçana.¹⁸⁷ Seguint aquesta política d'enfranchiment de drets senyoriais, l'abat Pere va obtenir de Ramon de Montcada els drets de les cases de Tortosa i dels honors del seu territori, tot i afegint a la donació dos sarraïns, els germans Avimforra.¹⁸⁸ D'Arnau de Cervera van rebre el delme i la propietat de l'honor de Lleida, a excepció dels rèdits i esplets del primer any de possessió, sempre que la terra fos redimida de la possessió d'Isarn de Tolosa, que l'havia rebut com a penyora del seu germà Pere de Cervera.¹⁸⁹ Aquesta donació estava justificada, atesa la disposició que Pere havia fet en el seu testament que fossin lliurats a Santes Creus cent sous.

L'abat Pere degué morir a finals de 1184. L'últim document en què apareix el seu nom és del 22 de setembre de 1184. Entre aquest i el primer en què apareix l'abat Hug II tenim dos diplomes, de data 13 de febrer i 10 de maig de 1185, en els quals no és citat cap abat. El primer és la justificació feta per Arnau de Cervera d'haver lliurat al monestir del Gaià la deixa testamentària de son germà Pere de Cervera referent als rèdits de Lleida i el segon correspon al testament d'Arnau Berenguer.¹⁹⁰ Ara, el primer document referent a l'abat Hug II de Santes Creus porta la data de 20 de juny de 1185. Fa referència al permís concedit per Hug de Mataplana i els seus fills Ramon i Hug perquè els ramats monacals poguessin

186. Doc. 255, de 28 de març de 1183. Tenint en compte que una somada equival a tres quintars i un quintar són quaranta-un quilos, el monestir obtenia la quantitat anual de 2.460 quilos de sal.

187. Docs. 256, de 3 d'abril de 1183, i 261, de 6 d'octubre de 1183.

188. Doc. 266, de 22 de setembre de 1184.

189. Doc. 268, de 13 de febrer de 1185.

190. Docs. 269 i 270.

péixer a les planúries de Comagrasa, a canvi d'un pollí de cavall i cinquanta sous.¹⁹¹ Per tant, cal deduir que entre el setembre de 1184 i el gener de 1185 s'havia d'haver produït la mort de l'abat Pere. L'actuació d'aquest abat durant els quinze anys del seu abadiat es limità a continuar amb la política expansiva del seu antecessor. Així ens ho testimonien els cent trenta diplomes que es conserven.¹⁹² Els llocs d'actuació van ser els mateixos que hem trobat del temps de l'abat Pere. Va consolidar el patrimoni però també el va ampliar amb noves adquisicions prop de l'eix del Gaià, i va continuar amb la política de creixement dels pasturatges estiuençs amb nous permisos sobre l'aprofitament dels pastius, com podrem veure a continuació.

Va rebre d'Ermengol d'Alp noves pastures a Das (Podes) i la protecció per als seus ramats, encara que l'aprofitament havia de ser compartit amb els seus vassalls. Aquest pacte —mitjançant el pagament de cent sous de les arque monacals— va donar per conclosa una lluita sostinguda entre els pastors de Santes Creus i els muntanyencs que veïen com les anteriors concessions del seu senyor eren favorables als monacals i anaven en detriment del pasturatge dels seus petits ramats.¹⁹³ Creiem que en aquells moments els ramats de Santes Creus eren nombrosos i que els devien conformar els millors espècimens, car les granges actuaven com a centres de remunta selectiva. Del temps del seu abadiat hem trobat contractes d'explotació ramadera que els monjos van signar amb la gent de les contrades veïnes a les granges per obtenir beneficis en comenda, com van ésser els casos de Berenguer d'Albareda, que va cedir la meitat de la propietat d'una vaca i un vedell perquè poguessin péixer a les pastures monacals,¹⁹⁴ el d'Hug de Mataplana, el qual va pactar amb l'abat que ell rebria dels seus ramats ovins encomanats als pastors del cenobi la llana i els moltons, i que cediria al monestir en propietat les ovelles,¹⁹⁵ o el de Miquel de Tivissa, que va cedir quatre egües, durant cinc anys, per ésser alimentades i fer-les criar, amb el pacte que dels beneficis ell n'obtindria les dues terceres parts i la resta seria per al monestir.¹⁹⁶ No dubtem que n'hi va haver més, d'aquests pactes, però no ens han arribat, potser

191. Doc. 271, de 20 de juny de 1185.

192. Docs. 271-401.

193. Doc. 272, de 2 d'agost de 1185.

194. Doc. 302, d'11 de maig de 1188.

195. Doc. 312, de 13 de setembre de 1188.

196. Doc. 316, de 27 de setembre de 1188.

perquè s'han perdut els documents o potser perquè foren pactes orals, dels quals no en resta cap testimoni.

Les terres targarines i segarrenques van ésser el centre d'atenció de l'abat Hug II, com també aquelles més properes al monestir, no llunyanes al riu Gaià.

A Tàrrega, compraren a Bernat de Guàrdia, per cinquanta sous, els drets útils d'una vinya a la partida de Cercavins;¹⁹⁷ als Ferrugats, dins els límits territorials del castell del Mor, van rebre de Bernat de Santa Fe una peça de terra amb tots els drets, aportada en dot en el moment de professar com a monjo;¹⁹⁸ de Sibil·la, esposa de Ramon de Tarroja, a canvi de ser admesos ella i el seu marit com a familiars, van obtenir l'enfranquiment del delme de les terres que tenien als castells de Tàrrega i de Mor;¹⁹⁹ Pere Calvet i el seu germà Arnau Roig els lliuraren, per remei de l'ànima dels seus pares, la cinquena part d'una terra prop del celler de Santes Creus;²⁰⁰ van comprar a Guillem de Mor i a la seva esposa, per seixanta sous i un cavall, a condició que els monjos aixequessin la penyora, unes cases, amb els alous i tinences, al terme mateix de Mor, amb la promesa que serien rebuts com a familiars del cenobi;²⁰¹ a la condomina del sud-est de Tàrrega cediren *ad laborandum* una vinya a Bernat Amorós,²⁰² entre 1188 i 1189, al Mor van comprar a Berenguer de Montornès dues peces de terra,²⁰³ a Ferrugats permutaren a Bernat Company una terra per l'honor de Vilagrassa²⁰⁴ i van rebre una tercera part dels delmes i drets de l'honor que Bernat Laborot li va deixar en el seu testament.²⁰⁵ Varen comprar unes cases a Tàrrega pel març de 1191²⁰⁶ i reberen de Ramon de Peramola els delmes de la vila i del Mor, tot per un cavall,²⁰⁷ i els de Montalbà i de Mor, de mans de Guillem del Mor, tan sols amb la promesa de ser rebut com a familiar del monestir.²⁰⁸ Van cedir aquestes terres targarines a diferents conreadors mitjançant contractes *ad labo-*

197. Doc. 274, de 18 d'agost de 1185.

198. Doc. 276, de 16 de novembre de 1185.

199. Doc. 282, de 9 de gener de 1187.

200. Doc. 285, de 28 de març de 1187.

201. Doc. 303, de 5 de juny de 1188.

202. Doc. 305, de 12 de juliol de 1188.

203. Doc. 306, de 13 de juliol de 1188.

204. Doc. 313, d'1 d'octubre de 1188.

205. Doc. 318, de 29 de gener de 1189.

206. Doc. 341, de març de 1191.

207. Doc. 344, de 6 de novembre de 1191.

208. Doc. 353, de 30 de juny de 1192.

*randum, reservant-se el dret de fadiga en un termini de trenta dies.*²⁰⁹ Prop de Vilagrassa, Arnau del Mor els va donar una peça de terra que per ell tenia Bernat de Vilagrassa²¹⁰ i els va cedir per cinquanta sous els drets de les terres de Guillem de Montcortés.²¹¹ Finalment, Ramon Galceran de Pinós els va atorgar una sort de terra amb la meitat del delme a Montalbà.²¹²

L'abat Hug també es proposà l'ampliació de la terra *indominicata* així com de les terres del castell de Selmella i els voltants fins als encontorns del terme de Cabra, on s'estava gestant la granja de Fontscaldetes. Comprà a Guillem de Pontils, el 12 de gener de 1187, l'honor que posseïa sobre les mateixes terres de la granja, que anaven fins a la Comagrassa i la Voltorera. Tot a canvi del lliurament d'un pollí de cavall.²¹³ Al mes següent comprà a Berenguer Rossinyol, per dotze sous, l'honor de Selmella.²¹⁴ Temps després, a l'agost, va rebre per donació de Carbonell de Selmella l'honor que tenia en aquest terme.²¹⁵ A Guillem de Selmella, que estava entrampat per la compra d'un cavall, no li va quedar més remei que vendre a l'abat per aquest valor l'honor de Conill, situat entre Cabra i Barberà de la Conca. S'iniciava així la penetració en terres de la Conca, encara que aquestes terres eren més a prop de Cabra que de Barberà. Aquesta compra encetà, però, una disputa o plet entre Guillem de Pontils i Santes Creus per raó del delme que percebia a Conill. En aquest afer intervingué Guillem Alamany de Cervelló, el qual aconsellat pels seus vassalls Guillem de Cirera, Ramon Fillol i Guillem de Rouric, posà fi a la disputa fallant a favor del monestir.²¹⁶ Suposem que la presència dels monjos i l'augment de la propietat i dels drets en aquells verals, i sobretot el lliurament de les terres de Guillem de Pontils a Santes Creus, que eren cultivades pels homes de Cabra, va crear una atmosfera d'enemistat entre aquests i els monjos. Per calmar els ànims hi va haver d'intervenir el rei Alfons el Cast per posar-hi pau. Seguint la sentència del rei, l'abat Hug havia de permetre que els de Cabra continuessin cultivant en

209. Doc. 368, de 2 de març de 1194; 370, de 6 d'abril de 1194, i 371, de 6 d'abril de 1194.

210. Doc. 380, de 13 de maig de 1196.

211. Doc. 389, de 12 d'agost de 1197.

212. Doc. 381, de 20 de juny de 1196.

213. Doc. 283, de 12 de gener de 1187.

214. Doc. 284, de 18 de febrer de 1187.

215. Doc. 290, de 9 d'agost de 1187.

216. Doc. 291, de 22 de gener de 1188.

règim de tinença les terres de Guillem de Pontils, però amb la condició que li fos lliurat el delme i la tasca, així com una quarta part dels animals caçats. Acceptava que els de Cabra poguessin tallar tota la fusta que necessitessin entre les Comes Forcades i el coll de la Portella, sempre que fos per utilitzar-la en la construcció i no per a ser venuda. El monestir es va reservar el dret de fadiga, establert en trenta dies.²¹⁷ Aquesta sentència reial va ésser posteriorment confirmada i ampliada amb la concessió als monjos de tots els drets de les terres que havien donat Guerau Alamany, el germà de Guillem de Pontils, Berenguer, i Guillem de Selmella.²¹⁸ També l'abat va rebre els drets sobre tota la propietat de Fontscaldetes. Totes aquestes terres, doncs, quedaven enfranquides per voluntat del comte-rei.²¹⁹

La deferència reial va donar peu a l'abat a cobejar l'arrodoniment del domini amb més força que mai. Va comprar una terra a Arnau de la Torra per 20 sous a la Voltorera, sobre Fontscaldetes,²²⁰ a Maria, muller de Ferrer de Pontils, una sort a Conill.²²¹ Va adquirir per insolutumdació a Berenguer Rossinyol l'honor a Comasans, després de redimir una penyora de 12 sous que gravava la propietat,²²² i a Cabdells, pel preu d'una vaca i cinc quarteres de blat obtingué de Maria, ja vídua de Ferrer de Pontils, una terra que limitava amb les de Pere Roig i Pere Company. A la partida de Comagrassa,²²³ comprà a Bernat Company la meitat del seu honor per quarantaset sous.²²⁴ Totes aquestes compres i donacions no haurien estat del tot completes si l'abat no les hagués enfranquit. Bernat Company va vendre els seus drets de *Despets*,²²⁵ i Berenguer de Pontils, per 80 sous, els de Conill, més els delmes de *Despets*, de la granja de Fontscaldetes i de l'honor de Conill.²²⁶ Finalment, el cop de gràcia el va donar Ramon Alamany de Cervelló, quan confirmà totes les vendes i donacions a favor del monestir que el seu pare Guerau Alamany havia fet al terme del castell de Selmella.²²⁷ L'extensió de

217. Doc. 295, de 22 de gener de 1188.

218. Doc. 310, de 7 de setembre de 1188.

219. Doc. 311, de 8 de setembre de 1188.

220. Doc. 319, de 20 febrer de 1189.

221. Doc. 340, de març de 1191.

222. Doc. 375, de 30 de març de 1195.

223. Doc. 376, de 8 d'abril de 1195.

224. Doc. 393, de 14 d'abril de 1198.

225. Doc. 384, de 24 de març de 1197.

226. Doc. 383, de 27 de novembre de 1196.

227. Doc. 391, de 3 de desembre de 1197.

la propietat en aquest moment era ja considerable, i calia que s'establissin límits fermes en algunes zones per tal d'evitar confrontacions i disputes amb altres possessors del mateix indret.²²⁸ Les terres de Conill, més allunyades de la granja, van ésser donades a cens.²²⁹

L'abat no va descuidar, com acabem de dir, l'ampliació —i l'enfranquiment— del terme circumdant al monestir. A primers de juny de 1187 va comprar a Guerau de Montagut i al seu germà Pere de Montclar, per cent cinquanta sous, la muntanya de la Pedrera, exceptuant-ne el delme. Però pocs dies després comprava els drets que Guerau de Jorba pogués tenir sobre el lloc, adjudicant-lo aleshores a cens a Ramon de la Marca.²³⁰ Va adquirir, per un cavall, a Bertran de Rubió, tots els drets sobre les terres del torrent de Rubió,²³¹ el delme —dotzè— de les de la riba dreta del riu Gaià a l'arquebisbe de Tarragona Berenguer de Vilademuls²³² i a Pere de Puigverd, el de Sant Pere del Gaià.²³³

El territori de Tortosa continuava essent un dels llocs preferents d'actuació monacal, malgrat la llunyania. El 2 de gener de 1188, Arnau de Moragues va vendre a Arnau de Rubió el quart de Benifallet, a canvi de vuit morabatins, propietat que havia de passar a Santes Creus l'any següent quan Arnau de Rubió el va donar al monestir.²³⁴ L'abat va comprar, el mateix any 1189, a Joan Anglès, l'honor d'Aldover,²³⁵ per deu auris. Al mateix temps, mitjançant el pagament de tretze morabatins li donava en establiment dues vinyes situades en aquest mateix terme.²³⁶ Aquest establiment en complementava un altre, el de l'honor de l'Almúnia, que li havien fet els monjos el 31 de març de 1187, per un cens de vuit càntirs d'oli anuals.²³⁷ A Xerta, el monestir va obtenir dues feixes de terra i un molí. Ambdues peces les va rebre per raó del dot; una la va aportar Ponç Aurer en entrar com a monjo a Santes Creus —a més del molí—, i l'altra per donació de Ramon de Centelles, quan va sol·licitar

228. Doc. 343, de 4 d'agost de 1191.

229. Doc. 354, de 10 d'agost de 1192.

230. Docs. 288, de juny de 1187; 289, de 13 de juliol de 1187, i 301, de 12 d'abril de 1188.

231. Doc. 351, de 27 d'abril de 1192.

232. Doc. 361, de 27 de març de 1193.

233. Doc. 379, de 12 de març de 1196.

234. Docs. 317, de 2 de gener de 1189, i 324, de 21 d'octubre de 1189.

235. Doc. 328, de 30 de novembre de 1189.

236. Doc. 333, d'1 de març de 1190.

237. Doc. 286, de 31 de març de 1190.

ésser acceptat com a confrare, i amb la condició que fos redimida la penyora que la gravava i l'eixaric que hi tenia.²³⁸ També a Corbera d'Ebre va rebre l'abat Hug uns oliverars per donació de Domènec Pelegrí, amb la condició de ser rebut com a familiar de Santes Creus.²³⁹

Es va intensificar la penetració en terres segarrenques. Arnau de Cervera i son germà Ramon de Cervera van oferir a l'abat les terres i el delme del mas Carnera, un centre important que serviria d'estatge als ramats que, procedents del baix Gaià i altres llocs, feien etapa abans de partir cap a Calaf i Pinós i després marxar a les pastures d'estiu dels Pirineus.²⁴⁰ Aquestes terres van ésser ampliades l'any següent gràcies a la donació de Pere de Tarragona. Amb aquestes terres els va donar unes cases a la vila nova de Cervera.²⁴¹ Més tard, van rebre el Soler per donació d'Arnau de Mor,²⁴² i per la de Ramon de Cervera, el castell i vila de Vilagrasseta.²⁴³

A la zona de Pontons, l'abat va rebre de Ramon d'Òdena les Solanes,²⁴⁴ i de Gilabert de la Granada, el mas Gironès en aquest mateix lloc,²⁴⁵ franc de drets i sota la protecció de Guillem de Pontons i Berenguer d'Òdena.²⁴⁶ L'any següent, Vidal Gironès i la seva esposa Nina van renunciar, per trenta sous, a tot el dret que ella tenia per raó d'esponsalici.²⁴⁷

A Lleida, l'abat Hug rebé de Ramon de Montcada la Palomera, el 19 de juny de 1186, que seria permutada més tard, el 28 d'abril de 1191, per l'honor de la Fuliola.²⁴⁸ Dins la mateixa ciutat obtingué d'Ot d'Illa, en ser rebut com a familiar de Santes Creus, el camp que havia comprat a Ponç Panicer.²⁴⁹ De Guillem de Bassa, notari del rei, va rebre certes millores en la percepció de censos de l'honor del Segrià.²⁵⁰ En el seu testament, Arsenda, vídua de Ponç Panicer, li va deixar el dret i el cens de la meitat d'una casa a la parròquia

238. Docs. 329 i 330, ambdós de 30 de novembre de 1189.

239. Doc. 304, de 26 de juny de 1188.

240. Docs. 358 i 359, ambdós de 15 de gener de 1193.

241. Doc. 369, de 22 de març de 1194.

242. Doc. 380, de 13 de maig de 1196.

243. Doc. 390, de 20 de setembre de 1197.

244. Doc. 296, de 30 de gener de 1188.

245. Doc. 297, de 30 de gener de 1188.

246. Docs. 298 i 299, de 30 de gener de 1188.

247. Doc. 326, de 16 de novembre de 1189.

248. Docs. 280, de 19 de juny de 1186 i 342, de 26 d'abril de 1191.

249. Doc. 315, de 26 de novembre de 1188.

250. Doc. 331, de desembre de 1189.

de Sant Llorenç. Aquest llegat seria confirmat un mes més tard pel monarca Alfons el Cast.²⁵¹ Però aquesta donació i confirmació no va ser ben acceptada per Bernat de Narbona, germà de Ponç, que al·legava tenir el dret sobre l'altra meitat, i que segurament cobrava fer-se amb tot el dret i tota la propietat. S'encetà un litigi que durà gairebé un any. Finalment, s'arribà a una concòrdia, renunciant Bernat de Narbona a tot el dret sobre l'immoble a canvi de rebre mil cinc-cents sous jaquesos.²⁵² A Soses, prop de la capital del Segrià, Galceran de Pinós va donar a l'abat Hug II una terra a la partió del terme de Remolins, per tal que els rèdits servissin per proveir la cuina i el refector monacal.²⁵³

Al Ripollès, a la partió amb la comarca del Berguedà, a la parròquia de Sant Julià de Cosp, avui Palmerola, Ponç de la Guàrdia donava a l'abat el mas de Cosp, amb la condició que el retindria mentre visqués i en rebria un cens de dotze diners de Barcelona.²⁵⁴ A Puigcerdà, Ramon Galceran i Berenguer Galceran de Pinós van enfranquir el monestir del pagament de la lleuda i el peatge dels ramats en trànsit per les terres de Puigcerdà, si l'abat els cancel·lava el deute de quatre-cents sous que tenien amb el monestir.²⁵⁵ I al mateix Puigcerdà l'abat va rebre d'Huguet de Puigcerdà, en fer la prometença de lliurar-se com a convers al monestir, la quantitat de cent sous barcelonesos. Mentrestant, rebia de l'abat la casa que ocupava Arnau Faber, i en percebia el cens, del qual n'havia de lliurar quatre sous anuals als monjos. Pel dret d'empara, havia de donar a l'abat vint sous.²⁵⁶

Van obtenir durant aquest abadiat altres possessions i drets, a més de les esmentades anteriorment. A Ancosa, reberen el delme que percebia Pere de Puigverd quan aquest va ésser admès com a familiar del cenobi.²⁵⁷ De Guillem de Cervelló, el castell i terme de Ferran, al Tarragonès, quan aquest va fer testament per anar a lluitar contra sarracens.²⁵⁸ Per compra i pel preu de quaranta morabatins, un quintar de llana i tres pollins, l'abat Hug va obtenir els drets que tenien Guillem de Gornal i la seva esposa Ermessenda a les

251. Docs. 356, de setembre de 1192 i 357, d'11 de novembre de 1192.

252. Doc. 362, de 9 d'abril de 1193.

253. Doc. 372, de 29 d'agost de 1179.

254. Doc. 287, de 13 d'abril de 1187.

255. Doc. 275, de 14 d'octubre de 1185.

256. Doc. 365, de 30 de març de 1195.

257. Doc. 379, de 12 de març de 1196.

258. Doc. 383, de 13 de maig de 1197.

propietats monacals de Montornès.²⁵⁹ Va adquirir de Guillem de Cirera —per insolutumdació en no poder retornar el préstec que el monestir li havia fet— els drets del delme que tenia sobre Longaset, Valldossera i la Pedrera.²⁶⁰ I va aconseguir la meitat del delme de l'honor de Quocia que percebia Pere de Montclar, al terme de Valldossera.²⁶¹ A Veciana —l'Anoia— va rebre d'Elisenda de Freixenet un cens de dos sous anuals que aquella percebia d'uns horts.²⁶²

No ha d'estranyar que la família Montcada continués essent la protectora i benefactora del monestir, car era la fundadora de Valldaura, ni que fes noves donacions en aquelles contrades. Ramon Guillem i la seva esposa Guillema, a canvi de ser rebuts com a confreres i compartir el béns espirituals com uns monjos més de la comunitat, van atorgar a l'abat els drets del mas de Vallmoranta, a la parròquia de Cerdanyola, que tenia en tinença Joan Pecol, i el mas de les Rovires, a Sentmenat, que posseïa Ponç de Rovires.²⁶³ Aquest darrer mas, cinc anys més tard, l'abat el va permutar pel de Galliners.²⁶⁴ I quatre anys més després, el monestir rebia de Ramon Guillem de Montcada el molí de Rocabruna i el mas d'Oliveres, perquè les seves rendes servissin per alimentar un monjo sacerdot, que hauria de pregar diàriament per l'ànima dels seus avantpassats i per la seva salut. Donació que el mateix Guillem Ramon confirmaria uns anys més tard.²⁶⁵

Al territori de Barcelona, va ser enfranquida la granja de Banyuls del delme episcopal en ésser permutat per l'aigua del Gaià.²⁶⁶ L'abat Hug va establir mijançant contracte *ad laborandum et ad complantandum* a les terres d'Horta i dels Muntadells a Berenguer Rafart.²⁶⁷ I va rebre del monarca Alfons el Cast sis obradors a la Draperia de la Ciutat Comtal permutats per l'honor d'Osca que els havia donat el monarca i que ara lliurava a Ponç Rigal.²⁶⁸

259. Doc. 277, de 10 d'abril de 1186.

260. Doc. 348, de 3 de març de 1192.

261. Doc. 397, de 28 d'agost de 1198.

262. Doc. 365, de 7 de novembre de 1193.

263. Doc. 327, de 26 de novembre de 1189.

264. Doc. 373, de 27 de setembre de 1194.

265. Docs. 396, de 12 de juny de 1198 i 402, de 12 de juny de 1199.

266. Doc. 314, de 15 d'octubre de 1188.

267. Doc. 346, d'1 de gener de 1192.

268. Docs. 366, de gener de 1194 i 367, de gener de 1194.

Durant aquest abadiat el monestir va obtenir alguns censos sobre els immobles a la vila de Montblanc, que serien posteriorment augmentats i ampliat en temps de l'abadiat de Bernat d'Àger.²⁶⁹ També els monjos van rebre algunes rendes dels molins del Camp de Tarragona.²⁷⁰ Obtingueren de Ramon Alamany de Cervelló la confirmació de totes les donacions i vendes fetes pel seu pare Guerau Alamany al terme de Montagut.²⁷¹ Signaren cada vegada més acords d'explotació ramadera així com de l'aprofitament dels molins.²⁷² I aconseguiren del papa Urbà III el privilegi que cap bisbe pogués tenir jurisdicció en les parròquies abacials.²⁷³

L'estiu de 1199 va morir l'abat Hug. El va succeir Bernat d'Àger²⁷⁴ que havia de governar els destins de Santes Creus durant vint anys. Al llarg del seu abadiat podem veure com el monestir va consolidar les possessions adquirides durant el temps d'Hug II, les va ampliar i inicià noves incursions de terres on els monjos encara no s'havien introduït. Les zones on hi va haver més repercussió monacal foren les de l'Urgell —Tàrrrega, Mor, Vilagrassa— amb dues clares ramificacions en aquesta actuació, l'una a l'oest, cap al Segrià i l'altra a l'est, cap a la Segarra. També ens adonem que es va produir una clara entrada al Penedès —Vilafranca i termes circumdants. Es van consolidar, d'una manera definitiva, les propietats al terme de Cabra i al del castell de Selmella, arrodonint el domini a la granja de Fontscaldetes. I podem veure un tímid intent de penetració a l'Anoia i a la baixa Conca de Barberà, principalment al terme i vila de Montblanc, on el monestir va adquirir immobles.

Les primeres actuacions de Bernat d'Àger quant a la consolidació de la propietat les trobem a Fontscaldetes, amb un clar intent d'apropiació dels drets de les terres adquirides durant els anteriors abadiats. Ho va fer a canvi de béns espirituals, però no va descuidar-se de fer-ho per la compra, gràcies a la liquidesa monetària de què gaudia en aquells moments el monestir. Per vint sous, comprà a Bernat de Sant Pere els drets que tenia a Fontscaldetes.²⁷⁵ Els monjos

269. Docs. 350, de 23 d'abril de 1192, i 352, d'abril de 1192.

270. Doc. 338, de desembre de 1190.

271. Doc. 391, de 3 de desembre de 1197.

272. Docs. 316, de 27 de desembre de 1188; 320, de 15 de juliol de 1189, i 332, de 22 de desembre de 1189.

273. Doc. 278, de 6 de març de [1186-1187].

274. El primer document de Bernat d'Àger porta data de 12 de juny de 1199.

275. Doc. 414, de 21 de novembre de 1200.

ampliaren la zona dominada gràcies a la donació de Guillem de Selmella d'unes terres situades sobre la granja i que anaven fins el riu Despets, a la Comagrassa i la via Cativera. A més, amb la donació Guillem els concedeix el permís de poder comprar noves terres i drets a tots els pagesos que cultivessin les terres on ell hi tenia drets.²⁷⁶ Fruit d'aquest permís va ser la compra, per trenta sous, dels drets de la Romaguera i les pastures de Pinyana a Bertran de Sant Pere l'abril del 1201.²⁷⁷ En aquestes renunciacions de drets s'hi va afegir Guillem de Pontils, qui pel preu d'un bou valorat en quaranta sous vengué a l'abat la part que li pertanyia del delme de l'honor de Bernat Company, honor que ja havia estat donat a Santes Creus, i que anava des del riu Despets fins a Fontscaldetes.²⁷⁸ Aquesta donació va ser augmentada per la venda que va fer Ollera de la seva terra a Cabdells, situada sobre la granja, més la meitat de la terra que tenien en comú amb Bernat Company.²⁷⁹ Les darreres adquisicions santescreuenques a Fontscaldetes durant aquest abadiat foren: dues sorts de terra al riu Despets, al terme de Selmella, comprades a Maria, esposa de Bernat de Miramon, per tretze sous barcelonesos,²⁸⁰ l'honor de Queralt, adquirida a Ramon Alamany per seixanta sous,²⁸¹ i dues peces de terra a Cabra a la partida de Conill i a la coma del Vinyal comprades a Gueraula, vídua de Berenguer Llaurador, per cent trenta sous.²⁸² A aquestes compres s'ha d'afegir la donació d'una cinquena part de l'honor a Despets que va fer Pere de les Planes.²⁸³

Com hem dit suara, la penetració en terres penedesenques fou una de les principals accions de l'abat Bernat d'Àger, iniciada gairebé al mateix temps que s'ampliava i es consolidava la propietat a Fontscaldetes. Bernat, clergue de Vilafranca, feia donació testamentària a l'abat Ramon de Rifà de les seves cases de Vilafranca, a condició que fos considerat familiar del cenobi, més un mas al terme de Vallmoll.²⁸⁴ Aquesta deixa ell mateix la va ratificar l'any següent, passada, probablement, la malaltia²⁸⁵ i alhora era confir-

276. Doc. 416, de 17 de desembre de 1200.

277. Doc. 419, de 30 d'abril de 1201.

278. Doc. 430, de 19 d'agost de 1202.

279. Doc. 392, de 8 de desembre de 1197.

280. Doc. 435, de 17 de febrer de 1203.

281. Doc. 439, de 31 de maig de 1203.

282. Doc. 459, de 21 d'octubre de 1206.

283. Doc. 507, de 17 de febrer de 1211.

284. Doc. 410, de 24 de juny de 1200.

285. Doc. 417, de 3 de gener de 1201.

mada pel seu germà Pere de Vilafranca, el qual renunciava tots els drets i domini que pogués tenir sobre els béns donats.²⁸⁶ El monestir va rebre de Berenguer de Gallissà la quadra de Puigmoltó, situada al terme de Mediona, pel simple fet d'èsser acceptat com a familiar de Santes Creus. Aquesta quadra havia estat comprada a Guillem de Conilles, qui n'havia comprat a son germà Berenguer de Conilles la seva meitat.²⁸⁷ La quadra va ser enfranquida del tot quan Marquesa, vescomtessa de Cabrera, atorgà a Santes Creus tota la jurisdicció de Puigmoltó.²⁸⁸ L'abat comprà a Guillem Adalbert dos honors situats a la parròquia de Sant Miquel d'Olèrdola, que havien pertangut a Ramon de Lavit; i a Santa Margarida una altra a Guillem de Freixa.²⁸⁹ A Vilafranca l'abat rebrà de Guillem Adalbert la seva estança i els drets de totes les cases que tenia per renúncia de Bertran de Canyelles.²⁹⁰ Guillem d'Aguiló li va donar el mas de les Vidales, a Font-rubí, donació que ell mateix havia de confirmar un any després,²⁹¹ i que Guillema de Castellvell va fer ferma i definitiva.²⁹² També al terme del castell d'Olèrdola, Elisenda, vídua de Pere de Fonolles, li va vendre l'alou de Penyafel, a la partió de les parròquies de Sant Miquel d'Olèrdola, Santa Margarida i de la Mare de Déu de la Bleda, i comprà a Ramon de Figuerola dos honors a les Monetàries, parròquia de Santa Margarida.²⁹³ Entre 1213 i 1217, el monestir de Santes Creus es va veure afavorit pel testament d'Elisenda de Queralt, quan aquesta féu la deixa i donació del delme d'Avinyonet, el qual podria ésser substituït per les rendes dels castells de Font-rubí i Queralt, si el seu marit Berenguer de Queralt es negava a atorgar-lo.²⁹⁴ Ramon Ricart va vendre als monjos, per tres-cents sous, el mas Ricart al terme de Vallmoll i Ramon Despuig en va renunciar els seus drets per quaranta-quatre sous, renúncia que a la vegada també va fer Guillema i son marit Ferrer Ricart, per quaranta-tres sous barcelonesos.²⁹⁵ Finalment, Maria Flequera va

286. Doc. 451, de 12 de juny de 1205.

287. Docs. 407, de 9 de març de 1200, 427, de 17 d'abril de 1202, i 428 de 5 de juny de 1202.

288. Doc. 481, de 19 d'agost de 1208.

289. Doc. 474, de 24 de febrer de 1208.

290. Docs. 483, de 4 de gener de 1209, i 488, de 25 d'agost de 1209.

291. Docs. 498, de 12 d'abril de 1210, i 508, d'1 de març de 1511.

292. Doc. 517, de 5 de març de 1212.

293. Docs. 504, de 25 de gener de 1211, 505, de 26 de gener de 1211, i 510, de 7 d'abril de 1211.

294. Doc. 523, de 25 de juny de 1213.

295. Docs. 514, de 18 de juny de 1211, 542, de 21 d'octubre de 1216, i 548 de 8 de novembre de 1217.

vendre a l'abat un hort dins de Vilafranca proper a les cases dels monjos.²⁹⁶

Hem dit anteriorment que en temps de l'abat Hug II hi va haver uns intents, encara que tímids, d'apropiar-se d'uns censos sobre alguns immobles a la vila de Montblanc. Les expectatives de fer-los créixer augmentaren durant l'abadiat de Bernat d'Àger. L'abat va rebre, el 4 de febrer de 1204, de Berenguer Bertran la renda d'una casa²⁹⁷ i comprà a Ermessenda i al seu marit Guillem de la Torre, per tres-cents sous, un pati per edificar.²⁹⁸ Adquirí per cinquanta sous censals les cases de Ramon Joan²⁹⁹ i per quatre-cents disset el forn de Guillem de la Roqueta,³⁰⁰ més sis taules, tres a la carnisseria i tres al mercat, per set-cents sous, a Pasqual de Segarra.³⁰¹ El 22 de juny de 1207, Santes Creus comprà a Arnau de Bouvila la meitat de la seva estança per cinquanta sous.³⁰² També va adquirir les cases de Pascasi de Segarra, les quals, acte seguit foren arrendades al seu fill Bertomeu.³⁰³ Berenguer de Vilafranca, senyor de Montblanc, confirmà a favor del monestir totes les vendes i adquisicions que els monjos havien fet a Montblanc fins l'any 1210, renunciant, alhora, a la percepció del delme.³⁰⁴ El mes de juny de 1215 Berenguer Hortolà donà tres cases a l'abat i per l'octubre, Guillem de Fornells li venia, per vint sous, les seves.³⁰⁵ Finalment, Bernat d'Oliveres, en professar com a novici a Santes Creus, aportava el cens de catorze sous sobre unes taules situades a la draperia, i vint-i-cinc més sobre unes vinyes que tenia al terme de la vila.³⁰⁶

A Tàrrega i els termes circumdants —Mor i Montalbà— de nou el monestir hi va adquirir noves propietats, mitjançant donacions i compres. A condició de ser admès com a familiar del cenobi i gaudir dels béns espirituals de la comunitat, Guillem de Tàrrega va vendre, per vint sous el delme del pa i el vi que percebia de la seva dominicatura de Tàrrega³⁰⁷ i Ramon d'Anglesola donava les cases

296. Doc. 536, de 3 de novembre de 1215.

297. Doc. 443, de 4 de febrer de 1204.

298. Doc. 453, de 24 d'octubre de 1205.

299. Doc. 458, d'11 d'agost de 1206.

300. Doc. 463, de 30 d'abril de 1207.

301. Doc. 465, de 5 de maig de 1207.

302. Doc. 471, de 22 de juny de 1207.

303. Docs. 472, de 29 de gener de 1208, i 473, de 29 de gener de 1208.

304. Doc. 496, de 16 de març de 1210.

305. Docs. 531, de 5 de juny de 1215, i 535, de 8 d'octubre de 1215.

306. Doc. 543, de 31 d'octubre de 1216.

307. Doc. 403, de 13 de juny de 1199.

de Tàrrega i la vinya situada a la serra de l'Espina.³⁰⁸ L'abat Bernat d'Àger comprà a Ramon Barba, per cinquanta sous, l'honor de Ferrugats, al nord-oest de Tàrrega, que limitava amb el camí que anava a Anglesola.³⁰⁹ També per poder gaudir de la condició de familiar, Pere de Tàrrega renuncià la seva part del delme que li corresponia de totes les possessions santescreuenques del terme de Tàrrega.³¹⁰ Pere el Catòlic oferí als monjos tres mitgeres i mitja de blat i d'ordi anuals, que eren part de les que Ramon d'Anglesola estava obligat a lliurar al rei de les terres de Puigconill.³¹¹ Les filles de Ramon de Tàrrega, Ermengarda i Saurina, renunciaven a favor de Bernat d'Àger el delme sobre el pa i el vi que cobraven de les terres santescreuenques del terme de Tàrrega.³¹² El mateix va fer Beatriu de Luna de les dominicatures d'Arnau de Cervera, situades a Tàrrega i a Mor.³¹³ Ponç de Santa Fe lliurà al monestir tot el cens i el domini sobre les cases que Ramon d'Anglesola tenia a Tàrrega.³¹⁴ Guillema de Castellnou va vendre als monjos, per cinc-cents vint sous, el delme del pa, del vi i de tots els productes que es cultivaven a les terres targarines propietat del cenobi.³¹⁵ Guillem de Montalbà donà a Santes Creus una peça de terra al coll d'Altet, al nord de Tàrrega, més un pati i un corral a la vila.³¹⁶ I, finalment, Pere Garreta els oferí, a Tàrrega, les seves cases i una vinya propera a la vila.³¹⁷

També a Lleida, a la Palomera, la propietat monacal s'incrementà en temps de Bernat d'Àger. Ramon de Montcada els atorga els censos que ell cobrava en aquesta partida del terme lleidatà. Més endavant fins i tot els en donà la propietat i finalment els va vendre, per mil cinc-cents sous, el dret i el domini sobre les vinyes d'aquella terra.³¹⁸ També, Pere de la Sala, per seixanta morabatins, va vendre als monjos la seva part del dret que tenia a la Palomera, i Berenguera de Montearagó els lliurà la seva vinya.³¹⁹

308. Doc. 405, de 9 d'agost de 1199.

309. Doc. 406, d'11 de gener de 1200.

310. Doc. 426, de 13 d'abril de 1202.

311. Doc. 442, de 27 d'octubre de 1203.

312. Doc. 495, de 7 de març de 1200.

313. Doc. 500, de 9 d'octubre de 1203.

314. Doc. 522, de 18 d'abril de 1213.

315. Doc. 527, de 16 de maig de 1214.

316. Docs. 532, de 18 d'agost de 1215, i 539, de 15 de gener de 1215.

317. Doc. 546, de 24 de febrer de 1217.

318. Docs. 429, de 17 de juny de 1202; 446, de 13 de desembre de 1204; 456, de 17 de juny de 1206 i 460, de 8 de novembre de 1206.

319. Docs. 461, de 28 de febrer de 1207, i 550, de 23 de gener de 1218.

La penetració cap a les terres de la comarca de l'Anoia va ser més limitada, potser perquè no els van ploure tantes donacions com esperaven o potser perquè no van tenir tantes possibilitats de compra o bé perquè no hi van tenir el mateix interès d'adquirir-les com en altres llocs, encara que se'ns fa difícil acceptar aquesta darrera opinió. Les adquisicions principals van ésser tardanes, fins 1201, el segon any de l'abadiat de Bernat d'Àger. Aquest va comprar a Berenguer de Castellar, per seixanta sous, el mas de Corts, al terme d'Orpí, i els drets. Dos anys més tard, Saurina de Claramunt i el seu marit Ramon de Guàrdia, li venien els seus drets sobre aquest mas per cent sous, a més de la venda de la parellada de les Vinyes Planes, al mateix terme. I passats dos anys més, el 24 de maig de 1205, Guillem de Castellar, germà de Berenguer, renunciava tots els seus.³²⁰ Al terme de Veciana, l'any 1209, Bernat d'Àger va rebre de Guerau Alamany uns horts, i l'any següent el delme dels termes de Veciana, Copons i Montfalcó. I, encara més, pel maig de 1211, li lliurà el Camp d'Ullet, situat a Copons, amb el dret i la jurisdicció.³²¹

Altres adquisicions d'aquest temps van ser l'honor de Torrevella a Sant Gallard, avui terme de les Piles (Conca de Barberà),³²² els drets del mas de Biosca, comprats a Berenguer de Biosca per vint-i-cinc sous, i que el seu germà Ramon havia donat a Santes Creus;³²³ els drets del mas de Galliners i de Rovires atorgats per Guillem Ramon de Montcada.³²⁴ A l'Espluga de Francolí, l'abat va comprar per setanta sous a Pere de Guardiollada l'honor que havia rebut de son avi Ramon de Cervera,³²⁵ i va rebre en donació una peça de terra de part de Pere Bord, anomenada el Prat, perquè fos acceptat com a familiar del monestir, i la dominicatura d'Hug de Torroja.³²⁶ Al territori de Barcelona, el monestir comprà a Bernat de Montjuïc dues vinyes a Santa Eulàlia Provençana. Finalment, Ramon Pellicer aportà en dot, en professar com a monjo, les cases del Rec Comtal.³²⁷

Durant el curt abadiat de Ramon de Rifar (1219-1226) es produí un estancament en el creixement de la propietat santescreuena,

320. Docs. 418, d'11 de febrer de 1211; 440, de 30 d'agost de 1203, i 450, de 24 de maig de 1205.

321. Docs. 487, de 18 de juliol de 1219, 497, de 31 de març de 1210, 512, de 17 de maig de 1211, i 513, de 17 de maig de 1211.

322. Doc. 528, de 24 d'agost de 1214.

323. Doc. 423, d'11 de juny de 1201.

324. Doc. 534, de 28 de setembre de 1215.

325. Doc. 432, de 13 de novembre de 1212.

326. Docs. 441, de 19 d'octubre de 1203, i 513, de 17 de maig de 1211.

327. Docs. 475, de 17 de febrer de 1208, i 517, de 15 de març de 1212.

atesa la documentació que ens ha arribat. Tanmateix, cal notar que altres són les facetes, positives és clar, que adornaren el bon fer d'aquest abat: confirmació de les compres i donacions per part dels senyors i dels possessors de les terres, l'enfranquiment del delme, renúncia de drets, obtenció de censos, compra de censals, aixecament d'empenyoraments, amb la finalitat d'obtenir noves propietats i drets, etc. Però per la curta duració d'aquest abadiat, i la importància del seu successor, Bernat Calvó, ens pot fer pensar —encara que no va ser així— que va ésser un abadiat de transició.

Sens dubte, fou el Penedès el centre d'atenció de Ramon de Rifar. El monestir va comprar a Guillem de Vilafranca, per cent quaranta sous barcelonesos, unes cases a Vilafranca, que havien pertangut a Guillem Adalbert, més aquelles que havia edificat Pere Mulet.³²⁸ Poc temps després, el mateix Pere Mulet va fer donació d'un es edificacions a tocar de les anteriors, que el monestir posseïa i que havien estat aportades en dot per Guillem Adalbert en el moment de professar com a monjo. Pere Mollet també donà a Santes Creus els honors de Ramon de Figuerola, de Pere de Fonollar, el mas d'Esteve de l'Argilaga, cent cinquanta sous de les rendes del mas Ricart i la propietat de Marieta Flequera, situada a Castellví de la Marca.³²⁹ En aquest terme, Guilleuma de Castellvell, senyora del Penedès, atorgà a l'abat el mas de Lluna,³³⁰ i Guillem de Mediona i la seva esposa Saurina de Castellet la seva part dels masos de Comalonga (Castellví de la Marca) i de Pere de Ferrera.³³¹ Al terme de Mediona, Guillem Mulet, de Valls, lliurà al monestir els honors de Sant Joan de Conilles.³³² A Olèrdola, el 23 d'agost de 1225, a les acaballes de l'abadiat de Ramon de Rifar, Santes Creus va rebre de Pere Mulet la quadra de Benages.³³³ I a Pontons i a Vilademàger, comprà a Guillem de Foix, per quatre-cents sous —equivalents a vuitanta sous de plata—, els masos de Clots.³³⁴

A l'Espluga de Francolí, Elisenda de Bellpuig vengué, per dos-cents morabatins, a l'abat Ramon de Rifar, l'honor de l'Espluga de Dalt i de Baix, i Miró d'Aguilar, per dos-cents més, el Camp

328. Doc. 554, de 16 de febrer de 1219.

329. Doc. 557, de 3 de gener de 1220.

330. Doc. 566, de 26 d'abril de 1221.

331. Doc. 590, de 14 de novembre de 1224.

332. Doc. 602, de 15 de juliol de 1225.

333. Doc. 605, de 23 d'agost de 1225.

334. Doc. 592, de 12 de març de 1220.

d'Arboç.³³⁵ A Cervera, Elvira, comtessa d'Urgell, li donà el seu vassall Ramon Bru i esposa, amb tots els béns, propietats i els albergs.³³⁶ A la part alta de la Conca de Barberà, va rebre de mans de Guillem de la Guàrdia la seva dominicatura de la bassa dels Comalats.³³⁷ A Montfalcó de les Oluges, a la Segarra, va obtenir de Pere de Montfalcó la cavalleria de Montpalau.³³⁸ I en ple Camp de Tarragona, no gaire lluny de la granja del Codony, Elisenda de Prat donà a l'abat la seva quadra situada al castell dels Garidells, prop de Puigdelfí.³³⁹

Com hem dit anteriorment, potser l'acció de govern de l'abat Ramon de Rifar quant a l'afermament de la propietat territorial i a la consolidació econòmica del monestir fou cercar les confirmacions de les vendes i de les donacions que fins aleshores encara no s'havien fet per part d'aquelles persones que gaudien de drets en aquelles terres i d'obtenir l'enfranchiment del delme senyorial en aquelles terres i possessions que ja eren propietat dels monjos. Aquest fou el veritable mèrit de Ramon de Rifar, en què també hi va participar el prior Bernat Calvó, el seu successor a la cadira abacial.

Sobre la confirmació de vendes i donacions feta per tinents o feudataris per part dels senyors eminents, cal citar la de Guillem de Montcada, que confirmà a l'abat Ramon de Rifar totes les vendes i donacions que havia fet el seu pare a favor de Santes Creus.³⁴⁰ La que féu Ramona, muller d'Arnau de Timor, de l'honor de Sant Gallard i Torrevella.³⁴¹ La de Guillem de Castellar, pare, tot confirmant la del seu fill Guillem de Castellar sobre el mas de Corts i la quadra de la Mussara (Torrelles de Foix).³⁴² La del mas de Clots, al terme de Pontons, feta per Guillema de Castellvell a favor del monestir després que aquest l'hagués comprat a Guillem d'Òdena.³⁴³

Respecte a la consecució de la renúncia de drets, cal esmentar la que féu, per cent sous de Barcelona, Pere de Fonolleres, el Jove, tot reconeixent la venda de l'honor que el seu pare Pere de Fonolleres i la seva mare Elisenda van fer a favor de Santes Creus, quan ell

335. Docs. 596, de 14 d'abril de 1225, i 610, d'11 de novembre de 1225.

336. Doc. 559, de 14 de març de 1220.

337. Doc. 600, de 10 de juny de 1225.

338. Doc. 612, de 13 de desembre de 1225.

339. Doc. 594, de 28 de març de 1225.

340. Doc. 587, de 13 de setembre de 1224.

341. Doc. 585, de 9 d'agost de 1224.

342. Doc. 586, de 13 d'agost de 1224.

343. Doc. 595, de 13 d'abril de 1225.

era menor d'edat.³⁴⁴ La de Bernat d'Albà i els seus fills —amb fermances i garanties de compliment—³⁴⁵ per mil dos-cents sous, sobre l'honor de Pacs, que havia pertangut a Pere de Baiona, i que el monestir havia comprat per cent vuitanta sous.³⁴⁶ Renúncia que es completà amb la de Berenguera de Serra, per la quantitat de tres-cents sous, dels drets que havia heretat de son avi, Pere de Baiona.³⁴⁷ La de Ramon de Feixa, sobre els drets de l'honor de Guillem Adalbert, situat a la parròquia de Santa Margarida, al terme del castell d'Olèrdola, i que aquest havia aportat en dot al cenobi en entrar-hi com a monjo.³⁴⁸ La de Guillem de Vallmoll, fill de Pere Ricard, per quaranta sous, sobre el mas Ricard.³⁴⁹ Totes aquestes propietats estaven situades al Penedès.

També al terme del castell de Selmella, el monestir aconseguí renúncies de drets. Saurina, muller de Guillem de Pontils, renuncià a tots els que tenia o podia tenir sobre el terme i castell de Selmella a canvi de cent sous barcelonesos;³⁵⁰ renúncia que fou completada per la que féu Guerau de Selmella, de les terres del terme i del castell, més la dels que tenia sobre el mas de Lluna i de l'honor de la Romaguera, amb la condició expressa que volia ser sebollit al cementiri monacal.³⁵¹ A Fontscaldetes, l'abat obtingué els drets de Berenguer de Vilafranca, per cent cinquanta sous. Aquesta venda de drets anà acompanyada de la dels que posseïa sobre l'honor del Pont d'Armentera i de Vila-rodona.³⁵² A més, Guillem de Claramunt atorgà a l'abat el dret de compra de tots els delmes dels seus honors de Tamarit i de la granja de Montornès.³⁵³

ELS ABATS

Els diplomes estudiats pertanyen als abadiats de Guillem (1152-1154), Hug I (1154-1156), Guerau (1156-1158), Pere (1158-1184), Hug II (1184-1199), Bernat d'Àger (1199-1219) i Ramon de Rifar (1219-1226).

344. Doc. 560, de 30 d'abril de 1220.

345. Doc. 563, de 5 d'agost de 1220.

346. Doc. 562, de 26 de juliol de 1220.

347. Doc. 567, de 15 de maig de 1221.

348. Doc. 570, de 9 d'abril de 1222.

349. Doc. 572, de 7 de maig de 1222.

350. Doc. 568, de 19 de juny de 1221.

351. Doc. 569, de 15 de novembre de 1221.

352. Doc. 574, de 24 de juny de 1222.

353. Doc. 607, de 24 de setembre de 1225.

EL NOSTRE DIPLOMATARI

La nostra recerca abraça 613 documents, la majoria procedents de l'AHNM, que van des de l'any 975 fins al 1225. Per aquesta comesa s'han consultat els documents originals custodiats a Madrid, i els del cartulari santescreuenc anomenat *Llibre Blanch* que es conserva a la Biblioteca de Tarragona, més un que es guarda a l'ACA.

En fixar els criteris de transcripció i publicació del diplomatari hem tingut en compte els aplicats en altres publicacions de cartularis, encara que sempre al final hem fet prevaldre el nostre. Com a models ens hem fixat en la transcripció del *Diplomatari de la catedral de Tortosa* a cura d'Antoni Virgili i Colet, publicat en aquesta mateixa col·lecció, el *Diplomatari de Santa Maria de Poblet* del pare Agustí Altisent (e.p.r.), i la *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Barberà (945-1212)*, de Josep M. Sans i Travé, entre altres.

Quant a la transcripció, hem procurat sempre que fos rigorosa i fidel en tots els documents, posant un (?) en aquelles paraules que presentaven seriosos dubtes. En altres, hem procurat aclarir-ne el significat mitjançant una crida al peu del mateix document.

Ens hem trobat que un mateix document se'ns presenta en original i en trasllat notarial. No cal dir que hem preferit l'original abans que la còpia, però en aquells casos en què l'original estava malmès, hem utilitzat el trasllat més proper a l'original, i quan aquest també presentava seriosos problemes, els posteriors, més acostats a nosaltres, si n'hi havia. Amb tot, sempre hem procurat comparar l'original i el trasllat fet constar al peu dels documents les diferències que s'hi ha trobat.

Els signes dels personatges que intervenen a la *signatio* els hem reproduït de la següent manera: ·SSS·, S+ o Sig+num. En aquells casos en què apareix d'una manera clara el *signum* emprat pel protagonista i que utilitza d'una manera fidel sempre, l'hem desenvolupat com Sig(*signe*)num, manifestant-ne clarament la personalització.

Quant a la datació hem de dir que els primers diplomes són datats pels anys dels reis francs, encara que més endavant ho fan amb la doble datació de l'any de l'encarnació i la dels reis francs, i finalment per l'any de l'encarnació. Cal manifestar que en alguns diplomes, les dues datacions no coincideixen. Aleshores ens hem decantat per l'any de l'encarnació de Crist. De totes maneres, a peu de document hem donat una explicació del fet.

Quant als signes convencionals, hem usat els que a continuació exposem:

Una paraula o lletra dins d'antilambdes <miles> indica l'oblit de l'escrivà d'una lletra o paraula que creiem que hi hauria de ser i que restituïm.

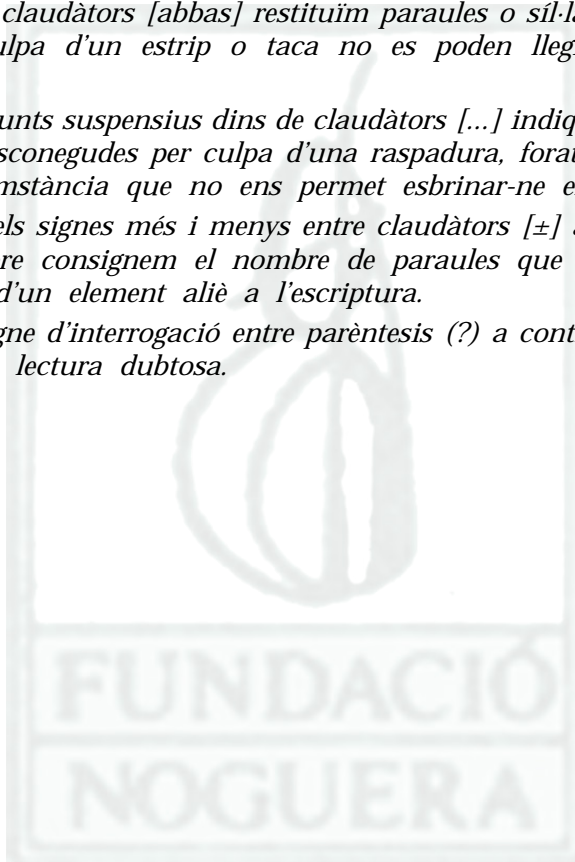
El mateix signe < > en blanc assenyala una omissió de l'escrivà el contingut del qual desconeixem.

Entre claudàtors [abbas] restituïm paraules o síl·labes o lletres que per culpa d'un estrip o taca no es poden llegir, però que coneixem.

Uns punts suspensius dins de claudàtors [...] indiquen paraules o lletres desconegudes per culpa d'una raspadura, forat o qualsevol altra circumstància que no ens permet esbrinar-ne el contingut.

Amb els signes més i menys entre claudàtors [±] acompanyats d'un nombre consignem el nombre de paraules que desconeixem per culpa d'un element aliè a l'escriptura.

Un signe d'interrogació entre parèntesis (?) a continuació d'un mot indica lectura dubtosa.

BIBLIOGRAFIA

- AINAUD DE LASARTE, Joan, "El patrimoni de Santes Creus en el segle XII", *Memòries*, Archivo Bibliográfico de Santes Creus, Santes Creus, 1952.
- ALTISENT, Agustí, *Diplomatari de Santa Maria de Poblet, I (960-1177)* (edició a cura d'), Abadia de Poblet i Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona 1993.
- *Història de Poblet*, Abadia de Poblet, 1974.
- BAUSELLS REIG, Josep, "Santes Creus entre dos bisbats", *Santes Creus. Boletín del Archivo Bibliográfico*, 28, vol. III, Santes Creus, 1968.
- CABESTANY I FORT, Joan-F., "L'abat Hug II de Santes Creus. Aportació a l'estudi del seu diplomatarí", *I Col·loqui d'Història del Monaquisme Català*, vol. II, Santes Creus, 1969.
- CAPELLI, Adriano, *Cronologia, Cronografia e Calendario Perpetuo*, Ulrico Hoepli, Milano, 1988e.
- *Dizionario di Abbreviature latine ed italiane*, Ulrico Hoepli, Milano, 1930 (ristampa 1995).
- CARRERAS I CANDI, Francesc, *Geografia General de Catalunya*, 11 vols., Barcelona, 1908-1918, edició facsímil, Edicions Catalanes, s.a. Barcelona, 1980.
- CARRERAS I CASANOVAS, Antoni, *El monestir de Santes Creus (1150-1200)*, IEV/ Estudis Comarcals-9, 2 vols., Valls, 1992.
- COCHERIL, Maur, "L'implantation des abbayes cisterciennes dans la Péninsule Ibérique", *Anuario de Estudios Medievales*, I, Barcelona, 1964.
- "Note sur le plan idéal d'une abbaye cistercienne", *Santes Creus. Boletín del Archivo Bibliográfico*, 29, vol. III, Santes Creus, 1969.

- COLL I ALENTORN, Miquel, "Esboç de genealogia dels Òdena", *Santes Creus. Boletín del Archivo Bibliográfico*, 31, vol. IV, Santes Creus, 1970.
- CORTIELLA I ÒDENA, Francesc, "Notícies sobre el Codony", *Universitas Tarraconensis*, IV, Facultat de Filosofia i Lletres, Departament de Geografia, Història i Filosofia, Tarragona, 1981-1982.
- COSTA, Maria Mercè, "La família Queralt i Santes Creus", *I Col·loqui d'Història del Monaquisme Català*, vol. I, Santes Creus, 1969.
- DU CANGE, Ch., *Glossarium ad scriptores mediae et infimae latinitatis*, 3 vols., París, 1867.
- DURAN CANYAMERES, Fèlix, "Els pasturatges d'estiu del Monestir de Santes Creus en el segle XII", *Memorias, Archivo Bibliográfico de Santes Creus*, Santes Creus, 1949.
- FOLCH, Artemi (=FORT I COGUL, E.), "Notícia històrica sobre la presència del monestir de Santes Creus a Sants i la seva rodalia", *Santes Creus. Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic*, 45, vol. V, Santes Creus, 1977.
- FONT RIUS, Josep M., *Cartas de población y franquicia de Cataluña*, CSIC, Madrid-Barcelona, 1965-1983, 2 vols. en 3 toms.
- FORT I COGUL, Eufemià, "Cervera i Santes Creus. Unes quantes notícies de les relacions de la capital segarrenca i el monestir del Gaià, Ilerda, 31, Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida, 1971.
- "El primer abat de Valldaura-Santes Creus y comentario a la cronología de los principios del monasterio", *Yermo*, II, Santa Maria del Paular, 1964.
- "La canònica de Barcelona y el monasterio de Valldaura-Santes Creus", *Yermo*, II, Santa Maria del Paular, 1964.
- "Los pergaminos de Valldaura-Santes Creus en el Archivo Histórico Nacional de Madrid", *Studia Monastica*, VIII, Abadía de Montserrat, 1966.
- "Nómina monacal de Santes Creus y su condición social", *Santes Creus. Boletín del Archivo Bibliográfico*, 33, vol. IV, Santes Creus, 1970.
- *El Llibre de Valldossera*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1968.
- *El senyoriu de Santes Creus*, Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona, 1972.
- *Lleida i Santes Creus. Unes quantes notícies de les relacions entre la ciutat del Segre i el monestir del Gaià*, Santes Creus, 1965.
- Gran Enciclopedia Catalana*, Barcelona 1970-2001, 20 vols.
- Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1981-1985, 19 vols.
- IGLÉSIES I FORT, J., *Sobre la reconquesta del territori de Santes Creus*, Publicacions de l'Arxiu Bibliogràfic, Santes Creus, 1965.

- LLADONOSA I PUJOL, Josep, *Història de Lleida*, 5 vols., Dilagro, Lleida, 1991.
- MADURELL I MARIMON, Josep M., "El Monasterio de Santa Maria de Valldaura del Vallés (1150-1179)", *Analecta Sacra Tarraconensia*, 25, Tarragona, 1952.
- *La granja d'Ancosa*, III Premi Abat Ladernosa, Santes Creus, 1950.
- MATEU LLOPIS, Felipe, "Aspectos de la historia de Santes Creus en el siglo XII", *Santes Creus. Boletín del Archivo Bibliográfico*, 6, vol. I, Santes Creus, 1958.
- MIQUEL ROSELL, Francisco, *Liber Feudorum Maior. Cartulario real que se conserva en el Archivo de la Corona de Aragón*, Reconstitucion y edición por, 2 vols. Barcelona, 1955-1957.
- MIQUEL, Francesc-A. (=FORTI I COGUL, E.), "Santes Creus i Montblanc", *Santes Creus. Boletín del Archivo Bibliográfico*, 37, vol. III, Santes Creus, 1967.
- MIRAVALL, Ramon, *Immigració britànica a Tortosa (s. XII)*, Barcelona, 1980.
- *La societat tortosina de la postreconquesta*, Barcelona, 1970.
- MORERA LLAURADÓ, Emilio, *Tarragona Cristiana* (3 vol.). Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, secció d'Arqueologia i Història, Diputació de Tarragona, Tarragona, 1981.
- PAPELL TARDIU, Joan, "El domini del monestir de Santes Creus. Un exemple d'organització del territori en època medieval (1150-1233)", *Territori i societat a l'edat mitjana. Història, arqueologia, Documentació*, III (1999-2000). Edició a cura de Jordi Bolós-Joan J. Busqueta, Universitat de Lleida, Lleida 2000.
- "L'economia ramadera del monestir de Santes Creus a finals del segle XII", *Història et Documenta. Revista de divulgació històrica i del fons documental de l'Arxiu Històric Comarcal de Valls (Alt Camp)*, Valls, 1994.
- "Les propietats territorials del monestir de Santes Creus a la comarca del Barcelonès al segle XII, segons el "Llibre Blanch"", *Universitas Tarraconensis*, IX, Facultat de Filosofia i Lletres, Departament de Geografia, Història i Filosofia, Tarragona, 1987.
- PAREDES, J., BARRIO, M., RAMON-LISÓN, D., SUÁREZ, L., *Diccionario de los Papas y Concilios*, Ariel Referencia, Barcelona, 1998.
- RIU RIU, Manuel, "El privilegi reial major del Monestir de Santes Creus", *Santes Creus. Boletín del Archivo Bibliográfico*, 32, vol. IV, Santes Creus, 1970.
- *Formación de las zonas de pastos veraniegos del monasterio de Santes Creus en el Pirineo, durante el siglo XII*. Publicaciones del Archivo Bibliográfico de Santes Creus, Santes Creus, 1962. El mateix article el podem veure a *Santes Creus. Boletín del Archivo Bibliográfico*, 14, vol. II, Santes Creus, 1961.

- RIUS SERRA, José, *Cartulario del Monasterio de "Sant Cugat del Vallès"*, edició a cura de, CSIC, 3 vols. Barcelona, 1945-1947.
- ROVIRA I VIRGILI, A., *Història de Catalunya*, 8 vols., Barcelona 1922-1934, reimpressió *La Gran Enciclopèdia Vasca*, Bilbao, 1972.
- SANS I TRAVÉ, Josep M., "Precedents històrics de la Carta de Població i Franquícia de Sarreal", *Boletín Arqueológico*, Época IV, Facs. 121-124, Tarragona, 1973-1974.
- "Alguns aspectes de l'establiment dels Templers a Catalunya: Barberà". *Quaderns d'Història Tarraconense*, I, IET Ramon Berenguer IV, Tarragona, 1977.
- "El Rourell, una preceptoria del Temple al Camp de Tarragona (1162?-1248)", *Boletín Arqueológico*, època IV, pàgs. 133-140, RSAT, Tarragona 1976-77.
- "Pere de Queralt, primer feudatari de l'Espluga de Francolí", *Universitas Tarraconensis* II, Tarragona, 1977-1978.
- *Col·lecció Diplomàtica de la Casa del Temple de Barberà (945-1212)*, Estudi introductor i edició a cura de, *Textos Jurídics Catalans, Documents, I*, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1997.
- SERRAMALERA, Pedro, "Guillermo de Montpellier", *Memorias*, Archivo Bibliográfico de Santes Creus, Santes Creus, 1951.
- SHIDELER, John C., *Els Montcada: una família de nobles catalans a l'Edat Mitjana (1000-1230)*, Edicions 62, Barcelona, 1987.
- UDINA MARTORELL, Frederic, *El "Llibre Blanch" de Santes Creus (Cartulario del siglo XII)*, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Sección de Estudios Medievales de Barcelona, Barcelona, MCMXLVII.
- VIRGILI, Antoni, *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*, estudi i edició a cura de, Fundació Noguera, Barcelona, 1997.
- *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1193-1210). Episcopat de Gombau de Santa Oliva*, estudi i edició a cura de, Fundació Noguera, Barcelona, 2001.
- *Ad detrimentum Yspanie. La conquesta de Turtusa i la formació de la societat feudal (1148-1200)*. UAB i UV, 2001.
- VIVES I MIRET, J., *Montblanc i Santes Creus*, Publicacions de l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus, Santes Creus, 1964.

DOCUMENTS

FUNDACIÓ

NOGUERA

975, gener, 7

Galindo ven a Ennec, conegut amb el nom de Bonfill, les terres de Pinell i de Vallmoll, al terme del castell d'Olèrdola, per mil sous. Una de les de Pinell, afronta, per l'est, amb la terra de Talassa; al sud, amb la de Radulf i de Bonsom; a l'oest, amb la terra de Quindiverga, i al nord, amb la serra. L'altra peça de terra limita, a orient, amb la terra de la casa de Santa Eulàlia; al sud, amb la terra de Guiselo; a ponent, amb la d'Argemir, i al nord, amb el torrent i les terres de Gontalec. Les terres que són a Vallmoll, afronten, l'una, a orient, amb la terra d'Espanesinda; al sud, amb les de Flodevara; a l'oest, amb la d'Arnau, i al nord, amb la terra d'Inhila; l'altra limita, a orient, amb una via o camí; al sud, amb la terra de Sendred; a ponent, amb la terra de Sabat, i al nord, amb la d'Ilmond.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta núm. 2756, núm. 1. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"*, p. 1, doc. 1.

In nomine Domini. Ego Galinde vinditore sum tibi Enneco que vocant Bonefilio emtore. Per hanc scripturam vendicionis me vido tibi terras meas proprias cultas qui mihi avenit per meas comparaciones. Et sunt ipsas terras in comitatum Barquinonensis in termino de castro Olerdula in loco que vocant Pinellus vel ad ipsa revura Vallemolle. Et affrontat ipsa una terra de orientis in terra

de Talassa et de meridie in terra de Radulfo et de Bonusomo,¹ et de occiduo in terra de Quindiverza et de circio in strada. Et ipsa terra qui est ad ipsam revuram afronta de orientis in terra de domo Sancta Eulalia et de meridie in terra de Guiselo, et de occiduo in terra de Argemiro et de parte vero circi in torrente unde aqua discurrit et in terra de Gontaleco. Et alias terras qui sunt ad Vallemolle, afrontat de orientis in terra de Espanesinda et de meridie in vinea de Flodevara et de occiduo in terra de Arnaldi, et de circio in terra de Inhila. Et alia terra affrontat de orientis in via, de meridie in terra de Sendredo, de occiduo in terra de Sabado et de circio in terra de Ylmundo. Quantum istas omnes afrontaciones includunt sic vindo tibi [hec] omnia ab omne integritate cum exiis et regrexiis earum propter precio solidos mille quod tu emptore mihi dediste. Et ego venditor de presentem manibus meis recepit et nihil de ipso precio aput te em<p>tor non remansit. Est manifestu<m>. [Que vero] predicta ista vendicio sicut superius resonat de meo iure in tuo trado dominio ad potestatem ad omnia quocumque volueris facere quod si ego vinditor aut nullusque ommo qui contra hanc ista vindicione venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare set componat aut componamus tibi hec omnia in duplo cum omne suam inmeliacione. Et in antea ista vendicio firmis, stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta carta vendicionis ·VII· idus ianuarii anno ·XXI· regnante Leutario rex.

S+ Galinde qui ista venditione fecit et firmare rogavit.

SS. Galindus qui ista venditione feci et firmare rogavi. SSS.

Sig+Ioanne. S+Odegario SSS. Desiderio. Sig+ Freiricus, diaconus qui ista carta vindicione scripsit cum literas raras in verso ·XIII· et in verso ·XVI· et subdie et anno quod supra.

1. a. Bonsomo.

2

977, desembre, 21¹

Vives, bisbe de Barcelona, infeuda a Guitart de Mureden, amb el consentiment de tots els clergues de la seu de Barcelona, i amb l'assentiment del comte de Barcelona Borrell, el castell de l'Albà. Guitart jura fidelitat al bisbe i li promet no tenir altre senyor que ell i els seus successors. El bisbe es reté els delmes, les primícies i totes les oblacions que li pertanyen de les esglésies del terme.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 86.²

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 2, doc. 2.

Cit. IGLESIES, Sobre la reconquesta...

Hec est conveniencia que facit Vivas, episcopus, cum caterva clericorum suorum ad dompno Guitardo de Mureden. Sciant omnes homines qualiter ego Vivas, episcopus, cum consilio clericorum nostre matricule ecclesiasticis Sancte Crucis et Sancte Eulalie, una cum assensu piissimi vel marchioni principi nostri Borrello, comiti, firmamus pactum et convenienciam inter nos et te supradicto Guitardo de ipso castro d<e> Albano et de omnibus suis terminis hedificatum et ad hedificandum ut habeas et teneas eum per nos et dones michi etiam ad successores meos potestatem de ipso castro d<e> Albano per quantas vices tibi demandavero et demandaverunt, sine malo ingenio, sine contrarietatis obstaculo et affides eum michi pro sacramento et ad successores meos episcopos et non mittas ibi castellanos sine meo consilio qui faciant mihi semper hominaticum et fidelitatem. Et retineo in iam dicto castro ad meum opus ecclesias cum decimis et primiciis et oblacionibus et meas pariliatas, que sunt inter castrum d<e> Albano et castrum de Ceume, et meam dominaturam, que vocant Sanctas Cruces, super ripam fluminis Gaiano, cum omnibus suis terminis et pertinenciis totis, cum molendinos cum regos et caputregos et cum omnibus que ad usum hominum pertinent sine aliquo senioratico et dominacione de te Guitardo et de tuis castlanos de supradicto castro d<e> Albano, et alia que remanent de supradicto castro habeas ad fidelitatem et servicium nostrum et de meos successores. Et ego Guitardo convenio tibi Vivas, episcopo, seniori meo et ad tuos successores quod ero tibi fidelis de tuo corpore et de ipso castro prenuncupato et dabo tibi potestatem et ad successores tuos de predicto castro iratus et paccatus per quantas vicis mihi³ demandaveris per te aut per tuos nuncios et faciam ad te hostes et cavalcatis et alia servicia sicut homo debet facere suo meliori seniori. Et siquis hanc convenienciam et pactum rumpere voluerit, componat ei duas libras auri cocti et in antea ista pacta et conveniencia firma persistent omni tempore.

Acta fuit hoc ·XII· kalendas ianuarii anno ·XXIII· regnante Leutario, filio Ledovici, regi.

S+ Guitardo de Muredine. S+ Vivas, gratia Dei episcopus.

Raimundus Civitiza, levita archiscrinii ·SSS·. S+ Viva⁴ Damirus, presbiter (signe). S+ Seniofredus, presbiter ·SSS·. S+ Vinillara, presbiter. S+ Aetius, gratia Dei, episcopus. + Borrellus, gratia Dei, comes et marchio.

1. a. 978, desembre, 21. 2. Al marge superior, en lletra vermella, De convenientia que olim fuit facta inter Vivam, episcopum Barchinone, et Guitardum de Mureden. 3. a. michi. 4. a. omet Viva.

3

991, juny, 16ⁱ

Bellaró i la seva muller Levegoda donen en vida el seu alou de Valldossera, al terme de Montagut, als seus fills Seniofred, Sendred, Daula i Pere. Posen com a condició que mentre ells visquin en gaudiran la propietat i quan ells morin la podran posseir lliurement.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 32.²

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 2, doc. 2.

In nomine Domini. Ego Bellarone et uxoris sue Levegodo, vobis filios nostros Seniofredo, Sendredo, Daula, Petrus, vobis in simul in unum, carta facissemus sicuti et facimus, certum quidem manifestum est enim quia placuit animis nostris et placet nullus quoque gentis imperio nec suadentis ingenio set ex propria expontanea hoc elegit nobis cum Deo bona voluntates ut vobis iam supradicti filii nostri carta facimus de ipso nostro³ alodio, que habemus in comitatu Barchinona, in terminio de castro Monte Acuto, ad ipsa Valle Orsera, id est, terras cum ipsa turre qui ibidem est et vineas modiatas quatuor nostrum proprium, qui nobis advenit per nostra comparacione⁵ vel per qualicumque voce. Et affrontat ipsa terra cum ipsa turre, de orientis in ipso torrente et de meridie in terra Sabadella, femina, et de occiduo in terra durable⁴ et de circii similiter. Et ipsa vinea afronta de orientis in ipsa via et de meridie in terra de Gudilo, femina, et de occiduo in ipso pedrico⁵ et de circii in terra durable.⁶ Quantum infra istas afrontaciones includunt, sic facimus vobis ista carta, propter Deum et nostra bona voluntate, in tale videlicet racione ut nos in vita nostra teneamus et possideamus ei, post obitum nostrum firmiter teneatis et possideatis sine blandimentum⁷ de nullum nominem⁸ nec⁹ per comite nec per vicis comite ne per vicario nec per nullum hominem firmiter teneatis per nostram franchitatem quod habemus de ipso castro Monte Acudo. Et est manifestum. Quem vero de nostro iure in vestro tradimus dominio et potestate ad facere volueritis. Quod si ullus homo venerit ad inrumpendum non valeat vindicare, set componat in vinculo solidos ·CCC· et in antea firmis et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta ista carta donacionis ·xvi· kalendas iulii anno ·v· regnante Ugo rege.

Sig+num Bellarone, sig+num Levegode, qui ista donacione fecimus et firmamus et firmare rogavimus.¹⁰

Sig+num Niargus.¹¹ Sig+num Angargus. Sig+num Ellofredus. Petrus¹² Bellarone, presbiter, qui ista donaciones scripsit ·SSS· die et anno quo supra.

1. a. 16 de maig de 992. 2. Al marge superior, en lletra vermella, De terre Vallis Urssarie. 3. nostra. 4. a. Durabile. 5. a. Pedrico. 6. a. Durabile. 7. a. blanimentum. 8. a. homine. 9. a. mee. 10. a. rogamus; 11. a. Viargus; 12. a. interpreta l'abreviatura com signum, però sembla més que vol dir Petrus.

4

999, maig, 26

Jovana ven a Hugona, per cent sous, la meitat de la torre amb l'alou —cases, jardins, terres, vinyes, horts, fonts, prats, recs i caprecs— que va heredar dels seus pares, i que té a Valldossera, al terme de Montagut.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 31.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 4, doc. 4.

In nomine Domini. Ego Iuvanna, femina, venditrice sum tibi Ugone, emtrice. Per hanc scripturam vendicionis mee vendo tibi ipsa medietate de ipsa turre cum ipso alodio, qui ibidem est in casis, in ortis, in terris, in vineis, in ortalibus, in fontes, in pratos et ipsos regos cum ipsos capud regos, qui michi adventit de generatore meo vel de generatrice mea. Et hec est omnia in comitatu Barchinonensi, in termino de castro de Monte Acuto, in Valle Orsera. Et affrontat ipsa hec omnia, quod superius resonat, de parte orientis in torrente qui discurrit et de meridie cum terra de Gurdella, femina, vel heredes suos, et de occiduo in terra de Duravulo et de circi similiter. Et affrontat ipsa vinea a parte orientis in via et de meridie in terra de Gudelo, femina, vel heredes suos, et de occiduo in stirpe et de circi similiter sive in ipsa via. Quantum infra istas affrontaciones includunt, sic vendo tibi et ipsa medietate ab integrum, cum exio et regressio earum in propter precio solidorum ·c· in re valentem. Et est manifestum. Quem vero predicta hec omnia, quod superius resonat, de meo iure in tuo trado dominio et potestate ab omni integritate cum exio et regressio suo illorum a proprium. Quod si ego venditrice ad ullus homo qui contra hanc istam cartam vendicione venerit pro inrumpendum non hoc valeat vindicare, set

componat ad componat tibi ipsa hec omnia, quod superius resonat, in duplo cum omnem suam melioracionem et in ante ista carte² vendicio firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta ista carta vendicione ·VII· kalendas iunii anno ·III· regnante Roberto, filium Ugone, rex.

Sig+num Iuvannia, femina, qui ista carta vendicione fecit et firmavit rogavit.

Sig+num Luvila. Sig+num Willelmus.³ Sig+num Adaulfu.

Richelmus qui ista carta vendiciones⁴ scripsi et die et anno quo supra ·SSS·

1. *Al marge superior, en tinta vermella, De empcone honoris Vallis Ursarie.*
2. *a. carta.* 3. *a. Guillelmus.*

5

999, agost, 18

Pere, prevere, i la seva dona Jovana, venen a Hugona una torre amb la terra que hi ha al voltant, horts, fonts, vinyes i cases, per dos-cents sous barcelonesos. I aquestes terres són a Valldossera, al terme del castell de Montagut, a l'extrem del comtat de Barcelona.

[A]: Original perdut.

BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 31v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 5, doc. 5.

In nomine Domini. Ego Petrus, presbiter, et Iuvania, femina, venditores sumus tibi Ugone emtores. Per hanc scriptura vindicionis nostre, vindimus nos tibi ipsa turre cum ipsa terra que ibidem est in ortis, in ortalibus, in aquis, in fontis et ipsa vinea, que prope est, et ipsas casas que ibidem sunt, que nobis advenit de genitores nostros. Et est hec omnia que sibi resonat in comitatu Barchinonensis, in terminio de castro Monte Acudo, in Valle Orser, que dicunt. Et affrontat ipsa hec omnia qui sibi resonat, de parte orientis in torrente, que inde discurrit, et de meridie in terra de Gudrille, femina, vel heredes suos, et de occiduo in terra de durable et de circi in via sive in terra de Sendredo. Et affrontat ipsa vinea de parte orientis in via et de miridie in terra de Gudilo, femina, vel heredes suos et de occiduo in stirpe et de circi similiter vel in via. Quantum in istas afrontaciones includunt sic vendimus nos tibi ipsa hec omnia, quod superius resonat, que nos tibi precium solidorum ·CC· in re valentem. Et est manifestum. Quem vero predicta hec omnia, quod superius resonat, que nos tibi vindimus de nostro iuro in tuo tradimus dominio² et potestatem ab omni integritate cum exio et regressio suo ad proprium. Quod si nos venditores aut ullus homo

qui contra hanc ista carta vendicione venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare, set componat aut componamus tibi ipsa hec omnia, quod superius resonat, in duplo cum omnem suam inmelioracionem et in antea ista carta vendicio firmis et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta ista carta vendicione ·xv· kalendas septembris³ anno ·III· regnante Radeberto, filium Ugone, rex.

Sig+num Pretus, presbiter. Sig+num Iovannia, femina, nos que ista carta vendicione fecimus et firmare rogamus.

Sig+num Domnucio. Sig+num Unusfredo. ·SSS· Straderius.⁴ Richelmus qui ista carta vendicione scripsit et (signe) die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella, Vendicione que fecit terris Valle Ursarie Petrus, presbiter. 2. dominium. 3. a. septimber. 4. a. Stradarius.

6

1007, juliol, 29

Sendred i la seva muller Sener venen a Hugona una torre, amb la golfà i sobregolfà, amb les cases, les terres, les vinyes, els horts, el caprec i tots els arbres plantats, per cent sous grossos. Sendred la té per herència i Sener pel delme. Aquesta propietat és a Valldossera, al terme de Montagut.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 32v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 6, doc. 6.

In nomine Domini. Ego Sendredus et mulier mea Sener, venditores sumus tibi domno Ugone emptores,² per hanc scripturam vendicionis nostre vendimus tibi ipsa turre cum solo et superposito et casas et curte cum ipsas parietes et terras et vineas et ortos et ortales cum ipso capite³ aquis et arboribus, totum ab integrum, qui nobis advenit ad me Sendredus per genitores meos et ad me Siner per meum decimum. Et est ipsa hec omnia in comitatu Barchinone, in teminio de Monte Acuto, in Valle Orsera. Et affrontat ipsa turre cum ipsas terras in torrente qui discurrit, de meridie in ipsa conamina comtale, de occiduo in ipso campo de Solino⁴ sive in ipso monte de la Figera, de circii in ipsa terra de Duravul qui est condam. Et affrontat ipsa vinea de orientis in via que vadit ad ipsa turre, de meridie in terra de Duravul, qui est condam, de occiduo in ipso bosco sive in ipso pedrico, de circe in ipso bosco de la Portella. Quantum infra ista totas afrontaciones includunt, sic vendimus tibi

ipsa omnia, quod superius resonat,⁵ totum ab integrum ipsa quarta parte de ipsas terras et vineas et ipsos ortos et ortales, cum ipso capite⁶ aquis, cum ingressis et regressis eorum, propter precium solidos ·c· grossos. Et est manifestum. Que vero predicta et omnia quod superius resonat, de nostro iure in vestro tradimus dominio et potestate a facere quod volueritis. Quod si nos venditores aut ullusque homo qui contra hanc ista carta vendiciones venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vendicare, set componat aut componamus vel in duplo cum omni sua melioracionem et in antea ista carta vendicionis firma permaneat omnique tempore.

Facta ista carta vendicionis ·III· kalendas augustas, anno ·XI· regnante Rotbertus rex.

Sig+num Sendredus, sig+num Siner, qui ista carta vendicionis fecerunt⁷ et firmare rogaverunt.⁸

Sig+num Sendredus. Sig+num Guitardus. Sig+num Bonel. Sig+num Miro, presbiter. ·SS· Stephanus, presbiter, scripsit. Sig+num Petri, qui hoc <scripsit>.

1. Al marge superior, en tinta vermella, De Sendredo et de turre de Vallis Ursarie. 2. No hi ha concordança entre el singular del comprador, Ugone, i el nom en aposició, emptores, en plural. 3. a. cap. 4. a. Solmo. 5. resonat, a. repta. 6. a. cap. 7. a. fecit. 8. a. rogavit.

7

1018, març 3

Donació que fa Hug, fill d'Ansulf, als seus fills Bonfill, Alamany, Gerbert i Hugbert. A Bonfill li atorga la torre de Ventallola, amb el seu alou, al castell d'Olèrdola; el castell de Selmella, amb totes les terres i amb tots els seus drets; la meitat de l'alou de Casserres; la part que li pertany de l'herència del castell d'Alella i els alous que posseeix als termes dels castells de Montagut, Querol i Pinyana. A Alamany li concedeix el castell de la Roqueta i totes les possessions, més el castell d'Aguiló, la meitat del castell de Santa Coloma de Queralt i les cases i alous del castell de Miralles. A Gerbert i Hugbert, la resta de les seves possessions i béns que té als comtats de Barcelona, Girona i Osona.

[A]: Original perdut.

B. AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 2. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter factum*) del 16 de març de 1232 fet per Berenguer Descanós (*Frater Berengarius dez Canos, presbiter et monachus hoc translatum scripsit et hec sig+num fecit ·XVII· aprilis anno Domini ·M·CC·XXX·I*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 7, doc. 7.

Cit. FORT *El senyoriu...*

In nomine Domini. Ego Ugo, filius que fui Ansulfi, donator sum vobis filiis meis Bonofilio et Alamagno. Manifestum est enim quod prompto animo et sincerus mente nullius ingenio fraudis sive vi compulsus dono primum iam dicto filio meo Bonofilio turrem meam que dicitur Ventaliolus cum ipso alode quod pertinet ad istam turrem, terras et vineas, prata et pascua, domos et curtes omniaque edificia, arbores, ligna et lapides, aquas et fontes, cultum et eremum quicquid dici vel nominari potest, quod habeo infra terminos castris Olerdule. Et iterum addendo dono filio meo Bonofilio castrum meum Cedemella, terras et vineas, cultum et heremum omnia quoque dici vel possideri atque frui possunt que habeo vel habeo infra omnes terminos iam dicti castris Cedemelle. Et simile modo dono illi filio meo Bonofilio ipsam meam medietatem de alode quod dicitur Castserres,¹ terras et vineas cultum et heremum omnia quoque dici vel nominari possideri atque frui possunt que habeo vel habeo infra terminos iam dicte possessiones Castserres.² Rursumque dono illi filio meo Bonofilio ipsam meam hereditatem vel partem de castro Alila, omnia quoque dici vel frui possunt que habeo vel habeo infra terminos iam dicte castris Alile. Iterum dono illi filio meo Bonofilio omnes meos alodes, terras et vineas omnia quoque dici vel possideri possunt que mei iuris sunt vel fient infra omnes terminos castris Montisacuti et infra omnes terminos castris Cheroli et castris Pignane. Igitur dono filio meo iam dicto Alamagno castrum meum Rocheta, terras et vineas omnia quoque dici vel possideri possunt que habeo infra omnes terminos iam dicti castris Rocheta sive omnia que ibi habeo. Et iterum addendo dono illi filio meo Alamagno castrum meum Aquilonum, terras et vineas omnia quoque dici vel possideri possunt que habeo vel habeo infra omnes terminos iam dicte castris Aquilonis. Similique modo dono iam dicto filio meo Alamagno ipsam medietatem de castello Sancta Columba,³ terras et vineas omnia quoque dici vel possideri possunt que habeo vel habeo infra omnes terminos iam dicti castris Sancte Columbe. Rursumque dono illi filio meo Alamagno omnes meos alodes omniaque edificia sive omnia que habeo vel mei iuris sunt vel fient infra omnes terminos castris Miralias. Alios autem omnes alodes sive possessiones immobilium omnium rerum que habeo et mei iuris sunt in comitatu Barchinonensi et in comitatu Gerundensi et in comitatu Ausonensi sive in omnibus locis, dono et concedo filiis meis Gerberto et Ugberto integriter et sine diminutione cum omnibus pertinentiis sive vocibus que pertinent illis rebus quas dono

istis filiis meis, iam dictis, Gerberto et Ugberto. Quecumque atque suprascripta sunt sicut superius ordinata et scripta sunt dono filiis meis istis quatuor unicuique videlicet illorum hec que superius segregavi et determinavi ad partem suam et de meo iure et illorum trado dominio et potestate unusquisque illorum faciat de hoc quod illi dono quodcumque voluerit. Quod si ego donator aut aliquis homo utriusque sexus contra hanc donationem venero advenerit ad inrumpendum vel inmutandum non hoc valeam aut valeat vindicare set componam aut componat prenotata omniaque unicuique dantur in duplo cum omni suorum immelioratione illi vel illis cui hec iniustitia facta fuerit et inania hec firma permaneat sive modo vel omnique tempore roborem plenitudinis et legis hec donata contineant Lex, enim, Gotica que continetur libro ·v· titulo ·ii· capitula ·vii· ita dicit: Res donate si in presenti tradere sunt nullo modo repetantur a donatore.

Facta hec donationis scriptura sive rerum istarum tradicio ·v· nonnarum marcii anno ·xx·ii· regnante Roberto rege in Francia.

Ugone SSS. Ego hanc donationem feci manu propria firmavi, et coram subter scriptis⁴ testibus res in hac scriptas donatione filiis meis tradidi et hos testes hanc donationem firmare rogavi.

S+ Bonuspar, filius, qui fui Ermemiri. S+ Raimundus, filius, qui fui Gifredi. S+ Guitardus filii Ataulfi. S+ Ainardus, filius, qui fui Radulfi. S+ Iohannes, filius, qui fui Ballofredi, presbiteri. S+ Raimundus, filius, qui fui Recosindi. Oliba SSS. Signum + Gaucefredus filius qui fui Gaudalli. S+ Berengarius Gontardi. S+ Petrus, SSS.

S+ Poncius cognomento Bonusfilius, clericus et iudex, qui hoc scripsi, SSS, die et anno quo supra. SSS.

1. a. Castriserres. 2. a. Castriserres; 3. a. Sancti Columbi. 4. a. scripsit.

8

1023, agost, 18

El comte Berenguer Ramon i la seva muller, la comtessa Sança, venen a Guillem, fill d'Amat, el castell i terme de Castellví de la Marca, pel preu de tres cavalls bons, valorats en seixanta unces d'or.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 137v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 9, doc. 8.

Cit. FORT, *El senyoriu...*

In nomine Domini. Ego Berengarius, Dei gratia comes, filius qui fui Raimundi, comitis, et uxor mea Santia, comitissa, venditores sumus tibi Gilelmo, filio qui fuisti Amati, emptori. Per hanc scripturam venditionis nostre vendimus tibi castrum nostrum que dicitur Castrum Vetulum¹ Extremarium, cum finibus et terminis atque adiacenciis eius, turribus atque solariis, domibus, edificiis cunctis, culto et eremo, pugios condirectos et heremos, rocas condirectas et heremas, terras et vineas cultas et heremas, prata et pascua, silvas et garricas, ligna et lapides, pronum et planum, decimas et primitias, oblationes atque servitia, obsequium, placita et mallos, districtum et omnes voces quas ibi aut nos habemus aut aliquis princeps habuit. Advenit mihi Berengario per vocem parentorum meorum sive per alias ullasque voces, et mihi Santie per meum decimum sive per vocem largitionis viri mei prefati quam ibi habeo sive per alias ullasque voces. Est denique hoc castrum in comitatu Barchinonensi, in eius marchiis, habetque terminum de parte orientis in termino castri Sancti Martini et in termino castri Olerdule et in ipsa Lacuna et vadit per ipsum torrentem Balliboni usque in terminum castri Sancti Stephani, de meridie in termino prefati castri Sancti Stephani et inde vadit in sumitatem pugii de Calaph et usque in ipsum locum que dicitur Ortus et vadit per ipsum collum de Logdarii et hadheret² se termino de Bagnariis per ipsam viam que vadit ad Spullzellam et vadit per ipsum campum usque in torrentem Udalrici et pervadit per ipsum terminum de Albignana et per ipsam serram que est super Alastre, et sic inde per ipsum pugium que est super ipsos Lanciatos et adheret termino Nucis, et vadit usque ad flumen Gallanum et sic inde usque in rivum Terracone, de occiduo in rivo prefato Tarracone sive in rivo de Vallibus et revertitur per ipsum castellare de Vallibus per ipsam planam usque in rivum Gallanum, de circio similiter in rivo Gallano et vadit per Villam Ardidam et inde per terminum Montis Macelli usque in ipsum terminum de Marmellare et sic inde usque in terminum Sancti Martini prefati. Sicut suprascriptum castrum cum omnibus suis suprascriptis pertinenciis continetur infra suprascripti prefatos terminos et quantum prefati termini concludunt, sic vendimus tibi suprascripta omnia et nullam vocem idbidem ad opus nostrum reservamus, sed de nostro iure in tuum ea omnia tradimus dominium et potestatem propter precium cavallos tres optimos, quos in pretio ·LX· untiarum auri recepimus. Est manifestum. Quod si nos venditores aut aliquis homo utriusque sexus contra hanc venditionem venerimus aut venerit ad inrumpendum non hoc valeamus aut valeat

vindicare, set componamus aut componat tibi aut heredibus tuis suprascripta omnia, que tibi vendimus in triplum. Et omni tempore hec venditio firma permaneat ut tu et omnis posteritas tua faciatas et nunc et in antea ex omniubs suprascriptis rebus quodcumque volueris ad vestrum plenissimum proprium sane et aut hec venditio omnibus modis maius firmitatem obtineat auctoritate nostrorum iudicum et nostrarum legum muniri eam fecimus. Id est auctoritate legis que continetur libro ·II· titulo ·V·³ capitulo ·VIII·⁴ et ita dicit ut: priusquam siqui venerint usque ad plenum ·XIII· annum aetatis in omnibus iudicandi de rebus suis liberam habeant absolutamque licentiam. Et lex que eodem libro et titulo, capitulo ·I· posita est ita dicit: scripture que diem habuerint evidentur etiam annum expressum atque secundeum legis ordinem conscripte noscuntur seu conditoris vel testium fuerunt siguis aut sub scriptionibus roborate omni habeantur stabiles firmitate. Et lex que continetur libro ·V· titulo ·III· capitulo ·III· ita dicit:⁵ venditio per scripturam facta plenam habeat firmitatem. Et in eodem libro et titulo alia lex ita dicit: venditionis hec forma servetur ut seu res aliquae vel terras sive mancipia vel quodlibet animalium genus venditur nemo propterea firmitatem venditionis inrupat eo quod dicat rem suam vili precio ve<n>didisset.

Acta est huius venditionis scriptura ·XV· kalendas septembris anno ·XXVII· regni Roberti regis.

+ Berengarius, comes, + Santie, gratie Dei comitisse, nos qui istam venditionem fecimus et firmare rogavimus.

Sig+num Bernardi Gifredi. Sig+num Raimundi Gifredi. Sig+num Aianrrici, fratris istorum. Sig+num Seniofredi de Sancta Perpetua. Sig+num Mironis Giriberti. S+ Vitas, sacer que et iudex. S+ Riamballus Bonucii filius. S+ Mironis Sindaredi. S+ Seniofredi Flavii. ·SS· Odolardus, vices comes. Sig+num Itardi, Odolardi filii. S+ Guitardus levita que et iudex (signe). S+ Bonefillius. S+ Ermengaudus (signe). S+ Poncii, cognomento Bonifilii Dei et iudicis, qui hoc scripsi et ·SSS· die et anno quo supra (signe).⁶

1. *Sobrelineat*: qui dicitur Castrum Vetulum. 2. a. adheret. 3. a. ·VI· 4. a. ·VIII· 5. a. dicti. 6. *Al marge lateral, amb lletra del segle XVIII*: és per la qüestió de Vallmoll.

9

1038, gener, 11

El comte de Barcelona Ramon Berenguer I i la seva esposa, la comtessa Almodis, donen alodialment a Miró Foguet i al seu nebot Bernat Llop la terra erma que hi ha a la frontera musulmana. Imposen

la condició que hi hauran de construir, al puig denominat Forés, un castell per protegir les terres de les invasions sarraines. Els fa donació de la terra perquè perpètuament la posseeixen alodialment, i de la meitat del delme, com si es tractés d'un feu, perquè els serveixin com a vassalls. Els comtes se'n reserven l'altra meitat.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa Maria. Carpeta 2756, núm. 3. Trasllat de 18 de juliol de 1208 (*Hoc est translatum fideliter fuit factum .XV. kalendas augusti anno Domini .M.ccc.viii.*)

a: UDINA, *El "llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 11, doc. 9.

Cit. SANS, *Precedents històrics...*, p. 54-55.

In Cristi nomine. Ego Raimundus, gratia Dei <comes> Barchinonensi, et Almodis, eius coniux, comitissa. Placuit animo nostro et placet ut nulli quoque gentis imperio nec suadentis ingenio. Sed propria accessit nobis bona voluptas¹ ut karta donationis fecissemus ad te Mironis Fogeti atque Bernardus Lupi, nepotus tuus. Donamus ita et faciamus carta de terra nostra erma qui est contra gentes hismahelitarum, ubi homo nullus habitat nec boves non arit² ut eam construatis et bene laboretis ad dandas fruges et ibi kastrum fabricetis ita et domos et ibi fortitudine contra gentes hismahelitarum vel contra cuntis, si Deus permiserit, vobis ad vos et ad gens vestra ut imperpetuum possideatis et construatis ibi castrum in ipso podio que vocant Fores. Et est predicta terra in comitatum Barchinona in apendicio Minorisa. Donamus namque vobis ipsum castrum supra³ scriptum cum suis terminis qui ad ipsum castrum de Fores pertinent vel pertinere debent ad vestrum proprium aloudem. Id sunt pratis, pascuis, vieductibus vel reductibus, silvis, garricis cum omni genere arborum, petras mobiles vel immobiles, aquis aquarum, fontis fontanulis, totum ab integrum qui ad usum hominis pertinet, et cum medietate de ipsa decima apud usaticos qui inde d[ebent] exire de ipsum castrum de Fores et de suis terminis vel pertinenciis. Hoc totum donamus nos vobis suprascriptum ad vestrum proprium aloudem. Et alia medietate de ipsum decimum donamus nos vobis per fevum ut ad tempus veniendi serviatis nobis secundum quod valet. Et nos donatores retinuimus in Pitrignano, qui est subtus podio de Fores, nostram staticam et medietate de ipsum terminum qui est de Pitrignano ad nostrum dominicum et cum ipsa decima de nostro dominico, et alia medietas donamus ad vos suprascriptos ad vestrum proprium aloudem. Et in ipsum castrum de Fores et de suis terminis retinuimus medietate de ipsas cugutias et de homicidiis. Et ego Raimundus, comes, et co<n>iux⁴ mea Adalmodis

retinuimus in vobis quod si minus venerit nullum sine infante, que non abeat de coniuncione, non abeat licenciam ad donare nec comutare ad aliam personam ipsum castrum de Fores, nisi inter vos medipsos unum ad alium. Termini namque predicti castri incipiunt Alpei vallis et ascendit contra orientalem plagam per ipsa serra Adamunt⁵ usque ad ipsa serra ante Secura et sic descendit in ipso reger et ascendit rectum in termine de Conesa usque ad podio que dicunt Triarigo, et pergit rectum tramitem contra meridianem plagam in ispo reger de Rochefortis qui discurit, et descendit per ipso reger contra occidentalem clima in podio super Ollers et vadit rectam semitam usque ad podio que dicunt Olivella; deinde usque ad ipso Talad⁶ de Barbera. Circueunt namque predicti termini a parte septemtrionis in termino castri Guimeranis usque ad ipso podio qui est ante et sic revertatur in valle Alphedi. Quantum prefate affrontaciones includunt et isti termini circumeunt sic donamus nos vobis quomodo supra scriptum est apud ipsas quadras qui ibidem erint cum exiis et regresiis earum. Et de nostro iure in vestro tradimus dominio et potestate ad vestrum proprium alaud⁷ quomodo supra escriptum est, in tale vero pactum quod non eligatis alium senioresem neque patronum nisi nos et posterita nostra vos nec posterita vestra. Reimundus, comes, et est manifestum. Quod vero si ullus hominis vel feminas⁸ aut nos donatores ista carta donacionis aut fremuerit aut surrexerit contra cui litere⁹ intulerit aut disrumpere, conavenerit non hoc valeat vindicare set componat in duplo cum sua melioracione, et ista carta non sit disrupta, sed semper sit firma et inconvulsa et firmissima obtineat robore<m>.

Facta ista carta donationis ·III· idus ianuarii anno ·VII· regnante Aienrico rege.

Sig+num Raimundi, comes, sig+num Adalmodis, comistissa, qui ista carta rogavimus et manus nostre firmamus, et ad testes firmare rogavimus. Sig+num Raimundus vicecomes Cardona. Sig+num Guillelmi Bernardi de Charalt. Sig+num Ugo Dalmacii Cervarie. Sig+num Arnaldus Mironis de Sancti Martini. Istis sunt testes visores et auditores.

Suniofret, sacer, rogatus scripsit et sub ·SSS· et anno quo supra. Guillelmus, presbiter, qui hec firmavi et meum SSS signum imposui.

1. a. voluntas. 2. a. aint. 3. a. super. 4. a. coniux. 5. a. amunt.
6. a. talid ? 7. a. aludem. 8. a. feminis. 9. a. (contrarii litere?).

10

1059, febrer, 5

Ramon Berenguer I, comte de Barcelona, i la seva esposa, la comtessa Almodís, fan donació alodial a Dalmau Gerovar, a la seva muller Eizolina i als seus descendents, del puig de Vilagrassa, prop dels vilars antics. Els el donen perquè hi aixequin un castell. Les terres atorgades pels comtes les havien obtingudes per "aprisium" i confronten amb els termes de Rubinat, de la Guàrdia Lada, de Gramuntell, de Granyena i de Cervera. Els imposen la condició que tant ells com els seus successors en la possessió de la terra els hauran de guardar fidelitat.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 4. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 13, doc. 10.

In nomine Domini. Ego Raimundus, gratia Dei comes, et Almodis, nutu Dei comitissa. Donatores sumus vobis Dalmatio Gerovardi et uxori tue Eizolina et cun<c>te vestre posteritati. Per hanc scriptura donationis nostre donamus nos vobis ipso pug que vocant Villagrassa, ad vilares anticus, ad construere fortitudinem cum terminis suis sicut nos iam dictis donatores vobis terminavimus et pertinenciis suis. Id sunt omnes terminis et silvis et garricis, petris petrarum, aquis aquarum, vieductibus et reductibus, fontis, fontanulis,¹ diversis generis arboribus fructuosis vel infructuosis, omnia in omnibus quicquid dici vel nominari potest, quod ad usum homines pertinent et pertinere debet. Et cum egressis² et exitibus suis, qui nobis adveneri³ per aprisione. Que affrontad⁴ prenominato pug, de orientali parte in termine de Rabinad et de Guardialata et sic vadit per medium pug qui est infra Guardialata et Losor;⁵ ad meridiana vero parte per summa serra qui est infra Losor et Villagrassa et sic pervadit per ipsa serra usque ad termine de Agremonte; ab occidentali vero parte in termine de Graniana,⁶ circi namque parte in termine de Cervaria. Quantum predictae affrontaciones includunt et istis iam dictis terminis ambeunt et circumeunt, sic donamus nos vobis prenominata omnia ad vestrum alaudem proprium et quietum ad omnia vestra facere quod volueritis. In tali, videlicet, ratione nos predicti donatores donamus nos vobis et vestre posteritati, que ibi non aclametis neque eligatis vos nec vestre posteritati alium seniorum neque alium patronum nisi nos donatores et nostre posteritati. Et est manifestum. Quem vero predicta omnia de nostro iure in vestro tradimus dominium et potestatem, salva

iugo nostro et posteritatis nostre supra scripto. Quod si nos donatores aut ullus homo vel femina venerimus vel venerint contra hanc scripturam donacionis non hoc valeamus vel valeant vindicare, quod requisierimus vel requisierint, sed componamus aut componant vobis predicta omnia in duplo cum omni sua in melioratione et prius modum presens scriptura donacionis firma permaneat omni tempore.

Facta scriptura donacionis nonas febroarii anno ·XXVIII· regni Aenrici regis.

Reimundus, comes. Almodis, comitissa.

Sig+num Geriberti Gitard. Sig+num Ramon Gifre de Olost. Sig+num Richard Guillem. Sig+num Ramon Oliba. Sig+num Ponç Isarn. Sig+num Ponç Duran. Sign+um Guillem Belid.

·SSS· Petrus, presbiter, qui hanc scripturam donacionis scripsit die et anno quod supra.

1. a. fontanalibus. 2. a. egressiis. 3. a. advent. 4. a. affronta. 5. a. Losore. 6. a. Gitiniana.

11

1064, juny, 15

Artal, fill de Branví, i la seva esposa Adalarda venen a Ramon Berenguer I i a la seva muller, la comtessa Almodis, la torre, juntament amb les cases i els corrals, les terres i sitges, que hi ha a la propietat, situada a Valldossera, dins el terme del castell de Montagut. Tot ho venen per la quantitat de quaranta-dos mancosos d'or pur i de bon pes, amb moneda de Barcelona, en la porció de deu per unça.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 34.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 11, doc. 14.

In nomine Domini. Ego Artallus, prolis Branvino, et uxori mea Adalarzis, femina, venditores sumus vobis domno Raimundo, comite, et domne Almodis, comitisse, emptores. Per hanc deniquae² scripturam vendicionis nostrae,³ sic vendimus vobis turrem unam et chasas et curtes et solis et suprapositis et cigas ab ipsos cigars. Et est quippae⁴ predicta omnia in comitatu Barchinonense, in castro Monte Acuto, in locum quem dicunt⁵ Valle Orsera. Et advenit nobis predicta omnia per nostra<m> comparacione<m> et per decimum et per omnes quascumque⁶ voces. Et affrontat prescripta omnia de parte orientis et de circii et de meridie et de occiduo in alodio de nos venditores. Quantum istas afrontationes includunt, sic vendimus

vobis prescriptam turrem cum solis et suprapositis et chasas, qui in circuitu predictae turre sunt, solis et suprapositis et cigas ab ipsos cigares, totum ab integre simul cum ingressibus et exitibus earum, in propter precium mancosos ·XL·II.⁷ auri puri monete Barchinonae pensatos bene a penso de decem in untia de vos emptores precium nobis dedistis et nos venditores manibus nostris recepimus et nichil de ipso precio apud vos emptores non remansit. Et est manifestum. Quem vero predicta omnia que nos vobis vendimus, de nostrum iure in vestrum tradimus dominium et potestatem, ut faciatis exinde quodcumque vel <uer>itis facere ad vestrum plenissimum proprium, quod si nos venditores aut aliquis homo sexus utriusque qui contra ista charta vendicione venerimus aut veneri<n>t pro inrumpendum nil valeat, set componat aut nos componamus vobis prescripta omnia in triplum cum omni sua melioratione, et in antea ista vendicio firma permaneat omnique tempore.

Actum est hoc ·XVII· kalendas iulii anno IIII· regni Philippi regis.

S+ Artallus, prolis Branvino. S+ Adalarzis, femina. Nos qui ista charta vendicione fieri iussimus firmavimus et testes firmare rogavimus.

S+ Raimundi Gaufredi. S+ Guillelmi Raimun. S+ Geral Mir. S+ Adani Sancti Brici. S+ Raimundi Sancii. S+ Goceran Eriman. S+ Bernardi Raimundi de Chamarrasa. S+ Guillelmi Montecatani. S+ Poncius Bernardi. Sig+num Mironis, presbiter, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior en tinta vermella: Artalli et uxoris eius Alarzis. 2. a. denique. 3. a. nostre. 4. a. quippe. 5. a. dicitur; 6. a. omnesque; 7. a. XLI.

12

1067, gener, 15

Els germans Bonuç, Eliarda i Gerberga venen a Ricart Pere dos peces de terra, que posseeixen al terme de Barcelona, a la parròquia de Sant Andreu, al lloc denominat Ramonet, per la quantitat de sis diners i mig, en moneda de plata corrent a Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 2.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 15, doc. 12.

In nomine Domini. Ego Bonutio et Eliardis, femina, et Gerberga, femina, utique fratres, nos simul in unum venditores sumus vobis Petro Bonutio,¹ cum filio tuo, Richario Petro, emptores. Per hanc denique scriptum vendicionis nostre vendimus vobis petias

duas terre erema separatim, posite in duobus locis, vestrum proprium quod habemus in territorio Barchinonense, in parrochia Sancti Andree, in locii quem dicunt² Romanedo. Advenit nobis supradicta omnia per genitorum nostrorum seu per ullaque voces. Affrontat namque petiam³ unam terre de parte oriente in torrente qui excurrit per ymbrem, de meridie in terra de vos emptores, de occiduo in via qui pergit ubique, de circio in vineas de ipsa kannonika Sanctis Crucis Sancteque Eulalie. Affrontat aliam petiam terre de parte oriente in ipsa strata publica que pergit a Barchinona, de meridie in torrente iam dicto, de occiduo similiter, de circio in terra de Arnallo Vitale. Quantum infra istas octo affrontaciones includunt, sic vendimus vobis iam dicta omnia ab integre simul cum exios et regressios earum, in propter precium solidorum⁴ ·VI· et medio de dinarios, monete Barchinone argentee, que odie currit. Est manifestum. Quem vero predicta omnia que nos vobis vendimus de nostrum iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ab omni integritate ad vestrum plenissimum proprium. Quod si nos venditores aut aliquis homo sexus utriusque, qui contra ista<m> vendicione<m> venerit ad inrumpendum aut nos venerimus nil valeat, set componat aut nos componamus vobis predicta omnia in duplo cum sua melioratione. Et in antea ista vendicione firma permaneat modo et omnique tempore.

Actum est hoc ·VIII· x· kalendas febroaras, anno ·VII· regni regis Phylippi.

Sig+num Bonutio. Sig+num Elliardis, femina. Sig+num Girberga. Nos, qui ista vendicione fecimus et firmamus et testes firmare rogavimus.

Sig+num Bernardi Vivas. Sig+num, Bernardus Godmar. Sig+num Amato Fabri. Sig+num Reamballus, levitae. Sig+ Geribertus, sacer.

Sig+ Bernardus, sacer, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Bonucio. 2. a. qui dicitur. 3. a. eciam. 4. a. solidos.

13

1067, octubre 25

Guisla Gombau i el seu fill Gombau Miró, venen a Amat Guitart un alou a Pradellvenents, al terme del castell de Sant Martí Sarroca. El preu de la venda és taxat en un cavall bo, valorat en vint unces d'or.

A. AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta núm. 2756, núm. 6. Original.

In nomine Domini. Ego Guilia Gombad et filio meo Gombalus¹ venditores sumus tibi Amati Guitardi et omni proienie² tue atque posteritati, venditores sumus tibi et donatores per hanc scriptura<m> vendicionis seu donacionis nostre vendimus et donamus tibi in perpetuum alodium nostrum proprium et francum. Id sunt terris et vineis, domibus cum solis et superpositis et casallos et arboribus variisque generibus, pratis, pasc[uis], fontis, aquis, aquarum, pronum et planum, petris, petrarum et garricis, vieductibus et reductibus, sive quantum dici et nominari postest qui infra predicta alodia sunt. Et est hec omnia in comitatu Barchinone et infra terminos castri Sancti Martini in vocitatum locum Pradelvenanz. Advenit nobis per nostra emptione et per donacione quod nobis fecit Ermengaudi Mironi et uxor sua sive per ullasque voces. Affrontat predicta alodia a parte orientis in alodio de Est<e>va³ Lambard et dividit ista omnia iamdicta cum cum alodio de Esteva Lambard per ipso serradallo, sicut aquas versant una de Pradelvenanz⁴ et alia in ipso alodio de Esteva Lambard,⁵ et in ipso carrero qui pergit de Sancti Martini a Castrovetulo et transit per Felgoses et vadit a Castrovetulo; et <a> meridie affrontat⁶ in alodio qui fuit de Esteva e de fratri suo Rosso, et parted apud⁷ fonte; de parte occiduo de dret en dret ad ipsa strata publica qui pergit de Castrovetulo a Torradeles et partet de ipsa fonte de parte orientis in ipso puio, et in ipso carrero sicut aquas versant in Ricolfo et in Riambad; et affrontat de occiduo in termine de Marmelar⁸ et partet per Comagrassa et vadit a Saburid per sol de ipso monte usque ad ipsa carraria qui exiit de Castrovetulo et vadit a Turredeles; et a circio similiter et vadit usque ad ipsum grad per⁹ capud de ispa coma et dividitur apud ipsum mansum de Turre per ipsum serradal,¹⁰ et sicut aquis¹¹ versant versus ipsum mansum de Turre et¹² versus Pradelvenanz, et pervadit usque ad mansum de Lambard sicut dictum est. Quantum infra istas quatuor affrontaciones includunt et isti termini predicti ambiunt, sic vendimus tibi cum introitibus et exitibus et quantum ibi pertinet et pertinere debet per¹³ tuum alodium francum et liberum ad omnes voluntates tuas faciendi per omnia tempora sine ullo retentu nostro nostrorumque successorum et nos nobis neque posteritas vestra ullum servicium neque usaticum et non dones locidium, set semper fiat alodium tuum francum et quietum de tu et de tuis post te in perpetuum. Accepimus autem nos a te pro hac vendicione seu donacione precium placibile quod

inter nos et tu complacuit unum cavallo optimo de precium de ·xx· uncias auri cocti quo tu nobis dedisti. Et est verum. Et de nostro iuro in vestrum tradimus omnique tempori ad facere voluntatem tuam. Et dones decimam et primiciam ad ecclesiam Sancte Marie de prelibate Castro de Sancti Martini, et non sit tibi licitum vendere ne alienare ad consimilem [nostrum]¹⁴ neque a meliorem de nos et non facimus ibi ullum alium retiniment. Et de nostro iure in tuum tradimus per cuncta secula. Quod si nos venditores ad ullusque homo utriusque xexus que contra hanc istam cartam vel istam vendicionem venerit pro inrumpendum nil valeat set componad in duplo et in antea firma et stabilis permaneat ista vendicio omnique tempori¹⁵ cum omnem suam melioracionem omne per euum.¹⁶

Actum est hoc ·III· kalendas novembris anno ·VIII· regni Filippi regis.

S+ Guilia Gomballi, s+num Gomballi Mironi, s+ Arnalli Mironi, s+ Raimundi Mironi, nos in unum qui ista carta vendicionis fieri iussimus et libere firmamus et testes firmari rogamus, s+ Arnadli Arbucini,¹⁷ s+ Arnadli Ricolfi, s+ Raimundi Ricolfi, s+ Raimundi [Gi]çfredi, s+ Bernardi Arbucini, s+num Guillemi Guilabert.

S+num Guilabertus, levite, cuius istancia¹⁸ acta sunt hoc et cui nomina inpresunt.¹⁹

Gerallus, sacer, qui hoc scripsit die et anno²⁰ quod supra.

1. a. Gambalus. 2. a. poenie. 3. a. Estua. 4. a. Pradell. 5. a. Lombard. 6. a. affrontat. 7. a. parte de. 8. a. Marinelar. 9. a. de. 10. a. Serradal. 11. a. aquas. 12. a. omet: et. 13. a. omet: per. 14. a. tuum. 15. a. tempore. 16. a. evum. 17. a. (Cervulini?). 18. a. instancia. 19. a. impresunt. 20. a. annoque.

14

1068, gener, 18

Eliarda, abadessa de Sant Pere de les Puelles, amb el consentiment de les germanes monges del convent, commuten amb Ramon, fill de Gundeball, les cases i corrals, juntament amb l'ort i el pou, els arbres i la vinya i altres pertinences, que posseeixen al burg de la ciutat de Barcelona, prop del torrent Merdança, per un alou que Ramon posseeix al burg de la ciutat de Barcelona, prop del cenobi.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 7.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 17, doc. 14.

<I>n nomine Domini. Ego Elliardis, gratia Dei abbatissa Sancti Petri cenobii Puellarum, una cum Deo devotas michi subditas, comutatores sumus tibi Raimundo Gundeballi prolis. Manifestum est hoc.¹ Nos quia comutamur tibi casis, cum curtes, et orto, cum puteo, cum arboribus et vitis, qui infra sunt, et cum ipsa buada, qui infra est, cum solis et superpositis, guttis et stillicidiis, hostios et ianuas nostrum proprium, quam habemus in burgo civitatis Barchinone ad ipsos Archos Antigos. Advenit nobis hoc omne per vocem nostre matris Ecclesie vel per ullaque voces. Affrontat iam dicta omnia a parte circi in Calle, ab oriente in Calle et in Merdantiano et in casis de te susceptore, a meridie in casis similiter de te susceptore et in Calle, ab occiduo in orto de te susceptore. Quantum iste affrontationes includunt, sic comutamur tibi prescripta omnia integriter, simul cum exiis vel regressiis earum, propter alium tuum alaudem, que nos accepimus in tua comutatione, quod est in burga civitatis Barchinone, prope iam dicto nostro cenobio, sicut resonat in ipsa comutationis pagina, que nos accepimus a te et amplius tribus chintars de eram² quod nobis didisti super hanc commutationem, quod misimus in uno signo nostre matris ecclesie. Quem vero prescripta omnia que tibi comutamur de nostro iure in tuo, tradimus dominium et potestatem ab omni integritatem ad tuum plenissimum proprium. Quod si nos comutatrices aut aliquis homo sexus utriusque qui contra hanc comutationem venerimus aut venerit ad irumpendum nil valeat, set componat aut componamus tibi iam dicta omnia tripliciter in talem locum ubi similiter tibi possit optinere valorem in eodem burgo. Et insuper hoc maneat firmum omnem per evum.

Quod est actum ·xv· kalendas febroarii anno ·viii· regni regis Philippi.

Elliardis, gratia Dei abbatissa. Adalaizis, Deo dicata. Maria, Deo dicata. Ermesindis, Deo dicata. Alalbergma,³ Deo dicata. Ermesindis, Deo dicata. Adalec, Deo dicata. Adalaza, Deo dicata. Elliardis, Deo dicata.

S+ Donutio, levite. S+ Willelmus Atoni. Sig+num Willelmus Belucii. Sig+num Reimundus, presbiter. S+ Vindredus, presbiter.

S+ Arluvinus, sacer, qui hoc⁴ scripsit die et anno quo supra.

1. a. omet hoc. 2. eram?. 3. a. Malbergma. 4. a. hac.

15

1069, setembre, 24

El comte de Barcelona Ramon Berenguer I i la seva esposa Almodis donen la quadra de Puigperdiguers en lliure i franc alou a Ramon Tresonari i a la seva muller Rotlenda.

A: AHNM. Sección Clero. Pergamins. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta núm. 2756, núm. 7. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 72v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 18, doc. 15.

b: ALTISENT, *Diplomatari...*, doc. 20, p. 37. Utilitza una còpia de 1357 amb moltes més ampliacions del contingut.

Cit. FORT, *El senyoriu...*, p. 375.

In nomine regis eterni et salvatoris nostri Ihesu Christi. Ego Raimundus, comes Barchinonensis, et Almodis, comitissa, donatores sumus Raimundo Trasonario et Rodlendi uxori tue et vestris post vos quadram unam de terra herema que est dicta Pugperdigers. Et afrontat a meridie in undas maris, ab oriente in quadra Sancti Petri, quod est dictum de Catserras¹ et in Moriscas et in Clarà; a parte circii in terra de Bremun et in ipsas [serr]as maiores,² a parte occidentis in sumitate ipsius serre sicut discurrunt aque ex ipsa parte. Sic damus vobis totum integro per proprium et liberum et francum alodium et hoc in presentia domnus³ Deusde et domini Reinardi Guillelmi et Dalmacii Bernardi et Arnaldi Iohanni et Fulcus Galindi et aliorum militum. Et facta ista donatio tibi Rodlendi et ad vos Raimundo Trasonario.

Actum est hoc ·VIII· kalendas octobris anno ·X· regni Filippi regis.

Sig+num Raimundi, comes, sig+num Adalmodis,⁴ comitissa, nos qui hoc damus et firmare rogamus.⁵

Sig+num Rainardi Guillelmi. Sig+num Desde. Sig+num Dalmacii Bernardi. Sig+num Arnaldi Iohannis. Sig+num Fulci Galindi.

Sig+num Bernardi, scriptoris, qui hec scripsci die et anno quo supra.

1. a. Catseras. 2. a. Maiores. 3. a. dominus. 4. a. Aldamodis. 5. a. mandamus.

16

1076, juny, 18

Infeudació feta pels comtes de Barcelona Ramon Berenguer II, Cap d'Estopa, i Berenguer Ramon II, el Fratricida, del seu alou de Puig Anguera, situat a l'extrem de la Marca, en la confluència dels rius Anguera i Ollers, a favor de Bonfill Oliba.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 132.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 17, doc. 14.

In Dei nomine. Nos pariter, scilicet, Raimundus Berengarii et Berengarius Raimundi, gratia Dei Barchinonensis comites et marchionis, donatores sumus tibi Bonefilio² Olibani. Manifestum est, ethiam qualiter donamus tibi alodium nostrum proprium quod habemus in chomitatu Barchinonensis in ipsa Marcha extrema, id est, in campum, in loco solitudinis, in loco quem dicunt³ ipso Pug de Angera. Advenit autem nobis hec prephata omnia per vocem patris nostri, qui condam obiit, vel aliis quibuslibet⁴ modis. Habet autem terminum universa hec, ab oriente terminatur in ipso monte de ipsa Calvela sive in termine Girallus Guitardi et sic pervadit per ipso molar de ipsa Rocha et sic pervadit ad ipso torrent de ipso Lanzas, inde⁵ ad ipsa Adronadella, a meridiano, vero, pars sequet ipsa serra de Figerola, inde⁶ pervadit ad ipso podio de Petra Fita, sive ad ipso Veltregar Gross, hac descendet⁷ per ipso Veltregar Gross et pervadit ad ipso puïol, qui est prope ipso Veltregar Minore de Angera, ac sequet ipsa plana usque ad ipsa sponna super ipsa albareda, ab occiduo resedit per ipsa spona et sequet ipsa spona usque in ipso fitor, ubi se iungunt torrentes de Angera et illo torrent de Ollers, ac revertit per ipso torrent de Angera usque ad ipso extret de ipsa plana, que est inviniente de ipsos duos torrentes de Angera et de Ollers ac tenet torrente Ollers, ac tali ad se,⁸ per ipsa ripa de Toschela torrente Ollers, quomodo aqua vergit usque ad ipso saliente, a parte circii terminatur ad ipsa isla de Saug, inde⁹ terminatur per teminem Raimundi Arnaldi ac sequet illo termine Geralli¹⁰ Guitardi. Hec igitur omnia superius comprehensa vobis integrum damus et vestre posteritati sive progeniei ad alodium proprium franchum, excepta medietate ipsis decimis, quod¹¹ inde exierit, quod nos retinemus ad opus nostrum et quod¹² ducamus ad alia nostra castella quodcumque¹³ nobis placuerit. Hec autem omnia que vobis donamus de nostro iuro¹⁴ in vestrum dominium et potestatem ad integrum tradimus, cum ingressibus pariter et egressibus suis, cum universa

prenotata, id est, terras heremas, fontibus, flumina, aquis, aquarum decursibus, ductibus vel reductibus, pascuis, pratis, silvis, garricis, petris, petriciis, montibus, preruptibus atque collibus humiles et prolixiores, quantum nominari potest et in verbo averti seu quantumcumque ad usum humanum pertinet et aptum est et necesse est ad homo habere et possidere et cum universis que dici vel nominari potest vel cumque possunt¹⁵ ad super iis comprehensa omnia qualibet conditione vel ordine pertinentibus, excepta medietate ipsius decimis quod ad opus nostrum retinemus, sicut suprascriptum est. Tali quoque modo et ordine donamus vobis et universe vestre posteritate predicta omnia ut non possitis ibi eligere alterum comitem neque dare alteri comite nisi nos ad nostre posteritati, qui comiti¹⁶ fuerint Barchinone, neque vendere possitis hec vel aliquid exinde ullo comitori neque detis vos exinde potestatem neque vestra posteritas ulli homini viventi neque cum foris facta neque sine foris facto. Et de ipsis hominibus qui ibidem steterint teneatis pacem ad Hispaniam et faciatis guer<r>am, sicut superius comprehensum est, et vobis ante donatum ita vestra posteritas seu proienies teneatis et habeatis hec universa perhenniter. Et ego Bonofilio Olibani¹⁷ supra nominato dono tibi Bernardo Guillelmo,¹⁸ terciam partem de Angera a tu et ad vestre proieniei tue, in tale conventu que teneatis et habeatis per me et per meis, sicut ego habeo per seniore meo comite, exceptus ipsum alodium de Chomabela qui est subtus Petra Fita, que retineo ad opus meum. Si vero nos donatores aut cuiuslibet sexus vel ordinis homo donationem hac dirumpere aut infringere temptaverimus sive temptaverint nil prosit set componamus aut componant, qui hec non adimpleverit sicut superius iam comprehensum est illi parti cui minus fecerit universa hec in dupplum cum omni sua illorum melioratione et postmodum hoc maneat perhenniter firmum.

Quod est actum ·xiii· kalendas iulii anno ·xvi· regnante rex Filipi.

S+ Raimundus Raimundi. S+ Gerallus Guitardi. S+ Raimundus Guillelmi. Sig+num Raimundi Gaufredi.¹⁹ Sig+num Bernardi Raimundi.²⁰ Sig+num Gerallus Guillelmi.²¹

S+ Berengarius, comes, qui hanc donationem²² fecimus et firmavimus et testibus eam firmari rogavimus. Raimund<u>s, comes, +.

Sig+ Berengarii, subdiachoni, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en lletra vermella: Raimundi Berengarii et Berengarii Raimundi, comitum.* 2. a. *Bonefilius Olibani.* 3. a. *dicitur.* 4. a. *aliisquibuslibet.* 5. a. *tunc.* 6. a. *tunc.* 7. a. *descendit. El copista s'equivoca, ha de ser descendit.* 8. a. *(sequet?).* 9. a. *tunc.* 10. a. *Gerallus.* 11. a. *que.* 12. a. *que.* 13. a. *quicumque.* 14. *hauria de dir: iure.* 15. a. *(possuerit?).* 16. a. *chomiti.* 17. a. *filius Olibani.* 18. a. *Bernardus Guillelmus.* 19. *Interlineat en lletra més petita.* 20. *id.* 21. *id.* 22. a. *donatione.*

17

1079, agost, 6

Ponç Guerau, vescomte de Barcelona, la seva esposa Inguilsa i el seu fill Guerau Ponç atorguen i donen alodialment a Guillem Miró, en compensació del preu d'un cavall valorat en cent unces d'or que li havien comprat, les terres dels seus vassalls Dalmau i Eriball Jospert, situades al terme i castell de Montoliu de Segarra.

A: AHNM. Sección Clero. Pergamins. Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta núm. 2756, núm. 8. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 21, doc. 17.

Cit. FORT, *El senyoriu...*, p. 242 i ss.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Ego Poncio Geralli, vicecomes, et Inguilsia, vicecomitissa, et Gerallus Poncii, donatores sumus tibi Guillelmo Mironi per hanc scriptura[m] spontaneae nostre donationis donamus tibi hoc totum quod nos retinemus a nostro dominico in kastro vel termine Monte Olivo. Id est medietatem de ipsa decima et alaude que retinemus ad laborandum ad uno pa[ri] bo]vis, et mansionem et hominem nostrum in ipsa villa et seniorivo quod abemus in Dalmatio Iozperti et in Eriballo Iozperti. Hoc totum quomodo scriptum est damus nos a vobis pro emendationem de uno chavallo optimo qui erat de precium .c. uncias. Est vero prenominata omnia iam dicta in comitatu Minorisa vel castro et termini Monte Olivo. Advenit nobis hoc omnia prenominata per donatione vel aliis cumque vocibus ipsius katri prenominati et terre. Sunt autem terminos ab orientali parte in termino Guardia Lata, meridie vero parte in valle d[e] Alfez, de circio in termini de Losor, circi vel aquilonis in termini Agremonti et Villagrassa. Propter hoc supra scriptos terminos abentur et continentur sic damus vobis ad vestrum alaudem proprium sive quocumque vestram voluntatem facere, et de nostro iure in tuo tradimus dominio et postestate sicut superius nominatum est, ut abeas tu et posteritatiⁱ tue in nostro hominatico de nos donatores et de posteritati nostri. Et est manifestum. Siquis contra hanc ista carta donatione ullus homo nec femina qui inquietare aut inquietaverit aut disrumpere voluerit [nos]

neque nostre posteritati non hoc valeat vindicare quod requirit sed componat aut componamus tibi in duplo cum omnem suam immelioratione. Et in antea ista donatione firma sit permaneat modo et omnique tempore.

Facta ista donatione ·VIII· idus augusti anno ·XX· regni Philippo rege.

Poncius, vicecomes (signe), sig+num Inguilsia, sig+num Gerallus Poncii, quod ista carta donatione fecimus scribere et firmamus et ad testes firmare rogamus.

Sig+num Bernardi Segui. Sig+num Dalmaz Iozpert. Sig+num Mir Bernard.

Bernardus, sacer, quod hoc scripsit die et anno quod sup·SSS·ra.

1. a. posteritate.

18

1082, gener, 29

Ramon Berenguer II, Cap d'Estopa, i la seva esposa Mafalda, comtes de Barcelona, atorguen en benefici, pels molts serveis prestats a la Corona, a Dalmau Guislabert i a la seva muller Arsenda, l'alou que tenen a Cercavins, al terme del castell de Tàrrega, del comtat de Manresa, molt prop del torrent anomenat el Reguer.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 144v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 22, doc. 18.

In nomine Domini. Ego Raimundus, gratia Dei comes et marchio, et coniux mea Maalt, nutu Dei comitissa, donatores sumus vobis Dalmazio Guislaberti et uxori tue Arsindi. Volo ut sciatur a cunctis, tam presentibus quam futuris, quia complacet animis meis in propter acceptabile servicium tuum dem vobis alaudium nostrum, sicuti, et facio videlicet terram cultam et eremam, separatim in duobus locis similiter, et karricis et cum omnibus petris qui ibidem sunt ad vestrum proprium alaudium. Est autem predicta omnia in comitatu Minorise infra terminum castris, quod dicitur Tarrega, in loco vocitato ad ipso Reger de Exerchavin. Advenerunt quidem nobis hec omnia supradicta ad me iam dictus comes per vocem genitorum meorum et ad me iamdicta comitissa per meum decimum sive per omnesque voces. Et habent affrontationum a parte orientalis in terram de Sancti Corneli² vel de Mironi Guifredi, a parte vero meridiana in terminum de Verdu sive in terra de Bernardo Mironi, ab occidentali namque partim in terra de Mironi Boni Filii vel de

suos eredes, a parte quoque circii in terra de nos donatores. Quantum iste affrontaciones includunt et isti termini ambiunt, sic donamus vobis hoc totum, sicut superius est scriptum, quantum ibi habemus vel habere debemus cum exiis et regressiis earum. Et est manifestum. Quem vero predicta omnia in vestrum tradimus dominum et potestate solide et libere. Quod si nos donatores aut ullus homo contram hanc carta<m> venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare, sed componat vel componamus vobis in triplo. Et postea hoc carta donationis firma et stabilis perserveret modo vel omni tempore.

Quod est actuum³ ·iiii^o. kalendas febroarii anno ·xx^o·ii^o. regni Philippi regis.

Sig+num Raimundus, comes. Sig+num Maalatis, comitissa. Nos qui hanc cartam donacionis scribere iussimus et firmavimus et testes firmare rogavimus.

Sig+num Guillelmi Raimon de Callers. Sig+num Petro Vidalardo. Sig+num Mironi Guillelmi. Sig+num Bernardus Giscafredus. Sig+num Raimundus Guifredi.

Geraldus, sacer, rogatus scripsit et sub<scripsit> (signe) die et anno in titulo prefixo.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi comitis Barchinone euxorisque eius Maalt. 2. a. Cornelli. 3. Hi ha de dir: actum. a. també actuum.

19

1082, febrer, 25

El comte de Barcelona Ramon Berenguer, Cap d'Estopes, i la seva muller, la comtesa Mafalda, fan donació a Miró Ricolf del castell de Montalbà.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 9. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 10. Trasllat de 26 d'octubre de 1197 (Arnallus, presbíter, qui hec translatum feci in anno ab Incarnacione Domini Nostri Ihesu Cristi ·M^o·C^o·XL°·VII°, VII°. kalendas novembris).¹

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", folis 144v i 148r.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 22, doc. 18.

Cit. FORT, *El senyoriu...*, p. 313 i ss.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Liber quintus iudicialis affirmat quot² ita debet donatio valere et firmitatem in omnibus tenere sicuti et³ emptio. Donatio namque qui per voluptatem facta fuerit ac per scripturam a donatore presencialiter tradita

in convulsam optineat firmitatem⁴ per omnia tempora, quia res donata si in presenti fuerit a donatore tradita, nullo modo⁵ repeti debet ipsa donacio a donatore. Idcirco in omnipotentis Christi nomine.⁶ Ego Raimundus, gratia Dei, comes Barchinonensis et marchio, et Maheltis,⁷ nutu Dei, comitissa, pariter in unum facimus carta donacionis ad te⁸ Mironi Richulfi. Per hanc scriptura<m> donacionis nostre donamus tibi alodium nostrum proprium quod mihi advenit ad me Raimundo progenitori⁹ meo sive per ullasque voces et¹⁰ ad me Maheltis per meum decimum sive per ullasque¹¹ voces. Id est ipso castro de Monte Alba, cum terminis et pertinentiis sicut ego Raimundus predictus tibi monstrabi¹² et terminavi. Id sunt terras cultas quam heremas, pratis, pascuis,¹³ silvis, garricis, petras mobiles vel immobiles, fontanulis, puteis,¹⁴ aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, pronis, planis montuosis, arboribus cuiuscumque generis, omnia in omnibus qui ad usum hominem pertinet, exceptus ipsa medietate decimas. Est autem predicto castro Monte Alba cum supra nominata omnia in comitatu Ausonense in apendicio castri que vocant Tarrega. Abent¹⁵ autem prenominata omnia affrontaciones a parte orientis in termino de Tarrega sive per pugo¹⁶ ubi comes mandavi facere ipsa cruce, et sic pervadit ad ipsa coma ubi est ipsa ulcina, et vadit per ipsa coma usque ad ipso molar, et sic pervadit ad termino de Verduno, in dretura de estagno de Amargoselli; a parte quoque meridie in termino de Verduno et sic pervadit ad termino de Malpas, et sic pervadit ad termino de Prixana; ab occiduo vero parte in termino de Pugolos Rubii sive per ipsos locos ubi comes terminavi;¹⁷ a parte vero circi in termino de Montpestler. Quantum infra istas quatuor affrontaciones includunt vel abuit, sic donamus tibi ego Reimundus et Maheltis, comitissa, tibi Mironi Riculfi¹⁸ ad tuum proprium plenissimum alodium, exceptus ipsa medietate de ipsum decimum ad faciendum quod volueris. Quod si nos donatores aut ullusque homo ver femina inquietare vuluerit, disru<m>pere non hoc valeat vindicare set componat ista donacio supra scripta in duplo cum omne sua¹⁹ melioracione.²⁰ Et in antea esta carta donacionis firma permaneat omnique tempore.

Facta carta²¹ donacionis ·v· kalendas marcii in anno ·xxii· regni regis Philipi.

*Reimundus, comes +.Maheltis, comitissa +.
+ Dalmacius.*

Sig+num Bernard Guillelmi. Sig+num Petro Vualard.²² Sig+num Gaucfre Martel. Sig+num Guillem Bernard. Sig+num. Bernard Arnal.²³ Petrus, iudex, qui hoc laudo et confirmo.²⁴

1. *Transcrivim B perquè està millor conservat. Si cal, farem constar les diferències respecte d'A.* 2. a. quod. 3. in omnibus tenere sicuti et, *il·legible a A.* 4. in convulsam optineat firmitatem, *il·legible a A.* 5. a. nullomodo. 6. donatore. Idcirco in omnipotentis Christi nomine, *il·legible a A.* 7. a. Mateltis, A: Mateltis. 8. facimus carta donacionis ad te, *il·ligible a A.* 9. a. pro genitore. 10. progenitori meo sive per ullasque voces et, *il·legible a A.* 11. a. uasque. 12. terminis et pertinentiis sicut ego Raimundus predictus tibi monstrabi, *no es pot llegir a A, i a. omet: predictus tibi monstrabi.* 13. a. i A: paschuis. 14. vel immobiles, fontanulis, puteis, *il·legible a A.* 15. A: habent. 16. a. per ipso pugo. 17. locos ubi comes terminavi, *il·legible a A, i a a. terminevi per terminavi.* 18. a. Richulfi. 19. A: segueix in. 20. a. immelioratione; A: immelioracione. 21. a. i A: karta. 22. a. i A: Udalard. 23. a. i A afegeixen Gerbert Sendre. 24. a. i A afegeixen Riaballo (a. Ramballo) diachono qui ista karta donacionis scripsit cum literis superpositis in linea ·V· vel ·VI· (a. ·VII·) die et anno quod supra.

20

1082, març, 24

Miró Riculf dóna al seu fill Galceran la meitat del castell de Montalbà, a l'apèndix del terme del castell de Tàrrega, al comtat d'Osona, el qual tenia per donació del comte de Barcelona Ramon Berenguer, Cap d'Estopes.

- A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 11. Original.¹
 B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 12. Trasllat de 1242.
 C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 13. Trasllat s/d.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Liber quintus iudicialis affirmat quod ita debet donatio valere et firmitatem in omnibus tenere sicuti et emptio. Donacio namque que per voluptatem facta fuerit hac per scripturam a donatore presencialiter tradita in convulsa obtineat firmitatem per omnia tempora, quia res donata si in presenti fuerit a donatore tradita nullo modo reppeti debet ipsa donacio a donatore. Idcirco ego Miro Richulfi dono vobis Gaucerando, filio meo, per hanc scripturam donacionis, ipsa<m> medietate<m> de kastro de Monte Albano cum terminis suis et pertinenciis; aliam medietatem dono ad Petrum, filium meum, fratrem tuum, exceptis ipsa quadra quam dedi et terminavi a Petro Seguino remaneat tibi soli Gaucerando. Id sunt terras cultas quam heremas, pratis, paschuis, silvis, garricis, petras mobiles vel immobiles, fontanulis, puteis, aquis, aquarum, vieductibus vel reductibus, pronis, planis, montuossis, arboribus cuiuscumque generis omniam omnibus qui ad usum hominem pertinet. Est autem predicto castro Monte Albano cum supra nominata omnia in comitatu Hosonense,

in apendicio chastra que vocant Tarraga. Et advenit ad me hec omnia per donacionem Raimundi, comes Barchinonensi, et uxori sue Maheltis, comitissa. Habet autem prenominata omnia affrontaciones, a parte orientis in termino de Tarraga, sive per ipso pugo ubi comes mandavit facere ipsa cruce, et sic pervadit ad ipsa comma ubi est ipsa holzina et vadit per ipsa comma usque ad ipso molar, et sic pervadit ad termino de Verduno, in dretura de stagno de Amargoselli; a parte quoque meridie in termino de Verduno et sic pervadit ad termino de Malpas, et pervadit ad termino de Prixana; ab occiduo de parte in termino de Puiolos Rubii, sive per ipsos locos ubi comes terminavi; a parte vero circii in terminos de Montespestler. Si vero predictus Gaucerannus voluerit dare vel solidare ipsum kastrum de Mauros cum suis pertinenciis, supra dicto fratri suo Petro per suam hereditatem faciat. Et iam dictus Gaucerandus supra dictum kastrum abeat ad suum proprium alaudem. Sin autem noluerit facere habeat iam dictus Petrus medietatem de supra dicto kastro Albano, sicut in meo testamento resonat. Et Petro [filio mee] non habeat licenciam istum alaudem, quem ego illi dimitto aut ipse quod freter suus dederit, donare, vendere, commutare, nec alienare nisi ad fratrem suum Gauceran, vel ad filios suos. Si vero Petro obierit, antea quam Gaucerandus, remaneat supra dicto alaude prefato Gaucerando. Quantum infra supradictas quatuor afrontaciones includunt vel ambiunt sic dono vobis ego, Mironi Richulfi, Gaucerando et Petro, filios meos, sicut superius resonat ab integrum. Quod sic ego donatore aut ullus que homo vel femina inquietare voluerit vel disrumpere non hoc valeat vendicare quod requirit sed componat ista donatio supra scripta in duplo cum omnem suam immelioracionem. Et in antea ista karta donacionis firma permaneat omnique tempore.

Facta ista karta donacionis ·viii· kalendas aprilis anno ·xxii· regnante Philipo, rege franchorum.

Sig+num Mironi Riculfi + qui ista karta donacionis scribere iussit et manibus suis firmavit, et testibus firmare rogavit.

Sig+num Willem Bernard. Sig+num Berenger Bernard. Sig+num Petro Udalardo. Sig+num Petro Seguino. Sig+num Reimundo Suniario.

Petrus, iudex, qui hoc laudo et confirmo SSS.

Guilabertus, sacer, qui ista karta donacionis scripsi et sub ·SSS· die et anno quo supra.

1. Transcrivim l'original ja que és prou llegible. B i C presenten dificultats de lectura perquè tenen la tinta esvanida.

21

1084, juny 23

El comte de Barcelona Berenguer Ramon (II), el Fratricida, ven a Berenguer Bernat de la Granada i a la seva dona Guisla, un alou, situat al terme de Copons, al comtat d'Osona, que havia pertangut a Gelabert Frugià, pel preu d'un cavall valorat en seixanta unces d'or de València.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 15. Original.¹

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 14. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter factum*) de 31 de març de de 1178 (*Sig.SSS-num Guillelmi, presbiteri qui hoc translatum scripsit .II. kalendas aprilis anno .XL.V. regni regis Ledov<i>ci, iunioris*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 24, doc. 20.

Donatio atque venditio que per scripturam² fuit facta plenam in omnibus optineat firmitatem. Quapropter in Dei sempiterni regis nomine. Ego, Berengarius Raimundi, dante divino numine Barchinonensis comes et marchio, donator atque venditor sum tibi Berengario Bernardi de Granaria et coniugi tue Guilie, femine. Sit etiam manifestum que per hanc scripturam istius mee donationis et venditionis dono vobis simul et vendo ipsum alodium quod fuit Guilaberti Frugiani. Id sunt terras et vineas cultas atque incultas et molinum unum cum terciã parte aliud³ molini quod ibi est cum omnibus eorum instrumentis et pertinenciis atque adiacenciis que ad predictos molinos pertinent et ortos cum arboribus diversi generis que⁴ ibi sunt et mansiones que sunt ad ipsum castrum de Copons cum ipso earum ortulo solis et suprapositis⁵ parietibus atque hostiis et ianuis cum duabus tonnibus et duobus cupis que fuerunt de predicto Guilaberto. Hec atque omnia sunt in comiatatu Ausonensi in termino de predicto castro de Copons. Et advenit mihi Berengario, comiti predicto, per vocem patris mei Raimundi Berengarii. Habent autem terminos et affrontationes, a parte orientali in alodio atque vineis Guillelmi Raimundi de Cervaria, de meridie in alodio quod fuit de Latfredo et in riera, ab occiduo in sumitate de ipsis ripis, de circio in alodio Poncii Guifredi et in riera. Quantum autem predicti termini et iam dicte affrontationes concludunt atque terminant, totum ad integrum cum omnibus earum pertinenciis atque adiacenciis et ingressibus atque regressibus solide et libere sic dono vobis ambobus prenominate pariter et vendo ad faciendum inde ab hac die in antea quicquid vobis⁶ placuerit ad vestram propriam voluntatem. Accepi quoque de vobis unum optimum

cavallum de precio sexaginta unciis auri de Valencia quod vos⁷ mihi dedistis et liberastis et sicut superius videtur esse nominatum atque insertum. Ego Berengarius, comes, de meo iure atque dominio, sic trado in vestrum dominium et potestatem ad faciendam exinde totam vestram voluntatem, hanc quoque scripturam istius mee donationis atque venditionis, si ego Berengarius, comes, aut ullus alius utriusque⁸ ordinis hoc disrumpere vel infringere temptavero sive temptaverit componam vobis aut componat predicta omnia in triplum⁹ et prostmodum hec mea donatio atque venditio sic maneat in perpetuum firma.

Qui fuit facta ·VIII· kalendas iulii anno ·XX°·III°· regni regis Filippi.

Berengarii, comes + qui hanc scripturam istius mee donationis atque venditionis firmavi manu propria et testibus firmari rogavi subscriptis.

Sig+num Poncii Geralli, vicecomitis Gerundensis. Sig+num Geralli Alamagni. Sig+num Umberti Gauzberti. Sig+num Poncii Geralli de Cervaria. Sig+num Petri Ermengaudi. Sig+num Guillelmi Raimundi de Cervaria. Sig+num Raimundi Mironis. Sig+num Giriberti Gitardi. Sig+num Berengari, presbiteri.

S+ Mironis Donucii qui hec scripsi et subscripsit die et anno quo supra.

Sig+num Ihonnis, presbiteri. Sig+num Berengarii, levite. Sig+num Berengarii, presbiteri.

1. Transcrivim de B, el trasllat, perquè no presenta cap diferència amb l'original i està en millors condicions. 2. a. scriptura. 3. a. aliis. 4. a. qui. 5. a. superpositis. 6. a. ubi. 7. a. nos. 8. a. vestrisque. 9. a. intriplum.

22

1085, gener, 1

Bernat, fill de Giscafré, ven a Dalmau Gelabert, a la seva esposa Arsenda i al seu fill Guillem la meitat del seu alou, és a dir, la meitat d'una peça de terra, cultivada i erma, situada al comtat de Manresa, al terme de Tàrrega, la qual té per donació del comte de Barcelona Ramon Berenguer II i la comtessa Mafalda. Aquesta peça de terra és a la partida de Cercavins. El preu de venda és de cinquanta mancusos d'or de València.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 147v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 26, doc. 21.

Quoniam² legali auctoritate decretum est ut³ vendicio per scripturam factam plenam in omnibus obtineat firmitatem. Idcirco, in Dei nomine, ego, Bernardus, proles Giscfredi, venditor sum tibi Dalmacio Guilaberti et uxori tue, nomine Arsendis, et filie⁴ vestro Guilielmo. Per hanc scripturam istius vendicionis mee vindo vobis alaudium meum, id est, medietatem pecie⁵ .I. terre culte et ereme, quod est in comitatum Minorise, infra terminos de Tarrega. Et advenit mihi, prefatum alaudium, per donacionem, quam mihi olim fecit Raimundus Berengarii, komes, et uxor eius Maheltis, sive per ullaque voces. Habet autem⁶ affrontaciones prescripta⁷ pecia terre a parte orientis in ipso torrente de Exerchavinis, et de meridie in alaudio de vobis emtoribus et de hocciduo in alodio Mironis Boni filii et Raimundi Lupisancii et de parte vero cicii in alodio de me venditore. Quantum infra istas totas affrontaciones includitur, sic vindo vobis ego Bernardus, iam dictum, ipsa medietate de prefato alodio, cum medietate de ipsis petris que intra sunt, et de ipso puio, propter precium manbcones⁸ quinquaginta ex auro Valentie, quod vos emtores michi dedistis et ego recepi. Et nichil de ipso precio apud vos emtores non remansit. Et est manifestum. Que vero predicta omnia que vobis vendo de meo iure in vestro trado dominio et potestate ab omni integritate, cum exiis et regressiis earum ad vestrum plenissimum proprium, absque ullius contrarietatis obstaculo, tali tenore ut si vos prescripti comparatores volueritis vindere prefatum alodium, ego se predictus Bernardus, donem vobis iam dictis ipsum precium quod iuste fuerit apreciatum a bonis hominibus infra triginta dies, quod vos amonueritis a predicto alodio. Et si ego Bernardus, prefixus, noluerem emere, iam dictum, alodium infra prefatos .xxx^a. dies, habeatis licenciam vindere cuicumque volueritis. Quod si ego venditor aut aliquis homo [sexus utri]umque contra hanc scripturam vendicionis venerit aut venero pro inrumpendum nil valeat mihi aut illi, set componam aut componat vobis prefata omnia in duplo cum omni sua melioratione, et insuper maneat hoc firmum.

Quod est actum kalendas ianuarii anno .xxv. regni regis Philippi.

Sig+num Bernardi Giscfredi, qui hanc cartam fieri iussit firmavit et testes firmare rogavit.

Sig+num Arnallus Mironi. Sig+num Berengarii Raimundi. Sig+num Petri Raimundi. Sig+num Mironi Gifretti.⁹ Sig+num Guilielmi Raimundi. Sig+num Mironis, iudicis.

Petrus, sacer, qui hoc scripsit die et anno (signe) prefixo.

1. *Al marge superior, en lletra vermella: Bernardi prolis Giscafredi.* 2. a. Quam.
 3. a. un. 4. *Hi hauria de dir: filio. a. també filie.* 5. a. pece. 6. a. omet
 autem. 7. *Segueix, ratllada, la paraula terre.* 8. mancuso?. 9. a. Gisretdi.

23

1091, desembre, 2

Ramon Tresunari i la seva muller Rotllenda, donen a Berenguer de Rajadell i als seus descendents el castell de Montornès, que ells havien rebut gràcies a la liberalitat dels comtes de Barcelona Ramon Berenguer I i Almodis.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 16. Original.

a: ALTISENT, *Diplomatari...*, doc. 39, p. 52, 6 B.

In nomine Dei. Amen. Manifestum sit cunctis, quod ego Reimundus Tresunarius et uxor mea Rotlendi donamus Berengario de Raiadello, dilecto nostro et toti sue posteritati post eum totum castrum nostrum, quod nos costruimus in podio Pugperdiguers, vocatum modo de Monte Tornes in comitatu Barchinone. Et advenit nobis ex largitione domini Raymundi, comitis Barchinonensis et uxor sua Almodis, nutu Dei comitissa, per proprium franchum et liberum alodium, sicut in carta donationis continet. Habet autem terminos ab oriente in cadra Sancti Petri, que dicitur Catsseres, et in Moriscas et in Clara; a meridie in undas maris; ab occiduo in ipso termine de Altafuya; a circii in terra de Bremon Guisad, nostri hominis, et in serras maiores. Sicut terminatur ipsum castrum cum affrontationibus suis sic donamus iam dicto Berengario et progeniei sue in perpetuum cum omnibus iuribus et pertinentis suis et cum viris et mulitibus qui in ipso castro et termine eius sunt et erunt in posterum prout nos habemus ex donacione iam dicta et sicut melius dicit carta donacionis domini comitis. Retinemus in ista donacione quod ipse Berengarii de Raiadello in tota vita nostra de ambobus serviat nobis bene et fideliter in sanitate et infirmitate usque ad mortem et habeamus usumfruntum et provideat nobis de bonis rebus nostris dicte castri sicut ad nos pert[inet]. Et post mortem nostram de conti[nenti] sine contrast et engan. Et deinde retinemus iam dictum castrum de Monte Torners, cum omnibus terminis iam dictis et omnibus iuribus et pertinentis suis et omnibus supra dictis sit de iam dicto Berengarii de Raiadello et suis ventis per suum proprium liberum et franchum alodium et ex toto sicut dederunt nobis iam dictus dominus Raymundus, comes

Barcehinonensis, et Almodis, nutu Dei comitissa, ut dictum est. Et promittimus Deo quod ista donacionem non donabimus alicui alteri, set semper erit de ipso Berengario de Raiadello et de tota sua proienie. Et si quis homo vel femina istam nostram donacionem [trans]mutare vel corrumpere sive frangere voluerit nihilum proficiat set iram omnipresentis Dei incur<r>at, in duplo componat et nichilomnia presens donacio firma permaneat in eternum. Amen.

[Factam] est presens ista donacio de iam dicto castro de Monte Torners per dominum Reimundi Tresunarium et uxor sua Rotllendi ad ipsum Berengari de Raiadello et posteris suis in presentia Berengarii de Claro Monte, Miro de Castro Vetuli, Arnaldi Amat, Petri de Turre et aliorum multorum hominum et militum, quatuor nonas decembris anno ·xxx^o·ii^o· regni Filipi regis.

Si+num Remundi Tresunario, sig+num Rotllendi, uxoris dicti Remundi Tresunario, qui predictam donacionem facimus, laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Berengarii de Claro Monte, sig+num Miro de Castro Vetuli, sig+num Arnaldi Amat, sig+num Petri de Turre, testes qui omnia supra scripta concedimus, laudamus et confirmamus.

Iohannes, dyachonus, hanc cartam presentis donacionis rogatus presens fuit, ordinavit et scripsit die et anno (signe) quo supra.

24

1093, març, 14

El comte de Barcelona Berenguer Ramon, el Fratricida, infeuda el castell de Valldossera a Bernat Ot perquè defensí la frontera del seu comtat de les incursions sarraines.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 17. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 27, doc. 22.

b: FORT, *El Llibre de Valldossera...*, p. 58.

Cit. FORT, *El senyoriu...*, p. 97-100.

In Dei nomine. Ego, Berengarius, comes Barchinonensis et marchio, donator sum tibi Bertrando Otonis¹ et proieniei tue atque posteritati. Notum est enim² multis quem exigentibus hominum peccatis³ a paganorum gente quedam nostri comitatus⁴ pars, que habitari solita erat,⁵ nunc depopulata et ad solitudinem redacta est. Unde quod⁶ novite milite armis strenuum et ad defensionem nostre patrie prontissimum, dono tibi atque proieniei sive posteritati tue de nostra dominicatura comitali turrem quam vocant de Valle

Ursera⁷ cum terris et vineis, cultis et incultis, garricis, cum arboribus fructuosis et infructuosis et cum omnibus pertinentiis et adiacenciis, cum ecclesia Sancte Marie que ibi est sita, atque cum omnibus qui ibi nostra comitalis⁸ dignitas habet, vel quoquomodo modo habere debet. Sunt autem hec in comitatu Barchinonensi, in termino castris de Monte Accuto. Et terminantur a parte orientis in alodio Bernardi Guillelmi⁹ et in turre de Sanla Segui;¹⁰ ab occiduo in dominicatura Geralli¹¹ Alamagni et in alodio quod fuit Bernardi Levegelli; de meridie in quadre de ipsa Figera;¹² a septemtrione in alodio quod fuit predictae Bernardi Levegelli et in strata que descendit de predicto castro et pergit ad ipsa Ferrera. Quantum isti termini concludunt atque ambiunt dono tibi et proeniei atque posteritati tue ad¹³ integrum sine ulla diminucione ut defendas ea a nequissima gente paganorum quomodo poteris¹⁴ et quando poteris et habeatis ea et possideatis tu et posteritas tua in perpetuum solide et libere. Dignum est enim quia¹⁵ tu pro Dei amore et fratrum tuorum defensione temed ipsum¹⁶ et omniam que habes donas ut et nos te et posteritatem tuam hoc temporali dono, remuneremus. Siquis itaque hanc donationis paginam ad defensionem christianitatis factam disrumpere vel retractare te<m>ptaverit cuiusquamque sit ordinis vel dignitatis componat tibi sive posteritati tue cui iniuriam inferre voluerit hec omnia in duplum, et postmodum hac donacione firma existente in perpetuum ipse sit reus christianitatis, cui defensores peiorare presumerit.

Actum est hoc ·ii· idus marcii anno ·xxx·iii· regni Philippi regis.

S+ Berengarii, comitis, qui hanc donacionem fecit et firmavit testibusque subscriptis¹⁷ firmari rogavit.

S+ Geralli Alamagni. S+ Guilaberti, vicecomiti. S+ Arnalli Mironis. S+ Alerandi¹⁸. S+ Berengarii Arnalli. S+ Geralli Ramundi. S+ Raimundi Geriberti. S+ Ermengaudi¹⁹ Bernardi. S+ Giribertus Guitardi. S.

S+ Arnalli Berengarii qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. b. Othonis. 2. b. etiam. 3. b. peccatis. 4. a. comitatum. 5. b. est. 6. a. quia, b. quare. 7. a. Orsera, b. Ursaria. 8. a. comitale. 9. a. Willelmi. 10. b. Sanlasegui. 11. b. Geraldii. 12. b. Figera. 13. a. ab. 14. b. omet: poteris. 15. b. quare. 16. a. temedipsum, b. temet ipsum. 17. b. omet: subscriptis. 18. b. Alarandi. 19. a. Ermengardi.

25

1093, maig, 19

Carbonell Gaufred i la seva muller Sicarda venen a Riquer Pere i a la seva muller Estefania una vinya situada a coll de Ramonet, a la parròquia de Sant Andreu del Palomar, pel preu de setze mancusos.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 2v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 28, doc. 23.

In nomine Domini, ego, Carbonellus Gaucefredus, et uxori mee, Sicardis, venditores sumus tibi Richerius Petroi¹ et coniuge tua Stephanie, femine, emptores. Per hanc scripturam vendicionis nostre vendimus vobis peciam unam vinee nostra propria, simul cum ipsa terra est fundata, quod <h>abemus in territorio Barchinonensis, in terminio de collo Remanedo,² in parrochia Sancti Andree de Palumbarii. Advenit nobis prephatam petiam vinee per nostra<m> comparatione<m> sive ullasque voces. Affrontat namque prescriptam petiam vinee a parte orientis in terra Sancti Iohanni de Orta et in terra de Bordolona, de meridie in vineis³ predicti Sancti Iohanne et in terra Raimundus Carmellus, de occiduo in maliolo de Sancta Maria, quem vocant de ipso Stagno, quod modo plantat Paulus, de circii in via publica et in terra de vos emptores. Quantum iste affrontaciones includunt sic vendimus vobis iam dictam petiam vinee, tota ab integre, in propter precium mancusos ·XVI· de auro rovallensis, quod hodie cur<r>it recipientes, quod vos emptores pretium nobis dedistis et nos venditores manibus nostras proprias recepimus et nichil de ipso precio apud vos emptores non remansit. Et est manifestum. Quem vero predicta omnia, quem⁴ vobis vendimus de nostrum iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ab omni integritate ut quicquid exinde facere vel iudicare volueritis liberam in Dei nomine habeatis plenam potestatem, simul cum exios vel regessios earum a vestrum plenissimum proprium, quod si nos venditores aut aliquis homo sexus utriusque que contra hanc carta<m> venditione<m>⁵ venerit ad inrumpendum sive infringendum nil valeat, set componat aut nos componamus vobis prescriptam petiam unam vinee in duplo cum omni sua melioratione et in antea ista carta venditio firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Actum est hoc ·XIII· kalendas iunii anno ·XXX·III· regni regis Philippi.

Sig+num Carbonelli Gaucefred. Sig+num Sichardis, femina. Nos qui hanc cartam vendicionem fiere iussimus, firmamus et testes firmari eam rogamus.

Sig+num Petrus Levegedus Sig+num Vives Vitalis. Sig+num Bonefilius Gaufredus.

Sig+num Poncii, subdiachoni, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Petri. 2. Romanedo. 3. a. vineas. 4. a. que. 5. a. carta vendicione.

26

1093, octubre, 9

Berenguer Ramon ven a Gombau Bernart i a la seva esposa Eliarda la meitat de l'herència rebuda del seu pare, per trenta unces d'or, situada al comtat d'Osona i al terme de Gramuntell.¹

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 18. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 29, doc. 24.

In Dei nomine. Ego, Berenger Remon, vinditor sum vobis Gomball Bernard et uxori sue nomine Elliardis, emptores. Per hanc scripturam vindicionis nostre vindimus vobis de ipsas meas hereditates, de² aulodios³ et de kasas de ipsas meas voces, ipsa media medietatem sive per qualicumque voces. Et est hec omnia in chomitatu Ausona in terminis de Agremunt vel in suis agacensiis. Et affrontat predicta omnia a parte orientis in terme de Vilagrassa; de meredie in Munte Tornes; et de occiduo in terme de Gragnana, a pate vero circi in terme de Cervera. Quantum predictae affrontaciones includunt vel resonat sic vindo vobis in ipsa mea hereditate quomodo pater meus abebat ad illum die quando obiit de hoc seculo, [et]⁴ ego abeo, sic vindo vobis in ipsa mea hereditate ipsa medietatem de ipsas meas voces vel directos quod ibi abeo vel abere debeo, et de nostro iure tradimus in vestro dominio et potestate ad omnia facere quod volueritis cum exiis vel regresiis earum in propter precium placibile .xxx. uncias de auro de Valencia in rem valentem. Et quisquis de nos iam dictos suam partem voluerit in alienare aut vindere non poscat nisi unus aut alios de supra dictos aut posterita nostra una ad alia. Et quisquis hanc scripturam vindicionis frangere aut disrumpere voluerit ne fiat licitus set pro temporale⁵ pena componat iam dicta omnia in duplo cum omni sua inmeliorcione et in antea hanc scripturam⁶ firma maneat in perpetuum.

Quod fuit acta ·vii· idus octubris anno ·xxxiii· regni Philipi regis. Sig+num Berenguer Remon, qui hanc scripturam vindicionis rogavi scribere et testes firmare rogavi.

Sig+num Berenguer Folc.⁷ Sig+num Raimon Guillelmi.⁸ Sig+num Arnall Guillem. Sig+num Raimon Mir. Sig+num Guillem Bernard.

Iohannes, sacerdos, qui hoc scripsi sub die et ·SSS· anno quo supra.

1. a. *confon Gramuntell amb la vila d'Agramunt.* 2. a. *vel.* 3. a. *alodios.*
4. a. *quod.* 5. a. *temporali.* 6. a. *scriptura.* 7. a. *Fol.* 8. a. *Gri (?)*.

27

1093, novembre, 24

Concòrdia feta entre Gombau Bernat i la seva dona Eliarda amb Guillem Dalmau i la seva muller Solestén. Encomanen i donen en feu a Arnau Hosten el castell i terme de Gramuntell, amb tot el delme i la meitat dels drets dels plets que tinguin lloc dins la seva jurisdicció. Gombau Bernat i Guillem Dalmau accepten Arnau Hosten com a vassall i es comprometen a fer-hi un castell.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2756, núm. 19. *Traslat (Hoc est translatum quod propter vestustatem sui originale fideliter est factum) fet per Berenguer Dezcans el 13 de setembre de 1237 (Frater Berengarius Dezcanos hoc translatum scripsit et hoc sig+num fecit idus septembris anno Domini ·M·CC·XXX·VII·).*

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 30, doc. 25.

Hec est convenientia qui est facta inter Gonballo Bernardo et Elliardiars, Guillelmo² Dalmacio et Solesten. Comendamus ipsum castrum de Agremonto per fevo et donamus ipsa cum sua decima, cum medietate de ipsos³ placitos et de ipso servicio ad Arnaldum Hosten. Per hoc comendamus ipsum castrum quod superius resonat quod Arnaldus Hosten pren per nos ipsa sua hereditate que habet in Agremont per fevo, in tale pactum quod Gonballo Bernardi et Guillelmo Dalmacii faciant ipsam fortitudinem de Agremont. Et quando valet ipsum castrum unum cavallarium quod Arnallo Hosten illi habet in hostes, in cavalgadas, ad placitos, ad sequi<ci>s ad Guillelmum Dalmacii. Et si non valet unum cavallarium quod Arnallus faciant ipsum castrum gordar et de super serviat quantum valet. Et si Guillelmus Dalmacii tamen voluerit donare inter feum et mobile quod illum siat feum solidum quam homo debet esse de

suo meliorem seniore. Et si ad Guillelmum obitum advenit antequam infantem habuissem de Solesten quod illi atendit ad Gonballo Bernardo per fide sine engan ut ad suos proximos que illi dubitaverint.

·VIII· kalendas decembris anno ·XXX·III· regnante regi Filippo.

S+num Gomballo Bernardo,⁴ s+num Elliardi,⁵ s+num Guillelmi Dalmad, s+num Solesten qui sumus donatores vel comendatores.

S+num Arnaldi Osten. S+num Guillemi Bernardo.⁶ S+num. Petro Bernardo.⁷ S+num Pello Asino.

Raimundus, sacer, rogatus scripsit cum duas literas engogittas⁸ et superpositas et sub SSS die et anno quo supra.

1. a. originalis. 2. a. Guillelmus. 3. a. ipsas. 4. a. Bernardi. 5. a. Elliards. 6. a. Bernard. 7. a. Bernat. 8. a. engogatas.

28

1100, juny, 15

El comte Ramon Berenguer III dóna alodialment a Bernat Ot, a la seva muller Rotllenda i als seus descendents la torre de Valldossera, amb la seva església, i totes les pertinences. El comte l'havia rebut en herència del seu pare Ramon Berenguer II, el qual a la vegada l'havia heretat del seu, Ramon Berenguer, el Vell.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta núm. 2757, núm. 1. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 31, doc. 26.

b: FORT, *El Llibre de Valldossera*, p. 60.

In Dei nomine. Ego Raimundus¹ Berengarii, gratia Dei Barcinonensis comes et marchio, dono atque libere concedo tibi Bertrando Otonis² et uxori tue Rodlendi³ et omni posteritati vestre ipsam turrim de Valle Ursera⁴ cum ecclesia que ibidem est, cum omnibus ad eandem turrim pertinentibus, quod est dominium meum. Advenit autem mihi hoc alodium ex paterna et avita successione. Est namque prefatum alodium in terminio Montis Accuti,⁵ sicut habetur et continetur integritas prefati alodii cum omnibus ad eum pertinentibus, sic dono vobis libere, sine engan, ad vestrum proprium alodium atque de meo iure in vestrum trado ius et dominium ad faciendum exinde quodcumque volueritis. Affrontat⁶ autem ab orientis parte in alodio Bernardi Guillelmi,⁷ a meridie in turri de ipsa Figera,⁸ ad circio quoque in alodio Bernardi Levegelli,

ab occidente in strada publica qua itur ad castrum. Quantum iste affrontaciones includunt abiunt atque circueunt⁹ sic dono tibi et uxori tue atque posteritati vestre atque delibero ad vestrum proprium alodium cum omni integritate cum exiis et regresiis earum. Si quis autem contra hanc donacionem mea voce vel auctoritate venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare quod requirit, sed componat prefata omnia in duplo et postea hoc donacio firma et stabilis permaneat.

Actum est hoc ·x^o·vii^o. kalendas iulii anno ·xl^o. regni Philippi regis.

+ Berengarius, Barchinonensis episcopi. Sig+num Deusdedit.

S+ Raimundi, comes.

Bernardus, vicecomes +.

S+ Geraldus Alamanni. S+ Dorche. S+ Raimundi Guillelmi.¹⁰ S+ Guillelmi Raimundi.¹¹

+ Bernardus, gratia Dei, Gerundensis episcopus. S+ Petri, diachoni, qui hoc scripsit sub die et anno quo supra.

1. b. Raymundus.   2. b. Othonis.   3. b. Rotlandi.   4. a. Urseira.   5. b. Acuti.
6. b. Afrontat.   7. b. Guillelmi.   8. b. Figuera.   9. a. circumeunt.   10. b. Raymundi Guillelmi.
11. b. Guillelmi Raymundi.

29

1111, setembre, 5

Els esposos Pere Arnau i Belissenda donen com a aixovar a la seva filla Solestén, maridada amb Guillem, el mas que té per ells Mir Berenguer al terme del castell d'Alta-riba, en franc alou a condició que el seu fill Arnau el pugui redimir amb dos-cents sous quan ells siguin morts.

[A]: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 2. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 32, doc. 27.

In nomine Domini. Ego Pere Arnalli et uxor mea Belissendis donatores sumus vobis at te Guillelmi, ieneri nostro, et ad uxore tua Solesten, filia nostra. Per hanc scripturam donacionis damus nos vobis in ipso kastro de Alta Riba uno manso per alaudio franco in exovar. Ipso manso que tenet Mir Berenguer damus nos vobis ipso manso ad vos et ad vestra¹ posterita per alaudium franchum. Et post obitum de me donatore, si Arnallus, filio meo, voluerit redimere ipso manso donet vobis ducentos solidos in averes ad uno preciatore vestro ad alio suo qui per directum preciant sine engan.

Et si Ar[nallus non re]dimat ipsum mansum non abeant licenciam alii filii mei redimere ipsum mansum per nullam racionem, et sic fiat vobis de te G[uillemo]² et de uxore tua et de vestra posterita alaudium franchum usque in sempiternum. Et donet ipsum mansum per unumquemque³ annum per censum perna una et medietatem de migeria de Cervera de ceivada et tres fogacas et migera una de vi, et questia in anno, secundum alii homines faciant. Et donet decimum de pane et vino et de tota omnia unde debet exire decimum. Et, si filii mei masculi obierint sine infantes de legitimo coniugo, dono vobis ad te Guillelmi et ad uxorem tua et ad vestra posterita tota mea honore tam fevo quam alaudio ubi abeo vel abere debeo in cunctisque locis. Et est ipso manso in comitatu Bergitano infra terminos de kastrum⁴ Alta Riba. Et habet ipso manso kasas et kasalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, aquis, aquarum, arboribus, vieductibus et reductibus cum introitibus et exitibus suis, cum terminis et affrontacionibus qui ad ipsum mansum pertinet. Et est manifestum. Et si quis de nos donatores ad ullusque homo vel femina qui ista karta donacione inquietare aud disrumpere voluerit in duplo vobis componat, et in antea firma sit omni tempore et non sit disrupta.

Facta ista karta donacione nonas septembris anno ·III°. regnante Ledovici regi.

Sig+num Petri Arnalli, sig+num Belissendis qui ista karta donacione mandavimus scribere et testes firmare rogavimus.

Sig+num Arnalli de Alta Riba. Sig+num Guillelmi. Sig+num Berengarii. Sig+num Guilla. Sig+num Sanzola. Sig+num Bertrandi de Viver. Sig+num Bernardi. Sig+num Berengarii.

Bertrandus, monachus vel levita, qui ista donacione rogatus scripsit sub die et ·SSS· anno quo supra.

1. a. vestri. 2. a. Guillelmum. 3. a. unum quemque. 4. a. Kastrum.

1112, abril, 19

Guillem Mir ven alodialment i com a feu el seu castell termenat de Montoliu, que havia obtingut per aprisió —també per donació i per compra— als esposos Guillem Dalmau i Solestén, per la quantitat de cinc-cents mancusos d'or de València. El venedor renuncia a tots els seus drets, lliurant al comprador l'església, la vila i tots els habitants del lloc com a homes afocats.

- A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 3. Original.¹
- B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 4. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter factum*) fet el 30 de gener de 1255 (*Sig(signe)num ffratris G. de Ionals qui hoc scripsit anno Domini ·M^o·CC^o·L^o·III°·, ·III°· kalendas februarii*).
- a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 33, doc. 28.

In nomine Domini. Ego Guillelmus Mir vinditor sum vobis Guillelmo Dalmatii² et Solestendis, uxor tua. Per hanc³ scriptura<m> vindicionis mee vindo vobis ipsum kastrum de Monteolivo et ipsa villa cum ipsis habitatores qui ibi abitent et venerint habitare. Quomodo ego abeo et teneo prenominatum kastrum⁴ cum suis terminis⁵ per alaude et per fevu. Hoc totum quod ego ibi abeo et abere debeo, totis ipsis meis directis, omnia et omnibus ad eundem kastrum pertinentibus quicquid visus sum ad abere et tenere, sicut ego dici vel nominari potest. Est, igitur, prenominatum kastrum cum universis pertinentiis⁶ suis qui ad eum pertinent et pertinere debent in comitatu Minorisa vel in episcopatu Ausone. Advenit a me Guillelmo predicto kastro cum earum suis pertinenciis per aprisione et per donatione et per comparatione vel per aliiscumque voces. Abet autem iam prenominatum kastrum affrontaciones sive terminos,⁷ ab oriente parte desinit in finibus Guardialata, de meridie vero parte in valle d<e> Alfez,⁸ de occiduo in termino de ipso Losor, a parte vero circi vel aquilonis in termino de Agremont et de Villagrassa. Quantum infra istas affrontaciones includunt et istis prenominais terminis⁹ ambeunt¹⁰ et retinent sic vindo vobis prenominatum kastrum et ipsa villa et suis terminis et eius abitatores cum ecclesiarum et sunctionum¹¹ atque oblationum sicut ego abeo et teneo vel abere debeo pro necessitas captivitate unde mihi vos traxistis. Est vero precium quingentis manchusus in auro Valentie. Quem ego predictus isto kastro prenominais abeo et teneo vel in antea abere debeo de meo iure in vestro trado dominio et potestate ad vestrum alaudem proprium cum egressis et exitibus ad omnia vestra facere quod volueritis. Et est maniphestum. Quod si ego vinditor aut ullusque homo aut femina utrius persone qui ista carta vindicionis disrumpere aut inquietare vel frangere voluerit in duplo vobis componat aut compono ego vobis cum omnem suam in melioracionem.¹² Et in antea ista carta vindicione firma sit modo et omnique tempore.

Facta ista carta vindicione ·XIII· kalendas mai, anno ·IIII· regnante Leudicus rex.

Sig+num Guillemi Mir qui esta carta vindicione feci scribere et firmavi et ad testes firmare rogavi.

Sig+num Arnall Pere Salad. Bernard Sin<o>fre¹³ de Montpao. Sig+num Bernad Umbert de Rabinad. Isti sunt visores¹⁴ et auditores. Sig+num. Berengario Guillelmi.

Arnallus, sacer, qui hoc scripsit die et anno quo sup .SSS. pra.¹⁵

1. Hem utilitzat l'original per a la nostra transcripció, amb un estudi comparatiu de B, que és un trasllat de 30 de gener de 1255, i la versió d'UDINA. 2. B, Dalmacii. 3. a. han. 4. B omet: kastrum. 5. B: termine. 6. B: pertinenciis. 7. B: termino. 8. a. d'Alföz. 9. B: termine. 10. B: ambiunt. 11. B: suncionum. 12. B: in meliorationem, i a. inmeliorationem. 13. B: Simfre i a. Sinfre. 14. B: iusores. 15. B omet tot el paràgraf: Arnallus, sacer (...) quo sup .sss.pra.

31

1112, maig, 11

El comte de Barcelona Ramon Berenguer III i la seva esposa Dolça de Provença lliuren a Guerau Alamany els castells de Querol i de Pinyana, que es troben abandonats. A més, li fan donació del castell de Montagut, perquè el defensi i el retingui al seu poder i alhora l'absolen del jurament que els havia prestat per la seva tinença.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 5. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter translatum cuius series sic ordinatur*) d'11 de juliol de 1229 (*Sig+num [fratri Ber]nardi, abbatis Sanctarum Crucum [±3]. Actum est hoc translatum ·v· idus iulii anno Domini ·M·CC·XX·nono. Sig+num mei fratris Petri, prioris, testis huius translati. Sig+num mei fratris Petri Vaschonis, monachi testis huius translati. Ego Bartolomeus de Acrimonti, existens novicius in dome Sanctarum Crucum, hoc fideliter translatavi die et anno quo su·SSS·pra*).

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 48v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 34, doc. 29.

Cit. FORT, vol. III.

Res donate si in presenti tradita fuerit nullo modo repetantur a donatore. Igitur, in Dei nomine, ego, Raimundus, gratia Dei comes Barchinonensium et marchio, et Dulcza,¹ uxor mea, comitissa, donatores sum vobis Gerallo Alamandi. Per hanc scriptura<m> donationis nostre donamus nos tibi kastrum de Cherol et ipsum kastrum de Pinnana cum illorum terminis et pertinenciis earum qui ad ipsos kastros pertinent et pertinent et cum earum aiacenciis² et eas fortitudines qui ibi sunt et que ad facere sunt infra eorum terminis, hoc vero sunt kastris desertis, et que³ ipsum kastrum de Montagud ibi guardent et tinent. Sunt dictos prenominatos kastros in comitatu Minorisa vel in episcopatu Barchinona. Advenit ad nos donatoris ista donacione prenominata per parentorum aut per

ullasque voces. Terminantur autem affrontationes de ipo kastro de Cherol, a parte orientis in termine de Mirales, de meridie in termine de Montagud, ab occiduo parte in termine de Capra et de Valls, circi vero parte in termine de Sancta Perpetua. Et ipsum kastrum de Pinnana abet affrontaciones de oriente in termine de Montagud,⁴ de meridie in estrata qui vadit ad Charro Fractum, de occiduo in termine de Cherol, circi vero parte similiter. Quantum infra istas affrontationes includunt et istis terminis prenominatis retinent et ambeunt, sic donamus vobis prenominatis kastris cum illarum fortitudines et terminis qui ad ipsos kastros pertinent et pertinere debent ad tuum proprium alaude ad facere quod volueris et que guardes kastrum Montagud cum egressis et exitiis earum. Et est maniphestum. Et tu Geraldus sias solt et libere de ipso sacramento quem michi fecistis de istis prenominatis kastris. Quod si nos donatores aut ullusque homo aut femina qui ista carta donacione disrumpere aut inquietare voluerit in duplo tibi componat aut componamus nos tibi cum omnem suam in melioracione.⁵ Et in antea firma sit ista carta firma in modo et omnique tempore.

Facta ista carta donacione ·v· idus mai anno ·iiii^o· regnante Leudicus rex.

S+ Raimundi, comes, s+num Dulcia, nos qui ista charta donacione fecimus scribere et firmare et a testes firmare rogamus.

S+num Ponç Ug. Sig+num Guillelmi Dalmaz. Sig+num Iorda. Sig+num Berengarii⁶ Guillelm. Sig+num Berenguarii⁷ Bernad. Sig+num. Marti Umbert. Sig+num Guillelmi, seneschale.

Arnallus, sacer, qui hoc scripsit die et anno quod sup·SSS·pra.

1. a. Dulcia. 2. a. adiacentiis. 3. a. quem. 4. a. Mont Acut. 5. a. immeliorationem. 6. a. Berenguer. 7. a. Berenguer.

32

1118, octubre, 22

Ramon Berenguer III ven a Bernat Berenguer de la Granada i a la seva muller Guilla l'alou que fou de Guilabert Frugià, situat al terme del castell de Copons, les cases que envolten el castell, més les terres cultivades i ermes, un molí i la tercera part d'un altre, amb tots els drets i totes pertinences que els pertoqueu, per trenta unces d'or de València.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 6. Original.¹

B. AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 7. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter factum*) fet pel prevere Guillem el 31 de març de 1178 (*Sig+num Iohannis, presbiterii. Sig+num Berengarii, presbiteri. Sig+num Berengarii, levite. Sig.SSS-num Guillelmi, presbiterii, qui hoc translatum scripsit .II. kalendas aprilis anno .XL.I. regni regis Ledovici, iunioris*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 36, doc. 30.

Donatio atque venditio que per scripturam² fuerit facta plenam in omnibus firmitatem. Quapropter in Dei nomine. Ego Raimundus Berengarii, gratia Dei Barchinonensis comes et marchio, donator atque venditor sumus vobis Bernardi Berengarii de Granaria et iuxori tue Guillie. Sit etiam manifestum quia dono vobis et vendo ipsum alodium quod fuit Guilaberti Frugiani. Id sunt terris et vineis, cultas atque incultas, et molendinum unum cum tertia parte alius molini quod ibi est, cum omnibus eorum instrumentis et pertinentiis, terminis atque adiacentiis³ aut ad predictos molendinos pertinent vel quolibet modo pertinere debent et ortos, ortalibus cum arboribus diversis generibus que ibi sunt, et mansiones que sunt ad ipsum castrum de Copons, cum unum ipsum ortulo cum solis et supra positis parietibus, hostiis et ianuis et foveis et cloecis. Haec autem omnia predicta sunt in comitatu Ausonensi in termino de predicto castro de Copons in loco nominato ad ipsas Ripas et Caus. Adventit autem mihi, Raimundus,⁴ comiti predicto per genitorum meorum sive quibuslibet aliis vocibus et modis. Habent autem terminos et affrontaciones, a parte orientali in alodio et vineis qui fuerunt Guillelmi Raimundi de Cervaria, a meridie in alodio quod fuit de Lacfredo⁵ et in ipsa riera, ab occiduo in sumitate de prefatis ripis, a circio in alodio qui fuit Poncii Guifredi et in ipsa riera. Quantum autem predicti termini concludunt atque terminant⁶ totum ad intregrum cum omnibus earum pertinentiis,⁷ terminis atque adiacentiis⁸ cum ingressibus etque regressibus earum solide et de libere, sic dono vobis ambobus prenominate pariter et vendo ad faciendum exinde quic[quid] vobis placuerit facere ad vestram propriam voluntatem. Accepi namque a vobis propter predicta omnia .xxx. uncias auri Valentie quod vos michi dedistis et liberastis in precio et pro precio quod ego abui integriter sicut superius videtur esse nominatum atque insertum ac de meo iure atque dominio, sic⁹ trado in vestrum dominium et potestate<m> ad faciendam exinde totam vestram voluntatem. Hanc igitur scripturam istius mee donacionis atque vendicionis, si vero ego retineo¹⁰ Raimundus Berengarius, comes, aut aliquis utriusque¹¹ sex vel ordinis homo disrumpere vel infrangere aut rescindere vel in aliquo dimovere temptaverit

componant atque componam vobis vel vestris predica omnia in duplum cum omni sua melioratione atque postmodum hoc maneat perhenniter firmum et obtineat robur valiturum.¹²

Actum est hoc ·XI· kalendas novembris anno ·XI· regni regis Ledoici.¹³

S+Raimundi, comes, qui hanc donationis atque venditionis feci, firmavi litteratim et punctatim¹⁴ et subterius corroborare firmare rogavi.

Sig+num Dorcha. Sig+num Geralli Alamandi. Sig+num Reimundi Bernardi.

Si·SSS·num Poncii subdiachoni que haec scripsit die et anno quo supra.

1. Hem emprat l'original per fer la nostra transcripció, comparant-lo amb B, que és un trasllat de 1178 i amb a. 2. a. scriptura. 3. B: adiacensiis. 4. a. Reimundo. 5. B i a.: Latfredo. 6. a. terminatur. 7. B: pertinenciis. 8. a. i B: adiacentiis. 9. a. si. 10. B omet: retineo i a. retinuo per retineo. 11. a. vestris. 12. B: validum. 13. B: Ledoyci. 14. a. firmare litteratim et punctam.

33

1121, novembre, 27

El comte de Barcelona Ramon Berenguer III i la seva esposa, la comtessa Dolça de Provença, infeuden a favor de Gunter i de la seva esposa Guilla dues peces de terra, situades al comtat de Manresa, al terme del castell de Tàrrega; l'una prop de la vila i vora el Reguer, i l'altra, entre el castell de Mor i el pas de Vilagrassa.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 149.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 37, doc. 31.

Cit. PAPELL, "El domini...".

In Dei nomine. Ego Raimundus Berengarii, gratia Dei comes Barchinone et mea coniux Dulcissimo, donatores sumus ad te Gonter et tua coniux Guilla.² Per hanc scriptura<m>³ donationis nostre donamus, namque, vobis duas pecias de terre,⁴ que⁵ nobis adveniunt per parentorum nostrorum vel per qualicumque voces. Et sunt in comitatu Minorisse, infra terminos de castrum Tarrega. Ipsa una pecia de terra est ante ipsa vila Tarrega; infrontat de una parte in vinea de nos donatores et de Gonter, de alia in alodio de Guillelmi Arnall, de terciã in alodio de nos donatores, de quarta⁶ vero parte in ipso Reger, qui discurrit de Cervaria. Ipsa alia pecia de terra infrontat de una parte in alodio de Guillelmo Rufaca, que

habet per comite, de alia in alodio de Pere Berenguer, quam habet per comite, de terciã in strata que exiit de Mauro et pergit ad pas de Vila Grassa, de quarta vero parte in terminum qui est inter Mauro et Tarrege. Quantum inter istas affrontaciones includunt et isti termini continent in circuitu, sic donamus nos ad vobis predicti ipsas pecias de terras ab integrum et ad vestrum proprium alaudem ad vestram voluntatem a facere, cum exiis et regressiis earum. Et non eligatis alium patronum nec alium seniorum nisi nos donatores et posterita nostra. Sane si nos donatores aut nullus homo vel femina nobili aut vili persona quis contra hanc cartam venerit pro irrumpendum non hoc vindicet quod requirit, sed componat vobis in dupplo cum sua inmeliore et in antea istam cartam, sic firma permaneat modo vel omnique tempore et non sit disrupta.

Actam istam cartam ·v· kalendas decembris anno ·XIII°. regnante Leudovico rege.

Sig+num domino Raimundo Berengario, sig+num domina Dulcissima, qui hanc cartam scribere rogavimus et cum manus nostras firmamus.

Sig+num Arnall Mir de Estopana. Sig+num Arnall Pere de Far. Sig+num Raimundus Bonefilii. Sig+num Arnalli Botler. Isti sunt testes.

Sig+num Pere Geronela. S+ Raimundi, comitis.

Guillelmus, sacer, rogatus scripsit sub die (signe) et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: R<aimundi> Berengarii, comitis Bar-chinonensis. 2. a. Guilea. 3. a. scriptura. 4. a. terras. 5. a. qui. 6. a. quinta.

34

1121, desembre, 28

Carta precària a favor de Bernat Guillem i la seva esposa Maria feta pels esposos Arnau Pere i Arsèn, de la meitat d'una peça de terra al terme de Vilagrassa perquè s'hi planti vinya. Els arrendadors es reserven el dret de fadiga durant trenta dies i l'altra meitat de la terra en alou, i els concedeixen el dret de poder vendre i alienar el dret útil de la terra i tot el que conté, a excepció d'un cavall.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 8. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 38, doc. 32.

In Dei nomine. Ego Arnallus Petro et coniux eius Arsen donatore<s> sumus ad te Bernard Guillelmi et ad coniux tua Maria. Per hanc scripturam donacionis nostre donamus no<s> vobis¹ pecia<m> una<m> de terra propter precaria ad plantandum vin<e>am. Et est ipsa pecia de terra ad prenominatum locum ad Villagrassa. Advenit ad nos donatores per donacionem de Petro Remon et de Remon Pages,² et de Berengarii Remon aud de Gomballi sive per quali<scum>que voces. Et est ipsa pecia de terra in comitatum Minorise vel in termine de Tarrega ad Villagrassa. Abet autem affrontaciones prescripta terra de parte orientis in malola de nos donatores vel de Guillelmo Compagni, de meridie in ipsa aqualis de Angulariola, de occiduo in malola de Petro Mansti vel de nos donatores, de parte vero circi in reger vel qui discurrit ad Angulariola. Quantum infra istas prefatas affrontaciones includunt et istis terminis circumeunt,³ sic donamus nos prescripti ad vos prefati et ad vestre proenie atque posteritati ipsam medietatem cum exiis vel regressiis earum. Et quando est ipsa vinea bene ad vineata, sic dividatis vos laboratores ipsa terra et vinea per medium, et habeamus nos donatores ipsam medietatem per nostrum⁴ alodem. Et vos laboratores ipsa<m> aliam medietatem de ipsa terra et vinea. Et si voluistis vos laboratores vestram medietatem inpingorare aud vindere vos ut vestris requirite nos ut nostris et expectate nos ut nostris .xxx. dies et noctes. Et si infra triginta dies et noctes nos ut nostris non potuimus aut nolimus aut noluerint emere vestram partem quomodo iuste preciatum fuisse de bonis hominibus, licenciam habeatis ad vindere cui vos volueritis, exceptus kavallario ut scitis et eligatis nullum alium senioremem vos laboratores nec alium patronem nisi nos ut nostris ut ad cui nos dubitaverimus. Et est manifestum. Quod si nos donatores aut nullusque homo vel femina qui ista karta precaria inquietare voluerit in dupplo vobis componat ad cuius opus sit aud quantum in melioratum fuerit ad eodem die et in antea firma⁵ sit usque in finem seculi.

Actum est hoc .v. kalendas ainuarii anno .x.iii. regnante Ledovico rex. Sig+num Arnallus Petro, sig+num Arsen qui ista karta precaria fecimus scribere et ad testes firmare rogavimus.

Sig+num Morelli. Sig+num Guillelmi Gerovard. Sig+num Petri Artides nos huius rei testes sumus.

Raimundus, sacer qui hoc scripsit .SSS. in presenti die et anno quo supra.

1. a. nos vobi<s>. 2. a. Pages. 3. a. circummeunt. 4. a. nostrem.
5. a. firmare.

35

1127, febrer, 24

Guillem Dalmau, la seva muller Guilla i el seu fill Berenguer fan donació als esposos Guillem i Maria i als seus descendents del capmàs que posseeixen per herència dels seus avantpassats al terme de Vilagrasseta. Posen la condició que hauran de conrear-lo i d'aixecar-hi els edificis necessaris per posar-lo en conreu. Els hauran de donar la quarta part de l'alou, la meitat de les vinyes i dels esplets. A més, els imposen l'obligació de no tenir cap més senyor que ells.

A: AHNM. Sección Clero. Santes Creus. Pergaminos. Carpeta 2757, núm. 10. Original. Carta partida per ABC.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 39, doc. 33.

In Dei nomine. Ego Berenguer Dalmacii et coniux mea Guilla et filius noster Berenguer donatores sumus vobis Guillelmo et uxori tue Marie et vestre posteritati. Per hanc scripturam donacionis nostris donamus ipsum nostrum capitem¹ mansum quod habemus in Villagra[ssa] et in suo termino, quibus advenit perentes nostros aut per ullaque voces. Et habet afrontaciones a parte orientis in termino de Guardia, de meridie in termino de Montoliu, a circii vero parte in Cervaria, ab occidente in Agremuntel.² Quantum afrontaciones iste includunt id sunt terras et vineas, casas, casalibus, ortis, ortalibus, cultum et eremum omnia et omnibus que ad iam dictum manssum pertinent sic donamus nos vobis supra scriptum manssum cum exiis et regresiiis eorum ut vos et vestri donetis ad nos et ad nostros omni tempore ipsum quart de alaudiis et medietatem de veneis, de espletis³ et ut bene laboretis et edificetis et ibi non eligatis alium senioremem nec alium patronem nisi nos donatores aut nostros.

Actum est hoc ·vi^o. kalendas marcii anno ·xviii^o. regnante Ledoico rege.

Sig+num Berenger Dalmad, sig+num Guilla, sig+num Berengarii, nos qui <h>anc cartam donacionis fecimus scribere et manibus nostris firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Ramon de Solaneles. Sig+num Dalmad.

Wuielmus, sacer, qui hoc scripsit rogatus die et anno quod ·SSS· supra

1. a. capud. 2. a. Agremuntel. 3. a. esples.

36

1128, juliol, 10

Pere Arnau estableix "ad complantandum" en una peça de terra alodial a Berenguer Roig i Guillem Oromir, perquè hi plantin vinya, tres parts Berenguer i una quarta part Guillem. L'esmentada peça de terra és a la partió del terme de Tàrrega amb el de Verdú, entre el reguer de Cercavins i la via romana. Pacten que dels fruits de la vinya els arrendadors en rebran la meitat. Per drets d'arrendament o ferma de dret, Pere Arnau rep dels arrendataris vint morabatins d'or. El dret de fadiga s'estableix en trenta dies.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 152v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 41, doc. 35.

In Dei nomine. Ego Petrus Arnaldus et coniux mea Arsen, donatores sumus vobis Berenger Rog et tibi Guillelmo Oromir, peciam ·I· alaudii² ad complantandum vineam ut bene plantetis et edificetis tu iam dictus Berengarius Rog ipsas ·III· partes et tu Guillelmus³ Oromir ipsam quartam partem. Et prescriptam peciam alaudii affrontat a parte orientis in terminum de Verdu,⁴ a meridie in reger de Exercavins, ab occidente in strata publica, a parte vero circii in nos donatores. Quantum iste affrontationes includunt iam dictam peciam alaudii, quando bene erit ad vineata habeatis vos prenominati et vestri medietatem et nos donatores aliam medietatem. Et per hoc donum quod facimus vobis accipimus de vobis morabetinorum⁵ ·xxⁱ· in auro. Que omnia suprascripta advenit nobis per parentes nostros aut per ullasque voces. Et est in comitatu Barchinone et in termino de Tarrega. Et vos prescripti complantatores si iam volueritis vendere nec impignorare faceritis nobis infra spacium ·xxx^a· dierum et nos similiter vobis et habeatis vestram medietatem cum exiis et regressis earum. Et est manifestum. Quod si nos donatores autem ullus home vel femina hanc cartam donationis frangere voluerit nullo modo valeat facere, set in dupplo vobis componat.

Actum est hoc ·vi· idus iulii anno ·xxⁱ· regnante Ledoico, rege.

Sig+num Petri Arnaldi; sig+num Arssendis, nos qui hanc cartam donationis feci<mus> scribere et manibus nostris firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Berenger Dalmad; sig+num Guilie, nos qui erimus vobis valedors et mantenedors. Et si nos redimimus suprascriptam peciam alaudii, quod vos plantatores non ibi perdatis vestros directos.

Sig+num Arnaldus de Solaneles⁶. Sig+num Pere de Riner. Et ego Petrus Arnaldi et coniux mea Arssen donatores sumus vobis Berenger Dalmad et uxori tue Guilie suprascriptam peciam alaudii ad plantandum vineam et vestris plantatoribus sicut superius est scriptum.

Sig+num Petri Arnaldi. Sig+num Arssen. Sig+num Raimon de Riner. Sig+num Raimon de Odro. Sig+num Arnaldo de Solaneles. Et nos donatores laudamus hoc et firmamus et ipsos testes suprascriptos firmare rogamus. Et habet P<etrus> A<rnaldus> recebud ·L· solidos per ·VIII· morabetinorum de pignoras de Gauceran et de G<uillelmi> de S<ancte> Fide et de Petrus Gonter ·VIII· et medium⁷ et ·I· tonna<m> que pres de ipsa pignora.

Willelmus, sacer, qui hoc scripsit rogatus die et anno quo (signe) supra.

1. Al marge superior, en lletra vermella: Petri Arnaldi uxorisque eius. 2. rectificació del copista: alaudium per alaudii, al que afegeix una i de més. a. alaudium. 3. a. Guillelm. 4. a. Verdun. 5. a. morabetinos. 6. a. Sotaneles. 7. a. medio.

37

1134, març, 9

Infeudació feta per Deodat dels castells de Tamarit i de Montoliu (la Riera de Gaià) a favor de Ramon Pere.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 130v.¹

a: VIRGILI, *L expansió...*

b: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 44, doc. 38.

Ego, Deusde, comendo castrum de Tamarit tibi iam dicto Raymundo Petri et dono tibi estaticum in ipsa turre maiori, dum ego Deusde ibi non stetero. Et dono ego, Deusde, tibi predicto Raymundo Petri decimas de omnibus leudis et arribaticis et trobis et placitis, que pertinent ad predictum castrum de Tamarit per mare et per terram; sicut dedi Gerallo Petri, fratri tuo, sic dono tibi, Raymundo Petri, predictum donum et unum campum et unam vineam in pariliatis de Gayanel et unum ferregenal et domos in Bascia, sicut ego, Deusde, separavi a meis domibus. Hoc totum dono tibi per fevum in dominium propter duas cavallerias de terra. Et dono ego, Deusde, tibi iam dicto Raymundo Petri castellanum de Tamarit, cum cum omnibus fevis, quos Pontius Geralli adquisivit per ipsum castrum de Tamarit de me Deusde, scilicet, alodium de Artallo, quod habuit per patrem meum, in predicto castro de Tamarit

et duas cavallerias de decimis, unam in dominium et altera cum milite, qui maneat in ipso castro de Tamarit dum guerram habuit et terciam partem de aribaticis, exceptis acaptis, toltis et forcis, quas ego, Deusde, ibi fecero et terciam partem de omnibus placitis et naufragiis et trobis et quartariis et districtos et mandamentos et omnes stachamentos dum ego, Deusde, ibi non fuero ex militibus qui fevum non tenuerint per te, Raymundum Petri, aut per tuum castellanum. Et si ego, Deusde, ad placitos non fuero faciat placitos cum meo baiulo et sit tuus solidos contra cunctos homines et feminas sine engan et super stans de predicto castro de Tamarit et dum guerram habuerit ipsum castrum de Tamarit maneat ibi et faciat tibi iam dicto Raymundo Petri hostes et curtes et cavalchatas et secumentos et cetera servicia et donet tibi, prescripto Raymundo Petri, potestatem de iam dicto castro de Tamarit, quot vitibus ab eo requisieris iratus aut paccatus per te aut per tuum nuntium. Propter comendacionem predicti castri quam tu, Deusde, mihi Raymundo Petris facis et propter donacionem predictorum fevorum et militum, quam tu, Deusde, mihi,² predicto Raymundo, facis. Ego, Raymundus, convenio tibi, Deusde, que sim tuus homo et sim tuus solidus contra cunctos homines et feminas sine engan et dum guerram habuerit ipsum castrum de Tamarit maneat ibi cum duobus militibus. Et si ego, Raymundus, ibi non stetero propter meam necessitatem teneam ibi tres milites et faciam tibi, Deusde, curtes et cavalchatas et sequimentos et cetera servicia et hostes cum militibus, quos per te teneo, et cum alio meo milite, ita ut tu acomodes mihi duos asinos. Et dum ego, Raymundus Petri, tecum in hoste fuero cum predictis militibus tu Deusde facias guardam predicti castri de Tamarit donec ego, iam dictus Raymundus Petri, revertat ab hoste. Et convenio ego, prescriptus Raymundus Petri, tibi, Deusde, quod donem tibi, Deusde, potestatem de iam dicto castro de Tamarit, quot vicibus a me requisieris iratus aut paccatus per te aut per tuum nuncium. Ego, predictus Deusde, similiter comendo tibi, prenominato Raymundo Petri, castrum de Mo<n>teolivi et dono tibi ipsos fevos cum milite qui eos tenet. Et dono tibi staticum in ipso castro dum ego et uxor mea ibi non steterimus et dono tibi ipsum mansum de Pugvert, sic ego tibi pidovavi et unum ferregenal ante ipsum castrum et medietem totius decimi tocius castri ipsius, preter decimum me dominicature, tali modo ut, si ego ipsam medietatem decime per directum potero recuperare habeas illam pro me,⁴ sin autem emendere eam tibi ad laudimentum fratrum tuorum a flumine Lupricati usque ad Tamarit. Et dono tibi terciam

partem de omnibus placitis et trobis et quartariis et de omnibus eximentis, quod predicto honore exierint, excepta mea dominicatura et forcis et toltis, quas ibi fecero, et donem tibi ademprivios et districtos et mandamentos per totum honorem predicti castrum et dono tibi ipsos estachamentos dum ego ibi non fuero et ut teneas placita cum meo baiulo. Propter hoc donum superius comprehensum, scilicet, castrum de Tamarit et castrum de Monte Olivi. Ego, predictus Raymundus Petri, convenio tibi, sepe dicto Deusde, ut sim tuus fidelis homo et solidus contra cunctos homines et feminas, sicut superius est scriptum. Convenio iterum tibi ut, si Deus melioraverit predictum honorem castrum de Monte Olivi, secundum melioracionem, quam ibi Deus dederit, faciam tibi servitium et donem tibi potestatem de predicto castro de Monteolivi, quot vicibus a me requisieris iratus vel paccatus per te aut per tuum nuncium.

Actum est hoc ·VII· idus marcii anno ·xx^o·vi^o· regnante Leodico rege.

Sig+num Deusde. Sig+num Raymundi Petri. Nos qui has conveniencias facientes firmamus et testes firmare iubemus.

Sig+num Olivarii de Petri. Sig+num Fortuni, baiuli. Sig+num Poncii Petri. Sig+num Guillelmi Petri de Castelleto. Sig+num Bertrandi.

S+ Berengarii, levita, qui hoc scripsit sub die et anno prefixo.

1. Al marge superior, amb lletra vermella: <H>ec est conveniencia que est facta inter Deuste et Raymundum Petri de castro de Tamarit. 2. a. in. 3. a. omet: Deusde. 4. a. per meum.

38

1139, febrer, 26

Convinença feta entre Bernat Correger i el seu oncle Joan d'Ariga, amb el consell del paborde Arnau, de Pere Bernat Marcús, Martí Orucia i altres prohoms de Barcelona, per la divisió d'una herència consistent en unes cases situades a Barcelona, prop del Call.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santas Creus: El "Llibre Blanch", foli 7v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"... p. 46, doc. 39.

<N>otum sit cunctis hanc scripturam audientibus qualiter contentio fuit inter Bernardum Correger et Iohannem de Ariga, avunculum eius, de quodam honore, qui est in burgo civitatis Barchinone apud curtem comitalem. Unde venerunt ad placitum coram Arnallo, proposito, et Petri Bernardi Marcuti et Martino

Orutie, necnon et aliorum proborum hominum multitudine ibi existentium, qui iudicare et laudare ut iam dictus honor inter eos fuisset divisus, tali quoque conditione ut prenominatos Bernardus habeat ipsam hereditatem abque ullo dubio, qui est adversus eius ortum, sicut dividitur per ipsos pilars, quos fecit predictus Iohannes, usque in ipso Calle, quo itur domibus iam dicti Bernardi, ut faciat ex predictis rebus quicquid facere ei placuerit ad suum libitum. Aliam vero partem, qui est adversus domum predicti Iohannis, habeat eam ipse Iohannes absque ullio dubio, sicut dividitur per ipsos pilares usque in ipso Calle, quo itur domibus prefati Bernardi, ut faciat ex prelibatis rebus quicquid facere ei placuerit ad suum libitum. Et prefatus Iohannes faciat parietem comunem in ipso loco ubi sunt ipsos pilars in qua ponderent ambo pariter, set ipse Iohannes colligat suas guttas in sua hereditate et per cloacam suam defluat aqua predicti Bernardi. Et ipse Iohannes addat Bernardo ·v· morabetinos in auro sine engan. Siquis supradictam divisionem alteri infringeri temptaverit nil prosit, set ea que dirumpere temptaverit in duplo componat cum omni sua melioratione. Et insuper hoc divisio maneat perhenniter firma.

Actum est hoc ·iiii· kalendas marcii, anno ·ii· regni Leudicii, regis iunioris.

Sig+num Bernardi Correger. Sig+num Iohannis. Nos qui hanc divisionem pariter laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Maiassendis, coniux Bernardi. Sig+num Guilia, coniux Iohannis. Sig+num Petri, filius eius. Sig+num Petri Bernardi. Sig+num Bernardi Petri. Sig+num Arnaldis, iunioris. Sig+num Arnalli Eimerici. Sig+num Martini Orutie.

Isarnus, sacerdos, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

39

1143, gener, 20

Guerau Alamany estableix, a cens de dues gallines anuals, en la vinya del seu alou de Sant Cugat Sesgarrigues, els germans Pere i Arnau Oliva. També els concedeix les altres terres de cultiu que ell va donar als seus pares mitjançant contracte "ad laborandum" perquè les treballassin i hi aixequessin les edificacions que calgués. Estableix la condició que li hauran de donar la quarta part dels fruits de la vinya, el cinquè dels altres cultius, i hauran de prestar el braçatge. Es reserva el dret de fadiga que s'estableix en trenta dies.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 12. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 47, doc. 40.

In Dei nomine. Ego [Gerallus] Alamanni donator sum vobis Petri Oliba et Arnallus Oliba, ambos fratris, ipsa vinea cum patre vestre et matre plantaverunt et edificaverunt in meo alodio et ipsas teneones ad laborationem ut illi tenebant et abeba per me. Est hec omnia in comitatum Barchinone infra termine katri de Olerdule sive ad Sanctum Cucufatem de Garricis. Et prefata vinea affrontat ab oriente in via que vadit ad Malseligam, a meridie in alodio de Ventaiols, ab occiduo in via publica, a parte vero circii in alodio Sancti Cucufatis de Garricis et in vinea de Poncii, mansoveri.¹ Quantum iste afrontaciones includunt, sic dono vobis et vestri proieniei vel posteritati vestre post vos in tale pactu ut de predicta vinea dabitis vos et vestri per vos ad me et meis post me ipsum quartum, exceptis arborum que infra s[ex] aliis generibus et de alia laboracione dabitis vos et vestri post nos ipsum quintum ad me et meis post me et braciaticum. Et insuper dono vobis ipsas domos quas abebant et tenebant pater vester et mater per me in alio conventu ut vos et vestri post vos dabitis ad me et meis post me anuatim parilio ·I· de gallinis. Et si necesserit vobis vendendi vel inpignorandi prelibata vinea, ego fuissem amoniti ante ·xxx· dies et si infra hos dies noluero iuste redimire ego aut ullus per me tunc abuissetis fas vendendi vel inpignorandi vestris similis laboratoribus qui ita mecum convenienciam abent. Et de hoc totum sicut suprascriptum est non aclametis ullum senioresem nec senioraticum nisi me vel meis post me. Si quis autem qui contra² hanc cartam dirumpere voluerit donationis in duplo componat et post modum hec firma permaneat omnique tempore.

Quod est actum ·XIII· kalendas februarii anno ·VI· regnante regi Leduovici, iunioris.

Sig+num Geralli Alamanni qui hanc donacionem feci scribere et firmavi et testes vero firmare rogavi. Sig+num Arsendis, matris mee. Sig+num Guillelmi, fratris mei. Sig+num Berengarii, baiuli.

Karolus, levita, qui hoc scripsit et sub scripsit in linea ·III· die et anno (signe) quo supra.

1. a. Pontii Mansoven. 2. a. citra.

40

1149, gener, 31. Tortosa

Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, príncep d'Aragó i marquès de Tortosa, dóna al seu fidel vassall Guillem de Sentmenat les cases de Tortosa que foren del musulmà Aben Rafec.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 146v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 50, doc. 42.

Notum sit omnibus hominibus quoniam² ego Raimundus, comes Barchinonensis, princeps Aragonensis et marchio Tortose, bono animo et spontanea voluntate, dono tibi, fideli meo Guillelmo Sancti Minati, ipsas casas in Tortosa de Aben Rafech, cum omnibus hereditatibus et tenedonibus ac possessionibus suis et pertinentiis omnibus, quas habet et habere debet in omnibus locis, intus et foris, tam in campis quam in vineis, tam in ortis quam in ortalibus, tam in pratis quam in pascuis sive in aquis. Predictam quoque donationem tibi facio ut habeas hec omnia supradicta in hereditate propria libera, francha et ingenua ad faciendum tamen³ tuam voluntatem tanquam de proprio alodio tuo, tu et omnis proienies tua ad fidelitatem mei et successorum meorum per secula cuncta. Et si qua persona presentem donationem disrumpere vel violare temptaverit nichil proficiat, sed dupplam compositionem persolvat et postmodum hec donatio inviolata permaneat omne per evum.⁴

Facta ista carta pridie kalendas febroarii apud Tortosam anno .XII. regni Ledovici iunioris.

S+ Raimundi, comes.

Sig+num Guillelmi Raimundi, seneschalc, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Bernardi de Belog. Sig+num Odoni. Sig+num Guillelmus de Montcada. Sig+num Guillelmus de Castro Vetulo. Sig+num Arbertus de Castel Vil.

Sig+num Poncii, scriptoris, qui hoc scripsit.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Sancto Minato. 2. a. quam. 3. a. inde. 4. a. pereum.

41

1149, setembre, 12

Ramon Guillem i la seva esposa Berenguera, juntament amb el seu fill, Guillem d'Ódena, donen a Ricsend i als seus fills Pere, Bernat i Arnau, una part de l'alou, erm, que tenen al terme de Pontons,

anomenat les Solanes. Al mateix temps els fan donació d'una peça de terra vora el riu perquè hi edificuin un molí. Fan aquesta donació per tal que tot ho cultivin i ho treballin, a condició que quan les terres dels castells de Montagut, Selma i Pinyana siguin aprisiades i repoblades, ells se sotmetin als usatges dels repobladors d'aquests llocs.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 26.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 51, doc. 43.

Cit. FORT, El senyoriu...

In Christi nomine. Ego, Raimundus Gui<ll>elmi et coniux mea Berengaria et filius meus Guillelmus de Odena donatores sumus tibi Ricsendi et filiis tuis Petro atque Bernardo et Arnallo, necnon et Guillelmo ac Berengario. Per hanc scripturam donacionis nostre donamus vobis quandam partem nostri alodii eremi, quod habemus in castro sive in termino de Pontons, in loco quem vocant Solanes, sicut terminatur ab ipso collo Galinni usque in Gardia de Vultor et sicut aque versant usque in strictum vallis Oriole. Insuper autem donamus vobis in ipso rivo de Pontons locum ubi faciatis molendinum. Hoc autem vobis donamus in tali pacto ut teneatis et habeatis et bene edificetis et laboretis et sitis ibi assidui habitatores et quantum vobis Deus dedit illic deferatis et quando ipsa castella, qui sunt erema, videlicet, ipsum castrum de Monte Acuto et de Celma atque de Cherol sive de Pinnana erunt bene aprisiati ac populata, quales usaticos homines ipsorum castrorum facient, tales vos faciatis. Interim vero recte et fideliter donetis decimum² et primiciam de omnibus usibilibus que ad usum hominis pertinent. Hoc autem teneatis vos in simul dum bene inter vos convenire volueritis. Si autem unus ab alio recedere voluntas habeat Petrus medietatem tocus alodii solide et libere. Aliam vero medietatem habeant in simul omnes alii fratres. Est autem hoc omne in comitatu Barchinone in termino sive in castro de Pontons, in prenominitis locis. Si vero hoc vindere aut impignorare volueritis possitis facere nisi vestro consimili.

Quod est actum ·ii· idus septembris anno ·xiii· regni Ledovic³ regis minoris.

Sig+num Raimundi Guillelmi. Sig+num Berengarie, uxoris eius. Sig+num Guillelmi de Odena. Nos qui hoc facimus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Bernardi de Villa de Mager. Sig+num Bernardi de Iura. Sig+num Raimundi Ugonis. Sig+num Bernardi Arnalli.

Guillelmus, sacerdos, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en lletra vermella: Raimundi Guillelmi uxorisque eius.*
 2. a. *decimus.* 3. a. *Ledoici.*

42

1150, gener, 22

Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, príncep d'Aragó i marquès de Tortosa, dóna al seu fidel vassall Pere Arnau de Cervera les cases de Lleida que havien pertangut a Mohamet Almonso.

[A]: *Original perdut.*

B: *BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 169v.¹*

a: *UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 52, doc. 44.*

In Dei nomine. Ego Raimundus, comes Barchinonensis, princeps Aragonensis et marchio, dono tibi fidei meo Petro Arnalli de Cervera illas casas in Lerida de Mahomad Almonso, cum omnibus tenedonibus et pertinenciis suis que eis pertinent vel pertinere debent in omnibus locis, intus et foris, ut habeas illas in hereditate propria, francha et libera ad tuum alodium proprium tu et omnis tua proienies in perpetuum, salva mea fidelitate et omnium successorum meorum per cuncta secula. Et siquis hoc disrumpere temptaverit nichil proficiat sed in duplo componat et postmodum hoc firmum permaneat omni tempore.

Facta ista carta ·XI· kalendas febroarii anno ·XIII°. regni Ledovici, iunioris.

Sig+num Raimundi, comes.²

Sig+num Guillelmi Raimundi. Sig+num Raimundi de Vila de Muls. Sig+num Arnalli de Lerz. Sig+num Raimundi de Pugalt. Signum Poncii, qui hoc scripsit.

1. *Al marge superior, amb tinta vermella: Berengarii, comitis.* 2. *comitis.*

43

1150, abril, 26

Pere Dalmau deu a Guillem Arnau, taverner, i a la seva esposa Perona noranta morabatins d'or. Per aquest debitori empenyora una parellada de terra, que té per herència dels seus avantpassats, situada al terme de Barcelona, prop del mas de Ponç Bernat Rossell.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 12v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 52, doc. 45.

Sit notum cunctis quod ego, Petrus Dalmacii, debeo tibi Willelmo Arnalli, tabernario, et uxori tue Petrone ·xc^a. morabetinos bonos marinos et marruchinos per medium et boni auri sine engan, propter quos impignero vobis illam meam pariliatam terre quam per vocem genitorum meorum habeo in territorio Barchinone, prope mansum Poncii Bernardi Rosselli. Terminatur autem ab oriente in alodio cuiusdam iudei, a meridie et a circio in stratis publicis et in torrentibus, ab occiduo in alodio Bernardi Marcucii. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur iam dicta pariliata terre, sic cum ingressibus et egressibus integriter impignero tibi et vestris, tali modo ut vos vel homo per vos in sana pace habeatis et teneatis et possideatis et expletetis eandem pariliatam terre secure et potenter ad vestrum salvamentum sine ulla diminutione, et non liceat mihi vel meis redimire hoc pignus nisi in festivitate sancti Michaelis. Et sic vadat per unumquemque annum de festo in festum sancti Michaelis. Et quando in iam dicto termino ego vel mei reddidero vobis vel vestris iam dictos ·xc^a. morabetinos¹ bonos, marinos et marruchinos perinde² sine engan, reddatis mihi hanc cartam. Interim si facere volueritis et³ liceat vobis vel vestris impignerare iam dictum pignus per quantum ibi haberitis⁴ et non per amplius et si ad⁵ predictum terminum Bernardus Marcucii voluerit redimire hoc pignus de vestro posse sit ei licitum et habeat ibi suum debitum et tuum prenommatum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum.

Actum est hoc ·vi· kalendas madii anno ·XIII· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Petri Dalmacii, sig+num Bernardi Dalmaciii, fratris eius, qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Bernardi Marcucii. Sig+num Bernardi Poncii. Sig+num Iohannis Martini. Sig+num Arnalli Adaironis⁶. Sig+num Arnalli, subdiachoni.

Sig+num Petri, subdiachoni, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. moabetinos. 2. a. per medium in auro. 3. a. omet: et. 4. a. habeatis. 5. Interlineat: ad. 6. a. Adarronis.

44

1150, agost, 3

Guerau Alamany dóna per raó d'esponsalici a la seva muller Saurina el castell de Gelida i el de Ferran, en franc i lliure alou, i tot el que hi ha, a condició que quan mori tot ha de revertir en favor dels fills del matrimoni, i si no en tenien tot haurà de retornar als seus germans.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta núm. 2757, núm. 14. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 53, doc. 46.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Presentium futurumque memorie patead qualiter huius mee donacionis scriptura tibi coniugi mee Saurine legaliter evidenterque corroborata sansancitur.¹ Dono namque² ego Geraldus Alamagni tibi prelocuta coniugi mee ipsos kastos de Gelida, simul cum omni quem ad predictos kastos pertinent et pertinere debent; item dono tibi ipsum kastrum de Ferran simul cum omni quod ad predictum kastrum pertinet et pertinere debent. Supra quoque omnia scripta dono tibi per tuum sponsalicium sicut ego melius eum habeo et habere debeo per meum alodium [libere]³ et franchum integriter. Itaque⁴ vero teneas hoc omnibus diebus vite tue. Post obitum vero tuum revertatur hec omnia ipsorum infantes qui fuerunt de me in te procreati absque ullius hominis contrariedade. Si autem que⁵ absit vero infantes non fuerint vivi de me in te procreati revertatur hec omnia ad propinquos meis aut ipsi cui ego dubitavero. Quisquis hoc violari presumpserit triplum componat ac deinceps hec carta firma permaneat.

Qui fuit facta ·III°. nonas augusti anno ab incarnatione Domina ·C·L· post millesimum regisque franchorum Ludovici iunioris ·XIII·.

Sig+num Geralli Alamagni qui hanc donacionem scribere iusii et punctis laudando firmavi et testes inferius firmando firmare rogavi.

Sig+num Guillelmi de Camarasa. Sig+num Petri Bernardi de Podio de Albar. Sig+num Guillelmi de Barchinona. Sig+num Guillelmi Petri de Kasteleit. Sig+num Petri Raimundi de Gelida. Sig+num Guillelmi de Sancti Martini.

Senredi, presbiteri, qui hoc scripsit cum literis emendatis in linea tertia die et an·SSS·no quo supra.

1. *Hi hauria de dir: sancitur.* 2. a. nanque. 3. *Suposem que per l'espai del forat hi ha de dir libere i a. ho omet.* 4. a. Ita. 5. a. quod. 6. a. donatione.

45

1150, novembre, 9

Bernat Marcús deu als esposos Guillem Arnau i Perona dos-cents trenta sous més trenta sous de la cinquena part de la galera de garbes. La mateixa quantitat li deu Pere Dalmau, sobre una parellada de terra, la qual Guillem Arnau té en penyora per la quantitat de vint morabatins.

[A]: original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 13.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 54, doc. 47.

Sit notum cunctis quod ego, Bernardus Marcucii debeo tibi Willelmo Arnalli, tabernario, et uxori tue Petronae, illos ·ccxxx· solidos et ·xx· solidos de quinta ipsius galee, quos michi Petrus Dalmacii debet super ipsa pariliata terre in qua vos ex alia parte habetis per pignus ·xx· moabetinos bonos, marinos et marruchinos in auro sine engan. Quam pariliatam terre impignero vobis et vestris propter istum debitum. Est autem iam dicta pariliata terre in territorio Barchinone prope mansum Poncii Bernardii Rosselli, que terminatur ab oriente in alodio cuiusdam iudei, a meridie et a circio in stratis publicis et in ipsis torrentibus, ab occiduo in meo alodio. Sic prenominatam pariliatam terre cum ingressibus et egressibus integriter vos vel homo per vos in sana pace habeatis et teneatis et possideatis et expletetis secure et potenter. Et si liceat ipsius quorum est alodium redimere hoc pignus nisi in festivitate sancti Michaelis et si vadat per unumquemque annum. Et quando in prefixo termino ipsi quorum est alodium hoc pignus reddiderint vobis vel vestris prenominatum debitum vestrum reddatis illis hanc cartam. Interim si facere volueritis liceat vobis vel vestris inpignerare iam dictum pignus per quantum ibi haberetis¹ et non per amplius. Si quis hoc disrumpere presumpserit nil valeat, set ea que fregerit in duplo componat et insuper maneat firmiter.

Actum est hoc ·v· idus novembris anno ·xliii· regni Ledoyci, iunioris.

Sig+num Bernardi Marcucii. Sig+num Arnalli Petri.

Sig+num Petri, subdiachoni, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. habetis.

46

1150, novembre, 13

Guillem Arnau, taverner, i la seva esposa Perona confessen deure a Pere, sacristà de Barcelona, vint morabatins bons, d'or, i cent cinquanta sous de denaris de Barcelona i per aquest dèbit empenyoren una parellada de terra que els havia empenyorat Pere Dalmau i Bernat Marcús.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 14.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 55, doc. 48.

Sit notum cunctis quod ego, Willelmus Arnalli, tabernarius, et uxor mea Petrona, debemus tibi Petri Barchinonensi scriste ·xx· morabetinos¹ bonos, marinos et marruchinos in auro sine engan et ·ccl· solidos denariorum, bone monete Barchinone, propter quos impigneramus tibi et tuis illam pariliatam terre, quam tenemus pignore de Petro Dalmacii et Bernardo Marcutii, sicut in nostris scriptis quas inde habemus continetur scriptum. Est autem iam dicta pariliata terre in territorio Barchinone propre mansum Poncii Bernardi Rosselli et terminatur ab oriente in alodio cuiusdam iudei, a meridie et a circio in stratis publicis et in ipsis torrentibus, ab occiduo in alodio Bernardi Marcucii. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur predicta pariliata terre, sic cum ingressibus et egressibus integriter impigneramus tibi et tuis, tali modo ut tu vel homo per te et per tuam vocem in sana pace habeas eam et teneas, possideas et expletes secure et potenter sine ulla diminutione. Et non liceat ipsis quorum est alodium redimire hoc pignus nisi in festiuitate sancti Michaelis et sic vadat per ununquemque annum. Et quando iam dicto termino ipsi quorum est alodium vel sui reddiderint tibi vel tuis prenominatum debitum tuum totum sine engan reddas illis hanc cartam et alias sine mora. Interim si facere volueris liceat tibi vel tuis impignerare vel dare iam dictum pignus per quantum ibi habes et non per amplius. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmiter semper.

Actum est hoc idus novembris anno ·xliiii· regni Ledoyci² iunioris.

Sig+num Willelmi Arnalli, tabernarii, sig+num Petrone, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Bernardi Marcucii. Sig+num Arnalli Petri. Sig+num Petri, presbiteri.

Sig+num Petri, subdiachoni, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. moabetinos. 2. a. Ledoici.

47

1150, desembre, 4

Guillem Ramon de Montcada, dapifer, i els seus fills Guillem, Ramon i Berenguer donen a l'abat de la Granselva, davant el prior Guillem de Montpeller i dotze monjos més, l'honor de Valldaura, perquè hi construeixin un monestir en honor a Déu a la Verge Maria. Al mateix temps, els donen un camp sobre el molí de Berenguer de Saltell, amb tota l'aigua que necessitin, perquè hi facin un hort. El molí de Rocabrúna el donen als habitants de Cerdanyola, per moldre-hi els cereals, i se'n reserva ell els drets de moltura.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 1.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 56, doc. 49.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

<I>n Christi nomine et individue Trinitatis. Ego, Guillelmus Raimundi, dapifer, et filii mei, videlicet, Guillelmus et Raimundus atque Berengarius, nos omnes simul in unum tradimus <et> donamus Deo et beate Marie, abbati quoque et conventui Grandis Silve, honorem quem habemus in monte de Cerdannola² cum terris cultis et incultis, pascuis et aquis cum ingressibus et egressibus. <Affrontat> a parte, videlicet, orientali a capite Apis usque ad montem de Torrezela, a parte meridiana usque ad montem de la Ginesta et in alodio Sancti Cucuphati, a parte occidentali a serra Deltel usque les Trias del Forn, a septemtrione usque apud furnum de Trias. Quicquid infra hos quatuor terminos co<n>tinetur cum decimis et primitiis et omnibus supradictis donamus et tradimus Deo et predicte Grandis Silve, abbati et monachis, tam presentibus quam futuris, ad construendum monasterium in honore sanctissime Dei genetricis semperque virginis Marie, pro redemptione animarum nostrarum et parentum nostrorum ut libere et quiete, absque calumnia et refragatione habeant et possideant iure perpetuo in sempiternum. Insuper et ad ortum faciendum super addimus predicto dono campum unum supra melendinum Berengarii de Saltels,

cum aqua ad rigandam³ in loco qui dicitur rivi Maioris. In molendinum quoque de Rochabruna donamus predictae Cerdanole habitatoribus ut omni tempore annonam suam sine multura confestim ut advenerint sine mora molant. Hoc de iuro nostro tradimus Deo et ipsis ut iuxta tenorem et consuetudinem ordinis Cisterciensis cenobium ibidem in honorem Dei et beate virginis Marie construatur. Hoc donum superius scriptum factum est in manibus Guillelmi prioris Sancte Marie Grandis Silve et Willelmi de Monte Pessulano et sociorum eorum.

Hec carta scripta est pridie nonas decembris anno ab Incarnatione Christi millesimo ·C^o·L^o.

Sig+num Willelmi Raimundi, dapiferi. Sig+num Willelmi de Monte Scatani. Sig+num Raimundi de Monte Scatani. Sig+num Berengarii. Nos qui hoc donum facimus, laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Petri Raimundi de Vilademan. Sig+num Bernardi Willelmi de Luzano. Sig+num Arberti de Petra. Sig+num Raimundi de Cardanola. Sig+num Willelmi de Giramans. Sig+num Petri de Terracia. Sig+num Bernardi de Bello Loco. Sig+num Petri de Sancto Minato. Sig+num Willelmi Barchinonensis episcopi +. Sig+num Bernardi, Barchinonensis archidiaconi. Sig+num Berengarii de Fabricis vel Petrus, sacrista ·SS·. Sig+num Ugonis.

Sig+num Arnalli, subdiachoni, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en lletra vermella: De honore Vallis Laure.* 2. a. *Cerdanola.* 3. a. *ad rigandum.*

48

1151, gener, 1

El comte de Barcelona Ramon Berenguer IV, príncep d'Aragó i marquès de Lleida i Tortosa, dóna a Gilabert Anglès unes cases a Tortosa —perquè les habiti amb la seva família— que pertanyien als musulmans Ovocar Abnalexab, Ali Abenaydo i Asmet Abenhudna, amb totes les terres de tenença i de propietat que tenen al terme de Tortosa i d'Amposta, d'una extensió de quaranta quarteres de sembradura i en què s'hi pot collir trenta quintars de raïm, vint-i-cinc de figues i deu càntirs d'oli.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 108v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 57, doc. 50.

Sit notum cunctis quod ego, Raimundus, comes Barchinonensis et princeps regni Aragonis et Ylerde atque Dertose marchio, dono tibi Guilaberti Anglensi et proieniei tue, illas casas in Dertosa de Ovocar Abnalexab² et casas de Ali Abenaydo, et quia carrera inde transibit addo tibi illam casam de Asmet Abenhudna cum omnibus tenedonibus et pertinenciis suis que sibi pertinent vel pertinere debent in Dertosa et termino eius, sicut seminant quarteras ·L^a, quem ·xxx^a sunt apud Impostam, dono tibi ·xl^a quarteras seminaturam in terra mea per escarius³ illarum ·xxx· de Ampostam et colligunt racemos chintars ·xxx^a.⁴ et ficus chintars ·xxv· et oleum cantars ·x·. Supradicta omnia tibi dono integre et potenter in campis et vineis, ortis et arboribus diversi generis ut habeas et possideas in perpetuum iure hereditario ad faciendum quicquid volueris, exceptis militibus et sanctis et sis habitator Dertose, salva mea fidelitate et omnium successorum meorum, per secula cuncta. Siquis hoc fregerit in duplo componat et postea hec carta firma permaneat.

Que sunt facta kalendas ianuari anno Dominice Incarnationis millesimo ·C·L·.

Sig+<num> Raimundi, comes.

Sig+num Bernardi de Bellog. Sig+num Guillelmi Raimundi. Sig+num Petri Sancti Minati. Sig+num Guillemi de Copons.

Sig+num Geralli, sacerdotis, Dertosensis ecclesie archidiaconi, qui hoc secripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, amb lletra vermella: Raimundi, comitis Barchinone.*
 2. a. *Ovocar Abnaleab.* 3. a. *escamis.* 4. a. *CXX.*

49

1151, gener, 1

El comte Ramon Berenguer IV, príncep d'Aragó i marquès de Tortosa i de Lleida, fa donació a Gaufred i a la seva mare, Guisla, de les cases de Tortosa d'Aben Comrad i dels fills de Mahometi i Azmeti, amb totes les terres de propietat i tinença del terme, d'extensió de set quarteres de sembradura, en què es cullen trenta quintars de raïm, vint de figues i deu càntirs d'oli. Al mateix temps, els fa donació de deu quarteres de sembradura de la terra del seu domini, a condició que ell i els seus successors visquin a Tortosa.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 109v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 58, doc. 51.

In Christi nomine. Ego Raimundus, comes Barchinonensis et princeps Aragonensis et Dertose atque Ylerde² marchio, dono tibi Gaufredus <et> Guille, matri eius, illas casas in Dertosa de Aben Comprad et filiorum Mahumeti³ et Azmeti, cum omnibus tenedonibus et pertinenciis suis que sibi pertinent vel pertinere debent in Dertosa et in toto termino⁴ eius, sicut seminat quarteras ·vii· et colligit recemos chintars ·xxx·, ficus chintars ·xx·, chantars ·x· olei. Et dono tibi in terra mea quarteras ·x·. Supradicta omnia tibi dono integre et potenter ut habeas ea et possideas in perpetuum iure hereditaria ad faciendum quicquid volueris sicut de tua propria hereditate, exceptis militibus et sanctis, et sis habitator Dertose, salva mea fidelitate et omnium successorum meorum, per secula cuncta. Si quis hoc fregerit in duplo componat et postea hoc carta firma permaneat.

Que fuit facta kalendas ianuarii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·L^o·.

Sig+num Raimundi, comes.

Sig+num Guillelmi Raimundi. Sig+num Petri Sancti Minati.

Sig+num Guillelmi de Copons.

Sig+num Arnallus, subdiachonus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en lletra vermella: Raimundi, comitis, Barchinone.* 2. a. llerde. 3. a. Mahumati. 4. a. termin.

1151, febrer, 13

Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, princep de l'Aragó i marquès de Tortosa i de Lleida, dóna a Guillem de Trull i a la seva muller Adelaida les cases d'Asmet Avinferre Alami, situades a Tortosa, perquè les posseeixi en usdefruit. En compensació li fa donació de tota l'honor pertanyent a Mahumat Aviorra i Mahumat Alhaiohg, amb totes les seves pertinences i tinences, on es puguí semblar vint quarteres de sembradura i es puguin collir vint quintars de raïm i cinc quintars de figues i onze càntirs d'oli. Al mateix temps, els fa donació de deu quarteres de sembradura de la terra del domini reial, amb l'obligació de residir a Tortosa.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 102.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"... p. 58, doc. 52.

In Criste nomine. Ego Raimundus, comes Barchinonensis et princeps Aragonensis et Dertose atque Ylerde marchio, dono tibi Guillelmo de Trul et uxori tue Adalaz illas casas in Dertosa de Asmet Avinferre Alami et quia hec domus non habet hereditatem, do vobis totum honorem de Mahumat Aviorra et Mahumat Alhaiohg, cum omnibus tenedonibus et pertinentiis suis, sicut seminant quarteras ·xx· et colligunt recemos chintars viginti et ficus chintars ·v· et oleum cantars ·xi·. Et dono vobis in terra mea ·x· quarteras seminaturam.³ Supradicta omnia vobis dono integre et poterit in hereditate propria et francha ad faciendum quicquid inde facere volueritis, exceptis militibus et sanctis et sitis habitatores Dertose, salva mea fidelitate et omnium successorum meorum, per secula cuncta. Siquis hoc fregerit in duplo componat et postea hec carta firma permaneat.

<Sig+num Raimundi, comitis>.⁴

Que fuit facta idus februarii⁵ anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·L^o·.

Sig+num Guillelmi Raimundi. Sig+num Petri Sancti Minati. Sig+num Guillelmi de Copons. Sig+num Guillelmi Flamenc, qui supradictam domum diffinio. Et est manifestum quod ego habui inde a supradicto Guillelmo et uxore eius ·xi· solidos. Sig+num Ollarii. Sig+num Iohannis. Sig+num Otonis, dapiferi.

Sig+num Geralli, Dertosensis archidiaconem, qui hoc scripsit cum litteris suprapositis et rasis in linea secunda, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en lletra vermella: Guillelmi dez Trull.* 2. *a. Ilerde.*
3. *a. seminare.* 4. *En l'escatocol no hi figura la signatio del comte, potser per descuit del copista, nosaltres la posem entre <> per considerar que hi ha de figurar.* 5. *a. februarii.*

51

1152, juliol, 25

Bernat i Pere de Santa Eugènia permuten l'honor que tenen a Subirats —els dos masos de la Fontclara i la meitat del de la Mata— amb l'honor que Sància i els seus fills Ramon i Pere de Subirats posseeixen a Montbui.

A: AHNM. Sección Clero. Santes Creus. Pergaminos. Carpeta 2757, núm. 15. Original. Carta partida per ABCDE.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 59, doc. 53.

Sit notum cunctis, qualiter nos ambo Bernardus de Sancta Eugenia et Petrus de Sancta Eugenia¹ damus et comutamus tibi Sancie, femine, et filiis tuis Raimundo de Subirats et Petro et vestris

totum illum nostrum honorem cultum et heremum, scilicet, illos duos² mansos de Fonteclara et medietatem ipsius mansi de Mata cum omnibus eorum pertinenciis et tenedonibus simul cum omnibus ipsis alodiis, scilicet, terris et vineis cultis et heremis, cum arboribus diversi generis, quem per vocem genitorum nostrorum et per omnes alias quaslibet voces habemus vel habere debemus in Barchinonensi comitatu, infra terminum³ castri de Subirats in parrochiis Sancti Petri de Cibeno et Sancte Marie de Castello Sanctique Pauli de Ordali per omnia loca. Supradictum quoque nostrum honorem scilicet mansos, terras et vineas cum ingressibus et egressibus integriter sicut melius habemus⁴ et tenemus et homines per nos per omnia loca infra predictum terminum castri de Subirats damus et excomutamus vobis predictis et vestris ac ut melius dici vel intelligi potest ad vestrum vestrorumque salvamentum de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium plenissimum et liberum alodium secure et libere ac quiete in sana pace omni tempore possidendum ad quicquid ibi vel exinde facere volueritis ad vestram voluntatem faciendam, absque ullius hominis vel femine blandimento et sine ullius contrarietatis obstaculo. Accipimus namque a vobis pro isto iam dicto honore nostro in excomutationem ipsum vestrum honorem totum quem habetis infra terminum castri de Monteboyno per omnia loca sicut in nostra carta quam exinde nobis facitis scriptum continetur. Nos vero ambo supradicti Bernardus de Sancta Eugenia et Petrus scilicet et Bernardus de Vilar qui istum honorem per nos habuerit convenimus vobis et vestris de illo iam dicto honore quem superius vobis excomutamus⁵ esse deffensores et guarentes contra cunctos homines vel feminas per bonam fidem sine vestro engan omni tempore ad vestrum salvamentum. Si quis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hec comutationis scriptura omni tempore maneat firma.

Actum est hoc ·viii· kalendas augusti anno ·xv· regni Lodoyci, iunioris.

Sig+num Bernardi de Sancta Eugenia, sig+num Petri de Sancta Eugenia, sig+num Berengarii de Sancta Eugenia, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Bernardi de Vilar, qui hoc laudo et confirmo.

Sig+num Arberti de Liciano. Sig+num Bernardi de Rochafort.

Sig+num Petri de Corro<n>, scriptoris, qui hoc scripsit cum litteris supraposittis et rasis in linea primera et rasis in duodecima, die et anno quo supra.

1. Sancta Eugenia, *sobrelineat*. 2. a. II. 3. a. termini. 4. a. habere.
5. a. excommutamus.

52

1152, setembre, 29

Guillem de Castellvell i Ponç Pere de Banyeres estableixen a cens una terra situada a l'extrem de la Marca del Penedès, sense cultivar i erma perquè sigui conreada, a Miró de Selfores, als seus germans i a tots els seus descendents. Els imposen la condició que anualment hauran de pagar de cens un porc valorat en cinc sous, el qual podrà ésser substituït pel seu valor en metàl·lic si els establidors no l'accepten. Al mateix temps els fan donació d'un molí i del permís per edificar-ne un altre. De les rendes dels molins donaran a Guillem de Castellvell i a Ponç Pere de Banyeres la tercera part de la màquila. També hauran de satisfer, pels drets de la senyoria, els delmes, les primícies i el sisè de l'ordi.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergamins. Santas Creus. Monasterio de Santa Maria. Carpeta 2757, núm. 16. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter translaturum quod sub verbis istis continetur*) fet per Bernat de Vallmoll el 16 d'octubre de 1222 (*Actum est hoc translatum .vi. idus de octobris anno Domini M.CC.XXII. Sig+num Berengarii de Ulmo, presbiteri. Ego Bernardus Guillelmus, presbiteri qui hoc firmo et meum signum appono .SSS. Sig+num Arnaldi, presbiteri. Bernardi de Vallimolli, qui hoc fideliter translaturum mandato A. de Podio Tiniosi, die et anno quo (signe) supra*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 60, doc. 54.

In Christi nomine. Ego Guillelmo de Kastrovetulo et Poncio Petri Bagnarias donatores. Donamus namque vobis Miro de Selfores sive ad coniux tua et ad vestre progenie et ad fratres tuos Bernardo et Iohanne et ad illorum progenie ab aliquantulum terre et ereme ut adducatis nunc eam ad culturam. Advenit namque predicta terra mihi Guillelmo supradicto per vocem genitorum meorum, et ad me Ponci Petri per acapte et per donacionem seniori meo. Iam dicta vero terra erma est in comitatu Barchinone sive infra terminos de Kastro, extremo marche, Vetulo, loco Gala nuncupato. Affrontat namque predicta terra a parte orientis in ipso terrer super Madrageta¹ qui est super villa Tarracosa, et vadit in torrentem de Canambars, et sicut aque versantur de ipsa serra alta versus Galanum et descendit in gola de Rossel, de parte vero meridiano terminat de dicta gola de Rossel et transit usque in ipso pas de Gala in fines de Penaroga, propter alodio de Boschet sive in ipsa via que transit subtus Penaroga, ab occiduo in alveo Gala, de circii in alodio Ramon

de Laurenci² sive in marge grossa, et sicut terminat ab alaudio de Raimundo de Laurenci et conglutinat se in supradicto terrer et finit in gola de Rossel sicut prenotatum est. Sicut terminant³ et concludunt, sic donamus vobis in tale pactu ut vos et vestris date ad nos et ad nostris annuatim porcho uno anal valente quinque⁴ solidis et supradicto porcho noluerimus⁵ accipere date nobis quinque⁶ solidos et vos quidem neque vestris non faciatis ad nos neque nostris nullum aliam rem de predicta terra nisi decimas et primicias et sextario uno de ordeï de loc et ad mensuram de la Granada. Et supradicto porcho et nos pariter donamus vobis infra dicta terra aut facere molendinum cum capud⁷ regum et cum resclosals et cum intrumentis qui ad molendinum pertinent sive cum casal ubi molinum sedeat. Et si alio molino facere potueritis licenciam damus vobis faciendi. Et donamus vobis infra dictos terminos ipsa aqua de Gala tam bene ut nullus homo non tollat eam vobis neque tollat. Et construatis ad ripam fluminis optimas mansiones ad habitandum unum de vobis cotidie. Et de ipso molendino date omni tempore et de alium si faceritis terciam partem post levata molneria ut Miro et tuis post te mitas ibi molnarium⁸ et duas partes qui remanserint abeatis vos per complantacionem et date decimas et⁹ sextus¹⁰ sic de supradicta terra. Et siatis nostri per predicta<m> donacione<m>. Si quis nos donatores aut ullus homo vel femina qui hoc voluerit disrumpere non valeat facere et si facerit in duplo vobis componat.

Quod est actum ·III· kalendas octobris anno ·XVI· regni regi Ledovici, iunior.

Sig+num Guillelmo, sig+num Ponci Petri qui hoc fecimus et iussimus scribere et firmare ad¹¹ testes iussimus scribere et firmare¹² et testes firmare rogamus.

Sig+num Raimundo Petri. Sig+num Guillelmo de Papiol. Sig+num Mir, vicario. Sig+num Ermessendis, uxoris Poncii. Sig+num Poncet, filio Poncii Petri. Sig+num Guilie, filie eius.

Berengario levita scriptor huius scedule sub die est notato ·SSS· tempore.

1. a. Madragera. 2. a. Laurentio. 3. a. terminantur. 4. a. V. 5. a. volueritis. 6. a. V. 7. a. apud. 8. a. molinarium. 9. a. set. 10. a. loet. 11. a. et. 12. a. firmarique.

1153, juny, 1

Arnau Pere, de Sants, i la seva muller Ermessèn reconeixen que deuen a Pere Maceller i a la seva muller Marta, vint-i-cinc morabatins, ajadins d'or, sense engany, que els van deixar en temps de carestia. Per aquesta raó empenyoren el mas que tenen al terme de Barcelona, a la parròquia de Sants, a la zona de patamolls, perquè el posseïxin fins a la redempció de la penyora, que s'haurà de fer cada any per la festa de Sant Miquel, d'any en any. Si Pere Maceller volia empenyorar el mas ho podria fer pel mateix valor de la penyora però no per una altra quantitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 18.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 62, doc. 55.

Cit. FOLCH, "Notícia històrica...".

Sit notum cunctis quod ego Arnallus Petri de Sanctis et uxor mea Ermessendis, debemus tibi Petro Macellario, et uxor tue Marte ·XXV· moabetinos, bonos aiadinos in auro sine engan, quos nobis accomedastis tempore carestie, propter quos impigneramus vobis et vestris illum nostrum mansum cum omnibus suis pertinentiis et tenedonibus, quem per vocem genitorum meorum habemus in territorio Barchinone, in parrochia Sancti Marie de Sanctis, ad ipsas Lannas. Terminatur autem ab oriente in alodio Willelmi Petri de Sanctis, a meridie in alodio Willelmi de Agello, ab occiduo in alodio Sancti Adriani, a circio in carrera pública. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur predictus mansus, cum omnibus suis pertinenciis et tenedonibus simul cum ingressibus et egressibus integriter vos vel homo per vos et per vestram vocem in sana pace habeatis et teneatis, possideatis et expletetis secure et potenter sine ulla diminutione. Et non liceat nobis et nostris redimere hoc pignus, donec ·VI· expletos exinde habeatis recollectos, quibus ·VI· explectis a vobis recollectis deinde vadat annuatim terminus redimendi hoc pignus de festo in festum sancti Michaelis. Interim si facere volueritis, liceat vobis vel vestris impignorare iam dictum pignus per quantum ibi habetis¹ et non per amplius. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et infra maneat firmum.

Actum est hoc kalendas iunii anno ·XVI· regni Ledoyci, iunioris.

Sig+num Arnalli Petri de Sanctis, sig+num Ermessendis, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Willelmi Targerii. Sig+num Arnalli de Orto. (signe) Willelmus Daunisii.

Sig+num Petri de Corron, sriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. habeatis.

54

1154, maig, 5

Joan d'Omell i la seva muller Cebriana donen, concedeixen i venen, per tres morabatins d'or, a Guillem de Trull i a la seva esposa Alarz o Adelaïda i als seus descendents, tot el dret que tenen sobre la propietat de Maomat Ahaïoc, a Tortosa.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 102v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 64, doc. 57.

Sit notum cunctis² quod ego Iohannes de l'Omel³ et uxor mea Ceprina, donamus et concedimus tibi Guillelmo dan Tro⁴ et uxori tue Aalarz et tue proieniei illa iura que nos habebamus et tenebamus in hereditate, que fuit Maomat Ahaïoc, pro tribus morabetinis,⁵ de bono auro sine enganno, ut habeatis et possideatis integre et potenter libere et quiete et sine calumpnia⁶ et faciatis inde quicquid facere volueritis, sicut de propria vestra hereditate. Siquis hoc frangere voluerit non liceat set in dupplo componat et post carta omni tempore firma permaneat.

Actum est hoc anno ·M^o·C^o·L^o·III°· ab Incarnatione Domini, ·III°· nonas maii. Et ego firmo et firmare rogo.

Sig+num Iohannis de l'Omel.⁷ Sig+num uxor eius.

Sig+num Franci Sartor. Sig+num Geraudi de Lemoges. Sig+num Bernardi, canonicis.⁸ Et erimus tibi garitores et defensores de hac terra unde putuerimus et debebimus.

Sig+num Iohannis Pictoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Iohannis de Olmello uxorisque eius Cepriane.
2. a. cunctus. 3. a. d'Olmel. 4. a. Dau Trol. 5. a. III morabetinos. 6. a. calumpnia. 7. a. d'Olmel. 8. a. comitis.

55

1154, juny, 11

Bernat Dalmau manlleua a Pere, sagristà de la seu de Barcelona, vint morabatins, ajadins d'or sense engany, sobre una parellada de

terra de la seva propietat, la qual Guillem Arnau, taverner de Barcelona, i la seva muller Perona van empenyorar-li per la mateixa quantitat. El deute s'haurà de redimir l'any següent per la festa de Sant Miquel i no abans. En el cas que no es fes així, es faria a l'altre any i així successivament i sempre per la mateixa quantitat i no més.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 13v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 65, doc. 58.

Sit notum cunctis quod ego <Bernardus> Dalmacii manulevo de te Petro, Barchinonensi sacrista, ·xx· moabetinos bonos aiadinos in auro sine engan, super illa mea pariliata terre, quam Willelmus Arnalli, tabernarius, et uxor sua, Pedrona, tibi impigneravere per ·xx· morabetinos bonos marinos et marruchinos in auro sine engan, et per ·ccl· solidos, sicut in tua carta continetur. Est autem iam dicta pariliata terre in territorio Barchinone prope mansum Poncii Bernardi Rosselli, olim defuncti. Terminatur autem ab oriente in alodio cuiusdam iudei, a meridie et occiduo in statris publicis et in ipsis torrentibus, ab occidente in alodio Bernardi Marcutii. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur iam dicta pariliata terre, sic cum ingressibus et egressibus integriter, tu vel homo per te in sana pace habeas et teneas, possideas et expletes, secure et potenter, sine ulla diminutione, et non liceat mihi vel meis redimire hoc pignus nisi in festivitate sancti Michaelis et si vadat per unumquemque annum de festo in festum sancti Michaelis. Et convenio tibi et tuis quod si iam dictam pariliatam terre vendere vel impignorare voluero per plus tibi faciam et non alteri si retinere volueris sicut alter homo. Interim si facere volueris liceat tibi vel tuis impignerare vel dare iam dictum pignus per quantum ibi habes et non per amplius. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et in super maneat firmum.

Actum est hoc ·iii· idus iunii anno ·xvii· regni Ledoyci,¹ iunioris.

Sig+num Bernardi Dalmatii, qui hoc laudo et firmo firmarique rogo.

Sig+num Bertrandi de Midiano. Sig+num Berengarii de Moraria. Sig+num Petri Guinaballi.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Ledoici.

56

1154, juliol, 5

Guillem Ramon, dapifer, i els seus fills Guillem, Ramon i Berenguer de Montcada donen a Guillem, l'abat, i al monestir de Santa Maria de Valldaura el molí de Saltells, que per ells té el batlle Berenguer de Saltells, a la parròquia de Sant Martí de Cerdanyola, a la vora del riu Major.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 1v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 66, doc. 59.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Ad notitia cunctorum hominum, tam presentium quam etiam futurorum perveniat, qualiter ego Willelmus Raimundi, dapifer, una cum filiis meis, videlicet, Willelmus de Monte Scatani et Raimundus de Monte Scatani et Berengarius de Monte Scatani, damus domino Deo et Sancte Marie de Vallis Lauree et Willelmo, abbati eiusdem loci, et omnibus monachis, tam presentibus quam etiam futuris, ibidem Deo servientibus, illum nostrum molendinum cum suo rego et caput rego et ipsum resclosar et cum omni suo edificio, quod habemus in parrochia Sancti Martini de Cerdanola, ad rivum Maiorem, quod nos habemus per eschamis de uno manso quod donavimus Berengario de Saltels, qui hedificavit supradictum molendinum. Et de nostro iure et dominio in ius et dominium Sancte Marie de Vallis Lauree tradimus dominium et potestatem supradictum molendinum cum omni integritate per proprium et franchum alodium. Siquis hoc disruptere voluerit supradicta omnia in duplo componat. Et in super hoc donum perhenniter maneat firmum.

Actum est hoc ·III· nonas iulii anno ·XVII· regni regis Ledovici,¹ iunioris.

Sig+num Willelmi Raimundi, dapiferis. Sig+num Willelmi de Monte Scatani. Sig+num Raimundi de Monte Scatani. Sig+num Berengarii de Monte Scatani. Nos qui hoc laudamus, firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Willelmi de Castro Vetuli. Sig+num Raimundi de Cerdanola. Sig+num Berengarii de Saltels, baiuli. Sig+num Bernardi de Duobus Rivis.

Sig+num Arnaldi, diachoni, qui hoc scripsit die et anno quod supra.

1. a. Ledovic.

1154, juliol, 13

Ramon Berenguer IV fa donació de la Cova d'Ancosa a l'abat Alexandre de la Gran Selva i al monestir de Santa Maria de Valldaura, en presència de l'abat Hug, del monjo —home religiós— Guillem de Montpeller, de l'arquebisbe de Tarragona i dels bisbes de Barcelona i de Tortosa i de molts altres personatges nobles de la cort comtal que assisteixen a l'acte.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 23.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 63, doc. 56.

Cit.: PAPELL, "El domini...".

Hic et in eternum sit cunctis hoc manifestum, quoniam² ego Reimundus, comes Barchinonensis regnique princeps Aragonensis et marchio, ad honorem Dei qui honorantes se honorat, in remissione peccatorum meorum et salute anime mee, dono et trado omnipotenti Deo et Sancte Marie Vallis Lauree, ipsam Speluncham de Ancosa, cum omnibus terminis et pertinenciis eius, cum ingressibus et egressibus suis, cum pratis, pascuis et aquis, cum nemoribus et silvis, cum viaductibus et reductibus, cum cultis et eremis, cum omnibus infra suos terminos existentibus vel ad se qualicumque modo pertinentibus. Et de meo iure et potestate, trado et transffero iam dictam speluncam cum omnibus tenuiconnibus³ et pertinenciis eius in ius et dominium Beate Marie Vallis Lauree et omnium fratrum tam presentium quam futurorum in ibi Deo serviciencium ad habendum propria hereditate atque tenendum iureque perpetuo possidendum, in manu, videlicet, domini Alexandri, abbatis Grandis Silve, et venerabilis Ugonis, abbatis Vallis Lauree, ac viri religiosi, Guillelmi Montis Pessulani, in presencia bonorum hominum Bernardi, scilicet, illustris Terragonensis archiepiscopi et venerabilium episcoporum Barchinonensis ac Dertosensis et aliorum quam plurium virorum nobilium pariter assistencium. Et siquis in posterum presentem donacionem disrumpere vel violare temptaverit nichil proficiat set dupla compositione soluta iram Dei incurrat et hec donacio super⁴ scripta firmiter perhenniter maneat.

Que facta est ·iii^o. idus iulii anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.L^o.iii· regnique Ledovici, iunioris, anno ·xviii^o·⁵

S+ Raimundi, comes.

Sig+num Bernardi, Terragonensis archiepiscopi. Sig+num Guillelmi, Barchinonensis episcopi. + Signum Gaufredi, Dertusensis

episcopi. + Sig+num Guillelmi Raimundi, dapiferi. Sig+num Guillelmi de Castro Vetulo. Sig+num Guillelmi de Sancti Martini. Sig+num Bernardi de Bello Loco. Sig+num Raimundi de Podio Alto. Sig+num Petri Bertrandi de Bellog. Sig+num Arberti de Castelvei. Sig+num Arnalli de Lercio. Sig+num Berengarii de Mulnel.

Sig+num Poncii, qui hoc scripsit per mandatum comitis.

1. Al marge superior, en lletra vermella: De donacione Raimundi Berengarii, comitis Barchinone de Sepeluncha Anchose. 2. a. quam. 3. a. tenuicornibus, segurament l'escrivà volia dir tenuidonibus. 4. a. hec donationis. 5. No es corresponen la datació de l'any de l'Encarnació i la del rei Lluís, el Jove. La datació encertada és la del rei Lluís. Ens basem en la nostra afirmació perquè l'abat Hug que apareix juntament amb l'abat Alexandre de la Gran Selva, començà el seu abadiat l'any 1154, si fos el 1153, com diu l'any de l'Encarnació, hauria d'ésser l'abat Guillem.

58

1154, agost, 18

Ot de Saragossa i la seva muller Blanca venen una peça de terra a Aldover a Guaspal per set morabatins, la qual tenen perpètuament per donació del comte de Barcelona Ramon Berenguer IV.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 109.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 68, doc. 61.

Sit notum cunctis qualiter ego Otoni de Cesaraugustani et uxor mea Blanca venditores sumus tibi Guaspal una peciam terre quod ego habeo in Aldover, sic melius ego habeo per donum comiti Barchinone per meam hereditatem. Abet affrontationes de oriente in viam, de occiduo et de circii et de meridie in hereditate de Guilabert. Quantum infra istas quatuor affrontationes includunt ego, Otoni, et uxor mea, Blanca, sic vindimus vobis iam dictis istam iam dictam peciam terre, totum ab integrum, sine omni ingenio et sine ullo retinimento, sicut melius illam nos habemus per hereditate comiti. Et de nostro iure in tuum trado dominium et potestatem ad omnes vestras voluntates facere in omni tempore. Siquis hoc infringere voluit nil valeat set in duplo omnia componat. Et est manifestum quod per ista iam dicta venda peciam terre abet Otoni et uxor sua Blanca ·VII· moabetinos, quod, cum suis manibus, accipi et nichil de illud non remansit.

Actum est hoc ·xv· kalendas septembris anno millesimo ·c^o·L^o·III· ab Incarnatione Domini.

Sig+num Otonis. Sig+num Blanca. Nos qui ista iam dicta venda facimus et firmavimus et testes firmare rogavimus.

Sig+num Pictavino. Sig+num Guirald de Pontaudemer. Sig+num Guilibert. Sig+num Passavant. Sig+num Petro Francesch.

Sig+num Petri Narbone, qui hoc scripsit rogatus, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: de quodam honore de Aldover.*

59

1155, febrer, 8

Taboet, la seva muller Sança i llur fill Pere venen a Guerau de Salvanyac l'hort que tenen a Xerta per seixanta sous barcelonesos el qual havia pertangut a Mahomad Avinafar.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 102v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 69, doc. 62.

Sit notum cunctis quod ego Taboet et uxor mea Sanche et filius meus Petrus vendimus tibi Geraldo de Sovagne et tuis unum nostrum ortum, qui est in Cherta, qui fuit de Mahomad Avinafar, pro ·LX· solidos denariorum Barchinone. Et affrontat ab oriente cum orto Rodlandi², a meridie cum orto de Raimundi de Podio Alto, ab occiduo cum montana, a circio cum orto Sanche Aragonensis. Sicut includitur his affrontacionibus concedimus illum ortum tibi et tue posteritati ac proieniei ut habeatis et possideatis et expletetis libere et quiete, sicut nos melius habemus et sicut melius dici vel intelligi potest, sine engan, et transfferimus illum de nostro iure et posse in vestrum dominium integre. Siquis hoc frangere voluerit non liceat, set in dupplo componat et post carta omni tempore firma permaneat.

Actum est hoc anno ·M^o·C^o·L·III· ab Incarnatione Domini ·VI°· idus febroarii.

Hoc nos firmamus et firmari rogamus.

Sig+num Tabohe. Sig+num Sanche, uxoris. Sig+num Petri, filii eius.

Sig+num Petri Forbidor. Sig+num Andree de Cesaraugusta. Sig+num Droes de Alenzum. Sig+num Giliberti Angli.

S·ssss·num Iohannis, qui hoc scripsit rogatus.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: de quodam orto qui est in Cherta.*
2. a. Rotland.

60

1156, gener, 10

Bonvassall de Moró permuta amb Guillem de Trull i la seva muller Adelaïda una peça de terra de Bitem, que confronta amb la seva, la qual va pertànyer a Abdela Abizadon, amb una terra que va ésser de Mahomat Alhagoc.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 108.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 69, doc. 63.

Sit omnibus manifestum quod ego, Bonusvasallus de Moron, escambio tibi Guillelmo de ipso Trullio et uxori tue Adalaidi, unam meam peciam terre que est in Bitem et hec se tenet cum tuo orto et fuit de Abdela Abizadon, propter unam peciam terre vestram, que fuit de Mahomat Alhagoc, que se tenet cum terra que fuit de Abifat, et alia parte in carrera que vadit in Benigeralt et ex alia parte in terra Bertrandi Pancal, a quarta parte istam iam dictam peciam terram esca<m>bio modo tibi Guillelmo de ipso Trullio et uxori tue Adalaidi et omni vestre proieniei atque posteritati. Propter supradictam peciam terre vestram hoc escambium vobis facio ad faciendum quodcumque volueritis per cuncta tempora. Siquis hoc frangere voluerit nil valeat set in duplo componat et postea hoc firmum permaneat.

Actum est hoc ·iiii^o. idus ianuarii anno Domini ·M^o.C^o.L^o.V^o.

Sig+num Bonivassalli de Moron. Sig+num Solesten, uxoris sue. Sig+num Druaton.

Sig+num Petri Estephani. Sig+num Bone Facii. Sig+num Galelli.

Sig+num Natalis, qui hoc scripsit litteris dampnatis et emendatis in linea secunda atque ·vi·.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De hereditate de Bitem quod fuit de vassalli de Moron.

61

1156, febrer, 16ⁱ

Guerau Alamany de Cervelló i la seva esposa Saurina donen la Cova d'Ancosa a Santa Maria de Valldaura.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 23v.²

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 70, doc. 64.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Hic et in eternum sit cunctis hoc manifestum quoniam³ Geraldus Alamagni de Cervilione et uxor mea Saurina, nos in simul in unum, ad honorem Dei, qui honorantes se honorat, in remissionem peccatorum nostrorum et pro salute anime nostre, donamus et tradimus omnipotenti Deo et Sancte Marie Vallis Lauree ipsam Speluncam de Ancosa, cum omnibus terminis et pertinenciis eius, cum ingressibus et egressibus suis, cum pratis, pascuis et aquis, cum nemoribus et silvis, cum vieductibus et reductibus, cum cultis et heremis, cum omnibus infra suos terminos existentibus vel ad se qualicumque modo pertinentibus et de nostro iure et potestate in ius transferrimus et dominium Beate Marie Vallis Lauree et omnium fratrum, tam presentium quam futurorum, ad habendum atque in sana pace, iure perpetuo possidendum. Siquis in posterum presentem donacionem dirumpere vel in aliquo dimovere temptaverit nichil proficiat, set dupla compositione soluta. Hoc donacionis scripta firmiter perhenniterque⁴ permaneat.

Que est facta ·xv· kalendas marcii anno Dominice Incarnationis ·M·C·L·V·, annoque ·xviii· regni Ledoyci⁵ iunioris.

Sig+num Geralli⁶ Alamagni de Cervilione. Sig+num Saurine, uxoris eius. Nos qui istam donacionem facimus et laudamus atque firmamus firmarique rogamus. Sig+num Geralli, filii eorum.

Sig+num Arberti de Castelleto. Sig+num Guillelmi Maurini. Sig+num Raimundi de Timor, macip.

Petrus, sacrista, ·SS·. Sig+num Bertrandi de Midiano. Sig+num Guillelmi, Barchinonensis episcopi +. Sig+num Guillelmi Raimundi.

S·S· Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Datem 16 de febrer perquè l'any 1156 és bissextil. a. ho fa el 15 de febrer.
2. Al marge superior, en tinta vermella: Gerdaldi Alamagni de Cervilione usorisque eius Saurine. 3. a. quum. 4. a. perheniterque. 5. a. Ledoici. 6. a. Gerallis.

1156, març. Narbona

Ramon Berenguer IV confirma a l'abat de Santa Maria de Valldaura la concessió i donació que li va fer de l'hort de Xerta.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 146v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 71, doc. 65.

PAPELL, "El domini..."

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus quod ego, Raimundus, comes Barchinonensis, princeps Aragonensis ac Tortose marchio, concedo et laudo atque confirmo Sancte Marie Vallis Lauree, et omnibus fratribus ibidem Deo servientibus, tam presentibus quam futuris, illum ortum quem eis dedi apud Tortosam, cum omni genere arborum que infra sunt, ut deinceps habeant et possideant prephatum ortum cum omnibus infra existentibus, libere et quiete, in hereditate propria et francha ad omnem eorum voluntatem exinde¹ proficiendum per secula cuncta. Et siquis homo vel femina ab hodierno die in antea dederit predicto loco Sancte Marie vel fratribus ibidem Deo famulantibus de suis, quos ei dedissem ortis sive olivariis in termino² Tortose tutum concedo et laudo et ratum habeo ad honorem Dei et iam dicti loci Sancte Marie Vallis Lauree in perpetuum omnibus fratribus iam dicti loci ad habendum et tenendum ac iure perpetuo possidendum et pro eorum voluntate disponendum. Et siquis hoc donum disrumpere temptaverit nichil proficiet, set in duplum componat et hec donatio firma perpetim³ maneat. Est autem predictus ortus in territorio Tortose in loco qui dicitur Xerta.

Facta ista carta apud Narbonam mense marcio anno ab Incarnatione Domini millesimo ·C·L·V·.

S+ Raimundi, comes.

Sig+num Guillelmi Raimundi, seneschalc. Sig+num Arnalli Mironis, comitis Paliarensis.⁴ Sig+num Raimundi de Podio Alto. Sig+num Bernrdi de Bello Loco. Sig+num Guillelmi de Copon. Sig+num Arnalli de Lercio. Sig+num Raimundi de Vila de Muls. Sig+num Berengarii de Torroia.

Sig+num Poncii, scribe, qui hoc scripsit die et anno prescripto.

1. a. ex inde. 2. a. terminio. 3. a. perpetuum. 4. a. Palearensis.

63

1156, març, 13

Bernat Dalmau ven a Pere Sanaüja una parellada de terra, herència dels seus pares, situada al terme de Barcelona, propera al mas de Bernat Rosell, per dos-cents quaranta-cinc morabatins ajadins d'or.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 13v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 72, doc. 66.

Sit notum cunctis quod ego, Bernardus Dalmacii, vendo tibi Petro de Sanauga et tuis alodium meum proprium, scilicet, pariliatam unam terre quam per vocem genitorum meorum et per alias quaslibet voces habeo in territorio Barchinone prope mansum qui fuit Poncii Bernardi Rosselli. Terminatur autem ab oriente in alodio Ben Venisch, iudei, a meridie et a circio in ipsis stratis et in torrentibus, ab occiduo in alodio Bernardi Marcucii. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur iam dicta pariliata terre, sic cum ingressibus et egressibus integriter, vendo tibi et tuis ac ut melius dici vel intelligi potest ad tuum tuorumque salvamentum, de meo iure in tuum trado dominium et potestatem per tuum proprium plenissimum et liberum alodium, secure et libere, et in sana pace omni tempore possidendum ad quicquid ibi vel exinde¹ facere volueris² ad tuam voluntatem absque ullius hominis vel femine <sine> blandimento et sine ulla voce in ibi a me vel a meis ullo modo retenta. Accipio a te pro hac vendicione ·CCXLV· moabetinos bonos aiadinos in auro sine engan. Et est manifestum. Et de isto precio nichil apud te remansit in debito. Siquis hoc frangerit supradicta in duplo componat et insuper hoc vendicio firma et stabilis in perpetuum permaneat.

Acta est ·III· idus marcii anno ·XVIII· regni Ledoyci,³ iunioris.

Sig+num Bernardi Dalmacii, qui hoc laudo et firmo firmarique rogo.

Sig+num Arnalli Adarronis. Sig+num Petri Grunni. Sig+num Petri de Sancto Aler. Sig+num Iohannis Mathei. Sig+num Willelmi Petri, sabbater.⁴ Sig+num Porcelli Pecador.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit, die et anno quo supra.

1. a. ex inde. 2. a. volueritis. 3. a. Ledoici. 4. a. sabater.

1156, maig, 28

Guerau, abat, i fra Guillem de Montpeller, amb el consentiment de tots els germans del convent de Santa Maria de Valldaura, donen en establiment i arrenden en emfiteusi l'hort de Xerta a Bertran de Tolosa i a la seva descendència. L'arrendatari haurà de pagar al monestir cinc càntirs d'oli anuals per la festa de Nadal.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 112v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 73, doc. 67.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum omnibus hominibus qualiter ego Girardus, abbas Sancte Marie de Vallis Lauree, et Guillelmus, frater, de Monte Pessulano omnisque conventus Vallis Lauree, donamus tibi Bertrando de Tolosa et uxori tue Iordane filiisque vestris omnique vestre proieniei atque posteritati almuniam de Cherta,² cum omnibus suis diversi generis arboribus et cum omnibus suis pertinentiis et cum omnibus ingressibus egressibusque suis et cum omnibus suis ad se pertinentibus aquis, tali³ modo ut habeatis et teneatis atque possideatis et expletetis eam potenter et integriter per cuncta secula, ita quod donetis nobis et omnibus successoribus nostris, et omnes quicumque eam post vos habuerint, ·v· cantaros olei annuatim in Natale Domini per censum possitisque facere ex ea totas vestras voluntates complidament, salvo isto supranominato censu sine ulla contradictione nostra. Siquis hoc violare presumpserit nil valeat, set in duplo componat et insuper hoc firmum omni tempore permaneat.

Factum est hoc ·v· kalendas iunii anno Domini millesimo ·C^o·L^o·VI°.

Sig+num Gerardi, abbatis, Sancte Marie de Vallis Lauree. Sig+num Guillelmi, fratris de Monte Pessulano. ·SS· Ego Gaufredus, Dertusensis episcopus. Sig+num Guillelmi Raimundi, dapiferi. Sig+num Guillelmi de Copons. Sig+num Guillelmi de Castro Vetulo. Sig+num Petri de Sancto Minato.

Sig+num Natalis, qui hoc scripsit die et anno prenotato.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De almonia de Cherta. 2. La h interlineada i amb lletra de mà diferent. 3. a. talio.

65

1156, maig, 31

Guillem Ramon de Montcada dóna deu càntirs d'oli de la producció anual de les terres de Tortosa a l'abat Guerau de Valldaura.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: *El "Llibre Blanch"*, foli 111v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 73, doc. 68.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis quod ego Guillelmus Raimundi dono Deo et ecclesie Sancte Marie de Valle Lauree in cunctis redditibus meis

quos habeo in civitate Dertusa et Gerardo, abbati eiusdem loci, et fratribus ibidem Deo servientibus, presentibus atque futuris, ·x· cantars olei ut predicti fratris Vallis Lauree accipiant de redditibus meis in civitate Dertusa, predictos ·x· cantars olei usque dum done eis tantum honorem in predicta civitate unde possint habere annuatim supra memoratos ·x· cantars olei.

Actum est hoc ·II· kalendas iunii anno ab Incarnatione Christi ·M^o.C^o.L^o.VI°.

Sig+num Guillelmi Raimundi, dapiferi, qui hoc firmo firmarique rogo. Sig+num Otonis, fratris eius.

Ego Gaufredus Dertusensis episcopus ·SS·.Sig+num Aimerici, fratris Militie. Sig+num Petri Umberti, presbiteris Emposte. Sig+num Bernardi de Rocha Forti. Sig+num Petri de Sancta Eugenia. Sig+num Petri Sancti Menati. Sig+num Guillelmi de Monte Scatano. Sig+num Raimundi de Monte Scatano.

<Sig+num> Bernardi, presbiteri et canonici Sancte Marie Dertuse, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

66

1156, juny, 29. Tortosa

Pere de Sentmenat, per la salut de la seva ànima i la dels seus pares, i amb el consentiment de Guillem Ramon, dapifer, dona a l'abat Guerau, al germà Guillem de Montpeller i a la resta de monjos del monestir de Santa Maria de Valldaura tota la propietat del sarraí Mardoc, situada a Xerta, amb la condició que de moment els lliura un hort, però que quan mori el convent en podrà disposar lliurement.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 103.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 74, doc. 69.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Notum sit omnibus fidelibus, tam presentibus quam futuris, quod ego Petrus de Sancti Minati, pro salute anime mee et parentum meorum, dono Deo et Beate Marie Vallis Lauree et fratribus ibidem Deo famulantibus, in manu Gerardi, abbatis, et Guillelmi, monachi, de Monte Pessulano, consilio et permissione Guillelmi Raimundi, dapiferi, totam hereditatem Mardoch, sarraceni, quam habeo in Xerta, cum omni genere arborum et cum omnibus pertinentiis suis, hoc modo, ut in presenti hortum unum habeant et post obitum

meum totam hereditatem, iam dicti sarraceni Mardoch, libere in perpetuum possideat. Hortus autem quem in presenti dono, affrontat ad orientem in hereditate regis, ad occidentem in hereditate Bertrandi, que fuit Pelay, ad meridiem in hereditate Rotlandi, ad septentrionem in via publica. Et siquis hoc donum dirumpere temptaverit nichil proficiat, set in duplum componat et hoc donum firmiter in perpetuum maneat.

Facta est hoc carta apud Dertusam ·III· kalendas iulii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·L^o·VI°.

Sig+num Petri de Sancti Minati, qui hoc donum firmo firmarique rogo. Sig+num Ermessendis, uxoris mee.

Sig+num Aimirici de Milicia. Sig+num Petri de Castello Novo. Sig+num Poncii de Albera. Sig+num Poncii de Solir. Sig+num Guillelmi des Trul. Sig+num Tort. Sig+num Bernardi de Serra.

<>²

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Petri de Sancto Minato.* 2. *Falta la subscripció de l'escribà.*

67

1156, juny, 29

Brunet i la seva muller Pasquala venen els olivers juntament amb la terra en què són plantats, a Pere de Sant Martí per vint-i-tres sous, a la vall de Vilanova, al territori de Tortosa.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 109v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 75, doc. 70.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Sit notum cunctis qualiter ego Brunetus et uxor mea Paschalia, vendimus tibi Petro de Sancto Martino ipsos olivarios cum terra in qua siti sunt pro ·XXIII· solidos, sicut terminatur ab oriente in terras Lamberti Pisani atque a meridie et ab occidente in Alardo Anglico, marito de Alembors et a circio in Gerallo Ferrario atque Raimundo de Sancto Baudelio, sic vendimus tibi predicto Petro de Sancto Martino omnique tue proli atque posteritati istos prefatos olivarios cum ipsa in qua siti sunt terra pro avere prefato, atque de nostro iure tradimus modo in tuum dominium atque potestate ad quicquid volueris faciendum per cuncta secula. Sunt autem prefati olivarii isti in valle de Vila Nova que est in territorio civitatis Dertose. Siquis hoc frangere voluerit nil valeat sed in dupplum componat, insuper hoc firmum omni tempore permaneat.

Quod est factum ·III· kalendas iulii anno Domini ·M^o·C^o·L^o·VI°·.
Sig+num Bruneti. Sig+num Paschalie. Nos ambo qui hanc
vendicionem facimus, laudamus, firmamus firmarique rogamus.
Sig+num Geralli Ferrarii. Sig+num Renaldi de Pirpinano.
Sig+num Rotlandi.
Sig+num Natalis, qui hoc scripsit die et anno prefixo.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Bruneti et uxoris eius Paschalie.*

68

1156, juny, 30

Guillem de Trull i la seva muller Adelaida donen a l'abat Guerau i al monjo Guillem de Montpeller com a representants de Santa Maria de Valldaura, l'hort de l'andalusí Bahurre, situat a Bitem, amb tots els arbres fruiters inclosos, perquè el monestir el posseïxi lliurement i per sempre després de la seva mort.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 111.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 75, doc. 71.

Cit.: PAPELL, "El domini...".

In nomine Domini. Ego Guillelmus de Truil et uxor mea Adeleiz, pro salute animarum nostrarum et parentum nostrorum, donamus Deo et Beate Marie de Vallis Lauree et fratribus eiusdem loci, tam presentibus quam futuris, in manu Gerardi, abbatis, et Guillelmi, monachi, de Monte Pessulano, hortuum cum omni genere arborum quem habemus in Bitem, qui fuit Bahurre, sarraceni, ut post mortem nostram libere in perpetuum possideant. Qui ortus affrontat ad orientem in viam que ducit Ylerdam, ad occidentem in viam¹ que transit vineam Iohannis de Podio, ad meridiem in vinea Petri de Bouvil, ad septentrionem in vinea Andree.

Facta est carta apud Dertusam ·II· kalendas iulii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·L^o·VI°·.

Sig+num Guillelmi de Truil, sig+num Adalaiz, uxoris mee, qui hoc donum firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Petri de Sancto Minato. Sig+num Aimerici de Militia Templi. Sig+num Dominici Iohannis. Sig+num Petri Compan. Sig+num Raimundi Texitoris. Sig+num Symeonis². Sig+num Andree de Arla.

<>³

1. a. vie. 2. a. Simeonis. 3. No hi figura la subscripció.

69

1156, agost, 1

Brunet i la seva muller Pasquala venen a Guerau de Salvinyac per trenta sous els olivers amb la seva terra en la qual són plantats, situats a la vall de Vilanova, dins el territori de la ciutat de Tortosa.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 110.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 76, doc. 72.

Sit notum cunctis qualiter ego Brunetus et uxor mea Paschalia vendimus tibi Gerallo de Salviniaco illos olivarios cum ipsa in qua siti sunt terra pro ·xxx· solidis.¹ Sunt autem in territorio civitatis Tortose, in valle de Villa Nova, sicut terminatur ab oriente et meridie in terra Lamberti Pisani, ab occidente in Alardo Anglico, marito de Alemborgs, et a circio in Gerallo Ferrario atque Raimundo de Sancto Baudilio, sic vendimus eos totos cum ipsa in qua siti sunt terra tibi predicto Gerallo de Salviniaco omnique proli atque posteritati tue pro supra memorata pecunia ad faciendum ammodo quicquid volueris per cuncta secula atque de nostro iure tradimus eos modo cum ipsa in qua fuerit fixi terre in vestrum dominium atque potestatem.² Faciemus autem tui tuisque stare et habere in pace solidam et quietam et liberam ab omni homine sine exarico et fuit hic de Avinaneler, sarraceno, qui recessit et est Valencie. Siquis hoc frangere voluerit nil valeat, set in duplo componat et hoc firmum permaneat.

Quod est factum kalendas augusti anno Domini ·M^o·C^o·L^o·VI°·.

Sig+num Bruneti. Sig+num Paschalie sue uxoris. Sig+num Geralli de Morlans. Sig+num Rotlandis, fratris sui. Sig+num Geralli Ferrarii. Sig+num Lamberti Pisani.

Sig+num Natalis, qui hoc scripsit die et anno prescripto.

1. a. solidos. 2. a. et potestatem atque.

70

1156, setembre, 21

Pere de Sanauja ven, per dos-cents quaranta morabatins, a Pere, sagristà de la catedral de Barcelona, el seu alou situat al Pla de Barcelona, d'una extensió d'una parellada de terra, que havia comprat a Bernat Dalmau, situat molt a prop del mas de Ponç Bernat Rosell.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 18. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 77, doc. 73.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*, p. 207.

PAPELL, "Les propietats territorials...", p. 185-199.

Sit notum cunctis quod ego Petrus de Sanahuja vendo tibi Petro, Barchinonensi sacriste, alodium meum proprium, scilicet, pariliatam unam terre quam emi de Bernardo Dalmacii in territorio Barchinone prope mansum qui fuit Poncii Bernardi Rosselli. Terminatur autem ab oriente in alodio Benvenisth, iudei, a meridie et a circio in ipsis stratis et in torrentibus, ab occidente in alodio Bernardi Marcucii. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur iam dicta pariliata terre sic cum ingressibus et egressibus integriter vendo tibi supradicto Petro, sacriste, ac ut melius dici vel intelligi potest ad tuum salvamentum de meo iure in tuum trado dominium et potestatem ad tuum proprium, plenissimum et liberum alodium, secure et libere, et in sana pace omni tempore possidendum, ad quicquid ibi vel exinde facere volueris ad tuam voluntatem absque ulli hominis vel femine blandimento et sine ullo voce ibi a me vel a meis ullo modo retenta. Accepi a te pro hac venditione ·CCXLV· morabetinos bonos aiadinos in auro sine engan et de isto precio nichil apud te remansit. Et est manifestum. Si quis hoc frangere temptaverit supradicta in duplo componat et insuper hec venditio firma omni tempore permaneat.

Actum est hoc ·XI· kalendas octobris anno ·XX· regni Ledoici, iunioris.

Sig+num Petri de Sanauga, qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Arnalli Petri. Sig+num Arnalli Sabater. Sig+num Duri Sacoi,¹ pellicerii. Sig+num Petri Arberti. Sig+num Burgetus. (signe) Martini.

(Signe) Guillelmi Daunisii. Sig+num Bertrandi de Mediona.²

Sig+num Petri de Corron,³ scriptoris, qui hoc scripsit cum litteris emendatis in linea secunda⁴ die et anno quo supra.

1. a. Sacci. 2. a. Mediano. 3. a. Corrons. 4. a. II.

71

1157, febrer, 8

Els esposos Guillem d'Aguiló i Amanlit atorguen en emfiteusi a Pere Carbonell i a la seva muller Arsén l'alou de Seniell del castell

de Font-rubí,¹ amb la condició que no tindran altre senyor que ell. Anualment els establients hauran de pagar un cens d'una gallina i lliurar-los la cinquena part de les collites. En compensació donen una heminada d'ordi per a la primera sembradura als esposos Pere Carbonell i Arsén.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2757, núm. 19. Traslat (Hoc est translatum fideliter cuius series sic ordinatur) fet el 30 de juny de 1259 (Actum est hoc translatum ·ii· kalendas iulii anno Domini ·M·CC·L· nono. Sig+num Durandi Vituli, presbiteri, testis huius translati. Sig+num Petri Iordani, presbiteri, testius huius translati. Sig+num B. Muleti, presbiteri testis huius translati. Sig+num Ferrarii Olivarii, notarii, qui hoc confirmat. Sig+num Bernardi de Pratis qui hoc translatum fideliter translatavit mandato Romei de Monte Olivo, clerici ville Franche et Ferrarii Olivarii, notarii eius.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 78, doc. 74.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*, p. 142 i ss.

Sit notum cunctis quod ego Guillelmus de Aquilone et uxor mea Amanlit donatores sumus tibi Petro Carbonello et uxore tue Arsendi et proieniei vestreque posteritati, scilicet, nostrum alodium cultum et eremum qui voccant Seniell cum omnibus suis pertinentiis et tenedonibus cum pascuis et aiacentis que per vocem ienitorum nostrorum <h>abemus in comitatum Barchinone infra terminum katri Fontisrubeae, in parrochiam Sancti Vicencii de Moro, tunc in loco iam dicto Semoll, sicut terminatur a parte orientis in alodio de Berengario de ipsa Bleda sive in alodio Berengarii Bernardi, a parte circii in alodio Ianuarii et in ipso torrente, a meridie in alodio de ipsa Fabrica. Sicut prenommatum nostrum alodium cultum et eremum cum omnibus suis pertinentiis et tenedonibus simul cum ingressibus et egressibus integriter vos et proienies atque posteritas vestra in sancta pace abeatis, teneatis, possideatis et compleatis potenter et integriter et de fructu qui Deus ibi dederit tribuatis nobis nostrisque successorum quintam partem annuatim. Addimus eciam vobis ad unam eminam ordei seminaturam. Sicut terminatur a parte orientis in alodio Berengarii Bernardi et de occiduo in strata publica, a parte circii et a meridie in alodio de nos donatoribus et pro ac barchera dabitis nobis quoque nostris successoribus par unum gallinarum annuatim. Atque ibi alium seniore non proclamatis nec faciatis nisi tantum nos vel nostros successores. Siquis hoc disrumperere presumpserit supradicta in duplo componamus sive componat et in super maneat firmum semper.

Actum est hoc ·vi· idus februarii anno ·xx· regni regis Lodoyci iunioris.

Sig+num Guillelmi de Aquilone, sig+num Amanlit, nos qui hanc donacionem facimus, firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Berengarii, sig+num Guillelmi, sig+num Martini, sig+num Bernardi, filiorum eius nos qui hec laudando firmamus.

Sig+num Bernardi de Guardiola. Sig+num Berengarii, baiuli. Sig+num Petri de ipsa Fabrica. Sig+num Ianuari. Sig+num Petrus. Berengarius, levita, qui hoc scripsit die et anno quo (signe) supra.

1. a. tradueix Fontis Rubee per Font-roja, quan és Font-rubí, a la Marca del Penedès.

72

1157, novembre, 2

Guillem Pere de Sants i la seva esposa Guisla venen, per cent morabatins ajadins d'or, a Aimeric de Perusa el mas, amb tot el que hi ha, que té per ells Ramon de Roca, amb una faixa de terra. Una part l'havia heretat dels seus avantpassats i, l'altra, l'havia comprat. Aquest mas és al territori de la ciutat de Barcelona, a la parròquia de Santa Eulàlia de Provençana, als aiguamolls.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 20v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 79, doc. 75.

Cít.: FOLCH, "Notícia històrica..."

FORT, *El senyoriu...*, p. 207.

PAPELL, "Les propietats territorials...", p. 185-199.

Sit notum cunctis quod ego Willelmus Petri de Santis et uxor mea Guilia vendimus tibi Aimerico de Perusia et tuis illum mansum nostrum cum omnibus suis pertinenciis et tenedonibus, quem tenet per nos Raimundus de Rocha, simul cum una fexa terre, que est super eodem manso. Advenit quoque mihi Willelmo Petri per vocem genitorum meorum et per meam compram et per alias quaslibet voces. Mee, vero, uxori advenit per suum decimum et per alias quaslibet voces. Sunt autem prenominata omnia in territorio Barchinone in parrochia Sancte Eulalie Provinciane, ad ipsas Lannas. Qui mansus cum suis pertinenciis terminatur ab oriente in alodio Berengarii de Serriano, a meridie in litore maris, ab occidente in alodio Arnalli Petri de Santis, a circio in strata publica. Iam dicta vero fexa terminatur ab oriente in alodio Berengarii de Canalibus, a meridie in carrera, ab occiduo in alodio Petri de Agello et Bernardi,

a circio in alodio Arnalli Gonalgaudi et Bernardi. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur predictus mansus cum suis pertinenciis simul cum ipsa fexa terre prenominata, cum ingressibus et egressibus integriter, vendimus tibi et tuis ac ut melius dici vel intelligi potest ad tuum salvamentum, de nostro iure in tuum tradimus dominium et potestatem per tuum proprium plenissimum, liberum et franchum alodium, secure et libere et in sana pace omni tempore possidendum, ad quicquid ibi et exinde¹ facere volueris² ad tuam voluntatem absque ullo hominis vel femine blandimento et sine ulla voce in ibi a nobis vel a nostris ullo modo retentu. Accepimus a te pro hac vendicione ·c· moabetinos bonos adadinos³ in auro sine engan. Et est manifestum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hoc vendicionis nostre presens scriptura omni tempore maneat firma.

Actum est hoc ·III· nonas novembris anno ·XXI· regni Ledoyci⁴ iunioris.

Sig+num Willelmi Petri de Santis. Sig+num Guilie, uxoris eius. Sig+num Berengarii, filii eorum. Sig+num Bernarde, filie eorum, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

+ Guillelmus Daunisii. Sig+num Durforti. Sig+<num> Arnalli Galin.

Sig+<num> Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit, die et anno quo supra.

1. a. ex inde.   2. a. volueritis.   3. aiadinos.   4. a. Ledoici.

73

1157, desembre, 4

Guillem Oller i la seva esposa Ermessèn venen les cases situades al mercadal de Martorell a Pere Bonfill i al seu fill i esposa, Carbonell i Carbonella, respectivament, per divuit sous, diners de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 4v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 80, doc. 76.

Sit notum cunctis quod ego Willelmus Oler et uxor mea Ermessen venditores sumus vobis Petrus¹ Bone Filio et ad filio vestro Carbonello et ad coniux sua Carbonella ipsas mansiones nostras, quas habemus in villa de Martorello ad foro. Et affrontat a parte orienti in mansiones de Petro de Ospitali, a meridie in alaude de

Carbo, ab occiduo in mansiones de Berengarii Ragina, a circio in merchadal. Quantum istas quatuor affrontationes includunt, sic vendimus vobis per ·XVIII· solidos denarios bone monete Barchinone et de meo iure in tuum trado dominium et potestatem pro omni tempore possidendum, sicut melius dici vel intelligi potest ad tuum profectum ad faciendum tuas voluntates. Et exit census medium manchusum. Siquis hoc fregerit in duplo componat.

Actum est hoc ·II· nonas decembris anno ·XXI°· regni regis Leodici iunioris.

Sig+num Willelmi Oler. Sig+num Ermessen. Nos qui ipsa vendicione fecimus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Cabot. Sig+num Petri Willelmi. Sig+<num> Arnaldi de Avino.

Sig+num Berengarii, subdiachoni, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Petri.

74

1158, abril, 27

Folc Ros empenyora la vinya que posseix al territori de Tortosa, al lloc anomenat Labar, a Franc Anglès per sis anys i per trenta sous, moneda corrent de l'esmentada ciutat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 103v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 81, doc. 77.

Sit notum cunctis qualiter ego Fulchus Rurso impignoro tibi et Franco Anglicus, illam meam vineam quem habeo in territorio Tortose, in loco vocitato Laber. Afrontat ab oriente in vinea Guillelmi Garidelli et a meridie sive ab occiduo, tam a circio de has tribus partibus in terram ermam. Suprascriptam vineam impignoro vobis Franco et vestris usque ad sex annos per ·XXX· solidos, monete curibilis Tortose. Tamen tali conveniencia impignoro vobis eum quod vos vel vestris explectetis eam et possideatis usque ad capitem² istius ·VI· annos et post transactos ·VI· annos non potero eam redimire nisi de ianni³ ad iannum⁴ et poteritis eam impignorare pro quantum ibi habetis. Siquis hoc infringere voluerit non liceat set in dupplo componat, et post hanc cartam semper firma permaneat.

Que sum facta ·V· kalendas maii anno ab Incarnatio Dei Filio ·M^o·C^o·L^o·VII°·.

Sig+num Folci⁵ Rors, ego qui hanc cartam laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Bernardus de Sancto Poncio. Sig+num Petri Willelmi Aragonensis. Sig+num Guiraldus Anglicus, piscatore, et convenio ad garire vel ad deffensare vobis ex totis hominibus.

Sig+<num> Iohannis Ricardi, qui han cartam scripsi die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en lletra vermella: Fulchonis Rufi et Franchonis Anglici.*
2. a. *caput.* 3. a. *ianuario.* 4. a. *ianuarium.* 5. a. *Folcas.*

75

1158, maig. Tortosa

Guerau de Salvinyac, juntament amb la seva esposa i el seu germà Guillem, donen un hort d'oliveres, al terme de Xerta, a l'abat Pere de Santa Maria de Valldaura.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", folis 112¹ i 113.²

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"... p. 81, doc. 78.

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego, Geraldus de Salviniaco, cum fratre meo Guillelmo et uxore mea Aladais, dono et concedo unum ortum olivarium ecclesie Beate Marie Vallis Lauree et Petro, abbati eiusdem loci, et fratribus suis, tam presentibus quam futuris, ut habeant et possideant quiete in perpetuum sine contradictione alicuius hominis. Hoc donum facio beate Marie, sicut supradictum est, pro remedio anime mee et parentum meorum, <et>³ de meo iure trado in dominium abbatis Petri et fratrum. Iste vero ortus situs est in territorio Dertuse in loco qui dicitur Xerta. Ab oriente terminatur in orto Garsia Blasc, a meridie autem in orto olivarium Raimundi de Cheralt, ab occiduo terminatur in terra eiusdem Raimundi de Cheralt, a circio in termino Raimundi de Podio Alto. Ego, vero, Geraldus comparavi ortum istum sexaginta solidis monete Barchinonensis de quodam homine qui dicitur Tabuet quem habuit a quodam sarraceno de Focen Avinafar.

Facta ista carta apud Dertusam mense madii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·L^o·VIII°.

Sig+num Giraldi de Salviniaco. Sig+num uxoris eius Aladaiz. Sig+num Guillelmi de Salviniaco, fratris eius.

Sig+num G<aufredi>, Dertusensis episcopi. Sig+num Guillelmi Raimundi, senescalch. Sig+num Guillelmi del Trul. Sig+num

Bernardi Sanctii Poncii. Sig+num Petri de Se<nt>menat. Sig+num Willelmi de Copons.

Sig+num Iordani, scribe, qui hoc scripsit die et anno prescripto.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: GERALDI DE SALVANEQUO.* 2. *Al marge superior, en tinta vermella: GERALDI DE SALVINIACHO ET WILLELMI, FRATRIS EIUS.* 3. *et existent al document del foli 104, s'omet al del foli 113.*

76

1158, maig. Tortosa

Guillem Ramon, dapifer, i el seu germà Ot, confirmen la donació feta a Santa Maria de Valldaura d'un hort d'oliveres a [Xerta].

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 112.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 82, doc. 79.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Guillelmus Raimundi, dapifer, et Oto, frater meus, concedo et laudo atque confirmo Sancte Marie Vallis Lauree et omnibus fratribus ibidem Deo servientibus, tam presentibus quam futuris omnia genera olivarum, que infra hereditatem Avefaragum Larais sunt, ut deinceps abeant et possideant libere et quiete ad omnem eorum voluntatem exinde perficiendam per secula cuncta. Et siquis hon donum disrumpere temptaverit nichil persolvat sed in duplo componat et hec donatio firma in perpetuum maneat.

Facta ista carta apud Dertusam mense madii anno ab Incarnatione Domini millesimo ·C^o·L^o·VIII°.

Sig+num Guillelmi Raimundi, seneschalch. Sig+num Otonis, dapiferi. Sig+num Guillelmi del Trul. Sig+num Petri de Sentmenat. Sig+num Gaufredi, Dertusensis episcopi. Sig+num GERALDI DE SELVINIACHO. Sig+num Bernardi Sancti Poncii.

Sig+num scribe Bernardi,¹ qui hoc scripsit die et anno prescripto.

1. a. Bernardi, scribe.

77

1158, maig. Tortosa

Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, príncep d'Aragó i marquès de Tortosa, confirma la donació feta a Santa Maria de Valldaura de l'almúnia de Xerta.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 147. Trasllat de 16 d'agost de 1246 (*Hoc est translatum fideliter factum XVII kalendas septembris anno Domini millesimo ·cc^o·xl^o· sexto*) fet per fra Pere de Copons (*Ego frater Petrus de Copons, hoc translatum fideliter translatavi et hoc (signe) fecit*). Sembla que s'ha afegit al cartulari amb posterioritat. Escripura de mà diferent.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 83, doc. 80.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Manifestum sit cunctis, quod ego Raymundus, comes Barchinone et princeps Aragonensis ac Tortose marchio, concedo et laudo atque confirmo Sancte Marie Vallis Lauree et omnibus fratribus ibidem Deo servientibus, tamen presentibus quam futuris, concedo almoniam quam vocatur Xerta, cum suis pertinenciis, quas habuit vel habere debet ab lo rech e ab lo caprech, ubi deinceps habeant et possideant prefatam almoniam cum omnibus infra existentibus libere et quiete in hereditate, propria et francha, ad omnem eorum voluntatem exinde perficiendam per secula cuncta.

Ffacta ista carta apud Dertusam mense madii anno ab Incarnationem Domini ·M^o·C^o·L^o·VIII°.

Sig+num Raimundi, comes.

Sig+num Guillelmi Raimundi, sanascali. Sig+num G<aufredi>, Dertusensis episcopi. Sig+num Petri de Sent Menat. Sig+num Guillelmi de Copons. Sig+num Bertrandi de Belloch. Sig+num Arberti de Castellvell. Sig+num Guillelmi de Castellvell. Sig+num Geraldi de Salviniacho. Sig+num Bernardi Sancti Poncii.

Sig+num Bernardi, scribe, qui hoc scripsit¹ die et anno prescripto.

1. a. scripsit.

78

1158, juliol, 1

Pere, abat de Santa Maria de Valldaura, estableix Bertran de Saragossa a l'almúnia de Xerta.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 103v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 84, doc. 81.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Manifestum sit omnibus quod ego Petrus, <Sancte> Marie de Vallis Lauree abbas vocatus, omnisque humilis conventus, donamus

tibi Bertrandus de Cesaraugusta, almunia<m> que vocatur Xerta, cum suis pertinenciis, quas habuit vel habere debet ab lo rech e ab lo caprech, ut deinceps habeas et possideas prefatam almuniam cum omnibus infra existentibus libere et quiete in hereditate propria et franca ad omnem voluntatem tuam exinde perficiendam per secula cuncta. Tamen tali convenientia quod tu Bertrandus persolvas nobis vel successoribus nostris per unumquemque annum in Natale cantaros ·VIII· olei bonum et legitimum, et ducas eum nobis ad Barchinonam in domibus sacrista. Et modo si volueris eam vindere vel² alienare fac<ias> nobis scire ·XL· dies in antea et nos si eam voluerimus retinere habebimus eam minus ·I· morabetinum, quam ullus homino, et non poteris ibi socius colligere in prefata almunia, nisi filios tuos, et si nos non placuerit eam retinere poteris eam vindere vel alienare ad totis hominibus nisi militibus et santiis, salvo iure nostro. Siquis hoc infringere voluerit non liceat set in duplo componat et postea cartam semper firma permaneat.

Que sunt facta kalendas iulii anno ab Incarnato Dei filio ·M^o·C^o·L^o·VIII°·.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Willelmi, cellerarii. Sig+num Atzo,³ priorii. Sig+num Bernardi, subpriorii. Sig+num Stephani, sacriste. Sig+num Arnalli Portarii. Sig+num Geralli Aimeric. Sig+num Raimundi Sancte Gratie.

Sig+num Raimundi, comes.

Sig+num Guillelmi Raimundi, dapiferi. Sig+num Otonis, dapifer. Sig+num Guillelmi de Copons. Sig+num Petri Sancti Minati.

Sig+num Iohannis Ricardi, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De almonia de Xerta et Bertrandi de Seragoza. 2. Segueix ratllat: habebamus eam. 3. a. Airzo.

1158, agost, 12

Haion Dazuz i la seva esposa Amira canvien un camp que tenen a Tortosa, al lloc anomenat Arenys, per un altre propietat de Guillem de Trull i de la seva muller Adalaida, situat a l'altra ribera de l'Ebre, al "pont" de Quart.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 103v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"... p. 85, doc. 82.

Sit notum cunctis qualiter ego Haion Dazuz et uxor mea Amira cambiamus tibi, Guillelmus des Truel et uxor tua Adalaiz, unum nostrum campum quem, habemus in territorio Tortose, in loco vocitato Arenis. Affrontat ab oriente in via publica, a meridie in campum Petrus de Beuvila, ab occiduo in illa cechia,¹ a circio in alium campum Petrus. Iam dictum campum cambiamus vobis per unum vestrum campum <qui> est extra aquam Hyberi ad illa alcantara de Quarto. Affrontat ab oriente in via que tendit ad castrum de Emposta, a meridie in me Haion, ab occiduo in campum rusticus² Ianuensium, ad circio in via que tendit a Valencia. Primum nominatum campum nostrum cambiamus tibi Guillelmi dez Truel et uxor tua et tuis pro istius campum vestrum iam dictum ut habeatis eum pro hoc cambium franchum et liberum et sine vinculo ullius homo vel femine ad faciendum omnem voluntatem vestram per vendere vel per donare vos et vestris per secula cuncta. Et tradimus eum de nostro posse et transferimus in vestrum posse et convenimus vobis eum adgarire³ tam addfensare⁴ ex totis hominibus. Siquis hoc infringere voluerit non liceat set cartam istam firma semper permaneat.

Que fuit facta ·II· idus augusti anno ·M^o·C^o·L^o·VIII°·.

Ego Aion et uxor mea Amira, nos qui hanc cartam laudamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Dominici Iohannis. Sig+num Petris Iohannis de za Granata. Sig+num Brunet.

Sig+num Iohannes Ricardi, qui hanc cartam scripsi die et anno quo supra.

1. a. villa Cechia. 2. rusticum. 3. a. ad garire. 4. a. addefensare.

80

1158, setembre, 16

Arnaleta i els seus fills Bernat, Arnau i Guillem donen a la seva filla i germana, respectivament, Sibil·la, dels cent sous que li corresponen d'aixovar, la meitat de les cases, torres, corrals, de l'hort tancat, amb tots els arbres, i la meitat del pou amb totes les pertinences. Aquests béns havien pertangut a Bernat Ramon i al seu fill Bernat Morrut i els va comprar Guillem Sunyer, marit d'Arnaleta. Aquesta propietat és al burg de la ciutat de Barcelona, a la Cort Comtal i a la zona dels Arcs Vells.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 8.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 86, doc. 83.

<S>it notum cunctis quod ego Arnalleta femina et filii mei Bernardus et Arnallus atque Willelmus, damus tibi Sibilie, filie mee, pro .c. morabetinis de tuo exovar, illam nostram medietatem domorum et turre et curtalli et orti cum arboribus et puteis et parietibus in circuitu, que fuerunt cuiusdam¹ Bernardi Raimundi et filii eius Bernardi Murrud. Sunt autem iam dicte domus cum turre et curtallo et orto in burgo civitatis Barchinone apud antiquos archos² sive ad Curtem Comitalem. Advenit quoque nobis per nostram emptionem et per vocem mariti mei Willelmi Suniarii et per alias quaslibet voces. Terminantur autem ab oriente in publico Calle Merdantiani, a meridie in ipso Calle, qui intrat ante portam predictarum³ domorum et in ipso ferraginali Petri Ricardi et Arnalli Petri, militis, qui fuerunt condam, ab occiduo in Antiquis Archibus et in alodium Berengarii de Cheralto, a circio in eodem alodio Berengarii de Cheralto et in orto Bernardi Corrigarii et in domibus Iohannis de Ariga. Sicut ab istis terminis concluduntur et terminantur prephate domus et turre et ortus, sic nostram medietatem, cum solis et suprapositis, cum ingressibus et egressibus suis integriter, damus tibi filie mee Sibilie, ac de meo iure in tuum tradimus dominium et potestatem ad tuum proprium alodium secure et libere et in sana pace omni tempore possidendum, ad quod ibi vel exinde facere volueritis ad tuam voluntatem. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et in super hoc donum semper maneat firmum.

Actum est hoc .xvi. kalendas octobris⁴ anno .xxii. regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Arnalleta, femine,⁵ sig+num Bernardi, sig+num Arnalli, sig+num Willelmi, filiorum eius, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Bernardi Marcutii. Sig+num Willelmi de Alfodio. Sig+num Petri Arnalli.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. cuiusdem. 2. Al cartulari: archus. 3. a. predictorum. 4. a. october. 5. a. femina.

81

1158, novembre, 16

Guerau de Salvinyac dona a Valldaura un hort amb oliveres, situat a la vila nova de Tortosa, que havia comprat a Brunet per vint-i-dos morabatins. Al mateix temps lliura als monjos vint-i-dos morabatins que Pere de Sentmenat li devia.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 110v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 87, doc. 84.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Gratia domini nostri Ihesu Cristi et beate Marie. Ego Guiraldus de Selvanec dono domui Vall Laure¹ et senioribus unum ortum in Villa Nova, cum omnibus suis pertinenciis per Deo ex pro anima mea et parentum meorum. Quem ortum emi de Bruneto ·XXII· morabetinos. Iste vero ortus confrontat se ex oriente in via publica, ex meridie cum Guirardo Ferrario, ex occidente in viam Yberis, ex circio cum episcopo de Urgel. Preterea dono huic domui Vall Laure et senioribus illos olivarios, cum terra in qua sunt, qui sunt in valle Lamberti Pisani, quos emi de eodem Bruneto ·XX· et ·II· solidos. Et isti olivarii tenent se cum honore Lamberti Pisani. Et etiam dono huic domui ·XX· et quinque morabetinos, quos debet mihi Guirardo de Selvainec Petrus Sancti Minati, quos morabetinos² missi sunt in honore ad proficum³ huius domus.

Factum est hoc anno Dominice ·M^o·C^o·L^o·VIII°· in mense novembris ·VI°· decimo kalendas decembris.

Sig+num Guiraldi de Selvanec. Sig+num Aladais, uxoris eius. Sig+num Guillelmi de Selvainec, fratris eius. Sig+num Stephanus de Selvanec. Sig+num Petri de Sancti Minati. Sig+num Bernardus de Sancto Pontio. Sig+num Guillelmi de Trol. Sig+num Radulfi de Vivers. Sig+num Raimundus de Copons.

Sig+num Raimundi de Alvernico, qui hoc scripsit mandato Guiraldi de Selvanec.

1. a. Vallaura. 2. Segueix ratllat: mittant. 3. a. profitium.

82

1159, març, 12

L'abat Pere de Valldaura estableix i arrenda a cens de sis càntirs d'oli anuals i una cistella de figues, a satisfer el dia de Nadal, la

proprietat i honor que va ser de David Faragó Larrai, que Guillem Ramon, dapifer, va donar al monestir, l'hort que Pere de Santmenat va atorgar als monjos, propietat de Mardoc de Xerta i l'honor que va pertànyer a Guerau de Salvinyac, situat a Xerta i a la vila nova de Tortosa.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 111.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 87, doc. 85.

Cit.: FORT, *El senyoriu*..

PAPELL, "El domini..."

Manifestum sit omnibus quod ego Petrus, abbas vocatus Sancte Marie de Valle Laure, et omnes fratres mei donamus et concedemus Guillelmo de Truit et Aladags, sa muier, la honor Davi Farago Larraic, quam dedit nobis Guillelmus Raimundi, dapifer, in honore Dertuse, et illum hortum, quem dedit nobis Petrus de Sancti Minati, qui fo de Marchoc de Xerta et omnem illam honorem, quam dedit nobis Gerallus de Selvangech in Exerta et in Villa Nova ut habeatis et teneatis et possideatis in vita vestra libere et quiete, tali condicione ut omni anno in die Natalis Domini reddatis nobis sex quoque^l cantars olei boni et sani et puri et una sporta de figes. Et post obitum vestrum reddatur libera domui Vallis Laure et fratribus supradictis tam presentibus quam futuris. Et si vos volueritis illam honorem cambiare per meiorament cum consilio Petri Sancti Minati et Gerallo de Selviniacho et Bernardi Sancti Poncii liceat vobis et quod vos de proprio vestro miseritis reddemus vobis. Siquis hoc fregerit in duplo componat.

Actum est hoc ·III· idus marcii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·L^o·VIII°·.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Fortonis, prioris. Sig+num Aido, cantor.

Sig+num Petri de Santi Minati. Sig+num Geralli de Selviniacho. Sig+num Bernardi de Sancto Poncio. Sig+num Petri de Sancti Poncii.

Bernardus, levita, qui hoc scripsit die et anno quo (signe) supra

l. a. (que?).

83

1159, abril, 4

Guillem de Torroja, bisbe de Barcelona, fa donació a Santa Maria de Valldaura del delme del camp que Pere, sagristà de la seu barcelonesa, va oferir perpètuament als monjos de Valldaura.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 15v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 88, doc. 86.

Cit.: FOLCH, "Notícia històrica...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials...", p. 185-199.

Pontificalis comendat auctoritas et fraterna precipit karitas ut hii qui¹ regimini ecclesie clerici preesse videntur ecclesiis sue diocesis et maximum religiosis consilio et auxilio providere minime desistant. Ea propter in Christi nomine. Ego Willelmus, Dei gratia, Barchinonensis episcopus, cum consilio fratrum eiusdem ecclesie, dono et offero domino Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree, decimum illius campi, quem frater et filius noster Petrus, Barchinonensis sacrista, olim dedit predicte ecclesie, ut habeat predictum decimum per benefitium Barchinone ecclesie in perpetuum et possideat et expletet potenter et integriter simul cum ipsa primitia absque ullius contrarietatis obstaculo. Est autem predictus campus in planicie Barchinone, iuxta ipsum mansum, qui fuit Poncii Bernardi Rosselli, versus occidentalem partem. Supradictam vero donationem facio intuitu charitatis² et quorundam fratrum meorum, consilio et maxime rogatu eiusdem Petri sacriste, qui volens se subdere religioni transtulit se ad illam ecclesiam et de bonis suis tam mobilibus quam immobilibus ecclesie nostre magnam partem largitus est. Quicumque autem huius donationis paginam in aliquo vel in toto dimovere temptaverit, iram Dei incurrat, et tandiu³ excommunicationi subiaceat, donec chanonice satisfaciat.

Actum est hoc ·II· nonas aprilis anno ·XXII· regni Ledovicy⁴ iunioris.

Sig+num Willelmi Barchinonensis episcopi +. Petrus, sacrista⁵ ·SS·. Sig+<num> Ademari, presbiteri. Sig+num Bertrandi de Iano. Sig+<num> Petri, levite.

(signe) Poncius, levita, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. que. 2. a. caritatis. 3. a. tandiu. 4. a. Leodici. 5. a. Sacrista.

1160, juny, 2

Guerau Alamany, Guerau de Jorba i Guillem de Montagut atorguen al monestir de Valldaura i al seu abat Pere l'honor de Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 2. Trasllet de 28 de desembre de 1342 (*Hoc est translatum bene et ffideliter sumptum a quodam originali quinto kalendas ianuarii anno Domini .m.ccc^o.xl^o. secundo, cuius tenor talis est.*)¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 89, doc. 87.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis, presentibus atque futuris qualiter ego, Giraldus Alamandi et Giraldus de Iurba et Gillelmus de Monte Acutto, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum damus et offerimus domino Deo et ecclesie Sancte Marie Valdis Lauree et domino abbati et monachis ibi Deo servientibus honorem nostrum proprium quem habemus in ipsa ribera de Gaya in loco vocitato ad Sanctas Cruces. Est autem predictus honor in termino nostri castri de Monte Acutto. Advenit autem nobis per vocem parentum nostrorum et dominorum nostrorum. Terminatur autem supradictus honor, ab oriente in ipsa via que exit de Celma et transit per Sanctum Petrum de Gaya et ascendit ad collum de Cabra; a meridie in ipso rivo de Rubio usque ad illam antiquitatem vocitatum castrum de Ffrefxa,² deinde ascendit per illam sserram³ sicut versantur aque usque ad illum torrentem qui discurrit in Gaya, ante ipsam antiquitatem de Vilar Redon; ab occiduo in ipsa aqua de Gaya et ultra ipsam aquam, quantum nos habemus vel habere debemus usque ad collum de Cabra; a parte vero circii in ipsa aqua similiter et in termino de Cabra. Supradictum quoque honorem sicut ab hiis predictis terminis et affrontacionibus concluditur et terminatur cum omnibus suis pertinenciis cum aquis, cum pratis, cum pascuis, cum molinariis, et rego et caput rego,⁴ cum resclosariis, cum arboribus cuiuscumque generis, cum petris, silvis et garricis, cum prono et plano, cum omnibus ad eundem honorem pertinentibus vel pertinere debentibus sicut melius dici vel intelligi potest, damus nos supradicti Giraldus et Giraldus et Guillelmus et offerimus domino Deo et beatissime Virgini Marie in manu et potestate domini Petri eiusdem loci abbatis, ceterorumque fratrum tam presentium quam futurorum ac de nostro iure in illorum tradimus dominium in potestatem cum

omni integritate ad illorum proprium et franchum alodium ad faciendum quicquid ibi vel inde facere voluerint ad honorem Dei et utilitatem predictae ecclesie. Hanc autem nostre donacionis carta vel que in ea significantur⁵ quicumque in toto vel in parte violare temptaverit iram Dei incurrat et quod fregerit in duplo oponat⁶ ac deinde nostra donacio in eternum firma permaneat.

Quod est actum ·IIII°. nonas iunii anno ab Incarnatione Domini ·C^o.LX°. post millesimum, ·XX°.III°. regni regis Lodovici iunioris.

Sig+num Giraldi Alamandi, sig+num Giraldi de Iurba,⁷ sig+num Guillelmi⁸ de Monte Acutto, nos qui hoc donacioni facimus, firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig+num Odonis de Ffodexio. Sig+num Dalmaci de Monte [Acutto].⁹

Sig+num Giraldi, scribe, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. ho omet. 2. a. Frexe. 3. a. serram. 4. a. omet: rego. 5. a. significantur. 6. a. componat. 7. a. Iorba. 8. a. Willelmi. 9. a. omet aquestes signatures del paràgraf.

85

1160, juny, 12

Donació de Guillem de Castellvell al monestir de Santa Maria de Valldaura de les cases que té al mercadal de Martorell, amb el cens i senyoriu, el servei i l'host, juntament amb tots els drets.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 4v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 90, doc. 88.

Cit.: FORT, El senyoriu...

In Christi nomine. Ego, Willelmus de Castro Vetulo, ob remedium anime mee et parentum nostrorum, dono et offero Deo et Sancte Marie de Valle Laura et Petro, eiusdem loci abbati, et fratribus presentibus et futuris ibidem¹ Deo servituris, illas domos et sensum et senioraticum et servicium et ostem et omnes meos directos, quos in eisdem domibus habeo vel habere debeo, quas Petrus Bonefilii vobis dimisit in suo testamento. Sunt autem prefate domus in ipsa villa de Martorello, ad ipsum merchatum. Terminantur autem ab oriente in domibus Petri de Hospitali, a meridie in alodio Carbonis, ab occiduo in domibus Berengarii Regina, a circio in ipso mercatali. Sicut ab istis terminis concluduntur et terminantur prephate domus cum suis pertinenciis cum senso nostro et senio-

ratiko et cum oste et servicio, damus Deo et predicte Sancte Marie de Valle Laura et Petro, abbati et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, ac ut² melius dici vel intelligi potest ad utilitatem eiusdem loci de meo iure in ius et dominium omnipotentis Dei et eiusdem loci trado per suum proprium alodium liberum et quietum ad quod ibi vel exinde facere volueritis, sine ullo meo meorumque retentu. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum.

Actum est hoc ·II· idus iunii anno ·XXIII· regni Ledoic³ iunioris.

Sig+num Willelmi de Castro Vetulo, sig+num Willelmi, filii eius, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Caboti. Sig+num Carbonelli de Martorello.

Sig+<num> Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. ibi. 2. a. aut. 3. a. Ledovici.

86

1160, juny, 15

Ramon Berenguer IV posa sota la seva protecció tots els béns mobles i immobles, propietats i ramats dels monjos del monestir de Valldaura i els concedeix el privilegi comtal segons el qual si la comunitat manté plets contra qualsevol persona, la paraula i el testimoni de l'abat o dels monjos de la comunitat prevaldrà sobre qualsevol declaració testimonial.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 133.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 91, doc. 89.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ego Raimundus, Dei gratia, comes Barchinonensis et princeps² Aragonensis et Dertose marchio, facio hanc cartam donationis Deo et Sancte Marie Vallis Lauree et vobis Petro, abbati eiusdem loci, et fratribus vestris ibidem Deo servientibus, tam presentibus quam futuris, libenti animo et spontanea voluntate propter amorem Dei et sancte Marie, pro animabus patris et matris mee et omnium parentum meorum, dono vobis et concedo ut ab hac die in antea nullus homo sit ausus casas vestras vel grangias vel cabannas, quas modo in toto meo regno habeatis vel habituri estis violenter intrare, frangere vel dirumpere vel homines vel ganatum vel aliquid aliud per vim extraere. Ita inquam precipio

ut quicumque contra hanc meam voluntatem ire presumpserit perdat meum amorem et pectabit mihi mille solidos et insuper habebit inde querimoniam tamquam de invasione proprie mee domus et quantum de vestro acceperit vobis in duplum restituat. Si vero ganatum vestrum, cum alio extraneo mixtum, fuerit et ab hac de causa eum vobis noluerit dare, mando ut in sola fide vestra vel unius ex fratribus vestris absque alio iuramento donet vobis quantum dixeritis esse vestrum, et si quis pro aliqua re vel calumpnia vos inquietaverit et ad iudicium protraxerit pro magna vel parva re, si res pergrandis³ fuerit et iudices mei iudicaverint ut in solo verbo abbatis si vero mediocris vel magna vel parva fuerit, mando ut in sola veritate unius monachi vel fratris vestri ordinis absque alio iuramento et sine aliis testibus vestra causa et vestrum iudicium diffiniatur, nisi per pesquisam veritas possit sciri. Ganatum vero vestrum similiter mando ut secure pascat in tota terra mea et nullus sit ausus ei pascua prohibere tanquam meo proprio. Hoc idem dono vobis et concedo ut in montibus et in silvis et in aquis que sunt in tota terra mea. Dono etiam vobis ut nunquam de propriis vestris rebus donetis portaticos vel ullos alios usus in tota mea terra. Concedo etiam si aliquis miles vel pedonus nobis habetis ad vos venerit et vobis recipere placuerit si alicui nunquam aliquid fori fecerit pro hoc non respondeatis. Insuper recipio vos et domos vestras et ganatum vestrum et omnem rem vestram in mea amparanza et in meo guidonatico et in mea defensione sicut meam propriam causam. Siquis vero hoc meum donatium dirumpere vel adnichilare voluerit sit maledictus, sicut Iudas qui tradidit Christum, et ut supra diximus pectabit mihi mille solidos et perdet meum amorem per omnia secula.

Actum est hoc ·XVII· kalendas iulii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LX°·.

Sig+num Raimundi, comes.

Sig+num Guillelmi, Barchinonensis episcopi. Sig+num Raimundi de Podio Alto. Sig+num Geraldi de Iorba. Sig+num Guillelmi de Castro Vetulo. Sig+num Arberti⁴ de Castro Vetulo. Sig+num Bertrandi de Casteleto. Petrus, Dei gratia Cesaraugustanus episcopus (*signe*).

Sig+num Arnaldi, diachoni, qui hoc scripsit.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De protectione quam promisit Raimundus Berengarius, comes Barchinone, domui de Sanctis Crucibus. 2. a. princeps.
3. a. purgandis. 4. a. Alberti.

1160, juny, 16

Donació que fa el comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV, a l'abat Pere de Valldaura. Atorga al monestir tota la terra d'una extensió igual a la que quatre parells de bous puguin llaurar durant un any, des de la riba dreta del Francolí cap a ponent, perquè els monjos la posseeixin en franc i lliure alou.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 78.¹

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 144.²

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 93, doc. 90.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Christi nomine. Notum sit omnibus presentibus et futuris quoniam³ ego, Raimundus Berengarii, Dei gratia, comes Barcinonensis et princeps Aragonensis, Tortose et Ilerde marchio, ob remedium anime mee et parentum meorum et pro eterna retributione, dono et offero Deo et gloriose Virgini Marie de Valle Laura et tibi Petro, eiusdem loci abbati, et fratribus tuis presentibus et futuris ibidem Deo servituris, terram satis ad laborandum,⁴ quantum quatuor iuga bovum in unoquoque anno laborare potuerint, de Franchulino in antea versus occasum, cum terminis et affrontationibus suis et cum introitibus et exitibus suis integriter iuxta Franchulinum ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem omnipotentis Dei et ecclesie eiusdem Beate Marie. De meo iure in ius et dominium vestrum trado, ut habeatis omni tempore per vestrum proprium alodium, secure et libere omni tempore, in sana pace possidendum, ad quod ibi vel exinde facere volueritis ad vestram voluntatem, sine vinculo ullius hominis vel femine, cum aquis, pascuis et cum omnibus suis pertinentiis integriter. Siquis hoc dirumpere presumpserit nil valeat, sed⁵ supradicta cum omni sua melioratione⁶ in duplum componat et insuper hoc donum perhenniter maneat firmum.

Actum est hoc ·xvi· kalendas iulii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LX°· annoque ·xx·iii^o· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Raimundi, comitis. Sig+num Raimundi de Podio Alto. Sig+num Geraldí de Iorba. Sig+num Bertrandi de Castelletto. Sig+num Willelmi de Castro Vetulo. Sig+num Arberti de Castro Vetulo. Sig+num Petri Berengarii, baiuli de Villa Franca. Sig+num Ollerii, baiuli de Terragona.⁷ Sig+num Berengarii de Munellis.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior; amb tinta vermella: Raimundi Berengarii, comitis Barchinone.*
 2. *Al marge superior; amb tinta vermella: Raimundi Berengarii, comitis Barchinone. Hem preferit fer la transcripció d'aquest document, que hem comparat amb B.* 3. a. *quam.* 4. *laborandum, així a B i a.* 5. *B: set.* 6. *a B: melioracionem.* 7. *a B: Terragone.*

88

1160, agost, 8^l

Guerau Alamany, Guerau de Jorba i Guillem de Montagut donen i ofereixen al monestir de Valldaura, al seu abat i als monjos presents i futurs, l'honor de Santes Creus, situat a la ribera del riu Gaià, amb totes les seves pertinences, entrades i eixides, aigües, prats i pastures, arbres, pedreres, els molins i les rescloses i tot el que hi hagi.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 1. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", 88v.²

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 94, doc. 91.

Sit notum cunctis presentibus atque futuris. Qualiter ego Giraldus Alamandi et Giraldus de Iurba et Guillelmus de Monte Acuto ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum, damus et offerimus domino Deo et ecclesie Sancte Marie Valdis Laurae et domino abbati et monachis ibi Deo servientibus honorem nostrum proprium quem habemus in ipsa ribera de Gaia in loco vocato ad Sanctas Cruces. Est autem predictus honor in termino nostri castri de Monte Acuto. Advenit autem nobis per vocem parentum nostrorum et dominorum nostrorum. Terminantur autem supradictus honor, ab oriente in ipsa via que exit de Celma et transit per Sanctum Petrum de Gaia et ascendit per collum de Cabra; a meridie in ipso rivo de Rubio usque ad illam antiquitatem vocatam castrum de Frexe, de inde ascendit per illam serram sicut versantur aque usque ad illum torrentem qui discurrit in aqua ante ipsam antiquitatem de Vilar Redon; ab occiduo in ipsa aqua de Gaia et ultra ipsa aquam et quantum nos habemus vel habere debemus usque ad collum de Cabra; a parte vero circii in ipsa aqua similiter et in termino de Cabra. Supradictum quoque honorem sicut ab hiis supradictis terminis et afrontacionibus concluditur et terminatur cum omnibus suis pertinenciis cum aquis cum pratis et pascuis,

cum molinariis et rego cum resclosariis, cum arboribus cuiscunque generis, cum petris, selvis et garricis, cum prono et plano cum omnibus ad eundem honorem pertinentibus vel pertinere debentibus, sicut melius dici vel intelligi potest, damus nos supradicti Giraldus et Giraldus et Willelmus, et offerimus domino Deo et beatissime Virgini Marie in manu et potestate domini Petri, eiusdem loci abbatis, ceterorumque fratrum tam presentium quam futurorum ac de nostro iure in illorum tradimus dominium et potestatem cum omni integritate ad illorum proprium et francum alodium ad faciendum quicquid ibi vel inde facere voluerint ad honorem Dei et utilitatem predictae ecclesiae. Hanc autem nostre donacionis cartam, vel que ea significantur quicumque in toto vel in parte violare temptaverit iram Dei incurrat et quod fregerit in duplo componat ac deinde nostra donacio in eternum firma permaneat.

Quod est actum scilicet ·VI· idus augusti anno ab Incarnatione Domini ·C^o·LX°· post millesimum, ·XX°·III°· regni regis Lodovici iunioris.

Sig+num Geraldi Alamandi, sig+num Geraldi de Iorba, sig+num Willelmi de Monte Acuto, nos qui hoc donum facimus firmarique rogamus.

Sig+num Giraldi, scribe, qui hoc scripsi die et anno quo supra.

1. Creiem que la data dels ·VI· idus d'agost de l'any ·XXIII· del regnat del monarca franc Lluís el Jove, és a dir el 8 d'agost de 1159, és equivocada. Datarem per l'any de l'encarnació. El contingut, a excepció dels testimonis que hi manquen, és el mateix que el de 2 de juny de 1160. 2. Al marge superior, en tinta vermella: De honore loci de Sanctis Crucibus, i al marge lateral hi ha una anotació amb escriptura humanística del segle XVI que diu: Per aquest se pot provar que lo terme de Cabra no arriba al riu de Gayà ni dejus lo Pont d'Ermentera com ells pretenen y tots estos actes sien ben advertits.

1160, agost, 8

Guillem de Torroja, bisbe de Barcelona, dona el Camp de Santes Creus a l'abat de Valldaura.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 86v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 94, doc. 92.

Cit: FORT, El senyoriu...

Legimus a sanctis Patris traditum sanctisque divinis constitutionibus canonicè confirmatum ut quecumque domino offeruntur res ecclesie et oblaciones fidelium appellentur, que vero in nullis aliis usibus quam ecclesiasticis et christianorum indigencium²

fratrum non debent converti, quia vota sunt fidelium et precia peccatorum. Quapropter noticie cunctorum significare procuramus, qualiter ego, Guillelmus, gratia Dei, Barchinonensis sedis episcopus, cum consensu et voluntate canonicorum nostrorum, ob remedium animarum nostrarum et successorum nostrorum, damus pariter et tradimus et offerimus domino Deo et beate Dei genetrici Marie et in manu Petri, abbatis Sancte Marie Vallis Lauree, ceterorumque eiusdem fratrum, tam presentibus quam etiam futuris, totum ipsum honorem quod habemus vocem matris nostre ecclesie in comitatu Barchinone, in termino castri de Alba, in loco vocitato Sanctas Cruces, qui locus tocius istius honoris est situs super ripam fluminis de Gaia. Adveniunt supradicta omnia ecclesie nostre largitione fidelium sive aliquibus modis ac vocibus. Terminantur vero ab oriente in ipsa via que exit de Celma et transit per Sanctum Petrum de Gaia et ascendit ad collum de Cabra, a meridie in ipso rivo de Rubio, qui exit et vadit ad ipsam aquam de Gaia, qui rivis se tenet cum ipsa car<r>era que exit de Celma, ab occiduo in ipsa aqua de Gaia et ultra ipsam aquam, quantum ecclesia nostra et nos habemus vel aliquo modo habere debemus, a circum³ in ipsa aqua similiter et in termino de Cabra. Supradictum quoque honorem cum omnibus suis terminis et universis affrontacionibus et tenedonibus sive suis pertinenciis et cum universis tocius generis arboribus, simul cum omnibus suis adiacenciis et ipsum molendinum, cum suo rego et capud rego et cum aquis et aquaris et cum resclosariis et cum omnibus, que pertinent vel pertinere debent huic supradicto honore et prescripto molendino, et cum decimis et primiciis et cum omnibus que ad usum hominem pertinent et cum ingressibus et regressibus suis et cum pratis, aquis et pascuis, sicut melius dici vel intelligi potest, damus et tradimus et offerimus Deo et beate Dei genetrici⁴ Marie, in manu Petri, abbatis Sancte Marie Vallis Lauree, ceterorumque eiusdem fratrum tam presentibus quam futuris. Et de nostro iure et dominio in ius et dominium Sancte Marie Vallis Lauree et eiusdem abbatis cunctorum fratrum presencium et futurorum tradimus dominium et potestatem per⁵ proprium et franchum alodium ad laborandum et possidendum et expletandum, tenendum et habendum semper in sana pace ad omnem eorum voluntatem peragendam per secula cuncta. Quecumque ecclesiastica seculari⁶ sue persona hanc nostre donacionis paginam sue prave voluntatis studiis aliquo modo in toto vel in aliqua parte infringere voluerit nullomodo facere possit, set ea que infringere temptaverit in duplo componat et in anathematis vinculo permaneat, donec ad

satisfactionem perveniat et insuper hoc prescripta donacio firma et stabilis omni tempore perseveret.

Actum est hoc ·VI°. idus augusti anno ab Incarnatione Domini ·C^o.LX°. post millesimum et anno ·XXIII· regni regis Ledivici iunioris.⁷

Sig+num Guillelmi, episcopi.

+ Petrus, sacrista ·SS·. Sig+num Bertrandi de Mediani.

Sig+num Raimundi, comes.

Sig+num Bernardi de Mogoda, presbiteri. Sig+num Raimundi de Calidis. Sig+num Poncii, scribe. Sig+num Ademari, presbiteri. Berengarius de Palaciolo. Sig+num Berengarii de Lubricato. Sig+num Bernardi de Podio Alto. Sig+num Berengarii de Subirads. Sig+num Arberti de Castro Vetulo. Sig+num < >.⁸ Sig+num Berengarii de Bitulona.

Sig+num Guillelmi de Ollariis, qui hoc laudo et firmo.

Sig+num Arnalli, presbiteri, qui hoc scripsit cum literis rasis et emendatis in linea ·VI^a·, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, amb lletra vermella: De honore ac monasteri de Sanctis Crucibus. 2. a. indigentium. 3. Hi hauria de dir: a circio. a. també: circum. 4. a. Genetrices. 5. a. omet: per. 6. a. secularisve. 7. No coincideix l'any de l'encarnació amb el còmput del rei franc Lluís el Jove, segons aquest hauria de ser l'any 1159; acceptem l'any de l'encarnació. 8. Espai en blanc.

90

1160, desembre, 9

Pere de Saragossa fa donació a Santa Maria de Valldaura d'una vinya situada al terme d'Aldover.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 120.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 96, doc. 93.

Cit.: FORT, El senyoriu...

In Christi nomine. Ego Petrus de Cesaraugusta dono domino Deo et beate Marie de Vallis Lauree et domino abbati omnique conventui illius loci futuro et presenti unam vineam quam habemus in territorio Tortose, in loco vocitato Aldover. Supradictamque vineam dono pro anima uxoris mee et pro mea, cum terra et cum omnia arborea que intus sunt. Terminatur autem ab oriente in flumen Iberi, a meridie sive ab occiduo tam a circio in vinea Guillelmus Raimundi. Supradictam vineam cum istis supradictis terminis dono et concedo domino Deo et beate Marie et supradicto conventui ad omnem voluntatem eorum faciendum in perpetuum

per secula cuncta. Et trado eam cum suo iure et transfero in vestram potestatem. Siquis hoc fregerit sibi non liceat set in dupplo componat et postea hec donacio semper firma permaneat.

Que sunt facta ·v· idus decembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LX°·.

Sig+num Petri de Cesaraugusta.

Sig+num Poncii Gras. Sig+num Petri Merzerius.² Sig+num Guillelmi dez Truel. Sig+num Iohanni Ricardi, qui hanc cartam scripsi die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De honore de Aldover.* 2. *a. Merzarius.*

91

1160, desembre, 11

Guerau Alamany i la seva muller Saurina donen en feu a Ramon Amat i al seu fill Pere de Puig-roig dues terres a Puig-roig, a Olèrdola, dins els límits del castell de Ferran. Per aquesta donació reben la quantitat de trenta-sis morabatins.

A. AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 3. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 96, doc. 94.

Cit.: FORT, *El senyoritu...*

Sic notum cunctis quod ego Geraldus Ala[mandi et Saurina, uxor mea, et mei donamus tibi Raimundo Amadi et¹ filio Petro de Pugrog et tuis illam pe[sciam ter]re que est ante Pugrog in termino de Ferran. Et affrontat de oriente in prato Ferrandi usque in aqua que transcendit per eum; de meridie in carrera publica que pergit ad Vilafranca; ad occiduo in alodio de vobis susceptores; de circio in manso Sedis. Et donamus tibi alium campum que Reimundus Amad tenebat per me in fevum qui est subtus viam qui pergit ad Villafranca. Terminatur autem ab oriente in terra Raimundi Amat; de meridie in terra Geraldí Alaman; de occiduo in terra de Pugscedio;² de circio in carrera de Vilafranca. Quantum iste affrontaciones includunt et ambiunt ita donamus vobis et vestris omnia suscripta per feum.³ Et accepimus a vobis ·xxx·vi· morabetinos per hoc donum. Siquis hoc frengit in duplo componat.

Actum est hoc ·III· idus decembris anno ·M^o·C^o·LX°· ab Incarnato Dei filio.

Sig+num Geraldí Alamandi, sig+num Saurine, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus alios firmare rogamus. Sig+num Giraldi,

fili eorum. Sig+num Ermesendis. Sig+num Guillelmi de Claro Monte. Sig+num Arnaldi de Corneia.⁴ Sig+num Bernardi de Miraies. Bernardus, levita, qui hoc scripsit ·SSS·.

1. *Repetit et.* 2. a. Puigcedro. 3. a. feu. 4. a. Corneis.

92

1160, desembre, 22

Donació que fa Agnès, comtessa de Tarragona, juntament amb els seus fills Guillem i Ricard, al monestir de Santa Maria de Valldaura i a l'abat Pere, de les terres del Codony, d'una extensió equivalent a la que quatre parells de bous, per separat, poden llaurar durant un any. Aquestes terres estan situades a la dreta del riu Francolí.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 78.¹

a: UBINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 97, doc. 95.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In regis eterni nomine. Tam presentibus quam eciam futuris semper manifestum <sit> quod ego, Agnes, comitissa de Terragona, et filii mei Guillelmus et Ricardus et uxor ipsius Guillelmi, ob remedium anime mee et parentum meorum et pro eterna retribucione, dono et trado ac offero domino Deo et gloriose Virgini Marie de Valle Laurea et tibi Petro, eiusdem loci abbati, et universis fratribus tuis, presentibus et futuris ibidem Deo servituris, terram satis ad laborandum in terminio de ipso Codoyne, quantam quatuor iuga boum² in unoquoque anno divisim laborare potuerint de ipsa aqua de Franchulino, in antea versus occasum, cum terminis et afrontacionibus suis, cum aquis, pascuis, cum introitibus et exitibus suis integriter iuxta Franchulinum, et quod ibi volueritis, ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem omnipotentis Dei et ecclesie eiusdem Beate Marie. De meo iure in ius et dominium trado ut habeatis omni tempore per vestrum proprium alodium, secure et libere omni tempore in sana pace possidendum ad quod ibi vel exinde facere volueritis ad vestram voluntatem sine vinculo ac blandimento ullius hominis vel femine, cum pertinentiis suis integriter sine enganno. Siquis hoc donum mee donacionis disrumpere vel inquietare voluerit, nullo modo facere possit, set supradicta omnia in duplo componat cum omni sua melioracione et insuper hoc donum perhenniter maneat firmum.

Actum est hoc ·XI· kalendas ianuarii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LX°, anno quoque ·XX°·III°· regni Ledoyci, iunioris.

*Sig+num Agnetis, comitisse, que hanc cartam scribere iussit.
Sig+num Guillelmi, filius eius. Sig+num Ricardi, fratris eius.
Sig+num Roberti.*

Sig+num Bernardi, presbiteri ac capellani Sancte Marie, matris Domini, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Agnetis, comitisse Terrachone.* 2. *a. bovum.*

93

1160, desembre, 22

Donació que fa Guillem de Claramunt a l'abat Pere de Santa Maria de Valldaura de les terres del Codony.

[A]: Original perdut.

B: *BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 78v.¹*

a: *UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 98, doc. 96.

Cit.: FORT, El senyoriu...

In Regis Eterni nomine. Tam presentibus quam etiam futuris sit semper manifestum quod ego, Guillelmus de Claro Monte, ob remedium anime mee et parentum meorum et pro eterna retribucione, dono et trado ac offero domino Deo et gloriose Virgini Marie de Valle Laurea et tibi Petro, eiusdem loci abbati, et universis fratribus tuis, presentibus et futuris, ibidem Deo servituris, terram satis ad laborandum in termino de ipso Codoyne,² quantum quatuor iuga boum³ unoquoque anno divisim laborare poterint de ipsa aqua de Franculino in antea versus occasum, cum terminos et afrontationibus suis, cum aquis, pascuis, cum introitibus et exitibus suis integriter iuxta Franculinum, et quod ibi faciatis molendinum cum omnibus suis utensilibus si ibi construere illum volueritis, ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem omnipotentis Dei et ecclesie eiusdem Beate Marie. De meo iure in ius et dominium vestrum trado, ut habeatis omni tempore per vestrum proprium alodium, secure et libere, omni tempore in sana pace possidendum ad quod ibi vel exinde facere volueritis ad vestram voluntatem sine vinculo ullius hominis vel femine, cum pertinenciis suis integriter. Siquis hoc donum mee donacionis disrumpere vel inquietare nullo modo facere possit, set supradicta omnia in duplo componat, cum omni sua melioracione, et insuper hoc donum perhenniter maneat firmum.

Actum est hoc ·XI°· kalendas ianuarii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LX°·, anno quoque ·XX°·III°· regni Ledoyci, iunioris.

Sig+num Guillelmi de Claro Monte, qui hanc cartam scribere iussit.

Sig+num Geraldí Alamanni. Sig+num Bertrandi de Canals. Sig+num Artaldi de Canals. Sig+num Petri de Podio Roi. Sig+num Dalmacii de Iunidia.⁴ Guillelmus, Dei gratia, Gerundensis ecclesie episcopus ·SS·.

Sig+num Arnalli, presbiteri, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Claromonte.* 2. a. Codony. 3. a. bovum. 4. a. Dalmatii de Invidia.

94

1161, febrer, 17

Guillem de Torroja, bisbe de Barcelona, concedeix l'exempció del pagament del delme, que el monestir de Santa Maria de Valldaura havia de satisfer a l'església de Sant Pere de Vilademàger, per les terres i possessions que els monjos tenien a Ancosa i altres llocs del terme d'aquesta parròquia.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 23v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 99, doc. 97.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Apostolicis instruimur documentis et sanctorum Patrum auctoritatibus edocemur, ut de agriculturis et laboracionibus quas religiosi viri cum propriis expensis faciunt, nullus ab eis decimas accipere debeat. Hac auctoritate premonitus ego, Guillelmus, gratia Dei, Barchinonensis episcopus, concedo et auctorizo domino Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree et Petro, venerabili eiusdem loci abbati, fratribusque eius, tam presentibus quam futuris, in perpetuum, omnem illam partem decimarum quam ecclesia de Villa de Mager solita fuit accipere vel debuit habere in toto illo vestro honore, quem habetis et tenetis vel in antea Deo dante habere puteritis in tota ipsa parrochia Sancti Petri de Villa de Mager. Est autem supradictus honor unde partem nostram decimarum vobis concedimus in predicta parrochia Sancti Petri in loco qui dicitur Ancosa et in aliis pluribus locis. Hanc igitur donacionem vobis facimus cum assensu et voluntate Petri, Barchinonensis sacriste,

supradicte parrochie capellani, et aliorum sociorum nostrorum, statuentes sub anathematis vinculo ut nullus clericus vel laicus in hac nostra donacione aliquid ulterius requirere vel erigere audeat. Quicumque vero hoc donum intuitu pietatis et religionis a nobis factum in toto vel in parte dirrumpere temptaverit iram Dei incurrat et tandiu excomunicacioni subiaceat, donec ut reus sacrilegii² canonice satisfaciatur.

Factum est hoc ·X·III· kalendas marcii anno Dominice Incarnacionis ·M^o·C^o·LX°.

Sig+num Guillelmi, Barchinonensis episcopi. + Petrus, sacrista ·SS·.

Petrus, monachus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Turre Rubea, Barchinonensis episcopi. Al marge lateral dret hi ha la següent anotació amb lletra cursiva, del segle XVIII: és la part del delme de Ancosa que la iglésia de Vilademàger acostumava rebre; se és donada al monestir en lo any 1160 per lo senyor bisbe de Barcelona, ab lo consentiment de Pere, sacristà de Barcelona y de la parròchia de Vilademàger capellà. 2. a. sacrilegium.

95

1161, març, 22

Bernat de Riudefoix i la seva muller Berenguera venen a Valldaura la torre de Valldossera, amb l'església que hi ha edificada, amb tots els alous conreats i sense conrear, amb els delmes i les primícies, i tot el que hi hagi per cent vint morabatins d'or ajadins. Aquesta propietat l'han heretat del seu avi Bertran Ot i de la seva àvia Rotlenda, els quals l'havien comprat a Ramon Berenguer, comte de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 35v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 100, doc. 98.

Cit.: FORT, El senyoriu...

PAPELL, "El domini..."

Notum sit cunctis quod ego, Bernardus de Rivo Fodexio, et uxor mea, Berengaria, vendimus Deo et gloriose Virgini Marie et domui sue de Valle Laurea et dompno Petro, eiusdem loci abbatis, et fratribus suis presentibus et futuris, alodium nostrum proprium, scilicet, ipsam turrin de Valle Orsera, cum ecclesia, que ibidem est hedificata, cum omnibus alodiis cultis et incultis, cum decimis et primiciis, et cum omnibus ad eandem turrin pertinentibus, sicut melius Bertrandus Otonis, avus meus, et uxor sua, Rodlendis, melius habuere et adquisiere a domno Raimundo Berengarii, Barchi-

nonensium comite et marchione. Est namque prephatum alodium in Barchinonensi comitatu, in terminio Montis Acuti. Terminatur autem ab orientis parte in alodio Bernardi Willelmi, olim defuncti, a meridie in turri de ipsa Figera, a circio in alodio Bernardi Levegelli, ab occiduo in strada publica, qua itur ad kastrum. Quantum iste affrontaciones includunt, circumeunt² atque ambiunt, cum introitibus et exitibus suis integriter, cum omnibus ad eandem turrin pertinentibus, sicut melius habemus, tenemus et habere debemus, ut melius dici vel intelligi potest, ad utilitatem prefate domus de Valle Laurea et fratrum suorum, de nostro iure in ius et dominium suum tradimus ad suum proprium alodium³ liberum et franchum, ad quod ibi vel exinde fratres ipsius domus facere voluerint sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Et convenimus⁴ Deo et predictae domui de Valle Laurea et fratribus eiusdem loci de iam dicta vendicione esse garrentis⁵ et defensores contra cunctos homines vel feminas⁶ sine engan, tam nos quam illi qui honori nostro succederint. Accepimus quoque pro hac vendicione de helemosinis eiusdem domus ·cx· moabetinos, bonos aiadinos in auro sine engan et de isto precio nichil apud vos remansit in debito. Et est manifestum. Siquis hoc disrumpere presu<m>perit nil valeat, set supradicta in duplo componat, et insuper hoc vendicio omni tempore maneat firma.

Actum est hoc ·xi· kalendas aprilis anno ·xxiiii· regni Ledoyci, iunioris.

Sig+num Bernardi de Rivo Fodexio, sig+num Berengarie, uxoris eius, sig+num Bernardi, filii eorum, sig+num Bernarde, filie eorum, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Geralli. Sig+num Raimundi, fratrum predicti Bernardi de Rivo Fodexio, qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Mironis Willelmi de Turredellis. Sig+num Guillelmi de Orta. Sig+num Petri Estirati. Sig+num Bernardi Marcucii. Sig+num Willelmi de Alfodio. Sig+num Berengario de Prato.⁷ Sig+num Willelmi de Scala.

Petrus, sacrista, ·SS·. Sig+num Geralli Alamanni.⁸ Sig+num Willelmi, Barchinonensis episcopi, +.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en lletra vermella: Bernardi de Rivo de Fodexio.* 2. a. circumeunt. 3. a. alodimus. 4. a. convenimis. 5. a. garrentis. 6. a. femina. 7. a. Prats. 8. a. Alamani.

96

1161, abril, 2

Pere, sagristà de la seu de Barcelona, dona en franc i lliure alou, a l'abat Pere de Santa Maria de Valldaura, l'alou de la seva propietat, d'extensió una parellada de terra, que havia comprat a Pere de Sanaüja, situat al terme de Barcelona i prop del mas del difunt Pons Bernat Rossell, el qual limita, a orient, amb l'alou del jueu Benvenist, al nord i al sud, amb l'estrada romana i el torrent i, a ponent, amb l'alou de Bernat Marcús.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 15.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 101, doc. 99.

Cit.: FOLCH, "Notícia històrica...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats...", p. 185-199.

PAPELL, "El domini...".

In Christi nomine. Ego Petrus, Barchinonensis sacrista, ob remedium anime mee et parentum meorum, dono et offero domino Deo et ecclesie Beate Marie de Valle Laurea et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, alodium meum proprium, scilicet, pariliatam unam terre quam comparavi de Petro de Sanauga, in territorio Barchinone, prope mansum qui fuit Poncii Bernardi Rosselli. Terminatur autem ab oriente in alodio Benvenisth iudei, a meridie et a circio in ipsis stratis et in torrentibus, ab occiduo in alodio Bernardi Marcutii. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur prefata pariliata terre, cum introitibus et exitibus suis, integriter dono et offero Deo et predicte ecclesie eiusdem Sancte Marie de Valle Laurea, ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem eiusdem ecclesie. De meo iure in ius et dominium omnipotentis Dei et ipsius ecclesie in manu dompni Petri, abbatis, et fratrum suorum, presentium et futurorum, trado ad suum proprium, plenissimum, liberum et franchum alodium ad quod ibi vel exinde fratres ipsi loci facere voluerint, sine vinculo ullius hominis vel femine. Siquis hoc dirumpere presumpserit, nil valeat, set supradicta in duplo componat, et insuper hoc donum omni tempore maneat firmum.

Actum st hoc ·IIII· nonas aprilis anno ·XXIIII· regni Ledoyci iunioris.

Petrus, sacrista, ·SS·.

Sig+num Bertrandi de Mediano. Sig+num Ademari, presbiteri. Sig+num Petri Estirati. Sig+num Raimundi, primicherii. Sig+num

Willelmi, Barchinonensis, episcopi +. Sig+num Raimundi de Calidis. + Berengarius de Palaciolo. Sig+num Pontii de Milgrato. Sig+num Martini.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

97

1161, maig, 31

Guillem Ramon, dapifer, juntament amb els seus fills Guillem i Ramon, per remei de la seva ànima i la dels seus parents, dona i ofereix a Déu, a Santa Maria de Valldaura, i a l'abat Pere, l'hort amb tot el que hi ha situat sota la Pedrosa, al terme de Castellar del Vallès, a la parròquia de Sant Esteve.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 1v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 102, doc. 100.

Cit.: FORT, El senyoriu...

In nomine sancte et individue Trinitatis. Omnibus sit manifestum qualiter ego, Willelmus Raimundi, dapifer, una cum filiis meis Willelmo atque Raimundo, ob remedium anime mee et parentum meorum, dono et offero domino Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree in manu Petri, venerabilis² eiusdem loci abbatis,³ et totius ipsius conventus, ortum meum proprium cum omnibus pertinentiis et affrontacionibus suis, cum ingressibus et egressibus suis, cum aquis et aquaris ductibus, cum omnibus ad se pertinentibus vel pertinere debentibus, sicut ego melius habeo vel habere debeo. Est autem predictus ortus in comitatu Barchinone, in termino de Castelar, in parrochia Sancti Stephani, subtus ipsa Petrosa. Affrontat atque a parte orientis in ipsa Petrosa, a parte circii in alodium Sancti Cucuphatis, que tenet Arbertus de Petra, ab occidente in ipso alveo Rivipollis et in alodium Sancti Laurencii, de meridie in alodium quod fuit Arberti Berengarii, que tenet Willelmus Sancti Martini. Sicut istis terminis concluditur et terminatur, sic ego Willelmus Raimundi, dono supradictum ortum prefate ecclesie et eius servientibus, presentibus vel futuris, ad de meo iure in illorum trado dominium et potestatem, sine meo meorumque retentu, ad faciendum quicquid ibi vel inde melius facere disposuerint ad utilitatem ipsius ecclesie. Quod,⁴ in toto vel in parte, quicumque infringere vel dimovere temptaverit in iram Dei incurrat et post duplam compositionem hec escriptura firma stabilisque permaneat in perpetuum sine fine.

*Actum est hoc pridie kalendas iunii anni Domini ·M^o·C^o·LX°·I^o,
anno autem regni Ledoyci regis iunioris.*

*Sig+num Willelmi Raimundi, qui hoc donum facio firmarique
rogo. Sig+num Willelmi, filii eius. Sig+num Raimundi de Montecada.
Sig+num Bernardi, presbiteri, qui hanc cartam scripsit die et
anno quo supra.*

1. Al marge lateral esquerre amb lletra posterior, probablement del segle XVIII: secundus
abbas. 2. a. venerabili. 3. a. abbati. 4. a. <si>.

98

1161, juny, 19

*Bernat de Tort, arquebisbe de Tarragona, amb el consell i la voluntat
de tots els canonges de la catedral, dóna perpètuament una part
dels delmes del castell de Montoliu a Guillem de Claramunt.
També li fa donació perpètua de dotze sextaris d'ordi, mesura
de Tarragona, que haurà de rebre cada any per la Mare de Déu
d'Agost. Li imposa la condició que com a vassall de la mitra
li haurà de guardar fidelitat, a ell i a l'església de Tarragona,
prestar-li l'auxili contra els seus enemics —a excepció del comte
de Barcelona i de Ramon Folc de Cardona, els seus senyors
naturals—, i en cap cas mai no podrà vendre ni pignorar els
béns que li ha donat sense el seu permís i el dels seus canonges.*

[A]: Original perdut.

B. AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María.
Carpeta 2758, núm. 4. Traslát (*Hoc est translátum quod ab originali suo per
alfabetum diviso fideliter est translátatum*¹) fet el 6 de març de 1230 (*Signum
+ fratris G[uilllelmi] Traver, cellerari medii, testis huius translati. Sig(signe)num
fratris Arnaldi, scribe, testis huius translati. Frater Berengarius Dezcanos,
presbiter et monacho hoc translátum et hoc sig+num fecit pridie nonas marci
anno Domini ·M^o·CC^o·XX°·IX°.*)

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 103, doc. 101.

*In Christi nomine. Sit notum cunctis presentibus atque futuris
quam ego Bernardus, Dei dignacione Tarrachonensis archiepiscopus,
consilio et voluntate cononicorum ecclesie Sancte Tecele dono tibi
Guillelmo de Claromonte quandam partem ipsarum decimacionum²
que sunt infra terminum de Monte Olivo, sicut ascenditur ab ipso
Mulnare³ et pervenit in ipsam via que transit infra Gontard et
Tapiolas, et per eandem viam et per ipsam serram sicut aque vergunt
versus Gaianum, pervenitur sub ipsam Madrigeram altera et
revertitur sub ipso manso de Renaldo et sic per directum vadit in
Gaianum. De his omnibus que concluduntur sive comprehenduntur*

infra predictos terminos damus tibi et proieni tuae decimaciones ad fevum. Propter hec damus similiter tibi ad fevum infra territorium⁴ Terrachone ·xii· sextarios ordeï ad directam mensuram Terrachone per unumquemque annum in festivitate Beate Marie que celebratur mediante augusto. Supradictam si quidem donacionem facimus tibi supradicte Guillelmo et posteritati tue ut habeas eam per nos tu et posteritas tua et per ecclesiam Sancte Teclæ et per successores nostros archiepiscopos ad servicium et fidelitatem nostra et ecclesie nostre et successorum nostrorum. Supradictam etiam donacionem eo tenore facimus tibi Guillelmi iam dicto ut de supradicto beneficio nostro non possis aliquid dare, impignorare vel in aliud dominium transferre absque nostro consilio successorumque nostrorum. Propter supradictum beneficium quod tu Bernardus, Terrachone archiepiscopus, facis mihi et proieni mee, convenio ego, prephatus Guillelmus de Claromonte, tibi et ecclesie Sancte Teclæ et successoribus tuis quod sim tuus fideliter homo et successorum tuorum et ecclesie Sancte Teclæ, et quod adiuventem⁵ per bona fidem sine engan et successoribus tuos habere, tenere et defendere omnem tuum honorem et ecclesie Sancte Teclæ, quam hodie habetis et deinceps habituri estis quam cunctos homines et feminas excepto comite Barchinonensi et Raimundo Fulchone dominis meis, salvo tamen nostro iure quod habeo vel habere debeo in alodio de Coctano et de Monteolivo.

Actum est hoc apud Tarrachone ·xiii· kalendas iulii in anno Dominico Incarnationis ·M^o·C^o·LX°·I^o· regni regis Lediuvici iunioris ·xx^o·III°·.

Sig+num Bernardi Tarrachonensis archiepiscopi.

Sig+ Raimundi, presbiteri Mironis.

Sig+ Raimundi, presbiteri. Ego Geraldus, presbiter Terrachone canonicus ·SSS·. Ego Raimundus, sacerdos ecclesie sancte Teclæ canonicus S. Sig+num Iohannis presbiteri atque canonici. Sig+num Arnaldi, presbiteri canonici.⁶ Sig+num Petri, canonici. Ego Berengarius, subdiachonus (signe). Sig+num Geraldi Alamandi. Sig+num Bertrandi de Canalibus. Sig+num Arnaldi de Vivario. Sig+num Petri de Podio Rubeo.

Sendredus, notarius Tarrachonensis, hoc scripsit die et anno quo (signe) supra.

1. a. translatum. 2. a. decimarum. 3. a. mulnar. 4. a. terminum.
5. a. adiuvem. 6. a. omet aqest personatge.

99

1161, setembre, 4

Debitori que Joan de Mocina signa a favor de Bernat de Sant Ponç pel valor de vint-i-un morabatins d'or, lupins i ajadins, de bon pes, els quals haurà de tornar la propera Pasqua del Senyor. En Guillem de Trull n'és el fiador.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 120.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 104, doc. 102.

Sit notum cunctis quod ego Iohannes de Mocina debeo tibi Bernardo de Sancto Poncio et uxori tue et tuis ·xx· et ·i· morabetinos bonos lupinos vel aiadinos boni auri et recti ponderis, quos convenio vobis persolvere ad Pascha Domini primum veniens, de quibus dono vobis fidutiam et donatorem sine engan Guillelmum dez Trul, cum me et sine me, ut de quanto in me falliretis persolvat vobis et vestris ad predictum terminum.

Actum est hoc pridie nonas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·c^o·LX°·I^o·.

Sig+num Iohannis de Mocina. Sig+num Guillelmi de Trul. Nos qui hoc firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Iohannis de Narbona. Sig+num Guillelmi Pecuz. Sig+num Geraldí de Lemoies.

Sig(signe)num Crispini, qui hoc scripsi sub die et anno ut supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Iohannes de Mocina.

100

1162, juny, 1

Gilbert Anglès dóna a l'abat Pere i al monestir de Santa Maria de Valldaura les seves cases de Tortosa, situades davant l'església de Sant Jaume, al costat del forn del comte de Barcelona, i l'hort que té a mitges amb Arbert de Castellvell, plantat d'oliveres i altres arbres fruiters, i també la vinya i la terra on és plantada, a la vora del riu Ebre.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 104v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 105, doc. 104.

Cit.: FORT, El senyoriu...

PAPELL, "El domini..."

In Dei eterni regis nomine. Ego Guilabertis Engles, ob remedium anime mee et in remissionem peccatorum meorum, laudo, concedo et dono et offero domino Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree et Petro abbati² eiusdem loci et fratribus eiusdem loci, tam presentibus quam futuris, totum illum meum honorem, quam ibi dimisi in meo testamento, scilicet, domos meas in quibus habito, cum omnibus earum pertinenciis, quas habeo in Dertosa ante ecclesiam Sancti Iacobi, iuxta furnum Barchinonensis comitis, et illum ortum, cum olivariis et arboribus diversi generis, sicut tenet ab orto Raimundi de Copons, usque ad ortum Arberti de Castro Vetulo, simul cum mea medietate eiusdem Arberti de Castro Vetulo, cum suis pertinenciis et ipsam vineam, cum terra in qua est fundata, quam habeo iuxta flumen Iberi. Qui ortus meus proprius prenominatus terminatur ab oriente in ipsa plathea³ et a meridie in prenominato orto, qui est meus et Arberti de Castro Vetulo, ab occiduo in ipsa carrera de ipsa montanea,⁴ simul cum olivariis meis que sunt supra vineam Berengarii Rubei, a circio in orto Raimundus de Copons. Iam dicta vinea terminatur ab oriente in flumine Iberi, a meridie in vineam Bernardi Dalmacii, ab occiduo in vinea Willelmi Cor, a circio in vinea Petri Guillelmi. Sicut a prephatis terminis concluditur et terminatur prefatus ortus et vineam simul cum illis meis domibus et cum mea medietate, quam habeo in prefato orto Arberti de Castro Vetulo, cum introitibus et exitibus suis, integriter dono et offero Deo et predicte ecclesie Sancte Marie et abbati et fratribus suis presentibus et futuris ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem suam. De meo iure in ius et dominium suum trado ad suum proprium alodium liberum et franchum ad quod ibi vel exinde facere voluerint sine vinculo ullius hominis vel femine. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hoc donum perhenniter maneat firmum.

Actum est hoc kalendas iunii anno ·xxv· regni Ledoyci, iunioris.

Sig+num Guiliberti Angles, qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Guillelmi, Barchinonensis episcopi +. Sig+num Bernardi Marcucii. Sig+num Petri Arnalli. Sig+num Petri Estirati. Sig+num Guillelmi Catalani.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris⁵ qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior; en tinta vermella: De honore eiusdem Guilaberti; abbate.* 2. *a. Plathea.* 3. *a. Montanea.* 4. *a. omet: scriptoris.* 5.

101

1162, agost, 5

Aimeric de Perusa, per remei de la seva ànima i per la seva eterna salvació, dona a Déu i a Santa Maria de Valldaura el mas amb una feixa que havia comprat a Guillem Pere de Sants i a la seva muller Guisla, a les Llanes, amb totes les seves pertinences; i també l'alou, que va adquirir a Guillema, muller de Pere Aícar, i als seus fills, situat als Banyols, a prop del riu Llobregat. Posa com a condició que sigui considerat familiar del monestir per tal de poder rebre el béns espirituals com a germà i com un monjo més de la comunitat, en vida i després de mort.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 19.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 106, doc. 105.

Cit.: FOLCH, "Notícia històrica...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials...", p. 185-199.

PAPELL, "El domini...", p. 191-253.

Ad honorem omnipotentis Dei et gloriose Virginis Marie. Ego, Aimericus de Perusia, libenti animo et bona voluntate, ob remedium anime mee et pro eterna retributione, dono et offero Deo et Sancte Marie Vallis Lauree, alodium meum proprium, scilicet, ipsum meum mansum, cum suis pertinentiis et cum ipsa feixa terre, que est super eodem manso, sicut melius emi de Willelmo Petri de Sants et de uxore sua, Guilia, ad ipsas Lannas, et ipsum alodium, quod emi de Willelma, femina, uxore Petri Aicardi et de infantibus suis, in Bagneolis, prope flumen Lupricati. Est autem prefatus honor in territorio Barchinone, in parrochia Sancte Eulalie Provinciane, in predictis locis. Et terminatur autem prefatus mansus, cum suis pertinentiis, ab oriente in alodio Berengarii de Serriano, a meridie in littore maris, ab occidente in alodio Arnalli Petri de Sants, a circio in strata publica. Ipsa quoque feixa terre terminatur ab oriente in alodio Berengarii de Canals, a meridie in carrera, ab occiduo in alodio de Petri de Agello et Bernardi, a circio in alodio Arnalli Gonalgaudi et Bernardi. Aliud vero alodium terminatur ab oriente in alodio quod fuit Willelmi Raimundi Ferrarii, a meridie in strata publica, ab occiduo similiter in strata publica et in alodio sacriste Barchinonensis ecclesie, a circio in via et in alodio quod fuit Bernardi Mironis et Arnalli Mironis, fratris eius, quod est super ipsam viam. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur totus iste prenomiatus honor, cum introitibus et exitibus suis integriter, dono

et offero Deo et Sancte Marie Vallis Lauree et Petro, eiusdem loci abbati, et monachis suis presentibus et futuris ibidem Deo servientibus ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem eiusdem loci. De meo iure in ius et dominium suum trado ad suum proprium plenissimum liberum et franchum alodium ad quod ibi vel exinde abbas et conventus eiusdem loci facere vuluerint, sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo retentu. Ego quoque Petrus, prefatus abbas, et conventus ipsius loci, propter helemosinam et donacionem, quam tu Aimericus domui nostre superius facis, recipimus per fratrem et per participem nostrum in omnibus orationibus et beneficiis domus nostre in vita et in morte et² annuatim in ecclesia nostra aniversarium tuum celebretur, tanquam de me ipso. Siquis hoc disrumpere presumpserit nil valeat set supradicta in duplo componat et insuper hoc donum omni tempore maneat firmum.

Actum est nonas augusti anno ·xxvi· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Aimerici de Perusia, sig+num Willelmi Aimerici, filii eius, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Petri Estirati. Sig+num Bernardi Marcucii. Sig+num Petri Arnalli. Sig+num Petri Sabater.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Aimerici de Perusia.*   2. *a. omet: et.*

102

1162, desembre, 31

Arnau Pere de Sants i la seva muller Ermessèn venen a Esteve de la Roca l'alou que tenen als Banyols, al terme i territori de la ciutat de Barcelona, per vuitanta morabatins ajadins de bon pes en or.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 21.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 108, doc. 106.

Cit.: FOLCH, "Notícia històrica...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials...", p. 185-199.

Sit notum cunctis quod ego Arnallus Petri de Santis et uxor mea Ermessendis vendimus tibi Stephano de ipsa Roca alodium nostrum proprium, cum domibus et cum omnibus suis pertinenciis, simul cum introitibus et exitibus suis integriter, quod habemus in territorio Barchinone, in Bagneolis. Advenit quoque michi Arnallo Petri per vocem genitorum meorum et per alias quaslibet voces mee,

vero, uxori per suum sponsalicium et per suum decimum aliisque modis et vocibus. Terminatur autem ab oriente in alodio Sancte Marie Vallis Lauree, quod ibi dedit Aimericus de Perusia pro anima sua, a meridie in ipsa via et in alodio Willelmi de Agello, ab occiduo in alodio regularium Terracie, a circio in alia via publica. Sicut a predictis terminis concluditur et terminatur predictum alodium cum suis pertinentiis et cum omnibus in se habentibus, sic totum ad integrum vendimus tibi predicto Stephano et tuis, ac ut melius dici vel intelligi potest, ad tuum salvamentum. De nostro iure in tuum tradimus dominium et potestatem ad tuum proprium, plenissimum, liberum et franchum alodium, secure et libere et in sana pace omni tempore possidendum ad quod ibi vel exinde facere volueris ad tuam voluntatem, sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Accepimus a te pro hac venditione ·LXXX· moabetinos, bonos aiadinos in auro sine engan, et de isto precio nichil apud te remansit in debito. Et est manifestum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et in super hec vendicio omni tempore maneat firma.

Que est acta ·II· kalendas ianuarii anno ·XXVI· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Arnalli Petri de Santis, sig+num Ermessendis, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus. Sig+num Iohannis Selvain, qui hoc laudo et firmo.

Sig+num Raimundi Simeonis. Sig+num Petri Burrulli. Sig+num Aimerici de Perusia. Sig+num Berengarii de Terracia. Sig+num Petri Estirati. Sig+num Petri Poncii. Sig+num Petri Arnalli. Sig+num Geralli, presbiteri (signe).

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

103

1163, gener, 3

Esteve de la Roca, perquè Déu li perdoni els pecats, dóna a Santa Maria de Valldaura el seu cos, la seva ànima i tot l'alou, amb les cases i altres pertinences, que va comprar a Arnau Pere de Sants, als Banyols, al terme i territori de la ciutat de Barcelona. Pacta amb l'abat que en el supòsit que volgués entrar com a monjo al monestir sigui rebut com un membre més de la comunitat cistercenca, tant en vida com després de mort.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 18v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 109, doc. 107.

Cit.: FOLCH, "Notícia històrica...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials...", p. 185-199.

PAPELL, "El domini...", p. 191-253.

In Dei nomine, ego, Stephanus de ipsa Rocha, ut Deus propicietur peccatis et negligentiis meis, dono et offero Deo et Sancte Marie Vallis Lauree, corpus meum et animam et totum illud meum alodium, cum domibus et cum omnibus suis pertinentiis, quod comparavi de Arnallo Petri de Santis et de uxore sua Ermessendi, in territorio Barchinone, in Bagneolis, sicut in mea carta emptionis continetur. Quod alodium cum suis pertinenciis terminatur ab oriente in alodio eiusdem Sancte Marie, quod ibi dedit Aimericus de Perusia, pro anima sua, a meridie in via et in alodio Willelmi de Agello, ab occiduo in alodio regularum Terracie, a circio in alia via publica. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur predictum alodium, totum ad integrum, cum omnibus in se habentibus simul cum introitibus et exitibus suis integritur dono et offero Deo et Sancte Marie de Vallis Lauree et Petro, abbati eiusdem loci, et monachis suis, presentibus et futuris, ac ut melius dici vel intelligi potest, ad utilitatem Sancte Marie et monachorum suorum, trado in ius et dominium suum ad suum proprium plenissimum liberum et franchum alodium, ad quod ibi vel exinde abbas et monachi sui facere voluerint, sine vinculo illius hominis vel femine et sine ullo retentu et quacumque² hora voluero abrenunciare huic seculo recipiat me abbas eiusdem loci per fratrem et per monachum eiusdem loci in vita et in morte. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hoc donum perhenniter maneat firmum.

Actum est hoc ·III· nonas ianuarii anno ·XXVI· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Stephani de ipsa Roca, qui hoc laudo et firmo firmarique rogo.

Sig+num Aimerici de Perusia. Sig+num Petri Burrulli. Sig+num Petri Sabater. Sig+num Berengarii de Terracia. Sig+num Petri Arnalli. Sig+num Geralli, presbiter (signe). Sig+num Petri Poncii.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De oblacione honoris Stephani de Rocha. 2. a. cuaquumque.

104

1163, gener, 20

Ermessèn i el seu marit Ramon Riquer venen a Pere Maceller i a la seva esposa Marta l'alou, amb els olivers i la resta d'arbres que van heretar dels seus avantpassats, situat a la parròquia de Sant Andreu del Palomar, a la partida del coll de Ramonet, per onze sous de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 6.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 110, doc. 108.

Cit.: PAPELL, "Les propietats territorials..."

Sit notum cunctis quod ego Ermessendis Richeria¹ et maritus meus Raimundus vendimus tibi Petro Macellario et uxori tue Marte et vestris alodium nostrum proprium, cum olivariis et arboribus, cum introitibus et exitibus suis integriter, quod per vocem genitorum nostrorum habemus in territorio Barchinone, in parrochia Sancti Andree de Palomar, in loco nominato collo de Romaneto. Terminatur ab oriente in alodio quod fuit Girberti Atonis et angoua Sancti Iohannis de Orta, a meridie in terra que fuit Marie Arnalli et Girberti Isarni, a circio in alodio Sancti Iohannis et filiorum Isarni Suniarii, ab occiduo in terra Sancti Iohanni et Girberti Atonis et in ipso Aragaio. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur predictum alodium, cum arboribus et olivariis, vendimus vobis et vestris ac ut melius dici vel intelligi potest ad vestrum salvamentum. De nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium alodium, ad quod ibi vel exinde facere volueritis ad vestram voluntatem sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro retentu. Acepimus a vobis pro hac venditione ·XI· solidos denariorum Barchinone. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper venditio omni tempore maneat firma.

Actum est hoc ·XIII· kalendas februarii² anno ·XXVI· regni Ledoyci iunioris.

Sig+<num> Ermessendis Richeria,³ sig+<num> Dominici, sig+<num> Petri, filiorum eius, sig+<num> Raimundi, sig+<num> Marie Richera, qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+<num> Bernardi Mardon.⁴ Sig+<num> Raimundi de Cidron.⁵

Sig+num Petri Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Richiaria. 2. a. febroarii. 3. a. Richiaria. 4. a. Mardoï. 5. a. Cidroï.

105

1163, maig, 25

Robert Hug i la seva muller Sibil·la venen a Burguet i als seus descendents la meitat de les cases, de la torre, del corral i de l'hort tancat amb els arbres. Aquestes propietats, situades a Barcelona a la cort comtal, les havia rebut en herència Sibil·la del seu avi i pare Bernat Ramon i Bernat Murrut, respectivament.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 8v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 111, doc. 109.

Cit.: PAPELL, "Les propietats territorials...".

Sit notum cunctis quod ego Rotbertus Ugonis et uxor mea Sibilia vendimus tibi Burgeto et tuis nostram medietatem omnium ipsarum domorum et turre et curtalis et orti, cum arboribus diversi generis et parietibus in circuitu, que fuerunt Bernardi Raimundi et filii eius Bernardi Murruti, sicut melius per vocem predictae uxoris mee habemus cum te in burgo Barchinone, ad ipsam Curtem Comitalem. Advenerunt quoque mihi Sibilie paterna voce sive materna et fratrum meorum. Terminantur autem hec omnia ab oriente in ipso Calle Merdantiani, a meridie in Calle qui intrat ante portam predictarum domorum et in ipso ferragenali Petri Ricardi et Arnalli Petri, militis, qui fuere condam, ab occiduo in antiquis archibus et in alodio Berengarii de Cheralto, a circio in eodem alodio Berengarii de Cheralto et in orto Bernardi Corrigiarii et in domibus que¹ fuerunt Iohannis de Ariga. Sicut ab istis terminis concluduntur et terminantur prephate domus cum turre et ferragenali et orto et parietibus et cum omnibus earum pertientiis, simul cum introitibus et exitibus suis integriter, sic nostram medietatem integriter vendimus tibi et tuis ac ut melius dici vel intelligi potest ad tuum salvamentum. De nostro iure in tuum tradimus dominium et potestatem ad tuum proprium plenissimum liberum et franchum alodium secure et libere et in sana pace omni tempore possidendum ad quod² ibi vel exinde facere volueris ad tuam voluntatem sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro retentu. Accepimus a te pro hac venditione pelles unas vaires novas coopertas de purpura et ·II· cisclatones bonos et ·II· pelliceas rubeas bonas. Et est manifestum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hec venditio omni tempore maneat firma.

Que est acta ·VIII· kalendas iunii anno ·XXVI· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Rotberti Ugonis, sig+num Sibilie, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Ceidonis³ de Gavano, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Willelmi Aimerici. Sig+num Petri Arnalli. Sig+num Bernadi Capudvobis.

De firmam<e>nto Sibilie ad Montem Pessulis sunt testes Willelmus Rostagni. Bernardus Arloin.⁴ Willelmus de Coctano et Amigetus, cui firmatum fuit nomine Burgueti.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. qui.   2. a. quid.   3. a. Tidonis.   4. a. Arlom.

106

1163, juny, 3

Adelaida, vídua de Guillem de Trull, ven per cent morabatins l'honor d'Andust a l'abat Pere de Valldaura.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 115v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 112, doc. 110.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis quod ego, Adaledis, que fui uxor Guillelmi de Trulio, vendo vobis Petro, abbati Vallis Lauree, et omni conventui eiusdem loci, totum illum honorem quem habeo in Andust, qui fuit de sarraceno Avinforra et de Siurani,² sarraceno, et de Lerydi, sarraceno. Supradictum honorem totum ab integro vendo vobis, cum ingressibus et egressibus suis, libere et quiete, potenter et integriter, ad faciendas omnes voluntates vestras. Sicut ego vel maritus meus melius habuimus dono comitis et propria hereditate nostra in terminio Tortose in Andusco et tradimus eum de nostro posse in vestrum dominium et potestatem. Hec venditio facta est per ·C· morabetinos bonos et nichil inde remansit. Et est manifestum. Siquis hoc violare donum presumpserit nil valeat set in duplo componat et post ea hoc donum firmum permaneat.

Actum est hoc ·III· nonas iunii anno Domini ·M^o·C^o·LX°·III°·.

Sig+num Adaledis, que fui uxor Guillelmi de Trulio, que hoc laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Guillelmi Raimundi, dapiferi. Sig+num Otonis, dapiferi. Sig+num Petri de Sobiratis. Sig+num Guilaberti Anglici.

*Sig+num Guillelmi de Copons. Sig+num Arnaldi de Tornamira. Sig+num Raimundi de Abadia Sig+num Petri de Sancto Poncio. Sig+num Bernardi Fabri. Sig+num Raimundi de Montecada.*³

Sig.SSS-num Crispini, qui hoc scripsi die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De honore de Andusco qui fuit Adaldis, uxoris G. de Trulio.* 2. a. Siuram. 3. a. Montcada.

107

1163, juliol, 22

Berenguer de Fornells i la seva esposa Amabilia permuten amb Arnau de Roma el camp de Bernat Calvet, que li va comprar per una parellada de terra i que té a la Febró.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 5. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 113, doc. 111.

In Dei nomine. Hec est carta excam<b>iationis que facit Berenguer de Fornels et uxor eius Amabilia apud Arnal de Roma. Donat et cam<b>iat Berenguer ipsum campum quod comparavit de Bernad Calvet et uxor eius ad Arnal de Roma. Et Arnal de Roma donat et cam<b>iat ad Berenguer ipsa pariliata quod abet et comparavit ad ipsa Febror. Est autem istum alodium in terminum de Siurana. Et istum campum predictum subtus via qui pergit ad Albarcha. Afrontat de una parte in rivo qui descendit de Cannelles, de alia parte in alodio de Pere de Soria, de tercia i quarta in stirpe. Afrontat ipsa pariliata qui est ad ipsa Febror de duas partes in alodio de Bernad de Eramont, de tercia in ipso rivo, de quarta vero in Montland.¹ Quantum inter iste afrontationes includunt sic hoc excam<b>iamus per nos et per nostra posterita omni tempore sine engan sicut nos hoc tenemus et abemus.

Acta ista carta excam<b>iationis ·XI· kalendas augusti anni Dominici Incarnationis ·M^o·C^o·LX°·III°.

Sig+num Berenguer, sig+num Amabilia, sig+num Arnal de Roma, nos qui hoc excamiamus.

Sig+num Bernad de Eramont, sig+num Pere Mir de Pezonada, sig+num Pere Marti Roig, testes sumus.

Petrus de Ortoneda scripsit cum die et anno quo su.SSS.pra.

1. a. Montlead.

108

1163, setembre, 4

Guillem Bernat de Paracolls i la seva muller Blanca donen permís a l'abat Pere de Santes Creus i als seus successors perquè tots els ramats del monestir puguin pasturar a les terres ermes de les seves propietats, i l'autoritzen a tallar les branques dels arbres dels boscos per a fer llenya i fusta per les necessitats del bestiar i dels pastors, per pescar a les seves possessions, oferint-los protecció i empara. Per aquesta concessió reben del monestir un cavall de dos anys.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 60v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 113, doc. 112.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Universus notum sit hominibus quod ego Guillelmus Bernardi de Paracols et uxor mea Blanca, pro remissione omnium peccatorum nostrorum atque parentum nostrorum, donamus Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et Petro, abbati, ac eiusdem loci conventui, quod animalia sua, scilicet, equi et eque, et boves et vacce, et oves et capre, habeant pasturam per totum nostrum honorem in montanis et in planis et in vallibus et in silvis, per totum heremum, et ingressum et egressum omni tempore et custodes illarum supradictarum bestiarum habeant ligna et fusta et in scitionem arborum in nostris silvis et piscationem in nostris aquis. Sicut superius dictum est et ut melius dici vel intelligi potest, sine inganno et malo ingenio et absque ullo retentu, sic nos donamus Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et abbati et eiusdem loci conventui quod sua animalia supradicta habeant pasturam et adempramentum per totum nostrum honorem in heremum et custodes illorum, sic teneant et habeant et possideant et successores eorum omni tempore absque ullo censu et retentu. Et propter hoc accipimus de vestro unum equum, qui est de duobus annis. Et siquis hoc evertere temptaverit non valeat set secundum legem componat.

Quod est actum ·II· nonas septembris ab Incarnatione Christi, anno ·M^o·C^o·LX°·III°·, regnante Ludovico, rege.

Sig+num Guillelmi Bernardi, sig+num Blanche, eius uxoris, qui hoc scribere fecimus, firmavimus firmarique rogavimus. Sig+num Ademari de Mossed, eius nepotis. Sig+num Berengarie de Foliano. Sig+num Petri de Foliano, eius viri. Sig+num Raimundi de Canavelas. Sig+num Guillelmi de Lugols. Sig+num Berengarii de Fornols.

Sig(signe)num Raimundi Stavarensis, scriptoris, qui hoc scripsit die annoque prefato².

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi Bernardi de Paracols uxorisque eius.* 2. *a. prefate.*

109

1164, juny, 3

Pere, abat de Santa Maria de Valldaura, arrenda en emfiteusi diverses propietats del terme de Xerta i de la vila nova de Tortosa a Ramon de Queralt. En primer lloc, al terme de Xerta, l'honor que fou d'Avinfaraio Arraez, que Guillem Ramon va donar al monestir, més un hort que va pertànyer a Ahomat Avin Afar i una altra que va ser de Marzoc Avinexem, que lliurà als monjos Pere de Santmenat; en segon lloc, al terme de la vila nova, un hort d'oliveres que Guerau de Salvinyac havia comprat a Brunet, prop de la propietat de Lambert Pisà i que va donar al monestir, més la vinya que els monjos van cedir a Guerau de Salvinyac, prop de la vinya de Guerau Fabra.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 114.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 114, doc. 113.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Manifestum sit omnibus presentibus atque futuris quod ego Petrus, abbas vocatus Sancte Marie Vallis Lauree, et omni conventui ibi Deo servientibus donamus et concedimus vobis Raimundo de Cheralt et uxor vestra Raimunda et omni proieniei vestre atque posteritati omnem illum honorem que fuit Avinfaraio Arraez, quam nobis dedit Guillelmi Raimundi, et donamus vobis illum ortum in Certa, de arbores olivariis, que fuit in Ahomat Avin Afar et alium ortum in Certa que fuit Marzoc Avinexem, quod dedit nobis Petri Sancti Minati et adhuc donamus vobis ortum unum de olivariis in Villa Nova quod Geraldus de Salvaneg dedit nobis et eum compaluit² de Brunetus prope ortum Lamberti Pisani. Item donamus vobis vineam unam quod Geraldus de Salvaneg nobis abet in Villa Nova que est propre vineam Geraldus Fabri.³ Supradicta omnia donamus et concedimus vobis iam dicto Raimundo de Cheralto et omni proli vestre cum terra et omnia arborea que intus sunt et aquis sive pertinenciis suis que sibi pertinent vel pertinere debent, sub tali conditione quod vos et vestri pro censu supradicta omnia detis

domino Deo et Beate Marie Vallis Lauree et michi meisque successoribus annuatim omni tempore in festo Natalis Domini ·xii· cantars boni olei et puri et absque ullo enganno, in pace et sine aliqua contrarietate. Et concedimus vobis suprascripta omnia quod vos et vestri libere et quiete perhenniter habeatis et possideatis propter scripto censu et habeatis liberam facultatem dandi, vendendi vel impignorandi pretaxatum honorem ciicumque volueritis, exceptis militibus et sanctis. Si tamen iam dictum honorem vendere vel impignorare volueritis intus ·xxx· dies nobis notificare⁴ faciatis et si nos vel successores nostri retinere voluerimus habeamus eum per quantum et alius. Si vero de predictum honorem volueritis combiare per melioramentum cum consilio Petri Sancti Minati et Gerald de Silviniaco et Bernardi Sancti Poncii liceat vobis. Siquis hoc nostre donationis infringere voluerit nil valeat set omni tempore firma pemaneat.

Actum est hoc anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LX°·III°·, nonas iunii.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Fortonis, prior<is>. Sig+num Aido, cantoris. Sig+num Guillelmi de Belestar. Sig+num Bernardi, portarii. Sig+num Petri, sacrista. Sig+num Petri de Clari Monte. Sig+num Bernardi de Sancti Poncii. Sig+num Gerald de Salviniaco. Sig+num Guilaberti Anglici.

Sig+num Iohannis Ricardi, qui hoc scripsit, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Cherta. 2. Segurament comparavit. 3. a. Faber. 4. a. notificacre.

110

1164, juny, 22

Alfons el Cast, comte de Barcelona i rei d'Aragó, dóna a Gilabert Anglés un casal a Tortosa, que havia estat un forn, en compensació i permuta d'unes cases enderrocades per ampliar un carrer de la ciutat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 115v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 116, doc. 114.

In Dei nomine. Ego Ildefonsus, rex Aragonensium et comes Barchinonensium, dono tibi fideli meo Guilaberto Anglico unum casalem in civitate Tortose, qui solebat esse furnum, qui² se continet

cum domibus vestris et ex alia parte cum domibus Petri Uguet³ per excambiatione domorum vestrarum, quas minorastis ad viam faciendam in melioratione ville. Supradictum casalem vobis dono et vestris integriter et potenter, libere et quiete ad faciendas omnes voluntates vestra, iure hereditario per secula cuncta. Siquis hoc donum violare presumpserit nil prosit, set semper firmum permaneat.

Actum est hoc ·x· kalendas iulii anno ab Incarnatione Domini ·c^o·LX°·III°· post millesimum.

Sig+num Ildefonsi, regis Aragone (signe), comitis Barchinonensis, Provincie.

Sig+num Guillelmi Raimundi, dapiferi. Sig+num Otonis, dapiferi. Sig+num Arberti de Castrovetulo. Sig+num Petri de Sancti Minati. Sig+num Bonivassalli de Moron. Sig+num Petri de Sancto Poncio. Sig+num Petri Stephani. Sig+num Petri de Subirats. Sig+num Geraldi de Silviniacho.

Sig+num Vicencii, diachoni.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Domini Ildefonsi, regis Aragonum.
2. a. que. 3. a. Ug.

111

1164, juliol, 21

Venda que fa a l'abat de Valldaura, per dos-cents quaranta sous de Barcelona, Berenguer Bernat de la Celada, juntament amb els seus fills Berenguer, Bernat i Oller, de la part del delme de l'honor d'Ancosa i de les parellades de les Solanes i Alzina Lunar, situades al terme del castell de Vilademàger.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 24.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 116, doc. 115.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego, Berengarius Bernardi de ipsa Celada, una cum filiis meis Berengario et Bernardo et ego Ollarius, una nichilominus cum filiis meis, nos simul in unum, bono animo et prom<p>ta voluntate, damus, diffinimus et evacuamus, cum consilio domini nostri Geraldi Alamandi, domino Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree, in manu domini Petri, eiusdem loci abbatis, et aliorum fratrum suorum ibi Deo serviencium, tam presencium, quam futurorum, omnem illam nostram porcionem tocius decimacionis de illo honore de Anchosa

et de ipsa Spelunca, que ibi est, et duarum parliatarum, quarum una vocatur de Solanos et altera ad ipsam Ilicem Lunarem,² cum omnibus terminis et affrontacionibus suis, sicut melius predictum honorem habetis et tenetis vel in antea, Deo dante, quodlibet modo habere poteritis. Predictam vero concessionem et diffinicionem facimus vobis propter Deum et remedium animarum nostrarum, ita, scilicet, ut neque nos nec aliquis nostrorum post nos possit aliquid in predicto honore requirere nec in hanc nostram diffinicionem aliquid infringere, set firma et illibata maneat, tam vobis quam successoribus vestris in perpetuum, sicut umquam nos vel pre-descessores nostri melius habuimus et tenuimus. Est autem predictus honor, cuius decimacionis diffinimus, in comitatu Barchinonensi, in termino castris de Villa de Mager. Accepimus namque a vobis pro hac concesione et diffinicione de bonis ecclesie vestre ducentos quadraginta solidos denariorum monete Barchinonensis. Siquis hanc nostram diffinicionem et evacuacionem in toto vel in parte infringere vel dimovere temptaverit, non hoc valeat vindicare, set pro³ sola presumptione duplam compositionem restituat et insuper iram Dei incurrat.

Quod est actum ·XII°. kalendas augusti anno Dominice Incarnationis ·M^o.C^o.LX°.III.

Sig+num Berengarii Bernardi. Sig+num Berengarii, filius eius. Sig+num Bernardi, filii eius. Sig+num Ollarii. Sig+num Guillelmi. Sig+num Geraldi Alamandi. Nos, qui istam donacionem et diffinicionem facimus, firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Geraldi, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii Bernardi de Celada. 2. a. ilicem lunarem. 3. a. pre.

1164, setembre, 15

Laude dels prohoms de Barcelona Ramon Arnau, Carbonell i Guillem Miró, del braç militar, i Pere Bernat Marcús, Pere Ramon de Torsa i Ramon Domènec, burgesos, en el plet mantingut entre Bernat de Santori, Pere Ecard i Guillem Alesti, d'una banda, i Bernat Bernat i la seva esposa Rosa i els seus fills Bernat i Rosa, de l'altra, sobre la possessió d'un alou, situat als Banyuls, que Bernat Esbalazaid, presoner a Bugia, va deixar, en el seu

testament oral, a aquells, mentre Bernat Bernat i els seus manifestaven tenir drets sobre la propietat. Per sentència arbitral i concòrdia entre les parts, l'alou passa als hereus testamentaris amb la condició d'abonar als pretendents dels drets la quantitat de dos morabatins d'or pels drets adquirits.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 19v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 117, doc. 116.

Omnibus scire volentibus sit manifestum qualiter Bernardus Esbalazid, quando in quadam galera qua, peccatis exigentibus, apud Bugeam captivatum perrexit, verbis tantummodo fecit suum testamentum et dimisit alodium suum quod habebat in Bagneolis, prope flumen Lubricati,¹ Bernardo Sancti Iori et Petro Ecardi et Willelmo de Alestio, ad quod alodium exierunt quidam clamantes eum fortiter per hereditatem nominatim Bernardus Bernardi, cum uxore sua et filiis, dicentes se iure in potestate eorum predictum alodium redire et ex hac causa diu placitantes et multum contententes coram probis hominibus Barchinone non potuere consequi quod cupiebant. Tandem vero per laudamentum et consilium proborum hominum ex utraque parte assistentium, scilicet, Raimundi Arnalli et Carbonelli et Guillelmi Mironis, militum, et burgensium Petri Bernardi Marcucii et Petri Raimundi de Torsa et Raimundi Dominici nec non et aliorum multorum ad finem et concordiam et pacificationem de predicto alodio venerunt. Quapropter, in Dei nomine, ego Bernardus Bernardi et uxor mea Rosana et filius nostre Bernardus et filia nostra Rossa, diffinimus, evacuamus et pacificamus tibi Bernardo de Sancto Iorio, et Petro Ecardi et Guillelmo de Alestio et vestre proieniei predictum alodium. Est autem predictum alodium in territorio Barchinone in parrochia Sancte Eulalie Provinciane subtus turrem et domos Willelmi Mironis de Bagneolis, versus Lubricatum. Terminatur autem ab oriente in alodio Guillelmi Raimundi Ferrarii, olim defuncti, quod vos tenetis pignore, a meridie in strata publica, ab occasu, similiter, in strata publica, et in alodio Barchinonensis sacriste, quod tenet Bernardus Mironis, clericus, et frater eius Arnallus, a circio in via et in alodio iam dictio Bernardi Mironis et fratris sui, quod est super ipsam viam. Sicut ab his² terminis concluditur et terminatur et nos ibi vobis querelabamus per omnes voces, sic diffinimus, evacuamus et pacificamus vobis et vestris totum predictum alodium cum ingressibus et egressibus suis integritur ut dici vel intelligi potest melius ac de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium

plenissimum alodium, liberum, solidum³ et quiete ac secure possidendum ad vestrum libitum ad faciendum exinde quicquid facere volueritis sine ullius contrarietatis obstaculo. Accepimus quoque a vobis pro hac diffinitione, evacuatione et pacificatione duos moabatinos in auro sine nostro engan. Et est manifestum. Siquis hoc violare vel inquietare presumpserit supradicta omnia cum omni sua melioracione in duplo vobis et vestris componamus sive componat et postmodum semper maneat firmum.

Actum est hoc ·XVII· kalendas octobris anno ·XVIII· regni Leduici regis.

Sig+num Bernardi Bernardi. Sig+num Rosane. Sig+num Bernardi. Sig+num Rosse. Nos omnes qui hanc diffinicionis, evacuationis et pacificacionis cartam scribere iussimus, laudamus, firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Raimundi Arnalli. Sig+num Carbonelli. Sig+num Willelmi Mironis. Sig+num Petri Raimundi de Torsa. Sig+num Raimundi Dominici. Sig+num Bernardi Petri. Sig+num Petri Bernardi.

Sig+num Petri, presbiteri, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Lubricanti. 2. a. istis. 3. a. solide.

1165, juny, 8

Avinença feta entre el monestir de Santes Creus i Arbert de Castellvell, Guillem d'Ollers i el seu castlà de l'Albà, en el plet que ambdues parts mantenien sobre els drets i possessió de la part del terme monacal de Santes Creus, que el bisbe de Barcelona i els canonges de la seu barcelonesa havien donat a l'abat i als monjos. Amb el consell d'alguns prohoms, del bisbe de Saragossa, de Guillem de Castellvell i de Bernat Marcús, Arbert de Castellvell, Guillem d'Ollers i el seu batlle de l'Albà renunciem als drets sobre les terres objecte de litigi a canvi de cinquanta morabatins d'or que l'abat paga dels béns monacals.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 87v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 119, doc. 117.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Noticie cunctorum pateat qualiter ego Arbertus de Castro Vetulo et Guillelmus de Olleris et ceteri castellani mei ipsius castri de Albano multociens venimus ad contentiones et placita cum monasterio Sancte Marie Vallis Lauree et cum abbate et monachis suis super omnibus illis alodiis et dominicatura, que dominus² Guillelmus, Barchinonensis episcopus, et canonicorum conventus pro animabus eorum et pro eterna retribucione dederunt et obtulerunt et tradiderunt Deo et predicto monasterio infra terminum eiusdem castri de Albano, in loco vocitato Sanctas Cruces, de quo nos conquerabamur a predicto episcopo et dicebamus hoc nostri iuris esse. Unde vero post multas contenciones et plurima malefacta a nobis iniuste inde facta pro remedio animarum nostrarum, laude et consilio et voluntate eiusdem Guillelmi, Barchinonensis episcopi, et fratris sui, Petri, Cesaraugustani episcopi atque Guillelmi de Castro Vetulo et Bernardi Marcucii aliorumque nobilium virorum ibi assistencium, venimus ad diffinicionem et evacuacionem et pacificacionem cum predicto monasterio et cum abbate et monachis suis presentibus et futuris, sicut hec presens scriptura inferius declarat. Qua propter in Dei nomine ego supradictus Arbertus et Guillelmus de ipsis Olleris et ceteri castellani mei eiusdem castri, laudamus et concedimus Deo et predicto monasterio et abbatibus et monachis suis presentibus et futuris illud donum quod de predictis alodiis et dominicatura iam dictus episcopus et eius conventus scriptura donacionis fecerunt predicto monasterio ut omni tempore firmum et stabile permaneat et insuper diffinimus et evacuamus et damus Deo et eidem cenobio omnia illa alodia et dominicatura et terras illas cultas et heremas cum molinariis qui ibi sunt et erunt, cum aquis, cum rego et capudrego cum decimis et primiciis, venacionibus et invencionibus, cum censibus et usaticis, serviciis et emprivis et cum omnibus que nos et homines per nos ibi habemus et habere debemus, et cum introitibus suis integriter, cum terminis et affrontacionibus³ suis ut ecclesia Sancte Marie Vallis Lauree et abbas et monachis⁴ sui, presentes et futuri, hae⁵ omnia integriter, iure hereditario, in perpetuum habeant ad eorum proprium plenissimum liberum et franchum alodium secure e in sana pace perhenniter possidendum ad quicquid ibi vel exinde abbas et monachi sui facere voluerint, plenam et integram habeant potestatem sine vinculo et dominacione ullius hominis vel femine⁶ et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Habeant autem hae⁷ omnia terminos suos et affrontaciones a parte orientis in rivo de Rubione, a meridie in eodem rivo de Rubione et de Gaiano, a circio in via que de castro

Cezme⁸ vadit ad Capram, ab occiduo in ipso rivo de Gaiano et ultra ripam rivum quantum ibi habemus et habere debemus usque ad terminum de Capra. Accepi autem ego Guillelmus de Olleris pro hac diffinizione et evacuatione et donacione de bonis predicti monasterii ·L· morabetinos bonos in auro sine engan. Et est manifestum. Siquis hoc disrumpere presumpserit nil valeat, set supradicta in duplo componamus sive componat cum omni sua melioratione et insuper hec donacio et diffinicio omni tempore maneat firma.

Quod est acta ·VI· idus iunii anno ·XXVIII· regni Ledoici, iunioris.

Sig+num Arberti de Castro Vetulo, sig+num Guillelmi de ipsius Olleris, sig+num Aimerici de Spinulis, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus et convenimus Deo et vobis de his omnibus supradictis esse adiutores sine engan.

Sig+num Guillelmi, Barchinonensis episcopi. + Petrus, Dei gratia Cesarugustanus episcopus ·SSS·. Sig+num Bernardi Marcucii. Sig+num Arnaldi Mironi, comitis Palearensis.

Sig+num Ildefonsi (signe) regis Aragone et comitis Barchinone.

Sig+num Guillelmi Raimundis, dapiferi. Sig+num Guillelmi de Castrovetulo. Sig+num Petri de Cheralto. (Signe)+num Raimundi de Monte Catano. Sig+num Bernardi de Angleola.⁹

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arberti Castri Vetuli et Guillelmi de Oleriis. I al marge lateral dret del foli 88, hi ha escrit amb lletra cursiva humanística: noto que lo terme del monestir passa dellà lo riu de Gayà fins al terme de Cabra. 2. a. domus. 3. a. introitibus. 4. monachi. 5. a. hec. 6. a. omet: sine vinculo et dominacione ullius hominis vel femine et. 7. a. hec. 8. a. Cezine. 9. a. Anglesola.

1165, agost, 21

Testament sacramental de Bernat d'Oluja.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 165.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 121, doc. 118.

In Christe nomine. Hoc est mandamentum que fecit Bernardus de Oluga quando fuit nafratus et pervenit ad suum obitum. In primis dimisit suum corpus ad Milicie Templi, cum ·C· morabetinos infra honore et avere. Et relinquit Sancte Marie Celssone triginta morabetinos, inter honore et avere. Ita autem dimisit Sancte Marie de

Ciudadila de suo dominico unde unum clericum potuit stare et vivere et servire Deo omni tempore. Item autem reliquit suum honorem alaudem et avere in potestate de Arnaldo de Cervaria ut tantum teneat donec siant soluti suis debitis. Post ea liberet illa honore ad Petrus de Oluga, frater meus, exceptus ipsum honorem² de Ylerde et de Turres. Et si voluit tenere et habere Arnaldo de Cervera ipsum honorem de Ylerda, i<s> tam³ habeat et teneat, et si noluit, reddat illi Petrus Arnallus de Cervaria, ipso aver et siat ipsum honorem de Petro filio suo. Et dimitto illi Petri filius Petro Arnaldo de Cervaria kastrum de Turres siat mercedem de meo seniore Guillelmi de Cervera, et militis qui erant clamantes de Castro de Ciudadila faciat directum illi qui teneat ipsum honorem. Ita autem si moritur Petrus de Oluga sine infantes legitimis siat factum sicut resonat in testamentum patris sui. Hoc mandavit in presencia Gerallus de Iorba et de A. de Pontis et de A. de Cervaria et de Berengarius de Campo Borrellus et alii plures qui fuerunt huic.

Actum es hoc ·xii^o. kalendas septembris anno ·xx^o.viii^o. regnante Ledovici regi iunioris.

Sig+num Gerallus de Iorba. Sig+num A. de Pontis. Sig+num A. de Cervaria. Sig+num B. de Campo Borrellus. Isti qui istum testamentum fecerunt scribere et testes firmare rogaverunt.

Sig+num B. de Cervera. Sig+num Geraldus de Luca.

Iohannes, sacerdos, qui hoc translatum et impressit (signe) signum.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Mandamentum quod fecit Bernardus de Oluga. 2. a. honore. 3. a. it[e]m.

115

1165, desembre, 18

Arbert de Castellvell i la seva muller Guisla, donen i renuncien a la seva part dels drets del delme del pa, del vi, de la carn i d'altres béns, que acostumen a rebre de tot l'honor de l'Espluga d'Ancosa i de les parellades de les Solanes i Olzina Lunar. Aquestes propietats són al terme del castell de Vilademàger.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 24v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 122, doc. 119.

Cit. FORT, El senyoriu...

In Dei nomine. Ego, Arbertus de Castro Vetulo, et coniux mea, Guilia, propter Deum et redemium² animarum nostrarum damus Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree, in manu domini Petri, eiusdem loci abbatis, et aliorum fratrum suorum, ibi Deo serviencium, tam presencium quam futurorum, omnem nostram decimam integriter panis et vini et carnis et omnium rerum, quam per vocem genitorum predictae uxoris mee habemus et habere debemus quocumque modo in toto illo honore de Ancosa et in omnibus suis terminis et de ipsa Spelunca, que ibi est, et duarum pariliatarum quarum una vocatur de Solanos et altera ad ipsam Ilicem Lunarem, cum omnibus terminis et pertinenciis suis ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem, videlicet, et profectum omnipotentis Dei et predictae ecclesie et abbatis ac³ fratrum suorum. De nostro iure in ius et dominium et potestatem eorum tradimus ad suum proprium ad⁴ quicquid exinde abbas et fratres facere voluerint, sine vinculo et dominacione ullius hominis vel femine et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Est autem predictus honor huius decimacionis in Barchinonensi comitatu, in termino castris de Villa de Mager. Siquis hanc nostram donacionem in toto vel in parte infringere vel dimovere temptaverit non hoc valeat vindicare set pro sola presumptione duplam compositionem restituat et insuper hec nostra donationis scriptura omni tempore maneat firma.

Que est acta ·xv· kalendas ianuarii anno Dominice Incarnacionis ·M^o·C^o·LX°·V^o.

Sig+num Arberti de Castro Vetulo, sig+num Guilie, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

< >⁵

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arberti de Castro Vetulo uxorisque eius.
2. a. redemium. 3. a. ad. 4. a. ac. 5. El cartulari omet la signatura dels testimonis, com també la del notari o escrivà.

1165, desembre, 30

Ramon de Calaf lliura en dot al monestir de Santes Creus, en ingressar com a monjo, el camp que té a la Granada del Penedès proindivís amb el seu germà Berenguer, amullerat amb Pereta. Berenguer i Pereta, en compensació a la renúncia dels seus drets, reben de l'abat Pere la quantitat de vint morabatins ajadins d'or.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 11.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 123, doc. 120.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Dei nomine. Ego, Raimundus de Calaf, ut Deus propicietur peccatis et negligenciis meis, dono et offero domino Deo et Sancte Marie Vallis Lauree corpus meum ad serviendum ibi Deo in vita et in morte, secundum Regulam Sancti Benedicti. Et ego supradictus Raimundus de Calaf et frater meus Berengarius de Calaf et uxor sua Pereta, libenti animo et bona voluntate, damus Deo et predictae ecclesie et abbati et monachis suis presentibus et futuris, illum campum nostrum, quem per nostrum proprium alodium habemus in territorio Barchinone, in loco vocitato ad ipsam Granatam, qui terminatur ab oriente in vinea Poncii de Malograto, a meridie in campo Burrulli Pellicerii et in vinea Raimundi de Arcubus, ab occiduo et circio in viis. Sicut ab istis terminis cuncluditur et terminatur prefatus campus cum introitibus et exitibus suis integritur damus Deo et predictae ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree in manu domini Petri, eiusdem loci abbatis, et monachorum suorum presentium et futurorum ibi Deo serviencium, ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem eiusdem ecclesie. De nostro iure in ius et dominium suum tradimus ad eorum proprium plenissimum liberum et franchum alodium, ad quod ibi vel exinde abbas et fratris sui facere voluerint sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Accepimus quoque de bonis ipsius monasterii ·xx· morabetinos¹ bonos aiadinos in auro sine engan. Siquis hoc disrumpere presumpserit nil valeat set supradicta in duplo componat² et insuper hec donatio omni tempore maneat firma.

Que est acta ·iiii· kalendas ianuarii anno ·xxviii· regni Ledoyci, iunioris.

Sig+num Raimundi de Calaf, sig+num Berengarii de Calaf, fratris eius, sig+num Perete, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Willemi de Alfodio. Sig+num W. de Alfodio, mancipum. Sig+num Poncii, presbiteri (signe). Sig+num Petri Estirati. Sig+num Saxii. Sig+num Bernardus de Alfodio.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. moabetinos. 2. Interlineat: componat.

117

1166, gener, 18

Privilegi reial concedit per Alfons el Cast a l'abat Pere de Valldaura, perquè els monjos, en tot temps i sempre que vulguin puguin tallar els arbres de les muntanyes de Siurana, des del coll de Balaguer fins al coll de Cabra, per extreure'n tota la fusta necessària per a la construcció del monestir de Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 142.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 124, doc. 121.

Cunctis hominibus sit manifestum quod ego Ildefonsus, Dei gratia, rex Aragone et comes Barchinone, pro remedio et salvatione anime patris mei predecessorumque meorum, dono, concedo tibi Petro, abbati Vallis Lauree, et fratribus tuis monachis, tam presentibus quam futuris, ut habeatis et accipiatis omni tempore in montibus Siurane et per omnia² ipsa loca a collo, videlicet, de Balacher usque ad collum de Cabra, ligna et fustam quantamcumque necessariam habebitis semper ad ipsam domum vestram de Sanctis Crucibus ad omnia edificia ipsius domus vestra construenda atque domos. Sicut superius dictum est ita dono et concedo hoc quod dictum est tibi Petro, abbati Vallis Lauree, et successoribus tuis atque fratribus monachis presentibus et futuris ut habeatis absque inquietudine ullius³ hominis.

Actum est hoc ·xv^o. kalendas februaria anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LX°.V^o.

Sig+num Ildefonsi (signe) regis Aragone⁴ et comitis Barchinone.

Sig+num Guillelmi, Barchinone episcopi +. Sig+num Raimundi de Mulnels. Sig+num Arnaldi de Rarech.

Poncius de Osore, scriba regis, scripsit hoc et fecit hoc sig+num.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De concessione lignorum quam fecit Ildefonsus rex Aragonum. 2. Ratllat: fratribus, i interlineat: per omnia. 3. a. illius. 4. a. Aragonum.

118

1166, febrer, 26

Testament de Mir Ermengol. Designa marmessors Carbonell de Vilagrassa, Ponç de Selfores, el seu fill primogènit, Berenguer i Pere, clergue de Vilagrassa. Deixa deu sous a l'església de Sant

Pere dels Arquells, lloc on vol ser sebollit, vint més a l'església de Sant Andreu i als seus clergues i deu al bisbe de Vic. Al seu fill, entre altres deixes, li dóna la meitat de l'honor de la Guàrdia dels Prats. L'altra meitat al seu nét Pere, el qual ha de rebre també la meitat de l'alou de Coma d'Ivorra i altres propietats. Vol que en cas de morir Berenguer tot el que li deixa reverteixi al fill d'aquest i nét seu, Pere. I si aquest moria sense descendència legítima, tot hauria de passar als seus parents.

[A]: Original perdut.

B. AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 6. Trasllat de 17 de maig de 1207 (*Sig+num Arnaldi, presbiteri. Sig+num Guillelmi Cerveroni, presbiteri; isti sunt huius translati testes. Guillelmus de Nargone, qui hoc translatum transtulit et hoc signum (signe) fecit .xvi. kalendas iunii anno Domini .M^o.CC^o.VII°. et cum litteris dammatis in prima^a linea.*)

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 124, doc. 122.

Quia in nullus in carne positus periculum mortis evadere potest. Idcirco ego Mir Ermengaudus iaceo in egritudine et timeo penas inferni et facio hoc meum testamento et eligo manumissores mei, id sunt: Carbonel de Vilagrassa et Poncius de Selfores et Berengarius, filius meus, et Petrus, clericus de Vilagrassa. Et precipio ut ita distribuant omnes res meas. In primis dimitto corpus meum ad sepeliendum ecclesie Sancti Petri Archellis cum .x. solidis denariorum et Sancto Andree suisque clericis .xx. solidos denariorum et episcopo sedis Vicis .x. solidos. Dimitto namque Berengario, filio meo, medietatem de omni honore quem ego aprisiavi et acaptavi de seniores meos cum uxore mea in Guardia de Pratis et totum meum directum quam ego habeo et habere debeo de vinea de Obag et de sorte et de columbario² qui ibi est fundatus. Alia medietate de ipsa aprisione de Guardia de Pratis relinquo nepto meo Petro et medietatem ex ipso alodio de Coma de Ivorra et medietatem de ipso linar qui ibi est. Et alia pecia alodii ad Argila propter alodio de Petro Rovira et ipsam sortem de Morario³ propter ortum et medietatem ex ipso⁴ farregenal de Per Mainer⁵ et in ipso alodio de Obag terciam partem iuxta alodium de Arnal Sanc⁶ et ipsum cellarium subira cum una tona et uno cub qui interius sunt,⁷ et ipsas domos quas sunt infra villam qui se tenent apud ipsas domos de Petro Rubeo. Alium vero honorem qui remanet in cunctis locis totum ab integrum sive de compras et aprisiones et de acaptas et de tracturas et de pignoribus et de qualiscumque vocibus ego habeo et habere debeo dimitto Berengario, filio meo. Et ipsas alias meas domos totas et omnia mea vascula maiore vel minore et omne meum

avem relinquo Berengario, filio meo, sicut superius scriptum est per partem et per hereditatem atque per melioracionem, tali pacto⁸ ut bene mihi serviat et gubernet sicut bonus filius debet servire suo patri, secundum suum posse. Et si obierit Berengarius, filius meus, sine infante legitimo coniugii remaneat iam dictum onorem Petro, nepto meo. Et si Petrus obierit sine infante legitimo coniugii revertat omnes honor Berengario, filio meo. Et si ambo mo<r>tus sunt sine infantes legitimi coniugii revertatur meis propinquis. Supra scriptum namque honorem quam dimjito nepto meo Petro teneat prescriptus Berengarius, filius meis, donec Petrus, neptus meis, tenere per semedipsum poscat. Deinde habeat suum honorem sine dubitatione ullius hominis. Et hoc totum remaneat in baiulia domino Deo et beate Marie et Guillelmus Cervarie et Carbonello, vicario. Si quis autem hanc testamentum frangere voluerit disrumpere non valeat set quod temptaverit⁹ in duplo componat et cum Iuda, traditore, in inferno porcionem accipiat.

Actum est hoc ·III· kalendas marcii anno ·XXVIII· regnante Ludovico rege iuniore.

Sig+num Mir Ermengaudii qui istum testamentum feci et firmavi testibusque firmare rogavi.

Sig+num Carbonell. Sig+num Petrus, clerici de Vilagrassa. Sig+num Berenguer. Sig+num Guillelmus de Cervarie.

Poncius, sacer + qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. ·II·. 2. a. Columbario. 3. a. Moratio. 4. a. ipsa. 5. a. Permainer. 6. a. Fane. 7. a. omet: et ipsas domos quas sunt infra villam qui se tenent apud ipsas domos de. 8. a. pacti. 9. a. templaverit.

119

1166, maig, 8

Burguet ven a l'abat Pere de Santa Maria de Valldaura i a Pere Guerau les cases de Barcelona, situades a la cort comtal. Per aquesta venda rep la quantitat de cent vint morabatins ajadins d'or, els quals Pere Guerau ja havia donat i lliurat a Santa Maria de Valldaura. En compensació d'aquesta donació Burguet és rebut com a familiar del monestir.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 9v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 126, doc. 123.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Noticie cunctorum pateat, qualiter ego Burgetus, ob remedium anime mee et pro eterna retribucione, dono et offero et vendo Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree et Petro, abbati, et monachis eiusdem loci, presentibus et futuris, et tibi Petro Geralli illas domos meas cum turre et casalibus et ferragenali et curtalibus et cum arboribus diversi generis, simul cum omnibus suis parietibus in circuitu, cum solis et suprapositis,¹ guttis et sitilicidiis, hostiis et ianuis, foveis² et cloacis et cum omnibus earum pertinenciis, quas per vocem³ genitorum meorum et per meam emptionem et per alias quaslibet voces habeo et teneo, cum introitibus et exitibus earum integriter in suburbio urbis Barchinone ad ipsam Curtem Comitalem. Terminantur autem hec omnia ab oriente in calle Merdantiani, a meridie in Calle et in meo exio et in orto filiorum Raimundi, cambiatoris, ab occidente in alodio de Cheralto, a circio in alodio de Cheralto et in alodio Arnalli Galin et in domibus quas fuerunt Iohannis de Ariga et in comuni exio. Sicut ab istis terminis circumcluduntur et terminantur prenominata omnia integriter dono et vendo vobis emptoribus et successoribus vestris ac ut melius dici vel intelligi potest ad vestrum intellectum et profectum vestrum. De meo iure in vestrum dominium et potestatem vestro trado ad vestrum proprium plenissimum liberum et franchum alodium ad quicquid ibi vel exinde facere volueritis ad vestrum libitum sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo meo meorumque retentu. Accipio quoque a vobis pro hac vendicione ·cxx· moabetinos bonos aiadinos in auro sine engan, quos tu Petrus Geralli dedisti predicte ecclesie por amore Dei et in redemptionem peccatorum tuorum. Et est manifestum. Ego quoque supradictus abbas et fratres mei propter hanc donationem et venditionem, quam tu Burgetus superius nobis facis accolligimus te per fratrem domus nostre et damus tibi partem et societatem in oracionibus et beneficiis domus nostre in vita et in morte, sicut uni ex fratribus nostris in perpetuum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat cum omni sua melioratione et in antea hec donatio et venditio omni tempore maneat firma.

Que est acta ·VIII· idus maii anno ·XXVIII· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Burgetus, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Marie, uxoris eius, que hoc laudo et firmo. Sig+num Petri Ansaldi, fratris eiusdem Burgeti, qui hoc laudo et firmo.

S+ Berengarii de Barchinona. S+ Raimundi de Riosicco. S+ Bernardi Cornaz. S+ Arnalli Ubaldi. S+ Petri Poncii. Sig+num Willelmi Aimerici. Sig+num Raimundi Ganagaudi. Sig+num Willelmi Ubaldi. Sig+num Petri Estirati.

Sig(signe)num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. superpositis. 2. a. fouis. 3. a. voces.

120

1166, maig, 13

Pere Guerau, per amor a Déu, i en sufragi de les ànimes dels seus pares i del seu germà Guillem de l'Escala, i per remissió dels seus pecats, dóna a Santa Maria de Valldaura, al seu abat Pere i als monjos, les cases de Barcelona, situades a la cort comtal, que van comprar a Burguet per cent vint morabatins. En compensació l'abat l'accepta com a familiar de Santa Maria de Valldaura perquè com un monjo més pugui gaudir, tant en vida com després de la seva mort, dels béns espirituals de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 10.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 127, doc. 124.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Dei omnipotentis nomine. Ego, Petrus Geralli, pro Dei amore et pro animabus patris mei et matris mee et fratris mei Willelmi de Scala et in remissionem peccatorum meorum et pro eterna retributione, dono et offero Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree et tibi Petro, abbati, et monachis eiusdem loci, presentibus et futuris, illas domos cum turre et cum earum pertinenciis, quas ego et vos comparavimus de Burgeto de meis ·cxx· morabetinis in suburbio urbis Barchinone ad ipsam Curtem Comitalem, cum terminis et affrontationibus et cum introitibus et exitibus earum integriter, ac ut melius dici vel intelligi potest ad vestrum salvamentum. De meo iure in vestrum dominium et potestatem vestram trado ad vestrum proprium plenissimum liberum et franchum alodium, liberum et quietum, ad quod ibi vel exinde facere volueritis ad vestrum libitum sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo meo meorumque retentu. Ego quoque Petrus supradictus abbas et fratres mei, propter supradictam donationem, quam tu Petrus Geralli superius nobis facis, accolligimus te per fratrem domus nostre et damus tibi partem et societatem in orationibus et beneficiis domus nostre in vita et in morte sicut uni ex fratribus nostris in perpetuum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat cum

omni sua melioratione et in antea hec donatio firma et stabile omni tempore permaneat.

Que est acta ·III· idus maii anno ·XXVIII· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Petri Geralli, qui hoc laudo et firmo firmarique rogo.

Sig+num Berengarii de Barchinona. Sig+num Arnalli Ubaldi.

Sig+num Burgetus. Sig+num Petri Poncii. Sig+num Willelmi

Aimerici. Sig+num Raimundi Ganagaudi. Sig+num Willelmi Ubaldi.

Sig+num Bernardi Cornaz. Sig+num Petri Estirati.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

121

1166, setembre, 22

Contracte d'establiment ad complantandum que atorguen Guilla, la seva filla, Berenguer de Guàrdia i Arnau a favor de Pere Calvet, la seva muller Maria i llur fill Bernat sobre una terra situada a Cercavins, al terme de Tàrrega, perquè hi plantin vinya. Estableixen la condició que quan la vinya no sigui mallol ambdós rebran la meitat de la producció. Fixen, els establidors, el dret de fadiga en trenta dies, en cas de venda o alienació. Els establients han de pagar als donadors per dret de firma la quantitat de divuit morabatins.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 157v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 128, doc. 125.

Sit notum cunctis presentibus et futuris quod ego Guilia² et filia mea Arsen et Berengario de Guardia et Arnal, nos, in simul, donatores sumus vobis Pere Calvet et ad uxor tua Maria et ad Bernad Calvet. Pro hanc scriptura donationis donamus nos vobis nostra conamina que nos habemus in Tarrega in locum quem vocatur ad Exerchavinis,³ qui nobis advenit per genitore<s> aut per qualicumque voces. Et est in comitatu Minorise in termino de Tarrega. Abet autem affrontationes de una parte in vinea de Pelosela, de alia parte in carrera, de tertia parte in Alchatarre vel in alodio de Berenger de Cervaria, de ·IIII^a. vero parte affrontat in Reger. Quantum istas affrontaciones includunt et isti termines continent, sic donamus nos vobis iam dicta nostra ad complantandum⁴ vinea, que bene plantetis et edificetis et circumtapietis. Et quando fiat iam dicta terra vel vinea ad vineata habeatis vos complantatores⁵ et vestris medietatem de iam dicta terra vel vinea omni tempore per vestra laboratione vos

et vestris per totum tempus unum de post unum, et sic pervadit unum de post unum per totum tempus, et sic faciatis vestram voluntatem de iam dicta terra vel vinea. Et nos donatores habeamus aliam medietatem per meum alodium. Deinde si vos complantatores⁶ et vestri volueritis vendere nec alienare non habeatis licentiam nisi ad nos donatores vel ad nostra posterita, et si nos nec nostra posterita infra triginta dies et noctesprehendere noluerimus mittatis ad vestros simile qui hoc habeant per nos sicuti et vos. Et nos complantatores nec vestra posterita non faciatis alium seniore nec alium patronum nisi nos donatores et nostra posterita. Et convenimus nos complantatores⁷ directos et fideles⁸ sciamus vobis donatores et vestris de hoc quod teneamus et habeamus per vobis, et vestrum directum fideliter liberemus vobis atque donemus de blad et de vino et de omni re. Et per hoc donum nos donatores recepimus de vobis ·XVIII· morabetinos. Siquis autem qui ista carta donationis frangere vel disrumpere voluerit in duplo componat.

Actum est hoc facta ista carta ·x· kalendas octobris anno ·xxx· regnante Ludovico, iunioris.

Sig+num Guilla.⁹ Sig+num Arsen. Sig+num Berenger de Guardia. Sig+num Arnald. Nos qui ista carta donationis mandamus scribere et firmamus et firmare rogamus.

Sig+num Guillelmi Iover. Sig+num Ramon Goliart. Sig+num [...].¹⁰ Sig+num Bernard Peilla. Sig+num Sebilis.

Raimundus, presbiter, qui hoc scripsit die et anno quo su·SSS·pra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De honore de Tarrega que vocatur Exercavinis. 2. a. Giulla. 3. a. Errachavins. 4. a. contemplandum. 5. a. contemplatores. 6. a. contemplatores. 7. a. complatores. 8. a. fidels. 9. a. Guilla. 10. a. Tort.

122

1166, novembre, 11

Permís concedit per l'abat Pere de Valldaura a Morot i a la seva esposa Morages per a construir una paret des del davant del portal nou d'un edifici monacal [a Barcelona] fins a ponent, i pacta que el cost de l'obra sigui costejat a parts iguals.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 10v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 129, doc. 126.

Notum sit cunctis quod ego Petrus, abbas Sancte Marie Vallis Lauree, accolligo te Morotum et uxorem tuam Morages et vestros in illo nostro pariete sicut tenet de ipso portali nostro novo in antea versus occasum. Quantum tenent domus vestre, tali conventu ut ipsam parietem ego et vos comuniter faciamus pro medietatem, in quo pariete vos et vestri omni tempore honeretis subtus guttas nostras. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum semper.

Actum est hoc ·III· idus novembris anno ·XXX· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+um Raimundi, monachi. Sig+num Petri Sabater, monachi.

Sig+num Moroti, sig+num Morages, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus.

+ Willelmus Dunisii. Sig+num Burgetus.¹

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Sota la signatura de l'escrivà. Hem cregut oportú en transcriure el document posarla abans.

123

1167, gener, 19

Concordia entre l'abat Pere de Santes Creus i Guerau de Colent i la seva esposa Ramona. Guerau renuncia a favor de Santes Creus als drets i a l'espai comprès entre fites, que reclamava que pertanyia a la seva propietat, i reconeix la fitació duta a terme per Guillem de Claramunt i Guillem Fortuny.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 81v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 129, doc. 127.

Manifestum sit omnibus quod ego Geraldus de Colent et uxor mea Raimunda, consilio proborum hominum, diffinimus et evacuamus hoc quod hac clamabamus intra fixorias² vestras et recognoscimus quod totum hoc est de vestra parte et de vestro iure. Et concedimus illas fessoris, quas Guillelmus de Claro Monte et Guillelmus Fortunius posuerunt inter et vos et modo ibi sunt, sicut est manifestum. Et similiter ego, Petrus, abbas de Sanctis Crucibus et conventus ipsius loci diffinimus tibi Geraldo de Colent et uxori tue Raimunde illud quod vobis hac clamabamus infra terminos

vestros et fexorias et venimus ad finem et concordiam vobiscum laude et consilio proborum hominum.

Actum est hoc ·XIII· kalendas februaryi anno ·xxx^o· regni Ledovici, iunioris.

Sig+num Geraldii de Collent. Sig+num Raimunde, uxoris eius. Sig+num Mironis de Castro Fels. Sig+num Raimundi, presbiteri Constantini. Sig+num Guillelmi Boschet. Sig+num Bernardi Angerii. Sig+num Petri, monachi qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Geraldii de Colent uxorisque eius Raimunde.* 2. *a. frixorias.*

124

1167, gener, 30

Venda que fan Pere de Vilademàger i els seus germans Bernat i Ramon, per dos-cents cinquanta sous barcelonesos, de la seva part del delme del terme d'Ancosa i de l'Espluga d'Ancosa, i de les parellades de les Solanes i de l'Alzina Lunar, a favor de l'abat Pere de Santa Maria de Valldaura.

[A]: original perdut

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 25.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 130, doc. 128.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Petrus de Villa de Mager, una cum fratribus meis, simul in unum, Bernardo atque Raimundo, bono animo et prompta voluntate, damus et diffinimus et evacuamus cum consilio domini Geraldii Alamandi domino Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree, in manu domini Petri, eiusdem loci abbatis, et aliorum fratrum suorum, ibi Deo serviencium, tamen presencium quam futurorum, omnem illam nostram portionem totius decimacionis simul et omnis nostre donacionis de illo honore de Ancosa et de ipsa Spelunca, que ibi est, et duarum pariliatarum, quarum una vocatur de Solanas et altera ad ipsam Ilicem Lunarem, cum omnibus terminis et afrontacionibus suis, sicut melius predictum honorem habetis et tenetis vel in antea, Deo donante, quodlibet modo habere poteritis. Predictam vero concessionem et diffinicionem facimus vobis propter Deum et remedium animarum nostrarum, ita, scilicet, ut neque nos nec aliquis nostrorum post nos possit aliquis in predicto honore requirere nec in hanc vestram diffinicionem aliquid infringere set firma et illibata maneant, tam vobis quam successoribus vestris in

perpetuum, sicut unquam nos vel predessoribus nostri melius habuimus vel tenuimus. Est autem predictus honor cuius decimacionis et proprietatis diffinimus in comitatu Barchinonensi, in termino castris de Villa de Mager. Accepimus namque a vobis pro hac concessione et diffinicionem de bonis ecclesie vestre ducentos ·L· solidos denariorum monete Barchinonensis. Siquis hanc nostram diffinicionem et evacuacionem in toto vel in parte infringere vel dimovere temptaverit non hoc valeat vindicare, set pro sola presumptione duplam compositione restituat et insuper iram Dei incurrat.

Quod est actum ·III· kalendas febroarii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LX°·VI°.

Sig+num Petri. Sig+num Bernardi, fratris eius. Sig+num Raimundi, eorum fratris. Sig+num Petri Bernardi, eorum avunculi. Nos qui istam donacionem facimus et diffinicionem firmamus et firmari rogamus.

Sig+num Berengari de Celada. Sig+num Geraldí Alamandi.

Sig+num Fortonis, prioris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Petri de Villa de Maier et fratrum suorum Bernardi atque Raimundi.

125

1167, febrer, 9

Bernat de Sant Ponç i la seva esposa Agnès fan donació "post mortem" d'un olivar a Bitem a Déu, al monestir de Santa Maria de Valldaura i a tots els monjos en sufragi de la seva ànima.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 105.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 131, doc. 129.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis quod ego Bernardus de Sancto Poncio et coniux mea Agnes et mei donamus Deo et Sancte Marie de Valli Auria et cunctis fratribus, presentibus et futuris, pro nostra anima post obitum meum, unum olivarium in territorio Dertuse in loco vocitato Bitem, sicut terminatur ab oriente in carrera publica, a meridie in alodio Petri de Bouvila, a ponente similiter a cers in alodio Sancte Marie Valli Auria. Hunc predictum olivarium sicut terminatur

est, sic donamus Deo et Sancte Marie Valli Auria et omnibus fratribus presentibus et futuris pro nostra anima post obitum nostrum in proprium et franchum alodium. Et de nostro iure in vestrum tradimus et potestatem ad omnem voluntatem vestram faciendam quicquid ibi vel inde facere volueritis sicut melius dici vel intelligi potest ad vestrum vestrorumque salvamentum ut habeatis eum et teneatis et explectetis potenter et integriter cum ingressibus et egressibus suis post obitum nostrum. Siquis hoc infringere temptaverit nil valeat sed in dupplo componat et post ea omni tempore semper firmum permaneat.

Actum est hoc ·v· idus februarii² anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LX°·VI°·.

Sig+num Bernardi de Sancto Poncio. Sig+num Agnes, coniux eius. Sig+num Peirota. Sig+num Martini. Nos qui hoc laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Petri Sancti Poncii. Sig+num Bernardi Faber. Sig+num Guillelmi de Copons.

Sig(signe)num Iohanni, subdiachoni, qui scripsit hoc die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Bernardi de Sancto Poncio uxorisque eius Agnetis.* 2. *a. febroarii.*

126

1167, març, 3

Establiment d'un cens de tres sous a pagar el dia Nadal fet per l'abat Pere de Valldaura a favor de Pere d'Espiell i de la seva esposa Arnaldeta sobre una terra situada a la vila de Martorell, a prop del mercadal, que el monestir té per concessió de Guillem de Castellvell.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 5.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 132, doc. 130.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis qualiter ego Petrus, Dei gratia, abbas Vallis Lauree, et omnis conventus fratrum meorum damus tibi Petro de Espidellis et uxori tue Arnaldete et vestre progeniei atque posteritati, uni post alium, indivisibiliter terram nostram quam habemus per concessionem quam nobis fecit Willelmus de Castro Vetulo. Est autem predicta terra in comitatu Barchinone in villa de Martorel,

iuxta ipsum mercadal. Affrontat autem de parte orientis in domibus Petri de Hospital, de meridie in alodium de Carbo de Quer, de occiduo in casas Berengarii Raina, de parte vero circii in carrera et in mercadal. Sicut istis terminis terminatur sic damus tibi et tuis supradictam terram de celo usque in abissum, cum ingressibus et egressibus suis, tali pacto ut faciatis ibi domos ubi maneatis et possitis adducere et vendere totam mercaturam. In quibus domibus nos et successores nostri habeamus hospitium cum nostris expensis nos et familie nostre et qui nobiscum venerint et inveniamus vos preparatos de omnibus utensilibus que necessaria erunt, tam de scutellis quam de sciphis¹ et de mapis et lectis sternis et ceteris que ad hoc conveniunt preter expensas, quas faciamus nos de nostro et quo ibi comendare voluerimus vos fideliter custodiatis et reddatis, ligna quoque et ignem sufficienter inveniamus et quociescumque ibi nos vel nostri venerimus honorifice et amicabiliter recipiatis et serviatis. Dabitis quoque pro censu ipsarum domorum vos et vestri nobis et nostris annuatim in festivitate Natalis Domini tres solidos monete curribilis Barchinone. Atque ibi nullum alium senioraticum faciatis nisi nos et successores nostros. Quod si vos vulueritis vendere vel impignorare supradictas domos prius nobis indicetis et si vuluerimus eas emere ut dares eas nobis quinque moabetinis, minus quam alii. Quod si emere noluerimus post triginta dies quibus in nobis fatigatus fueritis, liceat vobis et vestris eas vendere vel impignorare cuicumque volueritis vestro consimili, qui faciat nobis et nostris censum et servitium quod vos debetis facere. Nec possitis eas vendere militi vel clerico suo Hospitali vel Milicie Templi. Quod quicumque hanc scripturam violare, in toto vel in parte, voluerit in duplo dampnum componat et postea hec scriptura firma pmaneat.

Actum est hoc ·v· nonas marcii anno ·xxx· regni Ledoici, iunioris.

+ Petri, abbatis Vallis Lauree. + Fortonis, prioris. + Petri de Claro Monte. + Petri de Rocha. + Willelmi de Belestar. + Raimundi Estirad. +Iohannis Sancti Andree. + Arzo. + Ugo de Val. + Bernardi de Servia. Nos qui laudamus, firmamus firmarique rogamus.

+ Carbonelli de Martorel. + Boneti de Martorel.

Arnaldus de Vico, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. ciphis.

127

1167, octubre, 14

Establiment emfitèutic fet per Gal i la seva esposa Eloisa de la torre Roja, situada al capdamunt del mas de Guerau de Salvinyac, a favor de Pere Mestre de Narbona, a cens d'un morabatí d'or anual. Fixen el dret de fadiga en trenta dies. L'esmentada torre i terra els arrendadors l'havien heretat dels seus avantpassats, els quals l'havien rebut per aprisió encomanada pel comte de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 113v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 133, doc. 131.

Sit notum cunctis qualiter ego Gales et uxor mea Alois et nostris donamus vobis Petro Magister de Narbona, et uxori vestre Raimunde et filiis vestris et omni proli vestre atque posteritati illam Turrem Rubeam, que est super mansum Geraldum de Salvaniég. Supradictam turre<m>² cum omni eius terminio sicut nos melius eam habemus vel habere debemus pro dono comitis et propria nostra hereditate ita omnia integritèr et plenarie vobis et omnis posteritas nostra donamus, sicut terminatur ab oriente et a meridie sicut aquas vertunt, ab occiduo in terra Gerald de Salvaniég, a circio in terra Petri de Beuvila, sub tali conveniencia iam dictam turrem, cum terra sibi pertinente et ut prenominata affrontacionibus dividuntur vobis, donamus ut vos et omni proli vestre tribuatis nobis et nostris successoribus annuatim ad festum Omnium Sanctorum per censum unum morabetinum bonum in auro, sine ponderis. Liceatque vobis et vestris post .xxx. dies ex quo in nos vel in nostris successoribus fatigati fueritis de <i>amdicta omnia vendere vel impignorare sive alienare vestro consimili, salvo nostro iure et senioratico. Siquis hoc fregerit nil valeat. Et convenimus omnia vobis garire ex totis hominibus.³

Actum est hoc .ii. idus octubris⁴ anno millesimo .c^o.LX.VII°.

<Sig+num Gales>. Sig+num Alois, uxoris eius. Nos qui hanc cartam huius donacionis laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Pagani. Sig+num Gerald de Salvaniég. Sig+num Bernardi Fabri.⁵ Sig+num Guilaberti Anglici.

Sig+num Iohannis Ricardi, qui hoc scripsit die et anno ut supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Gales et uxoris eius Alois.* 2. a. turre. 3. *Aquest paràgraf anava amb la signatura; hem cregut oportú posar-la aquí.* 4. octobris. 5. a. Faber.

128

1167, novembre, 15

Arnau Galí i la seva muller Ermessenda venen a l'abat Pere de Valldaura el seu alou clos, plantat amb arbres de diferents classes situat al burg de Barcelona a la zona de la cort comtal, al costat de les cases que habiten. Pacten la condició per la qual els monjos podran pujar parets arran de les seves i que ni els uns ni els altres podran vessar aigua a la propietat de l'altre. El preu de la transacció s'estableix en vint-i-vuit morabatins ajadins d'or.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 9.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 134, doc. 132.

Cit.: FOLCH, "Notícia històrica...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials...", p. 185-199.

PAPELL, "El domini...".

Notum sit cunctis quod ego Arnallus Galindi et uxor mea Maiassendis vendimus Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree et tibi Petro, abbati, et monachis ipsius loci alodium nostrum proprium cum variis arborum ieneribus et cum parietibus, quod habemus et tenemus in burgo Barchinone ad ipsam Curtem Comitalem, iuxta domos nostras in quibus habitamus. Terminatur autem ab oriente in domibus nostris et in comunibus parietibus inter nos et Morotum et uxorem suam et meorum domibus per quas aqua de predicto alodio nostro discurrit tempore pluviati per ipsam cloacham, a meridie in aldio vestro, ab occiduo in alodio de Cheralto, a circio in Calle et in domibus nostris et in alodio Sancti Pauli de Campo. Et quod omnes parietes inter nos et vos coadherentes faciatis cum vestra missione in quibus vos et successores vestri honoretis et nos et nostri et vos non habeatis guttam et aquam¹ discurrentem² super nos neque nos vel nostri super hoc vestro alodio quod vobis vendimus. Sicut a predictis terminis concluduntur et terminantur hec omnia integriter, cum introitibus et exitibus suis integriter, vendimus Deo et predictae ecclesie et vobis ac ut melius dici vel intelligi potest ad vestrum salvamentum. De nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium alodium liberum et franchum ad quod ibi vel exinde facere volueritis

ad vestram voluntatem sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Accepimus a vobis pro hac venditione ·XXIII· morabetinos bonos aiadinos in auro sine engan. Et est manifestum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum semper.

Actum est hoc ·XVII· kalendas decembris anno ·XXXI· regni Ledoyci, iunioris.

Sig+num Arnalli Galindi. sig+num Maiassendis, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Burgetus. Sig+num Petri de Torsa. Sig+num Petri Poncii.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. aqua. 2. a. discurrentes.

129

1167, desembre, 4

Testament sacramental. Ramon de Subirats —mort el vint-i-dos d'agost de 1167— el tretze de juny féu testament de paraula en presència d'Arnau, prevere, de Miró, veguer i jutge, i del veguer Pere de Ripollet, els quals, ara, manifesten, sota jurament, les darreres voluntats del finat davant de testimonis a l'altar de Sant Feliu, màrtir, a l'església de Sant Just i Sant Pastor de Barcelona. Vol ser sebollit a la casa del Temple i perquè així es faci fa donació als templers del seu alou de Talavera d'un mas a Cervelló amb la seva cavalleria. Deixa als hospitalers una egua. I entre altres deixes atorga a la seva dona Adelaida totes les seves honors i feus. A la seva filla Ermessèn, li dóna la seva cavalleria de la Roca, una altra de Mataró i el castell d'Almenara. A la seva filla petita, Sança, li deixa cent quarteres d'ordi del castell d'Eramprunyà. Fa hereu el seu fill Ramon i li atorga, tan bon punt la seva mare hagi traspasat, totes les honors i feus que li havia deixat en usdefruit. Encomana al seu germà Pere de Subirats la custòdia i defensa de la seva vídua i dels seus fills.

A. AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 7. Original. Els espais entre claudàtors [±] són paraules que s'ometen perquè el pergami està foradat o ple de fongs, i per tant és impossible llegir-lo.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 135, doc. 133.

Ultima voluntas¹ [± 2] defuncti Raimundi de Subirads [...] infra ·vi· menses, coram Arnallo, presbitero, vicario Mironis, iudicis, et Petro de Rivopolleto, vicario ordine fungente legaliter actus est. Nos videlicet [± 4] testes et iuratores sumus. Testificamus namque iurando per Deum vivum² et verum in personibus trinum et individuitate³ unum super altare sancti Felicis, martiris, quod est constructum in ecclesia beatorum martirum Iuste et Pastoris, [± 4] conditiones manibus propriis iuramus quia vidimus et audivimus et presentes adfuimus ea hora quando predictus testator egritudine detentus unde obiit pleno suo sensu et memoria integra [± 4] manumissores suos, videlicet, Berengarium de Barchinona et Petrum de Subirads et Bertrandum de Castelleto, maiorem, et Raimundum de Castelleto et Arnallum de Costa et Petrum de Liciano et Bernardum [± 3] precepit karitative ut si mors ei contigerit sicuti et fecit antequam⁴ aliud testamentum faceret haberent potestatem facultatum suarum rerum distribuendi sicut in suo testamento ordinato [± 4] namque⁵ dimisit domino Deo et eius genitrici domuique⁶ Templi et fratribus ibi Deo servientibus corpus suum sepeliendum, cum suo alodio de Thalavera et cum uno manso qui est apud Cervilionem [±4] et unam equitaturam bonam secum. Dimisit Hospitali Iherusalem unam suam equam. Dimisit Sancte Marie de Subirads unum morabetinum⁷ ad altare sancti Petri, alium⁸ ecclesie Sancti Iohannis, alium⁹ ecclesie Sancti Christofori et clerico alium.¹⁰ Debebit¹¹ Domenico de Barchinona ·xxv· morabetinos,¹² Berengario de Vilarnel ·xviii·, Poncio Maiol ·xxv· Rossello, hebreo, ·xxv·. Supradicta vero debita quem admodum superius ordinata sunt exirent de octuaginta morabetinis¹³ duo minus quos Guillelmus Raimundi, dapiferis, ei debebat. Dimisit uxori sue Adaledi omnem suum honorem, videlicet, alodia et feuvos ex integro quos habebat vel habere debebat in cunctis locis omnibus diebus vite sue, et ipsum honorem quem habebat apud Sanctum Faustum relinquit uxori sue iam dicte ad suam propriam voluntatem preter ipsum mansum qui vocatur de Soler, quem diffinivit et pacificavit domino Deo et Sancto Cucuphati per remissionem peccatorum meorum. Dimisit Sancto Christofori de Lizano unum campum quem habebat in parrochia eiusdem apud Malforad.¹⁴ Dimisit filie sue Ermessendi ipsam cavalleriam terre quam habebat apud Rocham, simul cum ipsa quam habebat apud Mathero, quemadmodum avunculus eius Petrus de Subirads ex gratia ei largitus est, et ipsum kastrum de Almenara et unum equum quem ei debebat Raimundus de Castelleto. Est supradicta cavaleria de Mathero, scilicet, illam quam Petrus de

Matha tenebat. Dimisit filie sue minori Sancie nomine ·c· quarteras ordeï quas habebat per fevum in kastro de Erapruinano per dominum suum Guillelmum de Sancto Martino et in eodem kastro¹⁵ unum mansum quem habebat per predictum Guillelmum Sancti Martini et ibidem duos mansos quos habebat per Arnallum de Ripis. Dimisit filio suo Raimundo post obitum matris sue omnem suum honorem, videlicet, alodia et feuvos quos habebat vel habere debebat in cunctis locis, preter supradictum honorem quem superius distribuit. Relinquit uxorem suam et filium et filias et honorem in potestate domini Dei et fratris sui Petri de Subirads ad regendum et deffendendum sicut pater regit honorem filii. Dimisit castrum de Grananela ut distrahatur vel impignoretur cum domibus que in Barchinona sunt pro sui honoris redemptione. Et voluit ut si obiret filius suus Raimundus sine prole legitima reverteretur¹⁶ kastrum de Liciano et ipsum honorem quem habebat apud Sobirads domum¹⁷ suam, videlicet, et kastrum. Et alia filie sue Ermessendi kastrum de Port. Et honorem de Provinciana et de Bagneolibus reverteretur Sancie filie sue. De istis vero supradictis filiabus suis si altera earum sine prole discesserit superstiti pars eius adcresceret. Dimisit filium suum et filias cum omni eorum honorem supradicto in potencia regis ad tuendum deffendendumque eos pariter cum honore et eum foveat et militem faciat. Et rogavit amicos et parentes suos dominosque suos et homines ut adjuvarent eos deffendere et tenere hec omnia supradicta et eis relicta diligenter atque competenter. Rogavit uxorem suam et filium suum karitative et iterum mandavit et commonuit ut omni tempore unum post alium quendam presbiterum in mensa eorum pro redemptione anime sue omniumque fidelium christianorum tenerent, qui Deo missas celebraret. Iussit etiam ut si obirent filie sue ambe sine prole legitima, porciones earum reverterentur Raimundo filio suo. Dimisit armas suas domui milicie Templi. Hoc totum ita ordinavit predictus testator in suo testamento, idus iunii anno ·xxx· regni regis Leduici iunioris, et post obitum sue sic stare mandavit, deinde ingravescente¹⁸ languore quo detinebatur discessit ab hoc ·xv· kalendas iulii et anno prefixo. Hanc igitur ipsi testatoris ultimam voluntatem nos prescripti testes sicut vidimus et audivimus ab ipso conditore rogati extitimus in prescripto altare coram Arnallo, sacerdote, vicario iudicis et Petro de Rivo-polleto iudiciario ordine fungente et aliis testibus clericis et laicis manibus nostris iurando veram esse fideliter corroboramus atque ex hoc aliter suam voluntatem non mutavit¹⁹ nobis scientibus. Late conditionis ·ii· nonas decembris anno ·xxx⁰·i⁰· regnante rege prefixo.

Sig+num Arnalli de Costa, sig+num Bernardi de Canals, nos huius rei testes et iuratores sumus.

Sig+num Po<n>cii de Papiol. Sig+num Bernardii Marcucii. Sig+num Berengarii de Barchinona. Sig+num Arberti de Apierola. Sig+num Berengarii de Castro Vetuli. Sig+num Bernardi de Sancto Iusto. Sig+num Bernardi de Villamaiore. Sig+num Guillelmi Sabater.

Sig+num Poncii, presbiteri, ·SSS·, sig+num Iohannis, presbiteri, nos qui huic sacramento presentes ad fuimus.

Sig+num Petri de Rivopulle vicem iudicis fungentis. + Mironis, iudicis.

Sig+ Arnalli, presbiteri, qui hoc scripsit cum litteris rasis et emendatis in línea secunda et octava et vegesima septima, die et anno quo supra.

1. a. Ultime voluntatis. 2. a. unum. 3. a. in deitate. 4. a. ante quam. 5. a. namque. 6. a. dominique. 7. a. moabetinun. 8. a. alterum. 9. a. alterum. 10. a. alterum. 11. a. Debevit. 12. a. moabetinos. 13. a. moabetinis. 14. a. Malferad. 15. a. Kastro. 16. a. reverterent. 17. a. donum. 18. a. ingrasvescent. 19. a. muntavit.

130

1167, desembre, 23

Guerau Alamany i els seus fills Guerau i Hug, per la salvació de la seva ànima i la dels seus avantpassats, ofereixen i venen a Déu, a Santa Maria de Valldaura, a l'abat Pere i als monjos, l'alou amb l'edifici o mas que hi ha, de Valldossera, amb tot allò que li pertany —cases, terres, vinyes, arbres de diferents espècies, aigües, pastures, boscos i emprius— juntament amb el delme. L'esmentada propietat és al terme del castell de Montagut. Per aquesta compra l'abat lliura, dels béns i erari comunitari, als venedors la quantitat de dos-cents morabatins ajadins d'or de bon pes.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 33.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... , p. 137, doc. 134.

Cit.: FORT, El senyoriu...

PAPELL, "El domini..."

In Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Gerallus Alamagni et filii mei Gerallus et Ugo, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum, damus,² offerimus et vendimus domino Deo et ecclesie Sancte Marie de Vallis Lauree et tibi Petro, abbati et monachis ipsius loci presentibus et futuris, alodia nostra

propria, scilicet, turrim nostram qui dicitur de Valle Orsera, cum omnibus suis pertinenciis et tenedonibus, cum domibus, terris et vineis et arboribus diversi generis, simul cum ipsa decima cum aquis, pascuis, ligneariis et ademprivis et cum introitibus et exitibus suis et cum omnibus que ad ipsam turrim pertinent et pertinere debent, sicut melius habemus et habere debemus in comitatu Barchinone, in termino castri nostri de Monte Acute. Terminantur hec omnia ab oriente in manso Bernardi de Torredela, a meridie in collo qui dicitur de Figera et descendit usque pariliatam vestram comitalem, de occiduo in turre Gauceranna et in suo termino, a circio in Espluga de Bedestre. Sicut a predictis terminis concluduntur et terminantur supradicta omnia cum terminis et affrontacionibus suis integriter ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem prefate ecclesie et monachorum suorum. De nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium plenissimum liberum et franchum et quietum alodium ad quicquid ibi vel exinde facere volueritis ad vestram voluntatem sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Accepimus a vobis pro hac donacione et vendicione .cc. morabetinos bonos aiadinos in auro sine engan de helemosinis ipsius ecclesie. Et est manifestum. Siquis hoc disrumpere presumpserit nil valeat set supradicta in duplo componat et insuper hec vendicio et donacio firma et stabilis omni tempore permaneat.

Que est acta .x. kalendas ianuarii anno Domini .M^o.C^o.LX°.VII°, anno .XXXI. regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Geralli Alamagni, sig+num Geralli, sig+num Ugonis, filiorum eius, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Guillelmi de Tous. Sig+num Geralli de Monte Acuto. Sig+num Bernardi, monetarii. Sig+num Lombardi. Sig+num Burrulli, pellicerii. Sig+num Petri Estirati. + Guillelmus Daunisii.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Geralsi Alamandi et de turre Vallis Ursarie.*
2. *a. segueix et que no és al document.*

131

1168, març, 8

Permuta feta entre Sança de Queralt, tutora de la seva néta Sibil·la, Pons de Cabrera i Galceran de Sales, i l'abat de Valldaura, Pere.

Lliuren a l'abat Pere el freginal que posseeixen al burg de Barcelona, a la zona dels Arcs, a canvi de la devolució de la tercera part de l'honor dels Provençals que el seu fill Berenguer de Queralt va deixar als monjos en el seu testament.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 16.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 138, doc. 135.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

In Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus presentibus et futuris qualiter ego Sancia de Cheralto et neptis mea Sibilía et Poncius de Cabrera atque Gaucerandus de Salis, ob remedium animarum nostrarum et filii mei Berengarii de Cheralto, damus et comutamus Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree et tibi Petro, abbati, et monachis ipsius loci, presentibus et futuris, ipsum nostrum ferragenalem que habemus in burgo Barchinone, ad ipsos Archus. Terminatur atque ab oriente in alodio vestro et in alodio Sancti Pauli de Campo, a meridie in tenedone, quem tenent per nos Brunetus et Galabrunus¹ et Mironus, ab occiduo in ipsa riera, a circio in via publica. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur predictus ferragenalis cum introitibus² et exitibus suis integriter damus et comutamus vobis et predictae ecclesie et successoribus vestris ac ut³ melius dici vel intelligi potest ad utilitatem prefate ecclesie et monachorum suorum. De nostro iure in ius et dominium vestrum tradimus ad vestrum proprium plenissimum liberum et franchum alodium, secure et libere, et in sana pace omni tempore possidendum ad quicquid ibi vel exinde facere volueritis ad vestram voluntatem sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Accepimus a vobis pro hac donatione et comutatione illam nostram terciam partem, quam predictus filius meus Berengarius de Cheralto vobis dimisit in honorem de Provincialibus in suo testamento. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hec donatio et comutatio omni tempore maneat firma.

Acta est ·VIII· idus marcii anno ·XXXI· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Sancie de Cheralto, sig+num Sibilie, sig+num Poncii de Cabrera. Sig+num Gaucerandi de Salis, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Petri Geralli. Sig+num Petri Estirati. Sig+num Stephani Gerardi. + Guillelmus Daunisii. Sig+num Petri Poncii. <Sig>+num Bernardi Poncii.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Gelabrunum. 2. a. introitibus. 3. a. <ut> com si no hi fos, quan en realitat sí que és al document.

132

1168, abril, 25

Bernat de Riudefoix dóna garanties a l'abat Pere de Valldaura que protegirà la propietat de Valldossera, que el monestir li va comprar, de tot damnatge que contra ella pugui fer qualsevol persona. Durant la seva absència ho farà Guillem de Sant Martí. I dóna com a garantia de la seva paraula el seu honor de Riudefoix.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 36.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 139, doc. 136.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Notum sit cunctis quod ego, Bernardus de Rivo Fodexio, convenio tibi Petro, abbati, et monachis Sancte Marie de Vallis Lauree, esse garrents omni tempore sine engan de toto illo honore, quem vobis vendidi in Valle Orsera, contra cunctos homines vel feminas, quod si² ullus homo vel femina in ipso honore aliquis vobis tollerit, dono vobis plivium (sic) datorem Guillelmum de Sancto Martino et precor illum ut totum ipsum honorem cum me et sine me vobis et vestris faciat tenere et habere et possidere sine vestro engan. Et si vobis vel Guillelmo de Sancto Martino aliquid dampni vel aliquid malum inde evenerit habeat totum Guillelmus de Sancto Martino et vos in ipsa mea domo et in omni meo honore de Rivo de Fodexio, ut totum emparetis et inde recuperetis totum sine vestro dampno. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum.

Actum est hoc ·vii· kalendas maii, anno ·xxx^o·i^o· regno Ledoyci, iunioris.

Sig+no Bernardi de Rivo de Fodexio, sig+num Willelmi de Sancto Martino, qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Berengarii de Expodoia. Sig+num Berengarii Dionisii. Sig+num Willelmi de Crexello. <Sig>+num Bernardi Poncii. Sig+num Willelmi de Sancto Martino, mancipii.

Sig+num Petris de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Bertrandi de Rivo de Fodexio.* 2. a. Quodsi.

133

1168, juny, 26

Enfranchiment de censos i usos fet per Alfons el Cast, rei d'Aragó, comte de Barcelona i marquès de Provença, a favor del monestir de Valldaura d'unes cases, propietat dels monjos, situades a la cort comtal de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 11.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 140, doc. 137.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

<A>d honorem omnipotentis Dei et gloriose Virginis Marie. Ego, Ildefonsus, Dei gratia, rex Aragonensis, comes Barchinonensis et Provincie marchio, ob remedium anime mee et venerabilis patris mei Raimundi, comitis Barchinonensis, principis Aragonensis, et pro eterna retribucione instituo et facio domino Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree et vobis Petro, abbati suo et monachis eiusdem loci presentibus et futuris, domos vestras¹ cum turre et pertinentiis suis, vocitatas de Curte Comitale, hedificatas in burgo Barchinone, liberas et franchas in perpetuum. Illum vero hominem de virtute Sancti Spiritus confisum, qui domui vestre cum rebus suis se obtulerit et dederit et in prefatis domibus habitaverit, exceptis maioribus hominibus Barchinone concessum proprium et franchum habeatis nullumque nobis vel decessoribus nostris inpendat² servitium in expedicionem non vadat censum nec usaticum nobis faciat.

Actum est hoc in Barchinona ·vi· kalendas iulii anno Domini ·M^o·C^o·LX°·VIII°·, annoque ·XXII· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Ildefonsi + regis Aragonensis, comitis Barchinone et Provincie marchionis. Sig+<num> <> regine Aragonensis, comitisse Barchinonensis. Sig+<num> Arnalli Mironis, comitis Palearensis. Sig+<num> Arberti de Castro Vetulo. Sig+num Willelmi Montis Pessulani. Sig+num Willelmi Raimundi, dapiferi. Sig+num Berengarii de Barchinona. (Signe) Guillelmus Daunisii. Sig+num Bernardi Marcucii. + Bernardi Poncii. Sig+num Raimundi Marcucii.

+ Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. nostras. 2. a. impedit.

134

1168, agost, 18

Ramon i Ermessèn venen per dos-cents cinquanta sous de Barcelona a l'abat Pere de Valldaura el mas de les Llanes, amb totes les seves pertinences i tinences, el qual és al terme de la parroquia de Santa Eulàlia Provençana, a la partida de les Llanes.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 21v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 141, doc. 138.

Cit.: FOLCH, "Notícia històrica...".

PAPELL, "Les propietats territorials...".

PAPELL, "El domini...", p. 191-253.

Notum sit cunctis quod ego Raimundus et uxor mea Ermessendis et infantes nostri diffinimus et evacuamus et vendimus Deo et ecclesie Sancte Marie Vallis Lauree et vobis Petro, abbati, et monachis ipsius loci, presentibus et futuris, ipsum mansum de ipsas Lannis, cum omnibus suis pertinenciis et tenedonibus, quem tenemus et habemus per vos in territorio Barchinone, in parrochia Sancte Eulalie de Proviciane, ad ipsas Lannas. Terminatur autem ab oriente in alodio Berengarii de Serriano et consanguinei sui Berengarii Bedey, a meridie in litore maris, ab occidente, similiter, in alodio vestro et in alodio Willelmi de Agello et Sancte Eulalie de Campo, a circio in ipsa lacuna. Quantum infra hos terminos nos habemus et habere debemus, cum introitibus et exitibus suis integriter, diffinimus et evacuamus et vendimus predictae ecclesie Sancte Marie et vobis Petro, abbati, et monachis ipsius loci ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitate de prefate¹ ecclesie. De nostro iure in ius et dominium suum tradimus ad quicquid ibi vel exinde facere volueritis sine ullo nostro nostrorumque retentu. Accepimus quoque a vobis pro hac diffinitione et venditione ·CCL· solidos denariorum, bone monete Barchinone. Et est manifestum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum semper.

Actum est hoc ·xv· kalendas septimber,² anno ·xxxii· regni Ledoyci iunioris.

S+ Raimundi, s+ Ermessendis, uxoris eius, s+ Petri, s+ Iohannis, s+ Marie, s+ Ermessendis, filiorum eorum, qui hoc laudamus et firmamus.

S+ Petri Burrulli. Sig(signe) Arnalli, presbiteri. Sig(signe) Grego. + Bernardi Poncii.

Sig(signe)num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Interlineat: prefate.* 2. *Hi hauria de dir: septembris.*

135

1168, setembre, 26

Ramon de Montcada reconeix que deu a Gilabert Anglés cent vint morabatins lupins i ajadins d'or. Convé amb el creditor que seran fiadors del deute, el qual s'haurà de cancel·lar per la festivitat de Sant Andreu, Pere de Subirats i Guillem de Tornamira, els quals hauran de satisfer el deute si no el cancel·la en la data fixada.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 121.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 142, doc. 139.

Sit notum cunctis, qualiter ego, Raimundus de Montcada, et meis debemus vobis Guilabert Angles et vestris ·c·xx· morabetinos lupinos vel aiadinos, bonos et boni auri et recti penderis, quos modo convenimus vobis persolvere aut vestro mandatario, qui ad vestrum proficium eos interroget usque in festivitate sancti Andree, primam venientem, sine ullo retentu. Pro quibus supradictis morabetinis dono vobis bonas fidancias et directas, scilicet, Petri de Subirads et Guillelmi de Tornamira, tali conveniencia quod de quantum in me nec in meis falleritis de supradictis morabetinis ad termino supradicto, cum² me et sine me, illis duobus sint vobis et vestris bonas fidancias et directas sine ullo vestro engan unusquisque³ ex eis per totum.

Actum est hoc ·vi· kalendas octobris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LX°·VIII°·.

<Sig>+num Raimundus de Monte Catano. Sig+num Petri de Subirads. Sig+num Guillelmi de Tornamira. Nos qui hanc fidanciam facimus, laudamus et firmamus et unusquisque⁴ ex nobis ut superius dictum est per fidem sine ullo engan atendere convenimus.

Sig+num Arnaldi de Roca Corba. Sig+num Bernardi de Castel Nou.

< >⁵

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Monte Chatano.* 2. *a. omet cum.* 3. *a. uniusque.* 4. *a. uniusque.* 5. *Omesa la signatura de l'escrivà.*

136

1168, novembre, 25

Pere de Follà i la seva muller Berenguera, juntament amb la seva filla Estefania i el seu marit Pere, concedeixen a l'abat Pere, de Santes Creus i de Valldaura, permís perquè els seus ramats puguin pasturar al bosc de Barrades. I garanteixen a l'abat i als monjos que els defensaran contra qualsevol intromissió de bestiar d'altres monestirs. Per aquesta concessió reben de la cabana de Santes Creus un poltre i tres vaques.

A: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 60.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 142, doc. 140.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "L'economia ramadera...".

Cunctorum universitati pateat qualiter ego Petrus de Foliano et uxor mea Berengaria et filia nostra Stephania et gener Petrus donamus atque concedimus cenobio Sancte Marie Vallis Lauree vel Sanctarum Crucium et Petro, predicti cenobii abbati, et omnibus fratribus eius et cunctis successoribus illorum ut habeant peccora et armenti iamdicti cenobii pasturam in omnem silvam de Barrades omni tempore, absque nostra vel nostrorum aud aliorum inquietudine, que affrontat in terminibus Volchere et Lacune et Odelonis et in valle Merani et in flumine Adde et in serra de Campo Ras. Quantum his affrontationibus includuntur² concedimus ut dictum est iam dicto cenobio ibi pasturam et omnem ademprivium et ut defendamus eis ipsam pasturam a bestiis aliorum religionum vel hominum, exceptis hominibus vecinorum villarum qui ibi adempramentum habere dinoscuntur, de collo de Trannera inferius, de castro inferius de So³ et de Pisent inferius et de Podes inferius. Hoc autem facimus propter remedium animarum nostrarum et quod ipsi recipiunt nos in benefacta iam dicti cenobii in vita et post mortem, sicut unum ex fratribus suis. Et accepimus ab eis ·I· pullum equinum et ·III· vaccas. Siquis ex nostris aud ex alienis hoc disrumpere voluerit agere non valeat sed in duplo componat.

Quod factum est anno Domini ·M^o·C^o·LX°·VIII°·, regnante Ludovico, ·VII· kalendas decembrium.

Sig+num Petri, sig+num Berengarie, sig+num Stephanie, sig+num Petri Ville Arnall, sig+num Bernardi de Foliano, qui hoc laudamus et firmari rogamus.

Sig+num Arnalli de Villa Francha. Sig+num Guillelmi de Paracols. Sig+num Petri de Purcinans. Sig+num Arnaldi de Cerced. Sig+num Poncii, prioris de Corneliano.

Petrus, qui est scrip(signe)tor.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Petri de Foliano uxorisque eius Berengarie.*
2. a. *includunt.* 3. a. *de Castro, inferius de So.*

137

1169, juliol, 17

Berenguer Gassull, la seva esposa Guillema i els seus fills Pere, Bertran, Bernat i Berenguera renuncien tots els drets a favor de l'abat Pere i dels monjos de Valldaura de l'honor que el seu nebot Bernat de Riudefoix els va vendre. L'esmentat honor es troba situat al comtat de Barcelona, al terme del castell de Montagut i al lloc denominat Valldossera.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 36v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 143, doc. 141.

Cit.: FORT, El senyoriu...

PAPELL, "El domini..."

Notum sit omnibus quod ego, Berengarius Gazul, una cum uxore mea, Guillelma, et filiis nostris, Petro et Bertrando et Bernardo et Berengaria, diffinitores et evacuatores sumus vobis Petro, abbati Vallis Lauree, et omnibus fratribus eiusdem loci vestrisque successoribus totius illius honoris quem Bernardus de Rivo de Fodex, nepos meus, vobis vendidit in Valle Orsaria, quod neque nos neque aliquis per nostram vocem aliquid ulterius vobis ibi requirere possumus. Est autem predictus honor in chomitu Barchinone in terminio Montis Acuti in prenominate loco Valle Orsaria.

Actum est hoc ·xvi· kalendas augusti anno ·xxxii· regni regis Ledovici, iunioris.

Sig+num Berengarii Gazul. Sig+num Willelme. Sig+num Petri. Sig+num Bertrandi. Sig+num Bernardi. Sig+num Berengarie. Nos qui hoc iussimus scribere firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Mironi Willelmi de Turre de Les. Sig+num Berengarii de Turre de Les. Sig+num Guillelmi Giriberti. Sig+num Geraldi, presbiteri de Fodex.

Sig+num Berengarii, presbiteri, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii Gazul uxorisque sue Guillelme.*

138

1170, gener, 9

L'abat Pere de Santes Creus, amb el consell dels germans del seu monestir, arrenda i cedeix en emfiteusi a Guillem de Salvinyac i a Pere Ginestar l'honor que havia pertangut a Guillem de Trull, i amb anterioritat al sarraí Avinfora, dues peces de terra que havien pertanyut a Leridi, sarraí, i l'hort de Cibrini. Aquesta honor o propietat està situada al terme de Bitem i d'Andust. Els arrendataris hauran de pagar als monjos un cens anual de catorze càntirs d'oli el dia de Nadal. El dret de fadiga resta establert en trenta dies i acorden que si hi ha guerra la collita no es podrà recollir. El cens a pagar restarà establert a l'acord que els prohoms del lloc determinin.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 105v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 144, doc. 142.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Tam presentibus quam futuris hominibus sit manifestum qualiter ego Petrus, abbas Sancte Marie de Sanctis Crucibus, una cum consilio fratrum meorum, damus vobis Guillelmo de Salvanieco et Petro de Ginestario et vestre proieniei atque posteritati omnem illum honorem, qui fuit Guillelmi dez Trul et fuit de Avinfora, sarraceno, et, similiter, duas pecias terre, que fuerunt de Leridi, sarraceno, et unum ortum qui fuit de Cibrini. Est autem totius iste honor in loco vocitato Bitem et in Andust. Affrontat autem predictus honor de Bitem a parte orientis in via publica, a meridie in alodio Petri de Bouvila, a circio in alodio Andree de Barchinona, ab occiduo in via de rivo. Et affrontat honor qui est in Andusc, a parte orientis in via publica, a meridie in alodio Poncii Scrivani, a circio in via de rivo, ab occiduo in rivo Iberis. Similiter ortus, qui fuit de Sibrini, affrontat ab oriente in via publica, a meridie in alodio de Leridi, a circio in alodio de Leridi, ab occiduo in alodio Raimundi de Grassa. Quantum iste affrontaciones includunt et terminant omnem predictum honorem, cum ingressibus et regressibus suis et cum vineis et totis arboribus diversorum generum, que intus sunt fundate, integriter damus vobis et proieniei atque posteritati vestre ad possidendum et expletandum secure et potenter, libere et quiete, tali videlicet conventu quod vos et vestri tribuatis nobis et nostre predictae domus Sancte Crucis annuatim ad festum Natalis Domini .XIII. canters boni et pulcri olei sine ulla contrarietate. Et si sarraceni

inde ibant quod donetis ·xx· cantars boni² olei et pulcri per censum. Et si magnum necessarium vobis fuerit vendendi vel impignorandi predictum honorem quod vendatis vel impignoretis vestro simili salvo censu et directo nostro, set non habeatis inde licenciam nisi primum in nobis fatigati fueritis de ·xxx· diebus, et quod nos habeamus cum per tantum quantum alter ibi daret. De ·xxx· dies in antea quod vendatis vel impignoretis cuilibet vestro pari preter miliciis et sanctis salvo censu et directo nostro. Si vero forte guerra in hanc terram cresceret et non potueritis fructum colligere paccaveritis nos ad laudamentum proborum hominum. Siquis hoc frangere vel disrumpere voluerit non valeat, sed in duplo componat et insuper hec donacio semper maneat firma.

Actum est hoc ·v· idus ianuarii, anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C·L·VIII·

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Guillelmi de Belestar. Sig+num Petri de Sancti Minati. Sig+num Geraldí de Salvanieco. Sig+num Bernardi Sancto Poncii. Sig+num Lafranc. Sig+num Guillelmi dez Espluga. Sig+num Iohanni de Podio.

Sig+num Petri, monachi, qui hunc translatum fideliter scripsit.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Salvaniaco et Petri de Ginestario; al marge lateral esquerre en lletra cursiva gòtica: De honore de Andusch et de Bitem. 2. a. bovi.

139

1170, gener, 20

Guilla, senyora de Banyeres del Penedès, amb el consentiment del bisbe de Barcelona i d'altres, dóna a Déu, a Santa Maria de Santes Creus, a l'abat Pere i als monjos, en franc alou, la tercera part de l'honor de Vila-rodonà, que té per herència dels seus avantpassats. Es troba al terme del castell de Montmell, tocant al riu Gaià, i afronta, a orient, amb el riu Gaià, al sud i al nord, amb l'alou del bisbe i, a occident, amb la serra.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 93v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 145, doc. 143.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis presentibus atque futuris qualiter ego, Guilla,² domina de Bagnariis, cum asensu domini episcopi Barchinonensis et aliorum amicorum meorum, dono et ofero domino Deo et ecclesie Beate Marie, semper, Virginis, que est sita in loco qui

dicitur Sancte Crucis et dom<i>no Petro, abbati et fratribus eius, presentibus atque futuris, ipsam meam partem tertiam de ipso honore de Villa Rotunda, cum terminis et affrontationibus, cum ingressibus et egressibus. Est autem predicta terra in comitatu Barchinone in termino castris Montis Macelli, iusta fluminis de Gaiano. Advenit mihi per vocem genitorum meorum. Terminatur autem a parte orientis in ipso rivo de Gaiano, de meridie et circio in alodio episcopali, de occiduo in ipsa serra. Sicut istis terminis concluditur et terminatur, sic dono vobis supradictis abbati, scilicet, et fratribus suis et omnibus successoribus vestris atque de meo iure in vestrum trado dominium et potestatem ad faciendum quicquid ibi vel inde facere volueritis ad vestrum franchum alodium sine vinculo ullius hominis vel femine, propter remedium anime mee et parentum meorum. Siquis hoc donum dirumpere temptaverit in duplo componat et postea firmum permaneat omni tempore.

Factum est hoc ·XIII· kalendas februarii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LX°·IX°.

Sig+num Guille,³ que hoc firmavit et rogavit firmare.

Sig+num Carbonel de Martorello. Sig+num Petri de Pugades. Sig+num Raimundi de Callers. Sig+num Guillelmi de Bella Buada. Sig+num Petri de Scorsen. Sig+num R. de Lorens.

Raimundus, subdiachonus, hoc scripsit et hoc signum (signe) fecit.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guille de Bagneriis.* 2. a. *Giulla.*
3. a. *Giulle.*

140

1170, març, 23

Ramon Pere de Banyeres, la seva dona i els seus fills donen al monestir de Santes Creus i al seu abat Pere, perpètuament, l'honor d'Ancosa.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 8. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", fol. 25v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 146, doc. 144.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis presentibus atque futuris, qualiter ego Raimundus Petri de Balnariis, una cum uxore et filiis meis, dono, difinio¹ et evacuo domino Deo et ecclesie Beate Marie, que est sita ad Sanctas Cruces, in manum Petri, eiusdem loci abbatis, et fratrem

eius, tam presentium quam futurorum, quicquid habebam vel habere debebam in omni illo honore de Anqosa.² Est autem predictus honor in comitatu Barchinone, in termino Ville de Mager. Advenit mihi per vocem genitorum meorum vel quibuslibet aliis modis. Sicut dictum est superius vel dici aut intelligi potest melius, sic diffinio³ et evacuo vobis supradictis et successoribus vestris in perpetuum quicquid in supradicto honore habebam vel habere debebam aliquo modo sine vinculo ullius hominis vel fenine, cum terminis et afrontationibus suis, cum ingressibus et egressibus, ad faciendum quicquid inde vel ibi facere volueritis ad utilitatem et comodum ecclesie vestre. Quicumque hoc donum in toto vel in parte violare temptaverit nil valeat, set quicquid mali fecerit in quadruplum restituat et hec scriptura semper firma permaneat.

Quod est actum ·x^o· kalendas aprilis anno Dominice Incarnationis ·c^o·LX°·VIII· post millesimo.⁴

Sig+num Raimundi Petri. Sig+num Poncete, uxoris eius. Sig+num Petri, filii eius.

Sig+num Bernardi, sig+num Raimunda, nos sumus filius Raimundi Petri.⁵

Sig+num Berengarii de Claromonte. Sig+num Geralli de Font Taiata.⁶

Sig+num Petri, subdiachoni, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. diffinio. 2. a. Anquosa. 3. a. difinio. 4. a. M. 5. Les signatures d'aquests dos fills de Ramon Pere de Banyeres, pertanyen a mans diferents i probablement s'han afegit després de la redacció de la carta. 6. a. Taiada.

141

1170, abril. Ayerbe

Privilegi reial concedit per Alfons el Cast a Santes Creus. Posa sota la protecció reial els ramats monacals durant el temps de pastura als calms de Núria i Coma de Vaca.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 134v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 147, doc. 145.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economia ramadera..."

FORT, *El senyoriu...*

In Dei nomine. Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragone, comes Barchinone et marchio

Provincie dono, laudo atque concedo in perpetuum domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro eiusdem loci abbati et fratribus tuis, presentibus et futuris, quod habeatis omni tempore pascheria ad totum vestrum bestiar in totis illis calmis meis de Anuria et de Comes de Vaca. Et ego recipio totum vestrum bestiar qui ibi adduxeritis in mea custodia ac defensione quod ibi et per totam terram meam sit salvum atque securum. Et quicumque homo in ipso vestro bestiar ubi² malum fecerit teneat se super hoc pro meo aquidato.³

Actum est hoc apud Aierb, mense aprilis anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX°.

Signum Ildefonsi (signe) regis Aragone, comitis Barchinone et marchionis Provincie.

Sig+num Guillelmi, Barchinone episcopi +. (Signe)+num Raimundi de Monte Catano. Sig+num Arnalli Mironis, comitis Palearensis. Sig+num Raimundi Fulconis. Sig+num Guillelmi de Sancto Martino. Sig+num Raimundi de Mulnellis. Sig+num Raimundi de Ribes.

Poncius de Osore, scribe domini regis, scripsit hoc et fecit hoc sig·SS·num.

1. Al marge superior; en tinta vermella: De paschuis de Annuria et de Combes de Vaca. 2. a. vobis. 3. accomodato? a. aquidato.

142

1170, juny, 28

Guerau de Jorba, la seva esposa Saurina i el seu fill Guillem donen a Santa Maria de Santes Creus, al seu abat Pere, als seus successors i a tots els monjos presents i futurs, la seva part del delme del castell de Valldossera, el qual fou comprat pel monestir a Guerau Alamany. Concedeixen a l'abat el dret perquè pugui adquirir i comprar la resta de delmes del mateix terme i castell, que els seus vassalls tenen per ells i acostumen a rebre.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 9. Original.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 147, doc. 146.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

Notum sit omibus hominibus quod ego Geraldus de Iorba et ego Saurina et ego Guillelmus, filius eorum, donamus et concedimus Domino omnipotenti et Beate Marie Sanctis Crucibus et tibi Petro

eiusdem loci abbati ac successoribus tuis et omnibus ibidem Deo servientibus, presentibus ac futuris, totam aliam partem decimarum, quam nos accipiebamus in dominio in illa turre de Valle Orsera et in terminis suis, quam vos emistis a Geraldo Alamanni, quemadmodum in cartis vestris continetur. Preterea concedimus tibi Petro, abbati, et successoribus tuis quod habeatis plenam ac liberam licentiam acquirendi quocumque modo peteritis alias partes decimarum prefate turris et suorum terminorum ab his, qui eas per nos in feudum tenent. Hanc autem predictam donationem et concessionem in perpetuum valituram facimus pro redemptione animarum nostrarum ac parentum nostrorum.

Actum est hoc ·iiii· kalendas iulii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX·

Sig+num Geraldi de Iorba, sig+num Saurine, sig+num Guillelmi de Alcarraz, qui hoc laudamus et firmamus et firmari rogamus.

Sig+num Guillelmi, Barchinonensis episcopi. Petrus, Dei gratia Cesaraugustanus episcopus. SSS. Raimundus, levita atque decanus ·SS·.

Poncius de Osore, levita, scripsit hanc cartam cum litteris rasis et emendatis in linea ·vi· et fecit hoc sig+num.

143

1170, setembre, 30

Guerau de Montfalcó, la seva esposa Guillema i llur filla Elisenda donen a Santes Creus, després de la seva mort, els horts de Gombau, posat cas que la seva filla Elisenda mori sense descendència masculina. Els esmentats horts els tenen per no haver satisfet Arnau de Santa Fe una penyora de trenta sous, diner de Barcelona. Fan la donació de manera que mai no puguin vendre's ni alienar els esmentats horts.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 170v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 148, doc. 147.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis quod ego Gerallus de Monte Fulchono et coniux mea domina Willelma ac filia nostra Elicsendis, domino Deo et sancte Marie ac monasterio Sanctarum Crucium, de post obitum nostrum, damus ipsos ortos, qui fuerunt de Gomballo, si diminuerit de Elicsendis sine infante, quomodo nos melius habemus nec habere

debemus ac de causa capimus de Arnallo de Sancta Fide triginta solidos de denarios de Barchinone unde nos ipsos ortos de pignorata² tra<h>imus. In tali pactu ut nos non puscamus vindere nec alienare nullo modo, sed tenere ad vestrum dominicum de nostra vita et de post obitum nostrum reverterent ipsos ortos, sicut scriptum est superius, ad monasterium Sanctarum Crucium, si diminuerit de Elicsende sine infante, pro remissione peccatorum nostrorum.

Actum est hoc pridie kalendas octobris anno ·M^o·C^o·L^o·XX°. ab Incarnatione Christi.

Sig+num Geralli, sig+num Guillelme, sig+num Elicsendis, qui hoc mandavimus scribere ac testibus rogare mandavimus.

Sig+num Arnalli, sacerdotis Sancte Marie Viciane. Sig+num Guillelmi, magistri. Sig+num Bernardi de Fiterol. Isti sunt testes. Arnallus, levita, qui hoc scripsit (signe) die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Monte Fulchoni. 2. a. pignus ara.

144

1170, octubre, 9

Guilem de Fonts i la seva muller Isabel, juntament amb el seu fill Tomàs, venen a Gilabert Anglès un petit hort d'oliveres i una petita peça de terra per dotze morabatins d'or. Ambdues propietats són al terme de la ciutat de Tortosa, la peça a Vila-roja i l'hort a Aldover. Disposen que Domènec d'Aldover serà el fiduciari de la venda.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 116.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 149, doc. 148.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis quod ego Guillelmus de Fontes et uxori mee Ysabelis^l et nostri vendimus vobis Guilaberti Anglici et vestris unum parvum ortum cum olivariis et unam peciolam terre que est in terminio Tortose, in loco vocitato Villa Rubea et predictum ortum in Aldover. Terminatur iam dictum locum cum olivariis que est in Aldover ab utraque partibus in te emptore, extra parte orientis que affrontat in Bernardi Trepad, genre Petri de Torreies. Predictam peciolam terre que est in Villa Rubea terminatur ab oriente in terra Guillelmi de Castelvel, a meridie in Petro Sancti Minati, ab occiduo <et> a circio in via publica. Sicut terminantur et includuntur iam

dictis duobus locis inter predictam affrontacionibus, sic vendimus Guilabert<i> et vestris et omni proieniei vestre atque posteritati, cum ingressibus et egressibus suis integriter cum vineis et olivariis et cum omnibus arboribus diversis generis, que intus sunt fundatis, sicut melius dicere vel intelligere poteritis ad vestrum salvamentum sive intellectum sine ullo vestro engan. Et de nostro posse in vestrum mittimus ad faciendum quicquid ibi vel exinde facere volueritis vos vel homo per vos, per secula cuncta. Et dono vobis fiduciam de salvetatem Dominicus de Aldover ut ille faciat vobis et vestris abere et tenere et expletare in sana pace et defensare contra omnes homines extra senioribus terre. Accepimus namque a vobis pro hac vendicione ·XII· morabetinos in auro sine engan. Et est manifestum quod nichil de precio remansit.

Actum est hoc ·VII· idus octobris anno Domini ·M^o·C^o·LXX°·.

Sig+num Guillelmi de Fontibus. Sig+num Ysabel, uxoris eius. Sig+num Tomas, filius eorum. Nos qui hanc vendicionem laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Dominicus de Aldover, qui hoc ut superius dictum est laudo et firmo

·SS· Raimundi <>.

1. a. Isabelis.

145

1170, novembre, 5

Arnau de Santa Fe aporta en dot, en professar com a monjo a Santes Creus, l'alou, lliure i franc, que posseeix al terme del castell de Tàrrega, el qual va heretar dels seus pares i que ofereix com a salvació de la seva ànima i de la dels seus avantpassats. També fa lliurament de tots els seus drets i jurisdiccions, a més de tots els serfs que hi habiten i treballen, a l'abat i als monjos.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 10. Original.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 150, doc. 149.

Sit notum cunctis quod ego Arnallus de Sancta Fide, prompto animo, dono et ofero domino Deo et ecclesie de Sanctis Crucibus meum alodium liberum et francum quod habeo ipso castro de Tarrega sive in termino eius, totum et integrum, sicut pater meus Guielmus Arnalli et mater mea¹ dimisit mihi in suo testamento ob remedium anime mee et parentum meorum. Et de iure meo in ius et dominium trado iam dicti monasterii iure perpetuo possidendum

in manu Petri, habatis, monacorumque eius, cum exitibus et egressibus eorum, cum terminis et afrontacionibus suis integriter. Et est manifestum. Est autem predicuts honor, vinee et terre separatim posite quas tenent et laborant homines per me. Et in super dono et concedo me ipsum per monachum predicto monasterio cum prefato honore in manu predicti abbatis et trado me et ofero ibi spontanea voluntate usque ad mortem serviturum.

Actum est hoc nonas novembris anno ·M^o·C^o·LXX°. ab Incarnatione Christi.

Signum Arnalli qui <h>anc donacione<m> scribere mandavi et propria manu roboravi +.

Sig+num Guillelmi de Moro. Sig+num Bernardus, sacerdotis. Sig+num Berengarii, sacerdotis de Arbeca.

Sig+num Berengarii de Sancta Fide, sig+num Bernardi de Sancte Fide, fratres Arnalli. Sig+num Sancier, uxoris Guillelmi de Mor.

Sig+num Po<n>cii, prioris, qui hanc cartam feci die et anno quo supra cum litteris suprapositis in linea secunda.

1. et mater mea, interlineat.

146

1170, novembre, 9

Guillem [de Torroja], bisbe de Barcelona, amb el consell i consentiment dels canonges de la seu barcelonesa, dóna íntegrament a Déu, a Santa Maria de Santes Creus i al seu abat Pere l'honor de Vilardona amb tot allò que li pertany: les aigües, els recs i el caprec, les pastures, les garrigues, amb totes les entrades i eixides i amb tots els arbres de diverses espècies que hi són plantats. Al mateix temps els fa donació del camp que és a l'altra ribera del Gaià, el qual, en part, limita amb el mateix Gaià, amb el torrent de Rubió, el mas de Berenguer d'Ollers i el de Berenguer de Sant Hilari. Ambdues donacions les fa perquè els monjos les posseeixin en lliure i franc alou, lliurant-los tot el domini i potestat, salvant l'obediència deguda al bisbe de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 143v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 150, doc. 150.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Dei nomine. Cognitum sit omnibus hominibus presentibus atque futuris quod ego Guillelmus, Dei gratia, Barchinone episcopus, una cum consilio et assensu cononicorum ecclesie Barchinonense, pro remedio anime mee et fratrum nostrorum ecclesie Barchinone, dono domino Deo et ecclesie Sancte Marie de Sanctis Crucibus et Petro eiusdem loci abbati et omnibus fratribus suis, presentibus atque futuris, totum illum honorem ab integro de Villa Rotunda, cum omnibus terminis et tenedonibus suis et cum omnibus aquis et cum rego et capud rego, cum pascuis atque garricis et cum omnibus introitibus et exitibus suis et cum omnibus arboribus que ibi¹ sunt cuiuscumque generis sint et cum omnibus affrontationibus et cum aliis rebus que ad illum honorem pertinent et pertinere ullomodo debent. Similiter dono ius illum campum, qui est ultra ipsam aquam Gaian, sicut clauditur ex una parte a fluvio de Gaian et ex alia parte a torrente de Rubion et ex alia parte terminatur usque in ipsum mansum Berengarii de Olers et ex alia parte affrontat in manso Berengarii de Sancto Ilario. Suprascripta omnia dono illis ut habeant et possideant in sana pace omni tempore ad suum proprium alodium franchum et liberum. Ac de meo iure in suum trado dominium et potestatem per facere inde omnes voluntates suas, salva reverencia et obediencia Barchinone ecclesie.

Actum est hoc ·v· idus novembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX°·.

Sig+num Guillelmi, Barchinonensis episcopi (signe). Ildefonsi (signe), regis Aragone, comitis Barchinone et marchionis Provincie.

Sig+num Berengarii de Prato. Sig+num Berengarii de Sancta Eulalia. Sig+num Bernardi de Calidis. Sig+num Bertrandi, capellanus episcopi.

Ego, Sancius de Perairva,² scriba domini regis hanc cartam scripsi mandato domini Barchinonensi episcopi et hoc signum propria manu fecit (signe).

1. a. omet: ibi. 2. Llegim: Perairva; a. Perarrua.

1171, gener, 2

Ramon de la Torra —conjuntament amb la seva esposa i fill— renuncia a tots els drets de l'honor d'Ancosa, situada al terme de Vilademàger. Lliura la possessió de la terra i de tot el que hi ha a l'abat Pere de Santes Creus per la quantitat de vint morabatins.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 26.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 151, doc. 151.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Sit notum cunctis, presentibus atque futuris, qualiter ego, Raimundus de Turre, una cum uxore mea et filio, diffinio et evacuo atque pacifico domino Deo et ecclesie Sancte Marie, in manu Petri abbatis Sancte Crucis et omnium fratrum eiusdem cenobii, totum illum honorem, quem ipsi habent in termino de Villa de Mager et in Ancosa, cum terminis et affrontacionibus suis, cum ingressibus et egressibus, cum pratis et nemoribus et pascuis. Quantum ego ibi habeo vel aliquo modo habere debeo, sive antecessores mei melius unquam habuerunt vel habere debuerunt ad vestrum franchum alodium ad faciendum quicquid ibi vel inde facere volueritis ad utilitatem ecclesie vestre. Accepi autem a vobis propter hoc donum de bonis ecclesie vestre viginti morabetinos. Siquis hoc in toto vel in parte dirumpere temptaverit in duplo componat et postea hoc diffinico firma permaneat.²

Quod fuit factum ·IIII°. nonas ianuarii anno ·XXX°·IIII°. regni regis Leovici, iunioris.

Sig+num Raimundi, qui hanc diffinicionem fecit, firmavit firmarique rogavit. Sig+num Bernardi, filii eius. Sig+num Guillelmi, fratris eius.

Sig+num Bertrandi de Castelet. Sig+num Mironis Guillelmi de Toredela. Sig+num Petri de Baiona.

Sig+num Petri, subdiachoni, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Turre uxorisque eius ac filii.

2. El paràgraf Siquis (...)firma permaneat va després de la datatio; l'hem posat dins el cos del text per considerar-ho més adient.

148

1171, gener, 27

Dolça, senyora de Navata, i el seu fill Bernat atorguen a l'abat Pere i al monestir de Santes Creus, per la salvació de les seves ànimes i les dels seus pares, el dret a pasturar els ramats del monestir a les pastures de Tregurà; a més, ofereixen als monjos protegir els ramats i els pastors dels malfactors i només permeten que hi pasturi el seu bestiar.

[A]: Original perdut.

- B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 67.¹
 a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 152, doc. 152.
 Cit.: RIU, Formación de las zonas de pastos veraniegos...
 PAPELL, "L'economia ramadera..."

Notum sit omnibus hominibus, tam presentis quam futuris, quam ego Dulcia, domina Navate, et filius Bernardus meus, nos in simul donamus Deo et monasterio Sancte Virginis Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati eiusdem loci, et fratribus ibi Deo servientibus, tam presentibus quam futuris, propter remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum tradimus et offerimus et damus absque ullo retentu omnia illa pascua que habemus et habere debemus in terminio de Tregunario vel in ipsis montaneis, taliter ut habeatis et teneatis et possideatis ea pascua libere et quiete ad pascualem greguum vestrarum in perpetuum. Ita certe ut in illis supradictis phascuis nulli homini vel femine non habeat potestatem neque licitum mittere extraneas bestias nisi tantum proprie bestie nostre supradicti monasterii. Sciendum vero es quod ego supradicti Dulcia cum filio meo Bernardo de Navata et nostri qui post nos venturi sunt recipimus in defensione cunctorum hominum homines et bestias supradicti monasterii. Siquis hoc frangere vel irrumpere temptaverit non valeat sed in duplo componat.

Actum est hoc ·vi· kalendas februarii,² anno ·XXX·III· regnante rege Leodovico, iuniore.

Sig+num Dulcie, domine de Navate. Sig+num Bernardi, filii eius.

Sig+num Raimundi de Crispiano, baiuli. Sig+num Raimundi de Mitano.³ Sig+num Arnalli de Tregunario. Sig+num Berengarii de Malpasso.

Petrus, sacerdos, qui hoc rogatus scripsit⁴ subdie annoque ·SSS· prefixo.

1. Al marge superior; en tinta vermella: Dulcie, domine Navate et filii eius B.
 2. a. febroarii. 3. Il·legible, creiem interpretar Mitano: a. Ivitino. 4. a. segueix <et>
 que pensem que no és necessari, la signatio de Petrus és posada al document després de
 annoque i no com a. després de <et>.

1171, juny, 4

Ramon de Montcada redimeix per sis-cents morabatins la Palomera i l'honor de Lleida que Estrader havia empenyorat a favor de Pere de la Sala i Pere de Norset.

- A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 11. Original.
- B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 12. Trasllat s/d (*Sig. Guillelmi de Lemovicis qui hoc translatum fideliter scripsit*).
- a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 153, doc. 153.

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus, qui hoc audierint,¹ quem ego Raimundus de Montecatani, per me et per meos, redimo et traho de Petro de la Sala et de Petro de Norset² la Palomeira³ et honorem Ylerde, quod Estraderius illis misit in pignora et per fadigua de directo quod invenio in Estraderio, qui renuit venire Ylerde sicut mihi convenit directum facere et rationem⁴ et quia videbam quod meus honor se perdiderat et alienava redemi illum honorem de ·DC· morabetinis⁵ postquam inveni fadiguam de directo in iam dicto Estraderio pluribus vicibus.

Actum est hoc in mense iunii ·II· nonas anno Incarnatione Domini ·M·C^o·LXXI°.

Sig+num Petri Raimundi Bernardi, sig+num Mir⁶ de Ramon Ramon, sig+num Petri de Belestar, sig+num Bernardi de Blancafort, sig+num Berengarii⁷ de Centeles,⁸ isti viderunt et audierunt quomodo fecit Raimundus de Montecatani sicut predictus⁹ est.

Sig+num Petri¹⁰ de Ramon Ramon. His Guillelmus ita scriptis favet archilevita +.

Sig+num Iterii qui secripsi ut supra omnium supradictorum mandatus.

1. a. audierunt. 2. a. Orset. 3. B i a. Palomera. 4. a. ratione. 5. a. morabetinos. 6. B. Petri. 7. a. Berenguer. 8. B. Centelles. 9. a. supradictus i B. supradictum. 10. B. Mir.

150

1171, juliol, 29

Oller de Rasquera, el seu fill Veià i Berenguer donen tots els drets que tenen sobre el forn de Vilafranca i sobre tots aquells altres que amb anterioritat s'havien edificat a Pere de Vilafranca, a la seva muller Guillema i als seus descendents.

[A]: Original perdut.

- B: AHNM. Sección Clero. Santes Creus. Pergaminos. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 13. Trasllat (*Hoc est translatum sumptum fideliter a quodam instrumento cuius tenor talis est*) legalitzat pels notaris Francesc de Gres i Bernat del Pi (*Signe*)num Ffrancisci de Gres, auctoritate regia, notarii Barchinone, testis. *Sig(signe) Bernardi de Pínu, notarii publici Barchinone, testis*).

In Christi nomine. Sit notum cunctis tam presentibus quam futuris quod ego Ollarius de Rasachera, una cum filiis meis Vedianus atque Berengarius, damus tibi Petro de Villa Francha et uxori tue Guillelme et vestre progeniei atque posteritati omne nostrum directum ipsius forni de Villa Francha, qui modo est in predicta Villa Francha. Et iterum damus vobis¹ omne nostrum directum de omnibus fornis quibuscumque in antea fuerint edificati in iam dicta Villa Franca, sicut nos melius habemus et habere debemus sic damus vobis et progeniei atque posteritati vestre predicta omnia sine ullo retinimento. Si quis hoc predicta infringere voluit nil sibe valeat et deinde firmum permaneat omni tempore.

Actum est hoc quarto kalendas augusti anno ·XXX·III· regnante rege Ledoyco, iunior.

Sig+num Ollarii de Rasachera, sig+num Vediani, sig+num Berengarii, filiorum eius, nos qui hoc laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Raimundi de Mediona. Sig+num Karbonelli. Sig+num Bernardi de Collo.

Arnaldus ypolevita qui hoc scripsit die et anno quo ·SSS· supra.

1. Interlineat: vobis.

151

1171, novembre, 13

Berenguer d'Ollers, la seva esposa i llurs fills, després de moltes disputes i plets amb l'abat Pere de Santes Creus, arriben a l'entesa i pacten que Berenguer d'Ollers renunciarà als drets i possessió de l'honor de Rubió a favor dels monjos del monestir santescreuenc. Per aquesta renúncia i lliurament de drets Berenguer d'Oller rebrà dels béns monacals la quantitat de quaranta morabatins i un poltre.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 89.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 153, doc. 154.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis presentibus et futuris qualiter ego, Berengarius de Ollariis, cum uxore mea et filiis, post longas contenciones et multa placita,² venio ad pacem et concordiam et diffinicionem cum domino Petro, abbate Sancte Crucis, et fratribus eius, tam presentibus quam futuris. Diffinio namque et evacuo omnem illum honorem de

Rubione, quem ego ibi habui vel aliquis per me, cultum vel heremum, pronum vel planum, cum omnibus terminis vel pertinenciis suis, sicut terminatur ab ipso torrente de Rubione, qui cadit in rivo de Gaian, versus abbatiam et via de Celma, Deo et Beate Marie et supradicto abbati et fratribus eius ut neque ego vel aliquis per me ibi aliquid requiram vel requiramus set sit proprium et franchum alodium supradicte ecclesie et fratribus presentibus eorumque successoribus in perpetuum ad faciendum quicquid ibi vel inde facere voluerint ad utilitatem ecclesie sue. Est³ autem predictus honor et terra in comitatu Barchinone, in terminio castri de Albanel in loco vocitato Rubione. Accepi autem de bonis predictae ecclesie pro hac diffinitione quadraginta morabetinos et unum pullum.⁴ Siquis hanc nostram diffinitionem in toto vel in parte violare temptaverit nil valeat set in duplo componat et hec scriptura semper firma illibata permaneat.

Quod est actum idus novembris anno Dominice Incarnationis .M^o.C^o.LXXI°.

Sig+num Berengarii de Ollariis.

Sig+num Arnaldeta, uxoris, sig+num Willelmi, sig+num Raymundi, filiorum, supradicti Berengarii.

Sig+num Arnaldi de Ollariis, sig+num Guillelmi, fratris supradicti Berengarii.

Sig+num Mir Gilem. Sig+num Bernardi de Bilalbin. Sig+num Bertran de Castelet. Isti sunt affirmantes supradicte diffinitionis sine enganno.

Sig+num ego Forto, qui hec carta scripsit et meo signo⁵ consignavi (signe).

1. Al marge superior, en tinta vermella: De honore de Rubione. 2. Segueix a iterum (?) dimittimus vobis illum campum de Longasted. Quod pro hac, que en el document no hi figura. 3. a. esta. 4. a. pullinum. 5. a. sigoro.

1172, abril, 2^l

Guerau de Montagut, fill de Guillem de Montagut, la seva mare Berenguera, les seves germanes Beatriu i Ermessèn i Pere de Montclar venen a l'abat Pere de Santes Creus i als monjos la part del delme del mas que l'abat va comprar a Guerau Alamany, a Valldossera, i la del camp anomenat Longaset per tres-cents sous de diners de Barcelona.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 14. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 154, doc. 155.
Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit omnibus scire volentibus qualiter ego Geraldus, filius Guillelmi de Monte Acuto, et mater mea Berengera, cum sororibus meis Beatriz² et Ermesen, et iterum ego, Petrus de Monte Claro, nos in simul vendimus tibi Petro, abbati de Sanctis Crucibus, et fratribus ibi Deo servientibus, tam presentibus quam futuris, nostram portionem illius decimi quam habemus in ipso mansso³ quem vos emistis de Geraldo Alamando in valle Urssera.⁴ Et iterum dimittimus vobis illum campum de Longasetd. Et⁵ per hac venditione atque diffinitione accepimus nos a vobis trecentos⁶ solidos denariorum monete Barchinone, in tali vero pactu ut teneatis et possideatis sicut melius dici vel intelligi potest sine vestro engan. Et iterum de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad faciendum vestram voluntatem. Si quis hoc disrumpere temptaverit hoc non valeat, sed in duplo componat et in super iram Dei incurrat.

Actum est hoc ·iiii^o. nonas aprilis anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXX°.II°, regni regis Ledovici iunioris ·xxx^o.III°.

Sig+num Geraldí de Monte Acuto, sig+num Berengere, matris eius, sig+num Beatriz,⁷ sororis eius, sig+num Ermesendis, sororis eius, sig+num Petri de Monte Claro, nos qui hanc venditionem atque diffinitionem fecimus, firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Geraldí Alamandi. Sig+num Geraldí de Iurba. Sig+num Guillelmi de Orpi. Sig+num Geraldí de Monte Acuto. Sig+num Bertrandi, capellani.

Sig+num Petri, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. L'any de l'encarnació no correspon amb el del còmput dels reis francs. Segons la primera datació, la qual donem per bona, seria el 2 d'abril de 1172, mentre que per la datació dels reis francs correspondria al 2 d'abril de 1170. 2. a. Beatrix. 3. a. manso. 4. a. Ursera. 5. a. Quod. 6. a. III. 7. a. Beatris.

1172, maig, 5

Cancel·lació de deute. L'abat Pere de Santes Creus lliura als hereus d'Arnau de Guàrdia trenta-cinc sous de Barcelona —segons s'estipula en el testament d'aquest— que eren part del que restava per pagar del deute contret pel monestir en adquirir l'honor que li havia donat el bisbe de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 95.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 155, doc. 156.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis quod Arnaldus de Gardia, cum adhuc viveret, vendidit domino Deo et abbati et fratribus Sancte Crucis, totum illum honorem, quod dederat ei episcopus et Barchinonenses clerici, tam sibi quam proieni ei et posteritati sue et tradidit illis scripturam quam inde habebat ab episcopo et accepit tunc partem precii ut cum inde faceret aliam cartam vendicionis quam confirmaret et confirmari faceret episcopo tunc acciperit aliam partem que remanebat. Set progrediente aliquando temporis mortuus est Arnaldus et non potuit complere quod promiserat et relinquit ipsam pecuniam quam ei debebamus filio suo et parentibus suis in suo testamento. Qui venientes ad abbaciam et fratres eius quesierunt ipsam pecuniam et ostendere ipsam cartam testamenti in qua eius relinquerat. Abbas autem et fratres eius, viso testamento, reddiderunt amicis eius, libenti animo, scilicet, ·xxxv^a· solidos monete Barchinone et suscepere ab eis hanc cartam diffinicionis et evacuacionis ut nunquam illi vel aliquis per vocem eorum in illo honore aliquid possent querere, set esset ille honor a modo et deinceps ipsius ecclesie supradicte in sana pace et quiete. Est autem ipse honor cum suo mulnare in loco qui vocatur in Villa Rotunda et in termino de Monte Macello. Hanc autem cartam confirmaverunt amici predicti Arnaldi, scilicet, Raimundus, frater eius, et Ermesendis, mater eius, et Dulcia, soror eius, et filius Arnaldi Bernardi et cognatus eius, Berengarius, ·III· nonas mayi anno Dominici Incarnationis ·M^o·C^o·LXX°·II°·. Siquis hoc disrumpere temptaverit non valeat set in duplo componat et hec scriptura firma et satabilis permaneat.

Sig+num Dulcie sororis eius. Sig+num Bernardi, filii Arnaldi. Sig+num Dulcie, sororis eius. Sig+num Bernardi, filii Arnaldi. Sig+num Berengarii, cognati eius.

Sig+num Petri, monachi, qui hoc scripsit, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De honore de Villa Rotunda que fuit Arnaldi de Gardia.

154

1172, maig, 8

Testament de Gelabert Anglés.

[A]: original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 100.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 156, doc. 157.

Cit.: PAPELL, "El domini...".

Quoniam nemo in carne positus vitam evadere potest, idcirco in Dei nomine ego, Guilbertus Anglicus, detentus infirmitate, timens nequare² nos nostraque morti debemus viam, quam universa ingreditur caro ingrediari, facio meum testamentum, pleno meo sensu et sana mea memoria, et eligo manumissores meos in presentia dompni abbatis de Sanctis Crucibus, videlicet, Theobaldum fratrem meum et Geraldum de Silviniaco et Bernardum de Sancto Poncio et Iordanum de Pina et Guales et Iordanum Anglicum, ut ipsi distribuant res meas sicut hoc scriptum invenierunt. In primis itque trado corpus meum domino Deo et ecclesie Beate Marie de Sanctis Crucibus et domino abbati eiusdem loci et omni conventui pro monaco ad serviendum ibi Deo, secundum eorum institutiones et consuetudines semper pro remedio anime mee et ut sim particeps oracionum et beneficiorum eorum. Dimitto itaque ecclesie predicte et dompno abbati et omni conventui omnes domos meas integriter cum cellario et vexellis similiter³ et vinum quod interius est, similiter⁴ et alcazerias olei. Dimitto itaque eis de meo honore de Aldover, sicut dividitur de honore Willelmi de Spluga usque ad honorem Paiani Anglici et de via publica usque ad flumen, ibi similiter⁵ et ortum olivarium, sicut terminatur de orto Raimundi de Coponis ad illum ortum in quo habet medietatem Arbertus de Castro Vetulo et ego aliam medietatem, et ipsam meam medietatem similiter⁶ eis dimitto et de una via ad alteram. Item dono eis unum alium ortum qui continetur similiter⁷ cum isto orto quem ortum ego emi de Domenico de Aldover. Similiter⁸ dono eis duas partes, quas habeo in alio orto qui continetur cum isto et Berengarius Rubeus habet terciam partem. Et dono eis terram cum olivetis, que sunt super meum ortum et super ortum Raimundi de Coponis. Similiter⁹ dono eis boves et vacas omnes et vitulos et iumenta mea. Et est notum quod Raimundus de Monte Catano debet mihi ·c·viii· morabetinos, de quibus dimitto ei ·xx·viii· morabetinos et ·lxxx· morabetinos dimitto domino Deo et ecclesie Sancte Marie de Sanctis Crucibus, de quibus sunt¹⁰ fiducie Guillelmus de Tornamira et Petri

de Subiratis. Et Willelmus Raimundi debet mihi ·LXXX· morabetinos, de quibus dimitto ei ·XL· mo<r>abetinos et alios ·XL· morabetinos ecclesie de Sanctis Crucibus et sunt inde fiducie Guillelmus de Spluga et Raimundus de Abadia. Et Perfectus, iudeus, debet eos dare et faciat eos dare Guillelmus Raimundi. Et item¹¹ dimitto operi ecclesie de Sanctis Crucibus duos captivos. Dimitto domino regi et senioribus ·XV· morabetinos. Concedo fratri meo Theobaldo et canonicis Beate Marie sedis Dertuse vineam unam in alodium, que fuit de Habin Hudena et aliam petiam vinee, de qua fuit exaricus Ali Abin Haydon et illam vineam meam veterem cum omnibus arboribus, qui ibi sunt. Hoc dono eis pro excambio unius petie terre, quam habui de eis, quam dedi ecclesie de Sanctis Crucibus. Et item¹² dono fratri meo Theobaldo pro parte sua et canonicis ·XL· morabetinos, quos ipsi habeant in ipso pignore quod ego teneo in Aldover¹³ de Bernardo Dalmacio et matre sua pro ·XL·III· morabetinos. Et ipsos tres morabetinos, similiter, et alios ·VII· quod sint¹⁴ ·X· morabetinos dimitto dompno P. Dertusenssi episcopo, et operi beate Marie ·X· morabetinos. Dimitto itaque domui Milicie Templi equum meum et arma mea similiter¹⁵ et unum campum qui continetur cum honore eius ad almuniam et alium campum parvum in Petrola. Dimitto domui Hospitalis Iherusalem ·X· morabetinos. Dimitto leprosis ·II· morabetinos, quos donent in honore. Hospitalis pauperum Dertuse ·I· morabetinum. Ecclesie Sancti Iacobi de qua sum parrochianus ad operam ·VIII· morabetinos. Presbitero ·II· morabetinos. Operi ecclesie Sancti Nicholay ·II· morabetinos et prebitero ·II· morabetinos. Concedo ecclesie itaque Vallis Marie ·XX· morabetinos, quos mihi debent, et ipsum ortum, quem teneo de iam dicta ecclesia pro censu, franchum et liberum, cum omni melioramento. Dimitto Ponti Ylerde unum captivum vel ·VIII· morabetinos. Dimitto ecclesie Sancti Rufi Ylerde unum captivum textorem cum omnibus suis preparamentis. Dimitto ecclesie Pobleti unum ortum in Aldover, terminatur ab oriente in via, a meridie in orto Bernardi Gras, ab occiduo in terra Bernardi de Casteleto, a circio in terra Raimundus de Coponis. Concedo domui ecclesie Beate Marie de Avincabecer pro Guilleoto et pro hoc quod ibi debebat et pro anima mea ·XL· morabetinos. Concedo Petro, filioli meo, ·XX· morabetinos de meo proprio et suum ortum franchum et liberum. Dono sorori mee ·C· mo<r>abetinos Christine nomine. Dono nepote mee Adalidz sexaginta morabetinos, cum medietate nostre terre, que est in Angliaterra, cum quibus virum accipiat. Dono sorori mee Clarice et filiis suis quinquaginta morabetinos unicuique ·X· mo<r>abetinos. Preterea

dimitto nepoti meo Gualterio ·xxx· mo<r>abetinos. Dono cognate mee ·v· mo<r>abetinos. Dono Iordano Anglico quartam partem, quam habeo in illo vexello Renaldi et Lanfranchi cum sua exartia. Dono Rotberto de Totones terciam partem illius vexelli quem habeo cum Willelmo Rubeo et Salvatore. Concedo et dono Iohanni, homini meo, quartam partem illius barche de Moferriz, similiter, et pignus quod habeo de Guodafredo, quod sunt ·vi· mo<r>abetinos. Dono Constantino ·ii· morabetinos et mando ei reddere ·xii· solidos, quos ei debeo. Concedo pauperibus verecundis ·x· mo<r>abetinos. Concedo filiulis meis filio Petri de Tortosa et filio Deode Pintenati et filio Petri Perseclie, unicuique ·iii· mo<r>abetinos. Uxori Guales, pro servicio quod mihi fecit, ·v· morabetinos. Teobaldo de Riupol ·i· morabetinum. Dimitto item¹⁶ Iohanni, homini meo, ·iii· mo<r>abetinos in illo pignore de Folcoros et unum morabetinum dimitto uxori Folcoros, <que> erat in pignore per ·iiii· mo<r>abetinos. Siquis hoc violare voluerit non liceat set in duplo componat et postea hoc testamentum semper firmum permaneat. Et item¹⁷ dimitto domui Sancti Sepulcri illum ortum cum columbario et cum omni melioramento, quem ego pro ea tenebam paro censu, franchum et liberum.¹⁸

Actum est hoc ·viii· idus madii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·L^o·XXX°.

Sig+num Guilaberti Anglici, qui hoc testamentum laudo, firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Theobaldi, fratris eius qui hoc firmo et¹⁹ laudo. Sig+num Gerald de Silviniaco. Sig+num Bernardi de Sancto Poncio. Sig+num Iordani de Pines. Sig+num Guales. Sig+num Iordani Anglici.

Sig.SSS-num Crispini, qui hoc testamentum eius rogatu ac iussu, die et anno prenotato scripsit, cum literis rasis in linea ·xx·vii·.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De honore Dertose. Testamentum fratris Guilaberti Anglici Dertose.* 2. a. ne quare. 3. a. simul. 4. a. simul. 5. a. simul. 6-7-8-9. a. simul. 10. *Interlineat: sunt.* 11. a. iterum. 12. a. iterum. 13. a. alodium. 14. a. sunt. 15. a. simul. 16-17. a. iterum. 18. *Siquis (...) franchum et liberum, creiem que va després de la datació del document.* 19. *Interlineat: et.*

155

1172, juny, 17

Simó, amb el consell i la voluntat de la seva esposa Ermeniarda i del seu germà, es dona a l'abat Pere de Santes Creus i professa com a monjo convers del monestir. Aporta a la comunitat una terra cultivada a l'altra banda del Francolí, propera al mar.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 15. Original.

*Hec est.*¹

In Cristi nomine. Sit notum cunctis quod ego Simon, consilio et voluntate uxoris mee Ermeniardis et fratrem meorum,² dono et trado corpus meum cum quadam petia terre culte, que est ultra Francolinum, cenobio de Sanctis Crucibus et Petro eiusdem loci abbati et toto conventui. Et sicut predicta terra affrontat ab oriente in terra episcopi de Vig et a meridie in literis maris et ab occidente in pariliatam archiepiscopi et a circio in terra Turtulini. Sicut eam dono et trado, cum corpore meo, iam dicto cenobio et Petro, abbati, et omni conventui ut habeant eam et possideant et faciant inde quicquid voluerint. Si quis hoc infringere temptaverit in duplum componat et post ea firmum permaneat.

Actum est in Tarrachona ·xv· kalendas iulii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LXX°·II°·.

Sig+num Simonis qui hoc firmo firmarique rogo.

Sig+num Ermeniardis, uxoris mee, sig+num Ricardi, sig+num Bernardi de Tarrachona, sig+num Hugonis, fratrem meorum.

Sig+num Arnaldi de [M]angons. Sig+num Iohannis Pictavini. Sig+num Gunduvini.

Arnaldus, ypolevita, hoc scripsit precepti Sendre, Tarrachone notarii, die et anno quo ·SSS· supra.

1. Al marge superior esquerre abans de la intitulado. 2. No hi ha concordança entre l'adjectiu i el substantiu, però està escrit així.

156

1172, juliol, 21¹

Testament de Pere d'Anguera. Vol, en els seus darrers moments i abans de morir, que sigui acceptat per la comunitat cistercenca de Santes Creus com a familiar del cenobi. A més demana que sigui admès en la mateixa condició el seu nebot. Fa donació, entre

altres béns, a l'abat i a la comunitat monacal, de la meitat dels seus drets, que té conjuntament amb el seu nebot, de la quadra de Montsuspí i de tot el que hi ha, d'un cup i d'una tina que té al mas d'en Puig, de la tercera part del mas de Torrevella al terme de Santa Coloma, amb tots els seus drets, d'una mula, d'un bou i de tot el blat que té al mas de Torrevella, a Sant Gallart i a Santa Perpètua, a excepció del molí de Santa Perpètua que dóna a l'església del lloc.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 16. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 159, doc. 158.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

Quoniam² nullus evadere potest casu mortis propter peccatum primi parentis nostri Adam. Idcirco in Dei nomine, ego Petrus de Anguera iaceo in gravi egritudine et spero in³ misericordiam Dei timensque penas inferni et cupiens pervenire ad gaudia Paradisi, ideo facio meum testamentum et eligo manumissoribus meis. Hii sunt Guillelmus de Roderico et Bonet⁴ seu Petrus, magister, quibus pricipio ut si mors mihi advenerit antequam⁵ alium testamentum faciam plenam potestatem⁶ habeant distribuendi omnibus facultatibus meis, sicuti venient⁷ scriptum in hoc testamentum.⁸ In primis concedo domino Deo et cenobio Sancte Crucis de Gaia corpus meum pro fratre in vita et in morte com omni medietate et omnia mea directa que habeo cum nepotibus meis in omni honore et in quadra de Monte Suspiro, cultum et heremum sicuti homo melius dici vel nominari ac intelligi potest, et ·I· cub et ·I· tona et ·I· folador, quod est totum ad mansum de Podio. Et dono predicto cenobio⁹ terciam partem de ipso manso de Turrevetera quod est in terminio de castri de Sancta Columba et de omnibus suis directis quos ad ipsum mansum pertinent vel pertinere debent et ·I· mula et ·I· bou et totum meum blad quod habeo vel modo¹⁰ melius habere debeo in predicto manso de Turrevetera et de Seni Gaiard¹¹ et ad Sanctam Perpetuam, exceptus ipsum de molendinis quod dono ecclesie Sancte Marie de Sancta Perpetua, medietatem ad opera et medietatem clericis eiusdem loci per missas et hoc de presenti expleto. Et quantum habeo adductum de predictis locis dono ad predictum cenobium¹² medietatem ad mensam et medietatem ad opera. Et dono predicto cenobio ·XX·I· solidos denariorum, quos mihi debet Petrus de Calaf a Cervera et Adalbert¹³ ·III· morabetinos, Arnaldus Comi, fide et donatore, et ·II· morabetinos Arnaldus de Vals, filius Arnaldi Petri de Podio et ipsemet ·XIII· solidos, et dono ·VII· pro meis debitis et

alios ·VII· in predicto dono cenobii. Dimitto domino¹⁴ Deo et ecclesie Sancti Petri de Anguera et clericis eiusdem Deo servientibus medietatem de meo dominio quod habeo ad ipsam planam, cultum et heremum, cum meis nepotibus et Guillelmo de Roderico et ipse dedit pro anima patris sui partem suam et sue seu parentum suorum. Ita facio ego quietum et liberum sicuti melius habeo vel habere debeo. Et dimitto libere ipsa pignora qua teneo ad Guillelmum de Roderico. Concedo Marie, meam pedissecham, ·I· petiam alodii prope ipsam pariliatam de Guillelmo predicto et infra ipsa de Bernardo de Tarrega, ut habeat et teneat in omni vita sua et post obitum suum revertatur predicta sorte nepotibus meis. Et rogo eis ut et ipsi faciant tenere et habere in pace et si ipsi nolebant facere, faciat hoc predictus Guillelmus de Roderico quia multum servivit¹⁵ mihi. Concedo nepotibus meis, scilicet, Guillelmo et Bertrando omnem meum honorem quod habeo vel melius habere debeo in cunctis locis, exceptus ipsum quod cepi per anima mea vel parentum meorum ut sint pares. Et si diminuerit de Bertrando, sine prole, revertatur sua pars Guillelmo et Ermessendis, sorori sue. Si vero obierit Guillelmus ita revertatur sua pars Bertrando fratri suo. Et si de ambo revertatur, revertat predicta omnia Ermessendis predicta. Et si predictis nepotibus meis vel aliquis pro eis volebant aliquid inquietare aut frangere revertatur predicta omnia sicuti hodie habeo et teneo in potestatem predicti cenobii et fratribus eiusdem Deo servientibus. Et rogo misericordiam dompni regis et clamo benignitatem suam ut ipse faciat eis tenere et habere in pace in perpetuum. Quisquis hoc violare presumpserit nil sive valeat set in duplo componat ac deinceps firme¹⁶ permaneat omnique tempore.

Quod est actum ·XII· kalendas augusti, annus ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX°·II°. Anno ·XXX·VI· regnante regis Ledovici iunioris.

Sig+num Petri de Anguera, qui hoc testamentum feci scribere, laudo et firmo testisque firmare rogo.

Sig+num Bonet de Segarra, sig+num Petri, magistri, hii sunt manumissoribus meis.

Sig+num Guillelmi Roderico.

Sig+num Sancius, presbiter, qui hoc scripsi cum suprapositis litteris quarta et ·VII· seu ·XVII· vel et dampnatis in ·XVIII· vel die et anno quo supra.

1. La data de l'any de l'encarnació, 21 de juliol de 1172, i la del còmput dels reis francs, 21 de juliol de 1173, no coincideixen. Adoptem la data de l'encarnació, potser perquè era la més corrent i més comuna en l'ús dels escriptors de l'època. 2. a. Quum. 3. a. omet. in. 4. a. Boner. 5. a. ante quam. 6. a. potestate. 7. a. sicut invenient. 8. Interlineat: sicuti venient scriptum in hoc testamentum. 9. a.

Cenobio. 10. *Interlineat*: modo. 11. a. *Seniagaiard*. 12. a. *Cenobio*. 13. a. *Adalberti*. 14. a. *Domino*. 15. a. *serviunt*. 16. a. *firmum*.

157

1172, setembre. Lleida

Alfons el Cast, rei d'Aragó, comte de Barcelona i marquès de Provença, concedeix a Poncet, el seu pastisser, el terç dels drets de les seves cases i casals que aquest va comprar, a Lleida, a Mazot, fill d'Alfarra, properes a les cases del Temple, davant la porta de Gardeny, per trenta sous.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 169.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 161, doc. 159.

Cit.: FOLCH, *Lleida i Santes Creus...*

In Dei nomine. Cognitum sit omnibus hominibus quod ego, Ildefonsus, Dei gratia, rex Aragonum, comes Barchinone et marchio Provincie, placuit mihi libenti animo et spontanea voluntate, quod laudo et solvo et concedo tibi Ponzet, meo panicerio, et cunctis tuis illas domos et chasales quas comparavisti in Ylerda, de Mazot, filio de Alfarra,¹ que se tenent cum illis domibus Milicie Templi, que sunt ad illam portam de Garden. Sunt autem affrontationes de predictis domibus et casalibus ex una parte in casas de Montorona, de oriente <in> Segre, de occidente in domibus Militie Templi, de septemtrione <in> via publica, que vadit a Garden. Sicut predictae afrontationes includuntur laudo et concedo tibi Ponzet et omne posteritati tue predictas domos et casales ex integro cum exio et regressio, ut habeat et possideas eas ad tuam tuorumque propriam hereditatem ad faciendam inde omnem tuam voluntatem in perpetuum, secundum usum Ylerde. Accipio namque de vobis pro mea tercia parte venditionis predictarum domorum ·xxx· solidos. Aliud totum dimitto vobis propter servicium quem mihi fecisti omni tempore.

Actum est hoc apud Ilerdam mense septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX°·II°·.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragonum, comitis Barchinone et marchionis Provincie. Sig+num Raimundi Fulchonis, vice comitis Cardone. Sig+num Arnaldi de Bleda. Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig+num Dodonis de Alchala. Sig+num Iohannis de Albesa. Sig+num Berengarii, abbatis ecclesie Montis Aragonum² ·SSS·. Sig+num Pelegrini de Castelazala. Sig+num Bernardi Cornet.

Ego Sancius³ de Pera Rubea, precepto domini mei regis hanc cartam scripsi et hoc signum (signe) feci.

1. a. Alfaira. 2. a. Aragonis. 3. a. Pontius.

158

1173, febrer, 8

Guillem de Pontils, per la salvació de la seva ànima i la dels seus pares, dóna a l'abat Pere del monestir de Santa Maria de Santes Creus i als frares l'alou, propi i franc, que té per feu al terme del castell de Selmella.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 38.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 162, doc. 160.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis scire volentibus qualiter ego Guillelmus de Pontils, ob remedium anime mee vel parentum meorum dono et offero domino Deo et monasterio Sancte Marie semper virginis, quod est in Sanctis Crucibus, in manu Petri, eiusdem loci abbatis, et aliorum fratrum ibi Deo servientium, alodium meum proprium et franchum quod habeo in termino castri de Celmela, cum terminis et affrontacionibus suis, quem per franchum alodium habeo et per feum. Advenit autem mihi predictus honor per vocem genitorum meorum et per omnes alias voces. Affrontat autem predictus honor a parte orientis in ipso genebrar qui est inter ipsam aquam de Calveles et ipsam Portellam, a meridie in ipsa serra, que est ante ipsum castlar de Conilis, a parte vero circii in termino de Angaria, ab occiduo in ipso fonte de Conilis. Quantum iste quatuor affrontaciones includunt et isti termini ambiunt, sic dono et offero predicto cenobio et predicto abbati et fratribus, tam presentibus quam futuris, cum omnibus ad se pertinentibus, cum aquis et pascuis et arboribus et garricis, cum ingressibus et egressibus, cum petris et fontibus, cum omnibus que dici vel nominari possunt, ad illorum franchum alodium aut quicquid ibi vel inde facere voluerint, cum ipsa etiam mea portione ipsius decimi. Sicut dictum est superius vel dici potest melius, sic predictum honorem trado et libere de meo iure in vestrum dominium et potestatem. Addo etiam vobis pro amore Dei quod si in alio honore meo, quem homines tenent per me, poteritis cum eorum amore aliquid conquirere vel emere vel quolibet iusto modo acquirere plenam ex mea et meorum

successorum parte habeatis licenciam et potestatem. Dono etiam vobis in ipso nemore meo in his que vobis necesse fuerit ad emprivium sicut vadit ipsa aqua de Romegera et ipse torrentis de rivo Despedes² et vadit ad ipsum terminum de Capra. Siquis hoc donum disrumpere toto vel in parte temptaverit nil hoc valeat set in duplo componat et infra iram Dei incurrat.

Actum hoc ·VI· idus februarii³ anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXX°.II°. regni autem⁴ Ledovici, iunioris ·XXX°.II°.

Sig+num Guillelmi de Pontilis, qui hoc donum et oblacionem feci firmavi firmarique rogavi. Sig+num Berengarii, fratris eius. Sig+num Arnaldi, fratris eius. Sig+num Ferrarii de Pontilis. Sig+num Guillelmi de Rourico.

Et iterum ego Berengarius de Pontilis dono et offero Deo et iam dicto cenobio meam partem predicti honores et etiam decimi, unde accipio a vobis viginti quinque solidos. Sig+num Geraldi Alamagni, qui concedo meam partem decime predicto monasterio. Sig+num Guillelmi de Cervilione.

Sig+num Petri, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De Fontibus Calidis. De quadam donacione honoris quam fecit Guillelmus de Pontils. 2. a. de Speds. 3. a. febroarii. 4. sic.

159

1173, febrer, 9^a

Garcia de Siurana, la seva muller Guillema i el seu fill Ramon venen l'alou de Fontscaldetes, al terme del castell de Selmella, juntament amb tots els drets i jurisdiccions, a l'abat Pere i al monestir de Santes Creus per cent cinquanta sous de Barcelona.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 18. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2758, núm. 19. Trasllat de 30 d'abril de 1222 (*Sig+num fratris Berengari Dezcanos, testes huius translati; sig+num fratris Arnaldi de Santo Ylario, testis. Sig+num Petri Arnaldi, monachi, qui hoc translatum scripsit die et anno quo supra*).

C: BT. Cartulari de Santes Creus. El "Libre Blanch", foli 38v.

a: UDINA, *El "Libre Blanch de Santes Creus"...*, p. 163, doc. 161.

Cit.: PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis scire volentibus quia ut ego Garsia de Siurana et uxor mea Guillema una cum filio nostro Raimundo vendimus vobis, scilicet, Petro, abbati Sancte Crucis et fratribus suis, tam presentibus quam futuris, alodium nostrum proprium. Est

autem predictum alodium in comitatu Barchinone, in termino castri de Celmela, in loco vocitato ad Fontes Calidas. Advenit ad me Garsiam per uxorem meam Guillelmam et mihi Guillelme per paternam vocem. Terminatur autem predictum alodium a parte orientis in ipsa carrera de Captivariis, quo² vadit de rivo³ Despedis ad Capram, a meridie in ipso torrente de ipsa spelunca de Solano, a parte vero circii in ipsa roca de Cabarrasa, ab occiduo in ipso torrente qui exit de Roca Rubea et revertitur in ipsa carrera de Captivariis. Quantum iste quatuor affrontationes includunt et isti termini ambiunt sic vendimus vobis predictis ac de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad faciendum quicquid ibi vel melius facere volueritis. Accepimus autem a vobis pro hac venditione ·C·XL· solidos denariorum monete Barchinone, quos nos vobis dedimus et vos manibus nostris accepistis. Si quis hoc dirumpere temptaverit non hoc valeat sed in duplo componat et insuper iram Dei incurrat.

Actum est hoc ·v^o· idus februarii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·II°·, regni regis Ledovici iunioris ·XXX°·II°·.

Sig+num Garsie de Siurana, sig+num Guillelme, uxoris eius, sig+num Raimundi, filii eorum, nos qui hanc venditionem fecimus firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Ferrarii de Pontilis. Sig+num Guillelmi, castlani de Pontils. Sig+num Berengarii de Pontils. Sig+num Guillelmi de Rourico. Sig+num Guillelmi Ferrarii, filii eius.

Sig+num Petri, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Segons l'any de l'encarnació es tracta del dia 9 de febrer de 1173; en canvi, si optem pel dels reis francs, tenim el 9 de febrer de 1171. Fem servir la datació de l'any de l'encarnació. 2. B: quo. 3. a. Rivo.

160

1173, maig, 1

Ramon de Montcada dóna a Santa Maria de Santes Creus, al seu abat Pere i a tots els monjos, d'acord amb la voluntat del seu pare Guillem Ramon, dapifer, per la salvació de l'ànima d'ambdós, mil cent cinquanta morabatins lupins corresponents a les rendes del molí de Dalt de Lleida. D'aquesta quantitat en donarà anualment cinquanta cafissos de blat per Carnestoltes, a Lleida, i segons el preu establert aquest dia a la ciutat. Si el molí era destruït es compromet a seguir pagant la quantitat atorgada.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 1. Original.

In Dei nomine. Notum sit presentibus et futuris quod ego Raimundus de Montecatano dono Deo et beate Marie et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi Petro abbati et universo conventui eiusdem loci voluntate et mandato Guillelmi Raimundi, dapiferi, patris mei, pro salute anime illius et mee, ·M·C·X· morabetinos bonos et rectos lupinos et sine enganno in molendinis superioribus Ilerde. Hoc autem sciendum quod pro supradictis morabetinos dabo vobis per singulos annos ·L· caphiciz de frumento optimo ad Carnestoltas Ilerde et hoc frumentum recipietis secundum precium quod tunc valuerit Ilerde. Si autem molendini aliquo casu destruerentur ego me recognosco tamdiu vobis obligatum donec omnes supradictos morabatinos sine omni enganno vobis habeam persolutos, reddendo, sciliciter, vobis singulis annis tantos morabetinos quantos predicto termino de Carnestoltis ·L· caphiz de frumento optimo valuerint Ilerde. Si vero ante persolutionem predictorum morabatinorum discederem ab hoc seculo iam dictorum molendinorum omnes redditus tamdiu habeatis, donec omne debitum sit vobis persolutum, et de his morabatinis recepturus est Raimundus Baiulus ·LX· et Rochonus ·L·; predictos molendinos alicui fidei viro ego et vos comendabimus, et hoc in festo beati Iohannis Baptiste qui iam dicto termino de Carnistoltis ·L· caphiz de frumento optimo vobis reddat. Et ego Raimundus de Montecatano et ego Petrus de Centeilas et Ego Raimundus de Centeilas nos in simul tactis Sacrosanctis Evangeliiis nos ·III· pariter iuramus tibi Petro, abbati, per te et per omnem conventum tuum quod omne supradictum debitum sine aliquo retinemento vel ingenio vobis persolvamus. Hoc autem totum factum est in presentia Guillelmi Raimundi, dapiferi. Et est manifestum.

Actum est hoc kalendas madii anno Incarnationis Domini ·M^o·C^o·LXX°·III°· regnante Lodoyco, rege.

Sig+num Raimundi de Montecatano, qui hanc cartam fieri iussi firmavi, laudavi et testes firmare rogavi.

Sig+num Vitalis, abbatis Fontis Frigidi. Sig+num Umberti, monachi eiusdem loci. Sig+num Guillelmi de Corzavino. Sig+num Berengarii de Fornels. Sig+num Petri de Aguilar. (Signe) Signum Raimundi de Montecatano.

Sig+num Willelmus Peregrine, levita qui hoc scripsit (signe) rogatus atque iusus sub die et anno quo supra.

161

1173, maig, 2

Hug de Mataplana i la seva muller Beatriu, juntament amb Ponç de Mataplana, germà i cunyat respectivament, per amor a Déu i en remissió dels seus pecats, per la salvació de la seva ànima, la dels seus pares i la dels parents, donen permís a l'abat Pere de Santes Creus perquè tots els ramats del monestir puguin pasturar en les seves terres i honors. Per aquesta concessió reben dels béns monacals cent sous barcelonesos i un pollí de cavall. A més l'abat els rep com a confreres de la comunitat conventual.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 59.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 164, doc. 162.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economia ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

In Dei nomine. Notum sit cunctis quod ego Hugo de Mataplana et uxor mea Beatricis et ego Poncius de Mataplana, frater predicti Hugonis, nos simul, per nos et per omnes nostros donamus, pro amore Dei et remissione peccatorum nostrorum et animarum nostrarum et pro animabus patris nostri et et² matris nostre atque parentum nostrorum, Deo et tibi Petrus, abbati de Sanctis Crucibus omnique conventui eiusdem loci ut habeant omnes vestre bestie pasturalem in totam nostram terram et in omnem nostrum honorem, sine vinculo ullius hominis et sine usatico, quodam modum³ nobis vel nostris non faciatis, tali tamen conditione ut ullam bestiam alie congregationis nisi vestras domini<c>ales et de nostris hominibus in nostram terram vel in nostrum honorem non pasturent. Et propter hoc donum quod tibi Petro, abbati, omnique conventui tuo fecimus, ut supradictum est, habuimus et accepimus de bonis monasterii Sanctis Crucibus ·C· solidos Barchinonensium et ·I· pullum cavallinum. Et ego Petrus, abbas predicti monasterii Sanctis Crucibus, per me et per omnem meum conventum accipio vos in confratres et in societatem atque in participantionem omnium bonorum qui in perpetuum facti erunt vel dicti in predicto monasterio Sanctis Crucibus. Et est manifestum.

Actum est hoc ·VI· nonas madii anno ab Incarnationis Domini ·M^o·C^o·LXX°·III°·, regnante Ledoyco, rege.

Sig+num Hugonis de Mataplana, sig+num Beatricis, uxoris eius, qui hanc cartam⁴ fieri iussimus, firmavimus, laudavimus et testes firmare⁵ rogavimus.

Sig+num Gaucerandi de Pinos. Sig+num Raimundi de Mataplana, filii predicti Hugonis. Sig+num Iohannis Eschelad. Sig+num Raimundi de Cornudels.

Guillemus Peregrini, levita, qui hoc scripsit .SSS.⁶ rogatus atque iussus subdie et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Ugonis de Mataplana. 2. Repetit però ratllat: et. 3. a. ammodo. 4. Entre cartam i fieri hi ha un raspat. 5. firmare partit i amb una raspadura al mig. 6. a. en lloc de la signatio hi ha un <et> suscriptsit, que no figura en el document.

162

1173, maig, 2. Perpinyà

Privilegi. Alfons el Cast atorga la seva protecció a tots els ramats del monestir de Santes Creus, i concedeix a l'abat Pere l'exempció dels mals usos i del pagament del peatge i de l'herbatge. Posat cas que el monestir pledegi amb altres per causa del bestiar, si la controvèrsia és de mínima importància, a manca de proves, la paraula de qualsevol monjo ha de prevaldre sobre la paraula del litigant, i en cas d'importància, el testimoni de l'abat o la del prior ha de prevaldre sobre el d'una altra persona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 145v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 165, doc. 163.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economia ramadera...".

In Cristi nomine et eius gratia. Notum sit omnibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone et marchio Provincie, bono animo et spontanea voluntate, pro remedio anime mee et comitis patris mei, inclite recordacionis, et pro remedio animarum parentum meorum, dono, laudo atque in perpetuum proprio meo sigillo confirmo Deo² et beate Marie et tibi Petro, abbati, et monasterio de Sanctis Crucibus et conventu eiusdem loci, presenti et futuro, omnes illos honores, quos dono vel emptione alicuius persone, viri aut femine, actenus adquisivistis vel in antea, Deo cooperante, acquirere poteritis. Item dono atque concedo vobis ut in omni regno meo et in omnibus provinciis meis vendatis et ematis et res vestras transferatis sine omni pedatico atque usatico et ut in nullo placito iuramentum vobis adiudicetur, videlicet, ut iuramentum alicui persone prestetis vel ab aliquo recipiatis. Sed si de parva re fuerit placitum aut controversia verbo monachi vel conversi

simpliciter credatur. Si vero de magna re fuerit placitum aut controversia verbo abbatis vel prioris sine omni contradiccione credatur. Dono nichilominus et concedo vobis in omnibus provinciis meis paschua sine omni servitio vel usatico et sine omni erbatico. Et recipio vos et omnes res vestras in manutenencia et in proteccione mea. Et mando omnibus baiulis meis ut res vestras ubicumque viderint qui³ meas proprias custodiant, defendant ac manuteneant.

Actum est hoc apud Pirpinianum ·VI· nonas madii anno Domini millesimo ·C^o·LXX°·III°·.

Sig+num (signe) Ildefonsi,⁴ regis⁵ Aragone, comitis⁶ Barchinone et marchionis⁷ Provincie.

Sig(signe)num Raimundi de Monte Catano. Sig+num Arnaldi de Villa Mulorum. (Signe) Mironis, iudicis. ·S· Gaucerandi de Pinos. ·S· Ugonis de Mataplana.

Ego Bernardus de Calidis, scriba regis, scripsi hanc cartam et feci hoc Sig·S·num.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De pascuis et aliis libertatibus.
2. Deo interlineat. 3. a. quam. 4. a. Ildefonso. 5. a. rege. 6. a. comite. 7. a. marchione.

163

1173, juny, 17

L'arquebisbe Guillem de Vilademuls confirma a l'abat Pere i al monestir de Santes Creus la donació de l'honor del Codony feta al cenobi per l'arquebisbe Bernat de Tort i el comte de Barcelona Ramon Berenguer IV, d'una extensió de terra que puguin llaurar quatre parells de bous durant tot un any. A la vegada concanvia amb l'abat els delmes i les primícies de les honors de Santes Creus, situades al terme de Vila-rodona i al de Valldossera per un farraginar que el monestir posseeix a Barcelona, prop dels Arcs Vells.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 2. Original. Carta partida per ABC.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 79.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 166, doc. 164.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials..."

PAPELL, "El domini..."

Et presentis vite conferre subsidium et eterne salutis spectare cernitur premium, quod piis et religiosis collegiis divini numinis intuitu fuerit erogatum. Quapropter, ego Guillelmus, Dei gratia Ter-

rachonensis archiepiscopus, apostolice sedis legatus et universus Terrachonensis ecclesie conventus, considerantes miserandas claustralium necessitates et prout qualitas locorum indulget eis consulere cupientes, donamus atque concedimus in perpetuum Deo et beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati, omnibusque¹ successoribus tuis necnon et fratribus eiusdem loci tam presentibus quam futuris, de territorio Terrachonensis² in Coctano ad Sanctum Iohannem de Concilio, tantum terre quantum sufficiat plenarie ad quatuor iuga boum,³ per guaraytos veteres, sicuti continetur in carta donationis quam inde fecerunt vobis quondam Bernardus, inclite recordationis, Terrachone archiepiscopus et Raimundus, comes Barchinonensis. Item tamen predictam donationem sive concessionem vobis facimus ut de omnibus fructibus qui ex laborationibus iamdicte terre ad quatuor iuga boum⁴ vobis concessa percepti fuerint mihi et conventui Terrachone et post nos⁵ successoribus nostris in perpetuum vos et successoribus vestri duodecimam⁶ partem fideliter et cum integritate et sine aliquo impedimento tribuatis nobis in garbis vel in⁷ grano, prout ego et Terrachonensis⁸ conventus elegerimus vel successores nostri elegerint, excepto uno ferragenali in quo possit seminari unum sextercium ordei et exceptis omnibus nutrituris⁹ vestris et arborum fructibus de quibus omnibus propter olivas nichil nobis prestabitis. Similiter donamus et concedimus vobis decimas et primicias laborationum vestrarum in honore de Villa Rotunda et in honore Vallis Ursarie. Pro hac autem munificentia quam magis pietatis consideratione quam rei vestre emolumento in vos et monasterium vestrum conferimus, accipimus, dono a vobis unum ferragenale quod habetis Barchinone apud Arcus Veteres. Novissime autem nos abbates Poncius Grandis Silve, abbas, et Petrus, monasterii de Sanctis Crucibus abbas, et Vitalis, Fontis Frigidi, pro iam dicta donatione vestre munifice largitatis Deo et vobis gratias referentes promittimus vobis firmiter quod nichil vobis contra predictam constitutionem machinabimur sed integre et cum fidelitate vobis et successoribus vestris predictam duodecimam fructuum partem tam de pane quam de vino et oliuiis prestabimus nos et successores nostri vel prestari faciemus vobis et successoribus vestris et de hoc ferragenali quod a nobis accipitis erimus vobis auctores et defensores iure de omnibus imperatoribus. Nos quoque predicti donatores de prescripta donatione et concessione quam vobis facimus erimus vobis iusti et fideles auctores ac defensores in perpetuum. Si quis hoc infringere temptaverit nil valeat sed in dupplum componat et firmum maneat.

Actum est hoc ·x^ov^o. kalendas iulii anno Dominice Incarnationis ·M^o.C^o.LXX°.III°.

+ *Ego Guillelmus, Dei gratia, Terrachonensis archiepiscopus, Apostolice Sedis legatur, subscribo ·SSS· Ego Bernardus, Barchinonensis episcopus, subscribo, salvo iure ecclesie Barchinone. Ego Reimundus, Terrachonensis ecclesie prepositus ·SS·. Sig+num Iohannis, Terrachonensis ecclesie camerarius. Ego Geraldus, Terrachonensis canonicus ·SS·. Ego Poncius canonicus Terrachone. Sig+num Raimundi, sacriste et presbiteri. Hec ego subsigno Raimundus federa signo +. Sig+num Raimundi, Terrachone canonici. Sig+num Raimundi Mironis, presbiteri. Sig+num, non est indignum Ricardem, ponere signum +. Hec crux Renaldi fuit et quid dic[it] audi.¹⁰ Sig+num Berengarii, cononici presbiteri. Ex nostra parte rata sit transactio carte. Sig+num Guillemi, presbiteri. Sig+num Berengarii, presbiteri. Sig+num Bernardi, presbiteri.*

+*Ego Poncius, dictus abbas Grandis Silve, laudo et subscribo. + Ego Petrus de Sanctis Crucibus, laudo et subscribo. ·SS· Ego Willelmus, cellerarius de Sanctis Crucibus, laudo et confirmo. (signe) Signum Gisleberti, monachi de Sanctis Crucibus. Sig+num Fortonis de Sanctis Crucibus. Sig+num Bernardi. Sig+num Aizonis. Sig+num Petri. Sig+num Petri. Sig+num Gomis. Sig+num Raimundi. Sig+num Guebaldi. Sig+num Bernardi. Sig+num Iohannis. Sig+num Estephani. Sig+num Arnaldi. Sig+num Heinrichi. Sig+num Berengarii. Sig+num Aimerici. Sig+num Guillelmi. Sig+num Bernardi. Sig+num Petri. Sig+num Petri. Sig+num Petri. Sig+num Stephani. Sig+num Bernardi. Sig+num Raimundi. Sig+num Guillelmi Raimundi. Sig+num Petri.*

Ego Arnaldus de Darniciis, rogatus testis subscribo. Vicencius, presbiter hoc firmo. ·SSS· Ego Luchas, presbiteri et canonicus Barchinone subscribo. Ego Geraldus, presbiter et canonicus subscribo.

Ego Petrus de Terrachona hoc scripsi die et anno + prefixo cum literis emendatis.¹¹

1. a. omet: que. 2. a. Terrachone. 3. a. bovim. 4. a. bovim. 5. a. vos. 6. a. duodecim. 7. in *interlineat*. 8. a. Terrachone. 9. a. *afegeix* nutritmentis abans de nutrituris. 10. a. andi. 11. a. emmendatis.

164

1173, juny, 21

Els cosins Berenguer de Montfar i Ramon de Palomar venen a l'abat Pere de Santes Creus, per quatre-cents sous barcelonesos i dos pollins d'egua dels que han de néixer durant l'any, el camp que tenen al terme de Montmell, prop de Vila-rodona, amb el molí, el rec i el caprec, amb les pedreres i les gleves, entrades i sortides, i tot el que hi tenen i que van heretar dels seus pares. Tenen la propietat esmentada en feu pel castell de Montmell.

[A]: original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 96.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 168, doc. 165.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis, presentibus et futuris, qualiter nos Berengarius de Montfar et Raimundus de Pelamur, consobrini, vendimus Deo et monasterio Sancte Marie, qui est in Sanctis Crucibus, et Petro eiusdem loci abbati et ceteris fratribus, ipsum nostrum campum, quem habemus in termino Montis Macelli, iuxta locum qui dicitur Villa Rotunda, cum ipso molnar, cum rego et capud rego cum petris et glebars cum exitibus et regressibus suis sicut nos melius habemus et habere debemus et sicut melius dici vel intelligi potest. Advenit nobis per vocem patrum nostrorum et per fevum ipsius castri de Monte Macello. Terminatur, autem, ab oriente ipsa serra que stat super mansum, a meridie in torrente de ipsis Pilars, sicut descendit in Gaiano, ab occidente in alveo de Gaiano, a circio in ipsa Turre Fracta. Quantum iste quatuor affrontaciones includunt et isti termini ambiunt, sic vendimus vobis ac de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem. Accepimus a vobis pro hac vendicione ·cccc·xxx· solidos et duos pullos equinos ad lesta de illis qui nati sunt in hoc anno de vestris equabus, in tali vero pactu ut de predicto campo de omnibus hominibus emparatoribus^l erimus vobis auctores et defensores iure. Siquis hanc cartam infringere temptaverit nil valeat, set in duplum componat et carta firma permaneat.

Actum est hoc ·xi· kalendas iulii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX°·III°·.

Sig+num Berengarii de Montfar. Sig+num Raimundi de Montfar.

Sig+num Berengarii de Pelamur. Sig+num Raimundi de Pelamur. Sig+num Geraldi de Pelamur. Sig+num Berengarii de Sancto Hilario.

Sig+num Petri, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. *emperatoribus.*

165

1173, juliol, 4

Berenguer de Calaf dona a l'abat Pere de Santes Creus i a tots els monjos que serveixen i han de servir-hi Déu, la seva vinya i la terra on és plantada, la qual té en alou, situada a Barcelona a l'Albedó, més les cases amb el corral, solar, terrat, l'escala de pedra i el pou, les quals té a Barcelona, sota el fòrum.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 11v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 169, doc. 166.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials...".

PAPELL, "El domini...".

In nomine Domini. Ego, Berengarius de Calaf, ob remedium anime mee et parentum meorum, dono et offero domino Deo et cenobio de Sanctis Crucibus et Petro, abbati, et monachis ipsius loci presentibus et futuris illam meam vineam, cum terra in qua est¹ fundata, quam per meum proprium alodium habeo in territorio Barchinone ad ipsam Albedon, et ipsas domos meas cum curtellulo et solarario et terrato² et scala de petra et puteo, quas per meum proprium³ alodium habeo in burgo Barchinone, subtus ipsum forum, et omnes meas tonnas et cubos. Terminatur autem prefata vinea ab oriente in vinea Petri de Sanauga et in campo Iohannis Arberti, a meridie in campo Iohannis Arberti et in vinea Arnalli Adaironis, que est alodium Sancti Petri, ab occiduo in Aragaio, a circio in via et in campo, qui fuit Petri Ansaldi. Iam dicte vero domus terminantur ab oriente in platea Sancte Marie Maris et in alio meo solarario, qui est censale in cuius pariete possitis carrigare et sit clausa hostia que ibi sunt, a meridie in domibus Willelmi de Alfodio et in predicto meo solarario censale et sint suprapositis et vineam cum terra in qua est fundata⁴ clausa hostia que ibi aperuint et fenestre et possitis carrigare in ipso pariete, ab occiduo in exio, a circio in iam dicta platea, sic⁵ prenomintas domos cum solis et suprapositis et vineam, cum terra in qua est⁶ fundata et cubos et tonas dono et offero domino Deo et predicto monasterio de Sanctis Crucibus et vobis domino Petro, abbati, et monachis ipsius loci presentibus et futuris ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem

eiusdem monasterii. De meo iure in ius et dominium vestrum trado ad vestrum proprium plenissimum liberum et franchum alodium ad quod ibi vel exinde facere volueritis ad vestrum libitum sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo meo meorumque retentu. Siquis hoc disrumpere presumpserit nil valeat set supradicta in duplo componam sive componat et insuper hoc donum omni tempore maneat firmum.

Actum est hoc ·IIII· nonas iulii anno ·XXXVI· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Berengarii de Calaf, qui hoc laudo et firmo firmarique rogo.

Sig+num Petri Estirati. Sig+num Petri Burrulli. Sig+num Arnalli, levita.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. omet: est. 2. a. retrato. 3. Interlineat: proprium. 4. a. omet: suprapositis et vineam cum terra in qua est fundata. 5. a. sicut. 6. Interlineat: est.

166

1173, agost, 12

Acte de conciliació. L'abat Pere de Santes Creus i Berenguer Ruf de Cervera convenen que aquest últim renuncia als drets que té sobre l'honor del Codony, propietat del monestir, a canvi de rebre anualment, el dia de Sant Fèlix, un pollí mascle, o femella si no n'hi ha, criat a la granja del monestir.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 3. Original. Carta partida per ABC.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 81v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"*, p. 170, doc. 167.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Post multas querimonias et placita que fuerunt inter Berengarium Rufonem de Cervaria et Petrum, abbatem de Sanctis Crucibus, et monachis eiusdem loci, super illo honore de Cotone, qui est ad Sanctum Iohannem de Concilio, in locis iuxta positus subtus viam sicut carte resonant et instrumenta Berengarii Rufonis, nos in simul laude et concilio proborum hominum, scilicet, Petrus, abbas de Sanctis Crucibus eo¹ monachis eiusdem loci, et ego Berengarius Rufo venimus ad pacem et concordiam et ad finem sicut hic est adnotatum: Sit notum cunctis quod ego Berengarius

Rufo diffinio et evacuo et dono et pacifico quicquid habebam vel habere debebam in illo honore de Coctano, quod est apud Sanctum Iohannem de Consilio integriter per omnia loca ob remedium anime mee et parentum meorum in manu Petri, abbatis de Sanctis Crucibus, et monachorum eius, ad vestrum proprium alodium, iure perpetuo possidendum, sicut dici vel intelligi potest ad vestrum salvamentum. Accipio, autem, pro hac donatione de bonis monasterii annuatim in festivitate Sancti² Felicis, pollinum unum illius anni novellum vel pollinam si non esse ibi pollinus, et hoc quamdiu ego in domo mea vixero, et convenio vobis dare cartas et instrumenta illius honoris sicut ego habeo. Et nos convenimus tibi Berengarii Rufo quod accipiamus nobis primum lestam (sic) duos pollinos et de aliis qui remanserint accipias quem volueris et hoc sit de equibus de copula nostra.

Actum est hoc pridie idus augusti anno ·xxxvii· regni Ludovici, iunioris.

Sig+num Berengarii Rufonis. Sig+num Petri de Alvernio. Sig+num Bernardi de Odena. Sig+num Muleti. Sig+num Petri Brancha. Sig+num Berengarii Rufonis, iunioris, filius eius. Sig+num Guillelme, uxoris eius.

Sig+num Berengario, monacho, qui hoc scripsit die et anno supra est literis dampnatis in ·x^a· linea.

1. a. et. 2. *Segueix, ratllat, Ioh.*

167

1173, agost, 15

Guillem de Mataplana i la seva dona Dolça donen a l'abat Pere i al monestir de Santes Creus els pasturatges de Das (Podes), des de Tortes fins al Serrat Gran (Primacera) i de Queralbs (Peresalbes) fins al coll de la Llacuna perquè hi puguin pasturar els seus ramats. Per aquesta donació l'abat lliura a Guillem cinquanta sous barcelonesos dels béns monacals i promet rebre'l com a monjo de Santes Creus si ell ho vol. Mentre això no es faci efectiu, el fa partícep de la fraternitat monacal perquè pugui rebre i gaudir, com un monjo més, dels béns espirituals i de les almoines de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 56.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 171, doc. 168.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economia ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

In Dei eterni nomine. Ego Guillelmus de Mataplana et uxor mea Dulcia donamus domino Deo et monasterio Sancte Crucis et Petro, abbati eiusdem loci, et omnibus fratribus presentibus et futuris in perpetuum, pro redemptione peccatorum nostrorum, omnia paschua, que habemus et habere debemus in monte de Podes, cum exiis et regressiis et adempamentis et terminis et affrontationibus et aquis et silvis, de Tortis usque ad serra Primacera et de Peresalbes usque ad collum de Laguna. Tali modo donamus Deo et predicto abbati et fratribus eiusdem loci, quod habeatis et possideatis et expletetis vos et omnes habitantes eiusdem monasterii in perpetuum sine engan omnia prefata paschua, cum exiis et regressiis, infra predictos terminos. Et ego Petrus, abbas, cum voluntate fratrum, dono tibi Guillelmo de bonis nostris ·L· solidos Barchinone et quod recipiamus te si volueris² per monachum, et donamus tibi participacionem sicut uni ex fratribus nostris in oracionibus et elemosinis et benefactis nostris omni tempore. Et ego, Guillelmus, convenio tibi Petro abbati quo si voluero mutare habitum meum in monasterio vestro faciam. Siquis hanc kartam infringere voluerit dupliciter restauret.

Que est acta ·XVIII· kalendas septembris anno ·XXXVII· regni regis Ledovici, yunioris.

Sig+num Guillelmi de Mataplana, qui hoc laudo. Sig+num Dulcie, uxoris eius. Sig+num Hugonis de Mataplana. Sig+num Beatricis de Mataplana. Sig+num Raimundi, filii eorum. Sig+num Poncii de Mataplana.

Sig+num Raimundi de Baladreht. Sig+num Petri de Ruvira. Sig+num Bernardi de Baladreht.

Raimundus, levita, qui hoc rogatus scripsit die et anno (signe) quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De pascuis Cerritanie. Guillelmi de Mataplana.* 2. *a. volueritis.*

168

1173, agost, 31

Ermengol d'Alp amb la seva muller Ermessenda i el seu fill Bernat, juntament amb la seva dona Sança, i l'altre fill Bernat, donen a l'abat Pere i al monestir de Santes Creus els pasturatges del port de Das, perquè hi puguin pasturar les ovelles.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 56v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 172, doc. 169.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economia ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

Universis sit hominibus cognitum, quam ego Ermengaudus de Alb et coniux mea Maiessen et filio nostro Bernardo et coniux sua Sancia et Petro Bernardo donamus domino Deo et beate Marie et monasterium de Sanctas Cruces et Petri, abbatis eiusdem loci, et totius conventu, qui ibi sunt et qui venturi fuerint ad vestras oves pasturas in nostrum port de Podas. Et habet terminos, predictum portum, de Ermengod de Pla Pederner ex tro a coma Primacera et de collum de Vecel ex tro ad collum de Pal. Et predictas pasturas donamus vobis pro redemptione animas nostras vel parentum nostrorum omni tempore sine inganno extra tala de blad quod non faciatis in predictum nostrum port. Et accipio a vobis ·I· pollinum per predictum acapitum et habeatis pasturas in prefatum portum et intradas et exidas et aquas et lenia extra bosch de Torchovil. Et nos supradictos, ego Ermengaudus et filios meos Bernardo de Albo et Petro Bernardo, vestras oves imparamus in mantinencia secundum nostrum posse et totum alium vestrum avere. Et siquis hoc deinceps evertere temptaverit non valeat set secundum legem componat.

Quod est actum ·II· kalendas septembris anno Dominici Incarnacionis ·M^o·C^o·LXX°·III°.

Sig+num Ermengaudi de Alb, sig+num Maiessen coniux eius, Sig+num Bernardi de Albo, sig+num Sancie, coiux eius, sig+num Petri Bernardi, sig+num Sancii, qui hoc mandavimus scribere et testes firmare rogavimus.

Sig+num Guillelmi Ros. Sig+num Petri de Unella². Sig+num Raimundi de Unella.

Raimundus, scriptor, qui hoc scripsit die annoque (signe) prefato.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De portu de Podas. 2. a. (Uvella?).

1173, setembre, 19

Arnau d'Esplugues i els seus germans Guillem i Pere, juntament amb Bernat Ramon i la seva esposa Bota, venen a l'abat Pere de Santes Creus, l'honor de Montornès, per tres-cents cinquanta sous barcelonesos.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 4. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 174, doc. 171.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis quod ego Arnatdus¹ de Spulges, et fratres meos et Bernardus Ranor² et huxor mea Bota et omnes filios meos, ev[acu]o e difinio domino Deo et Sancte Marie et monasterio Sancte Crucis et ad abad Pere et ad omnes fratres eius omne<m> honore<m> quod abemus et los mals trets nostros quod abemus factos in terminio castri de Montornes, et propter hoc maltresmet l'abat et ad hos fratres ·CCCL· solidos bene³ monete Barchinone.

Actum est hoc ·IIIX· kalendas octobris anno ·XXXVII· regnante regi Loduvici iunioris.

Sig+num Arnatdi,⁴ sig+num Guillelmi, sig+num Petri, hi sunt fratres; sig+num Bernat Ramon, sig+num Bota, huxor⁵ mea, sig+num Ramu<n>di, sig+num Guillelmi, sig+num Petri, sig+num Arna<l>di,⁶ filiorum meorum. Nos in simul qui hoc laudamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Berengarii de Claromonte. Sig+num Guillelmi de G<u>ardia. Sig+num Raimundi de Castello. Sig+num Petri de Altafolia. Sig+num Raimu<n>di, magister. Sig+num Petri, fili<i> Raimundi, magister, evacuio et difinio unum campum unde recipio ·VIII· solidos de monasterio.

Sig+num Bernardi Berdi, fratris Arnat⁷ de Pulges. Sig+num Sanca, huxor ei<us> Arnatdi⁸ de Pulges. Sig+num Nina, soror Arnat.

Iohannes, subdiaconus qui hoc scripsit ·SSS· die et anno quod supra.

1. a. Arnaldus.   2. a. Ramon.   3. a. bone.   4. a. Arnardi.   5. a. uxor.
6. a. Arnardi.   7. a. Arnart.   8. a. Arnardi.

170

1173, setembre, 19ⁱ

Arnau d'Espluges, la seva muller Sança, els seus germans Guillem i Pere, germana Nina, amb el seu marit Ramon de Castelló, i Bernat Ramon, la seva dona Bota i els seus fills Arnau, Pere Ramon i Guillem venen a l'abat Pere de Santes Creus l'honor de Montornès, amb els seus camps que van desermar, per tres-cents cinquanta sous barcelonesos.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 5. Original.

a: UBINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 173, doc. 170.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus quod ego Arnaldus de Spulges² et uxor mea Sanxia et fratres mei Guillelmus et Petrus et soror nostra [Nina] cum marito suo Raimundo de Castello et Bernardus Raimundi et uxor mea Bota et filii sui Arnardus et Petrus Raimundus et Guillelmus, nos in simul in unum, diffinimus et evacuamus ac solvimus, prompto animo et bona voluntate, domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus, in manu Petri abbatis eiusdem loci et in potestate monachorum eiusdem loci ac fratrum, omnes illas laborationes et campos que nos traximus de heremos ad cultum in omni terminio castri de Montornes, per omnia loca, sicut melius dici vel intelligi potest ad salvamentum predicti monasterii, ita nos de potestate nostra in ius vestrum tradimus et dominium iure perpetuo omni tempore possidendum. Accepimus autem a vobis pro hac diffinitione de bonis predicti monasterii ·ccc·L^a. solidos bone monete Barchinone. Et est manifestum.

Actum est hoc ·III·X^o. kalendas octobris anno ·xxx^o·VII°. regni Ledovici iunioris.

Sig+num Arnaldi de Spulges, sig+num Santie, uxoris eius, sig+num Guillelmi, fratris eius, sig+num Petri, fratris eius, sig+num Bernardi Raimundi, sig+num Bota, uxoris eius, sig+num Raimundi, sig+num Guillelmi, sig+num Petri, sig+num Arnaldi, filiorum eius, qui hoc laudamus a testes firmare rogamus.

Sig+num Berengarii de Claromonte. Sig+num Guillelmi de Guardia. Sig+num Raimundi de Castello. Sig+num uxoris eius Nine. Sig+num Petri de Altafolia. Sig+num Raimundi, magistri. Sig+num Petri, filii eius. Sig+num Bernardi Bordi.

Sig+num Iohannis, subdiachoni, die et anno quo supra (signe) qui hanc cartam feci.

1. *El redactat del document difereix de l'anterior, núm. 4 de la mateixa carpeta, encara que l'assumpte és el mateix; per això els hem transcrit els dos, i no considerem l'un la còpia de l'altre.* 2. a. Spulgues.

171

1173, octubre, 4

Jofre [Anglès] dona a Déu i al monestir de Santes Creus l'honor que té al terme de la ciutat de Tortosa.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 107v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 174, doc. 172.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Cristi nomine. Sit notum cunctis omnibus hominibus, tam futuris quam etiam² presentis, quod ego Iofredo dono domino Deo et ad monasterii Sancte Crucis omnem meum honorem quem habeo vel habere debeo in cunctis locis in termino Dertusa et trado de mea potestate et mitto in vestra domini abbati nomine Petri vel vestro conventu ad faciendam vestram voluntatem. Id sunt terris, vineis, arboribus, olivariis, fructiferis vel infructiferis, casis, casalis, ortis, ortalibus, tali pacto ut teneatis et expletetis et habeatis et possideatis omni tempore sine vinculo ullius homini vel femine. <H>abet affrontationes unum ortum, qui est prope torre de Arnallo Gairidel vel fratris eius, ab oriente in via et in orto de Guillelmo Garidel, a meridie in olivarios de Omdedeu, a circio in vinea de Ospital, ab occasu in olivariis Arna<l>d Escleria. Et in alio loco habet, nomine Cascait, ubi habet olivariis et arboreis; <h>abet affrontationes ab oriente in terra herma, a meridie in campo de Domingo de Aldover, a circio in terra herma vel in covas,³ ab occasu similiter. Et in alio loco habet unum campum cum figeras et arbores, et habet affrontationes ab oriente in vinea de Petri Blanxard et in pareiada de rege, a meridie in vinea de Deodatus Pintenad, a circio in campo de Raimundi de Centeies, ab occasu in campo de filii de Carbonel. Et in alio loco in passu unum campum cum figeras et olivariis, et <h>abet affrontaciones ab oriente in honore de Païares, a meridie in orto de Girbert, a circio in vinea de Iordanet, ab occasu in vinea de Gerardi. Et in alio loco unum campum, qui est prope ille de Gerallo de Selvainec, et habet affrontationes ab oriente in vinea Petri de za Granada, a circio in campo de Alegret, ab occasu in orto de Domingo de Aldover. Et in alio loco unum ortum, qui est in Labar; et habet affrontationes ab oriente in vinea Petri de

Soria, a meridie in orto de Folcho Rog, ab occasu in honore Sancte Marie, a circio in orto Raimundi de Centeies. Et in alio loco unam vineam cum olivariis et arboreis; et habet affrontationes ab oriente in vinea de Muntaner, a meridie in vinea de Domingo Iohanes, qui iam fuit, ab occasu in vinea Petri Guiem, a circio in vinea de Domingo de Aldover. Et in alio loco unum campum, et <ha>bet affrontationes ab oriente in campum de Gerallo de Selvainec, a meridie in orto de Guillelmo Garidel, a circio in orto de Girberti, ab occasu in orto de Guillelmo Garidel et illa honor qui fuit de mulier Abi Comprad qui est in Tivens. Siquis hoc infringere voluerit non valeat, set in duplo componat.

Actum est hoc ·III· nonas octobris anno ·M^o·C^o·LXX°·III°·.

Sig+num Iofredi, qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Reinalli Angles. Sig+num Petri Galeg. Sig+num Petri de Ginestar. Sig+num Paia Angles. Sig+num Petri Sancti Poncii. Sig+num Bernardi Sancti Poncii.

<Sig+num> Petri, presbiteri, qui hoc scripsit, cum literis rasis in linea ·VII· die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De honore fratris Gauzfredi.* 2. *a. omet: etiam.* 3. *a. vocas.*

172

1173, octubre, 5

Testament de Jofre Anglès. Deixa el seu cos a Déu perquè sigui sebolit —com un germà més de la comunitat— al monestir de Santes Creus, i cedeix a l'abat tota l'honor de Tortosa, que ja havia donat al monestir, segons consta en un altre document fet per ell a favor dels monjos. També deixa tres sous a l'obra de Santa Maria, per la mensa dels canonges dos sous, a l'obra de Sant Jaume i als seus preveres, dos sous i a l'obra de Sant Nicolau, dotze diners.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 116v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 176, doc. 173

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In nomine domini nostri Ihesu Christi. Ego, Gozfridum Angles, facio meum testamentum, pro quo eligo manumissores meos, scilicet, Petri Galleg et Renaldi Angles et Petri de Ginestar, ut ipsi distribuunt res meas et honorem sicut hic iniunxero. In primis dono et laudo domino Deo et domum Sanctis Crucibus et omnis eiusdem

conventum inibi Deo servientibus, meum corpus per fratrem, cum omni meo honore et domos integriter sicut iam dedi in alia carta, de qua fuit exaricum sarracenum nomine Avin Comprad, sicut ego <h>abeo vel <h>abere debeo aliquo modo in Tortosa et in terminis eius, cum ipsi honoris integriter, que fuit sue uxori de predictum sarracenum Aven Comprad. Concedo domino Deo et operi sancte Marie ·III· solidos; ad mensam canonicorum ·II· solidos. Concedo operi sancti Iacobi et presbiteris² ·II· solidos. Concedo operi sancti Nicholay ·XII· denarios. Siquis hoc testamentum frangere voluerit non valeat, sed in dupplo componat et postea omni tempore firmum permaneat.

Actum est hoc ·III· nonas octobris anno Domini ·M^o·C^o·LXX°·III°.

Sig+num Gozfredi Angles, qui hoc donum et testamentum laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Petri Galleg. Sig+num Renaldi Angles. Sig+num Petri de Ginestar. Sig+num Petri, presbiteri, qui hoc vidi et audivi. Sig+num Iohannis Anglici. Sig+num Petri de Iaca.

Sig·S· Raimundi, presbiteri, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Gauzfridi Anglici;* 2. *a. presbiteri.*

173

1173, desembre, 4

Ponç de Rajadell i la seva muller Guilla venen, per cent morabatins d'or i set-cents sous de Barcelona, a l'abat Pere de Santes Creus l'alou de Montornès que havien heretat dels seus avantpassats, amb tots els drets, totes les pertinences, les terres cultivades i ermes, i tot el que en puguin obtenir.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 6. Trasllet del 13 de desembre de 1173 (*Sig+num Guillelmi de Lemovicis, qui hoc translatum fideliter scripsit idus decembris cum litteris rasis et emendatis in ·I· et in ·II· et in ·VII· linea suprapositis in ·VII· linea.*)

C: BT. Cartulario de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 116.

a: ÚDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 176, doc. 174.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Notum sit cunctis quod ego Poncius de Raiadello et uxor mea Guilia damus et vendimus domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati, et monachis ipsius loci

presentibus et futuris alodium nostrum proprium heremum, scilicet, castrum quod vocatur Monte Tornes, cum omnibus suis terminis et pertinenciis, cum aquis et paschuis,¹ cum vieductibus et reductibus, cum arboribus diversi generis et cum terris cultis et heremis et cum introitibus et exitibus suis integriter, sicut melius habemus et habere debemus per vocem genitorum nostrorum² et per alias quaslibet voces Barchinonensi episcopatu. Terminantur³ autem hoc omnia in oriente in termine de Crexello, a meridie in undis maris, ab occidente in termine de Alta Folia, a circio in summitate montanee sicut versantur aque. Sicut a predictis terminis concluduntur et terminantur prenomina omnia alodia culta et herema cum omnibus suis terminis et pertinenciis et cum omnibus in se habitantibus, sicut melius habemus et habere debemus nos et homines per nos, damus et vendimus domino⁴ Deo et predicto monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus et supradicto abbati Petro et monachis suis, presentibus atque futuris, et ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem eiusdem monasterii, de nostro iure in ius et dominium omnipotentis Dei et vestrum tradimus ad vestrum proprium plenissimum liberum et franchum alodium secure et libere et in sana pace omni tempore possidendum ad quicquid ibi vel exinde facere volueritis ad vestram voluntatem sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Et convenimus nos⁵ vobis et successoribus vestris de ista vendicione esse garentes omni tempore contra cunctos homines vel feminas in bona fide sine engan. Accepimus namque a vobis pro hac donacione et vendicione de bonis et helemosinis ipsius monasterii .c. morabetinos bonos in auro sine engan et .DCC. solidos in⁶ denariis barchinonensis monete et de isto precio nichil apud vos remansit indebito. Et est manifestum. Si quis hoc fregerit supradicta in duplo componat et in super hoc donacio et [venditio] in omni tempore maneat firma.

Actum est hoc .II. nonas decembris anno Domini .M^o.C^o.LXX°.III.

Sig+num Poncii de Raiadello, sig+num Guilie, uxoris eius, sig+num Arnaldi, fratris eiusdem Poncii, qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Raimundi Fulconis. Sig+num Berengarii de Cardona. Sig+num Guillelmi de Claromonte. Ego Bernardus, Barchinonensis episcopus, salvo iure ecclesie mee subscribo. Sig+num Ugonis de Peguera. Sig+num Ferrarii, filii predicti Poncii. Sig+num Guillelmi de Alfoodio. Sig+num Burgetus. Sig+num Berengarii Bovis. Sig+num Petri de Calaf. Sig+num Stephani Gerardi.

*Sig+num Raimundi, militis, qui fuit Petri de Guarnal.⁷
[Sig+num Petri] de Corron qui hoc scripsit die et anno quo
supra.⁸*

1. a. pascuis. 2. a. meorum. 3. a. terminatur. 4. a. domine. 5. a.
segueix et nostri. 6. a. omet in. 7. a. Raimundi (militis?) que fuit Petri de
Guarnal. 8. a. superius.

174

1173, desembre, 21

*Pere d'Escorcenc dóna en franc i lliure alou al monestir de Santa Ma-
ria de Santes Creus el castell i terme de Montornès, que té per
feu de Ramon de Torra, amb totes les pertinences, entrades i
eixides, aigües, pastures, arbres fruiters, terres cultivades i ermes
incloses dins els límits del terme, amb tots els drets i jurisdiccions,
a canvi de vint morabatins d'or.*

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María.
Carpeta 2759, núm. 7. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 75.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 178, doc. 175.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

*In nomine domini nostri Ihesu Christi. Notum sit cunctis
presentibus atque futuris quod ego Petrus Deschorceng dono atque
vendo domino Deo et monasterio Beate Marie, que est situm in loco
qui dicitur de Sanctis Crucibus, et tibi Petro, abbati, et monachis
ipsius loci presentibus et futuris, ipsum feum quem teneo de
Raimundo de Turre, scilicet, castrum quod vocatur de Montem
Tornes, cum omnibus suis terminis et pertinentiis, cum aquis et
paschuis, cum vieductibus et reductibus, cum arboribus diversi
generis et terris cultis et heremis, cum introitibus et exitibus suis
integriter sicut melius habeo et habere debeo per vocem de feu. Est
autem predictum castrum in comitatu Barchinone atque in eius
episcopatu. Terminantur autem hec omnia ab oriente in termine
de Crexello, a meridie in undis maris, ab occidente in termine de
Altafolia, a circio in sumitate montanee sicut discurrunt aque. Sicut
a predictis terminis concluduntur et terminantur pernominata
omnia alodia culta et herema, cum omnibus suis pertinentiis et cum
omnibus in se habitantibus, sicut melius habeo et habere debeo vel
alii per me, dono iam dicto monasterio et vendo prescriptis fratribus
ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem eiusdem monasterii.*

Et de meo iure in ius et dominium vestrum trado ad vestrum proprium et franchum alodium omni tempore possidendum ad quicquid ibi vel exinde facere volueritis sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo meo meorumque retentu. Et iterum convenio vobis et vestris successoribus de ista venditione esse gaurent contra cunctos homines vel feminas in bona fide sine vestro engan. Accipi namque a vobis pro hac donatione et venditione ·xxⁱ· morabetinos bonos in auro. Et <est> manifestum. Si quis hanc cartam infringere voluerit nil valeat sed omnia super escripta in duplo componat et carta omni tempore firma permaneat.

Actum est ·xii· kalendas ianuarii anni Domini ·M^o·C^o·LXX°·III°·.

Sig+num Petri Deschorcen, qui hanc cartam laudo et firmo firmarique rogo. Sig+num Bernardi Dezpapiol. Sig+num Petri de Loger. Sig+num Berengarii de Loger.

Sig+num Raimundi Petri, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

175

1174, gener, 5

Establiment fet per l'abat Pere de Santes Creus a favor de Joan Anglès, de l'honor de Xerta, que havia estat de Marzoc Arraiz, perquè la posseïxi i la conreï, mentre visqui. Dels fruits que n'obtingui en rebrà la meitat, excepte de l'oli, del qual se'n podrà quedar la quarta part.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 120v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 179, doc. 176.

Cit.: PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis qualiter ego Petrus, abbas Sancte Crucis, una cum conventu eius<dem> loci, donamus vobis Iohanni Anglici totum illum nostrum honorem in Certa, quem² honorem de nos tenebatis, et fuit de Marzoc Arraiz. Supradictum honorem vobis donamus et auctorizamus in vita vestra, tali vero pacto, ut predictum honorem totum ab integro teneatis et expletetis per omnibus locis in Certa et in suo termino et laboretis eum bene et legitime de cunctis suis laborationibus, sicut bonum honorem oportet et rigetis eum per tempus et horas et habebitis inde pro laborationem istius honorem omni tempore in vita vestra medietatem ex omnibus fructibus quos Deus ibi dedint plenarie et de oleum quartam partem.

Siquis hanc cartam huius nostre donationis infringere voluerit nil valeat set omni tempore firma permaneat.

Actum est hoc nonas ianuarii anno millesimo ·C^o·CLXX^o·III°.

Sig+num Petri, abbati. Sig+num Forcii, prioris. Sig+num Guillelmi de Belestar, cellerarii.

Sig+num Guilaberti Anglici. Sig+num Bernardi de Sitma.³ Sig+num Cima de Mar. Sig+num Rotberti Alcax. Sig+num Bertrandi de Tolosa. Sig+num Teobaldi, canonici Dertuse. Sig+num Petri Stephani.

Sig·S· Iohannes Ricardi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella. De honore de Xerta. 2. a. que.
3. a. Firma.

176

1174, gener, 5

Establiment d'un cens de quaranta-vuit sous anuals fet per l'abat Pere de Santes Creus a favor de Joan Anglès sobre unes cases situades a Tortosa, que havien pertangut a Gilabert Anglès, a pagar el dia de Nadal.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 101v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 179, doc. 177.

Cit.: FORT, El senyoriu...

PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis qualiter ego Petrus, abbas Sancte Crucis una cum² totius conventui eiusdem loci donamus et auctorizamus vobis Iohannis Anglico et vestris illas domos nostras in Tortosa, que fuerunt Guilaberti Anglici, sicut terminantur³ ab oriente in ipsa carrera antiqua, a meridie in domibus uxoris Fertun d<e> Orta, ab occiduo in alia carrera maioris, a circio in domibus Rotberti, filius Ramon Alcax. Sicut ab istis affrontacionibus includuntur et terminantur predictas domos, sic eas vobis donamus subtus et superius de hac Pascha prima veniens usque ad ·VII· annis completis, tali convenientia ut predictas domos teneatis et possideatis et detis nobis vel nostris annuatim per censum istius domus ad festum Natalis Domini ·XL·VIII· solidos monete curribilis Tortose et quandocumque⁴ erimus in Tortosa nos vel nostris ospitabimus ibi cum nostro cibo et vos dabitis nobis panos atque ligna et debetis ipsas domos tenere integras et ne dimitatis eas peiorare et nos donando vobis omnes missiones debitis nobis facere laborare totum illum honorem que fuit Gilaberti Anglici. Siquis hoc fregerit nil valeat.

Actum est hoc nonas ianuarii anno millesimo ·C^o·LXX°·III°.

Sig+num Petri, abbati. Sig+num Forcii, prioris. Sig+num Willelmi de Belestar, cellerarii. Sig+num Gilaberti Anglici. Sig+num Bernardi de Sirmia.⁵ Sig+num Cima de Mar. Sig+num Rotberti Alcalx. Sig+num Bertrandi de Tolosa. Sig+num Teobaldi, canonici Dertuse. Sig+num Petri Stephani.

Sig·SS· Iohannis Ricardi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De domibus Dertose quas Iohannes Anglicus tenet.* 2. *Interlineat: cum.* 3. *a. terminatur.* 4. *a. quancumque.* 5. *En el doc. anterior, núm. 177, llegim: Sitma.*

177

1174, gener, 7

Establiment fet per l'abat Pere de Santes Creus, a favor de Pere de Lleida, sobre unes cases que té a Tortosa, a la parròquia de Sant Jaume, per un cens anual d'un morabatí, a pagar el dia de Nadal. El dret de fadiga resta establert en trenta dies.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 117.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 180, doc. 178.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Petri, abbas Vallis Lauree, et Guillelmi de Belliestar, cellerarii, et omnis conventus nostre domui de Sanctis Crucibus, donamus vobis Petri de Leryda et vestris et uxore vestre Iohanna, unas domos ad censum, que sunt infra muros civitatis Tortose in parrochia Sancti Iacobi, sicut terminantur ab oriente in domos Bernardi et Delliarde,² a meridie in domos Guozbert, ab occiduo in domos nepoti Aldea, a circio in via publica. Sicut ab istis terminis includitur et terminantur iam dictas domos, sic eas integriter donamus vobis et vestris et omni proieniei vestre atque posteritati, cum ingressibus et egressibus suis, cum solis, parietibus et tectis, hostiis, ianuis et cloacis, cum guttis et stillicidiis et cum omnibus lignis a fundamento usque ad sumum. Tali vero pacto ut donetis nobis et nostris anuatim per censum unum morabetinum lupinum bonum et boni auri et recto pense in Natalis Domini liceatque vobis et vestris vendere vel impignorare predictas domos postquam in nobis fatigati fueritis a ·xxx· diebus, salvo nostro censu et nostris directis. Siquis hoc frangere voluerit in duplo componat.

Actum est hoc ·VII· idus ianuarii anno Domini ·M^o·C^o·LXX°·III°.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Guillelmi de Belestar, cellerarii. Sig+num Bernardi, fratris eius et monachus. Sig+num Petri de Ginestar. Sig+num Raimundi de Granada.

Sig.S-num Raimundi, presbiteri, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De domibus Dertose que dedimus ad censum.* 2. a. de Lliarde.

178

1174, gener, 9

Etabliment fet per l'abat Pere de Santes Creus a favor de Pere Galleg i Guerau de Ginestar, amb un cens de vuit càntirs d'oli, pagadors per Nadal, de l'honor que el monestir posseeix a Tortosa i que va ésser de Guillem de Sentmenat. Si per causa de guerra contra els islamites no es pugués pagar el cens, s'arbitraria la solució del pagament mitjançant composició davant els prohoms de Tortosa escollits per ambdues parts. El dret de fadiga es fixa en trenta dies.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 107.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 181, doc. 179.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Tam presentibus quam futuris sit manifestum qualiter ego Petrus, abbas domus Sanctis Crucibus, et omnis conventus eiusdem domus in ibi Deo servientibus donamus vobis Petri Galleg et Geraldii de Genestar et omni proieniei vestre atque posteritati omnem nostrum honorem integriter, que fuit Guillelmi Sancti Minati, sicut nos ipsam <h>abemus in Tortosa et in terminis eius intus vel foris per suum donum, scilicet, domos et terris heremis et laboratis, ortis, ortalibus, cum vineis et olivariis cum puteis et ceniis et molendinis et cum omnibus arboribus diversorum generum, que intus sunt fundatis, cum ingressibus suis integriter ubique. Tali vero conveniencia damus vobis et vestris iam dicti honoris ut vos et vestris deinde potenter et integriter eam teneatis, possideatis et melioretis et explectetis et donetis nobis et nostris annuatim, in festivitatem Natalis Domini, vos et successoribus vestris per censum ·viii^o. cantares olei boni et pulcri, et recipientem. Et si forte evenerit in istam terram talem guerram sarracenorum quod non possitis recolligere omnibus explectetis istius honoris, convenimus vobis et vestris ad laxare de predictum censum per laudamentum probis

hominibus istius ville vicinis et amicis nostris et vestris. Preterea liceatque vobis et vestris predicti honoris vendere vel alienare vestris consimilis postquam in nobis et successoribus nostris fatigati fueritis a ·xxx· diebus, salvo nostro censu, scilicet, ·viii· cantars olei. Siquis hoc donum frangere voluerint non valeat, set in duplo componat.

Actum est hoc ·v· idus ianuarii anno Domini ·M·C·LXX·III·.

Sig+num Petri, abbas. Sig+num Guillelmi de Belestar. Sig+num Bernardi, fratris eius.

Sig+num Guilaberti Anglici. Sig+num Tonso de Martorel. Sig+num Raimundi de Xerta. Sig+num Petri Bord. Sig+num Raimundi de Granada. Sig+num Iordani de Pina. Sig+num Teobaldi, canonicum.

Sig·S·num Raimundi, presbiteri, qui hoc scripsit.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Petri Galleg et Geraldi de Genestar.

179

1174, maig, 8

Concòrdia i avinença feta entre l'abat Pere de Santes Creus i Ramona, vídua de Pere de Gornal, amb motiu del plet que sostenien sobre la propietat del castell i terme de Montornès. Ramona, amb el consell i assessorament de Bertran de Castellet i Miró de Castellvell, tutors dels seus fills, menors d'edat, i en presència del bisbe de Barcelona Bernat de Berga, del noble Bernat de Castellnou i altres prohoms assistents a l'acte, renuncia a tots els drets i a tota la jurisdicció que ella i els seus fills tenen sobre Montornès, a canvi de quaranta morabatins que rep de l'abat Pere en nom del monestir de Santes Creus.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 8. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 73v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 182, doc. 180.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Post multas querimonias et placita que facta fuerunt inter Petrum, abatem de Sanctis Crucibus et inter dominam Raitmundam que fuit uxor Petri de Guarnal et eorum filios super toto [ill]o honore et castro de Monte Tornes, laudo et consilio proborum hominum et parentum suorum, scilicet, Bertrandi de Castelet, predictorum filiorum tutoris, et Mironis Castri Vetuli, similiter tutoris atque

defensoris, et domini Bernardi, episcopi Barchinonensis, et Bernardi de Castro Novo et aliorum proborum multorum hominum in quorum presencia venit predicta domina cum filiis suis et predicti tutores et parentes eorum, cum predicto habate et conventu suo ad finem et concordiam tali, videlicet, modo et hordine, quod predicta domina et filii sui et iam dicti tutores difinierunt et evacuaverunt totum prescriptum honorem et castrum in manu iam dicti abatis sine suo suorumque retentu omni tempore posidendum, sicut melius dici vel intelligi potest. Terminantur autem prescriptus honor ab horiente¹ in terminio de Crexello et a meridie in undis maris, ab occidente in terminio de Alta Folia, a parte vero circii in sumitate muntanee, sicut resonat in ipsa carta quam inde habemus. Haccepit autem domina et filii sui pro hac difinicione a domino abbate de bonis monasterii ·XL· morabetinos. Et est manifestum. Insuper convenerunt esse garents² contra cunctos homines abati et monasterio. Si quis hoc fregerit supradicta in duplo componat, et insuper hoc difinicio omni tempore maneat firma.

Actum est hoc ·VIII°· idus mai anni regni regis Leduici iunioris ·XXX· et ·VII·.

Sig+num Raimundi, sig+num filii mei Guillelmi, sig+num filie mee Ermesenos, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Bertrandi de Castelet. Sig+num Mironis de Castri Vetuli. Sig+num Bernardi de Castro Nou. Sig+num Guillelmi de Papiol. Sig+num Petri de Escorsen. Sig+num Petri de Logger.

Ego Bernardus, Barchinonensis episcopus, subscribo.

·SSS· Raimundi, prebiteri, qui hoc scripsit sub die et anno quo supra.

Mironus Castri Vetuli et Bernardus Castri Novi sunt fideiutores abati³ quod filii Petri de Guarnal laudent superscriptam cartam quam firmaverunt.

1. a. oriente. 2. a. garentes. 3. *Interlineat*, abati.

1174, novembre, 22

Guillem de Claramunt ven l'honor del Codony amb tots els drets i jurisdiccions, i tot el que hi ha comprès als seus límits i afrontacions, per mil sous melgoresos, al monestir de Santes Creus, a l'abat Pere i a tots els germans monjos. A més els cedeix els pastius perquè hi puguin pasturar els ramats del cenobi.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 9. Original.

B: BT: Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 83.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 183, doc. 181.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Guillelmus de Claro Monte, ob remedium anime mee et parentum meorum et pro eterna retributione, dono, trado ac offero domino Deo et gloriose Virgini Marie de Sanctis Crucibus et Petro, eiusdem loci abbati, et universis fratribus presentibus atque futuris ibidem Deo servientibus, honorem in terminio de ipso Chodoyn, in loco qui dicitur Sancti Iohannis de Concilio, cum terminis et affrontacionibus suis, cum aquis et pascuis, cum introitibus et exitibus suis integriter, ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem omnipotentis Dei et eiusdem ecclesie Beate Marie, et de meo iure in ius et dominium vestrum trado ad quicquid ibi vel inde facere volueritis ad vestram voluntatem sine vinculo ullius hominis vel femine ad vestrum proprium alodium sine ullo retentu. Et pro hac donatione accepi a vobis mille solidos monete malguirese.¹ Insuper dono predictae ecclesie per omnem meum honorem pasqua gregibus vestris. Affrontat autem predictus honor ab oriente in flumine de Francholino, a meridie in honore Geraldii de Colent, ab occidente sicut vadit in honore de Villalonga, a parte vero circii sicut vadit in torrente de Alchover. Quantum inter istas affrontaciones et isti quatuor termini ambiunt sic dono et offero predicto cenobio ut habeatis et possideatis ad omnem vestram voluntatem peragendam per cuncta secula. Et predicti termini vadunt sicut Bernardus de Viver et iterum Guillelmus de Villa Fortu circuire et ostendere per iussionem Guillelmi de Claromonte.

Actum est hoc ·x^o· kalendas decembris anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LXX°·IIII°·.

Siquis hanc cartam donationis infringere temptaverit nil hoc valeat sed in duplo componat et carta firma permaneat.

Sig+num Guillelmi de Claro Monte, qui hoc donum fecit, firmavit firmarique rogavit. Sig+num Deusde, filii eius. Sig+num Saurine, filie eius. Sig+num Raimundi Fulchonis. Sig+num Berengarii de Cardona. Sig+num Arnaldi de Viver. Sig+num Bernardi de Viver. Sig+num Petri de Podio Rubeo. Sig+num Guillelmi de Villa Fortu. Sig+num Raimundi de Cubeles. Sig+num Arnaldi de Tamarit. Sig+num Arnaldi Petri de Barchinona. Sig+num Bernardi, fratris Guillelmi de Claromonte. Sig+num Petri de Bageres.

Et etiam ego Guillelmus de Claromonte, de iam dicto honore ero vobis guarenth et defensor et mei successores similiter contra cunctos homines vel feminas.

Sig+num Petri, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. malgurrese.

181

1174, novembre, 26

Berenguer d'Aguiló i els seus germans Guillem, Pere i Arnau renunciem a favor del monestir de Santes Creus a tots els drets que tenem sobre l'honor del Codony, del terme de Sant Joan del Consell, que Guillem de Claramunt havia venut a l'abat Pere i als monjos.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 10. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 184, doc. 182.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In nomine eterni regis. Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Berengarius de Aquilo et Guillelmus et Petrus et Arnaldus, nos, in simul, fratres donamus atque offerimus domino Deo et monasterio Beate Marie, quod est situm in loco qui dicitur Sancte Crucis de Gaiano, illam partem quam habemus vel habere debemus nec alius per nos in illo honore qui dicitur ad Sanctum Iohanem de Concilio, quem dedit iam dicto monasterio Guillelmus de Claromonte. Sicut ipse vobis ostendit et fixuriavit, ita nos ob remedium animarum nostrarum et patris et matris nostrorum omniumque parentum nostrorum, donamus atque laudamus et de nostro iure in vestrum tradimus dominium ac potestatem ad quicquid ibi vel inde facere volueritis cum introitibus et exitibus suis, cum aquis et pascuis ac melius dici vel intelligi potest.

Actum est hoc ·vi^o· kalendas decembris anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LXX°·III°·

Si quis hanc cartam donationis infringere temptaverit non hoc valeat implere sed in duplo componat et carta firma permaneat.

Sig+num Berengarii de Aquilo, sig+num Guillelmi, sig+num Petri, sig+num Arnaldi, nos qui hanc cartam donationis mandavimus scribere testibusque firmari.

182

1174, desembre, 1

Pere Sans i el seu fill Pere donen a Déu, a Santa Maria i a l'abat Pere de Santes Creus i als seus successors el capmàs que tenen al terme de Llobera, anomenat Esportella. Fan aquesta donació per obtenir la salvació de les seves ànimes i la dels seus pares.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 171v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 184, doc. 183.

Notum sit omnibus hominibus, tam presentibus quam futuris, qualiter ego domno Petro Sancio et filio meo Peire donatores sumus vobis domino Deo et ad sancte Marie vel ad ipsa abas, nomine Petrus de Sancte Crucis, vel ad ipsos successores, qui tenuerunt ipso loco, sic donamus nos vobis unum capud mansum, que nos habemus in terminio de Lobera quomodo nos ibi habemus vel habere debemus. Et est ipsum capud mansum, nomine Esportela. Et ipsum capud mansum, qui est scriptum desuper, donamus nos vobis propi remedium animas nostras vel de parentorum nostrorum, in tale videlicet ratione ut teneatis vos et possideatis pro totum tempus et faciatis vestra voluntatem vos vel successores vestri.

Anno ab Incarnationis Christi ·M^o·C^o·LXX°·III°, kalendas decembris.

Sig+num Peire Sanc. Sig+num Pere, filio suo. Nos qui ista donacione rogavimus scribere et firmavimus.

Sig+num B. de Box. Sig+num Bernard de Portella. Sig+num Peire de Cardona. Testes sunt.

Guillelmus, sacer, qui hoc scripsit (signe) die et anno quo supra.

183

1174, desembre 16

Ramon de la Torre ven per noranta morabatins d'or, a l'abat Pere de Santes Creus, al monestir i a tots els germans monjos l'honor de Montornès que té en feu per Ponç de Rajadell, per tal que la posseixin en franc i lliure alou.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 11. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 75v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 185, doc. 184.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In nomine eterni regis. Sic notum cunctis presentibus atque futuris qualiter ego Raimundus de Turre vendo tibi Petro, abbati de Sanctis Crucibus, et fratribus [su]is qui ibidem monasterio¹ serviunt Deo vel in antea servituri sunt, ipsum feum de Monte Tornes, quem teneo per Pontium, militem, de Ragedel, pro nonaginta moabatinos bonos et puro auro, totum ipsum honorem quem pertinet ad predictum castrum, scilicet, de Monte Tornes, cum ingressibus et exitibus suis, ac ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem eiusdem monasterii sine vestro engan, sic vendo vobis et de meo iure in ius et dominium vestrum trado ad vestrum proprium plenissimum, liberum et francum alodium ad quod ibi vel exinde facere volueritis sine vinculo ullius hominis vel femine et sine meo meorumque retentu. De predicto autem honore ego Raimundus et frater meus Guillelmus contra cunctos homines vobis iam dictis erimus iure defensores. Afrontat autem prescriptus honor ab oriente in to<r>rente qui est inter istum honorem ipsumque de Crexel sicut descendit de montana, a meridie in undis maris, ab occiduo in terminio de Alta Fuia et de Monte Olivo, a parte vero circii in ipsa serra que stat super iam dictum² honorem sicut aqua discurrit.

Actum est hoc ·VII°·X^o. kalendas ianuarii anno Dominice Incarnationis ·M^oC^o·LXX°·III°.

Si quis hanc cartam venditionis disrumpere temptaverit non hoc valeat, sed in duplo componat et carta firma permaneat.

Sig+num Raimundi de Turre, qui hanc cartam laudo, firmo firmarique rogo. Sig+num Guillemi, fratris eius. Sig+num Petri de Scorcen.³ Sig+num Berengarii de Lodger. Sig+num Petri de Lodger. Sig+num Bernardi, filii Raimundi de Turre.

Sig+num Petri, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. modo. 2. a. iamdictum. 3. a. d'Escorcen.

1175, gener, 19

Joan de Martorell i la seva esposa Joana, juntament amb Joan de Sant Andreu i Ramon del Penedès i la seva muller i el seu fill i els fills de Guillem de Timor, després de moltes disputes amb el monestir de Santes Creus, per consell dels prohoms, acorden amb l'abat Pere, en presència de Joan de Martorell, canonge de

Tarragona, de Pere Bonuci i d'Arnau de Pruneles, que ells renunciaran als drets de les terres i alous que ara són de Santes Creus, a canvi de rebre dels béns monacals, Joan de Martorell i Joan de Sant Andreu, una vaca cada u, Ramon del Penedès vuit sous i Guillem Cornet i Guillem de Timor una vaca de dos anys cada u.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 82.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 186, doc. 185.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus quod ego, Iohannes de Martorel et Iohanna uxor mea et Iohannes de Sancto Andrea et Raimundus de Penitensi et uxor sua et filii sui et filii Guillelmi de Timor, scilicet, cum Iohanne de Martorel, tutore eorum, nos omnes in simul post multas contenciones et quirimonias laude et consilio proborum hominum venimus ad pacem et concordiam cum Petro, abbate de Sanctis Crucibus, et cum conventu eiusdem loci in presencia Bernardi Corneti, baiuli regis, et in presencia Iohannis de Martorello, canonici Terraconensis, et in presencia Petri Bonuci et in presencia Arnaldi de Prunelas, de laboracione illa quam nos feceramus in terra et in alodio de Sanctis Crucibus, diffinimus et evacuamus omnes meos directos iam dicte laboracionis prompto animo et bona voluntate et concedimus vobis in dominium omni tempore possidendum sine contradictione alicuius hominis vel femine quam non possint vobis facere. Accepimus a vobis pro hac diffinicionem de rebus et de bonis monasterii vestri de Sanctis Crucibus in primis, ego, Iohannes de Martorel, recepi vacam unam et ego, Iohannes de Sancto Andrea, habui similiter unam vacam et ego, Raimundus de Penitensi, habui inde ·VIII· solidos² et filii Guillelmi de Timor cum Bernardo Corneto, baiulo regis, domino eorum, similiter ·I· vacam³ duorum annorum sicut alie. Et est manifestum.

Actum est hoc ·XIII· kalendas februarii anno ·XXX·VIII· regni Lodovici iunioris.

Sig+num Iohannis de Martorel. Sig+num Iohanne uxoris eius. Sig+num Iohannis de Sancto Andrea. Sig+num Raimundi de Penitensi. Sig+num Raimunde, uxoris eius. Sig+num filii eorum Bernardi. Sig+num Iohannis de Sancto Andrea. Sig+num Bernardi Corneti, baiuli regis. Sig+num Arnaldi de Prunelas. Sig+num Petri Bonucii.

Sig+num Petri, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Iohannis de Martorello uxorisque eius Ioanne.* 2. a. ·VII· solidos. 3. a. unam vacam.

185

1175, febrer, 21

Concòrdia entre Arnau de Cervera i Pere Laborot, sobre el quart que Arnau es va apropiat de les vinyes de Berenguer Roig i de Guillem Oromir. Arnau es reté el quart i cedeix a Pere Laborot els drets de les vinyes que havia donat als pagesos per a ser conreades.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 163v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 187, doc. 186.

Notum sit omnibus hominibus quomodo Arnaldus de Cervera venio ad finem et ad concordiam cum Petro Laboroth de omnibus ipsis querelis quod Arnaldus de Cervera faciebat de Petro Laboroth. Propter hoc finit et dimittit Petrus Laboroth Arnalt de Cervera, de ipsa parte, quod Arnaldus de Cervera apprehendit in vineas de Belengario Rog et de Guillelmo Oromir, ipsum quartum ad illum et suis pro omni tempore, quod numquam ei non sit clamatz per ipsum neque per suis. Et ego Arnaldus de Cervera volo quod Petrus Laboroch age sos dretz in ipsas vineas que laboratores an per mi. Et propter hoc dono ego Petrus Laboroch tibi Arnaldo de Cervera ·I· solidum de diners.

Actum est hoc ·VIII· kalendas marcii anno ·xxx^o·viii^o· Leovico, rege.

Sig+num Arnaldi de Cervera. Sig+num Petri Laboroth.

Sig+num Bernardi, fratris eius. Sig+num Guillelmi Pella.

Sig+num Raimundi Alegreth.

Petrus, presbiter, qui hoc scripsit.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arnaldi de Cervaria.

186

1175, juny, 2

Testament de Ramon de Miralpeix. Nomena marmessors seus Bernat Marcús, Arbert de Pierola i el seu germà Bernat de Miralpeix. Demana ésser enterrat a la casa dels cavallers hospitalers i els deixa un rossí. Dóna diverses quantitats a les esglésies de la ciutat de Barcelona, també al monestir de Montserrat, i Sant Pau del Camp. Llega al cenobi de Santes Creus un rossí negre i un sextà d'ordi anual de la collita del mas de Busqueta, del terme de Miralpeix. A la seva esposa li fa donació de diferents peces de

roba i d'un llit parat. Demana al seu germà Bernat que pagui en nom seu els deutes contrets amb diferents individus, especialment cent cinquanta sous que deu a Salomó de la Reina.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 13. Traslát s/d. (*Ego Bernardus qui hoc translátum fideliter scripsit et hoc sig+num fecit*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 187, doc. 187.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In Dei nomine. Ego Raimundus de Miralpex, qui egritudinem¹ detentus, pleno sensu et memoria, facio meum testamentum in quo eligo manumissores meos Bernardum, videlicet, Marcucii et Arbertum de Apierola et Bernardum de Miralpex, fratrem meum, quibus karitative precipio quod si me² mori contingerit antequam aliud testamentum faciam, ita distribuunt res meas sicut hoc invenerit ordinatum. Primun dimitto corpus meum domui Hospitalis, et meam guarni[ci]onem, et accipio pro mea sepultura meum runcinum [± 2] et si placet fratribus Hospitalis redimant iam dictum runcinum pro expensa mee sepulture. Dimitto etiam ab dicte domui meum scutum et meam sellam. Dimitto ecclesie Sancte Marie de Maris ·x· solidos et Sancte Eulalie de Campo alios ·x· et hoc totum ad operam et [ecclesie] Sancti Oldegari³ ·III· solidos et operi Sancti Sepulcri ·VI· solidos et Sancte Marie Montis Serrati ·x· solidos et Sancto Paulo de Campo ·I· morabetinum.⁴ Dimitto etiam operi Sanctarum Crucum meum runcinum nigrum et habeat iam dictum monasterium Sanctrum Crucum omni tempore unum sestareum ordeí in manso de Buscheta qui est [in termi]nio⁵ [Mir]alpex et dimitto per missas ·xxx· solidos denariorum. Dimitto camisias et femoralia mea pro missis. Dimitto Gadulfo Maloni ·II· morabetinos quos ei debeo et [al]ios ·II· Iordani Pellipario quos ei debet. Dimitto⁶ etiam uxori mee Bernarde meum runcinum ferrandum cum mea sella [n]ova et freno, et ·II· canas de rosseta rubea Montis Pessulani et ·I· alechicenum⁷ rubeum, et mei manumissores redimant iam dictam rosseta et alechicenum pro ·VI· morabetinis.⁸ Dimitto etiam iam dicte uxoris mee unum mantellum vairum⁹ coopertorium de presseto rubeo, quem¹⁰ habet Raimundus de Medala.¹¹ Dimitto¹² etiam uxor mee¹³ unum lectum, scilicet, ·I· coopertorium [et ·I·] linteamina et ·I· vanuam. Dimitto Petro Iohanni ·XII· morabetinos quos ei debeo. Dimitto pro elemosina ·II· morabetinos. Dimitto¹⁴ ebdomedariis¹⁵ Sancte Eulalie et Sancte Crucis ·I· morabetinum. Dimitto¹⁶ etiam fratri meo Bernardo de Miralpex omnem honorem meum, scilicet, alodia et fevum sicut ego melius habeo vel habere

debeo, preter hoc dimito monasterio Sanctarum Crucum. Et iam dictus frater meus persolvat Salomoni de Regina ·C·LXX· solidos secundum rationem quod tunc temporis erant denarii.

Actum est hoc ·IIII· nonas iunii anno ·XXX·VIII· regni regis Ledoici, iunioris.

Sig+num Raimundi de Miralpex qui hoc laudo et firmo firmarique rogo. Sig+num Bernardi Marcucii. Sig+num Arberti de Apierola. Sig+num Bernardi de Miralpex. Sig+num Raimundi de Rivo Sicco. Sig+num Petri de Barchinona. Sig+num Petri de Deo. Sig+num Petri de Maleseliga.¹⁷ Sig+num Poncii, prioris de Sanctis Crucibus. Sig+num Petri, subprioris. Sig+num Raimundi Estirati.

Ego etiam Raimundus de Miralpex mando et deprecor quod frater meus Bernardus de Miralpex persolvat Raimundo de Rivo Sicco ·XII·¹⁸ morabetinos quos ei debeo.

Signum ·SSS· Guillelmi, presbiteri, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. egritudine. 2. a. mihi. 3. a. Ollegarii. 4. a. morsum. 5. a. termino. 6. a. Dimitto. 7. a. alchicenum. 8. a. morabetinos. 9. a. varrium. 10. a. quam. 11. a. Medola. 12. a. Dimitto. 13. a. meu. 14. a. Dimitto. 15. a. ebdomadariis. 16. a. Dimitto. 17. a. Masseliga. 18. a. (II.?).

187

1175, setembre

Pere de Torrefeta i la seva muller Farrera venen, per dotze morabatins lupins i ajadins d'or, als esposos Pere Calbet i Guillemma, tot el dret útil d'una vinya que tenen a la Palomera, dins la propietat de Ramon de Montcada.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 12. Original. Els espais entre [±] no es poden llegir.
a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 189, doc. 188.

Sit notum cunctis quam¹ ego Petrus de Turrefreita et coniux mea² Ferrera, per nos et per nostros, vinditores sumus tibi, Petrus Calbet, et uxori tue Guillelme et cui [± 3] unam petiam de vineam quem habemus³ in termino Ylerde, in honore Raimundi Montecatano ad ipsa Palomera. Et affrontat ex una parte in vinea Petri Ug; de alia parte in vinea domino nostro rex; de tertia parte in vinea Bernard Morrud, de quarta vero parte in vinea iudei [...]. Quantum iam dicte affrontationes includunt et isti termini ambiunt, sic vindimus nos vobis et omni proieniei vestre vel posteritati per ·XII· morabetinos bonos lupinos vel aiatinos de boni auri et optimi pensi ad vestrum

proprium ad faciendam vestram voluntatem omni tempore, salvo directum Raimundi de Montechatano [...]. Quantum nos ibi habemus vel habere debemus cum exiis vel regresiis earum convenimus per nos et per nostros vobis et vestris esse guarentes de omnibus rebus preter potestate terre. Si quis hoc fregerit in duplo componat et in antea firma permaneat.

Actum est hoc in mense sebtembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX°·V^o.

Sig+num Petri de Turre Freita, sig+num Ferrere, nos qui hanc venditionem mandavit scribere et testes firmare rogavimus.

Sig+num Petri Esteve, sig+num Petri Trena,⁴ sig+num Petri Andreu, testes sunt.

Sig+num Petri de Sentelas, baiulo. Sig+num [ ].

Petrus, levita, qui hanc cartam scripsit et signum (signe) hoc.

1. a. quum. 2. a. sua. 3. a. repeteix: habemus. 4. a. Trepa.

188

1175, novembre, 12

Establiment. L'abat Pere de Santes Creus dóna a Domènec d'Aldover i al seu fill Trobat i a tots els seus descendents l'honor que el monestir té per donació de Jofre Anglès, germà de la comunitat, al terme de Tortosa, a excepció d'un camp que van vendre a Gisbert i al seu germà, i unes cases, que eren ja venudes a l'església de Sant Jaume. Per aquest establiment Domènec d'Aldover i el seu fill i els seus descendents hauran de pagar de cens a Santes Creus la quantitat de deu morabatins lupins d'or.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 117v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 189, doc. 189.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Sit notum cuntis qualiter ego Petrus, abbas de Sanctis Crucibus, una cum comuni capitulo fratrum meorum, bono animo et spontanea voluntate, donamus et concedimus vobis de Domenico de Aldover et filio vestro Trobad et vestris atque vestre proieniei omnem nostrum honorem, quem habuimus dono Gaufredii Anglici, fratris nostri, in Dertusa et in suis terminis, videlicet, terras,² vineas et olivera et etiam omnes alios³ arbores diversorum generum ubique Gaufredus habebat vel havere debebat in toto termino Dertuse, excepto uno campo, quem vendidimus Guirberto et fratri suo et

exceptis domibus, quas vendidimus ecclesie Sancti Iacobi. Omnem autem alium honorem, excepto hoc, donamus et concedimus vobis de Dominico et filio vestro Trobat et vestris ac vestre⁴ proieniei omni tempore ad habendum et tenendum ac possidendum iure hereditario vos et vestri, sub tali condicione ut donetis nobis et nostris successoribus vos et vestri pro censu annuatim ad Nativitate Christi ·x.⁵ morabetinos bonos, lupinos et boni auri rectique ponderis, et non proclametis alium seniore[m] ibi nisi nos et nostros. Et nos convenimus eum vobis et vestris salvare omnibus personis. Et nos Dominicus et filius meus Trobad et nostri convenimus vobis et vestris successoribus hunc censum reddere annuatim, scilicet, ·x· predictos morabetinos ad Nativitatem Christi sine contrarietate et obstaculo. Siquis hoc fregerit in dupplo componat et post hec scriptura sit stabilis et rata omni tempore.

Actum est hoc ·ii· idus novembris anno ·M^o·C^o·LXX°·V^o· ab Incarnatione Dei filio.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Guillelmi de Belestar. Sig+num Guislaberti. Sig+num Poncii de Malgrad, prioris. Sig+num Raimundi Estirad. Sig+num Petri Stephani. Sig+num Petri Galleg. Sig+num Geral Gasch. Sig+num Bertrandi de Benicalet.⁶

Sig(signe)num Bernardi, sacerdotis, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Dominici de Aldover et filli eius Trobat. 2. a. omet terras. 3. a. alias. 4. a. omet: et vestre. 5. Interlineat: ·X· 6. a. Bem Calet.

189

1176, març. Perpinyà

Alfons rei d'Aragó, comte de Barcelona i marquès de la Provença, dona alodialment a Ramon de Montcada l'honor de Casa Rodona, al Camp de Tarragona, situat al terme del Codony, amb tota aquella terra, l'extensió de la qual és la que dos parells de bous poden llaurar durant tot un any seguit. Les seves afrontacions són: a orient, el riu Francolí; al sud el riuet d'Alcover o Glorieta; a ponent, les Cases Rodones que hi ha anant a Alcover, i al nord, els molins de Carbonell que es troben en direcció a la vila d'Alcover.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 14. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 84v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 190, doc. 190.

Notum sit cunctis quod ego Ildefonsus, Dei gratia, rex Aragonum,¹ comes Barchinonensis² et marchio Provincie, dono tibi Raimundo de Montecatano honorem, quendam, videlicet, Casam Rotundam, in Campo Terrachone, in terminio de Coctunno, cum duabus iovatis terre, quantum duo paria boum laborari potuerint sufficienter in unumquemque annum. Predictum autem honorem cum pertinentiis suis, cum aquis, pascuis, lignaribus, cum egressibus et regressibus suis, dono et concedo tibi Reimundo de Montecatano per tuum proprium alodium franchum et liberum, cuicumque volueris dandum, vendendum sive quolibet modo³ elienandum et ad faciendum ibi et inde omnes quascumque voluntates tuas per secula cuncta. Affrontat autem ab oriente in ipsum fluminem de Franchulino, a meridie in rivulum de Alcoher, ab occidente in ipsas Casas Rotundas versus Alcoher, ab Aquilone in marginem ante molendinos⁴ de Carbonello iunctum ab ipsis molendinis usque in ipsas Casas Rotundas versus Alcoher in ipso podio constructas.

Quod est actum mensis marcii anno Domini ·M^o·C^o·LXX°·VI°. apud Perpinianum.

Signum (*signe*) Ildefonsis regis regni Aragonum, comitis Barchinone et marchonis Provincie.

Sig+num Berengarii, abbatis ecclesie Montis Aragonis ·SSS·

Sig+num Geraldii de Iorba. Sig+num Guillelmi de Alcarraz.

Sig+num Arnaldi de Villa Mulorum.

Ego Guillelmus de Bassa, domini regis notarius, scripsi eiusdem mandato hanc cartam et feci hoc sig(*signe*)num.

1. a. Aragonis. 2. a. Barchinone. 3. a. *omet*: modo. 4. a. molendium.

190

1176, abril. Tarascó (Provença)

Ramon de Montcada, per la remissió dels seus pecats i els dels seus pares, dóna a Déu, a la Verge Maria, al monestir de Santes Creus i a l'abat Pere l'honor del Codony, anomenat Casa Rodona, que ell té per donació, amb tots els drets i jurisdiccions, del rei Alfons el Cast. Aquesta insolutumdació la fa en compensació dels mil dos-cents morabatins que el seu pare va prometre donar als monjos de les rendes dels molins de Lleida.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 15. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 85r.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 191, doc. 191.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Dei nomine. Ego Raimundus de Monte Catano in remissione peccatorum meorum et pro salute anime mee dono, offero domino Deo et beate Marie et domui de Sanctis Crucibus et tibi Petro, eiusdem loci venerabili in Domino abbati, et fratribus tuis presentibus et futuris inibi Deo servientibus, quendam honorem meum in termino Terrachone, apud ipsum Cotugnum, quod appellatur Casa Rotunda, quod ego a domino meo rege Ildefonso adquisivi iure perpetuo ad faciendas inde omnes meas voluntates. Predictum si quidem honorem et locum cultum sive incultum cum aquis, herbis, lignaribus, pratis cum terminis et affrontationibus et totis suis aliis quibuscumque pertinentiis, cum egressibus et regressibus suis, dono vobis sicut melius continetur in ipsa carta quam dominus rex inde mihi fecit per vestrum proprium alaudium francum et liberum ad faciendum ibi et inde vestras voluntates per secula cuncta. Et accipio inde a vobis de ipso debito Guillelme Raimundi, patris, ·D· morabetinos,¹ nam et de suma peccunie hoc est ·M·CC· morabetinos² quos pro eo vobis debebam, nichil aliud restat solvendum preter ·CC· cafficos frumenti Ilerde,³ quorum vobis singulis annis paccabo ·XX· in ipsis molendinis Ilerde.

Quod actum est apud Tarasconem mense aprilis anno Domini ·M^o·C^o·LXX°·VI°.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragonum, comitis Barchinone et marchionis Provincie.

Sig(signe)num Raimundi de Monte Catano.

Sig+num Berengarii de Barchinona. Sig+num Raimundi de Perella. Sig+num Xicoi. Sig+num Guillelmi de Claromontis. Signum Arnaldi Petri Benedicti.

Ego Guillelmus de Bassa, domini regis, notarius,⁴ scripsi hanc cartam [pre]cibus et mandato Raimundi de Monte Catano et feci hoc sig(signe)num.

1. a. moabetinos. 2. a. moabetinos. 3. a. ordeí. 4. a. notarii.

191

1176, juny, 9

Concòrdia i avinença feta entre l'abat Pere de Santes Creus i Joan de Rabinat i la seva esposa Guillemma, mitjançant la qual aquests renunciem tots els drets i també la possessió de l'honor del Codony a favor del monestir, a canvi del pagament de vint sous.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 16. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 192, doc. 192.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Notum sit omnibus hominibus quod ego Petrus, abbas Sanctis Crucibus, et omnis eiusdem loci conventus post multas querimonias et contentiones quas cum Iohanne de Rabinad et uxore sua Guillelma habuimus, nunc laude et consilio proborum hominum, ad pacem et concordiam venimus. Et ego Iohannes de Rabinad et uxor mea Guillelma ob remedium anime mee et parentum meorum, diffino et evacuo Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus et Petro, eiusdem loci abbati et omnibus fratribus suis tam presentibus quam futuris quicquid laboravi vel traxi vel habui et habere debui ex parte mea et uxoris mee ac de meo iure in vestrum dominium trado ac potestatem ad vestrum proprium alodium in illo honore de Cotonno in loco illo vociferato ad Sanctum Iohanem de Consilio. Accipio autem a vobis propter hoc de bonis monasterii viginti solidos.

Actum est hoc .v^o. idus iunii anno ab Incarnatione Domini .M^o.C^o.LXX°.VI°.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Pontii, prioris. Sig+num Guillelmi de Bello Stare. Sig+num Iohannis de Rabinad. Sig+num Guillelme, uxoris eius. Sig+num Iohannis de Martorels. Sig+num Petri de Onus. Sig+num Raimundi de Penedes.

Sig+num Bernardi de Agonach,¹ monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Aganach.

192

1176, novembre, 9

Donació feta per Arnau Ballester de l'honor de Vila-rodona al monestir de Santes Creus perquè el rebin com a monjo de la comunitat quan ell ho desitgi.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 96v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 193, doc. 193.

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego, Arnaldus Balister, pleno sensu et bona memoria, ob remedium anime mee et parentum meorum, dono et offero Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus quicquid habeo vel habere debeo in omni honore de Villa Rotunda cum introitibus et exitibus et cum suis affrontationibus et omnibus suis pertinentiis, cum olivariis et ceteris arborum generibus, sive cultum sit sive heremum, in manu Petri, eiusdem loci abbatis, et omnium fratrum suorum presentium et futurorum. Ita sicut melius habeo et teneo vel habere debeo, de meo iure in vestrum dominium trado et potestatem ad vestrum proprium alodium francum, omni tempore possidendum ad quicquid ibi vel inde facere volueritis sine vinculo ullius hominis vel femine, tali modo ut me recipiatis per fratrem in vestrum monasterium, quocumque tempore habitum recipere voluero. Et est manifestum. Siquis hoc frangere temptaverit nil valeat set in duplo componat et hec carta firma permaneat.

Actum est hoc ·v· idus novembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX°·VI°.

Sig+num Poncii, prioris, qui rogatus firmavi.

Sig+num Arnaldi Balister. Sig+num Ninne, uxoris eius.

Sig+num Bernardi, levite, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De honore de Villa Rotunda.

193

1176, desembre, 6

Berenguer d'Aguiló, la seva esposa Elisenda i els seus fills Guillem i Gaia, donen al monestir de Santes Creus i a tots els monjos, perpètuament, el delme del pa i del vi del seu castell i la seva honor i de tots els seus dominis, per a remei de la seva ànima i la dels seus pares, amb l'especial obligació que la meitat del delme s'emprí en les necessitats del culte de l'església del monestir i l'altra meitat sigui per al manteniment dels monjos.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 17. Original.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 193, doc. 194.

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Berengarius de Aquilone¹ et uxor mea Elicxendis et filius meus Guillelmus atque filia mea Guaia, prompto animo et bona voluntate, damus et offerimus domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus omnem decimam totius nostri alodii et insuper omnem decimam totius nostri feudi ubicumque nos habemus per omnia loca, tam de pane quam tamen vino, integriter per omnia nostra castra et in per² alia loca nostri honoris. Et damus hoc totum in manu Petri, eiusdem monasterii abbatis, omni tempore iure perpetuo possidendum ob remedium anime mee et parentum meorum ad quicquid in vos facere volueritis. Et de meo iure in vestrum trado dominium et potestatem tali, videlicet, modo et ordine quod medietas totius predicti decimi sit de opere ecclesie et alia medietas sit de conventu monachorum. Siquis hoc disrumpere temptaverit non valeat set in duplo componat.

Actum est hoc ·VIII· idus decembris anno ab³ Incarnatione Domini ·M^o:C^o:LXX°:VI°.

Sig+num Berengarii de Aquilone. Sig+num uxoris eius Elicsendis. Sig+num Guillelmi, filius eius. Sig+num filie eius Guaia. Sig+num Guillelmi de Rurico. Sig+num Guillelmi de Aquilone.⁴ Sig+num Petri de Aquilone.⁵

Sig+num Bernardi, levite et monachi, qui hoc scripsit cum literis⁶ dampnatis in quarta linea die et anno quo supra.

1. a. Aguilone. 2. Segueix alodia ratllat. 3. a. ad. 4. a. Aguilone.
5. a. Aguilone. 6. a. iteris.

194

1177, gener, 15

Pere, abat de Santes Creus, cedeix gratuïtament a Joan Anglès unes cases de Tortosa que eren de Gisbert Anglès perquè hi habiti. El monestir es reserva el dret d'hospedatge per als monjos i les seves montures quan vagin a Tortosa. També es reserva el dret del dipòsit dels productes recollits a les terres monacals. L'abat imposa l'obligació de conservar-les en bon estat. Joan Anglès promet donar al monestir la meitat dels seus béns quan mori i suplica a l'abat que en cas de morir ell abans que la seva muller aquesta hi pugui romandre durant dos anys.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 118.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 194, doc. 195.
 Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Petrus, abbas de Sanctis Crucibus, una cum comuni capitulo fratrum nostrorum monachorum et conversorum donamus tibi Iohanni Anglico staticam in illas domos, quas habemus in Dertusa, que fuerunt de Guislaberto Anglico, cum introitibus et exitibus suis ad habendum et tenendum ac possidendum potenter et integriter, libere et quiete, sine usatico et sine censu, quem nobis nec successoribus nostris nullo modo tribuatis. In tali vero pacto et² non possitis predictas domos inpignerare nec vendere et uxorem non ducas deinceps mortua ista quam tenes. Hanc vero staticam donamus tibi ad habendum et tene<n>dum solum modo in omni vita vestra ut iam diximus, set etiam tantummodo³ ut nos et nostri possimus in eis habitare et hospitari cum bestiis nostris cum inpensa nostra quando in Dertusam venerimus et adhuc in eis possimus mitere et conservare vinum nostrum et oleum nostrum et alia nostra que mitere voluerimus. Et ut vos non dimitatis eas destruere secundum posse vestrum sed melioretis eas ad vestram utilitatem et nostram. Ego autem Iohannes Anglicus per ipsum donum, quod mihi in presenti facitis, trado me ipsum et corpus meum post obitum meum ecclesie de Sanctis Crucibus, cum medietate omnium rerum mearum sine aliquo retentu. Si vero uxor mea obierit animi mei obitum et in spirante Spiritu Sancto vitam meam mutare voluero ut vos me cum avere et sine avere recipiatis. Item concedo vobis quod ego faciam laborare omnem honorem vestrum, quem habetis in Dertusa et in suis terminis cum missione et inpensa quam vos ibi faciatis et michi traditis. Et si uxor mea vixerit plus quam me teneat hanc staticam duos annos post obitum meum. Siquis hoc fregerit in duplo componat.

Actum est hoc ·VIII·X· kalendas februarii anno ·M^o·C^o·LXX°·VI°·.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Guillelmi de Belestar. Sig+num Guilaberti Anglici. Sig+num Theobaldi, canonici Sancte Marie. Sig+num Raimundi de Granata. Sig+num Petri Galeg. Sig+num Geraldi Gasc. Sig+num Bertrandi Bulgar. Sig+num Poncii, prioris Sancte Crucis. Sig+num Petri, subprioris.

Sig+num Bernardi, levite, qui hoc scripsit.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De stacione que Iohannes Anglicus tenet.*
 2. *Potser: ut.* 3. *a. tantunmodo.*

195

1177, juny, 17

Bernat d'Alp, el seu germà Guillem, el seu fill Ermengol i Sanç donen al monestir de Santes Creus les pastures del port de Das, amb tota l'aigua i la llenya que necessitin a condició que no es pasturi dins els sembrats. Per aquesta concessió els donants reben, dels béns monacals, un pollí i quaranta sous barcelonesos.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 64.

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 66v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 195, doc. 196.

Universis hominibus sit cognitum quod ego Bernardus de Alb et frater meus Willelmus ac filius meus Ermengaudus² atque Santius damus³ et concedimus pro remissione peccatorum nostrorum domino Deo et monasterio Sancte Crucis et Petro, abbati eiusdem loci, omnibusque presentibus⁴ fratribus⁵ et futuris, pascua⁶ que habemus et habere debemus⁷ in portu de Podas, cum exitibus et regressibus, cum aqua et legna⁸ et ceteris necessariis⁹ adimpramentis que ibi habeatis¹⁰ tamen sine talatione messium quam illuc non faciatis.¹¹ Et habet terminos ipse portus de plano de Pederner usque in combam Prunacera et ex collo de Vecel usque in collo de Pal. Sicut his terminis includitur,¹² sic¹³ habeatis et possideatis per cuncta secula iam dicta pascua et cetera ut superius diximus. Igitur a vobis accipimus pro his pascuis unum pollinum et ·XL· solidos Barchinone et recipimus ac imparamus¹⁴ omne vestrum aver in manutenetiam nostram¹⁵ et baiuliam ac defensione contra omnes homines ubique.¹⁶ Siquis hoc evertere voluerit agere nequeat sed dupplo componat et carta firma permaneat.

Actum est hoc ·xv· kalendas iulii ab Incarnatione Christi anno ·M^o·C^o·LXX°·VII°·, regnante Ludovico, rege.

Sig+num Bernardi de Alb, sig+num Willelmi, Urgellensis sedis canonici, sig+num filii mei Ermengaudi, sig+num Sancii, qui hoc laudamus et firmamus testibusque firmari rogavimus.

Sig+num Guillelmi Ross. Sig+num Petri de Vaela.¹⁷ Sig+num Raimundi de Uvela.¹⁸

Andreas scripsit hoc die et anno (signe) quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De portu de Podas. 2. B: et filius meus Ermengaudus atque Willelmus frater meus. 3. B, segueix: Deo et beate Marie monasterii Sancte Crucis, omet: pro remissione peccatorum nostrorum. 4. B, omet: presentibus. 5. B, segueix: qui illic sunt. 6. B: pasturas ad vestras oves in nostro porto de Podas. 7. B omet: que habemus et debere debemus. 8. a. legua; B segueix:

nisi in bosch de Torchovil. 9. *B substitueix*: ceteris necessariis adimpramentis, per cum omnibus adempramentis. 10. *B segueix*: Predictum portus habet terminos de una parte in plano de Pederer, de secunda parte in coma Prunacera, de tertia in collo de Vecel, de quata in collo de Pal. 11. *B omet*: tamen sine talatione messium quam illuc non faciatis. 12. *B*: inclusum est. 13. *B segueix*: concedimus et damus vobis prefatas pasturas pro Dei amore et redemptione animarum nostrarum ac parentum nostrorum. Tamen ego Bernardus de Alb, iam dictus, accipio a vobis pro hac donatione unum pollinum et XL solidos barchinonenses. Et nos suprascripti imparamus... 14. *B segueix*: vestras oves ceterumque. 15. *B segueix*: quod sit in baiulia nostra et defensione apud omnes homines. 16. *B omet*: ubique. 17. *B*: Uvela. 18. *B segueix*: Sig+num Bernardi de Gallo.

196

1177, juliol, 6

Pacte entre els monestirs de Poblet i de Santes Creus sobre l'aprofitament de les pastures i el trànsit pels ports de muntanya que van rebre de Pere de Domenova i Guillem Bernat. Tant Poblet com Santes Creus hi podrien pasturar les seves vaques i les pastures seran comunes als dos monestirs. En canvi, les ovelles de Poblet hi podrien transitar i tindre-hi cleda, però solament romandre-hi el temps necessari en cas de nevada, mentre que les de Santes Creus no s'hi podrien quedar, i sols tenen dret a pastura mentre hi siguin de pas.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 58v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 196, doc. 197.

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod hoc est compositionis instrumentum quod factum est inter domum Populeti et domum Sancte Crucis, super pascuis et portibus Cerdanie, quos portus et pascua habuerunt a Petro de Domenova et a Guillelmo Bernardi. Modus autem compositionis talis est. Quod domus Populeti et domus Sancte Crucis ex hoc nunc et deinceps eosdem portus et pascua comuniter habeant et possideant ad pascendis utriusque domus vaccas. Liceat, etiam, oves domus Populeti inde habere transitum et redditum, set non liceat eas ibi manere nisi necessitate nivium vel hostium compellentem. Oves, autem, Sancte Crucis non habeant licentiam manendi vel pascendi in illis portibus nisi tantum transeundi si necesse esset.

Factum fuit hoc ·II· nonas iulii anno Domini ·M^o·C^o·LX°·VII°·.

Sig+num Vitalis, abbatis Fontis Frigidi, cuius consilio et auctoritate hoc factum est. Sig+num Ugonis, abbatis Populeti.

Sig+num Petri, abbatis Sancte Crucis. Sig+num Guillelmi de Corsavino. Sig+num Guillelmi de Belestar, cellerarii Sancte Crucis. Sig+num Poncii de Malegrat, prioris de Sancte Crucis.

Sig+num Stephani, cellerarii de Populeto. Sig+num Arnaldi de Artesa.²

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De compositione illa que facta est cum domo Populeti.* 2. a. Arresa.

197

1177, juliol, 26

Bernat de Papiol ven, per cinquanta sous barcelonesos i un pollí d'un any, a l'abat Pere de Santes Creus les pastures dels seus honors i dels castells d'Albinyana i Roda, perquè hi puguin pasturar les ovelles, vaques, egües i cabres del monestir, a l'hivern.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 62.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 197, doc. 198.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Bernardus de Papiol, prompto animo et bona voluntate, vendo et dono domino Deo et Beate Marie de Santis Crucibus, in manu Petri, abbatis, omnia pascua mei honoris et castrorum meorum Salastris et Eschene Rose et Albiniane et castris de Roda, per omnia nostra loca integriter. Quantumcumque termini predictorum castrorum comprehendunt et ambiunt, sic trado et delibero in manu Petri, abbatis, et monachorum eius pro remedio anime mee et parentum meorum, tali modo ut oves et vacce et eque et capre predicti monasterii pascant ibi et maneant quantumcumque voluerint et ponant ibi suas cabanas² et teneant secure et potenter quantumcumque placuerit³ sine impedimento alicuius hominis vel femine. Accipio, autem, pro hac donatione et venditione de bonis prefati monasterii ·L· solidos et unum pullinum unius anni. Et convenio vobis esse garent contra cunctos homines et faciam vos ibi stare in sana pace tam ego quam omnes successores mei et quod nullum alium bestiarium pascat ibi nisi nostrum tamen et de hominibus laborantibus in illo honore.

Actum est hoc ·VII· kalendas augusti, anno Incarnationis Domini ·M^o·C^o·LXX°·VII°·.

Sig+num Bernardi de Papiol. Sig+num Raimunde, uxoris illius.

Sig(signe)num Iohannis, medici de Balneis. Sig+num Erme-sendis, matris Bernardi. Sig+num Petri Bec. Sig+num Petri de Tarradello. Sig+num Bertrandi de Crexello.

Sig+num, Poncii, prioris de Sanctis Crucibus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, amb lletra vermella: De paschuis Bernardi de Papiol.*
2. a. cabana. 3. a. placuerint.

198

1177, agost, 30

Galceran de Pinós i el seu fill Ramon concedeixen a l'abat Pere de Santes Creus les pastures de la vall del castell de Llo i de la vall d'Eina perquè el bestiar del monestir hi pugui pasturar. Ho fan per la redempció dels seus pecats.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 59.¹

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 127.²

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 198, doc. 199.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economia ramadera...".

Cunctis hominibus manifestetur quod ego Gaucerandus de Pinos et filius meus Raimundus, pro redemptione³ peccatorum nostrorum damus et concedimus per cuncta secula domino Deo et monasterio Sancte Crucis et Petro, abbati eiusdem loci, ac universis presentibus et futuris fratribus pascua universis bestiis eorum, sicut habuerimus et habere debemus in valle de castello Alonis et infra terminos eius et ipsa pascua que habemus et habere debemus infra terminos vallis de Eiena.⁴ Quicquid habemus et habere debemus per pascua in predictis vallibus habeant et possideant usque in finem seculi prout melius intelligi potest. Siquis hoc evertere voluerit non valeat set in duplo⁵ componat.

Actum est hoc ·III· kalendas septembris ab Incarnatione Christi anno ·M^o·C^o·LX°·VII°·, renante Ledovico, rege.

Sig+num Gaucerandi de Pinos, sig+num Berengarie, uxoris sue, sig+num Raimundi Gaucerandi, filii nostri, sig+num Berengarii Gaucerandi, sig+num Bernardi Gaucerandi, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Raimundi, baiuli de Alone.

(Signe) Guillelmi de Castilione, qui⁶ hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De portu de Eiena.* 2. *Al marge superior, en tinta vermella: Gaucerandi de Pinos.* 3. *C: pro redemptione.* 4. *C: de Eina.* 5. *C: dupplo.* 6. *C: segueix: hoc translatum rogatus fideliter transcripsit die et anno quo supra.*

199

1177, octubre, 3

Iaco, jueu, i la seva muller Preciosa venen, per vuitanta-sis morabatins d'or, al monestir de Santes Creus, l'alou que té Iaco per herència dels seus progenitors, situat a Barcelona, a tocar del mas que havia pertangut a Bernat Rosell, prop de la vinya de Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 16v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 199, doc. 200.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit cunctis quod ego Iacho, iudeus, et uxor mea Preciosa vendimus Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi Petro abbati et conventui eiusdem loci alodium nostrum proprium quo per vocem genitorum meorum mee habemus in territorio Barchinone, ante mansum qui fuit Poncii Bernardi Rosselli, iuxta vineam vestram. Terminatur autem ab oriente in ipsa riera, a meridie in via, ab occidente et a circio in vinea vestra. Sicut prenominatum alodium nostrum, cum introitibus et exitibus suis, vendimus predicto monasterio et vobis successoribus vestris et ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem predicti monasterii. De nostro iure in ius et dominium suum et vestrum tradimus ad vestrum proprium alodium, liberum et franchum, ad quod ibi vel exinde facere volueritis ad vestram voluntatem sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo nostro nostrorumque retentu. Accipimus a vobis pro hac venditione de bonis ipsius monasterii ·LXXVI· morabetinos minus quartam bonos aiadinos in auro sine engan. Et de isto precio nichil apud vos remansit in debito. Et est manifestum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et in super maneat firmum.

Actum est hoc ·V· nonas octobris anno ·XLI· regni Ledoyci iunioris.

Sig+num Raimundi Ferrer. Sig+num Petri Burrulli.¹

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Sembla que abans de la signatura de Ramon Ferrer, n'hi hauria d'haver altres; al cartulari hi resta un espai molt ampli entre la datació i les signatures de Ramon Ferrer i Pere Burrull.*

200

1177, novembre, 5

Arnau de Santa Fe s'ofereix com a monjo al monestir de Santes Creus i fa lliurament a l'abat Pere del seu alou de Tàrrega, que havia heretat del seu pare, Guillem Arnau.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 149v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 199, doc. 201.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Arnallus de Sancta Fide, prompto animo, dono et ofero domino Deo et ecclesie de Sanctis Crucibus meum alodium liberum et franchum quod habeo ipso castro de Tarrega sive in termino eius totum et integrum, sicut pater meus Guielmus Arnalli, et mater mea, dimisit mihi in suo testamento, ob remedium anime mee et parentum meorum. Et de iure meo in ius et dominium trado iam dicti monasterii iure perpetuo possidendum in manu Petri, habatis monachorumque eius, cum exitibus et egressibus eorum, cum terminibus et afrontationibus suis integriter. Et est manifestum. Est autem predictus honor vinee et terre separatim posite, quas tenent et laborant homines per me. Et insuper dono et concedo me ipsum per monachum predicto monasterio cum prefato honore in manu predicti abbatis et trado me et ofero ibi spontanea voluntate usque ad mortem serviturum.

Actum est hoc nonas novembris anno ·M·C·LXX·VII· ab Incarnatione Christi.

Sig+num Arnalli, qui hanc donationem scribere mandavi et propria manu robaravi.

Sig+num Guielmi de Moro. Sig+num Bernardi de Sancta Fide, fratris Arnalli. Sig+num Sancie, uxoris Guielmi de Mor. Sig+num Bernardi, sacerdotis. Sig+num Berengarii, sacerdotis de Arbecca. Sig+num Berengarii de Sancta Fide.

Sg+num Poncii, prioris, qui hanc cartam feci die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arnaldi de Sancta Fide.

201

1177, desembre. Fraga

Alfons el Cast o el Trobador, rei d'Aragó, comte de Barcelona i marquès de la Provença, dóna al monestir de Santes Creus Azmetum Abinahorra i el seu germà.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 137.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 200, doc. 202.

Cognitum sit omnibus hominibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragone, comes Barchinone et marchio Provincie, pro remedio anime mee et parentum meorum, dono atque in perpetuum concedo domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus Azmetum Abinahorra et fratrem suum, tali, scilicet, modo ut totum censum vel usaticum seu etiam² servicium quod mihi facere debent facia<n>t iam dicte domui et tibi P<etro>, abbati eiusdem loci, et fratribus suis. Nec ullus baiulus meus vel ullus alius homo ab ipsis exigit ullum servitium vel usaticum aliquo modo propter ullam operam vel paliam suum etiam propter ullam aliam causam, set sint solide et libere iam dicte domus in perpetuum sicut supradictum est.

Actum est hoc apud Fragam mense decembris anno ab Incarnatione Domini ·M·C^o·LXX°·VII°.

Sig(signe)num Ildefonsi, regis Aragonensis, comitis Barchinonensis et marchionis Provincie.

(Armes) sig+num Raimundi de Monte Catano. Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig+num Geraldi de Iorba. Sig+num Bernardi de Angleola.³ Sig+num Arnaldi de Turre Rubea, Militie magistre.

Ego Bernardus de Calidis, scriba domui regis, scripsit hanc cartam et feci hoc sig+num.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De Asmeto Aven Forra. 2. a. omet etiam. 3. a. Anglerola.

202

1178, febrer, 2

Guillem Guerau de Cervelló, per decisió i consell d'alguns prohoms —Guillem de Pontils i d'Arnau de Banyoles, nebot i cunyat seus respectivament, i d'altres— ven perpètuament l'alou que té amb Ferrer de Pontils i Guillem de Pontils, situat a Fontscaldetes i a Conill, dins el terme del castell de Selmella, a Santes Creus,

amb caràcter alodial i amb cessió de drets i jurisdiccions, a canvi d'un pollí i dos auris.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 18. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 40.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 201, doc. 203.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Guillelmus Gerardi de Cervilione, laude et consilio proborum hominum, scilicet, Guillelmi de Pontils, consobrini mei, et Arnaldi de Balneolis, cognati mei, nec non et aliorum proborum hominum, dono et vendo illam partem alodii mei quam habeo cum Guillelmo de Pontils et cum Ferrario de Pontil<s>, totum integriter sine engan, [sicut resonat]¹ in ipsis cartis quas me fecerunt ipsi Guillelmus de Pontil<s> et Ferrarius, monasterio de Sanctis Crucibus. Sic ego Guillelmus et nepos meus Bernardus ob remedium animarum nostrarum donamus istud predictum alodium et vendimus monasterio de Sanctis Crucibus per suum proprium et liberum et francum² alodium ad faciendam suam voluntatem quicquid inde facere voluerint. Est autem predictum alodium in terminio de Celmela, in loco vocitato Fonscaldals³ et Conil.⁴ Accipimus autem pro hac⁵ venditione unum pollinum et duos aureos. Et est manifestum. Super addimus etiam quod si Guillelmus de Pontil<s> vellet eis plus concedere in isto honore, nos monasterio predicto concedimus et donamus iure perpetuo possidendum cum omnibus exitibus et egressibus suis, cum pascuis et garricis, cum montano et plano, cum boscis et arboribus et fontibus et pratis et omnibus suis pertinentiis.

Actum est hoc ·III°. nonas februarif⁶ anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXX·VII°.

Sig+num Guillelmi Gerardi de Cervilione. Sig+num Guillelmi de Pontils. Sig+num Bernardi, nepotis Guillelmi. Sig+num Arnaldi de Balneolis. Sig+num Guillelmi de Balneolis. Sig+num Geralli Alamagni, qui concedo meam partem decime predicto monasterio. Sig+num Guillelmi de Cervilione.

Sig+num Bernardi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra, cum literis rasis e emendatis in ·VII· linea.

1. *Esborrat i emborronat, amb taca de tinta.* 2. a. franchum. 3. *Al cartulari, Fonscaldas i a. Fonscaldas.* 4. *Conil, escrit sobre raspadura.* 5. *Segueix condit ratllat.* 6. a. febroarii.

203

1178, abril, 12

Arsenda, vídua de Berenguer de la Guàrdia, juntament amb els seus fills Berenguer de la Guàrdia, Arnau i Pere, ven l'honor de Tàrrega de la partida de Cercavins a l'abat Pere i al monestir de Santes Creus, amb cessió de tots els drets i jurisdiccions, perquè els monjos la posseeixin en franc i lliure alou, a canvi de cent morabatins d'or lupins i ajadins.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2759, núm. 19. Traslát s/d. (*Sig+num fratris Arnaldi, qui hoc translátum scripsit.*)

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 150r.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 202, doc. 204.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Manifestum sit omnibus hominibus, tam presentibus quam etiam futuris, quod ego Arsendis, que fui uxor Berengarii de Guardia, una cum filiis meis Berengario de Guardia et Arnaldo seu etiam Petro, donamus simul et vendimus domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati e fratribus tuis, tam presentibus quam futuris, omnem nostrum honorem quem habemus vel habere debemus in ipso castro de Tarrega vel in suis terminis seu etiam in ipso loco que dicitur Exercavins, totum integriter per omnia loca. Est autem predictus honor, scilicet, terre, vinee, domus, arbores et etiam census qui exeunt de isto honore, scilicet, alberge, cibaria et pernee et alia servicia que nostri homines inde nobis faciunt. Et insuper quicquid ipsi homines tenent per nos in supradictis locis damus vobis et vendimus, hec autem omnia supra scriptam tradimus vobis per vestrum proprium, liberum et franchum alodium cum introitibus et exitibus suis et cum omnibus pertinentiis suis integriter, et de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem iure perpetuo possidendum ad faciendam vestram voluntatem. Accepimus autem a vobis pro hac venditione de bonis monasterii .c. morabetinos bonos aiadinos et lupinos legitimi pensi in auro sine engan et unum pollinum et unam vaccam. Et est manifestum. Et convenimus vobis de isto honore esse guarents² contra cunctos homines vel feminas omni tempore nos et nostri sicut melius dici vel intelligi potest ad vestrum salvamentum.

Actum est hoc .ii. idus aprilis anno Dominice Incarnationis .M^o.C^o.LXX°.VIII°.

Sig+num Arsendis, sig+num Berengarii, sig+num Arnalli, sig+num Petri, filiorum eius, qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Poncii de Albione. Sig+num Bernardi, filii, similiter, Arsendis. Sig+num Petri Rufacha.³ Sig+num Bernardi Granelli, baiuli regis. Sig+num Arnaldi de Sala. Sig+num Guillelmi de Moro. Sig+num⁴ Rososel.⁵ Sig+num Raimundi Ferrarii.

Sig+num fratris Raimundi qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Arsendis, uxoris Berengarii de Guardia.*
 2. *Cartulari guarentes.* 3. *a. afegeix després de Petri Rufacha: Sig+num Bernardi de Monte Albano; Sig+num Petri Calveti. Sig+num Bernardi de Guardia, que al nostre document no hi són, però sí al cartulari.* 4. *a. i el cartulari segueixen: Petri.*
 5. *Segurament Rossell.*

204

1178, maig, 1

Ramon del Pujol, el seu nebot Berenguer i la seva germana Ramona, amb el consell dels prohoms Ramon Pallarès, Guillem de Rauric i Jover, battle de Figuerola, i d'altres prohoms de Cabra, cedeixen a Santes Creus, a mans de l'abat Pere, tot l'honor de Fontscaldetes, amb totes les seves pertinences. Per aquesta renúncia de drets reben dels béns monacals la quantitat de vuitanta sous barcelonesos.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 40v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 203, doc. 205.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

<S>it notum cunctis quod ego Raimundus de Pujol et nepos meos¹ Berengarius et soror mea Raimunda, una <cum> consilio proborum hominum, scilicet, Raimundi Paiares et Guillelmi de Roricho et de Iovario, baiulo de Figuerola, nec non et aliorum proborum hominum de Cabra, definimus et evacuamus et pacificamus domui de Sanctis Crucibus et tibi Petro et omni tuo conventui in perpetuum illum omnem honorem de Fontibus Calidis, cum omnibus suis pertinenciis² et cum exitibus et regressibus suis integriter, sicut melius dici vel intelligi potest, ad vestrum salvamentum. Et est manifestum. Accepimus autem a vobis pro hac diffinicione³ ·LXX· solidos denariorum bone monete Barchinone, et convenimus vobis esse guarentes de hoc predicto honore contra cunctos homines et feminas.

*Actum est hoc kalendas madii anno ab Incarnatione Domini
·M·C·LXX·VIII·*

*Sig+num Raimundi de Puiol, sig+num Berengarii, nepotis eius,
sig+num Raimunde, eius sororis, qui hoc laudamus et firmamus
testesque firmare rogamus.*

*Sig+num Raimundi Paires. Sig+num Guillelmi de Rouricho.
Sig+num Iovarii.*

*Sig.S. Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo
supra.*

1. meus.   2. a. pertinentiis.   3. a. diffinitione.

205

1178, maig, 11

*Bertran de Vilafranca i la seva muller Laura venen a l'abat Pere de
Santes Creus, per dos-cents sous barcelonesos, la tinença que
posseeixen a Sant Pere de Gaia.*

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 98v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 203, doc. 206.

Cit.: FORT, "El senyoriu..."

FORT, *El senyoriu...*

*Cunctis sit manifestum quod ego Bertrandus de Villa Francha
et uxor mea Laura vendimus et damus domino Deo et monasterio
Sancte Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati, et omni
conventui inde¹ presenti et futuro illam nostram, scilicet, tene-
<d>onem, quam habemus vel habere debemus apud Sactum Petrum
de Gaiano vel in suis terminis integriter, cum exitibus et regressibus
suis et cum arboribus diversi generis ad faciendum inde quicquid
vulneritis. Et de nostro iure in vestrum tradimus dominium et
potestatem vostrorumque successorum iure perpetuo possidendum.
Affrontat autem predictus honor a parte orientis in flumine de
Gaiano, a meridie in ipsa serra de Gardseiras et in predicto flumine
de Gaiano, ab occasu in ipso plano de Cabra, a parte vero circii
in ipso Ponte de Armentaria. Quantum iste affrontaciones includunt
et isti termini ambiunt, sic diffinimus et vendimus et evacuamus
predicte domui et vobis iam dictis et futuris, ut melius dici vel
intelligi potest, ad vestrum vestrorumque salvamentum. Et ego iam
dictus Bertrandus convenio per me et per meos de isto honore esse
guirent contra cunctos homines vel feminas, excepto de Gerallo
Alamanni et Poncio de Timor et castlanis eorum. Retinemus namque*

ipsa molendina nobis, cum rego et capud rego, in eodem loco ubi antea fuerunt, ita, videlicet, quod in terra illa que erit sub rego possit facere, si fieri potest, domum et ortum mulnarius predictorum molendinorum. Accepimus autem a vobis de bonis monasterii pro hac vendicione ·cc· solidos denariorum, bone monete Barchinone, et par ·i· bovum. Et est manifestum. Et si quo ego Bertrandus dimittere seculum et fieri monachus habeam in predicto monasterio locum meum.

Actum est hoc ·v· idus madii anno ab Incarnacione Domini ·M^o·C^o·LXXVIII·.

Sig+num Bertrandi. Sig+num Laure, eius uxoris. Sig+num Arsendis, eorum filie. Sig+num Berengarii de Villa Franca. sig+num Guillelmi de Monte Falchono. Nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Raimundi de Valle Lebrera. Sig+num Arnalli Petri de Monte Blanch. Sig+num Gilie, uxoris Arnalli Montis Frigidi. Sig+num Petri. Sig+num Guillelmi. Sig+num Marie, filiorum Gilie. Sig+num Arnalli Gilie, generis.

Sig·S·num Raimundi, sacerdotis et fratris predictae domus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. in.

206

1178, maig, 17

Ramon de Pujol, el seu nebot Berenguer i la seva germana Ramona fan la pau amb Santes Creus, amb el consell d'alguns prohoms, entre ells Ramon Pallarès, Guillem de Rauric i el batlle de Figuerola, Jover. Convenen que lliuraran al monestir de Santes Creus l'honor de Fontscaldetes. En compensació per la seva renúncia, reben dels monjos la quantitat de setanta sous de Barcelona.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 1. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus. El "Llibre Blanch", foli 44.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 204, doc. 207.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Raimundus de Puiol et nepos meus Berengarius et soror mea Raimunda una cum consilio proborum hominum, scilicet, Raimundi Paiares et Guillelmi de Ruricho et de Iovario, baiulo de Figerola nec non et aliorum proborum hominum

de Cabra, difinimus et evacuamus et pacificamus domui de Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati, et omni tuo conventui in perpetuum illum honorem de Fontibus Calidis, cum omnibus suis pertinentiis et cum exitibus et regressibus suis integriter sicut melius dici vel intelligi potest ad vestrum salvamentum. Et est manifestum. Accepimus autem a vobis de bonis monasterii pro hac diffinitione ·LXX· solidos denariorum bone monete Barchinone. Et convenimus vobis esse guarents de hoc predicto honore contra cunctos homines et feminas.

Actum est hoc ·xvi· kalendas iunii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXVIII·.

Sig+num Raimundi de Puiol, sig+num Berengarii, eius nepotis, sig+num Raimunde, eius sororis, nos qui laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Raimundi Paiares. Sig+num Guillelmi de Ruricho. Sig+num Iovarii. Sig+num Berengarii de Morenes. Sig+num Guillelmi de Punti<l>s.

Sig+ Raimundi, sacerdotis et fratris predictae domus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Puiol et nepotis eius et sororis eius R.

207

1178, juliol, 4

Ramon Sicard i el seus germans Guillem i Ponç concedeixen a Santes Creus les pastures per als seus ramats als calms de Maran (Madrano), de Coma de Lanós (comba Ladernor) i del mont Roig (Arruf) i d'Odelló (Ortells), a canvi d'un pollí de cavall.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 57v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 205, doc. 208.

Cit.: RIU, Formación de las zonas de pastos veraniegos...

PAPELL, "L'economía ramadera..."

Cunctis hominibus manifestetur quod ego, Raymundus Sichardi et fratres mei Guillelmus et Poncius omnisque nostra proienies damus ac concedimus domino Deo et beate Marie monasterii Sancte Crucis et Petro, abbati eiusdem loci, et presentibus fratribus atque futuris omnique conventui predicti loci, paschua cunctas vestris bestiis in ipsas chalms de Madrano et in comba Ladernor et in monte Arruf et in Ortels, cum ingressibus et regressibus predictis locis et

cum omnibus suis affrontationibus, cum aquis et boschs et cum adempramentis omnibus, quos in predictis chalms ademprare volueritis, sicut nos melius habemus et habere debemus. Accepimus a vobis pro predicto dono unum caballum, ut superius vobis diximus habeatis et possideatis libere usque in finem seculi paschua in predictis chalms qui <itur>² <ex> Pradels usque ad combam Iohan, sicut aqua ipsa de Lanos est usque ad Gorgs. Tali conveniencia damus Deo et vobis predicti paschua, quia per fidem nostram vobis promittimus ut non relinquamus alias bestias pascere de ulla religione in prenominate chalms, quod donum faciamus pro Dei amore et animarum nostrarum, et hoc faciemus vobis habere et tenere securiter in pace. Siquis hoc evertere voluerit non valeat set dupplo restauret et hoc firmum et stabile permaneat.

Actum est hoc ·III· nonas iulii ab Incarnatione Christi anno ·M·C^o·LXX°·VIII°, regnante Ludovico rege.

Sig+num Guillelmi Sichardi, sig+num Raymundi Sichardi, sig+num Poncii, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Raymundi de Eveg. Sig+num Guillelmi de Eveg. Sig+num Raymundi Gaucerandi. sig+num Raymundi Sancte Iohannis. Sig+num Bernardi de Gallo.

Andreas scripsit hoc die et anno (signe) prefato.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De cumba Ladornor et de monte Arruf d'Ortels.* 2. a. <dicitur>.

208

1178, juliol, 5

Ramon d'Enveig, els seus fills Ramon i Pere i el seu germà Guillem d'Enveig concedeixen a l'abat Pere de Santes Creus les pastures de Maran, Llanós, Roig i d'Odelló, a canvi de dos cavalls, quaranta sous de Barcelona i dues vaques.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 61.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 206, doc. 209.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economia ramadera...".

Scire volentibus manifestetur quod ego Raimundus de Eveg et filii mei Raimundus et Petrus atque Guillelmus de Eveg, frater meus, omnisque nostra progenies, damus et concedimus domino Deo et beate Marie monasterii Sancte Crucis et Petro, abbati eiusdem loci, et presentibus fratribus atque futuris predicti loci omnique

conventui pascha cunctis vestris bestiis in nostris montaneis et in calms in Madrano et in comba Ladornor² et in monte Arruf et in Ortels et in Fonte Viva, cum exitibus et regressibus suis et cum omnibus affrontationibus et etiam cum ligna et aqua et cum omnibus adempramentis, quos ibi ademprare volueritis, sicut nos melius habemus et habere debemus. Affrontant autem predicta hec omnia de Pradels usque ad combam Iohan, sicuti aqua de Lanos tenet usque ad Gorgs. Sicut his affrontationibus includitur, sic habeatis et possideatis atque expletetis libere predicta pascua cum ipsis bestiis, quas illuc deducere volueritis. Insuper nos suprascripti donatores promitemus vobis per bonam fidem quod faciamus vobis predicta paschua habere et tenere securiter in pace et non relinquamus ibi alias bestias pascere de ulla religione. Facimus vero hoc donum per Dei amore et animarum nostrarum set ego Raimundus de Eveg et nostri accepimus a vobis karitative ·II· kavallas et ·XL· solidos Barchinone, et ego Guillemus de Eveg ·II· vachas. Siquis hoc evertere voluerit non valeat set duplo restauret, et hoc firmum et stabile permaneat.

Actum est hoc ·III· nonas iulii ab Incarnatione Christi ·M^o.C^o.LXX°.VIII°., regnante Ludovico rege.

Sig+num Raimundi de Eveg, sig+num Raimundi, filii mei, sig+num Petri, sig+num Guillelmi de Eveg, fratris mei, qui hoc laudamus et firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Guillelmi de Sancta Eulalia. Sig+num Poncii de Lilleto. Sig+num Bernardi de Gallo. Sig+num Petri de Narbona. Sig+num Aianrrig. Nos vero iam dicti donatores promittimus vobis per bonam fidem quod faciamus vobis predictum donum habere et tenere in pace sine dubio de ullo homine.

Andreas scripsit hoc.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Invidio et filiorum eius.
2. a. Aladornor.

1178, juliol, 23

Ramon Mestre de la Torra, la seva dona Ermeniarda i els fills d'ambdós convenen, després de moltes disputes, amb l'abat Pere de Santes Creus, que li lliuraran, amb tots els drets i jurisdiccions l'honor de Belac, al terme del castell de Montornès. En compensació, l'abat els promet, dels béns del monestir, la quantitat de vint-i-quatre sous.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 2. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 77v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 207, doc. 210.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Raimundus Magister^d de Turre et uxor mea Ermeniards, una cum omnibus filiis nostris, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum, post multas contenciones et discordias diffinimus et evacuamus et deliberamus domino Deo et beate Marie Sancte Crucis et tibi Petro, eiusdem loci abbati, fratribusque tuis tamen presentibus quam futuris ibidem Deo servituris, totum illum honorem qui est in termino de Montornes, in loco qui dicitur de Belac, sicut melius dici vel intelligi potest integritur cum introitibus et exitibus suis et etiam cum olivariis, terram cultam et incultam asbque vinculo ullius hominis vel femine. Accepimus autem a vobis pro hac diffinitione de bonis monasterii viginti et quatuor² solidos denariorum.

Actum est hoc ·X· kalendas augusti anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX·VIII°.

Sig+num Raimundi Magistri de Turre. Sig+num uxoris eius Ermeniardis. Sig+num Petri, filii eius. Sig+num Bernardi, filii eius. Sig+num Guillelmi, filii eius. Sig+num Arnaldi, filii eius. Sig+num Berengarii, filii eius. Sig+num Bernardi Magistri de Turre. Sig+num Arnaldi de Splugas.

Sig+num Bernardi, qui hoc scripsit, cum litteris rasis et emendatis in ·VI· linea,³ die et anno quo supra.

1. a. magister. 2. a. XX. et ·III·. 3. a. omet: cum litteris rasis et emendatis in ·VI· linea., possiblement perquè va transcriure el document des del cartulari, car en aquest no hi consta.

210

1178, desembre, 30

El rei Alfons el Cast, per tal de cancel·lar el préstec d'uns diners que el monestir de Santes Creus li va deixar, dona a l'abat Pere i als monjos del cenobi del Gaià tres vassalls i homes afocats seus, amb les seves respectives cases, béns mobles i immobles, que viuen a les ciutats de Lleida, Tortosa, i Besalú, perquè el monestir els tingui i els rebi com a vassalls i homes afocats seus, exempts de mals usos i de prestar al rei o a cap altre senyor hosts, cavalcades o altres drets senyoriais.

- A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 3. Original.
- B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 4. *Trasllat s/d. (Sig+num Petri, subpriori, qui hoc translatum fideliter translatavi cum literis suprapositis in linea ·vii^a).¹*
- C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 136r.²
- a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 208, doc. 211.
- Cit.: FOLCH, *Lleida i Santes Creus...*
 FORT, *El senyoriu...*
 PAPELL, "El domini..."

In Dei nomine et eius divina gratia. Ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone atque marchio Provincie, ob remedium anime mee et parentum meorum, dono atque in perpetuum concedo domino Deo et cenobio de Sanctis Crucibus et fratribus presentibus atque futuris ibi Deo servientibus, unum hominem et domum suam, in perpetuum, in civitate Ilerde, quemcumque fratres eiusdem cenobii eligere voluerint, exceptis melioribus triginta prefate civitatis; et alium hominem in civitate Dertuse,³ similiter cum domibus suis, quemcumque eligerint, exceptis melioribus viginti; et alium hominem in villa de Busullone,⁴ cum domibus suis, similiter quemcumquem elegerint, exceptis inde melioribus decem; et alium hominem, similiter, cum domibus suis in villa de Ixx, quemcumque elegerint ibi, exceptis melioribus quinque. Predictos autem homines cum suis domibus, successores eorum habitantes in ipsis domibus, ita dono et concedo in perpetuum prefato monasterio, ut de cetero non respondeant de aliquo mihi nec homini per me nec successoribus meis nec teneantur aliquid facere nisi soli monasterio et fratribus eiusdem loci et sint liberi et franchum cum omnibus suis rebus mobilibus et immobilibus⁵ ac exhemi de his omnibus, scilicet, de questis, de cavalcatis, de hostis et de omni usatico et servicio et aliis omnibus que mihi tenebantur facere, ita ut de cetero soli monasterio serviant et fideles existant. Preterea quecumque donativa que a me vel a patre meo predicto manasterio collata sunt confirmo et concedo et rata habeo et omnia bona monasterii sub protectione et defensione mea recipio. Propter hanc autem donacionem factam a domino rege, ego Petrus, predicti cenobii⁶ abbas et eiusdem loci conventus, remitimus et pactum facimus ne petamus vobis domino regi Ildefonso et vestris omnem illam peccuniam quam nobis et fratribus nostris debeatis.

*Actum est hoc ·IIII· kalendas ianuarii anno Domini ·M^o·C^o·LXX°·VIII°.
 Signum (signe) Ildefonsus, regis Aragonie, comitis Barchinone atque marchionis Provincie.⁷*

Sig+num Geralli de Iorba. Sig+num Petri de Podio Viridi. Sig+num Dalmacii de Biert. Sig+mum Berengarii de Cerdania.⁸ Sig+num Petri de Aquilone.

Raimundus, levita atque decanus ·SS· et + Berengarius, Dei dignatione, Terrachone archiepiscopus, subscribo.

Sig+num Berengarii de Parietibus, notarii domini regis qui hoc eius mandato subscripsit, cum litteris suprapositis in linea ·VIII^a,⁹ die et anno quo supra.¹⁰

1. Omès al cartulari. 2. Al marge superior, en tinta vermella: De electione dominum domini Ildefonsi, regis. 3. B, Dortose. 4. a. Busullane. 5. Interlineat: cum omnibus suis rebus mobilibus et immobilibus. 6. B, monasterii. 7. Al cartulari i també a.: marchio Provintie. 8. B: Cerdaria. 9. a. omet: cum litteris suprapositis in linea ·VIII^a, també al cartulari.

211

1178, desembre, 31

L'arquebisbe de Tarragona, amb el consens de tots els canonges de la catedral i de tots els clergues de l'església tarragonina, dóna —tot confirmant la donació que va fer Ramon de Montcada al monestir de Santes Creus— a l'abat Pere i a tota la comunitat cistercenca del Gaià, l'honor de Casa Rodona del Codony, amb les mateixes confrontacions, que consta a la carta de donació del rei Alfons el Trobador a Ramon de Montcada. L'arquebisbe es reserva els drets senyorials consistents en la recepció anual del dotzè del blat, del vi i de l'oli de les collites, i en la percepció de la màquila de tot el blat que es molgui en els molins que la comunitat cistercenca hi pogués construir, a excepció de la farina monacal. L'abat promet a l'arquebisbe no tenir altre senyor que ell en totes les propietats santescreuenques del Camp de Tarragona.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 5. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 85r.

a: ÚDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 209, doc. 212.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod ego Berengarius, Dei dignatione Terrachone archiepiscopus, cum consensu et voluntate totius conventus eiusdem ecclesie, pietatis ac religionis intuitu, dono, laudo et concedo tibi Petro, abbati, et monasterio Sancte Crucis in perpetuum illam Domum Rotundam de Coctano, cum

honore suo, sicut terminantur in carta quam inde fecit rex Raimundo de Monte Catano et cum terminis et affrontationibus et ingressibus et egressibus et cum molendinis et aquarum, ductibus et reductibus et cum glebariis et rego et caputrego¹ et cum resclausis et omnibus ad predictos molendinos pertinentibus et cum omnibus arboribus et pertinentiis suis. Sub tali autem modo donamus quod vos et monasterium Sancte Crucis donetis inde mihi et successoribus meis et Terrachone ecclesie duodecimam² partem totius panis et vini et olei quod de ipso honore provenerit³ et terciam partem emolumentum quod provenerit⁴ de molendinis qui annonam moluerint, excepta annona monasterii vestri et grangiarumstrarum, si molendinos ibi feceritis. Nos autem et Terrachone ecclesia erimus inde vobis et monasterio vestro auctores et defensores contra omnes homines et manutenebimus vobis et monasterio vestro omnia iura vestra per omnia loca. Et ego Petrus, abbas Sancte Crucis, et fratris nostri convenimus in verbo veritatis et in fide et ordine nostro quod nos et successores nostri simus semper fideles tibi domino nostro Terrachone archiepiscopo et Terrachone ecclesie et successoribus vestris de expletis huius honoris et totius alterius honoris quem habemus in territorio Terrachone ad ius vestrum spectantibus.

Actum est hoc ·1°· kalendas ianuarii anno ·M^o·C^o·LXX°·VIII°· Dominice Incarnationis.

+ Berengarius, Dei dignatione Terrachone archiepiscopus, subscribo. Hoc R., ego signo, precentor corde benigno +. Non est indignum Ricardum ponere signum +. Ego Raimundus, Terrachone ecclesie prepositus ·SS· Sig+num Raimundi, presbiteri et sacriste. Sig+num Iohannis Terrachone ecclesie camerarius. Sig+num Poncii, presbiteri et canonici. Sig+num Geraldi, presbiteri et canonici.

Ego Petrus de Tarrachona, Tarrachone notarius, hoc scripsi rogatus, die et anno (signe) prefixo.

1. a. capud rego. 2. a. duo decima. 3-4. a. pervenerit.

1179, gener, 3

Permuta feta entre el bisbe de Barcelona, Bernat de Berga, i l'abat Pere de Santes Creus. El primer cedeix al monestir l'honor de Vilardona, a la riba dreta del riu Gaià, a tocar de la propietat monacal de Sant Pere del Gaià, i els confirma la compra de la terra feta a Berenguer de Montfar, vora de la cedida, a canvi de

rebre del segon el camp de Mollet i el molí amb la feixa de terra que el monestir havia rebut a Cerdanyola del Vallès, de Guillem Ramon, dàpifer.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 94.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 210, doc. 213.

Cit.: PAPELL, "El domini...".

Notum sit cunctis quod ego Bernardus, Barchinonensis episcopus, et universis eiusdem ecclesie canonicorum conventus, damus et commutamus domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sancta Cruce et vobis Petro, abbati, et ceteris monachis eiusdem monasterii, tam presentibus quam futuris, totum illum honorem integriter de Villa Rotunda, sicut terminatur ab oriente in flumine Gaiani, a meridie similiter in flumine Gaiani et in honore de Buada, ab occiduo in cloto de Lopazos, a circio in honore Sancti Petri de Gaiano, qui est honor predicti monasterii. Et insuper laudamus et auctorizamus vobis ipsum campum, qui est ultra flumen Gaiani, quem vos emistis de Berengario de Monte Far et de suis heredibus, cum omnibus suis terminis et affrontacionibus, sicut resonat in ipsa carta emptionis, quam vobis inde fecerunt, sic damus et comutamus vobis totum predictum honorem integriter cum ingressibus et egressibus suis, cum aquarum ductibus et reductibus, cum rego et capud rego et glebariis et cum arboribus diversi generis, cum pascuis et garricis et cum omnibus ad ipsum honorem pertinentibus per vestrum proprium et franchum alodium. Ac de nostro iure in ius et dominium et potestatem ipsius monasterii et vestri tradimus ad quicquid ibi vel exinde facere volueritis. Accepimus autem a vobis pro hac donacione seu commutacione ipsum campum de Molleto cum suis terminis et affrontacionibus sicut resonat in ipsa carta, quam inde fecit vobis Miro de Molleto, et ipsum molendinum cum orto et fexa, quod est in termino de Cerdanola in rivo maiori, cum ingressibus et regressibus suis, cum arboribus diversi generis, cum rego et capud rego, cum glebariis et cum aquarum ductibus et reductibus et cum omnibus ad ipsum molendinum pertinentibus et cum terminis et affrontacionibus suis, sicut resonat in ipsa carta, quam inde fecit vobis Guillelmus Raimundi, dapifer. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hec donacio sive commutacio firma permaneat omni tempore.

Actum est hoc ·III· nonas ianuarii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LXX°·VIII°.

Ego Bernardus, Barchinonensis episcopus subscribo.

Ego Raimundus, archidiaconus, subscribo.

Sig+num Bernardi de Pinel. Sig(signe)num Bernardi, primicherii. Sig+num Bernardi de Podio Alto. Sig+num Bernardi, levite. Sig+num Berengarii de Font Taiada. Sig+num Arnalli, levite. Berengarius de Palaciolo +. <Sig>(signe)num Martini Parvi. Sig+num Berengarii, presbiteri. Sig+num Arnalli, presbiteri (signe). Sig+num Geraldi, presbiteri (signe). Sig+num Poncii, presbiteri (signe). Sig+num Petri de Rivo Pulle. Sig+num B.² de Vilardello. Sig+num Guillelmi Mirvirubii.

Sig+num Bernardi, presbiteri, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De quodam excambio Bernardi Barchinone episcopi.* 2. *a. Berengarii.*

213

1179, febrer, 12

Berenguer Ermengol i la seva muller Guillema venen per vint-i-dos sous de denaris, moneda de Barcelona, als esposos Berenguer Bertran i Estruga, un pati o lloc dins la vila de Montblanc, prop de la plaça de l'Església de Santa Maria i sobre el carrer del Forn Vell.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 6. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 211, doc. 214.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Bernardus Ermengaudi et uxor mea Guillelma vendimus tibi Berengario Bertrando et coniugi tue Astrugie, locum illum quem mihi dedit Berengarius de Villa Francha, intus villam Montis Albi. Et affrontat ab oriente in plateam ante ecclesiam Sancte Marie, a meridie in vicum que transit supra furnum veterum, ab ocasu in vos metipsos, a circio in R. de Segarra. Quantum iste afrontaciones includunt sicut vendimus vobis et omni vestre proieniei atque posteritati cum ingressibus et regressibus et de abisso in celo, ita de nostro iure in vestro tradimus sicut melius potest esse dictu et intellectu, secundum vestrum bonum intelligendum ad vestrum proprium plenissimum et ad omnem vestram voluntatem faciendam quod facere velitis vos et vestri in perpetuum propter precium precianti ·XXII· solidos denariorum ex moneta Barchinone. Si quis hoc frangere voluerit in duplo componat ac deinceps firmum permaneat.

Actum est hoc ·II· idus febroarii anno Dominice Incarnationis ·M·C·LXX·VIII·.

Sig+num Bernardi Ermengaudi, sig+num Guillelme mee coniugis, nos qui hanc cartam facimus scribere et firmamus testibusque firmare rogamus.

Sig+num Petri Arnalli. Sig+num B. de Dulag. Sig+num Puchulul.

Hoc rogatus scripsit Bertrandus, sacerdos, notato die et anno (signe) superius.

214

1179, febrer, 24

Convinença entre l'abat Pere de Santes Creus i Berenguer de Plegamans i la seva muller Maria. Amb el consell i arbitratge de Joan de Santboi i Ponç de Barberà pacten sobre l'aprofitament de les aigües i la construcció d'una resclosa al molí de Berenguer de Plegamans.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 71.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 212, doc. 215.

Hoc est carta convenientie que facta est inter abbatem Sancte Crucis et Berengarium de Plicamanibus et uxorem eius Mariam, arbitrio et consilio Iohannis de Sancto Baudelio, Terrachone ecclesie camarerii, et Poncii de Barberano et aliorum proborum virorum subscriptorum. Modus autem convenientie talis est. Quod abbas Sancte Crucis et successores sui faciant resclausam molendinorum suorum a capite Algehire usque ad fixurias que sunt in orientali parte et accipiant duas tantum bracias de rapido sive de rabega super fixurias et super resclausam. Si autem plus acceperint de rebega et de molendini Berengarii de Plicamanibus inde aliquo modo peiorati fuerint si postquam abbas commonitus fuerit emendare noluit Berengarius de Plicamanibus aut sui illud impune possint infringere et nullum dampnum inde incurrant. Verumtamen non plus ibi frangeat quam ad restauracionem molendinorum suorum fuerit necessarium.

Actum est hoc ·VI· kalendas marcii anno ·M^o·C^o·LXX°·VIII°· Dominice Incarnacionis.

Sig+num Petri, abbatis de Santis Crucibus. Sig+num Poncii, prioris Sancte Crucis. Sig+num Guillelmi de Belestar, cellerarii. Sig+num Berengarii de Plicamanibus. Sig+num Marie, uxoris eius.

Sig+num Iohannis Terrachone ecclesie camerarius. Sig+num Bernardi de Plicamanibus. Sig+num Poncii, presbiteri et canonici. Sig+num Calvinis. Sig+num Ponci de Timore. Sig+num Petri, subprioris, monachi.

Ego Petrus de Terrachone, Terrachone notarius, hoc scripsit die et anno (signe) prefixo.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii de Plegamans.

215

1179, març, 4

Ponç de Timor, amb el consell i aprovació del seu senyor, Guerau de Jorba, i altres prohoms permuta amb Santes Creus l'honor de Sant Pere de Gaià per una parellada a les Piles, la qual havia estat donada al cenobi per Pere de Queralt. Es reté, però, el molí que hi ha a l'honor de Sant Pere de Gaià.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 7. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 8. Trasllet s/d. (*S-num Guillelmi de Lemovicis, qui hoc translatum fideliter scripsit*).

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 98v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 213, doc. 216.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Poncius de Timor, laude et consilio domini mei Geraldii de Iorba necnon et aliorum proborum hominum, dono et excambio et delibero illum honorem Sancti Petri de Gaiano, qui est subtus viam et eciam super viam² qua itur ad Cerol, Sancte Marie de Sanctis Crucibus in manu Petri, abbatis, et monachorum eius, quicquid ego ibi habeo vel habere debeo, totum integrum in ipsis campis sive garricis omne meum directum in cuntis locis, sicut resonat in carta, quam inde habeo, quam inde fecit mihi Geraldus, dominus meus, de Iorba.³ Retineo mihi ipsa molendina. Accipio in conmutationem unam pariliatam in ipsis Pilis, quam Petrus de Cheralt⁴ dedit monasterio de Sanctis Crucibus. Et est manifestum. Et ego Poncius de Timor convenio in manu abbatis et fratrum eius esse garent de isto honore sine engan quantum pertinet ad meum directum per omnia loca totum integre cum suis affrontationibus et exitibus et introitibus suis.

Actum est hoc quarto nonas marcii anno Incarnationis Domini ·M^o·C^o· septuagesimo octavo.

Sig+num Poncii de Timor, sig+num Bernarde, uxoris eius, sig+num Bertrandi, filii eius, sig+num Poncii, sig+num Bernardi, filiorum eius, sig+num Petri de Timore,⁵ sig+num Berengarii filii⁶ minoris,⁷ nos qui hoc firmamus et firmare rogamus.

Sig+num Geralli de Iorba, pro quo ego habebam istum honorem.

Sig+num Poncii, qui hoc⁸ scripsit die et anno quo supra, cum litteris suprapositis in ·V^a. linea, rasis et emendatis in ultima linea.⁹

1. Al marge superior, en tinta vermella: De illo excambio Poncii de Timor. 2. a. superviam. 3. a. i B: Geraldus de Iorba, dominus meus. 4. Interlineat, Cheralt. 5. B omet: Petri de Timore. 6. Segueix a B: eius. 7. Interlineat Sig+num Petri de Timor i Sig+num Berengarii, filii minoris, i afegit posteriorment amb lletra de diferent mà. 8. B repetit: qui hoc. 9. B omet: cum litteris suprapositis in ·V^a. linea, rasis et emendatis in ultima linea.

216

1179, març, 7

Concòrdia i avinença entre Berenguer de Claramunt i l'abat Pere de Santes Creus, sobre els termes —i els seus límits i afrontacions al nord i a ponent— de Montornès, d'Altafulla i de la Nou de Gaià, dels camps de conreu de Rubials i de les faixes de guaret i dels horts closos d'ullastres i d'oliveres que són sobre la Nou i Montornès, i entre Altafulla i Montornès. Amb el consell i l'arbitratge de Pere de Banyeres, de Pere d'Altafulla, de Guillem de Rocamora i de Bernat d'Altafulla i altres prohoms, Berenguer de Claramunt renuncia a favor de Santes Creus els seus drets i cedeix la propietat motiu del plet, de les terres de tota la vall de Rubials fins a la carena de la serra que hi ha sobre Montornès. L'abat li fa lliurament d'un cavall de dos anys.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 9. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 74v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 214, doc. 217.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Post multas contenciones et querimonias que fuerunt inter Berengarium de Claromonte et suos et inter dompnum Petrum, abbatem de Sanctis Crucibus, et fratres suos super terminis illis et affrontationibus de Monte Tornes et de Alta Folia et de Nuce, a parte,

scilicet, circii et occidentis, et super laborationibus illis de Rubials, et super illis fexis guareti et super illis closis de oleastris et de olivariis que sunt in sponda illius serree² parvule que est inter predictam Nucem et Montem Tornes et inter Altam Foliam et Montem Tornes et sicut extenditur et vadit predicta serra usque ad serras maiores et sicut versant aque versus predictum Montem Tornes et versus Rubials. Super his quoque omnibus predictis laudo et consilio Petri de Baiariis et Petri de Alta Folia et Guillelmi de Roca Mora et Bernardi de Alta Folia, necnon et aliorum proborum hominum, venimus ad concordiam et ad finem. Ego predictus Berengarius de Claromonte et mei cum predicto dompno abbate et suis fratribus, tali videlicet modo et ordine quod ego prescriptus Berengarius de Claromonte diffinimus et evacuamus, bone corde, ac spontanea voluntate quicquid aclamabamus tamen in Rubials quam in tota ipsa valle que descenditur³ usque ad serras maiores quas sunt super Rubials in directum, tamen predicto abbati quam suis fratribus presentibus et futuris iure perpetuo possidendum, sicut versant aque ab ipsa serra versus Rubials et ab ipsa sserra ut est crux in cutina versant aque versus Montem Tornes. Accipio ego predictus Berengarius de Claromonte pro hac diffinitione unum equum⁴ duorum annorum.

Actum est hoc nonas marcii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXVIII·

Sig+num Berengarii de Claromonte, sig+num Ermessendis eius uxoris, sig+num Petri, sig+num Berengarii, sig+num Raimundi, filiorum eorum, nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Petri de Alta Folia. Sig+num Bernardi de Alta Folia. Sig+num Guillelmi de Roca Mora.

Sig+num Raimundi, sacerdotis et fratris predictae domus, qui hoc scripsi⁵ die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De querimonis que fuerunt inter Berengarium de Claromonte et domum Sanctis Crucibus. 2. a. serre. 3. a. descenditur i al cartulari també destendo, segurament distendo, extender. 4. a. equum. 5. a. scripsit.

1179, març, 14

Ramon de Montcada, per remissió dels seus pecats i els dels seus pares, ven, per dos-cents trenta-cinc morabatins lupins i ajadins, de bon pes en or, a l'església de Santes Creus, a l'abat i als monjos, presents i esdevenidors, el seu celler —i tota la jurisdicció que té— de la ciutat de Lleida, situat a la parròquia de Sant Llorenç, prop de la porta de Gardeny.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 10. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 215, doc. 219.

Cit.: FORT, *Lleida i Santes Creus...*

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus, quam ego Raimundus de Monte Catano, per me et per meos et in remissione meorum, dono ecclesie Sancte Marie de Sancta Cruce et tibi Petro, abbati eiusdem ecclesie, et omnibus fratribus tuis ipsius ecclesie, qui ibi sunt et venturi erunt, meum celarium quem habeo in villa Ylerde, in parrochia Sancti Laurentii, propter portam Foradana de versus Gardenium. Et ipsum celarium affrontat de una parte in carrera publica que tendit versus Gardenium et de alia parte in domibus de privionis¹ Willelmi del Bruil et de tertia parte in domibus Bernardi Bernardi de Narbona et de quarta parte in alia carreira. Et quantum continetur in istis affrontacionibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic ego Raimundus de Monte Catano dono vobis et successoribus vestris ipsum celarium cum ingressibus et egressibus et cum omnibus [melioracionis omnibus]² quas ibi facietis de celo usque abissum in vestro proprio alodio franco et libero de omnibus hominibus et mulieribus per vendere per donare et per inpignorare et per omnes vestras voluntates faciendas per cuncta secula sine omni vestro vestrorumque enganno. Et sic de meo dominio in vestrum ius et dominium mitto et trado sine ulla retinencia quam non facio per omne tempus, set sciendum est quod ego Raimundus de Monte Catano per hanc donationem quam vobis facio accepi a vobis de bonis moonasterii de Sancte Cruce ·ccxxxv· morabetinos bonos, lobets³ vel aiars et de recto peso. Et convenio vobis et vestris successoribus esse guirens omnibus hominibus et mulieribus sine vestro enganno.

Signum (signe) Ildefonsi regis Aragonum, comitis Barchinone et marchonis Provincie.

Facta carta ·II°· idus marcii anno ab Incarnacione Domini ·M·C·LXXVIII·

*Sig+num Raimundi de Centeles. Sig+.*⁴ *Sig+.*⁵ *Sig+num Petri de Centeles. Sig+num Willelmi Raimundi, nepotis Raimundi de Monte Catano. Sig+*⁶

(Signe) Sig+num Raimundi de Monte Catano.

*Sig(signe)num [± 2] [...]lfi,*⁷ *qui scripsi rogatus ut supra.*

1. a. privitionis. 2. Tinta diluïda. 3. a. lobetos. 4. Falta el nom de la persona que signa. 5. Manca el nom del signant. 6. Íd. 7. Un estrip del pergami n'impedeix la lectura.

218

1179, març, 14

Ermengol, comte d'Urgell, i la seva muller Dolça donen al monestir de Santes Creus i al seu abat Pere un casal al mercadal de Lleida, proper a l'hort de Bord de Girona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 135.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 215, doc. 218.

Cit.: FORT, *Lleida i Santes Creus...*

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

In Dei nomine. Notum sit cunctis hominibus, quoniam ego Ermengaudus, comes Urgellensis gratia Dei, et D<ulcie>, comitissa, eadem gratia, per nos et per nostros et in remissione animarum nostrarum et parentum nostrorum, donatores sumus ecclesie Sancte Marie de Sancta Cruce et tibi Petro, abbati eiusdem ecclesie, et successoribus tuis unum casallum in ipso mercadallo Ylerde, iuxta ortum de Bort de Girona, sicut tibi fecimus vestro baiulo ostendere et fitas ponere et ut terminatur ipsum casallum de una parte in ipso orto Bort de Girona et de duabus partibus in duabus careres que inrant in orto de Deo salvo ex duabus partibus et de quarta parte in ipso mercadallo. Et quantum continetur in istis affrontationibus iam dictis et isti termini ambiunt, sic donamus vobis et successoribus vestris cum ingressibus et egressibus, cum omnibus meliorationibus, quas ibi facietis de celo usque in abissum et in vestro proprio alodio francho et libero de omnibus hominibus et mulieribus per vendere, per donare et per impignorare et per omnes vestras voluntates faciendas per cuncta secula sine omni vestro vestrorumque enganno. Et convenimus vobis et vestris esse guirentes omnibus hominibus et mulieribus sine vestro enganno.

Sig(signe)num Ildefonsi, regis Aragone, comes Barchinone et marchionis Provincie.

Facta carta ·II°. idus mensis marcii anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXX°.VIII°.

Sig+num Ermengaudi, comitis Urgellensis, sig+num Dulcie, comitisse, qui firmamus, laudamus testesque firmare rogamus. Sig+num Ermengaudi, filii nostri.

Sig+num Petri Raimundi Bernardi.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Ermengaudi, comitis Urgellensis.*

219

1179, maig 19

Guillem de Pontils i el seu germà Berenguer de Pontils, venen, per cinquanta sous barcelonesos, a Déu, al monestir de Santes Creus, a l'abat Pere i a tots els monjos de la comunitat, l'alou de Capdel, al terme de Selmella, el qual és situat entre l'alou de Fonscaldetes, propietat del monestir; i el riu Despets.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 11. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter factum*) de l'original fet per Guillem, levita, el 12 de juliol de 1273 (*Ego ffrater Guillelmus, levita [et monachi], hoc translatum fideliter transtuli ·IIII· idus iulii anno Domini ·M^o.CC^o.LXX°.tercio*).

C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 12. Trasllat de l'original (*Hoc est translatum sumptum fideliter quodam publico instrumento cuius tenor talis est*) fet pel notari Jaume Malinfant, el 31 d'agost de 1376 (*Sig(signe)num Iacobi Malinfant, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum, qui huic translato de verbo ad verbum cum suo originali comprobato scribi, fecit et clausi die ultima mensis augusti anno a Nativitatis domini ·M^o.CCC^o.LXX°. sexto*).

D: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 39.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 216, doc. 220.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Sit notum cunctis quod ego Guillelmus de Pontils et Berengarius, frater meus, simul in unum, donamus et vendimus domino¹ Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati, et fratribus tuis, tam presentibus quam futuris alodium nostrum quam habemus in termino de Celmela, in loco vocitato Capdel,² quod est inter vestrum alodium de Fonts Caldes³ et rivum Despeds.⁴ Terminantur autem predictum alodium ab oriente in limite et in prono, sicut versant aque versus rivum qui dicitur Despeds, ab occiduo in vestro

alodio de *Fontibus Calidis*, a meridie in carraria⁵ que vocatur *Cativaria*,⁶ a parte vero circii sicut aque versant undique a montibus versus predictum alodium. Quantum iste predictae affrontationes includunt et isti termini ambiunt, sic damus etiam⁷ vobis predictis et vendimus predictum alodium cum ingressibus et egressibus suis integriter, cum pascuis et garricis, cum prono et plano. Et simul donamus et vendimus vobis predictis unum ortum in rivo *Despedis*, sicut terminatur a parte orientis intus in aqua de rivo *Despedis*, et a circio in orto *Berengarii*, fratris mei, a meridie in boscho ab occiduo similiter in boscho. Retinemus in omnibus hiis nostrum decimum et quod detis primicia clerico de *Selma*.⁸ Accipimus autem a vobis de bonis dicti⁹ monasterii ·L· solidos denariorum bone monete *Barchinone*. Et est manifestum. Supradicta omnia de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem per vestrum proprium alodium, franchum et liberum, iure perpetuo possidendum ad vestrum libitum ad quicquid inde facere volueritis et quod teneatis predicta omnia secure et potenter sine vinculo et contradictione alicuius hominis vel femine omni tempore. Si quis hoc dirumpere voluerit supradicta in duplo componat et in super hec venditio firma permaneat. Convenimus vobis et vestris esse guarentes¹⁰ de isto honore omni tempore.

Actum est hoc ·XIII°· kalendas iunii anno ·M^o·C^o·LXX°·IX°· Dominice Incarnationis.

Sig+num *Guillelmi de Pontils*, sig+num *Berengarii de Pontils*, sig+num *Arsendis*, uxoris *Berengarii de Pontils*, nos, qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num *Guillelmi de Roricho*.¹¹ Sig+num *Carbonelli de Celmela*. Sig+num *Guillelmi Sancii*. Sig+num *Petri Company*.¹² Sig+num *Ermengad*,¹³ uxorem de *Guillelmi Sancii*. Sig+num *Berengarii*. Sig+num *Bernard*.¹⁴ Sig+num *Arnaldi*.¹⁵ Sig+num *Iohannis*.¹⁶ Sig+num *Petri*.¹⁷ Sig+num *Raimundi, filius*¹⁸ de *Guillelmi Sancii*.

Sig(signe) *Raymundi, monachi*, qui hoc scripsit cum literis rasis et emendatis in linea ·VII· suprapositis die¹⁹ et anno quo supra.

1. C: domno. 2. a. i C: Cabdel. 3. a. Fontscalles i C: Ffonscalles. 4. a. de Speds. 5. a. carrera i C: carera. 6. C: Cativara. 7. a. i C ometen: etiam. 8. a. i C: Celmela. 9. a. i C ometen: dicti. 10. a. i C: guarents. 11. a. Rorico. 12. a. i C: Compan. 13. a. i C: Ermengard. 14. a. i C: Bernardi. 15. a. i C: Arnalli. 16. a. Iohannes. 17. a. Petrus. 18. C: Filii. 19. a. i C ometen: in linea ·VII· suprapositis.

220

1179, maig, 21

Pere Tort, la seva muller Jordana i llurs fills Joan i Guillem, donen a Santes Creus les cases de Cervera, que limiten amb el call i la meitat de la vinya i de l'alou que tenen al lloc de Monells, al terme de Cervera.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 171.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 218, doc. 221.

Sit notum cunctis quod ego Petrus Tort et coniux mea Iordana et filius noster Iohannes et Guillelmus donamus domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro, eiusdem loci abbati, et fratribus tuis, tam presentibus quam futuris, ipsas nostras casas totas, quas habemus in terminio de Cervaria in eius villa, in locum quem vocant caput de val de Rocal. Et habent affrontationes de oriente in casas Bernardi Peregrini, a meridie in casas Bernardi Oromir, ab occiduo in orto Poncii de Portela, a parte vero circii in ipso Calle. Quantum iste quatuor ofrontationes includunt, sic damus vobis cum exitibus et ingressibus suis ad faciendum quicquid volueritis per vestrum proprium et plenissimum alodium. Et insuper dono vobis medietate de vineis et de alodio, quod habemus in terminio de Cervaria, ad locum quem vocant Mulnel, similiter cum ingressibus et egressibus suis per vestrum proprium alodium. Et de meo iure in ius et dominium vestrum trado iure perpetuo possidendum.

Actum est hoc ·XII· kalendas iunii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX°·VIII°·.

Sig+num Petri Tort, sig+num Iordane, uxoris eius, sig+num Raimundi, sig+num Guillelmi, sig+num Iohannis, filii eorum, nos qui simul hanc donationem facimus et donamus et testes firmare rogamus, et etiam nos ipsi firmamus.

Sig+num Arnaldi de Monte. Sig+num Arnaldi de Villa Alta. Sig+num Arnaldi de Milio. Sig+num Petri, filii Petri Tort.

Sig+num Petri, subprioris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

221

1179, maig, 26

Testament de Pere d'Alvèrnia. Nomena marmessors seus Berenguer Ruf, el seu fill Berenguer Ruf, Arnau de Bell-lloc i Berenguer de Bell-lloc, perquè facin complir les seves darreres voluntats. Mana ser sebollit a Santes Creus com a frare de la comunitat, i deixa al monestir per les cases de Cervera, que té Guillem Balb, valorades en cinquanta morabatins, quan Pere Ug les redimeixi, per la quantitat de vint-i-cinc morabatins; si no són redimides, dóna als monjos la meitat del delme del mas d'Alverge, mentre visqui ell i la seva dona Barcelona, i la totalitat després de la seva mort. Dóna al seu fill Pere el mas d'Alverge de Cabra i li mana que tingui cura que sempre cremi una llàntia a l'altar de Santa Maria de l'església de Cabra, per a la remissió dels seus pecats, durant tota la quaresma. Deixa a la seva filla gran, Berenguera, la vinya de Mata Carrera, un cup gran i una bóta. A la seva filla Maria, les vinyes de Cervera i dues bótes. I a la seva dona Barcelona vint-i-cinc morabatins del valor de les cases de Cervera que van ser de Guillem Balb. A l'església de Tarragona, cinc quarteres de blat per sementera.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 13. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 218, doc. 222.
Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Quoniam nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco ego Petrus de Alvernio, gravi detentus egritudine, pleno sensu et memoria facio meum testamentum quo eligo manumissores meos Berengarium Rufo et filium suum Berengarium¹ Rufo et Arnallum de Bellog et Berengarium de Bellog, quibus precipio quod ita ordinent et dividant honorem meum et mobile sicut in hoc testamento invenerit scriptum si me de hac infirmitate mori contigerit, antequam alium faciam testamentum. In primis dimitto corpus meum et trado meipsum in potestate domini abbatis de Sanctis Crucibus pro fratre² ipsi monasterio cum domibus ille³ de Cervaria quas habui de Guillelmo Balb pro ·L· morabetinos, tali modo quod redimatis eas de ·xxv· morabetinos de Petro Ug et⁴ habeatis ibi vigintiquinque morabetinos,⁵ et si istas domos non possem in sana pace ut dare vobis, dono vobis medietatem decime nostre laboracionis in vita mea et uxoris mee Barcelone, et post obitum nostrum damus vobis et monasterio totum decimum nostre laboracionis, data et

pactata prius decima Terrachonensi sedi, et hoc tantum damus in ipso mansso de Alverge, ego et uxor mea Barcelona. Iterum precipio paccari omnia mea debita de meo avere⁶ de meo mobili. Dimito filio meo Petro omne meum honorem⁷ quem habeo in Ca<m>po de Terrachona in terminio de Capra, et hoc mansum quod dicitur Alberge et precipio filio quod ardeat unam lampadam pro anima mea ante altari Sancte Mar<i>e de Capra in quadragesima tantum omni tempore, et precipio quod de illo mansso de Alverge semper ardeat ista lampada. Dimito filie mee maiori Berengarie vineam meam maiorem de Mata Carrera, quam teneo per Sanctum Petrum, cubo maiori et tonna maiori. Dimito filie mee Marie omnes alias vineas meas quas habeo in terminio de Cervaria cum usaticis et sensibus et eximentis que faciunt mihi illi homines qui eas laborant preter illam de Podio de Castag, et dimito Marie ·II· tonnas.⁸ Dimito uxore mee Barchelone viginti quinque morabetinos quos in domibus de Cervaria qui fuerunt de Guilmo Balb, habeo et tabulam de mercato et domus illas quas in illa accepi et pignora de Podio de Castag et si fratres de Sanctis Crucibus redimerent illas domus de Petro Ug, uxor mea habeat illos ·xxv· morabetinos super espletos ipsius manssi de Alverge et illi qui fuerint⁹ de nostra proenie teneant prefatas domus qui fuerunt de Guillelmo Balb¹⁰ eas per abbatem et per fratres de Sanctis Crucibus, et hoc habeat uxor mea Barcelona per partem suam si voluerit accipere maritum. Si autem uxor mea noluerit¹¹ accipere maritum et voluerit nutrire¹² filium suum et filias sit domina et potens de omni honore meo et mobili sine vinculo alicuius hominis et persolvat debita mea omnia et lexaciones quas ego facio in hoc testamento. Et dimito Sancte Tecele Terraconensis sedis de sementario huius anni¹³ ·v· quarteras frumenti.

Actum est hoc ·VII· kalendas iunii anno Dominice Incarnationis ·M^o·C·LXX^oVIII·.

Sig+num Petri de Alvernio. Sig+num Barcelone, uxoris eius. Sig+num Guillemi de Lavernio.¹⁴ Sig+num Poncii, presbiteri de Capra. Sig+num Berengario de Bello Log. Sig+num Berengari Rufo. Sig+num filii eiJus¹⁵ Berengari Rufo. Sig+num Arnalli de Bellog.

Sig+num Poncii, monachi, qui hoc scripsit cum litteris suprapositis et damnatis in linea ·VI· et ·VII·, sextadecima¹⁶ et nonadecima et ·XX· quarta, die et anno quo supra.

1. a. Berengarius. 2. a. per fratrem. 3. a. omet: ille. 4. *Segueix, ratllat: si non vultis eas domus redimire.* 5. a. omet: habeatis ibi vinginti quinque morabetinos. 6. a. habere. 7. a. honore. 8. *Interlineat: et dimito Marie ·II· tonas.* 9. a. fueri. 10. *Segueix ratllat: et teneant.* 11. a. voluerit. 12. a. mittere. 13. *Interlineat: huius anni.* 14. a. Laro. 15. *Raspat.* 16. a. (se<pti>ma?).

222

1179, maig, 30

Testament sacramental de Ramon de la Guàrdia. Deixa a Santes Creus l'honor de Castelló perquè sigui sebollit al monestir; a l'església de Ripoll la meitat del bosc de Puigmal i a l'orde del Temple el seu cavall i les seves armes. Llega a sa filla Guillemma la Guàrdia, l'honor de Bages i l'honor de Montfalcó. A Estefania, l'honor de Cerdanya. Mana que el castell i terme de Mureda serveixi per satisfer deutes. Atorga al seu germà Ponç tot el delme de Pardinyes, i li mana que aculli en custòdia les seves filles i els seus béns fins que aquestes arribin a l'edat de maridar.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 14. Traslat de 2 de juny de 1179 (Sig+ Raimundi, monachi, qui hoc translatum fideliter translatauit et scripsit cum litteris in prima linea et in septima et rasis et emendatis in vigesima et dampnatis in tertia, die et anno quo hic subscribit. Actum est hoc translatum ·iiii· nonas iunii anno ab incarnato Dei Filio, ut predictum est).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 220, doc. 223.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In nomine sancte e individue Trinitatis. Sit notum cunctis quod et nos Pontius, prior Sancte Marie Dertuse, et Bezo, comendator¹ Domus² Templi, et Guillelmus de Riudeperes et Raimundus de Centelles et Guillelmus de Espluga et Raimundus de Castello et Raimundus de Petro Stephani et Bernardus de Serra et Guillelmus de Tornamira et Guillelmus de la Guardia et Berengarius de Sancto Martino, vidimus et audimus et presentes adfuimus ea hora quando³ Raymundus de la Guardia, agritudine detentus, pleno tamen sensu et sana memoria, suis verbis ordinavit suam voluntatem ultimam de honore suo et de rebus suis et hoc ordine nobis presentibus et audientibus post mortem suam manumissoribus suis, quos nobis videntibus et audientibus elegit, scilicet, Poncius de la Guardia, frater eius, et Guillelmus de la Guardia et Petrus de Olo et Berengarius de Mazanos et Bernardus de Rocha Forte et Raimundus de Malang, quibus honorem suum et res suas distribuendas iniunxit, sicut hic invenerint scriptum. Primum dimisit corpus suum totum⁴ et honorem de Castello ecclesie de Sanctis Crucibus, et ecclesie Sancti Iohannis de Riupol medietatem boschi de Pug Maall, et dimisit domui Templi equum suum et arma. Dimisit Guillelme, filie sue, la Guardia, cum omnibus suis terminis, et honorem de Bages et totum honorem matris sue propter Montfalcho, quod castellum

dimisit Berengarie filie sue, sicut mater sua, et de quacumque istarum predictarum filiarum minus evenerit sive obierit sine legitima prole, omnis predictus honor revertatur ad superstitem; et dimisit Estefanie, filie sue, quam habuit de priori uxore, totum honorem quem habebat in Ceritania. Dimisit castrum de Murede pro debitis suis persolvendis. Primum persolvantur debita Vitali de redditibus et expletis iam dicti castri usque sit bene pagatus, et rogavit Guillelmum de la Guardia ut ipse faciat Vitali hoc habere et tenere usque sit pagatus, quo pagato de eisdem expletis sit pagatus Petrus de Monte Eschiu de⁵ ·C·LXXX· solidis⁶ et sit pagatus Prod de Tornamira de ·XL· morabetinis et quecumque⁷ debita potuerint scire in veritate persolvantur de suis redditibus. Insuper dimisit fratri suo Poncio totum suum decimum de Pardines ad faciendas omnes voluntates suas per secula cuncta. Iterum dimisit totum suum honorem et filias suas iam dictas in custodia et in tutela Poncii, fratri sui, ut ille fideliter et sine enganno ipsarum filiarum suarum tractet et teneat et custodiat predictum honorem et filias suas usque sint apte ad maritandum quas ipse adjuvet maritari. Postea iam dicte filie habeant predictum honorem libere et sine contentione. Postquam autem iam dictus testator suis verbis omnia sua ita ordinavit aliter suam voluntatem non mutavit, nobis scientibus, et altera die migravit⁸ ab hoc seculo sine alio testamento.

Actum est hoc ·III· kalendas iunii anno ab incarnato Dei Filio ·M^o·C^o·LXX°·IX°·.

Sig(signe)num Poncii, prioris, qui hoc vidi et audivi. Sig+num Bezo, comendatoris domus Templi. Sig+num Guillelmus de Guardia. Sig+num Berengarii de Sancto Martino. Sig+num Guuillelmi de Rivo de Peres. Sig+num Guillelmi de Espluga. Sig+num Raimundi Petri Stefani. Sig+num Raimundi de Centelles. Sig+num Bernardi de Serra. Sig+num Guillelmi de Tornamira. Sig+num Raimundi de Castello. Nos omnes hoc vidimus et audivimus sicut superius scriptum est et testificamus et iuramento comprobabimus si necesse fuerit.

Sig(signe)num Guillelmi, sacerdotis, qui hoc vidi et audivi et prescripsi rogatus die et anno quo supra.

1. a. comendatur. 2. *Interlineat*: domus. 3. quando, *repetit i un d'ells ratllat*. 4. *Interlineat*: suum totum. 5. a. *omet*: de. 6. a. solidos. 7. a. quacumque. 8. a. immigravit.

223

1179, juny, 5

Concòrdia feta i signada entre Aimeric d'Espills i Bernat d'Albà i l'abat Pere de Santes Creus, amb l'aprovació i el consell d'alguns prohoms —Ramon Ganagol, veguer, Bernat Marcús, Pere de Ripollet, Bernat de Sarrià, Ramon Ferrer, Pere Burrull, l'ardiaca Ramon, el degà Ramon i Guerau de Seròs, entre altres— sobre el plet que mantenien pel camp de la Torre. Aimeric d'Espills i Bernat de l'Albà cedeixen l'anomenat camp al monestir i es retenen un molí i una petita parcel·la, amb el caprec i una petita feixa cultivada, i el dret per fer-hi la resclosa per tal d'obtenir l'aigua necessària per al molí.

[A]: original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 96v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 221, doc. 224.

Post plurimas contentiones et placita multociens agitatae inter Aimiricum de Spillis et Bernardum de Albanum et suos, et inter Petrum, abbatem de Sanctis Crucibus, et suos, super campo illo de Turre, qui est ultra Gaianum, ante dominicaturam que fuit episcopi Barchinonensis, que appellatur Villa Rotunda, laude et consilio proborum hominum, scilicet, Raimundi Ganagol, vicarii, et Bernardi Marcucii et P. de Riv<o>polleto et Bernardi de Cerriano, primicherii, et R. Ferrarii et Petri Burrulli et R., archidiaconi, et R., decani, et Geraldii de Seros, nec non et aliorum proborum hominum venerunt ad finem et concordiam, ita se habentem. In Dei nomine. Ego, Aimiricus de Spillis, et Bernardus de Albano diffinimus et pacificamus et evacuamus et damus vobis predictis, scilicet, Petro, abbati de Sanctis Crucibus et suis, illum campum de Turre, cum suis pertinentiis et affrontationibus integriter, sicut melius dici vel intelligi potest sine omni engan ad vestrum salvamentum et ad profectum vestri monasterii et omnium successorum vestrorum ibi Deo servientium. Terminatur autem predictus campus ab oriente in vertice ipsius serre, que super eum est, sicut aque versant undique, a meridie in ipsos pilares antiquos, ab occidente in flumine Gaiani, ab aquilone in torrente de Rubio. Sicut ab istis terminis includitur et terminatur, sic diffinimus et pacificamus vobis et vestris post vos ipsum campum de Turre cum suis terminis et affrontationibus predictis integriter sine ullo nostro retentu nostrorumque omni tempore vobis possidendum. Retinemus autem in ipsa riera molendinum unum tantum, cum rego et capud rego et glebariis in illo loco ubi

fuit iam plantatum et sorticulam² illam parvulam terre ibi retinemus, que est inter ipsum regum molendinis et flumen Gaiani, tali videlicet pacto ut ibi faciamus resclosam et capiamus ipsam aquam ubi fuit iam capta, ita videlicet ut aqua Gaiani non perdat suum rabeg in illo loco ubi a nobis et a vobis signum positum est in ipsa rupe et quod aqua de resclosa nostra non ascendat tantum quod occidat ipsum rabeg predictum. Et si molendinum vestrum volueritis mutare damus vobis quod mutetis cum inferius sine dampno et pignoramento nostro et nostrorum molendinorum superiorum et inferiorum. Et si predicta resclosa noceret nobis vel ascenderet super signum predictum habeamus licentiam infringendi eam, ex quo a nobis fueritis amoniti et quod vos mutetis eam inferius quod non noceat nobis. Et concedimus vobis viam sicut terminavimus eam vobis. Accepimus autem a vobis de bonis monasterii .c. solidos pro hac diffinitione. Et est manifestum. Siquis hoc infringere voluerit in duplo componat et insuper hoc compositionis carta maneat firma.

Actum est hoc none iunii anno Dominice Incarnationis .M^o.C^o.LXX°.IX°.

Sig+num Aimerici de Spillis. Sig+num Bernardi de Albano.

Sig+num Berengarii de Ollariis. Sig+num Bernardi de Ollariis.

Sig+num Arnaldi de Ollariis.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Poncii, prioris. Sig+num Guillelmi de Bello Stare. Sig+num Guilaberti. Sig+num Bernardi de Seriano. Sig+num Raimundi de Castelar. Sig+num Stephani de Monte Pessulano. Sig+num Berengarii de Gatel.

Sig+num Bernardi, sacerdotis, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

*1. Al marge superior, en tinta vermella: De campo de Turre, i al marge esquerre: Aquesta torre y terra és Ayguamúrcia ab la Plana fins al Robio, i a sota, amb una altra lletra: Aquesta terra i territori és Ayguamúrcia ab la Plana fins al torrent de Rubió.
2. a. sorticelam.*

1179, juny, 23

Testament sacramental fet per Adalbert de Queralt, ferit de mort d'una llançada, davant del veguer de Manresa, de Guillem de Miralles, de Bernat, prevere de Castellolí i d'Arnau Metge, de Calaf. Aquests, complint les disposicions del Liber Iudicum, expressen, mitjançant jurament davant l'altar de Sant Martí i davant de testimonis, les darreres voluntats del finat. Deixa a Santes Creus la meitat

del seu domini de Sant Gallard perquè pugui ser enterrat al monestir. Llega a sa filla i a la seva muller tota l'honor i propietats, amb la condició que si aquella moria sense descendència tot reverteixi a les seves germanes i nebots.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 15. Trasllet s/d. (*Sig+num Bernardi, monachi, qui hoc fideliter translatauit*).

a: UBINA, *El "Libre Blanch de Santes Creus"...*, p. 223, doc. 225.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

In nomine Domini. Hec est sacramentalis¹ condicio seu publicacio² ultime³ voluntatis cuiusdam defuncti nomine Adalberti de Caralt, que est facta iuxta quarti ordinis modum, secundum ordinationem Guillelmi, prioris et iudicum, infra spacium⁴ ·vi· mensium, sicut continetur in Libro Iudicum, De ultimis voluntatibus morientium hominum, cuius ordo actus est ordinate predicto iudice, in cuius presencia nos testes, videlicet, vicarius Minorise et Guillelmus de Miraies et Bernardus, presbiter de Castri Aulini, et Arnallus Medicus de Calaf, iurando testificamus super altare [Sancti Martini]⁵ quod est ssitum⁶ infra ecclesiam de Chazma, quanto⁷ nos audimus et vidimus prefact[± 4]⁸ lancea vulneratus unde⁹ obiit, adhuc loquela plena et memoria integra nobis audientibus per verba iniunxit, qualiter eius possessio, post suum obitum distribueretis. In primis dimisit corpus suum ad Sancte Crucis cum medietate de meo dominico de Ssan¹⁰ Gaiardi. Et dimisit filiam suam vel uxorem suam omnem suum honorem. Et si diminuerit de filia sua, revertatur ad sorores suas vel suos nepotes. Et dimisit terciam¹¹ partem de suo mobile pro anima sua. Et postquam predictus defunctus hec omnia sic ordinavit immutata hac voluntate nobis scientibus¹² ·xii· kalendas iunii dissessit ab hoc seculo.

Actum est hoc ·viii· kalendas iulii anno ·xl^o·ii^o· regni regis Ledoyci, iunioris.

Sig+num Elicxendis uxoris Adalberti de Cheralt.

Sig+num vicarius Minorise. Sig+num Guillelmus de Miraies. Sig+num Arnallus Medicus. Sig+num Bernardus, presbiter de Castri Adulini. Sig+num Raimundus¹³ de Tous. Sig+num Gerallus de Chastelet. Sig+num Guillelmus¹⁴ de Monte Acuto. Sig+num Guillelmus de Charalt. Sig+num Arnallus de Bleda. Sig+num Raimundus de Podio. Sig+num Guillelmi, prioris et iudicis.

Arnallus, subtusdiaconi, qui [hoc ± 5]¹⁵ scripsit, cum litteris rasis et emendatis in ·viii· et in ·x· linea, die et anno quo (signe) supra.

1. a. sacramentali. 2. a. publica. 3. a. ultima. 4. a. espatium. 5. *El pergami té un forat, interpretem Sancti Martini, per la part superior de les lletres.*
 6. a. situm. 7. a. quia. 8. *Pergami foradat, impossible de llegir.* 9. a. unum.
 10. a. (Isani?) *cal interpretar Sancti.* 11. a. terceram. 12. a. secretibus. 13. a. Raimundi.
 14. a. Guillelmi. 15. *Pergami foradat.*

225

1179, agost 29

Arbert de Fortedà i la seva muller Ermessèn concedeixen a l'abat Pere de Santes Creus i als seus successors, les pastures de Gravalosa perquè hi puguin pasturar sempre les egües del monestir, sense ésser molestades, a condició que els pastors no tallin l'herba.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 68v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 224, doc. 226.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economia ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit cunctis quod ego Arbertus de Forteda et Ermessendis, uxor mea, dono Deo et monasterio Sancte Crucis, ob remedium anime mee et parentum meorum, pascua per totum honorem meum de Gravalosa ad ipsas equas, ita quod maneant ibi quando voluerint et pascant secure et quiete et nullus alius inquietare vel venire possit super cabannas eorum, set omni tempore concedimus eis prefata pascua sine tala in omni honore meo omni tempore. Et est manifestum.

Actum est hoc ·IIII°· kalendas septembris anno millesimo ·C^o·LXX°·VIII°·.

Sig+num Arberti de Forteda, qui hoc laudo et firmo. Sig+num Ermessendis, uxoris eius. Sig+num Agnes, filie eius.

Sig+num Bernardi de Castluc. Sig+num Bernardi de Capraria. Sig+num Berengarii de Barchinona.

Sig+num Poncii, prioris, qui hoc scripsit, cum litteris suprapositis in linea prima et quarta, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Arberti de Forteza.*

226

1179, desembre, 21

Concòrdia entre l'orde de Sant Joan de Jerusalem i el monestir de Santes Creus per la possessió de l'honor de Sant Joan del Codony. Amb el laude del bisbe de Barcelona Bernat de Berga, de Bernat Marcús, del jutge Miró, de Pere de Puig-roig, d'Arnau Pere Benedit i Ramon de Montcada i altres prohoms, els hospitalers renuncien als seus drets sobre Sant Joan del Codony a favor dels monjos de Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 84.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 224, doc. 227.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Post multas querimonias et contenciones factas inter domum Hospitalis et domum de Sanctis Crucibus super illo honore de Coctano, qui est apud Sanctum Iohannem de Consilio, laude et consilio venerabilis Bernardi, Barchinonensis episcopi, et Bernardi Marcucii et Mironis, iudicis, et Petri de Podio Rubeo et Arnalli Petri Benedicti et Raimundi de Monte Catano, nec non et multorum aliorum proborum hominum, venerunt ad finem et ad concordiam, quem honorem domus Hospitalis aclamabat adquisisse voce Bernadi Amati <et> eorum fratris et dono Guillelmi de Claromonte et fratris sui Deodati; quem honorem totum et omnes querelas, quas domus Hospitalis et fratres habebant adversus domum de Sanctis Crucibus, bono animo et spontana voluntate, supradicti fratris Hospitalis diffinierunt, pacificaverunt et evacuaverunt Deo et cenobio de Sanctis Crucibus et Petro, abbati, et monachis ipsius loci, presentibus et futuris, ut secure et libere in perpetuum habeant sine ullo retentu. Similiter Petrus, abbas de Sanctis Crucibus, et monachi ipsius loci veniunt ad finem et concordiam cum magistro Bernardo de Altes et fratribus Hospitalis, tam presentibus quam futuris, de omnibus rebus et de omnibus malefactis, quas ipsi eis querelabant in ipso honore de Coctano in perpetuum. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum.

Actum est hoc ·XII· kalendas ianuarii anno Domini ·M^o·C^o·LXX°·VIII°, annoque ·XL°·III° regni Ledoici, iunioris.

Sig+num Bernardi de Altes, magistri de Amposta. Sig+num Petri de Offegato, preceptoris in domo Barchinone. Sig+num Placelli. Sig+num Scotay, fratris. Sig+num Raimundi de Tous, capellani.

+ *Petri, abbatis de Sanctis Crucibus. Sig+num Guillelmi de Belestar, monachi. Sig+num Guilaberti, monachi.*

Sig+num Bernardi Marcucii. Ego Bernardus, Barchinonensis episcopus, subscribo. Sig+num Guillelmi de Claro Monte. <Sig+num> Berengarii, capellani de Cardona. Sig+num Petri de Podio Rubeo. Sig+num Arnalli Petri Benedicti. Sig+num Mironis, iudicis.

Sig+num Petri de Corron, qui hoc scripsit, die et anno quo supra.

227

1180, gener, 9

Guillem de Pontils, Carbonell, Pere Company, Pere Llonc, Ramon de la Sala i Pere de Soler venen al monestir de Santes Creus l'honor que tenen passat el riu Despets, entre Cabdells i la Romiguera. Els venedors atorguen a la comunitat cistercenca del Gaià tots els seus drets i jurisdiccions, juntament amb la terra, a canvi de trenta-dos sous de Barcelona i un vestit sacerdotal.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 16. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 17. *Trasllat (Hoc est translatum) de 13 de juliol de 1273 (Ego/ffrater] Guillelmus monachus hoc translatum [± 3]-III- idus? iulii anno Domini M^o.CC^o.LXX. terció).*

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 40v.¹

a: ÚDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 225, doc. 228.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego Guillelmus de Pontilis² et Carbonellus et Petrus Compain³ et Petrus Long⁴ et Raimundus de Sala et Petrus de Soler, nos in simul in unum, venditores sumus tibi Petro, abbati, et domui de Sanctis Crucibus et monachis ibidem Deo servientibus, tam presentibus quam futuris, honorem nostrum qui est ultra rivum Despedes, scilicet, comba illa que est inter duos gradus, scilicet, inter ipsum de Capdel⁵ et ipsum gradum de Romegera, sicuti ipsa comma ascendit in ipsam sumitatem de Camarasa et sicuti descendit ad torrentem de Rocha Mala et ad ipsam aquam de rivo Despedes. Sic vendimus vobis hec omnia predicta cum pascuis et garicis, cum boscis⁶ et rupibus et cum omnibus ad istum honorem pertinentibus, sicuti melius dici vel intelligi potest, ad vestrum salvamentum et de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad quicquid volueritis facere sine vinculo illius hominis vel femine. Terminatur autem predictus honor

ab oriente in torrent de Rocha Mala et in aque de rivo Despedes, a meridie in nostro honore et in monte de Capdel sive in rupibus, a circio in ipsa serra que est super Romegera, ab occiduo in sumitate de Camarasa. Sicut isti termini concludunt et undique ambiunt, sic vendimus vobis predictis et evacuamus et tradimus ad vestrum proprium et plenissimum alodium. Accepimus autem a vobis pro hac venditione ·xxx· et ·ii· solidos Barchinonensis monete et unum vestimentum sacerdotale plenarium. Et est manifestum.

*Actum est hoc ·v· idus ianuarii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXX·VIII° ·.*⁷

Sig+num Guillelmi de Pontils.⁸ Sig+num Carbonelli. Sig+num Petri Compain.⁹ Sig+num Petri Long. Sig+num Raimundi de Sala. Sig+num Petri de Soler. Sig+num Marie, uxoris de Petro Long. Sig+num Petri,¹⁰ filii eius. Sig+num Petri, filii Raimundi de Sala. Sig+num Bernardi et Berengarii, filiorum Petri Compain.¹¹ Sig+num Rose.¹² Sig+num Berengarie, uxoris Carbonelli.

Sig+num Petri, subprioris, qui hoc scripsi die et anno quo supra cum litteris suprapositis in linea ·xiiii^a·

Sig+num Poncii, prioris. Et est certum quod isti venditores retinent sibi decimam et primitiam.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: G. De Pontils, Carbonelli, P. Compan, P. Longi.* 2. B: Pontils. 3. B: Company. 4. B: Lonch. 5. B: Cabdel. 6. B: boschis. 7. B: MCLXXIX. 8. B: Pontils. 9. B: Company. 10. *Interlineat: Petri.* 11. B: Company. 12. B *segueix: igne.*

228

1180, abril, 14

L'abat Pere de Santes Creus, amb el consentiment de tots els seus monjos, dona a Ramon de Bages, a la seva muller Juliana i a tota la seva descendència els horts, vinyes i el camp que el monestir posseeix al terme de Martorell per donació de Guillem de Martorell. També els fa donació d'una coca, que Guillem de Castellvell lliurava anualment al monestir, per les cases que ara són objecte d'establiment, cada dimarts que es pastí. Tot aquest establiment el fa l'abat amb el pacte que els esmentats Ramon de Bages i els seus successors paguin un cens anual de tres lliures de cera i siguin vassalls de Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 5v.

a: UBINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 226, doc. 229.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis sit manifestum tam presentibus quam futuris quod ego Petrus, abbas de Sanctis Crucibus,¹ una cum conventu michi subdito, dono tibi Raimundo de Baies et uxori tue Iuliane et cuncte vestre proieni ei atque posteritati vestris ambobus procreate, uni post alium indivisibiliter, ipsos nostros ortos et vineas et campum illum, que habemus per donum Carbonelli de Martorello, in ipso territorio de Martorel; et donamus vobis predictis illam placentam, quam Willelmi de Castro Vetulo dedit nobis in ipsis nostris² domibus, quam omnibus diebus martis ibi accipiat si ibi flecaretur, tali pacto quod vos et vestri tribuatis nobis et nostris successoribus annuatim in Pascha per censum illius predicti doni ·III· libras³ cere ingenio et in bona pace. Predicta quoque omnia ut predictum est cum terminis et affrontationibus et exitibus et regressibus suis integriter damus vobis et vestris,⁴ sicut iam dictum est et tradimus vobis propter predictum sensum, quem nobis inde faciatis et nostris omni tempore, et habeatis hoc ad nostrum servitium semper. Siquis hoc rumpere voluerit in duplo componat et deinceps hoc firmum permaneat.

Quod est actum ·XVIII· kalendas madii anno ·M·C·LXXX· ab Incarnatione Domini.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Poncii, prioris. Sig+num Willelmi de Belestar⁵, cellerarii. Sig+num Bernardi de Serriano.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Crucis. 2. Interlineat: nostris. 3. Segueix sine entre cometes, per anul·lar la paraula; a. fine entre claudàtors. Cal entendre la frase així [...] doni ·III· libras cere ingenio et in bona [...]. 4. a. vestre. 5. a. Bellestar.

229

1180, juny, 10

Alfons el Cast dona a l'abat Pere de Santes Creus i als seus successors, el seu vassall Arnau de Madrecs, amb tots els seus béns i possessions, perquè a partir de la donació sigui home soliu i afocat del monestir i no serveixi altre senyor que l'abat i el monestir de Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 142v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 227, doc. 230.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Cunctis sit manifestum quod ego Ildefonsus, rex Aragonensium et comes Barchinonensium et marchio Provincie, prompto animo et bona voluntate, dono domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati, et omni monachorum conventui ibidem Deo servienti in perpetuum, quendam hominem nomine Arnallum de Madrecs, in villa Gerundes, cum omnibus suis rebus mobilius et immobilius, quas modo habet vel in antea, Deo largiente, ubique locorum adquisierit et cum omnibus rebus quas per me tenet in villa de Gerunda sive in aliis quibuslibet locis. Et dono vobis ipsas domos in quibus predictus Arnallus habitat, cum ipsa placa que est ante suam portam, que affrontat in ipso flumine de mar semper, scilicet, in ipsa aqua clara prefati fluminis et cum omnibus aliis suis pertinenciis quas ipse iam dictus Arnallus habet in villa predicta de Gerunda sive extra villam. Predictum Arnallum, cum omnibus suis rebus, trado predicto monasterio tali modo, ut nunquam ipse vel eius proenies vel aliquis in prefatis domibus et seu in honore isto substitutus faciat mihi neque ulli meorum successorum hostes neque cavalcatas neque aliquid censum neque questam² aliquam neque firmet directum mihi vel meo baiulo neque meis hominibus set semper serviat ipse et eius generatio predicto monasterio. Et nunquam cogatur per me neque per meos homines ut non faciat suam utilitatem et suum profectum in omnibus locis et aliquis meorum baiulorum vel hominum non sit ausus tangere vel inquietare suas causas sed secure permaneat in perpetuum.

Actum est hoc ·IIII°. idus iunii anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.

*Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig+num Geralli de Iorba
Signum (signe) Ildefonsi regis Aragone, comitis Barchinone et
marchionis Provincie.*

*Sig+num Sancii de Orta. Sig+num Marchii de Oscha. +
Berengarius, Terrachone archiepiscopus.*

*Ego Guillelmus de Bassia, notarius domini regis, subscribo et
facio hoc sig.SSS.num.*

*Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo
supra.*

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arnaldi de Madrecs. 2. a. questem.

1180, juny, 29

Concòrdia i avinença, per sentència arbitral, feta entre l'abat de Santes Creus, Pere, d'una banda, i de l'altra, Bernat, clergue de Tamarit, i Guillem de Claramunt, sobre els delmes i les primícies del pa i del vi, i sobre altres fruits del terme del castell de Montornès. Convenen que els delmes i les primícies dels fruits se'ls repartiran a mitges entre l'abat i l'església de Montornès.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 18. Original. Carta partida per ABC.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 76v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 228, doc. 231.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod ego Petrus, abbas Sancte Crucis, cum omni conventu eiusdem monasterii, venimus ad finem et concordiam et sinceram pacem cum Bernardo, clerico de Tamarit, et cum Willelmo de Claromonte super contenttionem et controversiam que inter nos diu versa est super illas primitias de Munt Tornes et de ipsis primitiis similiter ad pacem et amicabilem finem venimus. Et hoc facimus in presentia Berengarii, Dei gratia, Terrachone archiepiscopi, et magistri Ricardi, Terrachone archidiaconi, et Raymundi, Terrachone prepositi, et Petri de Cervilione et Petri de Podio Rubeo et aliorum discretorum virorum, hoc modo ut predictus clericus de Tamarit et ecclesia eiusdem loci habeat in perpetuum medietatem primiciarum panis et vini² totius honoris de Monte Tornes. Alteram vero medietatem predictum monasterium Sancte Crucis semper sibi³ retineat nec auctoritate privilegii vel alia aliqua ratione predictus abbas fultus vel successores eiusdem monasterii, de cetero adversus ecclesiam de Tamarit questionem de supradicta medietate pimitiarum possint movere nec ecclesia similiter ratione parrochie vel alio titulo munita contra monasterium deinceps agere possit, set finis et transactio assensu utrarumque partium et consilio supradictorum assistentium concessa inconvulsa permaneat.

Que est acta ·III· kalendas iulii anno ·M^o·C^o·LXXX°. Dominice Incarnationis.

Sig+num dompnum⁴ Petri, abbatis Sancte Crucis; sig+num Petri, subprioris; sig+num Willelmi de Belestar; Sig+num fratris Guilaberti Anglici; + Berengarius Terrachonensis archiepiscopus; sig+num Bernardi, clerici de Tamarit; sig+num Guillelmi de Claromonte, qui hoc firmamus et laudamus atque concedimus.

Sig+num Petri de Cervilione. Sig+num Arnaldi de Tamarit. Sig+num Petri de Podio Rubeo. Ego Raimundus, Terrachone⁵ ecclesie prepositus ·SS·

Willelmus de Cortey⁶ qui hoc rogatus ab utraque parte et mandatus scripsit cum litteris suprapositis in linea ·VI· die et anno supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Petri, abbatis de Sanctis Crucibus et Bertrandi, clerici de Tamarit.* 2. *Interlineat: panis et vini.* 3. *a. libere, també a B.* 4. *Interlineat: dompnum.* 5. *a. Terachone.* 6. *a. Corte i B: Cortet.*

231

1180, juliol. Osca

Alfons el Cast, rei d'Aragó, dóna a l'abat Pere de Santes Creus el seu vassall Bernat de Roger, de la vila d'Ix, a Puigcerdà, amb tots els seus béns, perquè el monestir el posseeixi com a home soliu i afocat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 62v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 229, doc. 232.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit cunctis quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragone, comes Barchinone et marchio Provincie, dono Deo et monasterio Sancte Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro, eiusdem loci abbati, et omni monachorum conventui, ibidem Deo servientibus, in perpetuum, quendam hominem meum nomine Bernardum dez Roger in villa de Ix sive in Podio Cerdano, cum omnibus suis rebus mobilibus et immobilibus, quas modo habet vel in antea, Deo largiente, ubique locorum adquisierit, et cum manso suo et domibus in quibus habitat et cum omni sua tenedone et cum terris et vineis suis et cum his etiam omnibus que pertinent vel pertinere debent ad suam pagisiam. Tradimus, autem, in presentiarum et deliberamus hec omnia predicta predicto monasterio tali modo quod nunquam ipse vel eius proenies vel aliquis in eodem honore susbtitutus faciat michi vel ulli meorum successorum hostes vel cavalcas neque censum neque chestam aliquam neque aliquid servitium vel usaticum neque firmet directum mihi vel baiulo neque meis hominibus set serviât ipse et eius generacio predicto monasterio et sit solidus eiusdem monasterii perpetuo nec etiam firmet directum mihi vel alicui unquam sicut predixi.

*Actum est hoc apud Oscam mense iulii anno ·M^o·C^o·LXXX°·²
 Signum (signe) Ildefonsi regis Aragone, comitis Barchinone et
 marchionis Provincie.*

*Sig+num Sancii de Orta. Sig+num Willelmi de Cervaria, de
 Osca. Sig+num Geralli. Sig+num Marchi de Iorba.*

*Ego, Willelmus de Bassia, notarius domini regis, scripsi
 eiusdem mandato hanc cartam et feci hoc sig·SSS·num.*

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Domini regis Ildefonsi et Bernardi de
 Nog<u>er6.* 2. *Segueix, repetit: apud Oscam.*

232

1180, agost, 13

*Ramon Siscard i els seus germans Guillem i Ponç venen a l'abat Pere
 de Santes Creus, per dos cavalls i trenta sous barcelonesos, les
 pastures de les calmes, que són sobre Enveig, i que van des de
 Engorgs a Pradell i fins al mont Roig i a la Fontviva i fins a
 Odelló i la font de Coma de Joan.*

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 67v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 230, doc. 233.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

*Hac indicante scriptura universitati omnibus hominibus noti-
 ficetur quod ego, Raimundus Sicard, dono et vendo domino Deo
 et Sancte Marie de Sanctis Crucibus et Petro, Dei gratia, abbate
 eiusdem loci, et omnibus fratribus, presentibus et futuris illius loci,
 ipsas calms et pascua, quas ego et fratres mei habemus et habere
 debemus supra Enveig, scilicet, de Gorgs donec ad Pradels et usque
 ad montem Arruf et ad Fontem Vivam et usque ad Ortels et donec
 ad Fontem de Coma Ioan. Sicut his afrontationibus includitur et
 mihi et fratribus meis melius pertinet et pertinere debet et melius
 potest dici vel intelligi ac nominari ad vestram recognoscentiam et
 intelligentiam et utilitatem et voluntatem habeatis et teneatis et
 possideatis vos et vestri successores omni tempore. Et aver de aliis
 religionibus ibi pascua non habeat ultra vestram voluntatem. Et nos
 fuerimus vobis boni defensores adversus omnes homines. Et
 accepimus a vobis pro hac donatione et venditione duos cavallos
 et triginta solidos Barchinone² monete. Siquis hoc evertere voluerit
 agere nequeat, set secundum legem componat et carta firma
 permaneat et cum Iuda proditore participationem accipiat.*

Actum est hoc idus augusti ab Incarnatione Christi anno ·M^o·C^o·LXXX°·, regnante Ludovico, rege.

Sig+num Raimundi Sicard, sig+num Guillelmi, fratris mei, sig+num Poncii, qui hoc pariter laudavimus et firmavimus firmarique rogavimus.

Sig+num Bernardi de Gallo. Sig+num Geralli Embetad.³ Sig+num Poncii de Linas.⁴ Sig+num Raimundi de Enveig. Sig+num Ainrig. Sig+num Guillelmi de Bolvir, qui hoc laudavimus et firmavimus.

Petrus scripsit hoc die et anno ·SSS· prefato.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De paschuis Raimundi Sicard.* 2. a. barchinonensi. 3. a. Embertad. 4. a. Luna.

233

1180, setembre, 7

Establiment de contracte ad plantandum et ad laborandum fet per l'abat Pere de Santes Creus a favor dels esposos Berenguer de Rafart i Maria. Amb un cens de mig quartà d'oli bo, mesura de Barcelona, a pagar el dia de Nadal, l'abat Pere arrenda en emfiteusi a Berenguer Rafart les terres del coll de Ramonet, perquè hi cultivi blat i vi i hi planti oliveres. Estableix el dret de fadiga en trenta dies.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 6v.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 231, doc. 234.

<N>otum sit cunctis quod ego Petrus, abbas de Sanctis Crucibus, et omnis conventus michi subditus dono tibi Berengario Rafardi et uxori tue Marie et vestre proeniei atque posteritati, uni post alium, indivisibiliter ad bene laborandum ad panem et vinum et arbores plantandum petiam unam terre cum ipsa olivaria que intus est, quam habemus omnibus modis apud collum de Romaneto. Quod alodium terminatur ab oriente in alodio Sancti Iohannis et Barchinonensis canonice, a meridie in alodio Arnalli de Romaneto, ab occiduo similiter, a circio in alodio canonice predictae.¹ Sicut ab istis terminis concluditur prefatum alodium, cum iam dicta olivaria, et cum introitibus et exitibus suis vos et proenies vestra atque posteritas, unus post alium, indivisibiliter in sana pace habeatis, teneatis, possideatis omni tempore et explectetis secure et potenter, et annuatim in Natale Domini per censum ipsius honoris tribuatis

nostro cenobio medium quartarium olei boni ad quartarium Barchinone, atque ibi alium seniore non proclametis nec faciatis nisi nos et nostros successores et fratres nostros. Liceatque vobis vel vestris post ·xxx· dies ex quo in nobis vel in monachis de Sanctis Crucibus fatigata fueritis vestrum melioramentum et hedificium vendere et impignerare vestro consimili, salvo nostro predicto censu et senioratico. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum.

Actum est hoc ·vii· idus septembris anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·.

Sig+num Petri, abbatis. Sig+num Poncii, prioris. Sig+num Willelmi de Bello Stare. Sig+num Bernardi de Serriano. Sig+num Berengarii de Lago Stare. Sig+num fratris Bernardi de Sancto Martino.

Sig+num Berengarii Rafardi. Sig+num Marie, eius uxoris.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Interlineat: predicte.*

234

1180, setembre, 8

Privilegi concedit per Alfons el Cast, rei d'Aragó, comte de Barcelona i marquès de la Provença, a favor del monestir de Santes Creus, mitjançant el qual enfranqueix totes les cases que el monestir posseeix a la ciutat de Tortosa i al seu terme, de tal manera que, ni el seu veguer ni el batlle ni el saig puguin exigir als monjos i vassalls monacals questes, guaites, hosts, calvalcades ni cap altra missió, ni tan sols exigir el treball de refer els murs. Tota aquesta donació la fa per remissió de la seva ànima i la dels seus pares.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 114v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 232, doc. 235.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonensis, comes Barchinonensis et marchio Provincie, intuitu pietatis et religionis, facio franchas et liberas illas domos monasterii de Sanctis Crucibus, quas habet in civitate Dertose, cum habitatoribus suis perhenniter et insuper totum ipsum honorem

quem prephatum monasterium habet, tam in civitate predicta, quam in toto suo territorio integriter, tali, videlicet, modo que deinceps nullus meus vicarius sive baiulus sive saio aut alius homo sint ausus aliquam vim inferre vel facere in toto predicto honore nec questam nec guaitam nec hostes nec cavalcas nec aliquam missione<m> ad opera civitatis nec ad muros refeciendos. Sint itaque omnia libera et francha ut melius dici vel intelligi potest ad salvamentum predicti monasterii in perpetuum. Et hanc predictam liberalitatem sive evacuacionem facio Deo et predicto monasterio ob remedium anime mee et parentum meorum.

Actum est hoc ·vi· idus septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.

Sig+num Geralli de Iorba. Sig+num Guillelmi de Claro Monte. Sig+num Poncii de Mataplana. Sig+num Arnaldi de Villa de Mul. Raimundus, Barchinone decanus atque levita ·SS·.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragone, comite Barchinone et marchionis Provincie.

Ego Guillelmus de Bassa, notarius domini regis, subscribo et facio hoc sig.SSS+num.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De libertate honoris Dertuse quam fecit Ildefonsus rex Aragone.

235

1180, setembre, 13

Alfons el Cast, rei d'Aragó, comte de Barcelona i marquès de la Provença atorga al monestir de Santes Creus el drets d'explotació de la pesca de les truites fresques i en conserva que es pesquin als rius de la Cerdanya, a condició que el monestir li faciliti totes les truites necessàries per al seu consum, el de la reina i el seu seguici quan es trobin a la Cerdanya.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 136v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 233, doc. 236.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economia ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonensis, comes Barchinone et marchio Provincie, pro

salute et remedio anime mee et omnium parentum meorum, dono, concedo et, cum hac presenti cartula, trado domino Deo et toti conventui monasterii Sancte Crucis in perpetuum omnes truytas recentes et salsas, que mihi exeunt et perveniunt per totam Cerritaniam in omnibus locis. Ita tamen quod quando ego vel regina in illis locis Cerritanie presentes fuerimus, accipiamus de eis ad expensam nostran quantum fuerit necessarium. Hoc donum maneat firmum et perhenniter inconvulsum, ita quod nullus homo nec etiam baiulus meis potestatem habeat aliquid ibi violenter accipiendi nisi per mandatum meum quando ego presens ibi fuero. Et mando et constituo ut omnes qui hunc censum faciunt deinceps semper vobis respondeant et non alteri² et predictum censum persolvant.

Actum est hoc idus septembris anno ·M^o·C^o·LXXX°. Dominice Incarnacionis.

Sig(signe)num Ildefonsi, regis Aragonensium, comitis Barchinonensium et marchionis Provincie.

Soig+num Arnaldi de Villa Mulorum, sig+num Poncii de Mata Plana, sig+num Berengarii de Ceritania, sig+num Petri de Berga, sig+num Geraldi de Iorba, ego Bernardus, Barchinone episcopus, subscribo, + Berengarius, Dei dignatione, Terrachone archiepiscopus, <subscribo>, <sig+num> Gaucerandi de Pinos, qui omnes huius rei testes sunt.³

Sig+num Sancii, comitis. Raimundus, Barchinonensis decanus atque levita ·SSS·.

Ego Petrus de Terrachona, Terrachone⁴ notarius, hoc scripsi mandato regis die et anno quo supra (signe).

1. *Al marge superior; en tinta vermella: De tractis Ceritanie domini regis.*
 2. *Interlineat: et non alteri.*   3. *a. fuerunt.*   4. *a. Terrachonensis.*

236

1180, novembre, 1

Arsenda, muller de Berenguer de Guàrdia, i els seus fills Berenguer, Arnau, Pere i Bernat venen una peça de terra a Collderrà, a la partida de Cercavins i a l'altra banda del mateix torrent de Cercavins, que té en penyora Pere Calvet. El preu de venda es fixa en un cavall, un ase i un poltre de cavall, més vint sous barcelonesos. El monestir satisfà al venedor la quantitat de vint morabatins ajadins d'or per aixecar l'empenyorament.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 150v.¹
 a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 234, doc. 237.
 Cit.: FORT, El senyoriu...

Cunctis sit manifestum quod ego Arsendis et Berengarius et Arnallus et Petrus et Bernardus, filii mei, nos simul in unum, vendimus et damus atque tradimus tibi Petro, abbati, et monasterio de Sanctis Crucibus et omni conventui eiusdem monasterii, presenti et futuro, omni tempore, illud nostrum violarium, quod habebamus in illa pecie vinee et terre, sicut Petrus Calvet habet et tenet a nobis pro pignore, apud Collum de Rad, in Exerchavinis, ultra torrentem, que iam vendidimus vobis per alodium sicut in vestris cartis resonat. Accipimus a vobis de bonis monasterii pro hac venditione et donatione unum cavallum et unum asinum et unum pullinum cavallinum et ·xx· solidos denariorum monete Barchinone et ·xx· morabetinos bonos aiadinos et legitimi pensi, ex quibus traximus predictam vineam de pignore ab ipso predicto Petro Calvet. Terminatur autem hec predicta pecia vinee et terre ab oriente in torrente et in via, a meridie in alia via, ab occidente et circio in alodio vestro, quod tenemus per vos et in alodio Milicie³ Templi. Quantum iste affrontationes includunt et isti termini ambiunt ut melius potest dici vel intelligi ad vestrum vestrorumque successorum salvamentum, sic tradimus vobis et evacuamus integriter, ac de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem iure perpetuo possidendum sine vinculo hominis vel femine ac etiam inde vel exinde quicquid facere volueritis per vestrum alodium.

Actum est hoc kalendas novembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.

Sig+num Arsendis, sig+num Berengarii, sig+num Arnalli, sig+num Petri, sig+num Bernardi, nos qui hoc laudamus, firmamus testesque firmari rogamus.

Sig+num Petri Calveti. Sig+num Petri Rufaca. Sig+num Petri de Monte Albano. Sig+num Arnalli de Solsona.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Arsendis et Berengarii, Arnalli et Petri ac Bernardi eorum filii; al marge esquerre, en lletra cursiva gòtica: Ista fuit uxor Berengarii de Guardia supra proximo nominati in instrumento; i sota aquest paràgraf, en lletra cursiva humanística: Aquesta fou muller de Berenguer de Guardia.*

237

1181, febrer. Lleida

Alfons el Cast, rei d'Aragó, comte de Barcelona i marquès de la Provença, fa donació a l'abat Pere de Santes Creus del seu vassall Ponç Panisser, amb totes les seves terres, cases i possessions, per tal que el posseeixin a ell i als seus successors com a homes solius i afocats del monestir.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2760, núm. 19. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 134.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 235, doc. 238.

Cit.: PAPELL, "El domini...".

Notum sit scire volentibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonie, comes Barchinone et marchio Provincie, intuitu domini Ihesu Christi et in remissionem peccatorum meorum, dono et offero Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi venerabili Petro, abbati eiusdem loci, et successoribus et fratribus tuis presentibus et futuris, Poncium Panicerium,¹ apud Ilerdam, cum omni sua hereditate et iure quod nunc habet, vel de² cetero iustis modis acquirere potuerit. Predictum Poncium et successores suos unum post alium cum omnibus facultatibus et possessionibus suis vobis dono et in presenciarum trado cum omni franchitate et ingenuitate et sine ullo retentu, quod inde³ non facio. Ita quidem quod nullum usaticum aut servitium vel hostem aut cavalchatam aut aliud aliquod mihi unquam faciat vel successoribus meis ipse Poncius aut eius successores. Et hoc dico sine omni retentu quod non facio et sicut melius dici aut excogitare possit ad vestrum plenissimum comodum et bene sine omni vestro engan. Et nominatim damus vobis illas domos ubi ipse modo manet et campos et vineas et ortos et certa omnia que tam ipse quam eius successores rationabiliter acquirere potuerit ubique locorum. Qui vel eius successores, si quando iniuriam fecerunt alicui vel aliquis querimoniam ab illiis habuerit non ideo firment inde unquam directum mihi aut curie Ilerde. Set abbas vel fratres de Sanctis Crucibus, quibus cura in partibus Ilerde comissa fuerit, respondeant et faciant directum de predicto Poncio et successoribus et domesticis suis.

Actum est hoc apud Ilerdam anno ·M^o·C^o·LXX°·4 mense februarii.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragonie, comitis Barchinone et marchionis Provincie.

Sig+num Ermengaudi, comitis Urgelli, qui hoc laudo et pro Dei amore quicquid ibi iuris habeo predicto monasterio dono et con-

cedo per me et per omnes successores meos in perpetuum. Ego Bernardus, Barchinone episcopus, subscribo.

Sig+num Guillelmi de Cervaria. Sig+num Geraldí de Iorba. Sig+num Arnaldí⁵ de Villa Mulorum. Sig+num Guillelmi Balb, iusticie Ilerde.

Petrus, Ausonensis episcopus ·SS· .Sig+num Ponci Panicerii,⁶ sig+num Arssendis, eius uxoris, qui hoc firmamus propriis manibus et laudamus quod etiam et consilio nostro factum est.

Ego Guillelmus de Bassia,⁷ notarius domini regis scripsit hanc cartam eiusdem mandato et faci hoc sig(signe)num.

1. a. Pontium, paniceri. 2. a. omet: de. 3. a. omet: inde. 4. Espai en blanc reservat per al dia. 5. a. Arnali. 6. a. Pontii, panicerii. 7. a. etiam.

238

1181, febrer. Lleida

Alfons el Cast, rei d'Aragó, comte de Barcelona i marquès de la Provença, per la remissió dels seus pecats, dóna al monestir de Santa Maria de Santes Creus, el seu vassall Pere Burrull, de Barcelona, amb les propietats, de tal manera que tant ell com els seus fills i successors no hagin de servir ningú més que l'abat de Santes Creus i siguin francs d'anar a hosts i cavalcades, i no tinguin cap altre senyor.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 141v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 236, doc. 239.

Cit.: FORT, Lleida i Santes Creus...

FORT, El senyoriu...

Notum sit scire volentibus, quod ego Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone et marchio Provincie, intuitu domini Ihesu² Christi et ob remissionem peccatorum meorum, dono et offero Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Petro, venerabili eiusdem loci abbati, et successoribus tuis et fratribus inibi Deo servientibus, presentibus et futuris, Petrum Burrulli, civem Barchinone, cum domibus suis et hereditatibus et ceteris possessionibus et facultatibus que hodie habet vel ex hoc nec rationabili modo acquirere poterit³ ubique locorum. Predictum itaque Petrum Burrulli et omnes successores suos, unum post alium, dono vobis et laudo atque in presentiarum trado cum omni franchitate et ingenuitate et sine omni retentu, quod exinde michi aut meis successoribus non facio. Immo et sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum

plenissimum, bene et comodum, hoc dico et facio quod neque ostem⁴ neque cavalcatam neque aliquid servitium aut usaticum vel aliud aliquid mihi vel meis successoribus faciat predictus Petrus Burrulli aut eius successores unquam. Qui etiam cum aliquando facta fuerit querimonia de illis non ideo firment aut faciant inde directum michi vel curie Barchinone, set abbas vel fratres quibus in partibus Barchinone cura comissa fuerit, respondeant et faciant directum de predicto Petro Burrulli et eius successoribus et domesticis eorum.

Actum est hoc apud Ilerdam anno millessimo ·C^o·LXXX°·, mense febroarii.⁵

Signum (signe) Ildefonsus, regis Aragonum, comitis Barchinone et marchionis Provincie.

Ego Bernardus, Barchinone⁶ episcopus, subscribo. Sig+num Willelmi de Cervaria. Sig+num Geraldi de Iorba. Petrus, Ausonensis episcopus ·SS·.

+ Ego Guillelmus de Bassia, notarius domini regis, scripsi eius mandato hanc cartam et feci hoc sig·SSS·num.

Sig+num Poncii, prioris. Sig+num Petri, subprioris. Sig+num Petri, monachi, scriptoris. Sig+num Henrici, monachi.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Petri Burrulli, civis Barchinone. 2. a. Iesu. 3. a. potuerit. 4. a. ostes. 5. a. february. 6. a. Barchinonensis.

239

1181, març, 7

Bonet dona a l'abat Pere de Santes Creus i a tota la comunitat cistercenca del Gaià, per la salvació de l'ànima del seu fill difunt Ramon, de la seva i la dels seus pares i avantpassats, un meial d'oli de la collita del seu hort situat entre les terres de Domènec Lambert, de Ramon del Prat, de Berenguer de Savià i les seves. Estableix que els seus hereus continuïn pagant aquesta mesura d'oli quan ell mori, i si no ho volien fer, Santes Creus posseiria en propietat la meitat de l'hort i els seus fruits.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 1. Original.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 237, doc. 240.

Sit notum cunctis presentibus atque futuris qualiter ego Bonetus dono et offero dominio Deo et ecclesie Beate Marie de Sancta Cruce in manum dompni Petri, eiusdem loci abbatis, et omnibus fratribus in ibi Deo servientibus, tam presentibus quam futuris, per

unumquemque¹ annum unum maizal olei de olivariis meis que sunt in orto ultra pontem de Bezaldun. Et hoc donum facio pro <reme>dio anime filii Raimundi mei, qui obiit quinto idus septembris, et mee atque omnium parentum meorum in perpetuum. Terminatur autem predictus ortus ab oriente in campo meo, a meridie in terra Dominici Lamberci, a circio in orto Raimundi de Prato, ab occiduo in orto Berengarii de Saviano. Et quando vitam finiero reddant supradictam mensuram illi qui ortum antedictum consecuti fuerint in hereditatem, et non solum illi set omnis posteritas mea in perpetuum.² Si quis hoc oleium dare noluerit teneant predicti fratres de Sancta Cruce medietatem eiusdem orti cum fructu. Et hoc donum facio eius et posteris eorum sicut ab eis melius intelligere poterit sine enganno. Si quis hoc donum infringere vel dimovere temptaverit et iram Dei incurrat et post duplam compositionem hec scriptura firme stabilisque permaneat.

Actum est hoc nonas marcii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX·.

Sig+num Boneti, qui hanc cartam fieri, iussit firmarique rogavit. Sig+num uxoris eius, Bigle. Sig+num filie eius Dulciet. Sig+num Iofredi. Sig+num Petri Cervian. Sig+num Bernardi Andree. Sig+num Guillelmi Terradi de Perelada.

Sig+num Poncii, prioris. Sig+num Raimundi, monachi. Sig+num Annaldi,³ monachi. Sig+num Stephani, monachi. Sig+num Berengarii, monachi. Sig+num Arnaldi, monachi.

Sig+num Henrici, monachi, qui hanc cartam die et anno quo supra fideliter scripsit.

1. a. unum quemque. 2. Les últimes síl·labes de perpetuum no hi són per culpa d'un forat al pergami. 3. a. Arnaldi.

240

1181, agost, 4

Arnau de Cervera i la seva muller Agnès venen per dos-cents morabatins d'or i un cavall valorat en trenta morabatins, a l'abat Pere de Santes Creus, diverses propietats situades al terme de Tàrrega, de Mor i de Vilagrassa.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 151.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 238, doc. 241.

Cit.: FORT, El senyoriu...

PAPELL, "El domini..."

In Dei nomine. Notum sit omnibus hominibus, tam presentibus quam futuris, quod ego Arnallus de Cervaria et uxori mea Agnes, nos in simul per nos et nostros, qui modo sunt nec in antea venturi, venditores sumus monasterio Sancte Crucis et tibi Petro, abbati, et omni conventui eiusdem monasterii presenti et futuro, in perpetuum, omnem nostrum honorem heremum et cultivatum, quem habemus et habere debemus aliqua ac voce ratione in Tarrega et in Mor et in Villa Crassa et in omnibus eorum terminis et totum quantum aliquis homo vel femina in supradictiis locis tenet per nos vel tenere debet quibuscumque modis. Id est, omnia iura que habemus et habere debemus in illum capud mansum de Tarrega, qui fuit Berengarii Dalmacii, avi mei Arnalli de Cervaria. Et in loco qui vocatur Exerchavins unam vineam cum terra in qua est plantata et cum illo alodio nostro quod se tenet cum predicta vinea; et affrontat ipsa vinea et alodium ab oriente in termino de Verdu et in vinea Bernardi Amanos, a meridie in requario de Exercavins quod discurrit a Verduno, ab occidente in via puplica que discurrit apud Sanctum Donatum, a circio in alodio Arnalli Oromir. Et in alio loco, in Exercavins, illas nostras vineas cum terra in qua plantate sunt et illum nostrum alodium quod se tenet cum ipsis vineis, quas vineas habemus cum Raimundo Calvet; et affrontant ab oriente in vinea Militie Templi, a meridie in via puplica² que discurrit de Verduno ad Angleolam,³ ab occidente in vinea de vobis emptoribus, a circio in iam dicto requario de Exercavins. Et in Mor unum hominem nostrum, Guillelmum Zabbater nomine, cum omnibus illis serviciis et usaticis, que tempore nobis facit et facere solet vel debet, et unos nostros casales que sunt iuxta domos Guillelmi dez Mor. Et in loco qui dicitur Fauzrogat unam peciam alodii et vinee, que affrontat ab oriente in vinea et alodio Arnalli Sord, a meridie in requario que discurrit de Tarrega, ab occidente in sorte Albespini, a circio in carrera vetera que discurrit de Mor ad Angleolam. Et in termino de Villa Crassa infra vineam et alodium quatuor pecias, quas omnes se tenent et affrontant ab oriente in alodio Arnalli dez Mor, a meridie in via puplica⁴ que discurrit versus Angleolam,⁵ ab occidente in alodio Bernardi de Villa Crassa, a circio in requario veteri, quod discurrit de Tarraga versus Angleolam.⁶ Sicut terminatur et includitur infra omnes prenominatas affrontationes, sic vendimus totum quantum infra illas affrontaciones habemus et habere debemus iam dicto monasterio et abbati predicto et omni conventui et totum sicuti superius est nominatum et ut melius legi vel intelligi ac dici potest a predicto monasterio et conventu cum ingressibus

suis et egressibus et terminis suis et pertinentiis et cum omnibus illis⁷ rebus nobis ibi pertinentibus quacumque voce et ratione absque aliquo retentu quod nos nec aliquis per nos ibi non facimus propter ·CCXX· aureos et propter unum eq<u>um de ·xxx· morabetinos, quos omnes habuimus et recepimus et ex quibus bene pacatus sumus. Et hoc totum ut dictum est extraimus a nostro dominio et posse et cum hac presenti scriptura tradimus in dominium et in potestatem iam dicti monasterii et omnis conventus pro iam dicto precio in perpetuum ad omnes eorum voluntates faciendas. Nos vero venditores et nostri erimus semper per cuncta secula vobis emptoribus et omnibus successoribus vestris de toto hoc predicto legales guirentes contra cunctos homines et feminas. Siquis hoc disru<m>perit in duplo componat et omni tempore firmum et⁸ stabile⁹ permaneat.

Factum est hoc ·II· nonas augustii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXXI°·.

Sig+num Arnalli de Cervaria, sig+num Agnetis, qui hanc cartam fieri iussimus, firmavimus, laudavimus testesque firmare rogavimus.

Sig+num Petri de Cervaria, fratris Arnalli, sig+num Arsendis, sig+num Petri de Ulugia, sig+num Bernardi de Pomar, sig+num Arnalli de Pomar, qui totum laudaverunt.

Sig+num Arnalli de Vilamur. Sig+num Giraldi de Guatiar.¹⁰ Sig+num Petri de Alverne. Sig+num Petri Rufacha. Sig+num Bernardi de Monte Alba. Sig+num Arnalli de Sala. Isti sunt testes huius rei.

Sig+num Sibilie, sororis Arnaldi de Cervaria et Petri, que omnia illa iura que in omni predicto honore habeo sive habere debeo aliquo modo, laudo, firmo atque concedo.

+ Virgilius, qui hoc scripsit rogatus atque iusus, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arnaldi de Cervaria uxorisque eius Agnes.
2. a. publica. 3. a. Anglesolam. 4. a. publica. 5. a. Anglesolam. 6. Idem.
7. a. ilis. 8. Omès a a. 9. a. istabile. 10. a. Guavar.

1181, agost, 6

Arnau de Saga ven per seixanta sous barcelonesos a l'abat Pere de Santes Creus els drets de pastura per als ramats del monestir al port de Móra. Al mateix temps concedeix permís als monjos perquè hi facin llenya sempre que ho vulguin.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 63.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 240, doc. 242.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Universis notum sit hominibus quod ego, Arnallus de Saga, dono et laudo domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et Petro, gratia Dei, abbati eiusdem loci, et fratribus, presentibus et futuris, portum de Madra et pascua, pro amore Dei et genitricis eius Marie et pro remedio animarum patris et matris mee et consanguineorum. Et terminatur ex una parte in Fonte Viva, de ·II· in Pug Lebros, de ·III· supra² casas, de quatuor in Gorgs. Sicut his affrontationibus includitur et melius dici vel intelligi ac nominari potest, sine ullo malo ingenio et usatico, sic habeatum prefatum portum ad pascendum ibi vestrum bestiar cum omne hoc quod vobis ibi necesse fuerit, sicut melius habeo et habere debeo, cum ingressibus et regressibus et lignis ad faciendum inde quicquid volueritis omni tempore. Accepi de bonis monasterii pro hac venditione et donatione ·LX· solidos, bone monete curribilis Barchinone. Siquis hoc evertere voluerit agere nequeat, set secundum legem componat et carta firma permaneat.

Actum est hoc ·VIII· idus augusti ab Incarnatione Christi, anno ·M^o·C^o·LXXX°·I^o, regnante Philippo rege.

Sig+num Arnalli de Saga, sig+num matris mee Matilio, sig+num Sibilie, uxoris Arnallis Saga, qui hoc pariter laudavimus et frimavimus firmarique rogavimus.

Sig+num Berengarii, Urgellensis sacriste. Sig+num Raimundi de Exeneia.³ Sig+num Guillelmi de Bolvir. Sig+num Bernardi Ermengaudi.

Petrus, scripsit hoc die et anno (signe) prefato.

1. Al marge superior; en tinta vermella: Arnaldi de Saga. De portu de Madra.
2. a. super. 3. a. Exencia.

1181, agost, 24

Contracte de familiaritas signat entre Elisenda de Castluç i l'abat Pere de Santes Creus, mitjançant el qual i a canvi de l'onzena part dels esplets del pa i del vi de l'honor de Pontons, Elisenda i el seu fill Arnau gaudiran dels béns espirituals del monestir com si fossin membres de la comunitat, tant en vida com després de morts.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 30.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 241, doc. 243.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Manifestum sit omnibus quod ego Eligsendis de Castluc, prom<p>to animo, dono et o<f>fero domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus, simul cum filiis et filiabus meis, videlicet, Arnallo, Bernardo et Berengario et cum Berengaria et Arnalla, undecimam de omnibus meis expletis panis et vini in toto honore illo, quem habeo vel habere debeo in termino de Pontons, in laboracione nostra, tota integriter pro salute et remedio anime mee et viri mei Arnalli de Castluc et filiorum atque filiarum mearum. Et insuper dono et concedo quicquid ad diem obitus mei habuero de meo in vestris domibus nisi ego in meo testamento aliis dederō. Et ego Petrus, abbas recipio te per sorore nostra in morte et in vitga et faciam pro te quantum pro uno fratre nostro et pro filio tuo Arnallo de Castluc.

Actum est hoc ·VIII· kalendas septembris anno ·M^o·C^o·LXXX°·I^o·.

Sig+num Eligsendis de Castluc. Sig+num Arnalli, filii eius. Sig+num Bernardi, filii eius.

Sig+num Petri, abbatis de Sanctis Crucibus. Sig+num Poncii, prioris Sancte Crucis. Sig+num Bernardi de Caprara.²

Sig+num Poncii, prioris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Elicsendis de Castluz. 2. a. Caprera.

243

1181, setembre, 29

Els germans Joan i Guerau venen l'honor de Vila-rodona, al monestir de Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 95v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 241, doc. 244.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Manifestum sit omnibus, tam presentibus quam futuris, quod nos fratres Iohannes et Geraldus, simul in unum, prom<p>to animo et bona voluntate, de<f>finimus et evacuamus atque pacificamus quicquid aclamabamus in toto illo honore de Villa Rotunda, paterna voce sive materna sive aliquo modo, sic totum hoc diffinimus² domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati,

et omnibus ibi fratribus Deo servientibus, tam presentibus quam etiam futuris, ut sit alodium vestrum, proprium, liberum et franchum omni tempore. Accepimus nos fratres simul a vobis predictis pro hac de<f>finicione ·XL· solidos denarios Barchinonensium. Et est manifestum.

Actum est hoc ·III· kalendas octobris anno ·M^o·C^o·LXXXI°.

Sig+num Iohannis, sig+num Geraldi, qui hoc laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Bernardi Ballistarii. Sig+num Arnaldi Ballistarii. Sig+num Bernardi, sacerdotis. Sig+num Arnaldi, presbiter.

·SSS· Guillelmi de Castilioni, qui hanc cartam rogatus fideliter scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De honore de Villa Rotunda. 2. a. diffinibus.

244

1181, octubre, 10

Ramon d'Exènia, per remissió dels seus pecats i perquè l'abat l'accepti com a monjo de Santes Creus, dona quatre-cents sous dels esplets de la vila d'Angostrina que té i posseeix com a penyora de Guillem Bernat a l'abat Pere. En el cas de redimida la d'Angostrina, la quantitat que resti per percebre fins els quatre-cents sous, el monestir l'haurà de rebre del seu alou de la Sènia. En el cas de morir abans de professar com a monjo, vol que l'abat accepti el seu cos i ànima com a germà del monestir. I dona als monjos, mentre ell visqui, l'alou del Penedès, el qual haurà de revertir, una vegada ell hagi mort, als seus fills, i morts aquests sense descendència legítima, vol que tot ho hereti el monestir de Santes Creus.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 2. Original.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 242, doc. 245.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Universis notum sit hominibus quod ego Raimundus de Exenia dono et concedo domino Deo et Sancte Marie de Sanctis Crucibus et donpno¹ Petro, gratia Dei, abbati eiusdem loci, et fratribus ipsos ·cccc· solidos, quos habeo in villa Angostrina pro pignera² Guillelmi Bernardi, ut accipiatis expletas ipsius pignore donec paccati sitis de ipsis prefatis ·cccc· solidos, Barchinonensis monete, et deinde

pignora sit soluta, tamen si amiseritis ullam rem in ipsa pignera dono vobis retorn supra meum alaudum³ de Exenia donec plenarie paccati sitis. Sicut predictum est sic dono et laudo vobis suprascriptis per amore Dei et remissione peccatorum meorum. Et quando Deus permiserit mihi accipiatis me in fratrem et modo in mano Petri, abbati, trado me per fratrem et datum ipsius loci. Et si forte evererit quod ante quod introitum fuisset in ipso loco mors mihi advenerit recipiatis me per fratrem. Et insuper dono et laudo vobis prefatis ipsum meum alaudum de Penedes, sicut melius habeo et habere debeo de vita mea. Post obitum meum infantibus meis revertatur et si illi obierint sine infante legitimo coniugi monasterio Sanctis Crucibus revertatur omni tempore. Si quis hoc evertere voluerit agere nequeat sed secundum legere componat et carta firma permaneat.

Actum est hoc ·vi· idus octobris ab Incarnatione Christi anno ·M^o·C^oLXXX^o·I^o· regnante Philippo rege.

Sig+num Raimundi de Exenia qui hoc laudo et firmo firmerique precipio. Sig+num Bernardi de Cirina, monachi. Sig+num Bernardi de Gallo. Sig+num Petri de Narbona.

Petrus, scripsit hoc die et anno (signe) prefato.

1. a. dompno.   2. a. pignora.   3. a. alaudem.

245

1181, octubre, 30. Lleida

Alfons el Cast dóna a Déu, al monestir de Santa Maria de Santes Creus i al seu abat Pere, perpètuament, cent cinquanta morabatins ajadins i lupins d'or de les rendes del castell i vila de Seròs, que hauran de rebre anualment el dia de la festivitat de Sant Joan Baptista.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 138v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 243, doc. 246.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Quoniam elemosina a morte liberat et non sinit hominem ire in tenebras. Idcirco ego, Ildefonsus, Dei gratia rex Aragonensis, comes Barchinonensis et marchio Provincie, de misericordia Dei omnipotentis confidens, dono, offero atque in perpetuum concedo domino Deo et beate Marie Cisterciensi et dompno Petro, eiusdem loci abbati, et sancto ac venerabili abbatum conventui, qui ibidem

ad honorem Dei congregatur, ·C·XL· morabetinos bonos, aiadinos et lupinos recti et grossi ponderis, de quibus ·C·XL· morabetinos procureretur singulis annis totus abbatum conventus, qui ibi congregati fuerint, secunda, scilicet, die. Quos ·C·XL· morabetinos dono et in perpetuum assigno iam dicto conventui in omnibus meis eximentis, qui mihi exeunt vel de cetero exhibunt in castro et in villa de Seros et in terminis suis, tali, scilicet, modo quod de primis eximentis quem inde mihi exhibunt persolvantur singulis annis iam dicti ·C·XL· morabetinos in festo, scilicet, sancti Iohannis Baptiste, et tradantur abbati de Sanctis Crucibus qui eos deferat vel mitat ad iam dictum capitulum. Si vero contingeret aliquo casu iam dicti castri fructus ita anichilari vel perire quod nichil plus inde exeat, volo et in perpetuum mando, quod nichil alicui homini alii persolvatur donec iam dicti ·C·XL· morabetinos iam dicto capitulo sint persololuti. Pretera hac presenti carta dono, laudo et per me et per meos in perpetuum concedo iam dicto abbati et capitulo cisterciensi, ut si aliquando ille placuerit, possint vendere iam dictos ·C·XL· morabetinos, quos in eximentis meis de Seros illis assig<no>² cuicumque persone vel loco religioso vendere voluerint. Ita tamen ut de peccunia, quam inde acceperint ematur talis honor de cuius eximentis predicta capituli procuratio honorifice fiat per unumquemque annum et hoc fiat consilio capituli et abbatis Petri de Sanctis Crucibus, cuius consilio hoc disposui in animo meo. Si vero interim contigerit vel licuerit mihi vel meis predicto capitulo mille morabetinos offerre vel mittere de ipsis similiter ematur honor consilio capituli et abbatis de Sanctis Crucibus de cuius eximentis fiat singulis annis honorifice predicta capituli procuratio et exinde revertatur honor de Seros libere et absolute mihi et meis.

Actum es hoc apud Ilerdam ·III· kalendas novembris anno Domini millesimo ·C^o·LXXX°·I^o·

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragonensis, comitis Barchinonensis et marchionis Provincie.

+ Berengarius, Terrachonensis archiepiscopus. Petrus, Cesa-raugustanus episcopus ·SSS·. Petrus, Ausonensis episcopus ·SS·. Sig+num Stephanus, Oscensis episcopus. Sig+num Poncii de Guardia. Sig+num Geraldus de Iorba. Sig+num Arnaldi de Herill. Sig+num Artaldi de Alago. Sig+num Poncii de Cervaria.

Ego Bernardus de Calidis, scriba domini regis, scripsi hanc cartam mandato ipsius et feci hoc sig·SS·num.

*1 Al marge superior, en tinta vermella: De helemosina quam fecit cistercio.
2. a. assingo.*

246

1182, març, 20

Guillem de Mor dona —redimint una penyora de quinze morabatins— a l'abat Pere de Santes Creus, l'honor —un alou i vinya— que té en copropietat proindivisa amb el seu germà Arnau, prop de la vila de Tàrrega. En compensació, l'abat Pere l'accepta, en vida i a l'hora de la mort, com a familiar de Santes Creus, perquè pugui gaudir dels béns espirituals com qualsevol germà frare de la comunitat.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 3. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 4. Trasllet del 23 de maig de 1233 (*Hoc est translatum fideliter factum .X. kalendas iunii anno Domini .M.CC.XXX.III*) fet per fra Berenguer Dezcanos (*Frater Berengarius Dezcanos, presbiter, et monacho hoc translatum scripsit sig(signe)num fecit die et anno prefixis*).

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 152.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 244, doc. 247.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus de Moro, ob remedium anime mee vel parentum meorum, dono et offero domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus ipsum meum honorem quem habeo in Tarrega, scilicet, alodium et vinee que habui comuniter cum fratre meo Arnallo.² Et est predictum alodium et vinee iuxta viam que exit de Mor et vadit ad pas de Vila Grassa. Et advenerunt mihi voce genitorum meorum vel per quaslibet voces. Sicut ego hec omnia melius habeo et teneo, sic dono et trado vobis predictis in manu Petri, abbatis,³ et totius conventus Sancte Crucis per vestrum proprium et plenissimum alodium integriter omni tempore possidendum. Et sunt hec obligata pignore .xv. morabentinorum. Et manifestum est.⁴ Et ego Petrus, abbas, cum omni conventu nostri monasterii recipio vos in morte et in vita et convenio vobis tamen facere per vos quantum pro quoque uno monacho nostro facimus. Et est manifestum.

Actum est hoc .xiii. kalendas aprilis anno ab Incarnatione Domini .M^o.C^o.LXXX°.I^o.

Sig+num Guillelmi de Moro. Sig+num Sancie, uxoris eius. Sig+num domine Guilie de Sero. Sig+num Berengarii de Sancta Fide. Sig+num Berengarii de Pomar. Et recipimus vos et uxorem vestram in omnibus benefactis nostri monasterii.⁵

·SSS· Berengarii, monachi, qui hoc scripsit cum litteris supra-positis in linea quinta et dampnatis in ·VII· et rasis et emendatis in ·XIII· et in ·XV·, die et anno quo supra.⁶

1. Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Moro. 2. B: Arnaldo.
3. Interlineat: abbas. 4. Segueix, ratllat: Actum est hoc ·XIII· kalendas aprilis.
5. A i a. ometen: Et recipimos vos et uxorem vestram in omnibus benefactis nostri monasterii i a B és a continuació de: Est manifestum. 6. a. i A ometen des de ·SSS· Berengari, monachi, fins a quo supra.

247

1182, abril, 9

Concordia signada entre l'abat Pere de Santes Creus i Berenguer de Plegamans.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 70v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 245, doc. 248.

Post multas contenciones et placita inter Petrum, abbatem de Sanctis Crucibus, et suos et inter Berengarium de Plegamans et suos, laude et consilio proborum hominum et madamento prefati abbatis et consilio suorum monachorum ibidem existencium, scilicet, Poncii, prioris, et Guillelmus de Bello Estar, cellerarii, et insuper quorumdam aliorum, et ex parte Berengarii de Plegamans, consilio similiter et laude Petri Donucii et Arnalli de Prunariis et Iohannis de Martorello et etiam Raimundi de Podio, venerunt ad finem et concordiam, tali modo, quod prefatus abbas de Sanctis Crucibus finuit per se² et per suos omnes querimonias et causas quas ipse habebat de prefato B. et de suis hominibus integriter absque ullo retentu et diffinivit³ omnes illas lexis et causas quas aclamabat per Carbonellum de Martorello et similiter prefatus Berengarii de Plegamans et eius uxor Maria et sui homines diffinierunt omnes querimonias et causas quas habebant de monasterio de Sancte Crucis integriter absque omni retentu et insuper Berengarii de Plegamans et eius uxor Maria per se et per suos dederunt et concesserunt prefato monasterio ipsam preso de aqua in illo loco in quo modo est capta et concesserunt ipsam ce<c>hiam, sic transire per suam terram et suorum hominum sicut ipsi la<u>daverunt et diffinierunt.

Actum est hoc ·V· idus aprilis anno ·M^o·C^o·LXXX°·II°·.

Sig+num Berengarii de Plegamans. Sig+num Marie, uxoris eius.

Sig+num Petri Dunucii. Sg+num Arnalli de Prunariis. Sig+num Iohannis de Martorello. Sig+num Raimundi de Podio.

Sig+num Petri, abbatis.

Sig+num Poncii, prioris, qui hanc diffinicionem rogatus scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De domo de Sanctis Crucibus et Berengarii de Plegamans.* 2. *Segueix, repetit: per se.* 3. *a. difiniium.*

248

1182, maig, 10

Guillem de Claramunt dóna a Berenguer de la Tallada i als seus descendents la quadra que té a la Secuita, dins el terme del castell de Montoliu, perquè la posseeixin perpètuament en règim de lliure i franc alou. Com a fiança —ferma de dret— Guillem de Claramunt rep de Berenguer de la Tallada vuitanta sous, a condició que no tingui cap altre senyor.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 5. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 246, doc. 249.

Sit notum cunctis presentibus et futuris quod ego Guillelmus de Claro Monte dono tibi Berengario de Taliata et tuis, cui dare vel dimitere volueris, unam quadram terre quam habeo in territorio Terrachone in termino castris de Monte Olivo, in loco que vocant Cequita, que affrontat a pparte oriente in¹ alodio Arnaldi de Guanser, a meridie in torrento que vocant de Cequita, ab occiduo in alodio Nomine Dei, a pparte vero circii in sumitate serra, sicuti aquas versant per mediam serram. Sicut ab istis terminis concluditur et terminatur predictam quadram terre de alodio dono tibi et tuis cum introitibus et exitibus suis ut habeas et teneas ac expletes tu et proieniei tue per alodium in perpetuum et per hoc donun sitis meus tu et tuis et ibi non aclametis nullum alium senioresem nisi me aut meis. Et ego vel mei convenimus tibi ut faciamus tibi et tuis tenere et possidere contra cuntos homines vel feminas predictum alodium secure et potenter in pace omni tempore. Accipio autem pro hac donacione octuaginta solidos denariorum. Et est manifestum. Et nichil de hoc apud vos remansit. Si quis hoc fregerit² in duplo componat et in super hoc maneat firmum omni tempore.

Actum est hoc ·VI· idus madi anno Domini ·M^o·C^o·LXXX·II°.

Sig+num Guillelmi de Claro Montis qui hoc donum laudo et firmo testesque firmare rogo. Sig+num Petri de Pudio Rubeo. Sig+num Bernardi de Viver. Sig+num Arnardi de Viver. Sig+num Raimundi de Pudio Rubeo.

(Signe) Arnaldi, subdiaconi, qui hoc scripsit precepto B., clerici de Villa Franca, cum literis dampnatis in linea tercia, die et anno quo supra.

1. *Segueix, ratllat: torrente.* 2. *a. fegerit.*

249

1182, juliol, 17

Pere d'Agell ven i cedeix en franc i lliure alou, al monestir de Santa Maria de Santes Creus i al seu abat Pere l'alou, consistent en un prat, que ha heretat dels seus avantpassats, situat a la partida dels Banyols, al terme de Barcelona. La venda és feta per la quantitat de setze morabatins ajadins, amb un valor de cent dotze diners de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 18.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 246, doc. 250.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials...".

PAPELL, "El domini...".

Notum sit cunctis quod ego Petrus de Agello vendo Deo et domui de Sanctis Crucibus et vobis Petri, abbati, et conventui ipsius loci alodium meum proprium, quod est pratum, quod per vocem genitorum meorum habeo in territorio Barchinone in Bagneolis, quod terminatur ab oriente et a meridie in vestro alodio et via, ab occiduo in alodio Sancti Pauli et de Hospitale, a circio in alodio de ipsis Gonalgaudis. Sic¹ prenomiatum alodium, cun introitibus et exitibus suis, vendo Deo et predicte domui et vobis abbati et conventui et ut melius dici vel intelligi potest ad vestrum salvamentum. De meo iure in vestrum trado ad vestrum proprium alodium liberum et franchum sine vinculo ullius hominis vel femine et sine ullo retentu. Accepi a vobis pro hac venditione de bonis ipsius monasterii ·XVI· morabetinos aiadinos, in denaris ·CXII· solidos, et de isto precio nichil apud te remansit in debito. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hec venditio omni tempore maneat firma.

Actum est hoc ·XVI· kalendas augusti, anno Domini ·M·C·LXXXII·.

Sig+num Petri de Agello, qui hoc laudo et firmo.

Sig+num Willelme, uxoris Willelmi de Cerdanola. Sig+num Petri Burrulli. Sig+num Berengarii Pocha Sang. Sig+num Petri Quartera. Sig+num Arnalli Bertrandi.

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Sicut.

250

1182, agost, 27

Guillem de Selmella, fill de Bernat Guerau de Cervelló, ven, per dos auris, deu sous i un pollí, a l'abat Pere, tot el que el monestir de Santes Creus va comprar al terme de Selmella, és a dir, a Comasans, a Comagrassa, a Fontscaldetes i Cabdells, i també les pastures de l'esmentat castell de Selmella, als boscos de Rovires i en altres indrets. Es reté la quarta part del delme.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 41.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 247, doc. 251.

Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus de Ceumela, qui fuit filius Bernardi Geraldii de Cervilione, prompto animo et bona voluntate, vendo² et concedo domino Deo et monasterio Sanctis Crucibus et tibi Petro, abbati, omnique conventui, tam presenti quam futuro, quicquid vos habetis vel tenetis in termino de Ceumela, tam in Choma de Sanz, quam in Choma Grassa, sive in Fontibus Calidis, sive in loco vocitato Chabdel. Addimus etiam huic venditioni quod si aliqua persona seu aliquis homo sive sit miles sive sit laborator voluerit vobis vendere vel dare aliquam tenedonem vel terram cultam sive eremam in Ceumelas quod vos habeatis liberam potestatem ex parte mea meorumque successorum iure perpetuo possidendi et habendi sine omni retentu. Vendimus etiam vobis ipsa paschua in termino totius castri de Ceumela et ipsos boschs³ tam in Rovires⁴ quam in aliis locis, cum ingressibus et egressibus suis, cum aquarum ductibus et reductibus, salva temen quarte parte mei decimi. Et insuper dono vobis liberam potestatem habendi vel retinendi et possidendi in ipsam partem Guillelmi de Pontils et Ferrari de Pontils et Berengarii de Pontils vobis et vestro monasterio iure perpetuo. Accepimus autem a vobis pro hac vendicione unum equum et ·x· solidos et alia parte ·ii· aureos et unum pullinum. Et manifestum. Hec omnia predicta sic vendimus vobis et concedimus sicut superius scriptum est. Et de nostro iure

in vestrum tradimus dominium et potestatem omni tempore possidendum. Siquis hoc frangere voluerit in duplo componat et insuper iram Dei viventis incurrat et insuper hac carta semper maneat firma.

Actum est hoc ·VI· kalendas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.II°.

Sig+num Guillelmi de Ceumela. Sig+num Guillelmi de Puntils. Sig+num Ferrarii de Puntils. Sig+num Carbonelli de Ceumela⁵. Sig+num Guillelmi de Puntils. Sig+num Geraldii de Monte Acuto. Raimundi de Tous. Sig+num Guillelmi de Rourico.

Berengarii, monachi ·SSS· qui hoc scripsit, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Ceumella, filii Bernardi Geraldii.
2. Omès a a.: vendo. 3. a. boschos. 4. a. Ruvires. 5. a. Ceumala.

251

1182, setembre, 2

Guillem de Pontils ven, per setanta sous de Barcelona, un bou, deu ovelles i deu cabres, al monestir de Santes Creus, la meitat del castell i terme de Selmella, i la quadra de Conill, juntament amb la quarta part del delme. L'abat concedeix a Guillem de Pontils que pugui retenir els béns venuts fins a la seva mort, a excepció de la quarta part del delme, de les pastures i de la llenya.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 7. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 42r.¹

C: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 42v.²

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 248, doc. 252.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Notum sit cunctis quod ego Guillelmus de Puntils, prompto animo et bona voluntate, dono, ob remedium anime mee et parentum meorum, et vendo domino Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Petro, abbati, omnique conventui, tam presenti quam futuro, et presencialiter trado illam meam medietatem tocius chatri de Ceumela, cum omnibus terminis suis,³ et tenedonibus, cum boscis et garricis, cum fontibus et pratis, cum rupibus et roviris, cum arboribus diversis generis, cum aquis et paschuis, cum omnibus ad predictum chastrum pertinentibus, cum suis terminis et affrontationibus integriter, sicut melius dici vel intelligi postest ad vestrum vestrorumque salvamentum. Vendo etiam vobis illam quadram

quam habeo et teneo de Cunil, cum suis terminis et similiter presencialiter trado vobis et vestris successoribus iure perpetuo possidendum. Hec omnia supra scripta vobis dono et vendo et de meo iure in vestrum trado diminium et potestatem sine aliquo meo morumque retentu. Accipimus autem a vobis de bonis monasterii pro supra scripto honore et pro medietate ipsius chastri de Olmella septuaginta⁴ solidos bonete monete Barchinonensis et unum bovem et ·x· oves et ·x· capras. Vendimus etiam vobis ipsum nostrum alodium integriter sive dominicaturas et omnes fevos quos habemus in ipso chastro de Olmela et in suis terminis sine omni retentu qui ibi non faciamus. Dono vobis et trado ipsam quartam partem⁵ decimi quam ego habeo et teneo⁶ in toto honore isto, scilicet, in ipso chastro de Olmela et honore toto de Cunil. Et ego Petrus, abbas, cum omni conventu concedo tibi Guillelmo de Puntils istum honorem tantum in vita tua ut possideas et habeas per vocem nostri monasterii et post obitum tuum revertatur nostro monasterio libere et quiete. Et retinemus in isto honore toto quartam partem decimi per tenedonem et unum campum quem tu nobis tradidisti, et retinemus boscos et tais et paschua et ligna in predicto honore et insuper totum ipsum honorem de Cunil et omnes alios honores quos iam tradidistis nobis. Et infra ego Guillelmus de Puntils concedo et diffinio predicto monasterio quicquid homines predicti chastri vuluerint vobis dare vel co<m>mutare.

Actum est hoc ·IIII· nonas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·II°·.

Sig+num Guillelmi de Puntils. Sig+num Ferrarii de Puntils. Sig+num Guillelmi de Rourico. Sig+num Geraldii de Monte Acuto. Sig+num Berengarii de Aquilone. Sig+num Guillelmi de Aquilone.

·SSS· Berengarii, sacerdotis, qui hoc scripsit cum litteris rasis et emendatis in linea ·xv· die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De medietate castri de Olmella, quam vendidit G. De Puntils. 2. Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Puntils. 3. a. suit. 4. a. LXX. 5. partem omès a a. 5. a. reteneo.

252

1182, setembre, 2

Ferrer de Pontils, juntament amb els seus fills Guerau, Ramon i Guillem, ven al monestir de Santes Creus i a l'abat Pere el camp de Cabarrasa al terme de Selmella, que té per donació i apriació

de Bernat Guerau de Cervelló i dels seus hereus, a canvi de trenta sous.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 43v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... , p. 250, doc. 253.

Cit.: FORT, El senyoriu...

PAPELL, "El domini..."

Notum sit omnibus hominibus quod ego, Ferrarius de Puntils,² una cum filiis meis Geraldo, scilicet, Raimundo atque Guillelmo, vendimus domino Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Petro, abbati eiusdem monasterii, omnique conventui, tam presenti quam futuro, ipsum nostrum campum, quem habemus in terminio de Olmela, in loco vocitato Cabarrasa, quem habui dono et aprisione a Bernardo Geraldi de Cervilione et a suis heredibus. Terminatur atque predictus campus a parte orientis in terra de Carbonelli, de meridie in rupibus, de circio in spelunca, de occiduo in bosco de Cabarrasa. Quantum isti termini ambiunt et includunt, sic vendimus vobis per vestrum proprium et liberum alodium, sine nostro nostrorumque retentu. Et de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem omni tempore possidendum. Accepimus atque a vobis de bonis monasterii ·xxx· solidos. Et est manifestum.

Actum est hoc ·iiii· nonas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·II°.

Sig+num Ferrarii. Sig+num Guillelmi. Sig+num Geraldi. Sig+num Raimundi. Sig+num Guillelmi de Puntils. Sig+num Guillelmi de Rourico.

Sig+num de Arsin, sig+num Ferrarii, mariti eius. <Sig+num> Petri de Albi.³

·SSS· Berengarii, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Ferrari de Pontils. 2. a. Puntil.
3. Al document, posteriorment a la signatura del notari.

1183, gener, 7

Pere i Guillem Calvet, les seves mullers respectives, Estefania i Maria, amb Ramon Calvet venen per ells i els seus successors la seva part d'un pati o plaça que tenen a la sortida de la vila de Tàrrega, dessota la via que va al castell de Mor, a Déu, al monestir de

Santes Creus, al seu abat Pere i a tot el convent, per la quantitat de seixanta sous, dels quals cada part en rebrà vint.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 154v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 251, doc. 254.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Cunctis sit manifestum quod ego, Petrus Calvet, et Guillelmus Calvet et uxores nostre, Stephania et Maria, et Raimundus Calvet, simul in unum, donamus et vendimus, per nos et per omnes nostros, presentes et futuros, domino Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Petro, abbati, et successoribus tuis, omnique conventui, presenti atque futuro, eiusdem monasterii, illam nostram placam, quam habemus et habere omnibus modis debemus in Tarrega, in exitu, videlicet, ipsius ville subtus illam viam que vadit ad castrum de Mor, cum suis terminis et affrontationibus, tali, videlicet, modo et ordine quod ego Petrus, predictus, Calvet et uxor mea et iam dicta² Stephania et filius meus Bernardus, bono animo ac spontanea voluntate, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum et fidelium defunctorum, donamus domino Deo et iam dicto monasterio, ut supradictum est, illam nostram partem integriter supradicte place. Et est manifestum. Et ego, predictus, Willelmus Calvet et uxor mea, Maria, vendimus predicto monasterio et suis ut dictum est illam nostram partem prefate place et partem fratris mei Bernardi, quam habuimus per mutationem, quam ei fecimus, precio .XL. solidorum, bone monete Barchinone, sicut est manifestum. Et item ego, Raimundus Calvet, iam dictus, vendo domino Deo et predicto monasterio et vobis iam dictis illam partem meam iam dicte place pro precio viginti solidorum. Sic nos simul in unum nos omnes predicti, ut supradictum est, donamus et vendimus domino Deo et monasterio iam dicto et suo conventui presenti et futuro et vobis iam dictis ac de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem per franchum et proprium alodium iam dicti monasterii et sui conventus omni tempore possidendum ut melius potest dici vel intelligi ad utilitatem et salvamentum predicti monasterii et sui conventus ad faciendum ibi vel exinde quicquid volueritis omni tempore. Et nos predicti convenimus predicto monasterio et vobis iam dictis hanc predictam placam ab omnibus hominibus vel feminabus facere bonam sine engan<n>o. Affrontat autem hec predicta placa a parte orientis in sorticula Iherosolimitani <H>ospitalis, a meridie in via que pergit de Tarrega ad castrum de Mor, ab occiduo in alodio de Pelosela, a circio in alodio Arnalli Oromir.

Quantum iste affrontationes includunt et termini ambiunt, sic tradimus vobis iam dictis supradicta omnia perpetuo possidenda.

Actum est hoc ·VII· idus ianuarii anno ab Incarnatione Domini millesimo ·C^o·LXXX°·II°.

Sig+num Petri Calvet, sig+num Stephanie eius uxoris, sig+num Raimundi Calvet, nos qui laudamus et firmamus testesque firmare rogamus. Sig+num Bernardi, filii eiusdem Petri Calvet. Sig+num Guillelmi Calvet. Sig+num Marie, eius uxoris.

Sig+num Arnaldi Rubei. Sig+num Bernardi, fratrum eorum. Sig+num Petri Rufacha. Sig+num Bernardi de Monte Alba. Sig+num Arnaldi de Sala. Sig+num Arnaldi de Solsona. Isti sunt testes huius rei

1. Al marge superior, en tinta vermella: Petrii Calveti et G. Calveti. 2. Interlineat: et iam dicta.

254

1183, març, 6

Concòrdia i acord entre els abats i monestirs de Santa Maria de Poblet i de Santa Maria de Santes Creus, sobre l'aprofitament de les pastures i l'ús i trànsit dels ports de Peguera, Lanós, Das i Barrades a la Cerdanya. Ambdós abats, amb el consell dels abats de les abadies mares de la Granselva i de la Fontfreda, pacten el següent: que Poblet tingui els ports de Peguera i Lanós, i que els monjos de Santes Creus i els seus ramats sols hi puguin transitar i fer-hi estada d'una nit i un dia, si és voluntat de Poblet; en canvi, pel que fa als ports de Das i Barrades, aquests han de ser lliures i francs pels monjos de Santes Creus, i els de Poblet sols hi podran transitar i descansar-hi un dia i una nit, amb el permís de Santes Creus. Estableixen penes per als transgressors de dejuni els divendres. Pacten que pels altres ports cerdans ambdós monestirs tinguin els mateixos drets de pas i pastura.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 58.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 252, doc. 255.

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod hoc est compositionis instrumentum quod est factum inter domum Populeti et domum Sancte Crucis, in manu dompni Guillelmi, abbatis Grandis Silve, et Bernardi, abbatis Fontis Frigidi, super pascuis et portibus de Peguera et de Lanos et de Pozas et de Barrazes. Modus, autem, compositionis est talis, quod fratres Populeti habeant portus de

Peguera et de Lanos, liberos et franchos, sicut scriptum est in cartis suis, et liceat fratribus Sancte Crucis transire et redire cum suo bestiar per predictos portus, set non facere moram ultram unam noctem et unum diem, nisi voluntate et amore fratrum Populeti. Similiter fratres Populeti possint transire et redire cum suo bestiar per portus de Pozas et de Barrazes, set non facere moram ultram unam noctem² et unum diem, nisi voluntate et amore fratrum Sancte Crucis. Et quicumque hoc transgressus fuerit sit ultimus in ordine per illum annum et ieiunet omnes ferias sextas illius anni in pane et aqua, et nullus abbas possit illum vel illos absolvere a predicta pena, donec annus compleatur. Item si aliquis de familia Populeti vel Sancte Crucis supradictam compositionem transgressus fuerit expellatur omnino³ et privetur ab omni beneficio utriusque domus. Alios portus Cerdanie qui fuerunt Petri de Menova et Guillelmi Bernardi habeant comuniter fratres Populeti et fratres Sancte Crucis, sicut scriptum est in alia carta compositionis.

Actum est hoc ·II· nonas marcii anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·II°·.

Sig+num Guillelmi, abbatis Grandis Silve. Sig+num Bernardi, abbatis Fontis Frigidi. Sig+num Stephani, abbatis Populeti. Sig+num Petri, abbatis de Sanctis Crucibus.

Sig+num Bernardi de Olivia, conversus. Sig+num Guillelmi de Belestar, monachi. Sig+num Petri de Iacha, conversus. Sig+num Poncii, prioris. Sig+num Petri, cellerarii de Sancte Crucis.

+ Bernardus, presbiter et monachus, qui hoc scripsit die et anno <quo supra>.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De compositione portuum inter domum de Sanctis Crucibus et domum Populeti. 2. a. nocten. 3. a. omino.

255

1183, març, 28

Testament de Ramon d'Exènia. Entre altres disposicions, fa donació lliure, alodial i sense cap retenció de drets per la seva part al monestir de Santes Creus de l'alou que té i posseeix a Vilafranca del Penedès. Atorga a Santa Maria de Marcèvol l'honor de Vallespir i la penyora d'Eller que fou de Ramon d'Enveig, amb la condició que el prior de Marcèvol hagi de donar cinquanta sous barcelonesos a l'abat de Santes Creus —el dia de Pentecosta— perquè pagui tots els seus deutes; si no ho feia tota l'honor del Vallespir revertiria al monestir del Gaià, que el posseiria en lliure i franc alou. Deixa a son fill Ramon tots els feus, les honors

i els aious a excepció dels del Penedès i Vallespir. Si moria sense descendència legítima, mana que tot ho hereti sa germana Beatriu, i morta aquesta sense fills legítims, els altres germans seus. Fa dona forta i usufructuària la seva muller Berenguera de totes les honors i dels feus —a excepció dels del Vallespir i dels del Penedès— perquè pugui mantenir els fills comuns, i si en mantenia cap altre, tot passaria immediatament al seu fill Ramon, l'hereu, i aquest restaria sota la tutela i protecció del seu germà fins que fos armat cavaller. Quan arribi a ser-ho, al cap d'un any Santes Creus li retornarà la penyora de quatre-cents sous sobre Angostrina, que ell va donar al monestir. Deixa l'hereu sota la protecció del seu senyor, Arnau de Saga, perquè l'armí cavaller. Deixa a sa filla Ramona mil sous dels fruits de les seves honors i el delme de Cardils. Al seu germà Bernat li dona cent cinquanta sous per a una armadura de cavaller.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 9. Possiblement l'original. Escrivà diferent del núm. 8.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 8. Podria ser una còpia coetània, però no hi ha res que ho indiqui.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 253, doc. 256.

Quoniam¹ nullus in carne positus mortem evadere potest, idcirco ego Raimundus de Exenia facio cartam donacionis de omnibus meis rebus.² In primis dono³ meum alaudem⁴ quod habeo⁵ in villa que dicitur Penedes et in eius terminis monasterio de Sanctis Crucibus ob remedio⁶ anime mee et parentum <m>eorum, et⁷ dono illud⁸ per alodium franchum omni tempore possidendum sine omni⁹ retentu¹⁰ trado illud et delibero ad¹¹ quicquid¹² voluerit faciendum.¹³ Et dono filio meo Raimundo omnem meum alodium,¹⁴ honorem et fevos¹⁵ preter honorem ipsum de Valespir quem dimitto Sancte Marie de Marcevol,¹⁶ tali, videlicet, modo¹⁷ ut¹⁸ prior de Mar<c>evol vel ipsa domus donent ·L· solidos Barchinonensium denariorum¹⁹ fratribus de Sanctis Crucibus²⁰ pro debetis meis paccandis usque in primam festivitatem Pentecosten, et si ipsi²¹ noluerint²² eos paccare²³ usque in prefatum terminum donent predictos denarios²⁴ ipsi fratres de Sanctis Crucibus²⁵ et habeant²⁶ ipsum honorem de Valespir²⁷ per alodium franchum.²⁸ Et si forte ipse filius meus Raimundus²⁹ obierit sine prole legitima³⁰ revertatur prenominate honor [± 2] quem Raimundo dimisi ad filiam meam Raimundam. Et si ipsa obierit sine prole revertatur sorori mee Beatri. Et si ipsa obierit sine prole revertatur ad alios fratres meos.³¹ Et dono uxori mee Berengarie omnem³² meum honorem³³ in vita sua, preter meum

alodium³⁴ de Penedes et preter ipsum³⁵ honorem de Valespir, que accipi³⁶ pro anima mea et parentum meorum, tali modo ut bene nutriat filios suos.³⁷ Et si ipsa alicui nupserit statim alicuius honoris³⁸ revertatur ad filium meum Raimundum³⁹ et ipse sit sub tutela et protectione fratrum meorum donec sit miles. Et cum ipse fuerit factus miles [anno?] fratres de Crucibus reddant ei⁴⁰ ·cccc· solidos quos ipsi habuerunt de pignore⁴¹ de Angustrina. Et⁴² ipsum filium meum Raimundum pono sub protectione et custodia domini mei Arnalli de Saga, et rogo ut ipse faciat eum militem. Et dimitto fil*i>e* mee Raimunde mille solidos de fructibus mei honoris et decimam de Car[dils] cum quibus omnibus marito tradatur. Et frater Bernardus teneat et possideat decimam de Ventaiola donec de ipsis expletis percipiat ·c·l· solidos pro vestibus milicie sue.⁴³ Si quis hoc evertere⁴⁴ voluerit agere nequeat sed in duplo componat.⁴⁵

Actum est hoc ·v· kalendas aprilis⁴⁶ ab Incarnatione Christi⁴⁷ anno ·M^o·C^o·LXXX°·III°·, regnante Philippo rege.

Sig+num Raimundi de Exenia, qui hoc laudavit et firmavit firmarique rogavit. Sig+num Berengarie.⁴⁸ Sig+num Raimundi.⁴⁹ Sig+num Raimunde.⁵⁰ Sig+num Poncii, prioris.⁵¹ Sig+num Andree, monacho.⁵² Sig+num⁵³ Arnalli de Saga, militis. Sig+num Raimundi Sicard. Sig+num Raimundi de Saga. Sig+num Bernardi, fratris eius.⁵⁴

Petrus, scripsit hoc die et anno (signe) prefato.⁵⁵

1. a. Quum. 2. B: omnium rerum mearum et totius honoris. 3. B. segueix: et concedo omne. 4. B: alodium. 5. B: est. 6. B: remedium. 7. B: etiam. 8. B: et in presenti trado. 9. B omet: omni. 10. B segueix: meorum. 11. B omet: trado illud et delibero ad. 12. B segueix: inde vel exinde. 13. B omet: faciendum. 14. B: omnia mea alodia. 15. B: feuda per cuncta loca. 16. B segueix: Et dimitto iamdicto filio meo Raimundo ipsum pignus de Eler, quod fuit de Raimundo de Enveg. 17. B segueix: dimitto predictum honorem de Valespir Sancte Marie de Marcevol. 18. B segueix: ipse. 19. B: denariorum, després de solidos. 20. B: Sancte Crucis. 21. B segueix: prior vel domus de Marcevol. 22. B: noluerit. 23. B: paccare predictos quinquaginta solidos. 24. B: iamdictos ·L· solidos. 25. B: Sancte Crucis. 26. B: habeat. 27. B segueix: monasterium Sancte Crucis. 28. B segueix: et liberum omni tempore possidendum ad suam voluntatem. 29. B: Raimundus, abans de filius meus. 30. B segueix: omnis sua hereditas quam ei dimisi revertatur filie mee Raimunde. 31. B: aliis fratribus meis. 32. B: omnia alodia mea. 33. B: et honorem et feuda tamen. 34. B: honorem. 35. B omet: ipsum. 36. B: quem accipio. 37. B segueix: quos habet ex me. 38. B: iamdicta omnia. 39. B: filio meo Raimundo sicut ei dono per suam hereditatem. 40. B segueix: si vivus fuerit. 41. B. ipsius pignoris. 42. B: Et pono iamdictum filium meum [...]. 43. B segueix: Et dono predicto Bernardo ipsum directum meum ipsius mansi de Onzes omni tempore. 44. B: evertere. 45. B segueix: ac deinde firmum hoc permaneat omni tempore. 46. B segueix: anno. 47. B: Domini. 48. B segueix: eius uxoris. 49. B omet: Raimundi. 50. B omet: Raimunde. 51. B omet: Poncii, prioris. 52. B omet: Andree, monacho. 53. B segueix: domini. 54. B inclou: Sig+num domini Petris, abbatis. 55. B omet Petrus, scripsit (...) i en el seu lloc consigna Sig+num Raimundi, monachi (...).

1183, abril, 3

Carta de familiaritat. Pere de Tàrrega dona al monestir de Santes Creus la part del delme que percep de la dominicatura monacal a Tàrrega, és a dir, de l'honor que havia estat de Berenguer de Guàrdia i d'Arnau de Cervera, més la que havia pertangut a Guillem Arnau de Santa Fe i de la seva esposa Ermengardis. A canvi, l'abat Pere el rep com a confrare del monestir i el fa partícip dels béns espirituals com un monjo més.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 156.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 254, doc. 257.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis sit manifestum quod ego Petrus de Tarrega, prompto animo et bona voluntate, dono et offero domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucis, ob remedium anime mee et parentum meorum et omnium fidelium defunctorum, ipsam meam² partem illius decime quam ego habeo et teneo omnibus modis in omni illa dominicatura de Sanctis Crucibus quam³ habet vel habere debet infra terminum de Tarrega, scilicet, et in illo honore qui fuit Berengarii de Gardia et suorum heredum et Arnalli de Cervaria et suorum heredum, seu etiam quorumlibet aliorum et in omni honore illo qui fuit Guillelmi Arnalli de Sancta Fide et uxoris sue Ermengardis et filiorum suorum Arnalli Guillelmi. Hanc predictam meam partem totius ipsius decime, ut iam dictum est, dono et offero Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Petro, abbati, successoribusque tuis ac fratribus tuis iure perpetuo possidendum, cum omni integritate ad faciendum inde quicquid⁴ volueritis, ut melius potest dici vel intelligi ad utilitatem vestri et monasterii vestri. Et cum hac presenti carta eam vobis trado ad omnem vestram voluntatem omni tempore faciendam. Recipimus ego, predictus abbas, et omnis noster conventus vos, predictum Petrum, per fratrem nostrum et in omnibus benefactis nostri monasterii participem et consortem, et ad obitum vestrum tamen pro vobis faciemus quantum pro uno nostro monacho facimus.

Actum est hoc ·III· nonas aprilis anno ·M^o·C^o·LXXX°·III°· ab Incarnatione Domini.

Sig+num Petri de Tarrega, qui donum, laudo et firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Petri Calvet. Sig+num Raimundi Ferrarii. Sig+num Arnaldi de Solsona.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De decimis de Tarrega. 2. a. omet meam. 3. a. quem. 4. a. quicquid.

257

1183, abril, 12

Guillem de Cardona, per remei de la seva ànima, dóna, espontàniament i amb bona voluntat, vint somades anuals de sal al monestir de Santes Creus, per al consum del bestiar i de la cuina. També posa sota la seva custòdia dins els seus dominis, tot el bestiar i tots els ramats de bens monacals.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 10. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 11. Trasllet de 29 de març de 11[.]. (*Frater Guillelmus de Limovicis scripsit hoc translatum ·III· kalendas aprilis anno ·M^o·C^o·[.].*)
L'estrip del pergami impedeix la lectura de la data.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 255, doc. 258.
Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus quod ego Guillelmus de Cardona, bono animo et bona voluntate, ob remedium anime mee et patris mei et omnis parentele mee, dono et offero domino Deo et operi Sancte Marie de Sanctis Crucibus ·xx· somadas salis per unumquemque annum, donec illa ecclesia cum suis omnibus officinis sit consumata integriter. Et recipio omnes bestias et greges¹ predicti operis in mea guardia et in defensione per omnem terram meam. Si quis hoc frangere voluerit nil ei valeat, set donum hoc ratum et firmum permaneat donec illa ecclesia et officina sint consumata.

Actum est hoc ·II· idus aprilis anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LXXX°·III°·.

Sig+num Guillemi de Cardona, qui hoc laudo et firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Berengarii de Spinles. Sig+num Bernardi de Galifa. Sig+num Bernardi de Papiol. Sig+num Petri Isarn, baiulus Cardona. Sig+num Poncii Isarn. Sig+num Guillemi de Nafrug. Sig+num Raimundi Isarn. Sig+num Bernardi de Alta Ripa. Sig+num Petri de Villa Francha.

Sig+ Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. reges.

258

1183, maig, 13

Guillem Escaset, sa muller Guillemma i el seu fill Guillem empenyoren a Bernat de Crassa el mas, l'hort de darrere i els obradors que tenen al carrer de la Vilanova de la vila de Cervera, a excepció dels dos obradors que té per ells Arnau Foguet. El motiu de l'empenyament és haver rebut de Bernat de Crassa un préstec de quatre-cents vint-i-cinc sous de Barcelona, amb la condició de retornar-los per Tots Sants. Si no es satisfèia el deute en la festa assenyalada el prestamista consideraria prorrogat el termini de possessió de la penyora fins Tots Sants vinent i així successivament. Acorden, en cas de la devolució del préstec que si la moneda en curs és diferent de la del moment de la deixa, aquella es farà en morabatins lupins i ajadins d'or a raó de set sous per morabatí.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 12. Original. Carta partida per ABC (...) XYZ.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 256, doc. 259.

Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Eschaset et uxor mea Guillelma et filius meus Guillelmus, nos omnes pariter, per nos et per omnes nostros impignoratores sumus vobis Bernardo de Crassa et vestris et cui vos dare vel dimittere aut impignorare volueritis pro vestro¹ averi, totum illum mansum nostrum cum illo orto, qui² est retro mansum, cum omnibus illis arboribus que ibi sunt et cum omnibus illis operatoriis nostris que³ se tenent cum manso, preter duo illa operatoria que sunt versus domos Arnaldi Foguet, que⁴ non sunt in hoc pignore. Sunt autem hec omnia in comitatu Barchinone in villa Cervarie in loco qui vocatur Villa Nova. Et affrontant ab oriente in via puplica,⁵ a meridie in casis Guillelmi Rubei et in casis Bernardi de Albione et in casis Arnaldi Compain et in casis Raimundi de Vergos et in casis Berengarii, nepotis Petri Berengarii, qui fuit, ab occidente in orto et in casis que fuerunt Guillelmi de Rabinato, a circio in via puplica⁶ et in ipsis duobus operatoriis que⁷ ad opus nostrum retinemus. Quantum terminatur et includitur infra omnes affrontationes predictas et termini in

circuitu ambiunt impignoramus vobis Bernardo et vestris cum ingressibus suis et egressibus et cum positis⁸ eius et suprapositis, sicut melius nos illum mansum habemus et possidemus totum cum integro, excepto illa duo operatoria prescripta que ad nostrum opus retinemus semper. Et nec in hac die in qua hec carta secripta est abstrahimus totum illud pignus a dominio nostro et posse et mittimus illud et tradimus pro pignore in dominium et potestatem de vobis Bernardo de Crassa et de vestris propter ·ccccxxv· solidos, bone monete Barchinone, quos nobis pignoravistis⁹ et ex omnibus a vobis bene paccati fuimus. Tali pacto quod nos impignorores tenebimus illud pignus usque ad primum festum Omnium Sanctorum veniens. Et si tunc nos vel nostri persolvebamus aut persolveramus vobis vel vestris ·cccxxv· solidos bone monete Barchinone ad utilitatem vestram pignus illud sit nobis absolutum. Sin autem statim emparetis et accipiatis totum illud pignus sicut scriptum est et nos delibeabimus¹⁰ illud vobis, et ab ipso termino de Omibus Sanctis in antea vos Bernardus de Crassa et vestri illud pignus totum deinde tamdiu habeatis, teneatis et expletetis de anno in annum de una festivitate Sanctorum Omnium ad aliam, quousque nos vel nostri habeamus persolutum vobis vel vestris omne avere vestrum pernomiatum sine omni fraude vestra et vestrorum. Illud persolutum pignus sit absolutum et quoscumque redditus ex supradicto pignore habeatis nunquam in pacca predicti averis computentur. Et si ad diem redimendi ista moneta fuerit abatuta vel mutata reddemus vobis vel vestris morabetinos in auro bonos lupinos et aiadinos iustique pensi ad computum unumquemque morabetinum ·vii· solidos tantos quousque omne debitum habeamus vobis vel vestris bene suppletum et nos impignorores aut illi qui illa duo operatoria tenuerint¹¹ faciemus semper dum illud pignus habeatis totum illud censum quod exit de supradicto pignore. Et si in illo pignore aliquid fregerit vel ceciderit nos impignorores vel nostros totum restituemus quod nisi fecerimus aut noluerimus facere vos Bernardus de Crassa vel vestri restituatis et omnem missionem quam in illa restitutione faciatis, faciatis¹² in presentia nostra vel nostrorum in totum illud avere quod in illa restitutione miseritis habeatis in supradicto pignore. Et ante quod pignus estrahatur a posse nostro reddemus vobis vel vestris totum illud avere quod in ipsa restitutione miseritis cum omni debito predicto vestro in sana pace sine aliqua contencione. Insuper convenimus vobis Bernardo de Crassa quod si pignus iamdictum volebamus vendere aut impignorare vobis relinquimus et dabimus per quantum alter ibi dare voluerit quem pro bene

interroget. Et si nolueritis retinere faciamus inde nostram voluntatem aliis et vos de aliquo non contradicatis alterum. Et postquam pignus habebimus redemptum a posse vestro habeatis dimidium annum de excombramento ut inde res vestras eiciatis foras. Et primum in vobis fatigemus si voluerimus impignarare hoc vel vendere quam aliis mittamus. Ego siquidem Guillelmus Eschasset et Guillelma et Guillelmus filius meus convenimus vobis Bernardo de Crassa bona fide sine omni fraude vestra quod omne pignus sicut hic scriptum est faciemus vobis et vestris bonum habere, tenere et expletare firmiter in sana pace ad utilitatem vestram et vestrorum semper quamdiu impignore habeatis omni bono intellectui vestro et vestrorum et contra cunctos homines et feminas erimus nos et nostri boni guirentes et fideles vobis et vestris de toto. Si quis hoc diruperit in duplo componat.

Factum est hoc ·III°. idus may anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°.

Sig+num Guillelmi Eschasset, sig+num Guillelme, coniugis eius, sig+num Guillelmi, filii eius, nos qui hanc cartam fieri iussimus, firmavimus, laudavimus testesque firmare rogavimus.

Sig+num Bernardi de Micina. Sig+num Poncii Mercer. Sig+num Guillelmi de Belloc. Isti tres sunt huius rei testes.

+ Virgilius qui hoc scripsit rogatus atque iussus, die et anno quo supra.

1. a. nostro. 2. a. omet: qui. 3. a. qui. 4. a. qui. 5. a. publica. 6. a. publica. 7. a. qui. 8. a. possitis. 9. a. (preavistis)?. 10. a. deliberavimus. 11. a. tenuerit. 12. Repetit: faciatis.

259

1183, juliol, 6

Pere de Santa Fe dóna a l'abat Pere de Santes Creus el delme que li pertany de tots els domenges que Santes Creus té i posseeix al terme i a la vila de Tàrrega. En compensació, l'abat l'accepta —tant en vida com després de mort— com a familiar de la comunitat perquè pugui rebre els béns espirituals com un germà més.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 15. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 14. Trasllet fet per Guillem de Lemovicis, s/d. (*Sig+Guillelmi de Lemovicis que hoc translatum fideliter scripsit cum litteris suprapositis in prima linea rasis et emendatis in terciã*).

C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 13. *Trasllat fet per Guillem de Lemovicis, s/d. (Sig+ Guillemi de Lemovicis que hoc translatum fideliter scripsit cum litteris suprapositis in prima linea rasis et emendatis in tercia).*

D: BP. Cartulari de Santes Creus. El "Llibre Blanch", foli 164.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 258, doc. 260.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit cunctis² presentibus et futuris quod ego Petrus de Fide Sancta, per me et per omnes meos, dono et offero domino Deo ac monasterio Sancte Crucis et tibi Petri, abbati,³ et omni conventui⁴ eiusdem loci et eorum successoribus, pro remedio anime mee et parentum meorum, videlicet, omne ipsum decimum quod habeo vel habere debeo in totum ipsum dominicum quod iamdictum monasterium habet in Tarrega et in eius terminis, franchum et liberum et quietum, ad facere omnes voluntates ipsi habitatores eiusdem loci iamdicti in perpetuum et ut melius potest esse intelligi omni eorum prodesse. Unde ego Petrus, abas,⁵ cum consilio et voluntate omni conventui prenominati, dono porcionem et recipio vos in omnibus beneficiis nostris.

Actum est hoc ·II· nonas iulii anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°·.

Sig+num Petri de Sancta Fide, qui hoc mandavi scribere testibusque rogavi. Sig+num Guillemi de Sancta Fide. Sig+num Berengarii de Sancta Fide, archidiaconi,⁶ fratris eius. Sig+num Berengarii de Vergos. Sig+num Bernardi de Santa Fide. Sig+num Guillemi de Clerano, testes.

Guillelmus,⁷ presbiter, qui hoc scripsit die et anno ·SSS· quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De parte decime P. De Sancta Fide.
2. cunctis interlineat a B. 3. abbati interlineat a B. 4. a. conventu. 5. a. B i C: abbas. 6. C: archidiaconi. 7. B i C, davant Guillelmus anteposen la conjunció copulativa Et, ja que transcriuen un error del copista Guillem de Lemovicis, en confondre un punt i coma per un et, error que persisteix en a.

1183, juliol, 21

Testament de Solestén. Nomena marmessors seus Joan Bernat de Viver, Berenguer d'Alta-riba, el seu fill Berenguer de Montmajor i Bernat de Càller, perquè facin complir les seves darreres voluntats posat cas que aquest sigui el seu últim testament. Vol ser enterrada a Santa Maria de Serrateix i deixa a aquesta comunitat eclesiàstica dos sous per l'eterna salvació de la seva

ànima i la dels seus fills. Deixa dos sous més a Santa Maria d'Aguilar. Fa hereu el seu fill Berenguer de Montmajor i li deixa el capmàs d'Alta-riba —amb la percepció dels mals usos, de les toltes i els drets de fortificació— que té per ella té Pere Mir, amb els delmes i els censos a què estan obligats tots els habitants.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 16. Original. Pergamí en pèssimes condicions de conservació. A causa dels fongs, presenta grans taques que en dificulten la lectura.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 259, doc. 261.

In Dei eterni et salvatoris nostri Ihesu Christi. Ego Solextendi iaceo in egritudine, timeo penas inferni et cupio perveniri ad gaudium paradisi ut sit Deus propicius. Amen. Et mando meum testamentum scribere de meum avere mobile vel de mea honore. Et eligo manumessores¹ mei Iohannes² Bernad de Viver et Berengarius de Altariba et filii mei Berengarii de Monte Maiori et Bernardi de Callers. Precor vos manumessores mei quod si mors mihi venerit antequam alium testamentum faciam plenam potestatem abeatu aprehendere meum avere mobile et dare pro anima mea. In primus dimitto ad Sancte Marie de Seirratex³ corpus meum. Et precor filiis meis quod ipsi faciant in tali modo que anima mea sicut salva et illis abeat vita eterna. Et dimitto ad Sancti Stephani dez Podiolo ·II· solidos et ad Sancte Marie de Aguilar ·II· solidos. Et dimitto ad filio meo Berengario de Monte Maiori ipso meo capudmansio⁴ de Altariba, que tenuit Pere Mir et suis per me et per meis, quo ego melius abeo nec abere debeo cum ipsas decimas et censos et usaticis et toltes et fortiones et tota omnia qui exieri debent ad me Solexte[n]di, sic dimitto ad filio meo Berengarius de Monte Maiori et ad illos cui dubitare voluerit per secula cuncta francum et legitimum. Et sic dimitto tibi Berengarii supradicto meas oves vel capras quod ego abeo in mansum de Berengarius de Prate.

Actum est hoc ·XII· kalendas augusti annis Christi ·M·C·LXXX°·III·.

Sig+num Solextendi ei istum testamentum mandavi scriberi et ad testes firmare feci.

Sig+num Bernardi de Viver, sig+num Berengarius de Altariba, sig+num Berengarii de Monte Maiori, sig+num Bernardi de Callers, testes sumus.

Arnallus, presbiter, scripsit hoc cum hoc signo ·SSS· die et anno prefixo.

1. a. mannumessores. 2. a. Iohannis. 3. a. Serrateix. 4. a. cap de mansio.

261

1183, octubre, 6

Familiaritas. Elisenda i el seu fill Arnau fan donació al monestir de Santes Creus del delme del blat, de l'ordi, de la mixtura i de la civada que reben de la seva dominicatura del castell de Sant Martí de la Maçana. L'abat Pere els rep com a familiars i els fa partícips dels béns espirituals com si fossin monjos de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 30v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 260, doc. 262.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit cunctis omnibus quod ego Elixendis et filius meus Arnaldus damus et concedimus, per nos et per successores nostros, Deo et monasterio Sancte Crucis, ob salutem et remedium anime nostre, in castro qui vocatur Macana decimam laborationis nostre et dominicature tritici et ordeï, mixture et civade. Et damus hoc ad opus ecclesie in perpetuum ob remedium anime mee et parentum meorum. Et ego Petrus, abbas, et conventus michi subditus recipimus vos in nostris beneficiis ut participes sitis eorum, sicuti unus ex nobis.

Actum est hoc pridie nonas octobris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°.

Sig+num Elixendis, sig+num Arnalli, filii eius, qui hoc firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Bernardi de Cabrera. Sig+num Berengarii de Mata Rotunda. Sig+num Guillelmi de Solano.

Sig+num Andree, qui hoc scripsi die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De Elixendis de Castluz et filii eius Arnaldi de Castluz.

262

1183, desembre, 1

Testament de Berenguer d'Alta-riba. Nomena marmessors Berenguer de Viver, Pere de Viver i Guerau, castellà de la Manresana, perquè facin complir la seva darrera voluntat, posat cas que no faci cap altre testament. Ordena que sigui sepultat a la casa del Temple i els deixa el seu cavall i armes de cavaller. Deixa dos sous a l'església de Sant Jordi d'Alta-riba i dos més als capellans per misses. A Sant Jaume de la Manresana, dotze diners; a Santa

Maria de Viver, dos sous; a Santa Maria d'Urgell, dotze diners; a Santa Maria de Solsona, dotze diners, i a l'orde de l'Hospital de Jerusalem dos sous. Deixa al seu fill Arnau d'Alta-riba el castell i terme d'Alta-riba, que ell té com a vassall dels seus senyors de Pujalt, a excepció d'una vinya que hi ha prop de la de Pere Vendrell i una sort que és sota l'hort que deixa a l'altre fill, Pere Arnau. I deixa al tercer fill, Astanova, el mas de Montpaó i dues cases a tocar de les de Guillem de Montpaó i tota l'honor de Vilamur. També deixa a Pere Arnau el mas que té al castell de Portell i un altre que té a la Crucia i altres possessions. Al quart fill, Arnau, un alou i tres mitgeres de sembradura al castell de Montlé. I a sa filla Berenguera una honor a la Manresana, que era de la seva mare. A l'altra filla, Estranya, l'honor de Sant Climent. Deixa establert que la seva muller Saurina sigui dona forta i potent fins a la seva mort.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santos Creus. Carpeta 2761, núm. 17. *Traslatat (Hoc est translatum fideliter factum .vº. nonas iulii anno Domini .M.CC.VII.) de 3 de juliol de 1207 (Ego Bernardus de Vineta, qui hoc translatum firmo et + hoc pono. Sig+num Bernardi, capellani de Coscho. Isti sunt testes huius translati. Petrus, sacerdos, rogatus scripsit huius translati et hoc (signe) posuit).*

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 260, doc. 263.

In nomine Domini. Ego Berengario de Alta Riba¹ iaceo in egritudine timeo mortis et penas inferni et cupio pervenire ad gaudia paradisi. Et eligo manumissores meos. Id sunt Berengarius de Viver et Petrus de Viver et Ge<ra>llus,² chastela³ de Menresana. Precor vobis amicis meis ut si mors mihi advenerit antequam alium testamentum facio vobis habeatis potestatem apreendere meum avere et dare pro anima mea quod ego facio scribere in meo testamento. In primis relinquo corpus meum a Mesone de Iherusalem nomine Chavalleria ab chavallo et ab armes⁴ meas. Et relinquo ad opera de ecclesia Sancti Georgis Alta Riba⁵ solidos ·II· et solidos ·II·⁶ ad suis clericis per misses; ad Sancti Yacobi de Menrresana⁷ denarios ·XII·; ad Sancta Maria de Viver solidos ·II· per opera et ad Sancta Maria Urgellis sedis denarios ·XII·; ad Sancta Maria de Solssone⁸ denarios ·XII·; ad Espital de Iherusalem solidos ·II·. In primis relinquo ad filio meo, Arnaldus de Alta Riba,⁹ ipsum castrum de Alta Riba¹⁰ quod ego habeo vel habere debeo per seniores de Podio Alto, exceptus ipsa vinea qui est propre vineas de Pere Vendrell et ipsa sort qui est subtus orto, que ego relinquo ad filio meo Pere Arnallus. Et relinquo ad filio meo Astanova ipsum manssum de Guillem¹¹

de Montpao et chases ·II· qui sunt propre de Guillelm¹² de Montpao, et ipsa honori que ego habeo vel habere debeo in castro de Vilamur. Et relinquo ad filio meo Pere Arnallus ipsum manssum que ego in castrum de Portell. Et relinquo ad filio meo Pere Arnallus ipsum manssum que ego habeo in castro de Cruciata. Et relinquo alodio ad ·III· migeras seminata in meliore loco in termino de Montle ad Pere Arnallus. Et¹³ alia honore qui remanet in castro de Montle relinquo ad filio meo Arnallus de Alta Riba.¹⁴ Et relinquo ad filia mea Berengera ipsa honore que ego habeo per mater mea in castrum de Menresana. Et relinquo ad filia mea Strania ipsa honore que habeo ad Sancti Clementi. Et insuper relinquo ad filio meo Astanova ipsa honore que habeo per compra de Raimundo de Currida et de nebod de Raimundo de Currida. Et est ipsa honore iamdicta in castrum de Alta Riba¹⁵ vel in suis terminis. Et ego Berengarius de Alta Riba¹⁶ relinquo ad uxor mea Saurina domna domna¹⁷ et potentissima sine blandimentum de filios nec de filias de ista honore que est supra scripta. Et si venit discordia inter Saurina et filios suos abeat Saurina tercia parte de ipsas exidas¹⁸ de castrum de Alta Riba.¹⁹ Et relinquo medietatem avere de pignora de Pinell. Et relinquo de ipsa pignora de castrum de Corbella morabetinos ·X·.²⁰ Et relinquo de ipsa pignora de Mendresana²¹ morabetini ·I·.²² Et relinquo de ipsa pignora de Pont de Pinell medietate de avere. Et relinquo de ipsa condamina de Oden medietate de ipso avere. Si diminuerit de me Berengario de Alta Riba²³ quandoque vobis redematis ipsas pignoras siat soluta medietate, exceptus pignora de Corbella. Et insuper relinquo ad filio meo A. de Alta Riba²⁴ ipsos fevos que ego habeo vel habere debeo in castro de Podio Alto.²⁵ Et ego Berengario de Alta Riba²⁶ relinquo filios meos et filias et honore in guarda et in badlia de R. de Cervera et de Berenger de Clariana,²⁷ de B. de Viver et de Arnallus de Conquabella. Et si diminuerit²⁸ de A. de Alta Riba²⁹ sine infante de legitimo coniugio remaneat ipsa hereditate de A. de Alta Riba ad Astanova et honore de Astanova³⁰ remaneat ad Pere Arnaldi. Et si diminuerit de Pere Arnaldi sine infante de legitimo coniugii remaneat ad Astanova sua honore. Et si diminuerit de Astanova similiter.

Actum est hoc kalendas decembris anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°.

Sig+num Berengario de Alta Riba³¹ qui hunc testamentum mandavi scribere et ad testes firmare rogavi.

Sig+num Pere de Viver, sig+num Gerallus de Mendresana, sig+num P. Serra, sig+num P.³² Amad, nos sumus testes et firmatores.

Sig+num Saurina.

Raimundus, sacer, qui hoc scripsit die et anno (signe) quo supra.

1. a. Altarriba. 2. a. Gellus (sic). 3. a. Chastela. 4. a. armas. 5. a. Altarriba. 6. a. omet: et solidos ·II·. 7. a. Menresana. 8. Solsone. 9. a. Altarriba. 10. a. Altarriba. 11. a. Guillelmo. 12. a. Guillelmo. 13. a. de. 14. a. Altarriba. 15. a. Altarriba. 16. a. Altariba. 17. a. dona. 18. a. [- 5-]. 19. a. Altarriba. 20. a. *repeteix*: et relinquo de ipsa pignora de castrum de Corbella morabetinos x. 21. a. Medresana. 22. a. II·. 23. a. Altariba. 24. a. Altariba. 25. a. Podioalto. 26. a. Altariba. 27. a. Cleriana. 28. a. miminuerit. 29. a. Altariba. 30. a. Altanova. 31. a. Altarriba. 32. a. Berengarii.

263

1184, febrer, 27

Guerau Alamany de Cervelló, juntament amb la seva esposa Berenguera i els seus fills Guillem [Alamany] de Cervelló i Ramon Alamany [de Cervelló] confirma a l'abat i al monestir de Santes Creus la donació d'Ancosa, situada part al terme del castell de Montagut i part al de Vilademàger. Igualment, fa donació —amb els delmes— de la parellada de les Solanes, de la d'Alzina Lunar i del mas de Valldossera.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 18. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 19. Molt diluïda la tinta, gairebé il·legible. Còpia.

C: BP. Cartulari de Santes Creus El "Llibre Blanch", foli 89v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 262, doc. 264.

Cit.: FORT, "El senyoriu...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Manifestum sit cunctis tam presentibus quam futuris quod ego² Geraldus Alamagni³ et uxor mea Berengaria filiique mei, Guillelmus⁴ de Cervelione, atque⁵ Raimundus Alamagni, prompto animo et bona voluntate ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum, donamus, laudamus et concedimus domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi domino Petro, eiusdem monasterii abbati omnique conventui, tam presenti quam futuro, quicquid dedimus vobis et monasterio vestro vel vendidimus⁶ infra terminum castri de Villa de Mager et castri de Montis Accuti, scilicet, illum locum qui vocatur Ancosa,⁷ cum suis terris cultis et heremis, nemoribus, silvis, pascuis, montibus, garricis, petris atque omnibus decimis integriter et cum ingressibus et exitibus suis. Similiter damus et

laudamus vobis ipsam pariliatam⁸ de Solanis et pariliatam de Olcina Lunar, cum suis terminis et affrontationibus et ingressibus et egressibus, cum omnibus earum decimis integriter. Hec omnia sunt infra terminum predicti castris de Villa de Mager. Item laudamus et concedimus ipsum mansum Vallis Orsarie cum suis terminis et affrontationibus et ingressibus et exitibus et cum suis decimis integriter. Est autem predictus mansus infra terminum predicti castris Montis Accuti. Donamus etiam vobis et tradimus ipsam petrariam et ipsum montem qui desuper est et omnes honores et tene<d>ones que a predicto podio sunt versus monasterium et versus Gaiani fluminem⁹ et ultra sicut a supradicto podio versant aque,¹⁰ ab oriente et meridie in ipso torrente et sicut per medium torrentem venit illa affrontatio et descendit in vestrum honorem de illa Gateleda et de Rubione, et sicut de iamdicto podio a parte circii versant aque ex alia parte in ipsum torrentem qui discurrit tempore pluviarum in Gaiani super resclosam superiorem iamdicti monasterii et sic ascendit illa affrontatio per medium fluminem¹¹ Gaiani usque ad ipsum torrentem qui est subtus ipsam rupem fitarii Pontis Armentarie sicut terminatum et fixuratum est a me iamdicto Geraldo Alamagni in presentia quibusdam militibus et aliis probis hominibus, scilicet, ab ipso superiori capite ipsius pariliate que est propre iamdictum torrentem et ascendit per lapides illos in quibus cruces facte sunt et vadit in ipsam serram et terminatur per ipsum esponar et pervadit usque ad illas cabconades¹² de ipsis comes et exinde dirigitur usque ad ipsum Alt Cher qui est in ipsa sponna de rivo Despedes et sic descendit in ipsum torrentem de rivo Despedes et ascendit per iamdictum torrentem usque ad ipsam Romegeram et ad montem qui est super ipsam Romegeram ex directo sicut dividitur ab ipso rivo de rivo Despedes et vadit per collum de Portela¹³ usque ad terminum de Angera in ipsa Petrafita et descendit ad ipsos vilars de Cunil et sic ascendit in serram Voltoreram¹⁴ et affrontat cum ipso vestro honore de Cabdel et de Fontibus Calidis et descendit ad ipsam Matam de Virgili et ad ipsum Clot de Lopacos et affrontat in termine Montis Macelli et in vestro honore de Villa Rotunda. Quantum includunt et termini isti ambiunt predictae affrontationes damus et tradimus cum hac presenti scriptura vobis predictis et iamdicto monasterio ut melius potest dici vel intelligi ad profectum et voluntatem vestra vestrique monasterii per liberum et franchum alodium iure perpetuo possidendum. Ac insuper convenimus vobis et successoribus vestris quatenus hoc omnia prescripta¹⁵ faciamus vobis bona et faciamus vobis ea tenere et habere in sana pace cum

omnibus suis decimis integriter omni tempore et sic ut predictum est convenimus vobis per nos et per nostros hoc attendere et complere ad salvandum vestri et monasterii vestri.

Actum est hoc ·IIII· kalendas marcii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°.

Sig+num Gerald¹⁶ Alamagni.¹⁷ Sig+num Berengarie, eius uxoris. Sig+num Guillelmi¹⁸ de Cervilione. Sig+num Raimundi¹⁹ Alamagni,²⁰ filii predicti Gerald²¹ Alamagni²¹ et Berengarie, uxoris eius. Sig+num Berengarii de Aquilone. Sig+num Guillelmi²² de Aquilone. Sig+num Bertrandi de Santo Petro. Sig+num Berengarii de Torreies.²³ Sig+num Petri de Banariis.²⁴

Sig(signe)num Bernardi, primicerii.²⁵

Sig+ Raimundi, monachi, qui hoc scripsit,²⁶ cum litteris rasis et emendatis in secunda linea et in ·XXIII· et suprapositis in prima,²⁷ die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De loco qui vocatur Anchosa.* 2. *Interlineat: ego.* 3. B: Alamanni. 4. B: G. 5. a. *omet: atque i B: et.* 6. a. i C: vendimus. 7. B: Anchosa. 8. a. *parilitam.* 9. a. *flumen.* 10. *Segueix a a. <affrontat autem> sense que res en el pergami ens indiqui aquesta ommissió, ni tampoc C.* 11. a. *flumen.* 12. a. *Capconades.* 13. B: Portella. 14. B: Vulto[reram]. 15. B: scripta. 16. B: G. 17. B: Alamanni. 18. B: G. 19. B: R. 20. B: Alamanni. 21. B: G. Alamanni. 22. B: G. 23. B: Torroies. 24. B: Banneres. 25. B: primicerii. 26. *B omet la resta de la frase.* 27. a. i C *ometer: cum litteris rasis et emendatis in secunda linea et in ·XXIII· et suprapositis in prima.*

264

1184, juny, 5

Berenguer de Saga i la seva muller Sança venen, per trenta sous barcelonesos, el port de muntanya de Madres, amb el dret d'aprofitament de les pastures, de les aigües i la fusta, a l'abat Pere de Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 61v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 264, doc. 265.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Universis notum sit hominibus quod ego Berengarius de Saga et mater mea Sancia damus et concedimus spontanea voluntate domino Deo et sancte Marie de Sanctis Crucibus et Petro, gratia Dei, abbati, et aliis fratribus presentibus et futuris ipsius loci, portum de Madra, cum pascuis et aquis ac lignis et ingressu et regressu et quicquid ibi habemus et habere debemus ut habeant et teneant

integriter et possideant libere omni tempore, sicut melius dici et intelligi ac nominari potest absque ullo malo ingenio ad intelligentiam et recognoscentiam eorum. Et accepimus eis ·xxx· solidos Barchinonensis monete. Siquis hoc evertere voluerit agere nequeat, sed in duplo componat et cum Iuda proditore participationem accipiat.

Actum est hoc nonas iunii ab Incarnatione Christi anno ·M^o.C^o.LXXX^a.III°·, regnante Philippo rege.

Sig+num Berengari de Saga, sig+num matris sue, Sancie, sig+num Raimundi de Alb, sig+num Guillelmi de Alb, sig+num Raimundi de Alb, sig+num Raimundi de Bag, qui hoc pariter laudaverunt et firmaverunt firmarique rogaverunt.

Sig+num Petri de Saga, sig+num Guillelmi de Saga, qui hoc laudant et firmant.

Sig+num Raimundi de Enveig, sig+num Raimundi Sicard, qui hoc laudant et confirmant.

Sig+num Bernardi de Gallo. Sig+num Poncii de Livia, baiuli domini regis. Sig+num Bernardi de Noger.

Petrus scripsit hoc die et anno ·SSS· prefato.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Berengris de Saga et matris Sancie.

265

1184, juny, 26

Ferrer de Pontils i la seva muller Maria venen a l'abat Pere i al monestir de Santes Creus l'alou de Cabdells i la coma per la qual es va a la Comagrassa, que és al bell mig de dos graus i tot el que hi tenen, més el camp que és sobre el grau de la Comagrassa. Reben una vaca dels béns del monestir. Posteriorment —i amb data 19 de juny de 1188—, en temps de l'abat Hug, Ferrer de Pontils li confirma l'esmentada venda, i rep el beneplàcit abacial per entrar al monestir com a monjo.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa Maria. Carpeta 2762, núm. 1. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus El "Llibre Blanch", foli 43v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 265, doc. 266.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum omnibus quod ego Feretus de Pontils et uxor mea Maria vendimus domino Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Petro, abbati omnique conventui, tam presenti quam futuro, alodium nostrum quod habemus in termino de Cabdel inter ipsos grads

usque ad ipsam aliam tenedonem de Petro Rog et venit usque ad ipsam aliam tenedonem de Petro Compag. Et vendimus vobis illam combam per quam vadimus ad Combam Grassam et quicquid nos habemus in ipsa Coma Grassa que est inter illos duos gras et illum campum qui est super ipsum grad atque inter tenedonem nostram et Combam Grassam. Quicquid nos habemus in his prefatis locis, totum hoc tradimus vobis et vestris per vestrum proprium et franchum alodium, iure perpetuo possidendum. Accepimus a vobis de bonis monasterii pro hac vendicione unam vacam. Et est manifestum. Siquis hoc disru<m>perit in duplo componat et insuper maneat firmum.

Actum est hoc ·vi· kalendas iulii anno ·M·C· octuogesimo ·III·.

Sig+num Fereti. Sig+num Marie, uxoris eius. Sig+num Petri qui filius fuit Petri de Maria. Sig+num Carbonelli. Sig+num Petri Long.

Sig+num Poncii, prioris, qui hoc scripssi die et anno quo supra.

Sciendum quod suprascriptus Ferretus de Pontils confirmavit supra scriptam donacionem in manu Ugonis, abbatis, in presentia fratrum plurimorum domus de Sanctis Crucibus in ipsi concesserunt ei firmitatem suam et si voluerit habitum religionis suscipere² secundum formam sui ordinis debent eum suscipere et etiam dederunt ei caritative ·v· quarteras trici.

Sig+num Ugonis, abbati. Sig+num R. Castellario. Sig+num Ferreti de Pontils. Sig+num Bernardi de Sancta Fide. Sig+num Marie.³

(Signe) Guillelmi Castilione, qui hoc scripsit ·III°·X^o· kalendas iunii anno Dominico ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°·.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Ferreti de Pontils. 2. a. sui accipere.
3. a. i C ometen: Sig+num Marie.

266

1184, setembre, 22

Ramon de Montcada i la seva esposa Ramona donen a l'abat Pere de Santes Creus els drets que tenien sobre les cases de Gilbert Anglès i de les honors que el monestir posseïa a Tortosa i al seu terme, així com de les propietats que els monjos hi poguessin arribar a adquirir. Enfranqueix el monestir del pagament de la lleuda i de qualsevol mal ús. També fan donació al cenobi dels sarraïns Azmed Avimforra i del seu germà, perquè els monjos els posseïxin lliurement.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 118v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 266, doc. 267.

Cit.: FORT, El senyoriu...

In Dei nomine. Sit cunctis manifestum presentibus atque futuris quod ego, Raimundus de Mon<t>cada et uxor mea Raimunda et nostri donamus et laudamus et auctorizamus Deo et domui Sancte Crucis et fratri Petri, abbati eiusdem loci, et omnibus aliis fratribus, tam presentibus quam futuris, omnibus nostris directis quod habemus in illas domibus que fuerunt Guilaberti Anglici et in illam² honorem quod vos habetis suam et totam aliam honorem quod vos habetis in Tortosam vel in suis terminis qualicumque voce vel ratione. Sic donamus et auctorizamus totam istam honorem cum supradictis domibus vobis et vestris omnibus nostris directis quod nos ibi habemus vel habere debemus, ita quod nos nec nulla persona qui per vos supradictas domos vel honores quod in Tortosam habetis vel in antea, Deo largiente, adquisieritis non donetis nullas leuzdas nec nullas exitas nec nullos husaticos a modo per cuncta secula. Et adhuc donamus vobis et predicto monasterio Sancte Crucis illos sarracenos nomine Azmed Avimforra et suum fratrem, quod illi sint vestri salvi et quitii. Ita quod omnes usaticos et consuetudines quod nobis faciebant faciant vobis et vestris per secula cuncta. Et sicut unquam melius dominus rex vobis dedit sicut scriptum est in illis cartis quod ille vobis fecit, sic auctorizamus nos et nostri in perpetuum. Et hoc donum facimus propter redempcione anime nostre et parentum nostrorum. Siquis hoc fregerit nil valeat, set omni tempore firmum permaneat.

Actum est hoc ·x· kalendas octobris anno Domini ·M⁰·C⁰·LXXX⁰·IIII⁰.

<Sig>+num Raimundi de Monte Catano. Sig+num [Raimona],³ uxoris eius.

Sig+num Raimundi de Sents.⁴ Sig+num [Willelmi] de Spluga. Sig+num Iohannis Anglici. Sig+num Lafranchi de Valenia.

Sig(signe)num Iohannis de Podio, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Monte Chatano. 2. L'escrivà ha feminitzat honorem. 3. a. (Narmiona?). 4. a. Sents.

267

1185, febrer, 2

Guillem Escasset, en el seu testament, deixa a l'església i als capellans de Santa Maria de Cervera cinc sous i a la germandat dels confreres de Cervera dotze diners. Nomena usufructuària la seva muller Guillema. Dóna als seus fills Guillem i Maria els dos obradors que té a Anglesola. I a la resta dels seus fills —Martí, Bernat, Berenguer, Pere, Ramon, Joan i Ponç— els obradors i les cases que posseeix a Cervera, amb la condició que a la mort d'un d'ells l'heretin els altres i així successivament. I si de cas morien tots sense fills hereus legítims, ho heretarien els seus parents. Finalment, deixa a Ramon de Cervera i als seus cavallers quinze sous.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santos Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 2. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 267, doc. 269.

Quia nullus in carne positus mortem evadere potest et ego Guillelmus Eschasset, iacens in magna egritudine, timens penas inferni, cupio pervenire ad gaudia paradisi. Idcirco¹ in mea memoria facio meum testamentum omnium mearum rerum mobilium et immobilium. Et eligo manumissores meos, scilicet, Petrum de Graha et Bernardum de Crassa et Arnaldum Foguet² et Guillelmum de Belloc, ut ipsi plenam potestatem ac licentiam habeant dividendi ac distribuendi omnia mea sicut in hoc meo testamento scriptum invenerint, si forte obiero ante quod aliud³ testamentum faciam. Primum mando ut omnia mea debita que debeo persolvantur. Dimitto clericis ecclesie Sancte Marie de Cervaria ·v· solidos inter traituras et missas. Dimitto ad confratriam meorum confratrum de Cervaria ·xii· denarios. Dimitto uxori mee Guillelme omnia mea debita que mihi debentur ubicumque sint et totum aliud avere meum et omnem honorem meum ubicumque illum habeo vel habere debeo quacumque voce ac ratione absque aliqua diminutione, in tali modo ut ipsa tutum hoc habeat et possideat in omnibus diebus vite sue et sit de toto semper domina et potentissima sine vinculo omnium infantium meorum et absque obligatione alicuius illorum. Post obitum autem uxoris mee dimitto filio meo Guillelmo et filie mee Marie, sorori sue, illa mea duo operatoria que habeo in Angleolam⁴ sicuti melius mihi pertinent, ut habeant ambo illa duo operatoria pariter per medium. Tamen si de vita uxoris mee, Maria predicta, virum acceperit, uxor mea donet ad eam medietatem de illis duobus

operatoris et Guillelmus, frater eius, absolvat eam. Et dimitto post obitum uxoris mee ad Martinum et Bernardum et Berengarium et Petrum et Raimundum et Iohannem atque Poncium, omnes ipsas domos et operatoria et casas quas habeo vel habere debeo in villa Cervarie, et omnes alias res meas mobiles et immobiles in quibuscumque locis illas habeo aut habere debeo ut omnes illi ·VII· filii mei quos habui de Guillelma predicta hoc totum habeant insimul⁵ pariter et sint pares et equales de toto, excepto de illis duobus operatoriiis de Angleola.⁶ Et unusquisque ex istis ·VII· filiis masculis habeat licentiam redimendi illas domos quas Bernardus de Crassa tenet in pignore quacumque hora facere potuerit et unusquisque illorum restituat et reddat suam partem de illo avere quantum debeat ad illum qui illas domos redimerit. Et aliquis illorum ·VII· non possit aliquid de sua parte honoris vendere aliquomodo neque in pignorare nisi cum voluntatem et licentia aliorum. Insuper si Guillelmus predictus obierit sine infante legitimo superstite antequam Maria, soror sua, medietas de illis duobus operatoris de Angleola⁷ revertatur ad Mariam et sic de Maria ad Guillelmum. Et si ambo obierint sine legitimo infante superstite illa duo operatoria revertantur ad illos ·VII· filios meos iam dictos.⁸ Similiter si aliquis de illis ·VII· obierit sine infante legitimo superstite partem⁹ suam averis et honoris revertatur ad ·VI· et sic de uno ad alios usque ad novissimum. Et si omnes obierint sine infante superstite legitimo revertatur totum propinquoribus meis. Dimitto adhuc R. de Cervaria et suis militibus ·XV· solidos. Si quis hoc disru<m>perit in duplo componat et postea omni tempore firmiter permaneat.

Factum est hoc ·III°· nonas februarii, anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°·.

Sig+num Guillelmi Eschasset qui hoc meum testamentum firmavi, laudavi et manumissores firmare rogavi.

Sig+num Petri de Graha,¹⁰ sig+num Bernardi de Crassa, sig+num Arnaldi Fogueti, sig+num Guillelmi de Belloc, isti quatuor sunt manumissores et testes huius rei.

Sig+num Guillelmi de Minorisa.

+ Virgilius, qui hoc scripsit iussione G. Eschasset die et anno quo supra.

1. a. Id circo. 2. a. Faguet. 3. a. alium. 4. a. Anglerolam. 5. a. in simul. 6. a. Anglerola. 7. a. Anglerola. 8. a. iamdictos. 9. a. parte. 10. a. Gralia.

268

1185, febrer, 13

Arnau de Cervera lliura dóna a Santes Creus l'honor del seu difunt germà Pere perquè el reidimeixi d'Isarn de Tolosa que el té en penyora. Els monjos dels fruits que obtinguin anualment els hauran de destinar íntegrament fins redimir els cent cinquanta morabatins de la penyora. Dels rèdits del primer any, es reservaven per a ells la quantitat de cent sous que Pere de Cervera els va deixar en el testament.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 166.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 269, doc. 270.

Cit.: FORT, *Lleida i Santes Creus...*

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis hominibus quod ego Arnallus de Cervera, per me et per omnes meos, trado in presenti vobis domino abbati de Sanctis Crucibus et universo conventui eiusdem monasterii omnem illum honorem et census et redditus, quos Petrus de Cervaria, frater meus, habebat et habere debebat in diebus suis in villa de Ylerde et in omni suo terminio pro donatione patris eius vel avunculorum suorum vel aliis quibuscumque medis, tali, scilicet, modo quod, ipsum honorem redimatis de Isarno de Tolosa per ·C·XL· morabetinos lupinos et aiadinos,² quos ibi habet pro pignore, et ab hac die vel antea teneatis, possideatis et expletetis omnem ipsum honorem et singulis annis levate primum de ipsis expletis ·C· solidos denariorum, quos Petrus de Cervaria, frater meus, vobis relinquit in suo testamento et omne aliud quod superaverit³ ultra ·C· solidos, similiter vos accipiatis omnibus annis in paccamento sicut valebunt illa expleta de festo Sancte Marie Augusti usque ad festum Sancti Michaelis, et ita deinceps faciatis donec per vestram recognitionem sitis inde paccati de iam dictis ·C·XL· morabetinorum,⁴ de quibus ipsum honorem modo absolvi<s>tis de pignore. Et ego ero vobis auctor et guirente de omni ipso honore contra omnes homines et feminas. Et si aliquae missiones fuerint necessarie in laboratione sive ina alia re de meo faciatis et non de vestro.

Quod est actum idus februarii anno Domini millesimo ·C·LXXX°·III°.

Sig+num mei Arnalli de Cervaria, qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Petri de Rocha Forti, sig+num Humberti de Fontanis, sig+num Bernardi de Valseger, sig+num Guillelmi de Redes, qui sunt testes huius rei.

Geraldi,⁵ signum ·SSS·, qui hoc scripsit mandato A. de Cervaria. Sig+num Agnetis, uxoris Arnalli de Cervaria.

1. *Al marge superior dret: Arnaldi de Cervaria.* 2. *a. aiaros.* 3. *a. superavit.*
4. *a. morabetinos.* 5. *a. Raimundi.*

269

1185, febrer, 13

Arnau de Cervera lliura cent sous a l'abat de Santes Creus, que el seu germà Pere de Cervera havia deixat en el seu testament al monestir, sobre els rèdits de Lleida.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 169.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 270, doc. 271.

Cit.: FORT, *Lleida i Santes Creus...*

FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis hominibus presentibus et futuris quod ego Arnallus de Cervaria, per me et per meos, absolvo et in presenti trado vobis domino abbati de Sanctis Crucibus et omni conventui eiusdem loci illos ·c· solidos, quos Petrus de Cervaria vobis dimisit ad obitum suum in suo testamento in ipso suo honore Ylerde. Et sicut melius et utilius dici vel intelligi potest ad utilitatem vestram, sic vobis laudo et concedo et in perpetuum diffinio predictos ·c· solidos, sine omni retinimento, sicut Petrus de Cervaria, frater meus, vobis reliquit in suo testamento. Et, etiam, ero semper auctor et guirrent² de predictis ·c· solidorum³ eidem monasterio contra omnes homines et feminas et eos ·c· solidos semper accipiatis in tuto et in meliori loco ipsius honoris sine omni diminutione et absque missione et expensa vestra.

Quod est actum idus febroarii anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°·.

Sig+num Arnalli de Cervaria, qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo. Sig+num Agnetis, uxoris Arnalli de Cervaria.⁴

Sig+num Petri de Rocha, sig+num Humberti de Fontanis, sig+num Bernardi de Valseger, sig+num Willelmi de Redes, qui huius rei sunt testes.

Geraldi,⁵ signum ·SSS·, qui hoc scripsit mandato A. de Cervera.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De ·C· solidorum Arnaldi de Cervaria.*
2. *a. guirrent.* 3. *a. solidos.* 4. *la signatio d'Agnès, després de la del notari.*
5. *a. Raimundi.*

270

1185, maig, 10

Testament d'Arnau Berenguer. Nomena marmessors Guillem Deodat, Pere de Menoc i Arnau Nebot de Sant Martí, perquè distribueixin els seu béns d'acord amb la seva darrera voluntat escrita. Deixa a Déu i al monestir de Santes Creus la vinya que posseeix a tocar de la vinya de Sant Martí que havia pertangut al seu avi Ramon Bufill, i dues peces de terra veïnes a la tinença de Pere Erimball, més un carretell, el cup, tres quarteres d'ordi i una de blat. Finalment, deixa a l'orde de l'Hospital, al seus germans i a la seva germana les cases i els horts que té a Sant Celoni.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 3. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 270, doc. 272.

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod ego Arnallus Berengarii facio meum testamentum. Et eligo manumessores meos Guillelmus Deodato¹ et Petrus de Menoc et Arnallus Nepotem,² de Sancto Martino, quos rogo ut ita dividant res meas sicut hic invenerint scriptum. In primis dimitto pro anima mea domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus illam vineam meam quam habeo iuxta vineam Sancti Martini que fuit Raimundi Bufil, avunculi mei,³ et duas pecias terre que sunt iusta⁴ tenedones P. Erimballi et unam tonam et uno chub et ·III· quateras ordeï et una quartera tritici, quas Raimundus, frater⁵ meus, abet apud se a Valls. Preterea dimitto Ospitali et fratribus meis et sorori mee illas meas domos et orto⁶ quos habeo in villam Sancti Celedonii, subtus fabricam.

Actum est hoc ·VI· idus madii anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·V·.

Sig+num Arnalli Berengarii qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Guillelmi Deodato.⁷ Sig+num Petri de Menoc. Sig+num Arnalli Nepoti.⁸ Sig+num Petri de Ripa. Sig+num Boneti. Sig+num Guillelmi de Livia. Sig+num Guillelmi de Alfodio. Sig(signum)num Petri de Alfodio.⁹

Sig+num Petri, subdiachoni, qui hoc scripsit cum litteris suprapositis in sexta linea, die et an<n>o quo supra.

1. a. (Dodo?). 2. a. nepotem. 3. a. avunculum meum. 4. a. iuxta.
5. a. (pater?). 6. orto *interlineat*. 7. a. (Dodo?). 8. a. nepoti. 9. a. *omet*:
Signum Petri de Alfodio.

271

1185, juny, 20

Hug de Mataplana i el seus fills, Ramon i Hug, cedeixen a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus el lloc de la Coma Rasa, per la quantitat de cinquanta sous i un poltre, perquè hi pugui pasturar i fer-hi estada el bestiar monacal.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 56v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 271, doc. 273.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

CABESTANY, "L'abat Hug II de Santes Creus...".

PAPELL, "L'economia ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

Omnibus notificetur hominibus quomodo ego Ugo de Mata Plana et filii mei Raimundus et Ugo, nos simul, per nos et per nostros donamus, pro amore Dei et pro animabus et remissione patris ac matris mee et parentum nostrorum, domino Deo et tibi Ugoni, abbati Sancte Crucis, omnique conventui eiusdem loci omni tempore ipsam combam, que nominatur Comba Rasa, sicut aque discurrunt intus usque ad coniunctum ipsorum duorum torrentum, qui de ipsa comba discurrunt et sicut terminatum est a parte solis occasu et sicut vadit subtus comba que dicitur Solan Arnad et sicut aque ispius combe de Sola Arnad discurrunt usque ad podium qui est super Solanem Arnad et sicut vadit per omnem serram et per collum de Salines et venit et retorna<t>² in podio, qui es super terminos et super Sacolens, a parte, scilicet, solis occassu et sicut termini monstrant usque ad Travenes. Tali vero pacto ut faciatis infra ipsos³ terminos cabanam et domos ad serviandum bestiarum vestrarum fructos et ad faciendam vobis stationem et nullus infra ipsos terminos laboret nec habeat quis licentiam laborandi nec infra terminos aliquam vobis facere vim. Siquis infra ipsos terminos aliqua fecerit iniuriam, tam in laboracione quam in aliis adversis rebus, que contraria vobis fuerint, habeat dominus de Mata Plana de proprio ipsius qui hoc confregerit .c. solidos et nichil ex laboracione infra terminos predictos facta laboratores possiderent et totam possidentes ipsam cabanam ipsam devastarent laborationem. Insuper damus vobis ut habeant omnes bestie vestre pasturalem⁴ in omnem terram nostram et in omnem honorem nostrum sine vinculo ullius hominis et sine usatico quod a modo nobis et nostris non faciatis. Et nos donatores non habeamus licenciam mitendi alias bestias nisi nostras et ex nostris propriis hominibus in omnem hoc

quod superius describitur ad pasturalem. Et propter hoc donum quod tibi Ugoni, abbati, omnique conventui tuo presenti et futuro facimus, accepimus de bonis monasterii Sancte Crucis ·L· solidos et ·I· pullinum cavallinum. Et ego Ugo, abbas predicti monasterii, per me et per omnem meum conventum accipio vos in confratres et in societatem ac in participationem omnium bonorum que in perpetuum facti erunt vel dicti in monasterio Sancte Crucis. Et in ipsa tamen cabana vel domibus, que in ipsa comba de Coma Rasa erunt facta, non teneatis nisi bestias de expletis et si ipsas bestias de expletis nolueritis tenere, teneatis tantum bestias bacivas, set tamen omnes bestie vestre bacive et de expletis habeant pasturam in omni meo honore et in mea terra sine tala de blad. Et accipimus vos et omnes bestias vestras in guarda et in baiulia pro bene et non pro male contra cunctos.

Actum est hoc ·XII· kalendas iulii ab Incarnatione domini nostri Ihesu Christi ·M^o·C^o·LXXX°·V^o., regnante Philippo rege anno ·V·.

Sig+num Ugonis. Sig+num Raimundi. Sig+num Ugo. Hii sunt filii Ugonis. Nos qui hoc mandavimus scribere.

Sig+num Raimundi Gaucerandi. Sig+num Bernardi de Vinea. Sig+num Iohannis Eschelad. Sig+num Raimundi de Cornudels. Sig+num Guillelmi de Muga. Sig+num Raymundi de Muga. Sig+num Raymundi de Castellar.

Raymundus, levita et prior Lilitensis ecclesie, qui hoc scripsit die et anno quo supra ·SSS·.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De donacione Cumbe Rase. 2. a. retorna. 3. Interlineat: ipsos. 4. pasturalem.

272

1185, agost, 2

Ermengol d'Alp, aconsellat pel seu oncle Guillem d'Alp, cedeix perpètuament a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus les pastures del port de Das, perquè hi puguin pasturar el seus ramats d'ovelles i tot el bestiar monacal, atorgant-los la seva protecció contra qualsevol persona que atempti contra ells, amb la condició que també hi puguin pasturar els ramats seus i dels seus homes i vassalls i no cap altres més. Concedeix a l'abat l'aprofitament i l'ús de l'aigua i dels boscos, a excepció del bosc de Torchovil. Per aquesta cessió rep de l'abat, dels béns del monestir, la quantitat de cent sous barcelonesos. I amb aquest pacte resolen

les disputes que fins aleshores havien mantingut ell i els seus parents amb el monestir santescreuenc.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 63v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 273, doc. 275.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economía ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

In nomini Domini. Ego Ermengaudus de Alb, cum consilio et voluntate Guillelmi de Alb, avunculi mei, per me et per omnes successores meos, dono et concedo in perpetuum pro salute anime mee et parentum meorum domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et Hugoni, abbati, et vobis fratribus eiusdem loci, tam futuris quam presentibus, pascua vestris animalibus in portu de Podes, quantum ibi habeo et habere debeo cum ingressibus et regressibus, aquis et lignis, excepto boscho de Torchovil et cum omnibus adementis, ut libere et quiete habeatis perpetuo iure. Terminatur autem predictus portus ex una parte in plano Pederner, a secunda parte in coma Prunacera, a circio in collo de Vecel, a quarta in collo de Pal. Sicut his terminis includitur, sic dono vobis et concedo et recipio sub mea protectione, tam vestras oves, quam reliqua bona vestra que ibi fuerunt, ut iuste et fideliter secundum meum posse ab omnibus hominibus illa defensam nec paciat ibi intromitti aliena alimania, exceptis meis hominibus. Quod si vestra animalia dampnum intulerint ibi in agris seminatis, consilio proborum hominum comunium, emendetur. Propter hanc donacionem accepi a vobis ·c· solidos Barchinonensium et unum pullinum.

Actum est hoc ·III· nonas augusti ab Incarnatione Christi anno ·M^o·C^o·L^o·XXX°·V^o, regnante Philippo rege.

Sig+num Ermengaudi de Alb, sig+num Willelmi de Alb, avunculi eius, sig+num Bernardi, fratris eius, sig+num Beatricis, sororis eorum, sig+num Sancii de Alb, qui hoc laudaverunt et firmaverunt firmarique rogaverunt et domui de Sanctis Crucibus dimis<s>erunt et absolverunt omnes querimonias, quas facere poterant per se vel per suis parentibus.

Sig+num Raimundi de Urg. Sig+num Bernardi de Aragal. Sig+num Bernardi de Gallo. Sig+num Ponci^o de Noger. Sig+num Bernardi de Noger. Sig+num Petri de Pino<s>. Sig+num Bord de Urriols.

Et ego Raimundus de Urg faciam hoc vobis predictis habere et tenere in pace, sicut predictum est adversus omnes homines.

Petrus scripsit hoc, die et anno ·SSS· prefato.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De portii de Podes.*

273

1185, agost, 8

Adaleda, el seu fill Ramon, Pere Palau i la germana de Pere Ramon, Arsenda, fan donació perpètua a Déu i al monestir de Santa Maria de Santes Creus, de les cases i del corral que tenen al mercadal de la vila de Luna. En compensació, l'abat Hug els rep com a familiars del monestir i els fa partícips dels béns espirituals com a frares de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 68.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 274, doc. 276.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Universis notum sit hominibus quod ego Adaled et filius meus Raimundus et Petrus Patau et soror Petri, iam dicti, Arssendis, nos in simul, damus perhenniter Deo et Sancte Marie de Sanctis Crucibus et Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, domos nostras et curtillum que nos habemus et tenemus in villa de Luna, in loco quo vocatur Mercadal, sicut est as<s>ignatum et terminatum inter nos et vos. Et superius dictum est damus Deo et vobis pro redemptione animarum et parentum nostrorum per nos et per omnes posteros nostros. Et ego, Ugo, abbas, ex parte Dei et beate Marie omniumque sanctorum accipio vos et omnem posteritatem vestram per confratres et participes omnium honorem, que facta fuerint in domo nostra. Et siquis evertere voluerit agere hoc nequeat set in duplo componat et carta firma permaneat.

Actum est hoc ·VI· idus augusti anno ab Incarnatione Christi anno millesimo ·C⁰·LXXX⁰·V⁰·, regnante Philippo rege.

Sig+num Adeledis, sig+num Raimundi, eius filii, sig+num Petri Patau, sig+num Arssendis, sororis eius, sig+num Dulcie, sororis Raimundi supradicti, qui hanc donationem fecimus firmavimus firmareque rogavimus.

Sig+num Petri de Luna². Sig+num Gili de Laguna. Sig+num Bernardi Berengarii.

Petrus scripsit hoc, cum litteris superpositis in ·II· linea, die et anno ·SSS· prefato.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Petri Patau.*   2. a. Liuna.

274

1185, agost, 18

Bernat de Guàrdia i la seva esposa Sança venen a l'abat Hug de Santes Creus, per cent cinquanta sous de Barcelona, els drets útils de la vinya del monestir que conreaven al quart, a la partida de Cercavins, del terme de Tàrrega.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 109.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 274, doc. 277.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis sit manifestum quod ego Bernardus de Guardia et uxor mea Sancia vendimus domino Deo et monasterio de Sancte Crucis et tibi Ugoni, abbati, omnique conventui, presenti atque futuro, illam, sicut, vineam quam habemus et tenemus per vos ad quartum apud castrum de Tarrega, in loco qui vocatur Exerchavins. Affrontatur predicta vinea a parte orientis in alodio vestro, quod nos tenemus per vos, a meridie in vinea Petri Laboret, fratris mei, quam tenet per vos, ab occasu in via que pergit versus Angleolam,² a circii in vinea Populeti. Quantum iste affrontaciones includunt et termini ambiunt, ut melius potest dici vel intelligi, ad utilitatem predicti monasterii et vestri, sine nostro nostrorumque retentu, vendimus vobis predicto Ugoni, abbati, et monasterio iam dicto. Recipimus a vobis pro hac vendicione de bonis monasterii ·CLXX· solidos denariorum³ bone monete Barchinone. Et est manifestum. Predictam vineam cum omnibus vestris directis, que ibi habemus vel habere debemus, trahimus de nostro iure in vestrum ad quicquid facere volueritis omni tempore, et convenimus vobis ut hanc vineam faciamus vobis bonam ab omnibus hominibus.

Actum est hoc ·X· kalendas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·V^o.

Sig+num Bernardi de Guardia. Signum Sancie, eius uxoris. Nos qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Petri Laboret. Sig+num Raimundi Pebrada. Sig+num Petri Olleamar. Sig+num Arnaldi de Sala. Sig+num Arnalli de Solsona. Sig+num Bernardi Pilia. Hii sunt testes.

Sig+num Raimundi, sacerdotis et monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De Bernardo de Guardia; a. situa el document al foli 69, però és el 109. 2. a. Anglerolam. 3. a. denarios.

275

1185, octubre, 14

Ramon Galceran i Berenguer Galceran de Pinós empenyoren al monestir de Santes Creus la lleuda i el peatge que els pertany cobrar a Puigcerdà, fins que resti cancel·lat el deute de quatre-cents sous que tenen amb el monestir.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 65v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 275, doc. 278.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis noscatur quod ego Raimundus Gaucerandi et Berengarius Gaucerandi impignoramus domino Deo et beate Marie et monasterio Sancte Crucis et Ugo, abbati, et omni conventui prescripti monasterii totam nostram leudam quam habemus vel habere et apprehendere debemus in Podio Cerdano per ·cccc· solidos Barchinone.² Tali vero conventione ut tantum teneatis predictam leudam et pedatge donec habeatis recuperatos integriter ·cccc· solidos inde de meliori monete Barchinone currente sine enganno vestro.³ Cui siquid restiterit non valeat set secundum lege componat et post modo firma consistat.⁴

Facta carta ·II· idus octobris anno Christi ·M^o·C^o·LXXX°·V^o·.

Sig+num Gaucerandi de Pinos. Sig+num domine Berengarie, uxoris eius.

Sig+num Raimundi Gaucerandi, sig+num Berengarii, qui fecimus vobis totum hoc bonum tenere et habere in pace sicut superius dictum est, et laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Portolesi. Sig+num Bernardi de Espada. Sig+num Raimundi de Urg.

Valentinus scripsit cum signo + Christi.

1. Al marge superior; en tinta vermella: De Raimundi Gaucerandi et Berengarii fratris eius. 2. a. barchinonensis. 3. a. nostro. 4. Aquest paràgraf es troba al document, després de la datació.

276

1185, novembre, 16

Bernat de Santa Fe renuncia al segle i s'ofereix a Déu com a monjo i frare de Santes Creus, i amb el consell i la voluntat dels seus germans Berenguer de Santa Fe i Guillem de Mor, per la salvació de la seva ànima i la dels seus pares, dóna al monestir una peça

de terra situada al terme del castell de Mor a la partida de Ferrugats, perquè la posseeixi alodialment i amb tots els drets, als quals renunciem ell i els seus germans.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 4. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 152.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 276, doc. 279.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Cunctis sit manifestum quod ego Bernardus de Sancta Fide dono et offero domino Deo et monasterio Sancte Crucis meipsum per fratrem et relinquo istum fallax seculum et abrenuncio ei pro Dei amore. Et dono predicto monasterio cum voluntate et absolucione fratrum meorum Berengarii de Sancta Fide et Guillelmi de Mor, ob remedium anime mee et parentum meorum, peciam unam terre que est infra terminum castris de Mor, in loco qui vocatur Faurogad. Que predicta pecia terre affrontatur a parte orientis in alodio³ Arnalli Surdi, a meridie in alodio Guillelmi de Monte Cortes, ab occasu in alodio Guillelmi de Vergos, a circio in serra de Mor Vel. Quantum iste affrontationes includunt et termini ambiunt⁴ dono predicto monasterio et tibi Ugoni, eiusdem cenobii abbati, omnique conventui per proprium alodium franchum et liberum sicut melius potest dici vel intelligi ad vestram⁵ vestrique monasterii utilitatem cum ingressibus et egressibus ad faciendum inde vel exinde quidquid omni tempore volueritis vos et successores vestri sine mei meorumque retentu. Et ego autem predictus Berengarius de Sancta Fide et Guillelmus de Mor ob remedium animarum nostrarum⁶ ac parentum nostrorum damus et offerimus bono animo et spontanea voluntate domino Deo et predicto monasterio omnia iura nostra que in predicto campo habemus et habere omnibus modis debemus et cum hac presenti carta ea vobis tradimus sine nostro nostrorumque retentu. Siquis hoc violare presumpserit nil sibi valeat set in dupplo componat et postea firmum omni tempore permaneat.

Actum est hoc ·XVI· kalendas decembris anno ·M·C·LXXXV· ab Incarnacione Domini.

Sig+num Bernardi de Sancta Fide, sig+num Berengarii de Sancta Fide, sig+num Guillelmi de Moro, nos qui hoc donum facimus, laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Bernardi de Villa Grassa. Sig+num Arnaldi de Solsona.

Sig+ Raimundi de Castellar, monachi, qui hoc scripsit, cum litteris suprapositis in linea septima et ·XIII· et in XIII·, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Bernardi de Sancta Fide. 2. Interlineat: est. 3. a. alodie. 4. Interlineat: ambiunt. 5. a. vestra. 6. a. mearum.

277

1186, abril, 10

Guillem de la Gornal i la seva germana Ermessenda renunciem, davant l'abat Hug, tots els drets i la jurisdicció que tenen sobre el castell i terres de Montornès, propietat dels monjos de Santes Creus. També renunciem i donem al cenobi tots els béns i drets que són especificats en la carta de transacció que els seus tutors pactaren amb el monestir. Per la primera renúncia reben dels béns monacals quaranta morabatins, un quintar de llana i un pollí; i per la segona, dos bons pollins de cavall. Guillem de la Gornal promet a l'abat Hug —si Déu el crida— fer-se monjo de Santes Creus, i aquest s'avé a admetre'l quan sigui el moment.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 5. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 74.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 277, doc. 280.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis sit manifestum quod ego Guillelmus de Guarnal et soror mea Ermesendis, bono animo ac spontanea voluntate, solvimus, diffinimus,² deliberamus atque concedimus, evacuamus et pacificamus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, eiusdem monasterii abbati, et omni conventui, tam presenti quam futuro, omne ius et directum ac quicquid habemus et habere debemus aut possumus, quibuscumque modis ac vocibus, in castro vestro de Monte Tornes et in eius terminis, sicut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem predicti monasterii sine nostro nostrorumque retentu. Confirmamus etiam et ratam habemus cartam transactionis facte prefato monasterio a matre nostra ac nostris tutoribus et nobis ipsis propter quam diffinicionem et transactionem recepimus de bonis monasterii ·XL· morabetinos et unum quintar lane et unum pullinum. Propter hanc autem secundam diffinicionem et evacuationem seu confirmacionem accipimus adhuc de bonis iam dicti monasterii duos pullinos bonos cavallinos. Si quo autem iure vel racione contra hanc prescriptam diffinicionem modo vel in

posterum venire possumus illi viri et rationi penitus renunciamus, promitentes nos esse guarents e deffensores de prefatis omnibus iam dicto monasterio contra cunctos homines et feminas. Insuper, etiam, ego Guillelmus de Guarnal, votum sollempne faciens, promito et voveo domino Deo et tibi Ugoni, abbati, et tuis successoribus quod si quando divina gratia me inspiraverit abitum religionis assumere quod illum assumam et recipiam in iam dicto monasterio de Sanctis Crucibus. Si quid hoc fregerit in duplo componat.

Quod est actum ·IIII· idus aprilis anno ·M^o·C^o·LXXX°·VI°· Dominice Incarnationis.

Saig+num Guillelmi de Guarnal. Sig+num Ermesendis. Sig+num Raimunde, matris eorum. Sig+num Guillelmi de Crebay. Sig+num Berengarii de Monte Suspirii. Sig(signe)num Petri de Alfodio. (Signe) Guilllemi de Castilione, monachi. Sig+num Stephani de Alfodio. Sig+num Raimundi de Castellario, monachi.

Sig+num Raimundi de Guarnerio, ypolevita, qui hoc scripsit die et³ anno quo su+pra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Garnal et uxoris eius Ermesendis. 2. a. deffinimos. 3. a. <et>.

278

[1186-1187], març, 6^l

Butlla del papa Urbà III. Disposa que els arquebisbes i els bisbes no tinguin cap jurisdicció en les parròquies dels dominis abacials, i que en les causes civils i criminals en absència de testimonis prevalgui la paraula de l'abat o de qualsevol dels monjos sobre la d'una altra persona.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 6. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 278, doc. 281.

Urbanus, episcopus, servus servorum Dei. Dilectis filiis abbatibus et universis fratribus Ordinis Cisterciensis. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum ordo vester per infusionem divine gratia longe lateque fidelibus Christi sit odor vite in vitam in his que iuste requiritis tanto facilius nostrum impertimur assenssum quanto plures ex eo in ecclesia Dei proficiunt ad salutem. Ea propter dilecti in domino filii vestris iustis postulacionibus clemente annuimus et auctoritate debita vobis presencium² indulgemus ut si archiepiscopi vel episcopi in in quorum parrochiis domus vestre fundate sunt,

cum humilitate et devotione debita, requisiti abbates aliis substitutos bendicere et cetera que ab officium episcopale pertinent exhibere forte³ renuerint⁴ eisdem abbatibus si tamen sacerdotes fuerint, liceat novicios proprios bendicere et cetera ad abbatis officium pertinencia exercere et ad alio episcopo illa percipere que a suo fuerint indebite denegata. Inde adicientes que in recipiendis professionibus que a benedictis vel a benedicendis abbatibus exhibentur ea, sicut episcopi forma et expresione contenta que ab origine ordinis noscitur instituta et hactenus observata, scilicet, ut abbates episcopi salvo ordine suo profiteri debeant et contra statuti ordinis apostolice sedis roborata privilegio nullam professionem facere compellantur. Quod si sedes diocesani episcopi forte vacaverit hec omnia a vicinis episcopis libere suscipere et absque contradictione positis, sic tamen ut ex hoc in posterum propriis episcopis nullum preiudicium generetur. Quia vero interdum priorum episcoporum copiam non potestis habere, si aliquem episcopum per vos transire contigerit ab illo benedictionem [ ] et vestrum monachorum ordinationes altarium consecraciones recipere valeatis. Paci quoque et tranquillitati vestre providere volentes, districtius prohibemus nequis vos ad secularia iudicia pronocet, set si quis putaverit sibi aliquid in vos de iure competere sub ecclesiastico iudice experiendi habeat facultatem. Nullus etiam vos vel fratres vestros ad concilia, sinodos aud aliquos conventus publicos ire compellat nec ad domos vestras accedat vobis inuitis⁵ causa ordines celebrandi, crisma conficiendi aud aliquos conventus publicos convocandi. In causis autem propriis sive civilem sive⁶ criminalem contigerint(?)⁷ questionem liceat vobis fratrum⁸ vestrorum quos ad hec ydoneos esse constiterit testimoniis uti ne ex deffectu testium ius vestrum valeat deperire. Auctoritate quoque apostolica interdiciamus nequis vicinos [neque] mercennarios vestros pro eo quod vobis ad laborandum adiuverint in illis⁹ diebus in quibus laboratis et alii feriantur vel aliqua eorum occasione que ab apostolica benignitate vobis indulta sunt seu benefactores vestros por eo quod ali[...] [±2] beneficia vel obsequia ex caritate prestiterint interdictione aut vinculo anathematis audeant innodare. Quod si quis in alique de] familia vestra donec in familiaritu vestro permanserit propter detencionem decimarum vel aliquid aliud in sede apostolica vestra ordini vestro concessum excommunicationis vel interdicti sententia promulgaverit liceat vobis eos absolvere et in metu mortis quociens ne necesse fuerit, si eorum presbiteri humiliter requisiti id efficere noluerint vel maliciose distulerint interim ipsius ecclesiastica sacramenta conferre. Nulli ergo vestrum hominum liceat

hanc paginam nostre concessionis et prohibitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc temptare presumpserit indignatione Dei Patris Omnipotentis et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noviter uncursurum.

Datum Verone pridie nonas madii.

1. Impossible precisar l'any, car el pontificat del papa Urbà III va de 25 de novembre de 1185 a 20 d'octubre de 1187. 2. a. presentiam. 3. a. porte. 4. a. remierint. 5. a. invitis. 6. Interlineat: sive. 7. Raspat. 8. a. fratrem. 9. a. omet: in illis.

279

1186, maig, 7

Guillem de Timor i el seu germà Ramon venen, per vint sous de Barcelona, a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus, la propietat que el seu pare Guillem de Timor, ja difunt, i ells van rebre, rompre i conrear, situada dins l'honor del Codony, de propietat monacal.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 7. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 83.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 280, doc. 282.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Cunctis sit manifestum quod ego Guillelmus de Timor et Raimundus, frater meus, vendimus et difinimus ac pacificamus domino Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Ugoni, abbati omnique conventui quicquid nos predicti et pater noster Guillelmus de Timor, qui fuit condam, habuimus et laboravimus et traximus in illo vestro honore de Coctano. Et sit manifestum ut sicut melius potest dici vel intelligi ad profectum et utilitatem predicti monasterii et vestri vestrorumque successorum illi iuri et rationi predicti honoris penitus in perpetuum abrenunciamus. Recepimus autem² propter hanc vendicionem et difinicionem ·xx· solidos Barchinonensis.

Actum est hoc nonas maii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXXVI·.

Sig+num Guillelmi de Timor, Sig+num Raimundi, fratris eius, nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Arnaldi de Pruneres. Sig+num Iohannis de Martorel. Sig+num Bernardi Mulner.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsi, cum litteris ra<sis> suprapositis in ·vi· linea die et anno quo supra.³

a.a. mundi.⁴

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Timor et Raimundi fratris eius.* 2. *Interlineat: autem.* 3. *B omet: cum litteris rasis suprapositis in ·vi· linea;* 4. *s'omet a B; en desconeixem el significat, a. a. mundi (ab audita mundi =a coneixement de tots?).*

280

1186, juny, 19

Ramon de Montcada i el seu fill donen a Pere Hug i als seus tres vinyes que tenen a Lleida, a la Palomera, i tota aquella terra plantada de vinyes que s'estén des de la vinya de Morrut fins a la del rei, el camp del Temple, el camí de la vinya de Berenguer de Balaguer i un tossal. Els imposa la condició que anualment els hauran de donar la meitat del raïm que hi cullin —a excepció dels sarments podats— i portar-lo a la premsa que tenen a la mateixa Palomera.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 8. Original. Les parts [±] representen espais foradats al pergami.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 280, doc. 283.

In Dei nomine. Notum sit² cunctis hominibus quod ego Raimundus de Monte Catano et Raimunda de Monte Cathano, coniux mea, et Raimundus, filius noster, per nos et per nostros damus vobis Petro Ugonis et omni proieniei vestre et vestris in perpetuum tres vineas in Palomeria³ et omnia laxativa illarum⁴ vinearum que sunt et erunt de vinea Morrutorum usque in vineam regis et usque in campo Milicie Templi et in camino et usque in vinea Berengarii de Balagario et usque in tozal.⁵ Et vinea que est iuxta ortum affrontat in orto et in vinea Raimundi de Comigano et in vinea ex vobis Petro Ugonis et in tozal.⁶ Alia quarum⁷ affrontat in vinea regis et in vinea Poncii Viziani et in vinea Guillelmi de Baseila⁸ et in vinea Raimundi de Comigano [± 3]⁹ [vi]nea [± 3]¹⁰ vinea Poncii Viziani et in vinea [± 6]¹¹ [Tem]pli et in via que itur ad ortum. Quantum [± 6]¹² includunt et ambiunt, sic damus vobis Petro Ugonis et vestris dictas tres vineas et laxativa vinearum, sicut terminatur superius, sub tali autem conveniencia quod eas habeatis et teneatis et posideatis et expletetis cum introitibus et exitibus et melioramentis et cunctis suis pertinenciis et procuretis et laboretis eas et ea que ad laboracionem pertinent bene et fideliter faciatis; tamen vos et vestri et qui pro vobis dictas vineas habuerit et tenuerit nobis et nostris annuatim omni tempore ex omnibus expletibus et fructibus quod Deus in iam dictis¹³ vineis dederit, preter sarmenta, medietatem¹⁴ fideliter sine

omni expensa et missione nostra et nostrorum donaretis et in torculariis nostris que sunt in Palomaria defferetis. Et pro pacto in domibus nostris Palomarie in yeme et statu unum hominem pro custode ibi tenebitis de vestro, qui nobis et vobis et vicinis sit fidelis, custodem etiam vinearum et cequiarum vestre voluntati ibi ponetis tam profectui nostro et vicinorum nostrorum ibi vineas habencium. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris guirentes¹⁵ omnibus hominibus et feminis sine omni vestro enganno. Insuper damus vobis et vestris ut sitis liberi ab omni exercitu et cavalcada et recipimus vos et vestri et res vestras omnino in custodia et in proteccionem nostram¹⁶ omni tempore.

Facta carta ·XIII· kalendas iulii anno Domini ·M·C·LXXXVI·

(Signe)num Raimundi de Monte Catano, sig+num Raimunde de Monte Catano, coniugis mee, sig+num Raimundi, filii nostri, qui hoc firmamus et concedimus et testes firmare rogamus.

Sig+num Guillelmi Zabater de Aitona. Sig+num Arnaldi de Lobera. Sig+num Poncii Panicer.

Iohannes de Ager, scripsit et hoc (signe) fecit.

1. *El pergami presenta una mutilació a les línies 10, 11, 12 i 13.* 2. *Falta un tros de pergami.* 3. a. Palomaria. 4. a. illorum. 5. a. Tozal. 6. a. Tozal. 7. a. quarta. 8. a. Bascula. 9. *Hi ha un forat al pergami.* 10. *Forat.* 11. *Forat.* 12. *Forat.* 13. a. iamdictus. 14. a. medietatem. 15. a. quirentes. 16. *Interlineat: nostra.*

281

1186, octubre, 18

Arnau de Pacs i la seva mare Giro venen per quaranta sous, als germans Dalmau i Bernat de Baiona, les cases que tenen per herència dels seus avantpassats prop de les muralles del castell de Pacs, amb tots els drets i pertinences.

- A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 9. Original.
- B: AHNM. Sección Clero. Santes Creus. Pergaminos. Carpeta 2762, núm. 10. Trasllet de 16 de desembre de 1233 (*Hoc est translatum fideliter translaturatum ·XVII· kalendas ianuarii anno Domini ·M·CC·XXXIII·*) fet per fra Berenguer Dezcanos (*Frater Berengarius Dezcanos hoc translaturatum scripsit et hoc sig(signe)num fecit, die et anno prefixis*).
- a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 281, doc. 284.

Sit notum cunctis quod ego Arnaldus¹ de Pax et mater mea Giro et filii mei vendimus tibi Dalmacio de Baiona et fratri tuo Bernardo,² cuncteque proieniei vestre vel posteritati illas nostras

domos quas habemus pro vocibus ienitorum³ nostrorum⁴ in⁵ chomitatu Barchinone in castro de Pax, iuxta ipsum vallum de castro, infra illas alias vestras domus et illas alias nostras quas ibi retinemus.⁶ Sic predictae domus sunt terminate et assignate cum introitibus⁷ et exitibus suis et cum solis et superpositis⁸ de profundo habissu usque ad celum. Et sic nos melius eas habemus et tenemus pro ulla modis ac vocibus ita vendimus vobis et vestris omni tempore per vestrum alodium francum.⁹ Et de nostro iure et dominio in vestrum vestrorumque tradimus sine ullo nostro nostrorumque obstaculo vel retentu ad omnes vestras vestrorumque voluntates faciendas. Accepimus a vobis pro hac vendicione ·XL^a. solidos denariorum. Et est manifestum. Et nichil ex hoc precio apud vos¹⁰ remansit. Si quis hoc fregerit in duplo componat et insuper hoc maneat firmum omni tempore.

Actum est hoc kalendas ·XV· novembris anno Domini ·M·C·LXXX·VI·.

Sig+num Arnaldi¹¹ de Pax, sig+num matris eius eius¹² Giro, sig+num Bernardi,¹³ nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Guillelmi¹⁴ de Cegunollibus, sig+num Arnaldi¹⁵ de Ripis, sig+num Berengarii de Pax, nos qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Petri¹⁶ Busii. Sig+num Berengarii Gombat.¹⁷

S(signe) Arnaldi, levite qui hoc scripsit precepto B<ernardi>, clerici de Villa Franca, cum literis dampnatis in linea ·II^a. et suprapositis in ·III^a. die et anno quo supra.

1. B: A. 2. B: B. 3. B: genitorum. 4. a. neorum. 5. *Segueix termin, ratllat.* 6. et illas alias meas quas ibi retinemus *interlineat.* 7. a. i B: introitibus. 8. a. suprapositis. 9. B: franchum. 10. a. i B: nos. 11. B: A. 12. *Repetit: eius.* 13. B: B. 14. B: G. 15. B: A. 16. B: P. 17. a. i B: Gobat.

282

1187, gener, 9

Sibil·la, muller de Ramon de Torroja, per la seva salut i la del seu marit i en sufragi de les ànimes dels seus pares, per ella i per tots els seus successors, i amb el beneplàcit i l'acceptació del seu home, dóna a Santes Creus els delmes que rep de les propietats monacals dels seus dominis del castell de Tàrraga i del castell de Mur. L'abat Hug, en nom seu i dels monjos del monestir, accepta la donació i els rep com a familiars i germans de la comunitat cenobítica perquè participin, mentre siguin vius i

després de la seva mort, dels béns espirituals, de la missa, de les oracions, de les almoines i de qualsevol do i bé que Déu atorga als monjos.

- A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 11. Original.
- B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 13. Còpia coetània.
- C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 12. Trasllat fet per Guillem de Lemovicis (*Guillemi de Lemovicis, qui hoc translatum fideliter scripsit cum litteris suprapositis in ·ii· linea, rasis et emendatis in ·v^a· et ·vii^a·*).
- D: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 14. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter factum [±5] ·M·CC·XXX·V·*) de l'any 1235 fet per Berenguer Dezcanos (*Frater Berengarius Dezcanos, monachus, hoc translatum scripsit et hoc sig(signe)num fecit, die et anno prefixis*).
- E: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 160.¹
- a: UBINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 282, doc. 285.
- Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In Dei nomine. Notum sit audientibus hoc quod ego Sibilia, uxor Raimundi² de Turre Rubea, pro salute mea et eiusdem viri mei et pro anima patris³ mei, Guillem⁴ de Sancta Fide, omniumque parentum meorum, dono et concedo per me et per omnes successores meos⁵ sine omni retentione domino Deo et Beate Marie de Sanctis⁶ Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci presentibus⁷ et futuris omnes decimas quas habeo et habere debeo in toto vestro honore⁸ quem habetis nec non quem⁹ et alii¹⁰ tenent per vos infra terminos castri de Tarrega et in omnibus pertinenciis eius nec non et castri de Moro et pertinenciis eius. Quantum videlicet ibi modo possidetis vel in posterum largiente dominio¹¹ potueritis adquirere ut habeatis et possideatis perpetuo iure libere et quiete. Et ego Raimundus de Turre Rubea laudo et concedo predictum uxoris mee donum et per me ipsum ac per meos ratum et firmum esse volo in perpetuum. Et ego Ugo, abbas predicti monasterii de Sanctis Crucibus, et fratris nostri¹² recipimus te Raimundum¹³ prescriptum et Sibiliam,¹⁴ uxorem tuam, in fratres et participes omnium bonorum spiritualium que facta fuerint in domo nostra, in missis, in orationibus, in elemosinis et in quibuslibet aliis bonis que secundum Deum fiunt tamen pro vivis quam pro defunctis in perpetuum.

Actum est hoc ·v· idus ianuarii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VI°·.

Sig+num Sibilie, sig+num et mei Raimundi¹⁵ de Turre Rubea, qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Guillelmi de Moro. Sig+num Berengarii de Sancta Fide. Sig+num Berengarii de Besora.

Sig+num Guillelmi, acoliti,¹⁶ qui hoc fideliter scripsit cum litteris suprapositis in¹⁷ quarta linea rasis et emendatis in ·VII^a. et in ·X^a. linea, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Sibilie, uxoris R. De Turre Rubea.*
2. *D: R.* 3. *D il·legibles: mei et pro anima patris.* 4. *D: G.* 5. *a. meos successores.* 6. *D il·legible: Marie de Sanctis.* 7. *a. pertinentibus.* 8. *Interlineat: honore.* 9. *Interlineat: quem.* 10. *a. omet: alii.* 11. *a. Domino.* 12. *a. vestri.* 13. *D: R.* 14. *a. i D: Sibilia.* 15. *D: R.* 16. *a. Acoliti.* 17. *repetit, també a la còpia B: in.*

283

1187, gener, 12

Guillem de Pontils ven a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus l'honor que posseeix, situada sobre la granja monacal de Fontscaldetes, és a dir, tota la terra que va des de la part superior de la granja fins a Comagrassa i a Voltorera. Tot ho ven a canvi d'un poltre.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 15. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 44.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 283, doc. 286.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Cunctis sit manifestum quod ego Guillelmus de Pontils, bona fide, dono et vendo domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sancte Crucibus et tibi Ugoni abbati omnique conventui illum meum honorem quem habeo et habere debeo omnibus modis super vestra grangia de Fontis Callidis.² Quantum continetur a superioribus rupibus versus honorem predictae grangie longe lateque, scilicet, a Comba Crassa usque ad rocham Vulterariam, ut libere et quiete habeatis cum ingressibus et exitibus suis ad faciendum inde vel exinde quicquid vos vel successores vestri³ volueritis. Et promitto vobis fidelem esse guarantee de hoc predicto honore ab omnibus hominibus in perpetuum. Accipio pro hac donacione a bonis monasterii quandam pullinum cavallinum.

Actum est hoc ·IXX· kalendas februaryi anno ·M·CLXXXVI·⁴ ab Incarnacione Domini.

Sig+num Guillelmi de Pontils. Sig+num Guillelmi de Rurich. Sig+num Carbonelli de Olmella. Sig+num Ferrarii de Pontils. Sig+num Berengarii Rusinol.

Sig+ Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit, cum litteris rasis et emendatis in prima linea et suprapositis in ·III·, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De quadam vendiciones honoris Guillelmi de Pontils. 2. Cartulari: Calidis. 3. Interlineat: vestri. 4. a. MCLXXX.

284

1187, febrer, 18

Berenguer Russinyol i la seva muller Rossa venen per dotze sous a l'abat Hug de Santes Creus l'honor erm que tenen al castell de Selmella.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 16. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 45.¹

C: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 49.²

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 284, doc. 287.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Cunctis sit manifestum quod ego Berengarius Rusinol et uxor mea Rossa vendimus et donamus domino Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Ugoni, abbati eiusdem monasterii, omnique conventui illum nostrum honorem eremum³ quem habemus et habere debemus⁴ in comitatu Barchinone,⁵ infra terminum castri de Olmela,⁶ subtus illam combam quam habuistis⁷ a Sancio.⁸ Qui predictus honor affrontatur a parte orientis⁹ in ipsa serra,¹⁰ sicut aque discurrunt¹¹ versus predictum honorem,¹² a meridie in carrera que vocatur¹³ Cativera, ab occasu¹⁴ in vestro honore, quem habuistis a Berengario de Pontins,¹⁵ a circio, vero, in predicta comba quam habuistis a Sancio.¹⁶ Quantum iste¹⁷ affrontaciones includunt et termini ambiunt donamus et vendimus, ut predictum est, domino Deo et vobis predictis ut melius potest dici vel intelligi ad utilitatem predicti monasterii¹⁸ sine nostro nostrorumque retentu. Accepimus autem a vobis¹⁹ pro hac donatione et vendicione ·XII· solidos denariorum bone monete Barchinonensis.²⁰

Actum est hoc ·XII· kalendas marcii anno ·M·CLXXXVI· ab Incarnacione Domini.

Sig+num Berengarii Rusinol. Sig+num Rosse. Sig+num Guillelmi, eorum filii. Sig+num Guillelmi de Pu<n>tils. Sig+num Carbonelli. Sig+num Berengarii Sancii.

Sig+ Raimundi, monachi, qui hoc scripsi et cum literis rasis et emendatis in linea ·II· et ·III·, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii Rossinol et Rosse, uxoris eius.*
 2. *Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii Rossinol uxorisque.* 3. *eremum escrit sobre raspadura del pergami.* 4. *Cartulari segueix: modis.* 5. *Cartulari omet: in comitatu Barchinone.* 6. *Cartulari segueix: scilicet.* 7. *Cartulari omet: habuistis.*
 8. *Cartulari: Sancia et suis emistis.* 9. *Cartulari: Terminatur autem predictus honor ab oriente.* 10. *Cartulari: que est super rivum Despedis sicut versant aque.*
 11. *paraula esmenada en rr, per a a. discurrerunt.* 12. *Cartulari segueix: sicut fexuriatam est inter nos et vos.* 13. *Cartulari: dicitur.* 14. *Cartulari. occiduo.*
 15. *Cartulari: et fratre suo Berengario.* 16. *Cartulari: que fuit predicti Sancii.*
 17. *Cartulari: predicte.* 18. *Cartulari: Monasterio vestro iure perpetuo possidendum.* 19. *Cartulari segueix: ex bonis monasterii.* 20. *Cartulari segueix: Siquis violare presumpserit nil ei valeat set in duplo componat.*

285

1187, març, 28

Pere Calvet i el seu germà Arnau Roig donen a Santes Creus, per la salvació de la seva ànima i la dels seus pares, la quinta part de la terra pròxima al celler del monestir a la vila de Tàrraga.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 163v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 285, doc. 288.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Petrus Calvet et Arnaldus Rubei, frater meus, donamus et offerimus domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis, presentibus et futuris, illam quintam partem terre, que mihi predicto Arnaldo contiguuit in loco illo ubi vestrum cellarium² de Tarrega construxistis, similiter, et in plac<e>a, que iuxta predictum cellarium³ est. Sicut melius potest dici vel intelligi ad utilitatem predicti monasterii, sic donamus et concedimus nos predicti iam dictam quintam partem Deo et predicto monasterio sine nostro nostrorumque retentu, ut faciatis ibi vel exinde quicquid volueritis. Affrontat hec terra a parte orientis in vestra terra, quam a nobis et fratribus nostri habuistis, a meridie in via Veteri, ab occiduo in terra de Pelosela, a circio in terra Petri Erumir. Quantum iste affrontationes includunt et termini ambiunt, cum exitibus et regressibus suis integriter, donamus et concedimus vobis et ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum.

Actum est hoc ·V· kalendas aprilis anno ·M⁰·C⁰·LXXX⁰·VII⁰, ab Incarnacione Domini.

Sig+num Petri Calveti. Sig+num Stephanie, eius uxoris. Sig+num Arnaldi Rubei. Nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Bernardi, filii Petri Calveti. Sig+num Arnaldi de Solsona. Sig+num Bernardi de Riber.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Petri Calveti et Arnaldi Rubei, fretris eius.
2 i 3. a. cellerarium.

286

1187, març, 31

Establiment ad laborandum de l'Almunia de Tortosa fet per l'abat de Santes Creus, Hug, a favor de Joan Anglès per un cens anual de vuit càntirs d'oli.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 119v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 286, doc. 289.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Universis audientibus sit manifestum quod ego Ugo, abbas de Sanctis Crucibus, cum consilio fratrum nostrorum dono et laudo tibi Iohanni Anglico et uxori tue Rosse, honorem nostrum de Almonia, quem habemus et habere debemus omnibus modis apud Dertusam, ut eum fideliter excolatis et plantetis olivarias et inseratis. Sicque de his, quas in predicto honore plantaveritis et inserveritis, quartam partem olei nobis tribuatis. Illas, vero, olivarias que modo ibi sunt liberas semper habeamus reliquos, autem, fructus, qui ex terra provenerint nostri erunt, et sic prescriptum honorem habeatis et teneatis in vita vestra nil de ipso honore alienantes dono vel pignore aut venditione seu quolibet alio modo, quod si tu predictus Iohannes obieris antequam predicta uxor tua recipiamus medietatem totius predicti honoris liberam. Aliam vero medietatem ipsa teneat et laboret in vita sua tamen et post mortem eius totum prefati monasterium revertatur. Dono etiam vobis honorem qui fuit Gaufredi similiter in vita vestra, tali conditione ut annuatim nobis pro eo tribuatis ·viii· quanters olei purissimi; et post obitum vestrum, eodem modo quo supra, monasterio nostro revertatur. Quod si predictum honore non bene et recte excoluerit sive Iohannes predictus sive uxor eius post eum predictum monasterium recipiat libere possessionem.

Actum est hoc ·II· kalendas aprilis anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VII°·.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Bernardi, supprioris. Sig+num Guillelmi de Belestar. Sig+num Bernardi, cellerarii. Sig+num Stephani de Biterris. Sig+num Arnalli de Sancta Fide. Sig+num Raimundi de Seneia.²

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit, cum literis rasis et suprapositis³ in linea decima tertia, die et anno quo supra.

1. Al marge superior al foli 119, en tinta vermella: De honore nostro de Almonia.

2. a. Sencia. 3. a. superpositis.

287

1187, abril, 13

Ponç de la Guàrdia dóna a l'abat Hug de Santes Creus el mas de Cosp, amb el pacte que el retindrà durant tota la seva vida i els monjos no el podran vendre ni empenyorar. Per aquesta donació el monestir li haurà de passar una pensió anual de dotze diners de Barcelona. A la seva mort el mas passarà íntegrament als monjos.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 17. Original.

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 287, doc. 290.

Cunctis sit manifestum quod ego Poncius de Guardia bono animo et spontanea voluntate ob remedium anime mee et parentum meorum dono et offero domino Deo et beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, eiusdem loci abbatis, et fratribus tuis presentibus et futuris, mansum meum de Cosp¹ cum suis pertinentiis integritur et cum hominibus ibi habitantibus et cum terminis et affrontationibus et ingressibus et regressibus, ut melius habeo et teneo et habere omnibus modis debeo per cuncta loca libere et quiete sine diminucione. Quem predictum mansum retineo tantum in vita mea, tali, videlicet, pacto quod non² possim deinceps eum vendere, dare aut inpignorare alicui nec minuire. Et post obitum meum habeatis vos et monasterium vestrum supradictum mansum integritur sine meo meorumque retentu. Et habeatis et accipiatis semper in predictum mansum reditibus predicti mansi in vita mea pro tene done ·XII· denarios Barchinone in unoquoque anno. Est predictus mansus in parrochia Sancti Iuliani de Cosp.

Actum est hoc idus aprilis, anno ab Incarnatione Domini ·M·CL·XXXVII·.

Sig+num Poncii de Guardia qui hoc laudo et firmo testesque firmare rogavi.

Sig+num Agnetis, eius uxoris. Sig+num Bernardi de Portella. Sig+num Raimundi Gaucerandi. Sig+num Berengarii de Macanes.³ Sig+num Arnaldi de Sancto Saturnino. Sig+num Bernardi de Saga. Sig+num Guillelme. Sig+num Berengarie, filie Raimundi de Guardia Sig+Rasindi de Castellario qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Cop.   2. Interlineat: non.   3. a. (Macanas?).

288

1187, juny, 1

Els germans Guerau de Montagut i Pere de Montclar, juntament amb les seves respectives esposes Ponceta i Galburgis, venen, per cent cinquanta sous barcelonesos, a Santes Creus i a l'abat Hug, la muntanya que hi ha al costat del monestir i que conté una pedrera, a més els eximeix del pagament del delme. Inclouen en la venda la renúncia del cobrament del delme de la granja de Valldossera, de propietat monacal.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 18. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 90v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 287, doc. 291.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Tam presentibus quam futuris sit manifestum quod ego Geraldus de Monte Acuto et uxor mea Ponceta et ego Petrus de Monte Claro et uxor mea Galburgis, pro salute et remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum, per nos et per nostros, bona fide et sine dolo, vendimus, donamus et concedimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati eiusdem monasterii, omnique conventui illum montem, in quo est petraria, et totum quod a predicto monte continetur versus abbaciam, sicut terminatur ab oriente in torrente de Rubione, a meridie et occasu in honore predictae abbacie et Sancti Petri de Gaiano, a circio sicut a radice ipsius montis descendit torrens et pervenit ad puctam alterius torrentis qui est prope viam que vadit a Celma ad Capram ut usque ibi sit terminus medium torrentis et exinde usque in rivum Gaiani utraque parte torrentis terminetur. Sicut infra hos terminos

continetur donamus vobis predictis et vendimus sine ulla retencione cum nostro iure decimarum et omnibus pertinenciis suis ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure. Donamus etiam vobis eodem modo omnes decimas quas habemus in grangia vestra de Valle Ursaria, videlicet, de his que in presenti possidetis vel que ad vestrum ius pertinent. Et de his omnibus promittimus vobis fidelem garentiam secundum nostrum posse in perpetuum. Et propter hoc donum ac vendicionem accipimus a vobis de bonis monasterii ·CL· solidos monete Barchinonensis. Et est manifestum quod de nostro iure in vestrum tradimus dominio et potestate ad faciendum ibi vel exinde quicquid volueritis vos et successores vestri. Si quis hoc violare presumpserit nil sibi valeat sed in duplo componat ac deinde hoc firmum perhenniter maneat.

Actum est hoc kalendas iunii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·VII·

Sig+num Geraldi de Monte Accuto. Sig+num Poncete,² uxoris eius. Sig+num Petri de Monte Claro. Sig+num Galburgis, uxoris eius. Sig+num Gaufredi, filii Petri de Monte Claro. Sig+num Geraldi de Monte Accuto, fratris Petri de Monte Claro. Sig+num Guillelmmum Pelliparii. Sig+num Guillelmi de la Rocheta. Sig+num Bernardi Ogerii. Sig+num Dalmacii de Podio Sadoll. Sig+num Guillelmi de Pug Sadol.

Sig+num Petri, presbiterii, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior; en tinta vermella. De illo monte in quo est petraria.*
2. a. Poncet.

289

1187, juliol, 13

Guerau de Jorba i la seva esposa Saurina, juntament amb llur filla Gueraula, per la salvació de les seves ànimes i la dels seus pares, sense engany i de bona fe, donen la muntanya de la Pedrera al monestir de Santa Maria de Santes Creus i al seu abat Hug. La donació és alodial, cedeixen tots els drets i els delmes al monestir. A canvi d'aquesta donació l'abat Hug els rep com a familiars de la comunitat perquè gaudeixin mentre siguin vius i després de la seva mort dels béns espirituals com si fossin uns frares més del convent.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 91.¹
 a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 289, doc. 292.
 Cit.: FORT, El senyoriu...
 PAPELL, "El domini..."

Universis audientibus sit manifestum quod ego Geraldus de Iorba et uxor mea Saurina et filia nostra, Geralda, pro salute et remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum per nos et per omnes nostros, bona fide et sine dolo, donamus et concedimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abati eiusdem monasterii, omnique conventui illum monte in quo est² petraria et totum quod a predicto monte continetur versus abbatiam, sicut terminatur ab oriente in torrentem de Rubione, a meridie et occassum in honore predicte abbacie et Sancti Petri de Gaiano, a circio sicut a radice ipsius montis descendit torrens et pervenit ad punctam alterius torrentis qui est super ripam Rubeam ut usque ibi sit terminus medium torrentis et exinde usque in rivum Gaiani utraque parte torrentis terminetur. Sicut infra hos terminos continetur donamus vobis predictis et laudamus sine ulla retencione cum iure nostro decimarum et omnibus pertinenciis suis ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure. Donamus et laudamus etiam vobis et confirmamus eodem modo omnes decimas, quas habemus et habere debemus in grangia vestra de Valle Ursaria, videlicet, de his que in presenti possidetis vel que ad vestrum ius pertinent. Et de his omnibus promittimus vobis fidelem garentiam secundum nostrum posse in perpetuum. Et ego Ugo, abbas predicti monasterii, et fratres nostri recipimus vos prescriptos donatores in partem et societatem omnium bonorum spiritualium que facta fuerint in domo predicta in vita et in morte in perpetuum et cum finem vestrum audierimus faciemus pro vobis sicut pro nobis ipsis.

Actum est hoc ·III· idus iulii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX°·VII°.

Sig+num Geraldus de Iorba. Sig+num Saurine, uxoris eius. Sig+num Geralde, filie illorum.

Sig+num Petri de Podio Viridi. Sig+num Petri, prioris Populeti. Sig+num Raimundi de Sala. Sig+num Raimundi Gaufredi de Odena. Sig+num Arnaldi de Rabinad.

Sig+num Petri, presbiteri, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior; en tinta vermella: Geraldus de Iorba et uxoris eius. 2. Segueix repetit: in quo est.

290

1187, agost, 9

Carbonell de Selmella i la seva muller Berenguera, lliurement, donen a Déu, al monestir de Santa Maria de Santes Creus, a l'abat Hug i a tots els monjos, la meitat de l'honor que posseeixen al castell de Selmella, situat a la partida de Cabdells, al camp de Comagrassa i a la Romeguera, al camp de les Basses Roges, a Montduran i a Campet.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 45v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 290, doc. 293.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Manifestum sit cunctis quod ego Carbonellus de Olmela et uxor mea Berengaria, bono animo et spontanea voluntate, donamus et offerimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis, tam presentibus quam futuris, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum, omnem honorem vestrum, quem habemus omnibus modis infra terminum castrum de Olmela, scilicet, ipsam nostram medietatem totius honoris, quem habemus in loco vocitato Cabdel cum Petro Compan, fratre mei predicti Carbonelli, qui, iam dicus, honor affrontat ab oriente in torrente de rivo Despedes, a meridie in honore Berengarii Rusinol ab occiduo in honore vestro quem adquisistis a Guillelmo Sancio, a circio in honore vestro de Comba Crassa et Berengarii Rusinol et Raimundi de Sala. Eodem modo donamus vobis iam dictis illum nostrum campum de Cabarasa, integriter, qui affrontat ab oriente in honore vestro quem habuistis a Ferrario de Puntils, a meridie in honore Ferrero de Olmela, ab occiduo in honore Petri Compan, a circio in honore Berengarii Compan. Item, donamus vobis iam dictis honorem nostrum de Romagera, qui affrontat ab oriente in honore Petri Compan, a meridie in honore vestro de Comba Grassa, ab occiduo in dominio Guillelmi de Pontils, a circio in honore Guillelmi de Portella. Item donamus vobis campum nostrum de Basses Roges que est subtus predictus castrum de Olmela, qui affrontat ab oriente versus Molelam,² a meridie in honore Ferrero de Olmela, ab occiduo in honore Marie Longe, a circio in honore Berengarii Rusinol. Item, damus vobis honorem nostrum de monte Duran, qui est iuxta predictum castrum. Similiter damus vobis honorem nostrum de Galter et honorem nostrum de Campeto, qui sunt infra terminum predicti castrum. Supradicta quoque omnia ut

melius potest dici vel intelligi ad utilitatem predicti monasterii et vestri donamus et concedimus domino Deo et vobis predictis et cum hac presenti carta, ea integriter tradimus, sine nostro nostrorumque retentu, iure pepetuo possidendum aut quicquid ibi vel exinde facere volueritis. Sunt hee predictae³ in comitatu Barchinone infra terminum castris de Olmela in predictis locis. Quisquis hoc⁴ violare presumpserit nil ei valeat set in duplo componat ac deinde firmum hoc permaneat.

Quod est actum ·v· idus augusti anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXXVII·.

Sig+num Carbonelli, sig+num Berengarie, eius uxoris, qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Guilaberti de Granata. Sig+num Boneti Lombardi. Sig+num Arnaldi Balastarii.

Sig+num Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Carbonelli de Olmella uxorisque eius.
2. molam. 3. a. hec predicta. 4. a. hec.

291

1187, agost, 12

Sentència arbitral pronunciada per Guillem Alamany, Guillem de Cirera, Ramon de Fillol i Guillem de Rouric que posa fi a la disputa entre el monestir de Santes Creus i Guillem de Pontils. Aquest confirma davant l'abat Hug la donació que féu a l'abat Pere de l'honor de Conill i la renúncia a la percepció del delme. També cedeix la part del delme que percebia de les propietats de Santes Creus ubicades al terme del castell de Selmella. Jura complir-ho davant dels Sants Evangelis.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 19. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 46.¹

a.: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 291, doc. 294.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In noticiam veniat audiencium quod controversia que erat inter abbatem² de Sanctis Crucibus et fratres eiusdem loci et Guillelmum de Pontils, cum consilio G. Alamanni et Guillelmi de Cirera et R. de Filol et Guillelmi de Rourico et aliorum proborum hominum, ita determinata est. Ego Guillelmus de Pontils, bona fide, sine dolo, laudo et confirmo per me et omnes successores meos in perpetuum omnes donationes quas feci Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus

et Petro, abbati, et eiusdem loci conventui, sicut in instrumentis inde factis continetur, sic tibi Ugoni, presenti abbati, et fratribus tuis, tam presentibus quam futuris, presencialiter trado et omnem querimoniam quam inde faciebam evacuo. In primis restituo vobis integriter totum honorem de Conil cum portione mearum decimarum et cum³ omnibus que⁴ ibi habeo et habere debeo sive alius per me vel de me, sicut terminatur a parte orientis in collo⁵ de Portela qui est⁶ super pratum de la Romegera unde Capra videtur, a meridie sicut a predicto loco serre ascendunt usque ad Guardiam Vulterariam, ab occiduo sicut descenditur ab ipsa Guardia usque ad villar de Conil⁷ et inde usque ad serram de Angaria, a circio sicut continuantur⁸ serre a predicto loco usque ad supradictam Portellam vergentibus aquis in⁹ ipsum honorem. Quantum infra predictos terminos continetur sine mea meorumque retencione trado vobis perpetuo iure possidendum. Similiter dono et concedo vobis omne meum ius decimarum de vostris propriis laboribus quos facitis vel facietis in toto termino castri de Olmella¹⁰ retentis tamen in vita mea decimis aliorum laboratorum et tenedone ipsius castri. Concedo etiam vobis pascua et tals et cuncta que in aliis cartis olim vobis donavi ut libere et quiete habeatis, possideatis perpetuo iure. Hec omnia suprascripta promitto servare fideliter ego Guillelmus de Pontils Deo et tibi¹¹ Ugonis, abbati, et conventui prenominato de Sanctis Crucibus et qui inde faciam vobis fidelem guarentiam ab omnibus hominibus secundum meum posse, et iurando super Sancta Evangelia vobis confirmo.

Actum est hoc ·II· idus augusti anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VII°·.

Sig+num Guillelmi de Pontils qui hoc laudo et firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Geralli Alamani. Sig+num < >.¹² Sig+num Guillelmi de Cirera. Sig+num Raimundi de Filols. Sig+num Guillelmi de Rorigo.¹³ Sig+num Ferrarii de Pontils. Sig+num Guillelmi de Cherbavin. Sig+num Arnaldi de Villanova.

(Signe) Guillelmi, monachi et sacerdotis, qui hoc scripsit fideliter cum litteris suprapositis in ·xv^a· linea, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Controversia que fuerit inter domum de Sanctis Crucibus et G. de Puntils. 2. a. abbatie. 3. a. sicut. 4. a. qui. 5. a. collis. 6. Interlineat: est. 7. a. Cunil. 8. a. continuatur. 9. a. iu. 10. a. Olimella. 11. a. vobis. 12. En blanc. 13. a. i Cartulari: Rorigs.

292

1187, octubre, 15

Golmers s'ofereix al monestir de Santes Creus com a monjo convers i lliura a l'abat tres egües, dues comprades a Berenguer Galceran [de Pinós], les quals tenia en penyora de Pere Cocard, i la tercera adquirida a Ramon Galceran [de Pinós] per trenta sous.

[A]: Original perdut

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 68.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 292, doc. 295.

Notum sit omnibus hominibus quod ego Golmers dono et laudo et concedo memetipsum Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et monachis et fratribus ipsius loci per fratrem, quando secularem vitam relinquerim. Et modo pro amore Dei et remissione peccatorum meorum dono prefato monasterio et fratribus ·III· equas, quarum duas comparavi ex Berengario Gaucerandi de pignora² ex Petro Cocard et terciam equam comparavi ex Raimundo Gaucerandi pro ·XXX· solidis.³ Tamen si non placuerit ·I· pollinum de illis equis mihi detis.⁴

Actum est hoc idus octobris ab Incarnatione Cristi anno millesimo ·C^oLXXX^o.VII°·, regnante Philippo rege.

Sig+num Golmers qui hoc laudo et firmo firmarique precipio.

Sig+num Raimundi Gaucerandi. Sig+num Berengarii Gaucerandi. Sig+num Iohannis Stephani. Sig+num Arnalli Ariman⁵. Sig+num Bernardi de Noger.

Petrus scripsit hoc die et anno ·SSS· prefato.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Golmerii quando se vovit Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus; a. Equivoca la foliació fixant-la en el núm. 86. 2. a. pignora. 3. a. solidos. 4. a. daretis. 5. a. Artinain.

293

1187, desembre, 2

Arnau de Girona, la seva muller, Maria, i llurs fills i filles, i el seu germà Guillem de Girona, la seva muller, Berenguera, i llurs fills i filles, retornen a Ramon d'Òdena el mas amb el seu terme que els havia donat el seu pare Ramon. Per aquesta renúncia reben de Ramon d'Òdena la quantitat de cent cinquanta sous.

[A]: Original perdut

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 28v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 293, doc. 296.

Notum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Arnaldus de Gerunda et uxor mea, Maria, et filii ac filie et Guillelmus de Gerunda et uxor mea Berengaria et filii et filie nostre una diffinimus et relinquimus bono animo hac spontanea voluntate vobis Raimundo de Otina et cui dare aut vendere volueritis totum illum mansum cum suis terminis, quod pater vester Raimundus nobis dedit. Sicut vel melius nobis dedit, ita definimus per nos et nostros vobis et vestris ad omnes vestras voluntates faciendas quod nos vel nostri post nos modo vel in antea in ipso loco partem nec hereditatem amplius ibi inquiramus, set per hanc diffinicionem accepimus de vobis ·C·L· solidos et aliam em<m>endacionem quod nobis facitis de honore. Siquis infringere temptaverit nil valeat set in duplo componat et postea firmum pemaneat.

Actum est hoc ·IIII· nonas decembris anno Dominici Incarnationis ·M^o·C^o·LXXX°·VII°·.

Sig+num Arnaldi de Gerunda. Sig+num Marie, uxoris eius. Sig+num Petri. Sig+num Berengarius. Sig+num Vidal. Sig+num Arnaldi. Sig+num Avinent. Sig+num Arnalleta. Sig+num Raimunda. Sig+num Ermessendis. Sig+num Guillelmi de Gerunda. Sig+num Berengarie, uxoris eius. Sig+num Fabri. Sig+num Bernardi. Sig+num Guillelma. Sig+num Marie. Sig+num Ermessendis.² Nos qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Raimundi de Rabinato. Sig+num Arnaldi, frater eius. Sig+num Petri de Choener. Nos sumus testes.

Sig+num Guillelmi, diachoni, qui hoc scripsit et signum prefixit.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arnaldi de Gerunda uxorisque eius.
2. Al document la signatura d'Ermessendis, va després de Nos sumus testes.

294

1188, gener. Barbastre

Alfons el Cast concedeix a Ot d'Illa i als seus descendents la quarta part del camp que va pertànyer a Ponç Pastisser perquè la posseeixi en lliure i franc alou per la quantitat de trenta morabatins.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 167.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 293, doc. 297.

In Dei nomine. Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia, rex Aragonie, comes Barchinone et marchio Provincie, dono, laudo et concedo tibi Odone de Insula tueque proienie et posteritate illam quartam partem, quam habebam in campo qui fuit Poncii Panicerii, quem et tu emisti ab ipso Poncio, ita ut illam quartam partem meam et ipsum campum tu et tui heredes libere habeatis et absolute per vestrum franchum alodium et iure hereditario in perpetuum possideatis ad vestrum vestrorumque liberam et francham voluntatem faciendam. Terminatur autem ipse campus ab oriente et meridie in vinea Bernardi de Ierunda, ab occidente in campo monialium de Valle Bona, iuxta molendinum draperium. Predictum itaque campum cum quarta parte tui et tuis laudo et concedo in perpetuum cum suis omnibus affrontacionibus prout superius declaratum est qui et ipse campus affrontat ab circio subtus zequiam et subtus vineam Willemi de Cervaria. Propter hanc autem donacionem⁵ recipio a te ·xxx· morabetinos. Et est manifestum.

Actum est hoc anno millesimo ·C^o·LXXX°·VII°. mense ianuarii apud Barbastrum.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragonie, comitis Barchinone et marchio Provincie.

(Signe) <Sig>+num Raimundi de Monte Catano. Willelmus de Bassia, regius notarius ·SSS·num. Sig+num Petri Balbi. Sig+num Stephani de Marimon. Sig+num Raimundi Baiuli. Sig+num Raimundi Petri.

Sig+num Petri de Blandis,² regi notarii, qui hoc scripsit mense et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Domini regis et Odonis de Insula.
2. a. Blandis.

1188, gener, 22

Concordia feta entre el monestir de Santes Creus i els habitants de Cabra, amb la mediació del rei d'Aragó i comte Barcelona, Alfons el Cast, amb el consell de Berenguer de Vilademuls, arquebisbe de Tarragona, Bernat de Berga, bisbe de Barcelona, en presència de Ramon, ardiaca de Barcelona, i de Berenguer, sagristà de la Seu d'Urgell, sobre l'honor de Conill. L'abat Hug concedeix als homes de Cabra l'explotació de les tinences que van rebre de Guillem de Pontils situades dins l'honor de Conill i que els

monjos van adquirir per donació i per compra a Guerau Almany, al mateix Guillem de Pontils, al seu germà Berenguer i a Guillem de Selmella, amb la condició que les treballin per al seu profit i per al del monestir. Així mateix, dels fruits que n'obtinguin n'han de donar el delme i la tasca íntegrament a ell i als seus successors, i naturalment el terratge i la tasca per esmenar les injúries que a ell i als seus monjos els van fer, com també el delme de tot el que serveix de nodriment dels seus animals, de la llana i dels formatges i de la resta de productes que en puguin obtenir. Els obliga a donar la quarta part de tots els cérvols i de les cabres que es capturin, com és costum. Els concedeix que puguin treure tota la fusta que necessitin dels boscos per a edificar i no per a vendre, el monestir es reserva la que hi ha entre les Comes Forcades i el coll de la Portella. Els concedeix permís per fer una era dins l'honor de Conill per triturar els grans i el blat que cullin i no es poden endur la collita si no és en presència del batlle monacal. Reté el domini directe sobre aquesta honor i fa ús del dret de prelatura o fadiga que estableix en trenta dies. Els atorga indefinidament el dret útil de la terra sense cap altre cens que l'establert a la concòrdia i els obliga a no tenir cap més senyor que ell i els seus successors. Els homes de Cabra accepten les condicions i prometen respectar-les i complir fidelment tot el que s'ha establert a la concòrdia i observar-ho.

- A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 1. Original. Carta partida per ABC lateral.
- B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 2. Trasllat de 2 d'octubre de 1202 (*Fratri locelin, qui hoc translatum fideliter translatavi anno Dominice Incarnationis .M^o.CC^o.II. et nonas octobris*).
- C: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 50v.¹
- a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 294, doc. 298.
- Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit universis audientibus quod controversia que erat inter domum de Sanctis Crucibus et homines de Capra pro honore de Cunil a domino Ildefonso, Dei gratia, rege Aragonensi et domno Berengario, Terrachonensi archiepiscopo, commissa² fuit determinanda domino Bernardo, Barchinonensi episcopo, cuius dispositione et consilio ita determinata est, presentibus Raimundo, Barchinonensi archidiachono,³ et Berengario, Urgellensis sedis sacrista, et Geraldo Alamagni et Arnaldo Petri, domini regis baiulo multisque aliis probis hominibus qui presentes⁴ affuerunt et consilio suo determinationem laudaverunt sicuti hic scriptum est. Ego, igitur,

Ugo monasterii de Sanctis Crucibus abbas, et fratres nostri laudamus et concedimus hominibus de Capra illas tenedones quas acceperunt per manum Guillelmi de Pontils in predicto honore de Cunil, quem honorem adquisivimus dono Geraldı Alamagni et dono ac vendicione predicti Guillelmi de Pontils et fratris sui Berengarii atque concessu Guillelmi de Olmela. Tali, autem, condicione ipsum honorem eiusdem hominibus concedimus ut eum bene excolant tam ad suam quam ad nostram utilitatem et inde annuatim de omni fructu laborationum decimas et tascham fideliter et integriter nobis et nostris successoribus in perpetuum reddant decimas, scilicet, pro terratico, et tascham pro satisfactıone⁵ et emendacione multarum iniuriarum quas fratribus nostris fecerunt et pro dominicatura monasterii nostri quam iniuste diu nobis abstulerant. Dent etiam decimas nobis de omni nutrimento animalium suorum que⁶ ibi fuerunt et de fructu illorum sicut evenerit tam in lana quam in caseis sive in aliis rebus ad hoc pertinentibus. De cervis quoque et capreis, qui ibi capti fuerint, quarterium, ut est consuetudo. Concedimus etiam illis ut in nemoribus que sunt in predicto honore necessaria sibi colligant, videlicet, ad edificandum tantummodo, non ad dandum nec ad vendendum, et laboraciones que in ipsis facte sunt inculte dimittantur ad nutrimentum ad renovacionem nemorum, in quibus nemoribus retinemus nobis potestatem colligendi quod necesse habuerimus, et reservamus nobis pro dominicatura nemus illud quod est inter Combas Forchatas et collem de Portella, in quo nichil⁷ eis concedimus. Constituimus etiam ut infra eundem honorem aree fiant ad triturandum fruges nec non efferatur annona, donec in presentia baiuli nostri quod ad nos pertinuerit fideliter persolvatur. Et ut hoc fideliter in perpetuum observentur dimittimus eis et diffinimus omnes querelas verbacionum et iniuriarum, quas olim nobis intulerant et etiam illa servicia que Guillelmo de Pontils pro eadem honore faciebant. In quo, videlicet, honore nobis retinemus dominium et stachamenta et iusticias de illis que ibi fient, et quod ibi nullum alium dominum non⁸ eligant preter nos. Si quis autem procionem suam quam ibi habet vendere voluerit post .xxx. dies ex quo in nobis faticatus fuerit, liceat ei vendere consimili sibi laboratori, salvo iure monasterii nostri. Sicut hic diffinitum est, ego, suprascriptus, abbas Ugo et fratris nostri concedimus vobis iam dictus laboratoribus et vestre posteritati possessiones vestras quas in predicto honore habetis in perpetuum sine aliquo census additamento a nobis vel a nostris preter hoc quod supra scriptum est. Nos, vero supradicti homines de Capra, scilicet, Petrus Iover

et Raimundus Paiares et Raimundus de Puiol cum ceteris nostris consortibus per nos et per omnes successores nostros bona fide et sine dolo promittimus Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci presentibus atque futuris observare fideliter que suprascripta sunt de possessionibus quas a vobis accepimus in honore de Cunil nec consensu nostro vobis aliquid de iure vestro imminuetur⁹ in perpetuum. Sciendum quod a prefata condicione vendendi liberos esse decernimus filios et fratres qui si emere voluerint, liberam habeant facultatem.

Actum est hoc ·XI· kalendas februarii anno ab Incarnatione Domini millesimo ·C·LXXXVII·.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi de Sancto Paulo. (Signe) Guillelmi, monachi. Sig+num Andree. Sig+num Arnalli de Sancta Fide. Sig+num Poncii. Sig+num Guillemi de Belestar. Sig+num Bernardi, cellerari.

Sig+num Petri Iover. Sig+num Raimundi de Puiol.¹⁰ Sig+num Raimundi Paiares. Sig+num Petri de Plana. Sig+num Iohannis de Sauri. Sig+num Raimundi de Almenara. Sig+num Petri de Almenara. Sig+num Iohannis de Almenara. Sig+num Berengarius de Ceguioles. Sig+num Bernardi de Rabinad. Sig+num Petri de Albi. Sig+num Arnaldi de Ceguioles. Sig+num Petri de Angera. Sig+num Guillelmi de Turre. Sig+num Petri Cerda. Sig+num Raimundi de Vallirara. Sig+num Petri de Terrachona. Sig+num Petri de Terrachona. Sig+num Bernardi de Terragona. Sig+num Raimundi Terragona. Sig+num Guillelmi de Segarra. Sig+num Petri de Ivorra. Sig+num Raimundi Magistri.¹¹ Sig+num Arnaldi de Turre. Sig+num Bernardi de Bordel. Sig+num Guillelmus de Segur.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragonum, comitis Barchinonensis et marchionis¹² Provincie.+ Berengarius, Terrachone archiepiscopus.

Ego Bernardus Barchinonensis, episcopus, subscribo. Ego Raimundus, archidiaconus, subscribo. Sig+num Berengarii Urgellensis sacriste.

Sig+num Arnaldi Petri, baiuli domini regis. Sig+num Geraldi Alamagni. Sig+num Bernardi de Papiol. Sig+num Guillelmi de Rourico.

Sig. Raimundi de Castellario qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De controversia que erat inter domum Sanctis Crucibus. 2. a. i cartulari: comissa. 3. a. archidacono. 4. a. i cartulari:

presentis. 5. a. *i cartulari: satisfacione.* 6. a. *i cartulari: quem.* 7. a. *michi.*
 8. a. *i B ometen: non.* 9. a. *i cartulari: inminuetur.* 10. a. *Pinol.* 11. a.
magistri. 12. a. *marchio.*

296

1188, gener, 30

Ramon d'Òdena i la seva muller Berenguera venen el mas de les Solanes, al terme del castell de Pontons, a Guillem de la Granada i a la seva muller Mía per tres-cents sous barcelonesos.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 26v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 296, doc. 299.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

Manifestum sit cunctis quod ego Raimundus de Otina et uxor mea Berengaria vendimus tibi Guilaberto de Granata et uxori tue Mie quendam nostrum mansum, quem habemus in comitatu Barchinone infra terminum castris de Pontons, in loquo qui dicitur Solanes, qui fuit Arnaldi de Gerunda et fratrum suorum. Advenit mihi predicto Raimundo supradictus mansus per vocem genitorum meorum et mihi Berengarie per meum sponsalium, de quo manso recipio pro comutatione alium mansum infra termini castris de Otina, scilicet, mansum Petri Cabata. Terminatur, autem, predictus mansus de Solanes ab oriente in sumitate rupium de Ansoval, sicut aque vergunt versus predictum mansum, a meridie descendit ex directo usque in strictum² torrentis vallis de Oriola et exinde ascendit per capud serre Miiane et inde ascendit in podium de Aquilela, sicut terminatum est inter honorem huius mansi et honorem Petri Guitardi et Iohannis Taiada, ab occiduo in podio Voltor et in honore Bernardi Carbonis, a circio in honore predicti Bernardi Carbonis, sicuti est fixuratum, usque ad iam dictas rupes de Ansoval. Sicut ab his terminis concluditur et terminatur predictus mansus, cum arboribus diversi generis, cum fontibus et aquis, cum introitibus et exitibus et cum omnibus suis pertinenciis integriter que ad predictum mansum pertinent vel pertinere debent vendimus tibi Guilaberti et uxori tue Mie predictum mansum cum omnibus suis decimis, ut melius dici vel intelligi potest, ad vestram voluntatem faciendam, ac de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium alodium ad faciendum ibi vel exinde quicquid facere volueritis sine vinculo ullius hominis vel femine et sine nostro nostrorumque retentu. Accepimus, autem, a vobis prenominitis pro hac vendicione mille ·ccc· solidos, bone

monete Barchinone. Et est manifestum. Et convenimus vobis et etiam monasterio de Sanctis Crucibus cui in elemosinam supradictum mansum offertis facere fidelem garentiam bona fide et sine dolo et sine engan. Similiter et ego Guillelmus de Pontons per me et per meos laudo, concedo et confirmo tibi Guilaberto et uxori tue, Mie, et predicto monasterio de Sanctis Crucibus meam partem decime et quicquid habeo vel habere debeo omnibus modis in predicto manso de Solanes, sine meo meorumque retentu. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et in super hec venditio omni tempore firma permaneat.

Actum est hoc ·III· kalendas febroarii anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.VII°.

Sig+num Raimundi de Otina. Sig+num Berengarie, uxoris eius. Sig+num Guillelmi de Pontons. Sig+num Arberti, filii Guillelmi de Pontons. Sig+num Bernardi de Pontons. Nos qui hoc laudamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Bernardi de Castlucz. Sig+num Guillelmi de Rabinato. Sig+num Petri de Chozane.³ Sig+num Bernardi de Caprera. (Signe) Guillelmus, diachonus, clericus de Pontons. Sig+num Guillelmi Buschet. Sig+num Arnaldi de Gerunda. Sig+num Marie, uxoris eius. Sig+num Petri. Sig+num Berengarii. Sig+num Vitalis. Sig+num Arnaldi. Sig+num Arnalleta. Sig+num Avinete.⁴ Sig+num Raimunde. Sig+num Nine, uxoris Vitalis. Sig+num Guillelmi de Gerunda, sig+num Berengarie, uxoris eius, sig+num Ferrarii, sig+num Bernardi, sig+num Guillelmi, sig+num Marie, filiorum eorum. Nos omnes qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Guillelmi de Guardia. Sig+num Raimundi de Gurbo. Sig+num Bernardi Sagi, filii Berengarii de Gerunda.

Sig+num Petri, prioris de Sanctis Crucibus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Otina uxorisque eius Berengarie. 2. a. estrictum. 3. a. Chozaner. 4. a. Avinent.

1188, gener, 30

Gilabert de la Granada i la seva esposa Mia fan donació al monestir de Santes Creus, per la salvació de la seva ànima, la dels seus pares i la de tots els fidels difunts, del mas —que van comprar a Ramon d'Òdena i a la seva muller Berenguera— anomenat

Gironès, al terme de Pontons i a la partida de les Solanes. L'atorguen perquè de les seves rendes es puguin alimentar i vestir un monjo. L'abat Hug promet rebre'ls com a germans i familiars de Santes Creus perquè puguin gaudir, mentre siguin vius i després de la seva mort, de les oracions i dels beneficis del monestir, i els concedeix el privilegi d'ésser sebollits al monestir. A més, els cedeix un altar dins l'església les despeses de la construcció, de l'ornamentació i de la il·luminació del qual van a càrrec seu. S'hi podrà celebrar missa per la salvació de la seva ànima i de la de tots els fidels perpètuament.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 3. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 27v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 298, doc. 300.

Cit.: PAPELL, "El domini...".

Cunctorum noticie pateat quod ego Guilabertus de Granata et uxor mea² Mia, bono³ animo et spontanea voluntate, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum et fidelium defunctorum, donamus et offerimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni abbati et fratribus tuis, tam presentibus quam futuris, quendam mansum nostrum quem emimus a Raimundo de Otina et uxore sua Berengaria, qui est in chomitu Barchinone infra terminum castris de Pontons, in loco vocitato Solanes, qui dicitur mansus Gerundensium. Affrontat predictus mansus ab oriente in summitate rupium de Ansoval, sicut aque vergunt versus iam dictum mansum, a meridie descendit ex directo usque in strictum torrentis vallis de Oriola et exinde ascendit per caput serre Miiane et inde ascendit in podium de Aquilela sicut terminatum est inter honorem huius mansi et honorem Petri Guitardi et Iohannis Taiada, ab occiduo in podio de Voltor et in honore Bernardi Carbonis, a circio in honore iam dicti Bernardi Carbonis, sicuti est fixuratum⁴ et terminatum usque ad iam dictas rupes de Ansoval. Sicut ab his terminis concluditur et terminatur predictus mansus, cum arboribus diversi generis, cum fontibus et aquis, cum introitibus et exitibus et cum omnibus suis pertinentiis integritate que ad predictum mansum pertinent vel omnibus modis pertinere debent, donamus et offerimus predicto monasterio et tibi Ugoni abbati et fratribus tuis in elemosinam iam dictum mansum ut inde habeat victum et vestitum⁵ et quicquid habet necesse unus monachorum, et de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium alodium ut melius dici vel intelligi potest ad faciendum ibi vel exinde quicquid volueritis sine vinculo alicuius persone sine

nostro nostrorumque retentu. Et ego Ugo predictus abbas et fratris nostri recipimus te Guilabertum et uxorem tuam Miam per fratres et familiares et concedimus vobis partem ac⁶ societatem omnium orationum et beneficiorum monasterii nostri, que auxiliante Deo, facta fuerit, et etiam concedimus vobis sepulturam in monasterio nostro nisi vinculo excommunicationis fueritis inodati. Concedimus etiam vobis in ecclesia nostra unum altare ad construendum et ornandum etiam illuminandum⁷ bene et honorifice in quo celebrari missa⁸ possit cotidie, tam pro vobis quam pro omnibus fidelibus, in perpetuum. Si quis hoc violare presumpserit nil valeat sibi, set in dupplo componat ac deinde firmum permaneat.

Actum es hoc ·III· kalendas febroarii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Guilaberti. Sig+num Amie, eius uxoris. Sig+num Guillelmi de Pontons. Sig+num Bernardi de Pontons. Sig+num Bernardi de Caprera. Sig+num Guillelmi, diachoni, clericus de Pontons. Sig+num Petri Alamagni. Sig+num Guillelmi Buschet.

Sig+. Raimundi de Castellano qui hoc scripsit cum litteris suprapositis in ·XVII· linea, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Guilabertus de Granata uxorisque eius. 2. a. meo. 3. a. bone. 4. a. fixuriatura. 5. a. vestimentum. 6. a. et. 7. Interlineat: etiam illuminandum. 8. Interlineat: missa.

298

1188, gener, 30

Guillem de Pontons, Pere Alamany i Guillem Alamany donen garantia a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus que són els fidejussors de la venda, que Guillem d'Òdena i la seva muller Berenguera van fer del mas Gironès a Gilabert de la Granada i a la seva esposa Mia, perquè aquesta sigui sempre ferma i la posseeixin sense cap contrarietat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 28v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... , p. 300, doc. 301.

Manifestum sit cunctis quod ego Guillelmus de Pontons et Petrus Alamagni et Guillelmus Alamagni convenimus, bona fide et sine dolo, domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis, quod si aliquis homo vel femina contra vendicionem, quam Raimundo de Otina et uxor sua Be-

rengaria fecerunt Guilaberto de Granata et uxori sue Mie, venerit, nos faciamus tenere eam et habere ac possidere in sana pace absque ulla contrarietate et diminucione vobis et monasterio vestro et recognoscemus esse fideles fideiussores huius rei iam dicto monasterio, scilicet, omnium Gerundencium, uxorum, filiorum, filiarum et omnium hominum tenencium ibi pignora.

Actum est hoc ·III· kalendas febroarii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXXVII·.

Sig+num Guillelmi de Pontons. Sig+num Petri Alamagni. Sig+num Guillelmi Alamagni. Sig+num Bernardi de Castluz.² Sig+num Bernardi de Caprera. Sig+num Raimundi de Rabinad. Sig+num Guillelmi, diachoni, clericus de Pontons. Sig+num Guillelmi Buschet.

Sig+num Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Pontons et Petri Alamagni.*
2. *a. Catsluz.*

299

1188, gener, 30

Berenguera d'Òdena, esposa de Ramon d'Òdena, rep d'aquest un mas, que té Pere Sabata, al terme del castell d'Òdena, en compensació del mas de les Solanes, situat al terme de Pontons, el qual ella tenia per raó d'esponsalici, i que el seu marit havia venut a Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 29v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 300, doc. 302.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Pateat cunctis quod ego Berengaria de Otina, bono animo ac spontanea voluntate, laudo et concedo tibi Raimundo de Otina, viro meo, ad tuam voluntatem faciendam, quendam mansum mei sponsalicii, cum omnibus suis pertinentiis integriter, qui fuit Arnaldi de Gerunda et fratrem suorum, qui est infra terminum castris de Pontons, in loco qui dicitur Solanes, ex quo manso recipio a te predicto Raimundo de Otina alium mansum in termino castris de Otina, videlicet, mansum illum cum omnibus suis pertinentiis, quem tenet Petrus Sabata, ut melius habes eum omnibus modis habere debes. Et ego predictus Raimundus de Otina, bona fide sine dolo, laudo et firmo atque concedo tibi, iam dicte Berengarie, uxori mee,

supradictum mansum cum omnibus suis pertinenciis, quem tenet predictus Zabata ut eum melius habeo et habere debeo omnibus meis quem teneas et habeas pro comutacione supradicti mansi de Solanes, qui erat tui sponsalicii. Et est manifestum. Siquis hoc infringerit temptaverit, nil valeat, set in duplo componat et postea firmum permaneat.

Actum est hoc ·III· kalendas febroarii anno Dominici Incarnationis ·M^o.C^o.LXXX°.VII°.

Sig+num Berengarie de Otina, qui hoc laudat et firmat. Sig+num Guillelmi de Gardia. Sig+num Raimundi de Gurbo. Nos tres, qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Raimundi de Otina, qui laudat hoc et firmat testesque firmare rogat.

Sig+num Bernardi de Castlucz. Sig+num Guillelmi de Pontons. Sig+num Guillelmi de Rabinato. Nos sumus testes rei huius.

Sig+num Guillelmi, diachoni, qui hoc scripsit et sugnum prefixit.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Berengarie de Otina et Raimundi de Otina, eius viri.

300

1188, març, 6

Permuta que fa Alfons el Cast amb el monestir de Santes Creus. El monarca canvia seixanta migeres d'ordi que tots els anys estava obligat a donar als monjos del seu molí de l'Aragall per una terra en alou que els monjos tenen a Vilagrassa.

A: ACA (=Arxiu Corona d'Aragó). A. R. Alfons I, perg. 477. Carta partida per ABC.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 140v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 301, doc. 303.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Ad noticiam cunctorum perveniat quod ego Ildefonsus, rex Aragonum, dono et laudo domino Deo et beate eius genetrici Marie et monasterio Sanctarum Crucum et fratribus illius loci, presentibus hac futuris, sexaginta migerias ordeï, quas singulis annis in kalendis augusti ipsi fratres habeant et accipiant omni tempore in furno de ipso² Area³ per alodium franchum et liberum ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem eiusdem monasterii et eorumdem fratrum sine ullo meo meorumque retentu. Et sciendum est quod has sexaginta migeras dono eis pro illo alodio dicti monasterii, quod

habebant in Villa Grassa super regum et subtus⁴ ubi in quadam parte villa illa constructa est et fundata, et quod accepi ab eodem monasterio ad populandam villam ipsam de Villa Grassa. Hanc autem donationem et concambium facio eiusdem monasterio ut semper, sicut dictum est, fratres illius monasterii habeant et percipiant in dicto furno de ipso Areal⁵ dictas sexaginta migeras ordeï et quod ego vel meus baiulus non habeamus nec accipiamus aliquid in illo furno donec sexaginta migeras dictas boni ordeï illi fratres acceperint et quod ultra illas sexaginta migeras de eodem furno superfuerit ad opus mei morumque retineo. Verumptamen si minus fuerit vel aliquid defuerit de illis sexaginta migeris vel forsam furnus ille minueretur habeant ipsi fratres et accipiant dicta sexaginta migeras in illis molendinis meis dicti Areal⁶ et in aliis omnibus eximentis ipsius ville que ibi accipio vel inde accepturus sum, de quibus tantum singulis annis accipiant donec in integrum habuerint et susceperint dictas sexaginta migeras ordeï boni et recipientis. Preterea retineo ut si tempor procendente me in predicto concambio pregravari sensero vel illud de voluntate mea revocare voluero, liceat mihi et meis, ita tamen ut dictum alodium, cum medietate decime, quam monasterium in eo habet sine aliquo impedimento a me vel a meis inibi facto⁷ cum omni melioramento monasterio dicto et fratribus a me et a meis successoribus libere et solide reddatur et exinde ego et mei possimus recuperare et habere dictas sexaginta migeras ordeï.

Actum est hoc ·II· nonas marcii anno Dominice⁸ Incarnationis millesimo ·C^o·LXXX°·VII°·.

+ Berengarius, Terrachone archiepiscopus.

Sig+num Ildefonsi, regis Aragonum,⁹ comite Barchinone et marchio Provincie.

Raimundus de Calidis, Barchinone¹⁰ decanus ·SS·. Guillelmus de Bassia, regius notarius, sig·SSS·num. Sig+num Geraldi de Iorba. Sig+num Petri de Belvis. Sig+num Willelmi de Cervilione. Sig+num Arnaldi de <E>ril. Sig+num Raimundi de Bordel,¹¹ baiuli de Monte Albo et de Areal.¹²

Sig+num Raimundi de Ciges, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De sexaginta migeras ordeï de Aregali.*
 2. *A segueix: meo.* 3. *a. Areal.* 4. *A segueix: regum.* 5-6. *a. Areal.* 7. *Segueix ratllat: facto.* 8. *a. Domine.* 9. *a. Aragonne.* 10. *a. Barchino.* 11. *a. Bordelo.* 12. *a. Areal.*

301

1188, abril, 12

Establiment o concessió emfiteùtica que l'abat del monestir de Santes Creus, Hug, fa a favor de Ramon de la Marca i dels seus descendents de l'honor monacal que és a la muntanya de la Pedrera, amb l'obligació de satisfer al cenobi la tasca, el delme i la primícia. L'abat l'obligà a triturar el blat a la mateixa propietat i estableix el dret de fadiga en trenta dies.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 91v.¹

a.: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 302, doc. 304.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In Dei nomine. Ego Ugo, monasterii de Sanctis Crucibus abbas, cum consilio fratrum nostrorum, laudo et concedo tibi Raimundo de Marcha et tuis honorem illum, qui est sub petrariam veterem, sicut continetur a via que descendit de vestro manso et transi<t> iuxta domos petrarie iam dicte et inde redit in viam quadrigae veterem et exinde vadit usque in punctam² que descendit in torrentem de Pigot versus meridie, sicut terminatum et fexuriatum est in presencia proborum hominum inter nos et vos. Sicut a predictis terminis et fixuriis terminatur et concluditur usque in torrentem predictum de Pigot et a³ iam dicta puncta usque ad montem petrarie, sicut ascendit per medium torrentem, donamus tibi predicto Raimundo et tuis et concedimus in perpetuum, cum ingressibus et regressibus suis. Sciendum vero est quod retinemus ibi petrariam et domos ad opus petrarie cum via quadrigae. Similiter, laudo tibi et tuis laboracionem illam, quam fecisti in altero torrente que est ad radicem montis petrarie sepedicte,⁴ a parte circii, sicuti terminatum et fexuriatum est inter nos et vos, tali, videlicet, modo ego prescriptus abbas et fratres nostri concedimus tibi iam dicto Raimundo de Marcha et tuis prescriptos honores ut eos habeatis et teneatis per nos et excolatis et possideatis secure et quiete et dominum alium ibi non eligatis nec faciatis nisi nos et successores nostros et inde nobis et monasterio nostro annuatim decimas et primicias et tascham fideliter tribuatis et de nutrimento quod ibi habueritis, ut mos est, nobis et monasterio nostro decimas et primicias detis. Et constituimus ut anonam, quam Deo largiente ibi habueritis infra honorem illum, trituretis. Quod si forte vendere vel impignorare eundem honorem volueritis per .xxx. dies ante hoc nobis notificetis, ut nos eum habere possimus eodem precio quo alter emere voluerit. Si autem nos emere noluerimus liceat vobis vendere vel impignorare vestro consimili qui

nobis supradicta attendat et faciat fideliter. Et ego Raimundus de Marcha, per me et per meos bona fide sine dolo et sine retencione, in perpetuum solvo, diffinio et concedo Deo et beate Marie et tibi Ugoni, abbati de Sanctis Crucibus, et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, totum quod requirebam⁵ amplius aliquo modo infra terminos honoris vestri de sub petraria quem a dominis Montis Acuti adquisistis ut exceptis prenominatis honoribus totum integriter habeatis et sine mea meorumque proclamacione inperpetuum possideatis. Et convenio, per me et per meos, ut ea que suprascripta sunt in pace et fideliter vobis et monasterio iam dicto persolvam et attendam et quod ibi alium dominum non eligam nisi vos et monasterium vestrum. Siquis hoc frangere voluerit in duplo componat et insuper hoc firmum perhenniter maneat.

Actum est hoc ·II· idus aprilis anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXXVIII·

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Bernardi, cellerarii. Sig+num Arnaldi, subprioris.

Sig+num Raimundi de Marcha. Sig+num Ermessendis, eius uxoris. Sig+num Bernardi, filiorum eorum. Nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Petri, fratris Raimundi de Marcha, qui hoc laudo et quicquid iuris in predicto honore habere debeo iam dicto monasterio in perpetuum laudo et concedo et omnino diffinio. Sig+num Bernardi Iohannis eorum cognati. Sig+num Petri Gasch de Albano. Sig+num Petri Cerdani. Sig+num Bernardi de Combis, fratris Raimundi de Marcha qui hoc laudo et quicquid iuris in predicto honore habere debeo iam dicto monasterio in perpetuum laudo et concedo et omnino diffinio.

Sig+num Raiumundi de Castellario, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Marcha. 2. a. puncta.
3. a. omet. a. 4. a. sepe dicte. 5. a. requirebamus.

302

1188, maig, 11

Contracte d'explotació de bestiar. Berenguer d'Albareda comparteix amb Santes Creus la propietat d'una vaca i del seu vedell, i cedeix la meitat del seu fruit, amb la condició que el monestir els alimenti.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 66.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 304, doc. 305.

Cit. PAPELL, "L'economia ramadera...".

Cunctis sit manifestum quod ego Berengarius de Albareda² et uxor mea Ermessendis damus et offerimus Deo <et> monasterio Sancte Crucis et tibi Ugoni, abbati, et omni conventui medietatem unius vacce et sue filie et medietatem earum fructus. Tali pacto quod predictum monasterium faciat eas custodire ut suas proprias sine nostra expensa et missione quam ibi minime faciamus. Et deinceps suradictas bestias et earum fructum, ut predictum est, nos et monasterium, iam dictum, per medium habeamus, et deinde qualicumque hora voluerimus facere voluntatem nostram de nostra medietatem sine vestra contradiccionem liberam facilitatem retinemus.

Actum est hoc ·v^o. idus maii anno Incarnatione Domini ·M^o·C^o·L^oXXX^o·VIII°.

Sig+num Berengarii de Albareda. Sig+num Ermessendis eius uxoris.

Sig+num Arnaldi Balestarii. Sig+num Petri. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Poncii de Sancto Augustino.

Sig+num Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii de Albareda et uxoris eius.*

2. a. Alvareda.

303

1188, juny, 5

Guillem de Mur, la seva esposa Sança, el seu fill Arnau i Berenguer de Santa Fe venen les cases que tenen al castell de Mur, amb tots els alous i tinences, situats al seu terme. Per aquesta venda reben dels béns del monestir un cavall i setanta sous, amb els quals els monjos hauran de redimir una peça de terra que tenen empenyorada. L'abat els rep com a familiars del cenobi perquè participin dels béns espirituals de la comunitat, i promet rebre Berenguer de Santa Fe com a monjo de la comunitat quan ell ho desitgi.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 4. Trasllat (*Sig+num fratris Arnaldi qui hoc translatum fideliter scripsit*). Hem preferit la transcripció d'aquest trasllat ja que pensem que és el més proper a l'original.

- C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 5. Trasllat de 23 de juny de 1222 (*Hoc est translatum fideliter translatum ·XI· kalendas iulii anno Domini ·M^o·CC^o·XXII·*) fet per Pere Arnau (*Signum (signe) fratris Raimundi, abbatis d Sanctis Crucibus testis huius translati. Sig+num fratri Raimundi, cellerarii mediani, testis huius translati. Sig+num fratris Berengarii Descanos, testis huius translati. Sig+num fratris Petri Arnaldi, qui hoc translatum fideliter scripsit cum litteris suprapositis in linea ·II°, die et anno quo supra*).
- D: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 6. Trasllat de 24 de maig de 1233 (*Hoc est translatum fideliter factum ·IX· kalendas iunii anno Domini ·M^o·CC^o·XXX·III·*) fet per fra Berenguer Dezcamos (*Frater Berengarius Dezcamos, presbiter et monacho hoc translatum scripsit et hoc sig(signe)num fecit die et anno prefixis*).
- E: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 162r.¹
 a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 305, doc. 307.
 Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis pateat omnibus quod ego Guillelmus de Mor et uxor mea Sancia et filius noster Arnaldus² et ego Berengarius de Sancta Fide, per nos et per nostros bona fide sine dolo, donamus et vendimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni abbati et fratribus tuis presentibus et futuris nostras domos quas habemus in villa castris de Mor, cum omnibus alodiis et tenedonibus que nos vel aliquis per nos infra terminum supradicti castris habemus vel omnibus modis habere debemus integriter. Supradicta quoque omnia cum suis terminis et affrontacionibus et ingressibus et egressibus et cum omnibus suis pertinenciis ut melius potest dici vel intelligi ad voluntatem supradicti monasterii et vestri de nostro iure in vestrum tradimus, iure perpetuo possidendum per vestrum alodium franchum aut quicquid ibi vel exinde volueritis facere sine nostro nostrorumque retentu. Et insuper convenimus vobis ex predictis omnibus esse fideles guarentes omni tempore, secundum nostrum posse. Accepimus autem pro hac donatione et venditione de bonis monasterii unum equum et ·LXX· solidos ex quibus una pecia alodiii, qui ibi in pignore est, redimatur. Ego iam dictus Ugo abbas et fratres nostri recipimus vos predictos participes et consortes omnium bonorum spiritualium que in monasterio nostro, Deo auxiliante, facta fuerint. Et quando tu predictus Berengarius volueris³ habitum religionis recipere, divina gratia te inspirante, concedimus tibi secundum formam ordinis ut sis frater in monasterio nostro. Si quis hoc voluerit frangere nil sibi valeat, sed in dupplo componat ac deinde⁴ firmum permaneat.

Actum est hoc nonas iunii anno ab Incarnatione⁵ Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°.

Sig+num Guillelmi⁶ de Mor, sig+num Sancie,⁷ eius uxoris, sig+num Arnaldi,⁸ filii eorum, nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Arnaldi⁹ Surdi. Sig+num Petri¹⁰ Surdi. Sig+num Arnalli¹¹ de Villa Nova. Sig+num Berengarii de Sancta Fide.

Sig+num Ugonis, abbatis.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit¹² die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Mor.* 2. D: A. 3. a. volueritis. 4. C: de vestro. 5. D: Incarnacione. 6. D: G. 7. a. i C: Santie. 8. D: A. 9. D: A. 10. D: P. 11. D: A. 12. D segueix: cum literis suprapositis in linea ·IX·.

304

1188, juny, 26

Domènec Pelegrí i la seva muller Ermessenda, per remei de la seva ànima i la dels seus pares i en remissió dels seus pecats, donen al monestir de Santes Creus catorze oliveres del seu alou del terme de Corbera i la meitat d'una olivareda que tenen a mitges amb Vendrelló d'Avida, al mateix terme i al lloc anomenat Camp de Sevira. Amb aquesta donació gaudiran de les oracions i d'altres béns espirituals de la comunitat cistercenca del Gaià.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 7. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 3v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 306, doc. 308.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Dominicus Pelegrinus et uxor mea Ermessendis, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum et in remissionem peccatorum meorum, damus Deo et cenobio de Sanctis Crucibus ·XIII· olivarias, quas per nostrum proprium alodium habemus in comitatu Barchinone, in termino de Corbera, et medietatem unius olivarie quam habemus cum Venrello de Avida in eodem termino, in loco vocato Campo de Sevira, et de illis ·XIII· olivariis sunt due in capudmanso Petri de Avida, qui vocatur Vivastre, et ·XII· olivarie sunt in campo nostro qui vocatur Valle Bona, apud canalem Pedriciam. Sic prenominate olivarias integriter damus Deo et cenobio de Sanctis Crucibus et de nostro iure in suum tradimus dominium et potestatem in manu Hugonis, abbatis ipsius cenobii, ad quicquid inde ipse et conventus eiusdem facere voluerint ad suam voluntatem sine ullo nostro nostrorumque

retentu et quod nos simus participes in orationibus et beneficiis predictae domus de Sanctis Crucibus in vita et in morte. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum semper hoc donum.

Actum est hoc ·VI· kalendas iulii anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°.

Sig+num Dominici Pelegrini, sig+num Ermessendis, uxoris eius qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Lobeti, sig+num Maimoni, nepotum eiusdem Dominici Pelegrini, qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Petri Pellicerii. Sig+num Messegerii.

Sig+num Geraldi, fratris predictae Ermessendis. Sig+num fratris Raimundi de Solaneth. Sig+num Petri Fuxensis, monachi.¹

Sig+num Petri de Corron, qui hoc scripsit, cum litteris suprapositis in linea ·VII^a·, die et anno quo supra.

1. Amb lletra feta per una mà diferent i amb tinta també diferent, probablement amb posterioritat a la redacció del document s'hi ha afegit: Sig+num Geraldi, fratris predictae Ermessendis. Sig+num fratris Raimundi de Solaneth. Sig+num Petri Fuxensis, monachi.

305

1188, juliol, 12

Contracte d'establiment ad laborandum d'una vinya a la condolina de Tàrrega, atorgat per l'abat Hug de Santes Creus a favor de Bernat Amenós, per un cens anual de tres somades de verema que s'han de portar al celler de Tàrrega, amb la condició que quan aquest mori o si la vinya es deixa de conrear ha de retornar-la íntegrament al monestir. Obliga l'arrendatari a no tenir cap més senyor que no sigui l'abat, i, a més, no pot vendre ni alienar la propietat sense el consentiment dels monjos.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 161.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 307, doc. 309.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In Dei nomine. Ego Ugo, Dei gratia, monasterii de Sanctis Crucibus abbas,² cum consilio fratrum nostrorum, dono et concedo tibi Bernardo Amanos quandam vineam nostram, quam habemus in terminio³ de Tarrega, in loco vocitato Condamina, iuxta viam que tendit a castro Mori, ad passum Ville Crasse, tali, videlicet, pacto ut eam habeas et teneas tam in vita tua et dones nobis pro ea singulis annis fideliter tres somatas bonas de vindemia, quas deferas ad cellarium nostrum de Tarrega. Post obitum vero tuum eandem

vineam nos liberam et absolutam recuperemus in perpetuum possidenda. Quod si forte contigerit ut predicta vinea grandine aut nebulam, qua rumpatur taliter ut predictae ·III· somate inde colligi nequant, anno illo non tenearis reddere nobis predictam vindimiam. Si autem in vita tua eadem vinea adremaverit ita ut omnino excoli desit iam ex tunc sine omni contradiccione in nostrum dominium redigatur. Sicut predictum est ita habeas et teneas predictam vineam ut ibi non eligas alium dominum preter nos et monasterium nostrum nec eam vendas vel impignores vel aliquo modo⁴ alienes a nobis sine nostro⁵ assensu. Ego vero predictus Bernardus Amanos, bona fide et sine dolo, promito Deo et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis de Sanctis Crucibus servare fideliter quod in hac carta continetur. Ego quoque predictus⁶ Ugo, abbas, et fratres nostri promittimus tibi sepedicto Bernardo Amanos iusta<m> guarenciam de predicta vinea.

Actum est hoc ·III· idus iulii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXXVIII°.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Bernardi, cellerarii. Sig+num Arnaldi, subprioris.

Sig+num Bernardi Amanos, qui hoc laudo et firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Bertrandi Balister. Sig+num Guillelmi Faber. Sig+num Petri Ollemar.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De quandam vinea Bernardi Amanos, i a la part superior del foli: De Tarrega. 2. Interliniat: abbas. 3. a. termino. 4. a. aliquomodo. 5. a. nostra. 6. a. predictis.

306

1188, juliol, 13

Berenguer de Montcortés ven dues peces de terra situades al terme del castell de Mor a Santes Creus per noranta sous barcelonesos.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 8. Trasllet de 26 de setembre de 1237 fet per fra Berenguer Dezcanos (*Frater Berengarius Dezcanos, hoc translatum fideliter scripsit et hoc sig(signe)num fecit ·vi· kalendas octobris anno Domini ·M·CC·XXX·VII·*).

E: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 161v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 308, doc. 310.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In nomine Domini. Ego Berengarius de Monte Cortes, per me et per omnes successores meos, bona fide sine dolo, dono et vendo atque in perpetuum trado domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci, tam presentibus quam futuris, duas pecias de terra in termino castris de Moro, in loco vocitato Faurogato, quarum una est ad Petram Fitam et terminatur ab oriente in via que exit a Luçiano² et pergit Angloriolam,³ a meridie in alodio Poncii de Vergos, ab occiduo in termino Luciani, ab alia parte in alodio vestro et in alodio Sancte Marie de Morro;⁴ altera vero pecia terminatur ab oriente in alodio A. Surdi, a meridie in regario veteri, que discurrit a Cervaria ad Angleariolam,⁵ ab occiduo in alodio, que fuit G. Garoardi, ab alia parte in vestro alodio. Quantum iste affrontationes includunt et termini ambiunt, cum ingressibus et regressibus, ut melius potest dici vel intelligi ad profectum predicti monasterii et vestri sine meo meorumque retentu, sic vobis dono et vendo ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure. Ac de meo iure in vestrum trado dominium et potestatem ad faciendum ibi vel exinde quicquid volueritis per vestrum proprium alodium. Accepi autem a vobis pro hoc donacione ·xc· solidos Barchinonensis. Et est manifestum. Promito etiam vobis de hiis omnibus fidelem guarenciam ab omnibus hominibus secundum meum posse.

Actum est hoc ·III· idus iulii anno ab Incarnacione Domini ·M·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Berengarii de Montcortes,⁶ qui hoc laudo et firmo et testesque firmare rogo. Sig+num G. de Montcortes, patris eius. Sig+num R., fratris eius. Sig+num G. de Moro. Sig+num A.⁷ Surdi. Sig+num A. de Monte Cortes, fratris predicti Berengarii de Monte Cortes.

Sig+. R. de Castelar, monachi qui hoc scripsit cum literis suprapositis in ·VII· linea et rasis et emendatis in ·III· die et anno quo supra.⁸

1. Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii de Montcortes. 2. a. Luçano. E. Luciano. 3. E. Angleolam. 4. a. i E. Moro. 5. a. i E. Angloriolam. 6. a. Montecortes; E. Mont Cortes. 7. a. Arnulfi; E Arnaldi. 8. En el document que hem transcrit no apareixen ni les lletres sobreposades a la setena línia ni les raspades i esmenades de la quarta. Això ens indica que sí que existien a l'original i que Berenguer Dezcános va copiar el document fil per randa.

307

1188, juliol, 30

Concòrdia entre l'arquebisbe de Tarragona, Berenguer de Vilademuls, i l'abat Hug de Santes Creus. Acorden que de les propietats concedides per l'església de Tarragona al cenobi al territori del Camp, al terme del Codony, a Sant Joan del Consell i a la Casa Rodona, els monjos hauran de satisfer a l'arquebisbe el dotzè del pa, del vi i de l'oli, a excepció del que es culli en un freginal d'extensió un sester de sembradura. L'arquebisbe i el Capítol tarragoní aproven les adquisicions del monestir a Sant Pere del Gaià, a Cabdells, al terme del mas de Pere Burdell i de Pere Cerdà, i tot el que posseeix des de la coma Grassa fins a Fontscaldetes i a Cabdells seguint la via Cativera, i, a més, concedeix al cenobi el freginal d'extensió quatre quarteres d'ordi a Sant Pere del Gaià i a Fontscaldetes, dels quals no haurà de pagar cap cens. A més, atorga als monjos els delmes i primícies de les terres que tenen tocant a Vila-rodona i que, seguint el curs del Gaià, arriben fins a la cova que és davant del monestir i d'aquí fins a la coma de Gasc. També els dona les primícies de les terres del Codony, de Sant Pere del Gaià, de Vila-rodona, la coma de Gasc i Fontscaldetes perpètuament. El monestir, a la vegada, concedeix a l'arquebisbe la meitat del terç del delme que rep dels laics que cultiven les terres de Conill que pertanyen al cenobi i la meitat del delme de totes les propietats que pugués adquirir en aquesta honor, més la meitat dels bans dels plets. Per tot el que han pactat el monestir haurà de pagar i satisfer a l'arquebisbe i l'església de Tarragona cent auris d'or.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 9. Trasllat de 15 de maig de 1220 fet per Joan, subdiaca (*Iohanne, subdiachonus, qui hoc translatum fideliter translaturatum sub idus mai anno Domini .M^oCC^o.XX°, et hoc (signe) fecit*).

C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 10. Trasllat de 1232.

D: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 80v.¹ Udina equivocava el foli, posa 180v.

a: MORERA, *Tarragona cristiana*, p. xxxiv.

b: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 309, doc. 311.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod contencio² erat inter Ecclesiam Terrachonensem³ et monasterium de Sanctis Crucibus super decimarum prestatione de locis subscriptis, tandem dominus

Berengarius, Terrachonensis archiepiscopus, et conventus eiusdem ecclesie, considerata devocione simul et religione monasterii supra-dicti, divini amoris intuitu, concesserunt eidem monasterio donum sive concessionem illam quam ei fecerant⁴ Terrachonensis archiepiscopus et ecclesia in territorio Terrachone in termino de Coctani, apud Sanctum Iohannem de Concilio et apud Casam Rotundam, ita quidem ut idem monasterium non levata tritura solvat in perpetuum integre duodecimam partem panis et vini⁵ et olei quod inde provinerit⁶ Terrachonensi ecclesie et archiepiscopo, excepto uno farragenali in quo possit⁷ seminari unum sextercium ordei, de quo nichil prestat monasterium, laudant et concedunt sub eodem pacto et condicione eidem monasterio omnes laborationes quas faciunt⁸ apud Sanctum Petrum de Gaiano et apud Fontes Calidos,⁹ quantum continetur a via Captivaria superius et a podio de Cabdel usque ad terminum mansi Petri de Bordel et Petri Cerdan, sicut terminatum est, et supra ipsum mansum sicut continuatur serra a rocha Vulteraria usque ad capud¹⁰ superius Combe Crasse¹¹ et sicut inde descenditur vergentibus¹² aquis ad Fontes Calidos¹³ per medium predicti podii de Cabdel usque ad iam dictam viam Captivariam. Concedunt quoque Terrachonensis archiepiscopus et ecclesia monasterio supra-dicto ut habeat unum farragenale sufficiens ad quatuor quarteras ordei seminandas apud Sanctum Petrum de Gaiano et alterum farragenale¹⁴ eiusdem quantitatis ad Fontis Calidos de quibus nichil prestat. Preteream concedunt eidem monasterio omnes decimas et primicias laborationum quas fecit et faciet apud Villam Rotundam, sicut verguntur aquam versus Gaianum usque ad speluncam¹⁵ que est ante monasterium adiunta comba illa que vocatur Comba de Gasch, sub eadem condicione sicut aque verguntur in illa longe lateque. Et ut questio nulla remaneat concedunt eidem monasterio primitias omnium laborationum de Coctano et de Villa Rotunda et de Combe de Gasch et Sancti Petri de Gaiano et de Fontis Calidis in perpetuum. Monasterio vero de Sanctis Crucibus, propter huiusmodi beneficium ut munificenciam, concedit Terrachonensi archiepiscopo et ecclesie medietatem integre¹⁶ de illis tribus partibus decimarum quas adquisierat a laicis apud Cunil et medietatem de relinqua parte earundem decimarum que acquirenda est, ita quidem ut in acquirendo eam sit comunis expensa a quocumque adquiratur. Similiter de tribus partibus reliquis si iusta¹⁷ querela exorta fuerit unde facienda sit expensa comuni fiat. Pretera remittet monasterium Terrachonensi archiepiscopo aureos quos exigebat ad eo, quos mutuo accepit Gui-

llelmus de Turre Rubea, Terrachonensis archie-piscopus, et promittit quo nunquam de cetero ampliet honores suos in territorio Terrachone pertinente ad dominium ecclesie neque adquirat decimas vel primitias a laicis nisi de propriis laboribus in episcopatu Terrachonensi sine consensu archiepiscopi et generalis Capituli Terrachonensis ecclesie, retentis tamen decimis illis et primitiis quas hucusque adquisivit vel in antea acquirere potuerit a podio de Cabdel versus Hulmellam, videlicet, in Comba Sancii et in ceteris omnibus que iuris eorum sunt in terminio eiusdem castri et a monasterio superius usque ad montem Petrarie et in Valle Ursaria et in grangia sua de Monte Tornes.

Actum est hoc tertia kalendas augusti anno ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°. Dominice Incarnationis.

+ Berengarius, Terrachonensis archiepiscopus. Ego Raimundus, Terrachone ecclesie prepositus. Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Iohannis, Terrachone ecclesie camerarii. Hoc Raimundus ego signo, precentor corde benigno (signe). Sig+num Raimundi, presbiteri et canonici. Sig+num Guillelmi de Modeliano. Sig+num. Raimundi de Linars, presbiteri et canonici. Ego Iohannes, Dertose presbiter (signe). Sig+num Guillelmi de Belestar. Sig+num Petri Carnicer, presbiteri et canonici. Ego Raimundus de Barberano (signe). Sig+num Guillelmi. Sig+num Andree, cantor. Sig+num Iohannis de Sancta Digna. Sig+num Bernardi, cellararii. Sig+num Bernardi Raimundi. Sig+num Bernardi, sacerdotis et sacriste. Sig+num Petri de Fuxo. Pontius de Bolonia (signe). Sig+num Berengarii de Vico. Sig+num Petri de Algoria.

Ego Petrus de Terrachona, Terrachone notarius, hoc scripsi et suprapositis in linea ·III· et rasis et emendatis et suprascrisis in linea ·XIII· die et anno.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De contencione que era inter Terrachone ecclesiam et Sanctas Cruces. 2. a. contentia. 3. a. Terrachone. 4. b. fecerat. 5. a. vinei. 6. a. pervenirent. 7. a. potuisse. 8. a. faciet. 9. a. Calidas. 10. a. Capdel. 11. a. combam Cristine. 12. a. urgentibus. 13. a. Calidas. 14. b. ferregenale. 15. b. Speluncam. 16. b. integra. 17. b. certa.

308

1188, agost, 18

Pere de Sentmenat i la seva esposa Elisenda venen el quart, l'honor i el senyoriu que tenen a Benifallet a Arnau Moragues per vuit morabatins lupins.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 123v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 311, doc. 312.

Sit notum cunctis quam ego Petrus de Sancto Minato et uxor mea Elicsendi<s> et nostri vendimus modo in presenti per secula cuncta vobis Arnaldo Moragas et vestris illum quartum, quem habemus in villa, qui vocatur Benicalet, de quo honore est exaricus noster Ali Afato, per ·VIII.² morabetinos lupinos, quos iam accepimus a vobis, ita quod deinceps vos et vestri illum quartum et honorem et senioraticum habeatis, teneatis deinceps et possideatis et expletetis secure et potente<r> et integriter, sicut vestram bonam et propriam compram, et faciatis deinde de predictum honorem omnes vestras voluntates vos et vestri per secula cuncta, in vita et in morte, veluti de vestro bono et proprio alodio. Et convenimus vobis et vestris predictum honorem et quartum et senioraticum salvare et defendere et garrire ab omni persona et facere, tenere et habere in bona pace quisque nostrum pro toto per secula cuncta. Siquis hanc cartam vendicionis frangere voluerit nil facere possit, set in duplo componat et postea firma permaneat in perpetuum.

Actum fuit ·xv· kalendas septembris anno ab incarnato Dei Filio, millesimo ·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Petri de Sancto Minato. Sig+num Elicsende, uxoris mee. Nos, qui hanc cartam vendicionis facimus, laudamus et firmare rogamus.

Sig+num Guillelmi de Spelunca, iuvenis. Sig+num Constantini de Caorz. Sig+num Marchisii de Flix.

Iohannes, presbiter, qui hoc scripsit, cum literis suprapositis in quarta linea, die et anno quo su(signe)pra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De quarto honoreis de Benifaletto.
2. a. ·VII·.

1188, agost, 21

Guillem de Selmella per satisfer el deute d'un poltre que va rebre del monestir de Santes Creus, dóna a l'abat Hug i a la comunitat monacal, perquè ho rebin després de la seva mort, tota la propietat de l'honor de Conill, que té dividida en sorts, amb la condició de redimir-la per la quantitat de setanta sous, sense que puguin exigir res dels fruits, mentre visqui, tret de la quarta part del delme. L'abat el rep com a confrare de la comunitat cistercenca perquè pugui gaudir de tots els béns espirituals, no sols del seu cenobi sinó de tot l'orde, amb la promesa que si algun dia vol entrar com a monjo a Santes Creus, per expiació dels seus pecats, serà ben acceptat.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 11. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 46v.¹

Cít.: PAPELL, "L'economia ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

In nomine Domini. Sit notum cunctis quod ego Guillelmus de Ulmella, bona fide, sine dolo, pro salute anime mee et parentum meorum, dono et offero me ipsum Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus in manu Ugonis, abbatis, tali pacto ut quando, inspirante Deo, seculo renunciare voluero ibi religionis habitum summam² acturus penitenciam pro peccatis meis, dono, etiam, et concedo per me et per omnes successores³ meos eidem monasterio post obitum meum totum quod habeo et habere debeo in honore de Cunil, et promitto in bona fide quod a modo honorem illum non alienabo nec aliquid gravaminis ibi afferam preter ·LXX· solidos quibus nec pro pignore obligatus tenetur ex quibus si nunc pro monasterii eum redimire voluerit, liberam habeant facultatem, donec ego per me ipsum redimire possim et illo uti in vita mea nichil inde exigens preter quartam partem decimarum. Addo etiam huic dono totum ius meum quod habeo et habere debeo in honore qui fuit condam Carbonelli, laboratoris, qui se ipsum contulit monasterio cum eodem honore ut inde in vita mea singulis annis accipiant fratres monasterii pro tenedone ·II· migerias boni ordei et post obitum meum habeant, teneant et possideant ipsum honorem et illum supradictum de Conil sine contradiccione libere et quiete perpetuo iure. Est autem predictus honor in termino castri de Ulmella, divisus per sortes, quarum una est mansum de Romegera quod terminatur ab oriente in Rochamala,⁴ a meridie in via que venit de Comba Crassa et vadit

ad Valespinosa, de circio in via que descendit de Valle Ursaria,⁵ ab alia parte in albergis; alia sors est in opacho de Cama Rasa, que erat dividenda cum fratre eiusdem Carbonelli;⁶ alia sors est iuxta ortum Guillelmi de Pontils, quam habebat per medium cum Maria Longa;⁷ alia sors est ad Bassas Rubeas; alia sors est iuxta viam que a castro ad molendinum vadit et terminatur cum honore Berengarii Russiio⁸ et Berengarii Sancii; alia sors est ad Campetum et terminatur cum honore de Guillelmi de Pontils et Marie Longe et Berengarii Russiio; alia sors est ad Rupitum et terminatur cum honore Berengarii Sancii. De quibus omnibus fideliter promitto quod nichil imminuam vel alienabo dono vel pignore vel venditione nisi vobis ipsis ad quos de iure pertinent, secundum istam donationem. Sciendum etiam quod in hac compositione quam vobiscum feci habui a vobis quendam pullum equinum que mihi caritative dedistis.⁹ Ego autem Ugo, Dei gratia, monasterii de Sanctis Crucibus, abbas, et fratris nostri concedimus tibi predicto Guillelmo de Ulmella partem et societatem in omnibus beneficiis spiritualibus domus nostre et totius ordinis, tam in vita quam in morte. Et quanto religionis habitum sumere volueritis, secundum formam ordinis, recipiemus te cum hac elemosina, que superius scripta est, et cum ceteris que simul tecum dare volueris.

Actum est hoc ·xii· kalendas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Guillelmi de Celmela. Sig+num Berengarii, baiuli de Pontils. Sig+num Ferrarii de Celmella. Sig+num Bernardi Sancii. Sig+num Berengarii de Prato. Sig+num Guillelmi de Pontils, qui hoc laudo et confirmo. Sig+num Ugoni, abbatis. Sig+num Raimundo de Castellario. Sig+num Arnaldi de Sancta Fide. Sig+num Bernardi, sacriste. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi de Sancta Fide. Sig+num Stephani de Bitterris.

Arnaldus, ego, scriptor qui superius scripsi subscribo.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De voto quod facit Guillelmum de Olmella.
 2. a. suman. 3. El document presenta una taca de tinta que fa intel·ligible l'escriptura, però entenem que hi ha escrit successores. 4. a. rocha mala. 5. a. Valle Usaria.
 6. a. Carbaonelli. 7. Nova taca de tinta. 8. Taca de tinta, a. Russinol, però nosaltres preferim posar Russiio, talment com més avall apareix escrit. 9. a. omet: Sciendum etiam quod (...) caritativi dedistis.

310

1188, setembre, 7

Alfons el Cast accepta i confirma formalment els pactes establerts i estipulats a la concòrdia escripturada davant el bisbe de Barcelona entre el monestir de Santes Creus i els habitants de Cabra sobre l'honor de Conill. També confirma les renunciés, les vendes i donacions dels seus honors i drets de Conill que van fer a favor del cenobi Guerau Alamany, Guillem de Pontils, el seu germà Berenguer i Guillem de Selmella. Promet a l'abat Hug defensar el monestir i aquestes propietats contra qualsevol persona que atempti contra la voluntat dels monjos. Per aquesta confirmació el rei rep dels béns monacals dos bons cavalls.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 12. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 13. Trasllet de 2 d'octubre de 1188 (*Ego frater Arnaldus, monachus de Sanctis Crucibus, qui hoc translatum fideliter scripsi .vi^o. nonas octobris et hoc + signum feci*).

C: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 52v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 313, doc. 314.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia, rex Arachone² et comes Barchinone et marchio Provincie, ob remedium anime mee et parentum meorum, laudo, concedo atque confirmo illam transactionem quam Bernardus Barchinonensis episcopus fecit per scripturam inter abbatem et manachos³ de Sanctis Crucibus et homines de Capra super honore qui dicitur de Cunil. Hanc autem transactionem ita laudo atque confirmo domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus ut nullo tempore deinceps meo vel cuiuslibet alterius nomine in supradicto honore de Cunil vel in eius terminis qui continentur et expressi sunt in instrumentis que facta sunt prefato monasterio a Geraldo Alamandi et Guillemo de Pontils et Berengario, fratribus, et Guillemo de Olmela, aliquid exigam vel demandem occasione vel racione aliqua sed totus predictus honor cum assignatis sibi terminis liber sit et proprium alodium in perpetuum iam dicti monasterii de Sanctis Crucibus, salva conventionem facta inter ipsum monasterium de Sanctis Crucibus et homines de Capra quem ad modum in instrumento facte inter eos transactionis continenti disnoscitur. Promitto quoque prefato monasterio et tibi Ugoni, eiusdem monasterii abbati, et monachis eiusdem loci presentibus et futuris salvare atque defendere totum supradictum honorem de Cunil cum terminis suis contra

omnes homines et feminas ipsum honorem vel inde aliquid evincere vel auferre volentes vel etiam attemptantes. Est autem sciendum quod propter huiusmodi confirmationem accepi de bonis iam dicti monasterii .II^{os}.⁴ bonos equos. Et est manifestum. Si quis hoc disru<m>perit in duplo componat et postea firmum semper permaneat.

Actum est hoc in vigilia Sancte Marie septembris anno Domini .M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Signum (signe) Ildefonsis, regis Aragonum, comitis Barchinone et Marchio Provincie. Signum (signe) Petri, regis Aragonum et comitis Barchinone.

+ Petrus, Ausonensis sacrista. + Berengarius, Terrachonensis archiepiscopus.⁵

Sig+num Geraldi Alamandi. Sig+num Gaucerandi de Pinos. Sig+num Raimundi Gauceran. Sig+num Arnaldi de Palaol. Sig+num Guillelmi de Timor. Sig+num Raimundi de Timor. + Raimundus, gratia Dei, Ausonensis episcopus.

Guillelmus Arnaldi, qui hoc scripsit die et anno quo su (signe)pra..

1. Al marge superior, en tinta vermella: De transactione quam fecit Bernardus Barchinonensis episcopus. 2. a. Aragonum. 3. B: monachos. 4. B: duos. 5. B la signatura del sagristà de Vic apareix després de la de l'arquebisbe de Tarragona.

311

1188, setembre, 8. Anglesola

Alfons el Cast, rei d'Aragó, comte de Barcelona i marquès de la Provença, confirma, a favor de l'abat Hug i del monestir de Santes Creus, la possessió i els drets monacals sobre la granja de Fontscaldetes i de tot el que els monjos posseeixen al terme del castell de Selmella i de tot el que hi podran tenir, àdhuc els drets i les possessions de l'honor de Sant Pere del Gaià, per tal que tot ho tinguin en lliure i franc alou.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 135v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"... p. 315, doc. 315.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia, rex Aragonie, comes Barchinone et marchio Provincie, laudo, concedo atque confirmo domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, illam gran<g>iam que dicitur Fontes Calidi, cum omnibus

pertinenciis suis, cultis et incultis, sive omnes possessiones, cultas et incultas, quascumque in predicto loco sive in terminis de Olmella nunc habetis, tenetis et possidetis vel in futurum, Deo largiente, adquisieritis. Similiter laudo, concedo atque confirmo prephato monasterio et vobis predictis omnem illum honorem cultum vel incultum quem tenetis et possidetis apud Sanctum Petrum de Gaiani. Que omnia et cetera supradicta pleno² iure per proprium et franchum alodium concedo, laudo atque confirmo memorato monasterio et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis, presentibus et futuris, habenda et possidenda in perpetuum.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragone, comitis Bartchinone et marchio Provincie.

Acta sunt hoc apud Angleolam ·vi· idus septembris anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°·.

+ Berengarius, Terrachone Archiepiscopus. + Petrus, Ausonensis sacrista. Sig+num Giraldi Alamandi. Sig+num Gaucerandi de Pinos. Sig+num Raimundi Gaucerandi. Sig+num Arnaldi de Palaciolo. Sig+num Guillelmi de Timor. + Raimundus, gratia Dei, Ausonensis episcopus. Poncius de Osor fecit hoc signum.

Sig+num + Virgilius, qui hoc scripsit mandato Poncii de Osor, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De grangia de Fontibus Calidis quam confirmavit Ildefonsus, rex. 2. a. plono.

312

1188, setembre, 13

Contracte ad comendam d'explotació ramadera pel qual Hug de Mataplana encomana al monestir de Santes Creus, davant els monjos Ramon de Closa i Bernat de Vila, pastors, i de fra Ponç de Sant Agustí, els seus ramats d'ovelles. Pactant que de l'explotació i reproducció del bestiar, la llana i els moltons han de ser per a ell, mentre que les ovelles per al monestir, sobre les quals ha de regir el mateix pacte, tant pel que fa a la llana com a la descendència. Posat cas que es decidís encomanar a la cabana monacal les seves vaques i egües, sobre la seva explotació ha de regir el pacte de les ovelles. Acorda que després de la seva mort, tant les ovelles com els moltons, així com les vaques i les egües passin a ser propietat del monestir.

[A]: Original perdut.

- B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 65.¹
 a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 316, doc. 316.
 Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*
 PAPELL, "L'economia ramadera...".
 FORT, *El senyoriu...*

Ad noticiam perveniat cunctorum quomodo ego Ugo de Mataplana comendo monasterio Sancte Crucis et eiusdem ecclesie domino Ugoni, abbati, omnique ipsius² conventui oves, tali vero pacto quod, de expletis que de ipsis ovibus exient arietes et lanam mihi retineo ad mea<m>, scilicet, voluntatem.³ Oves etiam, que inde exient, remaneant ad predictum monasterium in hac tamen conventionem, scilicet, de arietibus et lanis que mihi retineo. Similiter si voluntas mihi fuerit comendare predicto monasterio vacas et equas de omni expleto earum, masculos mihi retineo et femineo genus remaneat in hac conveniencia. Insuper quicquid habeam in predicto monasterio tam oves quam arietes, vaccas et equas ad obitum meum omnino remaneat ad predictum monasterium pro remissione peccatorum meorum. Hoc autem facio in presentia fratris Raimundi de Clusa et fratris Bernardi de Vila, qui nunc cabanam ipsius monasterii tenet et fratris Poncii de Sancto Augustino.

Actum est hoc idus septembris ab Incarnatione Domini .M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Ugonis, qui hoc facio et firmo. Sig+num Raimundi. Sig+num Ugonis, filii eorum.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De comenda comissione ovium Ugonis de Mataplana. 2. a. omet: ipsius. 3. a. voluntate.

313

1188, octubre, 1

Hug, abat de Santes Creus, lliura a Bernat Company, a Pere, fill de Bernat Guillem, i a Arnau Martí una sort de terra al terme de Mur, a la partida de Faurogad, de la qual Bernat Company en rebrà la meitat i l'altra es repartirà entre Pere i Arnau Martí. Aquesta donació l'abat la fa a causa d'una permuta amb una honor que el monestir els havia cedit a Vilagrassa, i que el rei va ocupar. Si el cenobi recupera l'honor de Vilagrassa, Bernat i el seus aconseguiran ad laborandum la meitat dels fruits.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 153v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 316, doc. 317.
 Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In nomine Domini. Ego, Ugo, monasterii de Sanctis Crucibus abbas, cum consilio fratrum nostrorum, dono et concedo tibi Bernardo Compan et tibi Petro, filio Bernardi Guillelmi, et Arnaldo Martini et cuncte vestro posteritati in perpetuum quandam sortem terre que est in termino castri de Mor, in loco vocitato Faurogad, et terminatur ab oriente in sorte Arnaldi Surdi, a meridie in Regario, quod discurrit a Cervaria ad Angleolam, ab occiduo in alodio de Albespin, a septemtrione i via que vadit de Moro ad predictam Angleolam.² Quantum his affrontationibus includitur, sic dono vobis predictis, videlicet, Bernardo Conpan medietatem et aliam medietatem inter Petrum prephatum et Arnaldum Martini, tam de alodio quam de vineis, tali conditione ut de omni fructu qui inde exierit, tam de pane quam de vino et de aliis omnibus, quartam partem integriter et sine diminutione deferatis ad cellarium nostrum de Tarrega, et ita libere et quiete habeatis et possideatis omni tempore ipsum honorem per nos et per monasterium nostrum, et bene et fideliter illum excellentes nec aliquid inde alienantes sed sub³ dominio nostri monasterii diligenter servantes in perpetuum. Hanc autem donationem predictam facio vobis pro com<m>utatione illius honoris quem tenebatis a nobis apud Villam Crassam, quem dominis rex Aragonie sibi assumpsit. Nos vero supradicti idem Bernardus Compan et Petrus, filius Bernardi Willelmi, et Arnaldus Martini, bona fide, sine dolo, per nos et per omnes successores nostros promittimus Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati monasterii predicti, et fratribus eiusdem loci, presentibus atque futuris, servare fideliter que hee⁴ scripta sunt de prefato honore. Et dimittimus vobis, solvimus et evacuamus in perpetuum, totum ius nostrum quod habemus et habere debemus in iam dicto honore de Villa Crassa, excepto quod si aliquando ipsum honorem recuperavitis nos eum recipiamus ad laborandum medietatem fructuum, qui inde pervenerint sine aliqua vestra expensa vobis fideliter redditori in perpetuum.

Actum est hoc kalendas octobris anno ab Incarnatione Domini .M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi, sacriste. Sig+num Arnaldi de Sancta Fide.

Sig+num Bernardi Compan. sig+num Petri, filii Bernardi Willelmi. Sig+num Arnaldi Martini. Sig+num Bernardi Guillelmi..

Sig+num Wuillemi de Castello. Sig+num Arnaldi de Nazari. Hii sunt testes huius rei.

Sig+num Raimundi de Castellari, monachi, qui hoc scripsit, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Ugonis, abbatís de Sanctis Crucibus.*
2. a. *Anglesolam.* 3. a. *omet; sub.* 4. a. *hec.*

314

1188, octubre, 15

Permuta que Bernat de Berga, bisbe de Barcelona, fa amb l'abat Hug de Santes Creus dels delmes i de les primícies que l'església de Barcelona i el seu sagristà, l'església de Santa Maria del Pi i la de Santa Eulàlia de Provençana reben de la granja monacal santescreuena dels Banyuls i de totes les terres cultivades i ermes del territori de Barcelona que pertanyen als monjos —de les terres, que varen ser de Berenguer de Calaf i del seu germà Ramon, l'una a Monterols i l'altra a l'Albedó; de dos modis de terra i vinya que havien pertangut a un jueu, properes al mas de Pere de Sanaüja; de la vinya de Santes Creus, que havia pertanyut a Pere, sagristà de Barcelona; de dues cases amb corral derruïdes a la vila de la Granada, davant les de Pere de Bassa— per l'aigua del riu Gaià que el bisbe podrà recollir a la parellada del Soler, situada entre el monestir i Vila-rodona, i conduir per l'esmentada propietat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 97.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 317, doc. 318.

Cit.: FOLCH, "Notícia històrica...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials...".

Notum sit cunctis quod ego Bernardus, Dei gratia, Barchinonensis episcopus et conventus eiusdem michi subditus damus et com<m>mutamus Deo et cenobio de Sanctis Crucibus et vobis Hugoni, abbati, et ceteris fratribus ipsius loci, presentibus et futuris, decimas et primicias, quas ecclesia nostra et sacrista nostre ecclesie et ecclesia Sancte Marie de Pinu et ecclesia Sancte Eulalie de Provinciana habet et habere debet in illa vestra grangia de Bagneolis et in omnibus alodiis et terris cultis et heremis que pertinent ad ipsam grangiam, cum terminis et affrontationibus suis. Sic modo habetis et tenetis et decimam de vineis vestris et de terris quibus

sunt fundate, que fuerunt Berengarii de Calaf et fratris sui Raimundi, quarum una est subtus Munterols et alia est ad ipsam Albedonem; et decimam de illis duabus modiatis vinee et terre, que fuerunt de iudeo, propre mansum Petri de Sanauga, iuxta vineam vestram que fuit Petri, sacriste; et quasdam domos dextructas² cum curtali in villa³ de ipsa Granata, ante domos Petri de Bassa, cum omnibus directis ipsarum domorum et ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem ipsius cenobii. De iure predictarum ecclesiarum in ius et dominium vestrum tradimus per vestrum proprium ad vestram voluntatem ibi vel exinde faciendam, sine ullo retentu predictarum ecclesiarum. Et promittimus inde vobis et predicto cenobio fidelem garentiam per nos et per successores nostros. Quapropter ego, supradictus abbas, et ceteri fratris nostri damus et co<m>mutamus predictae ecclesie Barchinonensis et vobis domino Bernardo episcopo et conventui ipsius ecclesie, presenti et futuro, ut in illo nostro campo de Soleracio, quem habemus inter cenobium nostrum et Villam Rotundam, ubi melius volueritis ad utilitatem vestre ecclesie accipiatis aquam de Gaiano et per illum campum deducatis ubi volueritis et secure eam habeatis omni tempore.

Actum es hoc idus octobris anno Domini ·M·C·LXXXVIII·.

Ego Bernardus, Barchinonensis episcopus, subscribo. Ego Raimundus, archidiaconus, subscribo.⁴

Sig+num Ugonis, abbatis.

<Sig+num> Bernardi, primicherii. Raimundus, levita atque decanus ·SS·. <Sig+num> Berengarii de Palaciolo.⁵ Sig+num Bernardi de Pinel. Sig+num Raimundi de Castellario, monachi. Sig+num Berengarii de Vilardello. Sig+num Arnalli, levita. Sig+num Ferrarii,⁶ presbiteris Sancte Marie Pinu. Sig+num Bernardi, prioris. Sig+num Petri, sacerdotis de Provinciana. Sig+num Poncii, subprioris. Sig+num Arnaldi, sacriste. Sig+num Arnaldi de Sancta Fide. Sig+num Petri, cellerarii. Sig+num Andree.⁷

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Bernardi Barchinonensis episcopi. 2. a. destructas. 3. a. vulla. 4. a. subscribere. 5. a. Palatio. 6. a. Ferrarum. 7. a. Petri Andree; al cartulari sols Andree.

315

1188, novembre, 26

Ot d'Illa i la seva muller Bertomeua donen a l'abat Hug de Santes Creus el camp que varen comprar a Ponç Panisser, el qual posseeixen en lliure alou per donació i voluntat reial, amb la condició que mentre ells visquin el monestir els haurà de donar cada any dues fanèques del millor blat que s'hi culli, i una vegada morts el camp i tot el dret passarà íntegrament a Santes Creus. Per aquest do l'abat els rep com a familiars del monestir perquè mentres visquin i després de morts gaudeixin dels béns espirituals com qualsevol monjo de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 167v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 319, doc. 319.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In nomine Domini ego, Otho de Insula, et ego, Bartolomea, uxor eius, per nos et per omnes successores nostros, bona fide, pro salute animarum nostrarum et parentum nostrorum donamus et concedimus in perpetuum domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, totum ius quod habemus et habere debemus omnibus modis in illo campo, quem emimus a Poncio Panicerio et quem domini regis Aragone donatione per liberum alodium habemus et possidemus, tali autem modo vobis ipsum campum donamus ut nos ipsi teneamus illum in vita nostra et demus inde vobis unoquoque anno duas fanecas melioris annone que ibi fuerit et in obitu nostro eundem campum integritèr liberum et absolutum vobis tradamus sine aliquo impedimento ut exinde illum habeatis et possideatis libere et quiete perpetuo iure. Terminatur autem predictus campus ab oriente et meridie in vinea Burdi de Gerunda, ab occidente in campo monalium de Valle Bona, iuxta molendinum draperium, a circio suptus zequiam et suptus vineam Guillelmi de Cervaria. Et ego prescriptus Ugo, abbas, et fratres nostri recipimus vos iam dictos, videlicet, Odonem et Bartolomeam in confratres et comparticipes omnium benefitorum spiritualium domus nostre tam in viat quam in morte.

Actum est hoc ·vi· kalendas decembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Odonis de Insula, sig+num Bartolomee, uxoris eius, qui hoc donum fecerunt et testes firmare rogaverunt.

Sig+num Guillelmi Balbi. Sig+num Petri Balbi. Sig+num Isarni de Tolosa. Sig+num Poncii Panicerii.

Sig+num Petri, presbiteri et monachi, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Odonis de Insula et uxoris eius.*

316

1188, desembre, 27

Contracte d'explotació ramadera ad comendam. Miquel de Tivissa encomana i lliura al ramat de Santes Creus quatre egües perquè siguin alimentades juntament amb la cabana monacal. Pacta que durant cinc anys les egües romandran en possessió dels monjos i dels fruits que n'obtinguin una tercera part serà per als claustrals mentre que les altres dues terceres parts seran per a ell. Passats els cinc anys, Miquel de Tivissa recuperarà les quatre egües amb les dues terceres parts pactades. Si a causa de malaltia o per qualsevol altre infortuni morien els animals el monestir declina tota responsabilitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 66.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 320, doc. 320.

Cit.: PAPELL, "L'economia ramadera...".

Memoria retinendum quod Michael de Tevisza comendat quatuor equas fratribus domus de Sanctis Crucibus ut custodiant et teneant eas velut proprias equas, sine dampno monasterii, ab hoc futuro Pascha usque ad .v. annos et de fructu quod ibi Deus dederit terciam partem habeat domus de Sanctis Crucibus et Michael duas partes. Transactus vero quinque annis recuperet Michael predictas quatuor equas, cum duabus partibus additamenti. Sia autem aliqua de his predictis equabus infirmitate aut aliquo infurtunio perierit domus de Sanctis Crucibus dampnum ullum non sustineat.

Actum est hoc .vi. kalendas ianuarii anno ab Incarnatione Domini .M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Michaelis de Tevisza. Sig+num Ferrarie, uxoris eius, qui hoc laudaverunt et firmaverunt. Sig+num Guillelmi, filii eorum. Sig+num Bernardi, filii eorum. Sig+num Berengarii Lambart. Sig+num Marchionis, filii eorum. Sig+num Bernardi Sutoris.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi, cellerarii. Sig+num fratris Poncii de Sancto Augustino.

Sig+num fratris Guillelmi Lemovicensis, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Michaelis de Tevisza.*

317

1189, gener, 2

Arnau de Moragas ven l'honor —juntament amb el quart i senyoriu— que posseeix a la vila de Benifallet, i que havia comprat a Pere de Sentmenat, a Arnau de Rubió i al seu germà Berenguer, per vuit morabatins lupins d'or.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 115.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 320, doc. 321.

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego, Arnaldus Moragas, et mei vendimus modo in presenti per secula cuncta Arnaldo de Rubioni et fratri vestro Berengario et vestris illum quartum, quem habemus in villa qui vocatur Benicalet. Quem, videlicet, quartum et honorem comparavimus de Petro de Sancto Minato et suis. De quo, videlicet, honor est exaricus nostri Ali Afato. Et vendimus vobis et vestris iste honor per ·VIII°. morabetinos bonos lupinos auri boni rectique ponderis sine enganno. Quos iam accepimus a vobis et sumus de illis vestri paccati, et quod deinceps vos et vestri predictum honorem, quartum et senioraticum, totum ab integrum habeatis, teneatis, possideatis et expletetis secure et potenter et integriter, sicut vestram bonam et propriam compram et faciatis deinceps de predicto honore et quarto omnes vestras voluntates in vita et in morte veluti de vestro bono et proprio alodio. Et convenio vobis et vestris per me et per omnes meos predictum honorem et quartum et senioraticum salvare et defendere et garire ab omni persona et facere tenere et habere in bona pace omni tempore.² Siquis hanc cartam vendicionis frangere temptaverit nil valeat set in duplo componat et postea firma permaneat.

Actum fuit ·IIII· nonas ianuarii anno Domini ·M^o.C^o.LXXX·VIII·.

Sig+num Arnaldi Moragas, qui hoc faci, laudo, firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Iohannis Piconis. Sig+num Guillelmi Iuvenis de Spelunca. Sig+num Roberti Alcax. Sig+num Raimundi de Vilardel.

Sig+num Petri de Sancto Minato, qui hoc laudo et firmo atque concedo.

*Iohannes, presbiter, qui hoc scripsit die et anno quo supra;
sig(sig)ne)num*

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De quodam quarto de Benifaeto.*
2. a. tempor.

318

1189, gener, 29. Mur

Testament sacramental de Bernat Laborot de Mur. Nomena marmessors i almoiners el seu germà Pere Laborot, Pere Levita i Ramon Pellicer, als quals confereix plens poders per complir la seva darrera voluntat. Desitja ésser enterrat a Santes Creus, per la qual cosa deixa als monjos la tercera part dels seus drets de l'honor que té per dit monestir, amb la condició que si no accepten el seu cos no els puguin percebre. Deixa a l'orde de l'Hospital de Jerusalem vint sous, tant si el seu cos és acceptat per ésser enterrat en aquest orde com si no. Deixa a l'església de Mur cinc sous i als seus preveres cinc més per misses, i dos sous i mig a l'església de Tàrraga. Li retorna la penyora al seu germà Pere i als seus fills perquè la posseeixin lliurement i sense cap contrarietat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 160v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 321, doc. 322.

Nullam causam non potest evadere mortem. Idcirco, in Christi nomine, ego, Bernardus Laborot, iaceo in magna egritudine, timeo² ut non veniat repentina casu mee, et ideo iubeo atque discerno ut sciant elemosinariis meis, scilicet, Petrus Laborot, frater meus, et Petrus, levita, et Raimundus Pelliparii. Precor vos amicis meis ut si obiero de ista egritudine probetis meis verbis, sicut ego dico de ore meo. In primis, dimitto domino Deo et monasterii Sancte Crucis, qui est in ripam de Gaiano, corpus et animam meam, in vita et in morte, cum tercia parte de meos³ directos de honore quod ego et⁴ teneo per supradictum monasterii et si mihi non recepere nichil relinquo. Dimitto ad <H>ospitalem Iherosalemitanum⁵ viginti solidos, cum corpus et sine corpus. Dimitto ad ecclesias de Moro ·v· solidos et ad presbiter eiusdem ecclesias ·v· solidos per missas. Dimitto ad ecclesiam de Tarrega ·II· solidos et mig. Dimitto ad Petrus Laborot, frater meus, illam pignoram quod teneo de illum, libera et quieta sine ulla contrarietate, et cum ipsa carta redo et solvo ad illum et filiis suis sine vinculo illius hominis vel femine. Dimitto omnem

meam honorem sive casas, terras et vineas, ortos ortalibus, cultas et heremas, ubi ego habeo et habere debeo ad filios meos quos habuit de Sancia, coniux mea, et si diminuerit de illos sine infante legitimo, revertatur hoc totum ad frater meus Petrus Laborot vel filiis suis et supradictos num<m>os donet pro anima mea his, qui tenet bona mea et non fallat et sit Deus inter me et vos.

Factum istum testamentum ·IIII°. kalendas febroarii intra villam de Moro⁶ anno ab Incarnato Dei Filio ·M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Bernardo Laborot, qui verbis diem de ore suo in potestatem Iohannes, capellano de Moro,⁷ et in presentia supradictis testes. Et est manifestum quod nos audivimus his verbis et testificamus sicut suprascriptum est.

Sig+num Petri Laborot. Sig+num Petri, levita. Sig+num Raimundo Pellipario. Nos, qui sumus manumissores et testes.

Sig+num Iohannis, qui hoc rogatus scripsit, sub die et anno quo supra.

1. Al marge superior; en tinta vermella: Bernardi Laborot; i a l'angle dret de la pàgina: De Tarrega. 2. a. tinceo. 3. a. mee. 4. a. omet: et. 5. a. Iherosoliman. 6. a. Mora. 7. a. Mora.

319

1189, febrer, 20

Arnau de la Torra i la seva muller Guillema lliuren pacíficament a Santes Creus l'honor de la Voltorera, al terme de Selmella, que era motiu de querella entre l'esmentat matrimoni i el monestir. Ho fan amb el consell dels prohoms per tal d'arribar a una bona concòrdia i entesa i per estar en pau i harmonia amb l'abat i el monestir. Per aquesta convinença reben dels béns monacals la quantitat de vint sous, moneda de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 49v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 322, doc. 323.

Cit.: FORT, El senyoriu...

PAPELL, "El domini..."

Omnibus sit manifestum quod ego, Arnaldus de Turre, et uxor mea, Guillelma, per nos et per nostros, bono animo, sine dolo, diffinimus, evacuamus ac pacificamus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, eiusdem monasterii abbati, omnique conventui presenti atque futuro illum totum honorem de Vulteraria, quem vobis iniuste inquietaveramus. Super quo, videlicet,

predicto honore, in presentiam proborum hominum et eorum consilio, venimus ad bonum finem et concordiam vobiscum predictis et monasterio vestro, ita, scilicet, quod deinde nos aut aliquis nostrorum non simus ausi in predicto honore aliquid vobis inquietare set libere et quiete ut melius potest dici et intelligi ad vestram utilitatem eum habeatis sine nostro nostrorumque retentu. Accepimus autem a vobis de bonis monasterii pro hac diffinizione ·xx· solidos denariorum Barchinone. Est autem predictus honor in comitatu Barchinone in termino castri Olmele, in loco predicto Vulteraria sicut aque vergunt versus planum Terrachone.

Actum est hoc ·x· kalendas marcii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Arnaldi de Turre. Sig+num Guilie eius uxoris. Nos qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Petri Iover. Sig+num Raimundi Paiares. Sig+num Berengarii de Valde Ursaria. Sig+num Raimundi de Cazma.

Sig+num Raimundi de Castellari,² monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella; De honore de Vulteraria. 2. a. Castellarii.

320

1189, juliol, 15

Per evitar noves disputes i ofenses que poguessin comportar escàndols i per tal que hi hagi pau per sempre —amb el beneplàcit de l'arquebisbe de Tarragona—, el precentor o mestre de cant de la catedral i l'abat del monestir de Santes Creus, amigablement, arriben a un acord sobre l'explotació dels molins concedits per l'arquebisbe de Tarragona que el cenobi té a Casa Rodona i a la granja del Codony. Pacten que cada any, el primer dia d'agost, l'abat satisfarà el precentor, amb cinc sesters d'ordi i dos de blat, cereals que es batran a l'era del Codony. També estableixen que, si per alguna circumstància l'aigua dels molins algú la desviava i els monjos no podien aprofitar-la, el monestir restaria lliure de qualsevol pagament; si en perdien una part, sotmetrien la qüestió a arbitratge de dos canonges de Tarragona i de dos monjos de Santes Creus per solucionar la minva d'aigua dels molins monacals i albirar quina hauria d'ésser la prestació que el monestir hauria de pagar.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 14. *Trasllat (Hoc est translatum sumptum fideliter a quodam instrumento cuius tenor talis est) d'11 de novembre de 1296 (sig(signe) Jacobi de Maluino, notarii Barchinone. Sig(signe) Petri Martí, notarii Barchinone. Sig(signe) num Bernardi de Villa Rubia, notarii publici Barchinone, qui hoc translatum sumptum fideliter ab originali instrumento et cum eodem de verbo ad verbum comprobatum scripsit tertio idus novembris anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, cum literis rasis et emendatis in linea octava ubi dicitur est).*

C: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch" foli 70.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 323, doc. 324.

b: MORERA, *Tarragona cristiana...*

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Ad evitandum omne dissentionis² et offensionis scandalum et ad conservandam³ pacis per omnia⁴ firmitatem, cum consensu et voluntate dominis⁵ Berengarii, Terrachonensis⁶ archiepiscopi et totius conventus eiusdem ecclesie facta est amicabile compositio⁷ inter precentorem Terrachonensis⁸ ecclesie et monasterium de Sanctis Crucibus super omnibus molendinis, illis que idem monasterium habet et tenet apud Casam Rotundam et in grangia de Coctano, per dominum⁹ archiepiscopum et Terrachonensis¹⁰ ecclesiam.¹¹ Modus autem compositionis talis est ut monasterium pro tertia parte proventuum quam precentori Terrachonensis ecclesie solvere tenebatur certam illi et successoribus suis singulis annis conferat pensionem quinque, videlicet, sextarios ordeï et duos sextarios frumenti boni et recipiendi ad comunem mensuram fori Terrachone in area sua de Coctano in kalendis augusti. Si autem aqua molendinorum per aliquem hominem vel ab aliquo homine ex toto derivata fuerit in alteram partem ita quod molendina amittat monasterium ex mutatione aque immune sit ex toto monasterium ab huiusmodi pensione. Si vero non totam aquam set partem aque amiserit pro quantitate remanentis aque de predicta tenebitur pensione ita, scilicet, quod pro arbitrio duorum de canonicis Terrachonensis ecclesie et totidem de monachis Sanctarum Crucum quanto viro discreto ad compositionem faciendam ab eis assumpto nova de futura prestatione compositio fiat ut videlicet iuxta eorum arbitrium fiat pro ea parte pensionis solutio pro qua facta est aque diminutio. Porro si quis super molendinis moverit questionem archiepiscopus et Terrachonensis ecclesia ea in iure defendant monasterio supradicto.

Actum est hoc idus iulii anno Domini millesimo centesimo nonagesimo nono¹² Dominicie Incarnationis.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri prioris de Sanctis Crucibus. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi, cellararii. Sig+num Bernardi, sacriste. Sig+num Guillelmi de Bellestar. Sig+num Raimundi de Castellario. Sig+num Raimundi, monachi,. Sig+num Stephanii, cellararii. Sig+num Petri de Fuxio.

+ Berengarius, Dei dignatione Terrachonensis archiepiscopus. Ego Raimundus, Terrachonensis ecclesie, prepositus. Hoc¹³ R. ego signo precentor corde benigno (signe). Sig+num Raimundi, presbiteri¹⁴ et canonici et prioris Terrachonensis ecclesie. Ego Raimundus de Barberano (signe).

Ego Petrus de Terrachona, Terrachonensis notarius, hoc scripsit et suprascriptit in linea septima ubi dicitur viro discreto ad compositionem faciendam,¹⁵ die¹⁶ et anno (signe) prefixis.¹⁷

Sig(signe) Iacobi de Maluino, notarii Barchinone. Sig(signe) Petri Marti, notarii Barchinone.

1. Al marge superior; en tinta vermella: Compositio inter ecclesiam Terratone et domus de Sanctis Crucibus. 2. a. dissensionis. 3. a. conservanda. 4. b.: omnem. 5. b.: D. 6. b.: Tarracone. 7. a. compositi, b.: opositio. 8. b.: Tarracone. 9. b.: D. 10. a. Terrachonensem, b.: Tarracone. 11. b.: aquí acaba el document amb etc... i continuarà a l'escatocol. 12. b.: MCLXXXIX. 13. b.: H.. 14. b.: presbyt. 15. b. omet: et suprascriptit (...) faciendam. 16. a. omet: die. 17. a. prefato.

321

1189, agost, 20

Testament de Guillem de Sant Martí. Designa marmessors seus Guillem Ramon, Asbert de Pierola i Ramon de Ribes, als quals encomana que facin complir les seves darreres voluntats. Vol ser enterrat al monestir de Sant Sebastià i concedeix als monjos el mas de Calabuig, del terme de Subirats, amb totes les seves pertinences, amb la condició que el prior haurà de redimir d'Arnau de Vilanova l'empenyament que pesa sobre ell per la quantitat de cent sous, els quals hauran de satisfer a mitges el prior i els seus marmessors. Dóna a Sant Miquel el mas de les Arenes, del terme de Montbui. Concedeix a la milícia del Temple un cavall i prega a l'arquebisbe que el doni per satisfer el deute que juntament amb Asbert de Castellvell havia contret amb ell. Atorga a l'orde de l'Hospital dos-cents sous, a Santa Maria de Montserrat el mas de Piera, del terme de Subirats, al monestir de Poblet cent sous i al de Santes Creus cinquanta sous perpètuament d'aquells dotze dels censos que rep de l'Araó més

tres quarteres d'oli. Concedeix diversos sesters d'ordi a l'església de Subirats, a Santa Maria del Bruch, a Santa Maria del castell de Sant Martí. Encomana Berenguer de Ribalta i Guillem de Tàrrega a Ponç de Cabrera, cosí germà seu, perquè els faci cavallers i els doni un feu. Deixa encomanat que si el seu fill és baró que hereti la seva honor, els feus i les tinences i que la seva filla Blanca rebi, en compensació, mil morabatins, i si no ho és, a Blanca li concedeix l'honor franca i el feu que té al Llobregat. Deixa a la seva muller l'escreix i la meitat del castell de Subirats.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 15. Trasllat (*Hoc est translatum sumptum [fi]deliter a quodam publico testamento tenoris sequentis*) del 30 de setembre de 1388. (*Sig[signe]num Ffrancisci Iohannidi, notarii publici Ville Franche, auctoritate venerabilis Petri Serra, archidiaconi Penitensi, qui hoc translatum sumptum fideliter a dicto suo originali non viciato, abolito nec in aliqua parte suspecto omnique suspicionem carente et cum eidem de verbo fideliter comprobatum auctoritatum ut super patet per venerabilem baiulum Ville Franche scribi, feci et clausit die mercurii .xxx. mensis setembris anno a Nativitatis Domini .M^oCCC^o.LXXX°.VIII°, presentibus omnibus discreto Iohanni Colltellani, iurisperiti venerabile Petro de Sancto Iusto, domicello*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 324, doc. 325.

Quoniam¹ nullus in carne positus potest evadere iudicium mortis propter peccatum primi hominum, idcirco, in Dei nomine, ego Guillelmus de Sancto Martino, gravi egritudine detentus unde mori timeo et plena memoria et pleno sensu, facio meum testamentum in quo eligo manumissores meos, videlicet, Guillelmum Raymundi et Asbertum de Apierola et Raymundum de Ripis, quibus precipio quod, si mori me contingerit antequam aliud testamentum, faciam, ita distribuant omne meum mobile et immobile, sicut hic ordino. In primis concedo Sancto Sabestiano meum corpus ad sapelliendum² cum illo meo manso de Calabug, cum omnibus suis pertinenciis sicuti melius habeo in termino castris Sancti Martini, simul cum illo meo manso integriter, quem habeo in termino de Supiratis, illum quem vocant de Regibus,³ et redimat prior Sancti Sebastiani de quinquaginta solidis et manumissores mei de quinquaginta, quem mansum tenet in pignore Arnallus de Villa Nova per istos denarios. Concedo Sancto Michaeli de Subirats illum meum⁴ mansum integriter cum alodium meum quod habeo ad Montem Tornuosum in loco vocato ad ipsas Arenas, sicut melius ibi habeo simul cum illo meo manso integriter cum quanto ibi habeo et habere debeo de Quercho⁵ qui est in termino castris Montibovini cum omnibus suis terminis et pertinenciis que ibi pertinent⁶ et pertinere debent

sine aliquo meo retentu et meorum. Concedo Milicie Templi mea anima et deprecor meum dominum archiepiscopum ut donet ibi unum cavallum pro anima mea per illud debitum quod Asbertus de Castrovii et ille michi debent. Concedo Hospitali ducentos solidos Barchinonensis sedi et episcopo inter ambos quinquaginta solidos. Concedo Sancte Marie de Monteserrato et diffinio illum mansum de Apiario, qui est in termino de Supiratis sine aliquo retentu. Concedo Populeto centum solidos. Concedo Sanctis Crucibus quinquaginta solidos ·III· quartaria olei omni tempore in illis duodecim censualibus que michi exeunt de Arao. Concedo ecclesie de Supiratis et suis clericis ·III· sextarios⁷ de ordei et Sancte Marie de Brucharo ·II· sextarios⁸ et Sancte Marie castri de Sancto Martino ·II· sextarios⁹ et ecclesie de Sancti Martini ·II· sextarios¹⁰ et Sancte Marie de Calidis et suis obdomehariis ·II· sextarios.¹¹ Et concedo Petro de Supiratis ·D· solidos pro sua milicia, quam ei debeo dare. Concedo Berengarium de Ripa Alta et Guillelmum de Taraca, Poncio de Cabrera, meo domino et dilectissimo consanguineo, quem ut habitum deprecor que faciat eos milites et donet miliciam si forte hoc factum non erit. Concedo uniuersis, videlicet, Berengario et Guillemo, trecentos solidos quod uniusquisque habeat trecentos solidos per suam miliciam. Concedo Guillelmo Raymundi Cosebetum de Monte Tornuoso¹² et Raymundum de Sancto Martino quos faciat milites. Concedo Alamande, uxori mee, Bernardum de Valleromanes et filium Raymundi de Vilazar et Guillelmi de Sancto Licerio, quos faciat milites. Concedo Arberto de Apierola illum meum cavallum et mulum, qui iacent in pignore ad Barchinonam¹³ et redimat de quadringentis sexaginta solidis et sint sui. Laudo et concedo Guillelmo de Albaseca illud debitum quod ei debeo, et pro eo debito teneat tantum expleta que exeunt et exient de Erapruian¹⁴ usque sit paccatus de debito et de gravamine et deprecor meos manumissores ut faciant ei tenere in pace usque sit paccatus sine suo engan et sine suo dampno. Laudo et concedo Raimundo de Rippis mille solidos, quos ei debeo, et deprecor quod sint ei persoluti, et¹⁵ laudo et concedo quod si mater mea domina Anglisa voluerit abrenunciare hoc seculum quod essent ei dati trecenti morabetini sicut illa requirebat, et deprecor eam ut bonam matrem quod anime mee fit¹⁶ memor et consiliatrix et adiuvatrix in omnibus rebus meis et in meis factis. Concedo meum castrum de Erapruian et castro de Sancti Martini et castellum de Olerdola et castrum de Castelleto et totum quantum habeo in castro de Vite et totum quantum habeo in Guarnallo et in Gafas, hec omnia concedo in posse meorum manumisorum, tali pacto ut teneant tantum usque habeant paccatum

omnia mea debita que ego ullo modo debeo et omnes iam dictas largiciones iam dictas persolutis debitis mando eisdem manumissoribus meis quod teneant tantum iam dictum honorem usque quo habeant inde tractos centum morabetinos cum quibus stabiliant unum sacerdotem in domo Sancti Sebastiani ad celebrandum missas omni tempore pro anima mea et parentum meorum, qui sacerdos ibi semper ponatur libere per priorem et monachos dicti loci sine alicuius presentacione. Concedo infanti quem uxor mea tenet in utero, si est infans masculus, omnem meum honorem integriter ubicumque sit alodia, feudos, tenedones, et si erit masculus concedo filie mee Blanche mille morabetinos pro quibus teneat tantum castrum Sancti Martini pro suo pignore usque sin ei persoluti tamen meis debitis primis persolutis. Si infans ille non erit masculus ex quo illa uxor mea gravata concedo ei omnem meum honorem franchum et feudum quantum habeo et habere debeo de Luprichato¹⁷ ensa versus orientem et versus omnes partes, et concedo filie mee Blanche¹⁸ totum meum honorem franchum et feudum¹⁹ quantum habeo et habere debeo de²⁰ Luprichato ensa²¹ versus occidente et versus omnes partes. Qualiscumque ex meris infantibus obierit sine infante legitimi coniugi sua hereditas revertatur alteri. Si ambo obierint sine infante legitimi coniugum sit sequutum²² testamentum mei patris sicut ille ordinavit. Concedo et laudo Alamande, uxori mee, suum sponsalicium. Item dono et concedo ei medietatem castrum de Supiratis et alteram medietatem persolutis meis debitis, et hoc concedo ei si virum non acceperit et ita si mater mea dicesserit de hoc seculo morte vel vita et si ille²³ infans erit masculus ex quo gravata est teneat illa tantum²⁴ istud castrum usquequo ille sit miles, nisi filius erit teneat usque ad quindecim annos. Et si illa uxor mea acceperit virum habeat suum sponsalicium et non iam dictum castrum de Supiratis. Concedo et laudo Guillelmo Raymundi quod possit deffendere de Castro de Montetornuos que valere si contra omnes homines et feminas et si facere voluerit quod possit operari et mando et precor uxori mee quod illa velit hoc. Insuper mando et dico et precor meos milites quod hoc velint²⁵ et actendit in aliis hominibus qui tenent castrum per me. Concedo Salvatore illum meum mansum de ipsis Ficulneis per suum alodium franchum quem habeo in termino castrum Sancti Martini. Concedo omnem honorem et omnia iam dicta in guardia et baiulia Guillemi Raymundi et super omnia et in quanto habeo, concedo meum dominum archiepiscopum dominum et deffensorem et protectorem et procuratorem.

Actum est hoc ·XIII· kalendas septembris anno Domini millesimo centesimo octuagesimo nono.

Sig+ Guillelmi de Sancto Martino qui hoc laudo et firmo firmarique rogo. Sig+ Guillelmi Raymundi. Sig+ Asberti de Apierola. Sig+ Raymundi de Ripis. Sig+ Asberti de Castroveteri. Sig+ Guillelmi de Montetornuoso. Sig+ Raymundi de Montetornuoso. Sig+ Ugueti de Montetornuoso.

Signum (signe) Petri, sacerdotis qui hoc scripsit cum literis suprapositis in linea ·VIII^a. et in ·XXIII^a. et in ·XXXIII^a. et rasis et emendatis in ·XXXVI^a, die et anno quo supra.

1. a. quum. 2. a. sepeliendum. 3. a. regibus. 4. a. nostrum. 5. a. quercho. 6. a. pertinere. 7-8-9-10-11. a. sesteradas. 12. a. Montetormos. 13. a. Barchinona. 14. a. Capritiam. 15. a. omet: et. 16. a. sit. 17. a. Lupricato. 18. a. Blanch. 19. a. omet: feudum. 20. a. omet: de. 21. a. enla. 22. a. sequitum. 23. a. tale. 24. a. totum. 25. a. vellut.

322

1189, agost, 31

Bernat de Miralpeix lliura a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus el sester d'ordi —segons mesura del mercat de la Granada— de la collita del mas de la Busqueta. El seu germà Ramon de Miralpeix, al seu testament en va fer donació com a almoïna al cenobi, perquè els monjos el rebin cada any el 29 de juliol, festivitat de Sant Felix.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 16. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter factum*) d'11 de març de 1208 (*Factum est rate hoc translatum in numine Domini anno ·M^o·CC^o·VII°. ·V^o idus marcii². Sig+num Petri de Volta. Sig+num Arna-<I>di Toscheta³. Sig+num Berengarius Buschet. (Signe) Matei, sacerdos, qui hoc scripsit et signum prefixit*).

C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 17. Trasllat de 29 de desembre de 1232 (*Berengarius Dezcanos, presbíter et monacho, hoc translatum scripsi et hoc sig(signe)num fecit ·III°. kalendas ianuarii anno domini ·M^o·CC^o·XXX°·II°.*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 327, doc. 326.

Cunctis sit manifestum quod ego Bernardus de Miralpisce, bono animo et spontanea voluntate per⁴ me et per meos, solvo, diffino, delibero atque concedo pacifico et evacuo domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugonis eiusdem monasterii abbati et omni conventui tam presenti quam futuro, illud sextarium⁵ ordeï quod frater meus Raimundus de Miralpex dedit ac dimisit in suo testamento per elemosinam⁶ Deo et monasterio predicto Sanctarum Crucum, scilicet, in suo manso de Buscheta. Quod predictum

sextarium⁷ ordei habeatis et possideatis et recipiatis unoquoque anno in festo sancti Felicis, videlicet ·III^a. kalendas augusti, de redditibus et exitibus supradicti mansi cum omnibus suis tenedonibus. Si vero aliquam iniuriam vobis predictis vel successoribus vestris, ego predictus aut mei de iam dicto sextario⁸ ordei aliquo modo fecerimus⁹ potestatem plenam habeatis emparandi supradictum mansum cum omnibus rebus suis ac tenedonibus integriter et ex hiis omnibus habeatis et recipiatis unoquoque anno supradictum sextarium¹⁰ ordei boni et recipientis ad mensuram fori Granate, et illud quod super fuerit¹¹ vos aut vester baiulus tribuatis mihi vel meis. Si quo autem iure vel ratione contra hanc prescriptam¹² diffinicionem in presencia domini Raimundi, Barchinonensis episcopi, et Petri de Alfodio, Barchinonensis vicarii, necnon aliorum nobilium virorum factam modo vel in posterum ego iam dictus vel mei venire potuerimus illi iuri et rationi penitus per me et per meos renuncio promitentem¹³ me et meos esse guarentes et defensores de prephato sextario¹⁴ ordei iam dicto monasterio quam cunctos homines et feminas. Si quis hoc fregerit in duplo componat.

Quod est actum ·II· kalendas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·IX·.

Sig+num Bernardi de Miralpex, sig+num Raimundi de Miralpex, filii eius, nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Petri de Ripis. Sig+num Petri de Cunies. Sig+num Guillelmi Marcucii.

+ Petri, presbiteri. Sig+ Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit cum literis rasis et emendatis in linea ·V· die et anno quo supra.

1. a. omet: rate. 2. C omet: Factum est rate hoc translatum in numine domini anno ·M^o·CC^o·VII°. ·V· idus marcii. 3. a. Arnadito [±6]. 4. a. pro. 5. a. sertarium. 6. C: helemosinam. 7. a. sertarium. 8. a. sertario. 9. a. fecimus. 10. a. sertarium. 11. a. superuerit. 12. a. scripturam. 13. a. abeatis et tente. 14. a. sertario.

1189, setembre, 26

Guillem de Cabrera i la seva muller Estevana venen a Bernat de Granes i a la seva muller Peirona un casal a la vila de Montblanc que a orient afronta amb el carrer Major de la vila, al sud amb la casa d'Arnau Pellicer, i al nord i a ponent, amb la casa de Martí d'Alcover. El preu de la venda és de setanta sous barcelonesos.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 18. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 328, doc. 327.

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod ego Guillelmus de Chapraria et uxor mea Estevana nos simul¹ vendimus tibi Bernardo de Granes et uxor tua Peirona et vestris unum kasallum in villam de Montis Albi, sicut afrontat ab oriente in karraria maiori eiusdem ville, a meridie in domibus Arnaldi² Pelliparii, ab ocasu³ et a circio in domibus Martini de Alchovari. Quantum iste afrontaciones includunt vendimus vobis et vestris cum ingressibus et egressibus suis de abisso usque ad celum per ·LXX· solidos Barchinonensis, unde bene pacati sumus a vobis, unde hoc modo presenter⁴ de nostra potestate in vestra tradimus per vendere et dare et facere omnes vestras vestrorumque voluntates, quod nos neque alius pro nobis de ac die antea nullam abeamus licenciam aliquid ex hoc interrogare set semper simus⁵ vobis et vestris legales guirentis contra omnes <h>omines et feminas ex hoc. Si quis hoc fregerit in duplo componat ac deinceps firmum permaneat.

Actum est hoc ·VI· kalendas octobris anno Dominice⁶ Inkarnationis⁷ ·M·C·LXXX·IX·.

Sig+num Guillelmi de Capraria, sig+num Estevana, uxor mea, nos qui hoc scribere iussimus et firmamus testibusque firmare rogamus.

Sig+num Berengarii Ferrarii. Sig+num Bernardi de Castro Folit. Sig+num Iohanni Boschet.

Bernardus, subdiachonus qui hoc scripsit et hoc sig(sig)ne)num fecit.

1. a. *afegeix*: in unum. 2. a. Arnalli. 3. a. occasu. 4. a. presentes.
5. a. sumus. 6. a. Domini. 7. a. Incarnationis.

324

1189, octubre, 21

Arnau de Rubió i el seu germà Berenguer donen al monestir de Santes Creus l'honor i el quart de Benifallet que van comprar a Arnau Moragas i que és ocupat pel seu eixaric Alí Afat.

[A]: original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: *El "Llibre Blanch"*, foli 125.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 329, doc. 328.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis quod, Arnaldus de Rubione et frater meus, Berengarius, de nostri donamus modo in presenti per secula cuncta domino Deo et monasteri^o ² Sancte Crucis et cunctis fratribus eiusdem loci et eorum successoribus in perpetuum illum honorem et quartum quem habemus in Benifaletto. Quem honorem emimus de Arnaldo Moragas, de quo, videlicet, honore est exaricus noster Ali Afato.³ Ita, videlicet, honorem eis donamus et quartum similiter ut deinceps ipsi et successores sui eum habeant et teneant et possideant et explectent secure, potenter et integriter et sicut melius potest dici, scribi vel intelligi ad eorum suorumque salvamentum et bonum intellectum et sine ullo suo suorumque enganno et quod faciant deinceps ipsi et successores sui de predicto honore et quarto et senioratico omnes voluntates per secula cuncta, sicut de bono et proprio alaudio suo. Et eicimus eum de nostro dominio et posse et transferimus in eorum dominium et posse et successorum suorum. Et convenimus eis predictum honorem et quartum et senioraticum⁴ salvare et defendere quisque nostrum pro toto ab omni persona et facere tenere et habere in bona pace per secula cuncta sine contrarietate ullius hominis vel femine. Siquis hoc frangere temptaverit non valeat set in dupplo componat, et postea hec carta donationis firma in perpetuum permaneat.

Actum est hoc ·XII· kalendas novembris anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·IX°·.

Sig+num Arnaldi de Rubione. Sig+num Berengarii, fratris sui. Nos qui hanc donationem facimus et laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Bonefacii. Sig+num Arnaldi de Arens. Sig+num Leofranchi.

Sig+num Raimundi Carbonelli, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior en tinta vermella: Arnaldi de Rubione. 2. a. monasterii.
3. a. Afoto. 4. a. senioraticum.

1189, novembre, 13

Hug, abat de Santes Creus, permuta amb Arnau Sord i la seva muller Ermessenda l'herbassar i els casals del terme i castell de Mur per una sort que posseeixen al mateix terme i castell.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 156.¹
 a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 330, doc. 329.
 Cit.: FORT, El senyoriu...

In nomine Domini. Sit notum cunctis audientibus quod facta est commutacio quarundam possessionum inter domum de Sanctis Crucibus et Arnaldum Surdum sicut hoc continetur. Ego Ugo, prescripti cenobii dictus abbas, cum consilio fratrum nostrorum dono et concedo tibi prefato Arnaldo Surdo et te posteritati quendam ferragenalem, quem habemus apud castrum Mori, cum area illi contigua sicut ab oriente confrontat² cum alodio tuo, a meridie in bassia,³ ab occidente in sorte Vivarii, ab altera parte in honore tuo. Quantum his affrontationibus includitur et omnes casales, quos habemus in castro predicto, excepta statica quam⁴ in presencia tua et multorum retinendam signavimus, donamus et concedimus ego, predictus Ugo abbas, et fratres nostri tibi iam dicto Arnaldo et tuis in perpetuum pro cu<m>mutacione tue sortis que subscripta est. Et ego Arnaldus Surdus et ego Ermessendis, uxor eius, per nos et per omnes successores nostros,⁵ bona fide sine dolo et sine ulla retentione, donamus et concedimus in perpetuum domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni abbati et fratribus eiusdem loci, presentibus atque futuris, quandam⁶ sortem terre, quam habemus in termino castrum de Moro, sicut affrontat ab oriente cum terra Raimundi, sarraceni, a meridie cum terra Raimundi de Giriberti, ab occidente cum honore de Sanctis Crucibus, ab aquilone cum via que tendit a Tarrega ad Aquilellam. Sicut his affrontationibus includitur donamus et concedimus vobis ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure pro commutatione suprascripti honoris.

Actum est hoc idus novembris anno ab Incarnatione Domini .M^o.C^o.LXXX°.IX°.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Arnaldi de Sancta Fide. Sig+num Bernardi Borrelli. Sig+num Raimundi de Berga.

Sig+num Arnaldi Surdi. Sig+num Ermessendis, eius uxoris. Sig+num Petri Surdi, fratris iam dicti Arnaldi.

Sig+num Bernardi de Villa Grassa. Sig+num Bernardi, filii eius. Sig+num Rosselli. Sig+num Bernardi Compan. Sig+num Petri Iover. Sig+num Arnaldi Martini. Isti sunt huius rei testes.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arnaldi Surdi et domus de Sanctis Crucibus videlicet quarundam possessionum. 2. a. conffrontat. 3. a. Bassia. 4. a. que. 5. a. meos. 6. a. quendam.

326

1189, novembre, 16

Concòrdia feta entre Vidal Gironès, la seva esposa Nina i l'abat de Santes Creus, Hug, sobre els drets del mas de Solanes, anomenat mas Gironès. Ramon d'Òdena l'havia venut a Gilibert de la Granada. Vidal Gironès renuncia a l'esponsalici i altres drets que té i pogués tenir sobre el mas a canvi de trenta sous de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 29.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 331, doc. 330.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Vitalis de Gerunda et uxor mea Nina, post multas contenciones et placita atque malefacta et iniurias per nos et per omnes nostros, libenti animo et bona voluntate, venimus ad finem bonum et concordiam in presencia Petri de Alfodio, Barchinonensis vicarii, et Guillelmi de Sancto Iacobo, baiuli Arberti de Castro Vetulo ac Raimundi de Cazma atque Raimundi de Sagarres et Petri de Cadcereins aliorumque proborum hominum cum te Ugone, abbate, ac monasterio de Sanctis Crucibus super manso de Solanes, qui dicitur manso Gerundencium, quem Raimundus de Otina vendidit Guilaberto de Granata, unde laudo et consilio supradictorum proborum hominum aliorumque plurium nos supradicti per nos et per omnes nostros diffinimus, evacuamus atque pacificamus et solvimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et monasterio atque tibi Ugoni, abbati, et omnibus fratribus, presentibus et futuris, quicquid iuris habemus vel habere debemus racione sponsalicii ac quacumque voce et modo in supradicto manso, quem Guilabertus emit² de Raimundo de Otina. Si quo autem iure vel racione modo vel in posterum contra predicta venire possumus illi iuri ac racioni penitus renunciamus. Accepimus autem a vobis prenomatis pro hac diffinicione ·xxx· solidos bone monete Barchinonensis, de quibus nichil penes vos remansit in debito et insuper dimisistis nobis illa malefacta, que vobis iniuste fecimus, que fuerunt apreciata sexaginta quarteriis ordeï. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hec diffinicio aomni tempore firma pmaneat.

Actum est hoc ·xvi· kalendas decembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Vitalis. Sig+num Nine, uxoris eius. Sig+num Petri de Alfodio. Sig+num Petri de Collo, fratris uxoris Vitalis. Sig+num

Raimundi de Collo. Sig+num Guillelmi de Sancto Iacobo, baiuli Arberti de Castro Vetulo. Sig+num Raimundi de Cazma. Sig+num Raimundi de Segarres. Sig+num Petri de Cadcereins. S(signe)num Petri de Alfodio, Barchinone vicarii.

Sig+num Petri, prioris de Sanctis Crucibus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Vitalis de Gerunda uxorisque eius.
2. a. exit.

327

1189, novembre, 26

Ramon Guillem i la seva esposa Guillema, per la salvació de la seva ànima i la dels seus pares donen a perpetuitat a l'abat Hug de Santes Creus els drets que els pertanyen del mas de Vallmoranta, que Joan Pecol té per ells. Aquest mas és al terme de la parròquia de Cerdanyola. Alhora també fan donació al monestir del mas de Rovires, que per ells té Pons de Rovires a Sentmenat. Prometen a l'abat ésser fiadors i defensar-lo de qualsevol acció contra aquests drets. A canvi, l'abat promet rebre'ls com a confreres i copartícips dels béns espirituals, com si fossin monjos de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 4.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 332, doc. 331.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...", p. 191-253.

In nomine Domini. Ego, Wilelmus Raimundi, et ego, Willelma, uxor eius, per nos et omnes successores nostros, bona fide, sine dolo, pro salute animarum nostrarum et Raimundi de Monte Catano et omnium parentum nostrorum donamus et concedimus sine omni retentione in perpetuum domino Deo et beate Marie et Ugoni, abbati de Sanctis Crucibus, et fratribus eiusdem loci, presentibus atque futuris, omnia iura nostra que habemus et habere debemus in manso de Valle Moranta, quem Iohannes Pecol tenuit et filius eius, cum omnibus pertinentiis suis in parrochia de Cerdaniolo et alterum mansum apud Sanctum Menatum, quem tenet Poncius de Roveriis, cum omnibus pertinentiis suis. Quantum ibi iure habemus et habere debemus ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure. Hanc autem¹ donationem² facimus Deo et vobis ad victum et vestitum unius monachi sacerdotis, qui missam celebret cotidianam

pro nobis et pro omnibus fidelibus defunctis perpetualiter. Pro-mittimus, etiam, vobis fidelem guarentiam de predictis mansis in perpetuum et quod ulterius in eis vel pro eis nullas facimus exactiones, set in pace habeat monasterium semper plenum dominium in iam dictis mansis sine ulla contradictione. Et ego, predictus Ugo, cenobii de Sanctis Crucibus abbas, et fratres nostri recipimus vos Willelmum Raimundi et uxorem vestram in confratres et participes omnium bonorum spiritualium domus nostre, tam in vita quam in morte.

Actum est hoc ·vi· kalendas decembris anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Willelmi Raimundi. sig+num Willelme, uxoris eius.

Sig+num Petri de Sancto Minato. Sig+num Guilaberti de Centelliis. Sig+num Guillelmi de Avinione. Sig+num Willelmi de Sancta Columba. Sig+num Willelmi de Cerdanola. Sig+num Berengariis de Colle de Nina, baiuli Willelmi Raimundi. Sig+num Berengarii de Auraco, baiuli similiter Willelmi Raimundi.

Sig+num Petri, prioris de Sanctis Crucibus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. cartam. 2. a. donationis.

328

1189, novembre, 30

Joan Anglés i la seva muller Rosa venen l'hort que tenen a Aldover a l'abat Hug de Santes Creus pel valor de deu auris d'or lupins.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 106v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... , p. 333, doc. 332.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Dei nomine. Notum sit cunctis hec audientibus quod ego, Iohannes Anglicus, et uxor mea, Rossa, per nos et per nostros de cetero in perpetuum, vendimus vobis dompno Hugoni, abbati de Sanctis Crucibus, et sancto conventui loci illius illum ortum nostrum, quem habemus in Aldover et terminatur ab oriente in via publica, a meridie in honore vestro et in honore Hospitalis, ab occidente in honore Sancte Marie Dertose, de circii vero in honore vestro. Sicut ab istis terminis et affrontationibus includitur et terminatur ipsum ortum, cum omnibus ingressibus et egressibus suis et directis et pertinenciis et cum terra et planta et oliveta et

universis arboribus diversorum generum que ibi sunt. Sic totum ab integro vobis et vestris per secula cuncta vendimus per .x. aureos luppinos bonos auri et pensi et sine enganno, quos omnes habemus receptos a vobis sumusque de illis bene ad totum nostrum velle paccati. Et pro precio isto istum ortum de nostro iure in presenti eicimus et in vestrum et vestrorum transfferimus et mittimus dominium et posse ad habendum eum, deinceps tenendum, possidendum et expletandum et ad faciendum quicquid de illo facere volueritis ut de vestro bono et proprio alodio sine vinculo et interdicto et retinimento ullius persone. Et convenimus vobis et vestris quisquis nostrum pro toto istum ortum salvare et deffendere ab omni persona in perpetuum, excepto forciam terre potestatis. Quod siquis frerit in dupplo componat et firma et bona in eterni hec permaneat venda.

Actaque fuit .ii. kalendas decembris anno Domini .M^o.C^o.LXXX°.IX°.

Sig+num mei Iohannis Anglici. Sig+num Rosse, uxoris mee.

Nos qui hanc vendam facimus, laudamus, firmamus ac testibus firmari rogamus.

Sig+num Rotberti Alcaix. Sig+num Guillemi de Salviniaco.

Sig+num Miroti de Morlans. Sig+num Guillelmi de Coorz.

<Sig+num> Petri, priori, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Iohannis Anglici.

329

1189, novembre, 30

Pons Aurer fa vots en presència de l'abat de Santes Creus, Hug, esdevenir monjo del monestir quan decideixi abandonar el segle. Mentre no ho faci dóna d'almoïna un esclau sarraí a Santes Creus, a més d'una feixa de terra a Xerta, amb el consell i voluntat de la seva esposa Dolça, juntament amb el molí que hi ha, però amb la condició que ell hi pugui moldre les olives gratuïtament i se li concedeixi el permís de pas cap a un hort que és al costat de la feixa de terra. Promet que quan entri al monestir com a monjo l'hort també el donarà a la comunitat cistercenca del Gaià. L'abat Hug promet rebre'l com a monjo de Santes Creus quan ell ho desitgi, mentre ell i la seva dona gaudiran, com a confreres i familiars de la comunitat, dels béns espirituals.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 123.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 334, doc. 333.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In nomine Domini. Ego, Poncius Aurerius, bona fide et spontanea voluntate, facio votum meum in presencia Ugonis, abbatis cenobii de Sanctis Crucibus, tali modo ut, cum disponente Deo, renunciare seculo potuero in eodem monasterio fiam² monachus. Interim, autem, pro helemosina dono ibi unum sarracenum meum. Dono, etiam, et concedo in perpetuum Deo et beate Marie et fratribus eiusdem loci, cum consilio et voluntate uxoris mee Dulcie, quandam fasciam terre, quam habeo apud Chertam, cum molendino et domibus et universis que in ea continentur, sicut confrontat ab oriente in orto meo et in orto uxoris Deodati Pectinati, a meridie in honore de Sanctis Crucibus, ab occidente in via publica, a circio in honore Bernardi de Laserra. Quantum his affrontacionibus includitur totum dono et offero ego, Poncius predictus, et uxor mea, Dulcia, Deo et³ predicte domui de Sanctis Crucibus ut libere et quiete habeat et possideat perpetuo iure. Hoc, autem, solum modo ibi retineo ut in eodem molendino liceat mihi semper oleum meum, sine precio facere et per eandem terre fasciam liberum ingressum et egressum in ortum meum contiguum habere, quem, etiam, ortum promito me daturum integriter iam dicto monasterio, cum, Deo volente, ibi religionis habitum sumpsero nomine monachi. Et ego, prescriptus Ugo, iam dicti monasterii abbas, et fratres⁴ nostri recipimus te, predictum Poncium Aurerium, et uxorem tuam, Dulciam, in confratres et conparticipes bonorum spiritualium domus nostre. Et quando tu habitum religionis sumere volueris⁵ recipiemus te in monachum.

Actum est hoc pridie kalendas decembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·IX°.

Sig+num Poncii Aurerii, sig+num Dulcie, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus ac testes firmare rogamus.

Sig+num Iohannis Anglici. Sig+num Iohanis Brundi. Sig+num Bernardi Arnaldi, veteris.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Raimundi de Castellario. Sig+num Stephani Raimundi.

Sig+num. Guillelmi Lemovicensis, monachi, qui hoc scripsit.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De voto quod fecit Petrus Aurerius domui de Sanctis Crucibus.* 2. a. *siam.* 3. *Segueix repetit i ratllat: domui.* 4. a. *confratres.* 5. a. *volueritis.*

1183, abril, 3

Carta de familiaritat. Pere de Tàrrega dona al monestir de Santes Creus la part del delme que percep de la dominicatura monacal a Tàrrega, és a dir, de l'honor que havia estat de Berenguer de Guàrdia i d'Arnau de Cervera, més la que havia pertangut a Guillem Arnau de Santa Fe i de la seva esposa Ermengardis. A canvi, l'abat Pere el rep com a confrare del monestir i el fa partícip dels béns espirituals com un monjo més.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 156.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 254, doc. 257.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis sit manifestum quod ego Petrus de Tarrega, prompto animo et bona voluntate, dono et offero domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucis, ob remedium anime mee et parentum meorum et omnium fidelium defunctorum, ipsam meam² partem illius decime quam ego habeo et teneo omnibus modis in omni illa dominicatura de Sanctis Crucibus quam³ habet vel habere debet infra terminum de Tarrega, scilicet, et in illo honore qui fuit Berengarii de Gardia et suorum heredum et Arnalli de Cervaria et suorum heredum, seu etiam quorumlibet aliorum et in omni honore illo qui fuit Guillelmi Arnalli de Sancta Fide et uxoris sue Ermengardis et filiorum suorum Arnalli Guillelmi. Hanc predictam meam partem totius ipsius decime, ut iam dictum est, dono et offero Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Petro, abbati, successoribusque tuis ac fratribus tuis iure perpetuo possidendum, cum omni integritate ad faciendum inde quicquid⁴ volueritis, ut melius potest dici vel intelligi ad utilitatem vestri et monasterii vestri. Et cum hac presenti carta eam vobis trado ad omnem vestram voluntatem omni tempore faciendam. Recipimus ego, predictus abbas, et omnis noster conventus vos, predictum Petrum, per fratrem nostrum et in omnibus benefactis nostri monasterii participem et consortem, et ad obitum vestrum tamen pro vobis faciemus quantum pro uno nostro monacho facimus.

Actum est hoc ·III· nonas aprilis anno ·M^o·C^o·LXXX°·III°· ab Incarnatione Domini.

Sig+num Petri de Tarrega, qui donum, laudo et firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Petri Calvet. Sig+num Raimundi Ferrarii. Sig+num Arnaldi de Solsona.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De decimis de Tarrega. 2. a. omet: meam. 3. a. quem. 4. a. quicquid.

257

1183, abril, 12

Guillem de Cardona, per remei de la seva ànima, dóna, espontàniament i amb bona voluntat, vint somades anuals de sal al monestir de Santes Creus, per al consum del bestiar i de la cuina. També posa sota la seva custòdia dins els seus dominis, tot el bestiar i tots els ramats de bens monacals.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 10. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 11. Trasllet de 29 de març de 11[.]. (*Frater Guillelmus de Limovicis scripsit hoc translatum ·III· kalendas aprilis anno ·M^o·C^o·[.].*)
L'estrip del pergami impedeix la lectura de la data.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 255, doc. 258.
Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus quod ego Guillelmus de Cardona, bono animo et bona voluntate, ob remedium anime mee et patris mei et omnis parentele mee, dono et offero domino Deo et operi Sancte Marie de Sanctis Crucibus ·xx· somadas salis per unumquemque annum, donec illa ecclesia cum suis omnibus officinis sit consumata integriter. Et recipio omnes bestias et greges¹ predicti operis in mea guardia et in defensione per omnem terram meam. Si quis hoc frangere voluerit nil ei valeat, set donum hoc ratum et firmum permaneat donec illa ecclesia et officina sint consumata.

Actum est hoc ·II· idus aprilis anno Dominice Incarnationis ·M^o·C^o·LXXX°·III°·.

Sig+num Guillemi de Cardona, qui hoc laudo et firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Berengarii de Spinles. Sig+num Bernardi de Galifa. Sig+num Bernardi de Papiol. Sig+num Petri Isarn, baiulus Cardona. Sig+num Poncii Isarn. Sig+num Guillemi de Nafrug. Sig+num Raimundi Isarn. Sig+num Bernardi de Alta Ripa. Sig+num Petri de Villa Francha.

Sig+ Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. reges.

258

1183, maig, 13

Guillem Escaset, sa muller Guillemma i el seu fill Guillem empenyoren a Bernat de Crassa el mas, l'hort de darrere i els obradors que tenen al carrer de la Vilanova de la vila de Cervera, a excepció dels dos obradors que té per ells Arnau Foguet. El motiu de l'empenyament és haver rebut de Bernat de Crassa un préstec de quatre-cents vint-i-cinc sous de Barcelona, amb la condició de retornar-los per Tots Sants. Si no es satisfèia el deute en la festa assenyada el prestamista consideraria prorrogat el termini de possessió de la penyora fins Tots Sants vinent i així successivament. Acorden, en cas de la devolució del préstec que si la moneda en curs és diferent de la del moment de la deixa, aquella es farà en morabatins lupins i ajadins d'or a raó de set sous per morabatí.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 12. Original. Carta partida per ABC (...) XYZ.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 256, doc. 259.

Notum sit omnibus hominibus quod ego Guillelmus Eschaset et uxor mea Guillelma et filius meus Guillelmus, nos omnes pariter, per nos et per omnes nostros impignoratores sumus vobis Bernardo de Crassa et vestris et cui vos dare vel dimittere aut impignorare volueritis pro vestro¹ averi, totum illum mansum nostrum cum illo orto, qui² est retro mansum, cum omnibus illis arboribus que ibi sunt et cum omnibus illis operatoriis nostris que³ se tenent cum manso, preter duo illa operatoria que sunt versus domos Arnaldi Foguet, que⁴ non sunt in hoc pignore. Sunt autem hec omnia in comitatu Barchinone in villa Cervarie in loco qui vocatur Villa Nova. Et affrontant ab oriente in via puplica,⁵ a meridie in casis Guillelmi Rubei et in casis Bernardi de Albione et in casis Arnaldi Compain et in casis Raimundi de Vergos et in casis Berengarii, nepotis Petri Berengarii, qui fuit, ab occidente in orto et in casis que fuerunt Guillelmi de Rabinato, a circio in via puplica⁶ et in ipsis duobus operatoriis que⁷ ad opus nostrum retinemus. Quantum terminatur et includitur infra omnes affrontationes predictas et termini in

circuitu ambiunt impignoramus vobis Bernardo et vestris cum ingressibus suis et egressibus et cum positis⁸ eius et suprapositis, sicut melius nos illum mansum habemus et possidemus totum cum integro, excepto illa duo operatoria prescripta que ad nostrum opus retinemus semper. Et nec in hac die in qua hec carta secripta est abstrahimus totum illud pignus a dominio nostro et posse et mittimus illud et tradimus pro pignore in dominium et potestatem de vobis Bernardo de Crassa et de vestris propter ·ccccxxv· solidos, bone monete Barchinone, quos nobis pignoravistis⁹ et ex omnibus a vobis bene paccati fuimus. Tali pacto quod nos impignorores tenebimus illud pignus usque ad primum festum Omnium Sanctorum veniens. Et si tunc nos vel nostri persolvebamus aut persolveramus vobis vel vestris ·cccxxv· solidos bone monete Barchinone ad utilitatem vestram pignus illud sit nobis absolutum. Sin autem statim emparetis et accipiatis totum illud pignus sicut scriptum est et nos delibeabimus¹⁰ illud vobis, et ab ipso termino de Omibus Sanctis in antea vos Bernardus de Crassa et vestri illud pignus totum deinde tamdiu habeatis, teneatis et expletetis de anno in annum de una festivitate Sanctorum Omnium ad aliam, quousque nos vel nostri habeamus persolutum vobis vel vestris omne avere vestrum pernomiatum sine omni fraude vestra et vestrorum. Illud persolutum pignus sit absolutum et quoscumque redditus ex supradicto pignore habeatis nunquam in pacca predicti averis computentur. Et si ad diem redimendi ista moneta fuerit abatuta vel mutata reddemus vobis vel vestris morabetinos in auro bonos lupinos et aiadinos iustique pensi ad computum unumquemque morabetinum ·vii· solidos tantos quousque omne debitum habeamus vobis vel vestris bene suppletum et nos impignorores aut illi qui illa duo operatoria tenuerint¹¹ faciemus semper dum illud pignus habeatis totum illud censum quod exit de supradicto pignore. Et si in illo pignore aliquid fregerit vel ceciderit nos impignorores vel nostros totum restituemus quod nisi fecerimus aut noluerimus facere vos Bernardus de Crassa vel vestri restituatis et omnem missionem quam in illa restitutione faciatis, faciatis¹² in presentia nostra vel nostrorum in totum illud avere quod in illa restitutione miseritis habeatis in supradicto pignore. Et ante quod pignus estrahatur a posse nostro reddemus vobis vel vestris totum illud avere quod in ipsa restitutione miseritis cum omni debito predicto vestro in sana pace sine aliqua contencione. Insuper convenimus vobis Bernardo de Crassa quod si pignus iamdictum volebamus vendere aut impignorare vobis relinquimus et dabimus per quantum alter ibi dare voluerit quem pro bene

interroget. Et si nolueritis retinere faciamus inde nostram voluntatem aliis et vos de aliquo non contradicatis alterum. Et postquam pignus habebimus redemptum a posse vestro habeatis dimidium annum de excombramento ut inde res vestras eiciatis foras. Et primum in vobis fatigemus si voluerimus impignarare hoc vel vendere quam aliis mittamus. Ego siquidem Guillelmus Eschasset et Guillelma et Guillelmus filius meus convenimus vobis Bernardo de Crassa bona fide sine omni fraude vestra quod omne pignus sicut hic scriptum est faciemus vobis et vestris bonum habere, tenere et expletare firmiter in sana pace ad utilitatem vestram et vestrorum semper quamdiu impignore habeatis omni bono intellectui vestro et vestrorum et contra cunctos homines et feminas erimus nos et nostri boni guirentes et fideles vobis et vestris de toto. Si quis hoc diruperit in duplo componat.

Factum est hoc ·III°. idus may anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°.

Sig+num Guillelmi Eschasset, sig+num Guillelme, coniugis eius, sig+num Guillelmi, filii eius, nos qui hanc cartam fieri iussimus, firmavimus, laudavimus testesque firmare rogavimus.

Sig+num Bernardi de Micina. Sig+num Poncii Mercer. Sig+num Guillelmi de Belloc. Isti tres sunt huius rei testes.

+ Virgilius qui hoc scripsit rogatus atque iussus, die et anno quo supra.

1. a. nostro. 2. a. omet: qui. 3. a. qui. 4. a. qui. 5. a. publica. 6. a. publica. 7. a. qui. 8. a. possitis. 9. a. (preavistis)?. 10. a. deliberavimus. 11. a. tenuerit. 12. Repetit: faciatis.

259

1183, juliol, 6

Pere de Santa Fe dóna a l'abat Pere de Santes Creus el delme que li pertany de tots els domenges que Santes Creus té i posseeix al terme i a la vila de Tàrrega. En compensació, l'abat l'accepta —tant en vida com després de mort— com a familiar de la comunitat perquè pugui rebre els béns espirituals com un germà més.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 15. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 14. Trasllet fet per Guillem de Lemovicis, s/d. (*Sig+Guillelmi de Lemovicis que hoc translatum fideliter scripsit cum litteris suprapositis in prima linea rasis et emendatis in terciã*).

C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 13. *Trasllat fet per Guillem de Lemovicis, s/d. (Sig+ Guillemi de Lemovicis que hoc translatum fideliter scripsit cum litteris suprapositis in prima linea rasis et emendatis in tercia).*

D: BP. Cartulari de Santes Creus. El "Llibre Blanch", foli 164.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 258, doc. 260.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit cunctis² presentibus et futuris quod ego Petrus de Fide Sancta, per me et per omnes meos, dono et offero domino Deo ac monasterio Sancte Crucis et tibi Petri, abbati,³ et omni conventui⁴ eiusdem loci et eorum successoribus, pro remedio anime mee et parentum meorum, videlicet, omne ipsum decimum quod habeo vel habere debeo in totum ipsum dominicum quod iamdictum monasterium habet in Tarrega et in eius terminis, franchum et liberum et quietum, ad facere omnes voluntates ipsi habitatores eiusdem loci iamdicti in perpetuum et ut melius potest esse intelligi omni eorum prodesse. Unde ego Petrus, abas,⁵ cum consilio et voluntate omni conventui prenominati, dono porcionem et recipio vos in omnibus beneficiis nostris.

Actum est hoc ·II· nonas iulii anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°·.

Sig+num Petri de Sancta Fide, qui hoc mandavi scribere testibusque rogavi. Sig+num Guillemi de Sancta Fide. Sig+num Berengarii de Sancta Fide, archidiaconi,⁶ fratris eius. Sig+num Berengarii de Vergos. Sig+num Bernardi de Santa Fide. Sig+num Guillemi de Clerano, testes.

Guillelmus,⁷ presbiter, qui hoc scripsit die et anno ·SSS· quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De parte decime P. De Sancta Fide.
2. cunctis interlineat a B. 3. abbati interlineat a B. 4. a. conventu. 5. a. B i C: abbas. 6. C: archidiaconi. 7. B i C, davant Guillelmus anteposen la conjunció copulativa Et, ja que transcriuen un error del copista Guillem de Lemovicis, en confondre un punt i coma per un et, error que persisteix en a.

1183, juliol, 21

Testament de Solestén. Nomena marmessors seus Joan Bernat de Viver, Berenguer d'Alta-riba, el seu fill Berenguer de Montmajor i Bernat de Càller, perquè facin complir les seves darreres voluntats posat cas que aquest sigui el seu últim testament. Vol ser enterrada a Santa Maria de Serrateix i deixa a aquesta comunitat eclesiàstica dos sous per l'eterna salvació de la seva

ànima i la dels seus fills. Deixa dos sous més a Santa Maria d'Aguilar. Fa hereu el seu fill Berenguer de Montmajor i li deixa el capmàs d'Alta-riba —amb la percepció dels mals usos, de les toltes i els drets de fortificació— que té per ella té Pere Mir, amb els delmes i els censos a què estan obligats tots els habitants.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 16. Original. Pergamí en pèssimes condicions de conservació. A causa dels fongs, presenta grans taques que en dificulten la lectura.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 259, doc. 261.

In Dei eterni et salvatoris nostri Ihesu Christi. Ego Solextendi iaceo in egritudine, timeo penas inferni et cupio perveniri ad gaudium paradisi ut sit Deus propicius. Amen. Et mando meum testamentum scribere de meum avere mobile vel de mea honore. Et eligo manumessores¹ mei Iohannes² Bernad de Viver et Berengarius de Altariba et filii mei Berengarii de Monte Maiori et Bernardi de Callers. Precor vos manumessores mei quod si mors mihi venerit antequam alium testamentum faciam plenam potestatem abeatu aprehendere meum avere mobile et dare pro anima mea. In primus dimitto ad Sancte Marie de Seirratex³ corpus meum. Et precor filiis meis quod ipsi faciant in tali modo que anima mea sicut salva et illis abeat vita eterna. Et dimitto ad Sancti Stephani dez Podiolo ·II· solidos et ad Sancte Marie de Aguilar ·II· solidos. Et dimitto ad filio meo Berengario de Monte Maiori ipso meo capudmansio⁴ de Altariba, que tenuit Pere Mir et suis per me et per meis, quo ego melius abeo nec abere debeo cum ipsas decimas et censos et usaticis et toltras et fortiones et tota omnia qui exieri debent ad me Solexte[n]di, sic dimitto ad filio meo Berengarius de Monte Maiori et ad illos cui dubitare voluerit per secula cuncta francum et legitimum. Et sic dimitto tibi Berengarii supradicto meas oves vel capras quod ego abeo in mansum de Berengarius de Prate.

Actum est hoc ·XII· kalendas augusti annis Christi ·M·C·LXXX°·III·.

Sig+num Solextendi ei istum testamentum mandavi scriberi et ad testes firmare feci.

Sig+num Bernardi de Viver, sig+num Berengarius de Altariba, sig+num Berengarii de Monte Maiori, sig+num Bernardi de Callers, testes sumus.

Arnallus, presbiter, scripsit hoc cum hoc signo ·SSS· die et anno prefixo.

1. a. mannumessores. 2. a. Iohannis. 3. a. Serrateix. 4. a. cap de mansio.

261

1183, octubre, 6

Familiaritas. Elisenda i el seu fill Arnau fan donació al monestir de Santes Creus del delme del blat, de l'ordi, de la mixtura i de la civada que reben de la seva dominicatura del castell de Sant Martí de la Maçana. L'abat Pere els rep com a familiars i els fa partícips dels béns espirituals com si fossin monjos de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 30v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 260, doc. 262.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit cunctis omnibus quod ego Elixendis et filius meus Arnaldus damus et concedimus, per nos et per successores nostros, Deo et monasterio Sancte Crucis, ob salutem et remedium anime nostre, in castro qui vocatur Macana decimam laborationis nostre et dominicature tritici et ordeï, mixture et civade. Et damus hoc ad opus ecclesie in perpetuum ob remedium anime mee et parentum meorum. Et ego Petrus, abbas, et conventus michi subditus recipimus vos in nostris beneficiis ut participes sitis eorum, sicuti unus ex nobis.

Actum est hoc pridie nonas octobris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°.

Sig+num Elixendis, sig+num Arnalli, filii eius, qui hoc firmamus firmarique rogamus.

Sig+num Bernardi de Cabrera. Sig+num Berengarii de Mata Rotunda. Sig+num Guillelmi de Solano.

Sig+num Andree, qui hoc scripsi die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De Elixendis de Castluz et filii eius Arnaldi de Castluz.

262

1183, desembre, 1

Testament de Berenguer d'Alta-riba. Nomena marmessors Berenguer de Viver, Pere de Viver i Guerau, castellà de la Manresana, perquè facin complir la seva darrera voluntat, posat cas que no faci cap altre testament. Ordena que sigui sepultat a la casa del Temple i els deixa el seu cavall i armes de cavaller. Deixa dos sous a l'església de Sant Jordi d'Alta-riba i dos més als capellans per misses. A Sant Jaume de la Manresana, dotze diners; a Santa

Maria de Viver, dos sous; a Santa Maria d'Urgell, dotze diners; a Santa Maria de Solsona, dotze diners, i a l'orde de l'Hospital de Jerusalem dos sous. Deixa al seu fill Arnau d'Alta-riba el castell i terme d'Alta-riba, que ell té com a vassall dels seus senyors de Pujalt, a excepció d'una vinya que hi ha prop de la de Pere Vendrell i una sort que és sota l'hort que deixa a l'altre fill, Pere Arnau. I deixa al tercer fill, Astanova, el mas de Montpaó i dues cases a tocar de les de Guillem de Montpaó i tota l'honor de Vilamur. També deixa a Pere Arnau el mas que té al castell de Portell i un altre que té a la Cruciatà i altres possessions. Al quart fill, Arnau, un alou i tres mitgeres de sembradura al castell de Montlé. I a sa filla Berenguera una honor a la Manresana, que era de la seva mare. A l'altra filla, Estranya, l'honor de Sant Climent. Deixa establert que la seva muller Saurina sigui dona forta i potent fins a la seva mort.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santos Creus. Carpeta 2761, núm. 17. *Trasllat (Hoc est translatum fideliter factum .vº. nonas iulii anno Domini .M.CC.VII.) de 3 de juliol de 1207 (Ego Bernardus de Vineta, qui hoc translatum firmo et + hoc pono. Sig+num Bernardi, capellani de Coscho. Isti sunt testes huius translati. Petrus, sacerdos, rogatus scripsit huius translati et hoc (signe) posuit).*

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 260, doc. 263.

In nomine Domini. Ego Berengario de Alta Riba¹ iaceo in egritudine timeo mortis et penas inferni et cupio pervenire ad gaudia paradisi. Et eligo manumissores meos. Id sunt Berengarius de Viver et Petrus de Viver et Ge<ra>llus,² chastela³ de Menresana. Precor vobis amicis meis ut si mors mihi advenerit antequam alium testamentum facio vobis habeatis potestatem apreendere meum avere et dare pro anima mea quod ego facio scribere in meo testamento. In primis relinquo corpus meum a Mesone de Iherusalem nomine Chavalleria ab chavallo et ab armes⁴ meas. Et relinquo ad opera de ecclesia Sancti Georgis Alta Riba⁵ solidos .II. et solidos .II.⁶ ad suis clericis per misses; ad Sancti Yacobi de Menrresana⁷ denarios .XII.; ad Sancta Maria de Viver solidos .II. per opera et ad Sancta Maria Urgellis sedis denarios .XII.; ad Sancta Maria de Solssone⁸ denarios .XII.; ad Espital de Iherusalem solidos .II.. In primis relinquo ad filio meo, Arnaldus de Alta Riba,⁹ ipsum castrum de Alta Riba¹⁰ quod ego habeo vel habere debeo per seniores de Podio Alto, exceptus ipsa vinea qui est propre vineas de Pere Vendrell et ipsa sort qui est subtus orto, que ego relinquo ad filio meo Pere Arnallus. Et relinquo ad filio meo Astanova ipsum manssum de Guillelm¹¹

de Montpao et chases ·II· qui sunt propre de Guillelm¹² de Montpao, et ipsa honori que ego habeo vel habere debeo in castro de Vilamur. Et relinquo ad filio meo Pere Arnallus ipsum manssum que ego in castrum de Portell. Et relinquo ad filio meo Pere Arnallus ipsum manssum que ego habeo in castro de Cruciata. Et relinquo alodio ad ·III· migeras seminata in meliore loco in termino de Montle ad Pere Arnallus. Et¹³ alia honore qui remanet in castro de Montle relinquo ad filio meo Arnallus de Alta Riba.¹⁴ Et relinquo ad filia mea Berengera ipsa honore que ego habeo per mater mea in castrum de Menresana. Et relinquo ad filia mea Strania ipsa honore que habeo ad Sancti Clementi. Et insuper relinquo ad filio meo Astanova ipsa honore que habeo per compra de Raimundo de Currida et de nebod de Raimundo de Currida. Et est ipsa honore iamdicta in castrum de Alta Riba¹⁵ vel in suis terminis. Et ego Berengarius de Alta Riba¹⁶ relinquo ad uxor mea Saurina domna domna¹⁷ et potentissima sine blandimentum de filios nec de filias de ista honore que est supra scripta. Et si venit discordia inter Saurina et filios suos abeat Saurina tercia parte de ipsas exidas¹⁸ de castrum de Alta Riba.¹⁹ Et relinquo medietatem avere de pignora de Pinell. Et relinquo de ipsa pignora de castrum de Corbella morabetinos ·X·.²⁰ Et relinquo de ipsa pignora de Mendresana²¹ morabetini ·I·.²² Et relinquo de ipsa pignora de Pont de Pinell medietate de avere. Et relinquo de ipsa condamina de Oden medietate de ipso avere. Si diminuerit de me Berengario de Alta Riba²³ quandoque vobis redematis ipsas pignoras siat soluta medietate, exceptus pignora de Corbella. Et insuper relinquo ad filio meo A. de Alta Riba²⁴ ipsos fevos que ego habeo vel habere debeo in castro de Podio Alto.²⁵ Et ego Berengario de Alta Riba²⁶ relinquo filios meos et filias et honore in guarda et in badlia de R. de Cervera et de Berenger de Clariana,²⁷ de B. de Viver et de Arnallus de Conquabella. Et si diminuerit²⁸ de A. de Alta Riba²⁹ sine infante de legitimo coniugio remaneat ipsa hereditate de A. de Alta Riba ad Astanova et honore de Astanova³⁰ remaneat ad Pere Arnaldi. Et si diminuerit de Pere Arnaldi sine infante de legitimo coniugii remaneat ad Astanova sua honore. Et si diminuerit de Astanova similiter.

Actum est hoc kalendas decembris anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°.

Sig+num Berengario de Alta Riba³¹ qui hunc testamentum mandavi scribere et ad testes firmare rogavi.

Sig+num Pere de Viver, sig+num Gerallus de Mendresana, sig+num P. Serra, sig+num P.³² Amad, nos sumus testes et firmatores.

Sig+num Saurina.

Raimundus, sacer, qui hoc scripsit die et anno (signe) quo supra.

1. a. Altarriba. 2. a. Gellus (sic). 3. a. Chastela. 4. a. armas. 5. a. Altarriba. 6. a. omet: et solidos ·II·. 7. a. Menresana. 8. Solsona. 9. a. Altarriba. 10. a. Altarriba. 11. a. Guillelmo. 12. a. Guillelmo. 13. a. de. 14. a. Altarriba. 15. a. Altarriba. 16. a. Altariba. 17. a. dona. 18. a. [- 5-]. 19. a. Altarriba. 20. a. *repeteix*: et relinquo de ipsa pignora de castrum de Corbella morabetinos x. 21. a. Medresana. 22. a. II·. 23. a. Altariba. 24. a. Altariba. 25. a. Podioalto. 26. a. Altariba. 27. a. Cleriana. 28. a. miminuerit. 29. a. Altariba. 30. a. Altanova. 31. a. Altarriba. 32. a. Berengarii.

263

1184, febrer, 27

Guerau Alamany de Cervelló, juntament amb la seva esposa Berenguera i els seus fills Guillem [Alamany] de Cervelló i Ramon Alamany [de Cervelló] confirma a l'abat i al monestir de Santes Creus la donació d'Ancosa, situada part al terme del castell de Montagut i part al de Vilademàger. Igualment, fa donació —amb els delmes— de la parellada de les Solanes, de la d'Alzina Lunar i del mas de Valldossera.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 18. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2761, núm. 19. Molt diluïda la tinta, gairebé il·legible. Còpia.

C: BP. Cartulari de Santes Creus El "Llibre Blanch", foli 89v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 262, doc. 264.

Cit.: FORT, "El senyoriu...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Manifestum sit cunctis tam presentibus quam futuris quod ego² Geraldus Alamagni³ et uxor mea Berengaria filiique mei, Guillelmus⁴ de Cervelione, atque⁵ Raimundus Alamagni, prompto animo et bona voluntate ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum, donamus, laudamus et concedimus domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi domino Petro, eiusdem monasterii abbati omnique conventui, tam presenti quam futuro, quicquid dedimus vobis et monasterio vestro vel vendidimus⁶ infra terminum castri de Villa de Mager et castri de Montis Accuti, scilicet, illum locum qui vocatur Ancosa,⁷ cum suis terris cultis et heremis, nemoribus, silvis, pascuis, montibus, garricis, petris atque omnibus decimis integriter et cum ingressibus et exitibus suis. Similiter damus et

laudamus vobis ipsam pariliatam⁸ de Solanis et pariliatam de Olcina Lunar, cum suis terminis et affrontationibus et ingressibus et egressibus, cum omnibus earum decimis integriter. Hec omnia sunt infra terminum predicti castri de Villa de Mager. Item laudamus et concedimus ipsum mansum Vallis Orsarie cum suis terminis et affrontationibus et ingressibus et exitibus et cum suis decimis integriter. Est autem predictus mansus infra terminum predicti castri Montis Accuti. Donamus etiam vobis et tradimus ipsam petrariam et ipsum montem qui desuper est et omnes honores et tene<d>ones que a predicto podio sunt versus monasterium et versus Gaiani fluminem⁹ et ultra sicut a supradicto podio versant aque,¹⁰ ab oriente et meridie in ipso torrente et sicut per medium torrentem venit illa affrontatio et descendit in vestrum honorem de illa Gateleda et de Rubione, et sicut de iamdicto podio a parte circii versant aque ex alia parte in ipsum torrentem qui discurrit tempore pluviarum in Gaiani super resclosam superiorem iamdicti monasterii et sic ascendit illa affrontatio per medium fluminem¹¹ Gaiani usque ad ipsum torrentem qui est subtus ipsam rupem fitarii Pontis Armentarie sicut terminatum et fixuratum est a me iamdicto Geraldo Alamagni in presentia quibusdam militibus et aliis probis hominibus, scilicet, ab ipso superiori capite ipsius pariliate que est propre iamdictum torrentem et ascendit per lapides illos in quibus cruces facte sunt et vadit in ipsam serram et terminatur per ipsum esponar et pervadit usque ad illas cabconades¹² de ipsis comes et exinde dirigitur usque ad ipsum Alt Cher qui est in ipsa sponna de rivo Despedes et sic descendit in ipsum torrentem de rivo Despedes et ascendit per iamdictum torrentem usque ad ipsam Romegeram et ad montem qui est super ipsam Romegeram ex directo sicut dividitur ab ipso rivo de rivo Despedes et vadit per collum de Portela¹³ usque ad terminum de Angera in ipsa Petrafita et descendit ad ipsos vilars de Cunil et sic ascendit in serram Voltoreram¹⁴ et affrontat cum ipso vestro honore de Cabdel et de Fontibus Calidis et descendit ad ipsam Matam de Virgili et ad ipsum Clot de Lopacos et affrontat in termine Montis Macelli et in vestro honore de Villa Rotunda. Quantum includunt et termini isti ambiunt predictae affrontationes damus et tradimus cum hac presenti scriptura vobis predictis et iamdicto monasterio ut melius potest dici vel intelligi ad profectum et voluntatem vestra vestrique monasterii per liberum et franchum alodium iure perpetuo possidendum. Ac insuper convenimus vobis et successoribus vestris quatenus hoc omnia prescripta¹⁵ faciamus vobis bona et faciamus vobis ea tenere et habere in sana pace cum

omnibus suis decimis integriter omni tempore et sic ut predictum est convenimus vobis per nos et per nostros hoc attendere et complere ad salvandum vestri et monasterii vestri.

Actum est hoc ·IIII· kalendas marcii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°.

Sig+num Gerald¹⁶ Alamagni.¹⁷ Sig+num Berengarie, eius uxoris. Sig+num Guillelmi¹⁸ de Cervilione. Sig+num Raimundi¹⁹ Alamagni,²⁰ filii predicti Gerald¹⁶ Alamagni²¹ et Berengarie, uxoris eius. Sig+num Berengarii de Aquilone. Sig+num Guillelmi²² de Aquilone. Sig+num Bertrandi de Santo Petro. Sig+num Berengarii de Torreies.²³ Sig+num Petri de Banariis.²⁴

Sig(signe)num Bernardi, primicerii.²⁵

Sig+ Raimundi, monachi, qui hoc scripsit,²⁶ cum litteris rasis et emendatis in secunda linea et in ·XXIII· et suprapositis in prima,²⁷ die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De loco qui vocatur Anchosa.* 2. *Interlineat: ego.* 3. B: Alamanni. 4. B: G. 5. a. *omet: atque i B: et.* 6. a. i C: vendimus. 7. B: Anchosa. 8. a. *parilitam.* 9. a. *flumen.* 10. *Segueix a a. <affrontat autem> sense que res en el pergami ens indiqui aquesta ommissió, ni tampoc C.* 11. a. *flumen.* 12. a. *Capconades.* 13. B: Portella. 14. B: Vulto[reram]. 15. B: scripta. 16. B: G. 17. B: Alamanni. 18. B: G. 19. B: R. 20. B: Alamanni. 21. B: G. Alamanni. 22. B: G. 23. B: Torroies. 24. B: Banneres. 25. B: primicerii. 26. *B omet la resta de la frase.* 27. a. i C *ometer: cum litteris rasis et emendatis in secunda linea et in ·XXIII· et suprapositis in prima.*

264

1184, juny, 5

Berenguer de Saga i la seva muller Sança venen, per trenta sous barcelonesos, el port de muntanya de Madres, amb el dret d'aprofitament de les pastures, de les aigües i la fusta, a l'abat Pere de Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 61v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 264, doc. 265.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Universis notum sit hominibus quod ego Berengarius de Saga et mater mea Sancia damus et concedimus spontanea voluntate domino Deo et sancte Marie de Sanctis Crucibus et Petro, gratia Dei, abbati, et aliis fratribus presentibus et futuris ipsius loci, portum de Madra, cum pascuis et aquis ac lignis et ingressu et regressu et quicquid ibi habemus et habere debemus ut habeant et teneant

integriter et possideant libere omni tempore, sicut melius dici et intelligi ac nominari potest absque ullo malo ingenio ad intelligentiam et recognoscentiam eorum. Et accepimus eis ·xxx· solidos Barchinonensis monete. Siquis hoc evertere voluerit agere nequeat, sed in duplo componat et cum Iuda proditore participationem accipiat.

Actum est hoc nonas iunii ab Incarnatione Christi anno ·M^o·C^o·LXXX^a·III°·, regnante Philippo rege.

Sig+num Berengari de Saga, sig+num matris sue, Sancie, sig+num Raimundi de Alb, sig+num Guillelmi de Alb, sig+num Raimundi de Alb, sig+num Raimundi de Bag, qui hoc pariter laudaverunt et firmaverunt firmarique rogaverunt.

Sig+num Petri de Saga, sig+num Guillelmi de Saga, qui hoc laudant et firmant.

Sig+num Raimundi de Enveig, sig+num Raimundi Sicard, qui hoc laudant et confirmant.

Sig+num Bernardi de Gallo. Sig+num Poncii de Livia, baiuli domini regis. Sig+num Bernardi de Noger.

Petrus scripsit hoc die et anno ·SSS· prefato.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Berengris de Saga et matris Sancie.

265

1184, juny, 26

Ferrer de Pontils i la seva muller Maria venen a l'abat Pere i al monestir de Santes Creus l'alou de Cabdells i la coma per la qual es va a la Comagrassa, que és al bell mig de dos graus i tot el que hi tenen, més el camp que és sobre el grau de la Comagrassa. Reben una vaca dels béns del monestir. Posteriorment —i amb data 19 de juny de 1188—, en temps de l'abat Hug, Ferrer de Pontils li confirma l'esmentada venda, i rep el beneplàcit abacial per entrar al monestir com a monjo.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa Maria. Carpeta 2762, núm. 1. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus El "Llibre Blanch", foli 43v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 265, doc. 266.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Manifestum omnibus quod ego Feretus de Pontils et uxor mea Maria vendimus domino Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Petro, abbati omnique conventui, tam presenti quam futuro, alodium nostrum quod habemus in termino de Cabdel inter ipsos grads

usque ad ipsam aliam tenedonem de Petro Rog et venit usque ad ipsam aliam tenedonem de Petro Compag. Et vendimus vobis illam combam per quam vadimus ad Combam Grassam et quicquid nos habemus in ipsa Coma Grassa que est inter illos duos gras et illum campum qui est super ipsum grad atque inter tenedonem nostram et Combam Grassam. Quicquid nos habemus in his prefatis locis, totum hoc tradimus vobis et vestris per vestrum proprium et franchum alodium, iure perpetuo possidendum. Accepimus a vobis de bonis monasterii pro hac vendicione unam vacam. Et est manifestum. Siquis hoc disru<m>perit in duplo componat et insuper maneat firmum.

Actum est hoc ·vi· kalendas iulii anno ·M·C· octuogesimo ·III·.

Sig+num Fereti. Sig+num Marie, uxoris eius. Sig+num Petri qui filius fuit Petri de Maria. Sig+num Carbonelli. Sig+num Petri Long.

Sig+num Poncii, prioris, qui hoc scripssi die et anno quo supra.

Sciendum quod suprascriptus Ferretus de Pontils confirmavit supra scriptam donacionem in manu Ugonis, abbatis, in presentia fratrum plurimorum domus de Sanctis Crucibus in ipsi concesserunt ei firmitatem suam et si voluerit habitum religionis suscipere² secundum formam sui ordinis debent eum suscipere et etiam dederunt ei caritative ·v· quarteras trici.

Sig+num Ugonis, abbati. Sig+num R. Castellario. Sig+num Ferreti de Pontils. Sig+num Bernardi de Sancta Fide. Sig+num Marie.³

(Signe) Guillelmi Castilione, qui hoc scripsit ·III°·X^o· kalendas iunii anno Dominico ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°·.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Ferreti de Pontils. 2. a. sui accipere.
3. a. i C ometen: Sig+num Marie.

266

1184, setembre, 22

Ramon de Montcada i la seva esposa Ramona donen a l'abat Pere de Santes Creus els drets que tenien sobre les cases de Gilbert Anglès i de les honors que el monestir posseïa a Tortosa i al seu terme, així com de les propietats que els monjos hi poguessin arribar a adquirir. Enfranqueix el monestir del pagament de la lleuda i de qualsevol mal ús. També fan donació al cenobi dels sarraïns Azmed Avimforra i del seu germà, perquè els monjos els posseïxin lliurement.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 118v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 266, doc. 267.

Cit.: FORT, El senyoriu...

In Dei nomine. Sit cunctis manifestum presentibus atque futuris quod ego, Raimundus de Mon<t>cada et uxor mea Raimunda et nostri donamus et laudamus et auctorizamus Deo et domui Sancte Crucis et fratri Petri, abbati eiusdem loci, et omnibus aliis fratribus, tam presentibus quam futuris, omnibus nostris directis quod habemus in illas domibus que fuerunt Guilaberti Anglici et in illam² honorem quod vos habetis suam et totam aliam honorem quod vos habetis in Tortosam vel in suis terminis qualicumque voce vel ratione. Sic donamus et auctorizamus totam istam honorem cum supradictis domibus vobis et vestris omnibus nostris directis quod nos ibi habemus vel habere debemus, ita quod nos nec nulla persona qui per vos supradictas domos vel honores quod in Tortosam habetis vel in antea, Deo largiente, adquisieritis non donetis nullas leuzdas nec nullas exitas nec nullos husaticos a modo per cuncta secula. Et adhuc donamus vobis et predicto monasterio Sancte Crucis illos sarracenos nomine Azmed Avimforra et suum fratrem, quod illi sint vestri salvi et quitii. Ita quod omnes usaticos et consuetudines quod nobis faciebant faciant vobis et vestris per secula cuncta. Et sicut unquam melius dominus rex vobis dedit sicut scriptum est in illis cartis quod ille vobis fecit, sic auctorizamus nos et nostri in perpetuum. Et hoc donum facimus propter redempcione anime nostre et parentum nostrorum. Siquis hoc fregerit nil valeat, set omni tempore firmum permaneat.

Actum est hoc ·x· kalendas octobris anno Domini ·M⁰·C⁰·LXXX⁰·IIII⁰.

*<Sig>+num Raimundi de Monte Catano. Sig+num [Raimona],³
uxoris eius.*

*Sig+num Raimundi de Sents.⁴ Sig+num [Willelmi] de Spluga.
Sig+num Iohannis Anglici. Sig+num Lafranchi de Valenia.*

*Sig(signe)+num Iohannis de Podio, qui hoc scripsit die et anno
quo supra.*

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Monte Chatano. 2. L'escrivà ha feminitzat honorem. 3. a. (Narmiona?). 4. a. Sents.

267

1185, febrer, 2

Guillem Escasset, en el seu testament, deixa a l'església i als capellans de Santa Maria de Cervera cinc sous i a la germandat dels confreres de Cervera dotze diners. Nomena usufructuària la seva muller Guillema. Dóna als seus fills Guillem i Maria els dos obradors que té a Anglesola. I a la resta dels seus fills —Martí, Bernat, Berenguer, Pere, Ramon, Joan i Ponç— els obradors i les cases que posseeix a Cervera, amb la condició que a la mort d'un d'ells l'heretin els altres i així successivament. I si de cas morien tots sense fills hereus legítims, ho heretarien els seus parents. Finalment, deixa a Ramon de Cervera i als seus cavallers quinze sous.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santos Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 2. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santos Creus"...*, p. 267, doc. 269.

Quia nullus in carne positus mortem evadere potest et ego Guillelmus Eschasset, iacens in magna egritudine, timens penas inferni, cupio pervenire ad gaudia paradisi. Idcirco¹ in mea memoria facio meum testamentum omnium mearum rerum mobilium et immobilium. Et eligo manumissores meos, scilicet, Petrum de Graha et Bernardum de Crassa et Arnaldum Foguet² et Guillelmum de Belloc, ut ipsi plenam potestatem ac licentiam habeant dividendi ac distribuendi omnia mea sicut in hoc meo testamento scriptum invenerint, si forte obiero ante quod aliud³ testamentum faciam. Primum mando ut omnia mea debita que debeo persolvantur. Dimitto clericis ecclesie Sancte Marie de Cervaria ·v· solidos inter traituras et missas. Dimitto ad confratriam meorum confratrum de Cervaria ·xii· denarios. Dimitto uxori mee Guillelme omnia mea debita que mihi debentur ubicumque sint et totum aliud avere meum et omnem honorem meum ubicumque illum habeo vel habere debeo quacumque voce ac ratione absque aliqua diminutione, in tali modo ut ipsa tutum hoc habeat et possideat in omnibus diebus vite sue et sit de toto semper domina et potentissima sine vinculo omnium infantium meorum et absque obligatione alicuius illorum. Post obitum autem uxoris mee dimitto filio meo Guillelmo et filie mee Marie, sorori sue, illa mea duo operatoria que habeo in Angleolam⁴ sicuti melius mihi pertinent, ut habeant ambo illa duo operatoria pariter per medium. Tamen si de vita uxoris mee, Maria predicta, virum acceperit, uxor mea donet ad eam medietatem de illis duobus

operatoris et Guillelmus, frater eius, absolvat eam. Et dimitto post obitum uxoris mee ad Martinum et Bernardum et Berengarium et Petrum et Raimundum et Iohannem atque Poncium, omnes ipsas domos et operatoria et casas quas habeo vel habere debeo in villa Cervarie, et omnes alias res meas mobiles et immobiles in quibuscumque locis illas habeo aut habere debeo ut omnes illi ·VII· filii mei quos habui de Guillelma predicta hoc totum habeant insimul⁵ pariter et sint pares et equales de toto, excepto de illis duobus operatoriiis de Angleola.⁶ Et unusquisque ex istis ·VII· filiis masculis habeat licentiam redimendi illas domos quas Bernardus de Crassa tenet in pignore quacumque hora facere potuerit et unusquisque illorum restituat et reddat suam partem de illo avere quantum debeat ad illum qui illas domos redimerit. Et aliquis illorum ·VII· non possit aliquid de sua parte honoris vendere aliquomodo neque in pignorare nisi cum voluntatem et licentia aliorum. Insuper si Guillelmus predictus obierit sine infante legitimo superstite antequam Maria, soror sua, medietas de illis duobus operatoris de Angleola⁷ revertatur ad Mariam et sic de Maria ad Guillelmum. Et si ambo obierint sine legitimo infante superstite illa duo operatoria revertantur ad illos ·VII· filios meos iam dictos.⁸ Similiter si aliquis de illis ·VII· obierit sine infante legitimo superstite partem⁹ suam averis et honoris revertatur ad ·VI· et sic de uno ad alios usque ad novissimum. Et si omnes obierint sine infante superstite legitimo revertatur totum propinquoribus meis. Dimitto adhuc R. de Cervaria et suis militibus ·XV· solidos. Si quis hoc disru<m>perit in duplo componat et postea omni tempore firmiter permaneat.

Factum est hoc ·III°· nonas februarii, anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°·.

Sig+num Guillelmi Eschasset qui hoc meum testamentum firmavi, laudavi et manumissores firmare rogavi.

Sig+num Petri de Graha,¹⁰ sig+num Bernardi de Crassa, sig+num Arnaldi Fogueti, sig+num Guillelmi de Belloc, isti quatuor sunt manumissores et testes huius rei.

Sig+num Guillelmi de Minorisa.

+ Virgilius, qui hoc scripsit iussione G. Eschasset die et anno quo supra.

1. a. Id circo. 2. a. Faguet. 3. a. alium. 4. a. Anglerolam. 5. a. in simul. 6. a. Anglerola. 7. a. Anglerola. 8. a. iamdictos. 9. a. parte. 10. a. Galia.

268

1185, febrer, 13

Arnau de Cervera lliura dóna a Santes Creus l'honor del seu difunt germà Pere perquè el reidimeixi d'Isarn de Tolosa que el té en penyora. Els monjos dels fruits que obtinguin anualment els hauran de destinar íntegrament fins redimir els cent cinquanta morabatins de la penyora. Dels rèdits del primer any, es reservaven per a ells la quantitat de cent sous que Pere de Cervera els va deixar en el testament.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 166.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 269, doc. 270.

Cit.: FORT, *Lleida i Santes Creus...*

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis hominibus quod ego Arnallus de Cervera, per me et per omnes meos, trado in presenti vobis domino abbati de Sanctis Crucibus et universo conventui eiusdem monasterii omnem illum honorem et census et redditus, quos Petrus de Cervaria, frater meus, habebat et habere debebat in diebus suis in villa de Ylerde et in omni suo terminio pro donatione patris eius vel avunculorum suorum vel aliis quibuscumque medis, tali, scilicet, modo quod, ipsum honorem redimatis de Isarno de Tolosa per ·C·XL· morabetinos lupinos et aiadinos,² quos ibi habet pro pignore, et ab hac die vel antea teneatis, possideatis et expletetis omnem ipsum honorem et singulis annis levate primum de ipsis expletis ·C· solidos denariorum, quos Petrus de Cervaria, frater meus, vobis relinquit in suo testamento et omne aliud quod superaverit³ ultra ·C· solidos, similiter vos accipiatis omnibus annis in paccamento sicut valebunt illa expleta de festo Sancte Marie Augusti usque ad festum Sancti Michaelis, et ita deinceps faciatis donec per vestram recognitionem sitis inde paccati de iam dictis ·C·XL· morabetinorum,⁴ de quibus ipsum honorem modo absolvi<s>tis de pignore. Et ego ero vobis auctor et guirente de omni ipso honore contra omnes homines et feminas. Et si aliquae missiones fuerint necessarie in laboratione sive ina alia re de meo faciatis et non de vestro.

Quod est actum idus februarii anno Domini millesimo ·C·LXXX°·III°.

Sig+num mei Arnalli de Cervaria, qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Petri de Rocha Forti, sig+num Humberti de Fontanis, sig+num Bernardi de Valseger, sig+num Guillelmi de Redes, qui sunt testes huius rei.

Geraldi,⁵ signum ·SSS·, qui hoc scripsit mandato A. de Cervaria. Sig+num Agnetis, uxoris Arnalli de Cervaria.

1. *Al marge superior dret: Arnaldi de Cervaria.* 2. *a. aiaros.* 3. *a. superavit.*
4. *a. morabetinos.* 5. *a. Raimundi.*

269

1185, febrer, 13

Arnau de Cervera lliura cent sous a l'abat de Santes Creus, que el seu germà Pere de Cervera havia deixat en el seu testament al monestir, sobre els rèdits de Lleida.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 169.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 270, doc. 271.

Cit.: FORT, *Lleida i Santes Creus...*

FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis hominibus presentibus et futuris quod ego Arnallus de Cervaria, per me et per meos, absolvo et in presenti trado vobis domino abbati de Sanctis Crucibus et omni conventui eiusdem loci illos ·c· solidos, quos Petrus de Cervaria vobis dimisit ad obitum suum in suo testamento in ipso suo honore Ylerde. Et sicut melius et utilius dici vel intelligi potest ad utilitatem vestram, sic vobis laudo et concedo et in perpetuum diffinio predictos ·c· solidos, sine omni retinimento, sicut Petrus de Cervaria, frater meus, vobis reliquit in suo testamento. Et, etiam, ero semper auctor et guirrent² de predictis ·c· solidorum³ eidem monasterio contra omnes homines et feminas et eos ·c· solidos semper accipiatis in tuto et in meliori loco ipsius honoris sine omni diminutione et absque missione et expensa vestra.

Quod est actum idus febroarii anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·III°·.

Sig+num Arnalli de Cervaria, qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo. Sig+num Agnetis, uxoris Arnalli de Cervaria.⁴

Sig+num Petri de Rocha, sig+num Humberti de Fontanis, sig+num Bernardi de Valseger, sig+num Willelmi de Redes, qui huius rei sunt testes.

Geraldi,⁵ signum ·SSS·, qui hoc scripsit mandato A. de Cervera.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De ·C· solidorum Arnaldi de Cervaria.*
2. *a. guirrent.* 3. *a. solidos.* 4. *la signatio d'Agnès, després de la del notari.*
5. *a. Raimundi.*

270

1185, maig, 10

Testament d'Arnau Berenguer. Nomena marmessors Guillem Deodat, Pere de Menoc i Arnau Nebot de Sant Martí, perquè distribueixin els seu béns d'acord amb la seva darrera voluntat escrita. Deixa a Déu i al monestir de Santes Creus la vinya que posseeix a tocar de la vinya de Sant Martí que havia pertangut al seu avi Ramon Bufill, i dues peces de terra veïnes a la tinença de Pere Erimball, més un carretell, el cup, tres quarteres d'ordi i una de blat. Finalment, deixa a l'orde de l'Hospital, al seus germans i a la seva germana les cases i els horts que té a Sant Celoni.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 3. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 270, doc. 272.

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod ego Arnallus Berengarii facio meum testamentum. Et eligo manumessores meos Guillelmus Deodato¹ et Petrus de Menoc et Arnallus Nepotem,² de Sancto Martino, quos rogo ut ita dividant res meas sicut hic invenerint scriptum. In primis dimitto pro anima mea domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus illam vineam meam quam habeo iuxta vineam Sancti Martini que fuit Raimundi Bufil, avunculi mei,³ et duas pecias terre que sunt iusta⁴ tenedones P. Erimballi et unam tonam et uno chub et ·III· quateras ordeï et una quartera tritici, quas Raimundus, frater⁵ meus, abet apud se a Valls. Preterea dimitto Ospitali et fratribus meis et sorori mee illas meas domos et orto⁶ quos habeo in villam Sancti Celedonii, subtus fabricam.

Actum est hoc ·VI· idus madii anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·V·.

Sig+num Arnalli Berengarii qui hoc laudo et firmo et testes firmare rogo.

Sig+num Guillelmi Deodato.⁷ Sig+num Petri de Menoc. Sig+num Arnalli Nepoti.⁸ Sig+num Petri de Ripa. Sig+num Boneti. Sig+num Guillelmi de Livia. Sig+num Guillelmi de Alfodio. Sig(signum)num Petri de Alfodio.⁹

Sig+num Petri, subdiachoni, qui hoc scripsit cum litteris suprapositis in sexta linea, die et an<n>o quo supra.

1. a. (Dodo?). 2. a. nepotem. 3. a. avunculum meum. 4. a. iuxta.
5. a. (pater?). 6. orto *interlineat*. 7. a. (Dodo?). 8. a. nepoti. 9. a. *omet*:
Signum Petri de Alfodio.

271

1185, juny, 20

Hug de Mataplana i el seus fills, Ramon i Hug, cedeixen a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus el lloc de la Coma Rasa, per la quantitat de cinquanta sous i un poltre, perquè hi pugui pasturar i fer-hi estada el bestiar monacal.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 56v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 271, doc. 273.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

CABESTANY, "L'abat Hug II de Santes Creus...".

PAPELL, "L'economia ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

Omnibus notificetur hominibus quomodo ego Ugo de Mata Plana et filii mei Raimundus et Ugo, nos simul, per nos et per nostros donamus, pro amore Dei et pro animabus et remissione patris ac matris mee et parentum nostrorum, domino Deo et tibi Ugoni, abbati Sancte Crucis, omnique conventui eiusdem loci omni tempore ipsam combam, que nominatur Comba Rasa, sicut aque discurrunt intus usque ad coniunctum ipsorum duorum torrentum, qui de ipsa comba discurrunt et sicut terminatum est a parte solis occasu et sicut vadit subtus comba que dicitur Solan Arnad et sicut aque ispius combe de Sola Arnad discurrunt usque ad podium qui est super Solanem Arnad et sicut vadit per omnem serram et per collum de Salines et venit et retorna<t>² in podio, qui es super terminos et super Sacolens, a parte, scilicet, solis occassu et sicut termini monstrant usque ad Travenes. Tali vero pacto ut faciatis infra ipsos³ terminos cabanam et domos ad serviandum bestiarum vestrarum fructos et ad faciendam vobis stationem et nullus infra ipsos terminos laboret nec habeat quis licentiam laborandi nec infra terminos aliquam vobis facere vim. Siquis infra ipsos terminos aliqua fecerit iniuriam, tam in laboracione quam in aliis adversis rebus, que contraria vobis fuerint, habeat dominus de Mata Plana de proprio ipsius qui hoc confregerit .c. solidos et nichil ex laboracione infra terminos predictos facta laboratores possiderent et totam possidentes ipsam cabanam ipsam devastarent laborationem. Insuper damus vobis ut habeant omnes bestie vestre pasturalem⁴ in omnem terram nostram et in omnem honorem nostrum sine vinculo ullius hominis et sine usatico quod a modo nobis et nostris non faciatis. Et nos donatores non habeamus licenciam mitendi alias bestias nisi nostras et ex nostris propriis hominibus in omnem hoc

quod superius describitur ad pasturalem. Et propter hoc donum quod tibi Ugoni, abbati, omnique conventui tuo presenti et futuro facimus, accepimus de bonis monasterii Sancte Crucis ·L· solidos et ·I· pullinum cavallinum. Et ego Ugo, abbas predicti monasterii, per me et per omnem meum conventum accipio vos in confratres et in societatem ac in participationem omnium bonorum que in perpetuum facti erunt vel dicti in monasterio Sancte Crucis. Et in ipsa tamen cabana vel domibus, que in ipsa comba de Coma Rasa erunt facta, non teneatis nisi bestias de expletis et si ipsas bestias de expletis nolueritis tenere, teneatis tantum bestias bacivas, set tamen omnes bestie vestre bacive et de expletis habeant pasturam in omni meo honore et in mea terra sine tala de blad. Et accipimus vos et omnes bestias vestras in guarda et in baiulia pro bene et non pro male contra cunctos.

Actum est hoc ·XII· kalendas iulii ab Incarnatione domini nostri Ihesu Christi ·M^o·C^o·LXXX°·V^o., regnante Philippo rege anno ·V·.

Sig+num Ugonis. Sig+num Raimundi. Sig+num Ugo. Hii sunt filii Ugonis. Nos qui hoc mandavimus scribere.

Sig+num Raimundi Gaucerandi. Sig+num Bernardi de Vinea. Sig+num Iohannis Eschelad. Sig+num Raimundi de Cornudels. Sig+num Guillelmi de Muga. Sig+num Raymundi de Muga. Sig+num Raymundi de Castellar.

Raymundus, levita et prior Lilitensis ecclesie, qui hoc scripsit die et anno quo supra ·SSS·.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De donacione Cumbe Rase. 2. a. retorna. 3. Interlineat: ipsos. 4. pasturalem.

272

1185, agost, 2

Ermengol d'Alp, aconsellat pel seu oncle Guillem d'Alp, cedeix perpètuament a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus les pastures del port de Das, perquè hi puguin pasturar el seus ramats d'ovelles i tot el bestiar monacal, atorgant-los la seva protecció contra qualsevol persona que atempti contra ells, amb la condició que també hi puguin pasturar els ramats seus i dels seus homes i vassalls i no cap altres més. Concedeix a l'abat l'aprofitament i l'ús de l'aigua i dels boscos, a excepció del bosc de Torchovil. Per aquesta cessió rep de l'abat, dels béns del monestir, la quantitat de cent sous barcelonesos. I amb aquest pacte resolen

les disputes que fins aleshores havien mantingut ell i els seus parents amb el monestir santescreuenc.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 63v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 273, doc. 275.

Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*

PAPELL, "L'economía ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

In nomini Domini. Ego Ermengaudus de Alb, cum consilio et voluntate Guillelmi de Alb, avunculi mei, per me et per omnes successores meos, dono et concedo in perpetuum pro salute anime mee et parentum meorum domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et Hugoni, abbati, et vobis fratribus eiusdem loci, tam futuris quam presentibus, pascua vestris animalibus in portu de Podes, quantum ibi habeo et habere debeo cum ingressibus et regressibus, aquis et lignis, excepto boscho de Torchovil et cum omnibus adementis, ut libere et quiete habeatis perpetuo iure. Terminatur autem predictus portus ex una parte in plano Pederner, a secunda parte in coma Prunacera, a circio in collo de Vecel, a quarta in collo de Pal. Sicut his terminis includitur, sic dono vobis et concedo et recipio sub mea protectione, tam vestras oves, quam reliqua bona vestra que ibi fuerunt, ut iuste et fideliter secundum meum posse ab omnibus hominibus illa defensam nec paciat ibi intromitti aliena alimania, exceptis meis hominibus. Quod si vestra animalia dampnum intulerint ibi in agris seminatis, consilio proborum hominum comunium, emendetur. Propter hanc donacionem accepi a vobis ·c· solidos Barchinonensium et unum pullinum.

Actum est hoc ·III· nonas augusti ab Incarnatione Christi anno ·M^o·C^o·L^o·XXX°·V^o·, regnante Philippo rege.

Sig+num Ermengaudi de Alb, sig+num Willelmi de Alb, avunculi eius, sig+num Bernardi, fratris eius, sig+num Beatricis, sororis eorum, sig+num Sancii de Alb, qui hoc laudaverunt et firmaverunt firmarique rogaverunt et domui de Sanctis Crucibus dimis<s>erunt et absolverunt omnes querimonias, quas facere poterant per se vel per suis parentibus.

Sig+num Raimundi de Urg. Sig+num Bernardi de Aragal. Sig+num Bernardi de Gallo. Sig+num Ponci^o de Noger. Sig+num Bernardi de Noger. Sig+num Petri de Pino<s>. Sig+num Bord de Urriols.

Et ego Raimundus de Urg faciam hoc vobis predictis habere et tenere in pace, sicut predictum est adversus omnes homines.

Petrus scripsit hoc, die et anno ·SSS· prefato.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De portii de Podes.*

273

1185, agost, 8

Adaleda, el seu fill Ramon, Pere Palau i la germana de Pere Ramon, Arsenda, fan donació perpètua a Déu i al monestir de Santa Maria de Santes Creus, de les cases i del corral que tenen al mercadal de la vila de Luna. En compensació, l'abat Hug els rep com a familiars del monestir i els fa partícips dels béns espirituals com a frares de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 68.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 274, doc. 276.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Universis notum sit hominibus quod ego Adaled et filius meus Raimundus et Petrus Patau et soror Petri, iam dicti, Arssendis, nos in simul, damus perhenniter Deo et Sancte Marie de Sanctis Crucibus et Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, domos nostras et curtillum que nos habemus et tenemus in villa de Luna, in loco quo vocatur Mercadal, sicut est as<s>ignatum et terminatum inter nos et vos. Et superius dictum est damus Deo et vobis pro redemptione animarum et parentum nostrorum per nos et per omnes posteros nostros. Et ego, Ugo, abbas, ex parte Dei et beate Marie omniumque sanctorum accipio vos et omnem posteritatem vestram per confratres et participes omnium honorem, que facta fuerint in domo nostra. Et siquis evertere voluerit agere hoc nequeat set in duplo componat et carta firma permaneat.

Actum est hoc ·VI· idus augusti anno ab Incarnatione Christi anno millesimo ·C⁰·LXXX⁰·V⁰·, regnante Philippo rege.

Sig+num Adeledis, sig+num Raimundi, eius filii, sig+num Petri Patau, sig+num Arssendis, sororis eius, sig+num Dulcie, sororis Raimundi supradicti, qui hanc donationem fecimus firmavimus firmareque rogavimus.

Sig+num Petri de Luna². Sig+num Gili de Laguna. Sig+num Bernardi Berengarii.

Petrus scripsit hoc, cum litteris superpositis in ·II· linea, die et anno ·SSS· prefato.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Petri Patau.*   2. *a. Liuna.*

274

1185, agost, 18

Bernat de Guàrdia i la seva esposa Sança venen a l'abat Hug de Santes Creus, per cent cinquanta sous de Barcelona, els drets útils de la vinya del monestir que conreaven al quart, a la partida de Cercavins, del terme de Tàrrega.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 109.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 274, doc. 277.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis sit manifestum quod ego Bernardus de Guardia et uxor mea Sancia vendimus domino Deo et monasterio de Sancte Crucis et tibi Ugoni, abbati, omnique conventui, presenti atque futuro, illam, sicut, vineam quam habemus et tenemus per vos ad quartum apud castrum de Tarrega, in loco qui vocatur Exerchavins. Affrontatur predicta vinea a parte orientis in alodio vestro, quod nos tenemus per vos, a meridie in vinea Petri Laboret, fratris mei, quam tenet per vos, ab occasu in via que pergit versus Angleolam,² a circii in vinea Populeti. Quantum iste affrontaciones includunt et termini ambiunt, ut melius potest dici vel intelligi, ad utilitatem predicti monasterii et vestri, sine nostro nostrorumque retentu, vendimus vobis predicto Ugoni, abbati, et monasterio iam dicto. Recipimus a vobis pro hac vendicione de bonis monasterii ·CLXX· solidos denariorum³ bone monete Barchinone. Et est manifestum. Predictam vineam cum omnibus vestris directis, que ibi habemus vel habere debemus, trahimus de nostro iure in vestrum ad quicquid facere volueritis omni tempore, et convenimus vobis ut hanc vineam faciamus vobis bonam ab omnibus hominibus.

Actum est hoc ·X· kalendas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·V^o.

Sig+num Bernardi de Guardia. Signum Sancie, eius uxoris. Nos qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Petri Laboret. Sig+num Raimundi Pebrada. Sig+num Petri Olleamar. Sig+num Arnaldi de Sala. Sig+num Arnalli de Solsona. Sig+num Bernardi Pilia. Hii sunt testes.

Sig+num Raimundi, sacerdotis et monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De Bernardo de Guardia; a. situa el document al foli 69, però és el 109. 2. a. Anglerolam. 3. a. denarios.

275

1185, octubre, 14

Ramon Galceran i Berenguer Galceran de Pinós empenyoren al monestir de Santes Creus la lleuda i el peatge que els pertany cobrar a Puigcerdà, fins que resti cancel·lat el deute de quatre-cents sous que tenen amb el monestir.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 65v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 275, doc. 278.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis noscatur quod ego Raimundus Gaucerandi et Berengarius Gaucerandi impignoramus domino Deo et beate Marie et monasterio Sancte Crucis et Ugo, abbati, et omni conventui prescripti monasterii totam nostram leudam quam habemus vel habere et apprehendere debemus in Podio Cerdano per ·cccc· solidos Barchinone.² Tali vero conventione ut tantum teneatis predictam leudam et pedatge donec habeatis recuperatos integriter ·cccc· solidos inde de meliori monete Barchinone currente sine enganno vestro.³ Cui siquid restiterit non valeat set secundum lege componat et post modo firma consistat.⁴

Facta carta ·II· idus octobris anno Christi ·M⁰·C⁰·LXXX⁰·V⁰·.

Sig+num Gaucerandi de Pinos. Sig+num domine Berengarie, uxoris eius.

Sig+num Raimundi Gaucerandi, sig+num Berengarii, qui fecimus vobis totum hoc bonum tenere et habere in pace sicut superius dictum est, et laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Portolesi. Sig+num Bernardi de Espada. Sig+num Raimundi de Urg.

Valentinus scripsit cum signo + Christi.

1. Al marge superior; en tinta vermella: De Raimundi Gaucerandi et Berengarii fratris eius. 2. a. barchinonensis. 3. a. nostro. 4. Aquest paràgraf es troba al document, després de la datació.

276

1185, novembre, 16

Bernat de Santa Fe renuncia al segle i s'ofereix a Déu com a monjo i frare de Santes Creus, i amb el consell i la voluntat dels seus germans Berenguer de Santa Fe i Guillem de Mor, per la salvació de la seva ànima i la dels seus pares, dóna al monestir una peça

de terra situada al terme del castell de Mor a la partida de Ferrugats, perquè la posseeixi alodialment i amb tots els drets, als quals renunciem ell i els seus germans.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 4. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 152.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 276, doc. 279.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Cunctis sit manifestum quod ego Bernardus de Sancta Fide dono et offero domino Deo et monasterio Sancte Crucis meipsum per fratrem et relinquo istum fallax seculum et abrenuncio ei pro Dei amore. Et dono predicto monasterio cum voluntate et absolucione fratrum meorum Berengarii de Sancta Fide et Guillelmi de Mor, ob remedium anime mee et parentum meorum, peciam unam terre que est infra terminum castris de Mor, in loco qui vocatur Faurogad. Que predicta pecia terre affrontatur a parte orientis in alodio³ Arnalli Surdi, a meridie in alodio Guillelmi de Monte Cortes, ab occasu in alodio Guillelmi de Vergos, a circio in serra de Mor Vel. Quantum iste affrontationes includunt et termini ambiunt⁴ dono predicto monasterio et tibi Ugoni, eiusdem cenobii abbati, omnique conventui per proprium alodium franchum et liberum sicut melius potest dici vel intelligi ad vestram⁵ vestrique monasterii utilitatem cum ingressibus et egressibus ad faciendum inde vel exinde quidquid omni tempore volueritis vos et successores vestri sine mei meorumque retentu. Et ego autem predictus Berengarius de Sancta Fide et Guillelmus de Mor ob remedium animarum nostrarum⁶ ac parentum nostrorum damus et offerimus bono animo et spontanea voluntate domino Deo et predicto monasterio omnia iura nostra que in predicto campo habemus et habere omnibus modis debemus et cum hac presenti carta ea vobis tradimus sine nostro nostrorumque retentu. Siquis hoc violare presumpserit nil sibi valeat set in dupplo componat et postea firmum omni tempore permaneat.

Actum est hoc ·XVI· kalendas decembris anno ·M·C·LXXXV· ab Incarnacione Domini.

Sig+num Bernardi de Sancta Fide, sig+num Berengarii de Sancta Fide, sig+num Guillelmi de Moro, nos qui hoc donum facimus, laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Bernardi de Villa Grassa. Sig+num Arnaldi de Solsona.

Sig+ Raimundi de Castellar, monachi, qui hoc scripsit, cum litteris suprapositis in linea septima et ·XIII· et in XIII·, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Bernardi de Sancta Fide. 2. Interlineat: est. 3. a. alodie. 4. Interlineat: ambiunt. 5. a. vestra. 6. a. mearum.

277

1186, abril, 10

Guillem de la Gornal i la seva germana Ermessenda renunciem, davant l'abat Hug, tots els drets i la jurisdicció que tenen sobre el castell i terres de Montornès, propietat dels monjos de Santes Creus. També renunciem i donem al cenobi tots els béns i drets que són especificats en la carta de transacció que els seus tutors pactaren amb el monestir. Per la primera renúncia reben dels béns monacals quaranta morabatins, un quintar de llana i un pollí; i per la segona, dos bons pollins de cavall. Guillem de la Gornal promet a l'abat Hug —si Déu el crida— fer-se monjo de Santes Creus, i aquest s'avé a admetre'l quan sigui el moment.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 5. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 74.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 277, doc. 280.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis sit manifestum quod ego Guillelmus de Guarnal et soror mea Ermesendis, bono animo ac spontanea voluntate, solvimus, diffinimus,² deliberamus atque concedimus, evacuamus et pacificamus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, eiusdem monasterii abbati, et omni conventui, tam presenti quam futuro, omne ius et directum ac quicquid habemus et habere debemus aut possumus, quibuscumque modis ac vocibus, in castro vestro de Monte Tornes et in eius terminis, sicut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem predicti monasterii sine nostro nostrorumque retentu. Confirmamus etiam et ratam habemus cartam transactionis facte prefato monasterio a matre nostra ac nostris tutoribus et nobis ipsis propter quam diffinicionem et transactionem recepimus de bonis monasterii ·XL· morabetinos et unum quintar lane et unum pullinum. Propter hanc autem secundam diffinicionem et evacuationem seu confirmacionem accipimus adhuc de bonis iam dicti monasterii duos pullinos bonos cavallinos. Si quo autem iure vel racione contra hanc prescriptam diffinicionem modo vel in

posterum venire possumus illi viri et rationi penitus renunciamus, promittentes nos esse guarentes e deffensores de prefatis omnibus iam dicto monasterio contra cunctos homines et feminas. Insuper, etiam, ego Guillelmus de Guarnal, votum sollempne faciens, promito et voveo domino Deo et tibi Ugoni, abbati, et tuis successoribus quod si quando divina gratia me inspiraverit abitum religionis assumere quod illum assumam et recipiam in iam dicto monasterio de Sanctis Crucibus. Si quid hoc fregerit in duplo componat.

Quod est actum ·IIII· idus aprilis anno ·M^o·C^o·LXXX°·VI°· Dominice Incarnationis.

Sig+num Guillelmi de Guarnal. Sig+num Ermesendis. Sig+num Raimunde, matris eorum. Sig+num Guillelmi de Crebay. Sig+num Berengarii de Monte Suspirii. Sig(signe)num Petri de Alfodio. (Signe) Guilllemi de Castilione, monachi. Sig+num Stephani de Alfodio. Sig+num Raimundi de Castellario, monachi.

Sig+num Raimundi de Guarnerio, ypolevita, qui hoc scripsit die et³ anno quo su+pra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Garnal et uxoris eius Ermesendis.* 2. a. *deffinimos.* 3. a. *<et>.*

278

[1186-1187], març, 6^l

Butlla del papa Urbà III. Disposa que els arquebisbes i els bisbes no tinguin cap jurisdicció en les parròquies dels dominis abacials, i que en les causes civils i criminals en absència de testimonis prevalgui la paraula de l'abat o de qualsevol dels monjos sobre la d'una altra persona.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santas Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 6. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 278, doc. 281.

Urbanus, episcopus, servus servorum Dei. Dilectis filiis abbatibus et universis fratribus Ordinis Cisterciensis. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum ordo vester per infusionem divine gratia longe lateque fidelibus Christi sit odor vite in vitam in his que iuste requiritis tanto facilius nostrum impertimur assenssum quanto plures ex eo in ecclesia Dei proficiunt ad salutem. Ea propter dilecti in domino filii vestris iustis postulacionibus clemente annuimus et auctoritate debita vobis presencium² indulgemus ut si archiepiscopi vel episcopi in in quorum parrochiis domus vestre fundate sunt,

cum humilitate et devotione debita, requisiti abbates aliis substitutos bendicere et cetera que ab officium episcopale pertinent exhibere forte³ renuerint⁴ eisdem abbatibus si tamen sacerdotes fuerint, liceat novicios proprios bendicere et cetera ad abbatis officium pertinencia exercere et ad alio episcopo illa percipere que a suo fuerint indebite denegata. Inde adicientes que in recipiendis professionibus que a benedictis vel a benedicendis abbatibus exhibentur ea, sicut episcopi forma et expresione contenta que ab origine ordinis noscitur instituta et hactenus observata, scilicet, ut abbates episcopi salvo ordine suo profiteri debeant et contra statuti ordinis apostolice sedis roborata privilegio nullam professionem facere compellantur. Quod si sedes diocesani episcopi forte vacaverit hec omnia a vicinis episcopis libere suscipere et absque contradictione positis, sic tamen ut ex hoc in posterum propriis episcopis nullum preiudicium generetur. Quia vero interdum priorum episcoporum copiam non potestis habere, si aliquem episcopum per vos transire contigerit ab illo benedictionem [ ] et vestrum monachorum ordinationes altarium consecraciones recipere valeatis. Paci quoque et tranquillitati vestre providere volentes, districtius prohibemus nequis vos ad secularia iudicia pronocet, set si quis putaverit sibi aliquid in vos de iure competere sub ecclesiastico iudice experiendi habeat facultatem. Nullus etiam vos vel fratres vestros ad concilia, sinodos aud aliquos conventus publicos ire compellat nec ad domos vestras accedat vobis inuitis⁵ causa ordines celebrandi, crisma conficiendi aud aliquos conventus publicos convocandi. In causis autem propriis sive civilem sive⁶ criminalem contigerint(?)⁷ questionem liceat vobis fratrum⁸ vestrorum quos ad hec ydoneos esse constiterit testimoniis uti ne ex deffectu testium ius vestrum valeat deperire. Auctoritate quoque apostolica interdicimus nequis vicinos [neque] mercennarios vestros pro eo quod vobis ad laborandum adiuverint in illis⁹ diebus in quibus laboratis et alii feriantur vel aliqua eorum occasione que ab apostolica benignitate vobis indulta sunt seu benefactores vestros por eo quod ali[...] [±2] beneficia vel obsequia ex caritate prestiterint interdictione aut vinculo anathematis audeant innodare. Quod si quis in alique de] familia vestra donec in familiaritu vestro permanserit propter detencionem decimarum vel aliquid aliud in sede apostolica vestra ordini vestro concessum excommunicationis vel interdicti sententia promulgaverit liceat vobis eos absolvere et in metu mortis quociens ne necesse fuerit, si eorum presbiteri humiliter requisiti id efficere noluerint vel maliciose distulerint interim ipsius ecclesiastica sacramenta conferre. Nulli ergo vestrum hominum liceat

hanc paginam nostre concessionis et prohibitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc temptare presumpserit indignatione Dei Patris Omnipotentis et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noviter uncursurum.

Datum Verone pridie nonas madii.

1. Impossible precisar l'any, car el pontificat del papa Urbà III va de 25 de novembre de 1185 a 20 d'octubre de 1187. 2. a. presentiam. 3. a. porte. 4. a. remierint. 5. a. invitis. 6. Interlineat: sive. 7. Raspat. 8. a. fratrem. 9. a. omet: in illis.

279

1186, maig, 7

Guillem de Timor i el seu germà Ramon venen, per vint sous de Barcelona, a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus, la propietat que el seu pare Guillem de Timor, ja difunt, i ells van rebre, rompre i conrear, situada dins l'honor del Codony, de propietat monacal.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 7. Original.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 83.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 280, doc. 282.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Cunctis sit manifestum quod ego Guillelmus de Timor et Raimundus, frater meus, vendimus et difinimus ac pacificamus domino Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Ugoni, abbati omnique conventui quicquid nos predicti et pater noster Guillelmus de Timor, qui fuit condam, habuimus et laboravimus et traximus in illo vestro honore de Coctano. Et sit manifestum ut sicut melius potest dici vel intelligi ad profectum et utilitatem predicti monasterii et vestri vestrorumque successorum illi iuri et rationi predicti honoris penitus in perpetuum abrenunciamus. Recepimus autem² propter hanc vendicionem et difinicionem ·xx· solidos Barchinonensis.

Actum est hoc nonas maii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXXVI·.

Sig+num Guillelmi de Timor, Sig+num Raimundi, fratris eius, nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Arnaldi de Pruneres. Sig+num Iohannis de Martorel. Sig+num Bernardi Mulner.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsi, cum litteris ra<sis> suprapositis in ·vi· linea die et anno quo supra.³

a.a. mundi.⁴

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Timor et Raimundi fratris eius.* 2. *Interlineat: autem.* 3. *B omet: cum litteris rasis suprapositis in ·vi· linea;* 4. *s'omet a B; en desconeixem el significat, a. a. mundi (ab audita mundi =a coneixement de tots?).*

280

1186, juny, 19

Ramon de Montcada i el seu fill donen a Pere Hug i als seus tres vinyes que tenen a Lleida, a la Palomera, i tota aquella terra plantada de vinyes que s'estén des de la vinya de Morrut fins a la del rei, el camp del Temple, el camí de la vinya de Berenguer de Balaguer i un tossal. Els imposa la condició que anualment els hauran de donar la meitat del raïm que hi cullin —a excepció dels sarments podats— i portar-lo a la premsa que tenen a la mateixa Palomera.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 8. Original. Les parts [±] representen espais foradats al pergami.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 280, doc. 283.

In Dei nomine. Notum sit² cunctis hominibus quod ego Raimundus de Monte Catano et Raimunda de Monte Cathano, coniux mea, et Raimundus, filius noster, per nos et per nostros damus vobis Petro Ugonis et omni proieniei vestre et vestris in perpetuum tres vineas in Palomeria³ et omnia laxativa illarum⁴ vinearum que sunt et erunt de vinea Morrutorum usque in vineam regis et usque in campo Milicie Templi et in camino et usque in vinea Berengarii de Balagario et usque in tozal.⁵ Et vinea que est iuxta ortum affrontat in orto et in vinea Raimundi de Comigano et in vinea ex vobis Petro Ugonis et in tozal.⁶ Alia quarum⁷ affrontat in vinea regis et in vinea Poncii Viziani et in vinea Guillelmi de Baseila⁸ et in vinea Raimundi de Comigano [± 3]⁹ [vi]nea [± 3]¹⁰ vinea Poncii Viziani et in vinea [± 6]¹¹ [Tem]pli et in via que itur ad ortum. Quantum [± 6]¹² includunt et ambiunt, sic damus vobis Petro Ugonis et vestris dictas tres vineas et laxativa vinearum, sicut terminatur superius, sub tali autem conveniencia quod eas habeatis et teneatis et posideatis et expletetis cum introitibus et exitibus et melioramentis et cunctis suis pertinenciis et procuretis et laboretis eas et ea que ad laboracionem pertinent bene et fideliter faciatis; tamen vos et vestri et qui pro vobis dictas vineas habuerit et tenuerit nobis et nostris annuatim omni tempore ex omnibus expletibus et fructibus quod Deus in iam dictis¹³ vineis dederit, preter sarmenta, medietatem¹⁴ fideliter sine

omni expensa et missione nostra et nostrorum donaretis et in torculariis nostris que sunt in Palomaria defferetis. Et pro pacto in domibus nostris Palomarie in yeme et statu unum hominem pro custode ibi tenebitis de vestro, qui nobis et vobis et vicinis sit fidelis, custodem etiam vinearum et cequiarum vestre voluntati ibi ponetis tam profectui nostro et vicinorum nostrorum ibi vineas habencium. Et nos et nostri erimus inde vobis et vestris guirentes¹⁵ omnibus hominibus et feminis sine omni vestro enganno. Insuper damus vobis et vestris ut sitis liberi ab omni exercitu et cavalcada et recipimus vos et vestri et res vestras omnino in custodia et in proteccionem nostra¹⁶ omni tempore.

Facta carta ·XIII· kalendas iulii anno Domini ·M·C·LXXXVI·

(Signe)num Raimundi de Monte Catano, sig+num Raimunde de Monte Catano, coniugis mee, sig+num Raimundi, filii nostri, qui hoc firmamus et concedimus et testes firmare rogamus.

Sig+num Guillelmi Zabater de Aitona. Sig+num Arnaldi de Lobera. Sig+num Poncii Panicer.

Iohannes de Ager, scripsit et hoc (signe) fecit.

1. El pergamí presenta una mutilació a les línies 10, 11, 12 i 13. 2. Falta un tros de pergamí. 3. a. Palomaria. 4. a. illorum. 5. a. Tozal. 6. a. Tozal. 7. a. quarta. 8. a. Bascula. 9. Hi ha un forat al pergamí. 10. Forat. 11. Forat. 12. Forat. 13. a. iamdictus. 14. a. medietatem. 15. a. quirentes. 16. Interlineat: nostra.

281

1186, octubre, 18

Arnau de Pacs i la seva mare Giro venen per quaranta sous, als germans Dalmau i Bernat de Baiona, les cases que tenen per herència dels seus avantpassats prop de les muralles del castell de Pacs, amb tots els drets i pertinences.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 9. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Santes Creus. Pergaminos. Carpeta 2762, núm. 10. Trasllat de 16 de desembre de 1233 (*Hoc est translatum fideliter translaturatum ·XVII· kalendas ianuarii anno Domini ·M·CC·XXXIII·*) fet per fra Berenguer Dezcanos (*Frater Berengarius Dezcanos hoc translaturatum scripsit et hoc sig(signe)num fecit, die et anno prefixis*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 281, doc. 284.

Sit notum cunctis quod ego Arnaldus¹ de Pax et mater mea Giro et filii mei vendimus tibi Dalmacio de Baiona et fratri tuo Bernardo,² cuncteque proieniei vestre vel posteritati illas nostras

domos quas habemus pro vocibus ienitorum³ nostrorum⁴ in⁵ chomitatu Barchinone in castro de Pax, iuxta ipsum vallum de castro, infra illas alias vestras domus et illas alias nostras quas ibi retinemus.⁶ Sic predictae domus sunt terminate et assignate cum introitibus⁷ et exitibus suis et cum solis et superpositis⁸ de profundo habissu usque ad celum. Et sic nos melius eas habemus et tenemus pro ulla modis ac vocibus ita vendimus vobis et vestris omni tempore per vestrum alodium francum.⁹ Et de nostro iure et dominio in vestrum vestrorumque tradimus sine ullo nostro nostrorumque obstaculo vel retentu ad omnes vestras vestrorumque voluntates faciendas. Accepimus a vobis pro hac vendicione ·XL^a. solidos denariorum. Et est manifestum. Et nichil ex hoc precio apud vos¹⁰ remansit. Si quis hoc fregerit in duplo componat et insuper hoc maneat firmum omni tempore.

Actum est hoc kalendas ·XV· novembris anno Domini ·M·C·LXXX·VI·.

Sig+num Arnaldi¹¹ de Pax, sig+num matris eius eius¹² Giro, sig+num Bernardi,¹³ nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Guillelmi¹⁴ de Cegunollibus, sig+num Arnaldi¹⁵ de Ripis, sig+num Berengarii de Pax, nos qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Petri¹⁶ Busii. Sig+num Berengarii Gombat.¹⁷

S(signe) Arnaldi, levite qui hoc scripsit precepto B<ernardi>, clerici de Villa Franca, cum literis dampnatis in linea ·II^a. et suprapositis in ·III^a. die et anno quo supra.

1. B: A. 2. B: B. 3. B: genitorum. 4. a. neorum. 5. *Segueix termin, ratllat.* 6. et illas alias meas quas ibi retinemus *interlineat.* 7. a. i B: introitibus. 8. a. suprapositis. 9. B: franchum. 10. a. i B: nos. 11. B: A. 12. *Repetit: eius.* 13. B: B. 14. B: G. 15. B: A. 16. B: P. 17. a. i B: Gobat.

282

1187, gener, 9

Sibil·la, muller de Ramon de Torroja, per la seva salut i la del seu marit i en sufragi de les ànimes dels seus pares, per ella i per tots els seus successors, i amb el beneplàcit i l'acceptació del seu home, dóna a Santes Creus els delmes que rep de les propietats monacals dels seus dominis del castell de Tàrrega i del castell de Mur. L'abat Hug, en nom seu i dels monjos del monestir, accepta la donació i els rep com a familiars i germans de la comunitat cenobítica perquè participin, mentre siguin vius i

després de la seva mort, dels béns espirituals, de la missa, de les oracions, de les almoines i de qualsevol do i bé que Déu atorga als monjos.

- A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 11. Original.
- B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 13. Còpia coetània.
- C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 12. Trasllat fet per Guillem de Lemovicis (*Guillemi de Lemovicis, qui hoc translatum fideliter scripsit cum litteris suprapositis in ·ii· linea, rasis et emendatis in ·v^a· et ·vii^a·*).
- D: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 14. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter factum [±5] ·M·CC·XXX·V·*) de l'any 1235 fet per Berenguer Dezcanos (*Frater Berengarius Dezcanos, monachus, hoc translatum scripsit et hoc sig(signe)num fecit, die et anno prefixis*).
- E: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 160.¹
- a: UBINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 282, doc. 285.
- Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In Dei nomine. Notum sit audientibus hoc quod ego Sibilia, uxor Raimundi² de Turre Rubea, pro salute mea et eiusdem viri mei et pro anima patris³ mei, Guillemi⁴ de Sancta Fide, omniumque parentum meorum, dono et concedo per me et per omnes successores meos⁵ sine omni retentione domino Deo et Beate Marie de Sanctis⁶ Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci presentibus⁷ et futuris omnes decimas quas habeo et habere debeo in toto vestro honore⁸ quem habetis nec non quem⁹ et alii¹⁰ tenent per vos infra terminos castri de Tarrega et in omnibus pertinenciis eius nec non et castri de Moro et pertinenciis eius. Quantum videlicet ibi modo possidetis vel in posterum largiente dominio¹¹ potueritis adquirere ut habeatis et possideatis perpetuo iure libere et quiete. Et ego Raimundus de Turre Rubea laudo et concedo predictum uxoris mee donum et per me ipsum ac per meos ratum et firmum esse volo in perpetuum. Et ego Ugo, abbas predicti monasterii de Sanctis Crucibus, et fratris nostri¹² recipimus te Raimundum¹³ prescriptum et Sibiliam,¹⁴ uxorem tuam, in fratres et participes omnium bonorum spiritualium que facta fuerint in domo nostra, in missis, in orationibus, in elemosinis et in quibuslibet aliis bonis que secundum Deum fiunt tamen pro vivis quam pro defunctis in perpetuum.

Actum est hoc ·v· idus ianuarii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VI°·.

Sig+num Sibilie, sig+num et mei Raimundi¹⁵ de Turre Rubea, qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Guillelmi de Moro. Sig+num Berengarii de Sancta Fide. Sig+num Berengarii de Besora.

Sig+num Guillelmi, acoliti,¹⁶ qui hoc fideliter scripsit cum litteris suprapositis in¹⁷ quarta linea rasis et emendatis in ·VII^a. et in ·X^a. linea, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Sibilie, uxoris R. De Turre Rubea.*
2. *D: R.* 3. *D il·legibles: mei et pro anima patris.* 4. *D: G.* 5. *a. meos successores.* 6. *D il·legible: Marie de Sanctis.* 7. *a. pertinentibus.* 8. *Interlineat: honore.* 9. *Interlineat: quem.* 10. *a. omet: alii.* 11. *a. Domino.* 12. *a. vestri.* 13. *D: R.* 14. *a. i D: Sibilia.* 15. *D: R.* 16. *a. Acoliti.* 17. *repetit, també a la còpia B: in.*

283

1187, gener, 12

Guillem de Pontils ven a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus l'honor que posseeix, situada sobre la granja monacal de Fontscaldetes, és a dir, tota la terra que va des de la part superior de la granja fins a Comagrassa i a Voltorera. Tot ho ven a canvi d'un poltre.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 15. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 44.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 283, doc. 286.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Cunctis sit manifestum quod ego Guillelmus de Pontils, bona fide, dono et vendo domino Deo et monasterio Sancte Marie de Sancte Crucibus et tibi Ugoni abbati omnique conventui illum meum honorem quem habeo et habere debeo omnibus modis super vestra grangia de Fontis Callidis.² Quantum continetur a superioribus rupibus versus honorem predictae grangie longe lateque, scilicet, a Comba Crassa usque ad rocham Vulterariam, ut libere et quiete habeatis cum ingressibus et exitibus suis ad faciendum inde vel exinde quicquid vos vel successores vestri³ volueritis. Et promitto vobis fidelem esse guarantee de hoc predicto honore ab omnibus hominibus in perpetuum. Accipio pro hac donacione a bonis monasterii quandam pullinum cavallinum.

Actum est hoc ·IXX· kalendas februaryi anno ·M·CLXXXVI·⁴ ab Incarnacione Domini.

Sig+num Guillelmi de Pontils. Sig+num Guillelmi de Rurich. Sig+num Carbonelli de Olmella. Sig+num Ferrarii de Pontils. Sig+num Berengarii Rusinol.

Sig+ Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit, cum litteris rasis et emendatis in prima linea et suprapositis in ·III·, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De quadam vendiciones honoris Guillelmi de Pontils. 2. Cartulari: Calidis. 3. Interlineat: vestri. 4. a. MCLXXX.

284

1187, febrer, 18

Berenguer Russinyol i la seva muller Rossa venen per dotze sous a l'abat Hug de Santes Creus l'honor erm que tenen al castell de Selmella.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 16. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 45.¹

C: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 49.²

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 284, doc. 287.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Cunctis sit manifestum quod ego Berengarius Rusinol et uxor mea Rossa vendimus et donamus domino Deo et monasterio Sancte Crucis et tibi Ugoni, abbati eiusdem monasterii, omnique conventui illum nostrum honorem eremum³ quem habemus et habere debemus⁴ in comitatu Barchinone,⁵ infra terminum castri de Olmela,⁶ subtus illam combam quam habuistis⁷ a Sancio.⁸ Qui predictus honor affrontatur a parte orientis⁹ in ipsa serra,¹⁰ sicut aque discurrunt¹¹ versus predictum honorem,¹² a meridie in carrera que vocatur¹³ Cativera, ab occasu¹⁴ in vestro honore, quem habuistis a Berengario de Pontins,¹⁵ a circio, vero, in predicta comba quam habuistis a Sancio.¹⁶ Quantum iste¹⁷ affrontaciones includunt et termini ambiunt donamus et vendimus, ut predictum est, domino Deo et vobis predictis ut melius potest dici vel intelligi ad utilitatem predicti monasterii¹⁸ sine nostro nostrorumque retentu. Accepimus autem a vobis¹⁹ pro hac donatione et vendicione ·XII· solidos denariorum bone monete Barchinonensis.²⁰

Actum est hoc ·XII· kalendas marcii anno ·M·CLXXXVI· ab Incarnacione Domini.

Sig+num Berengarii Rusinol. Sig+num Rosse. Sig+num Guillelmi, eorum filii. Sig+num Guillelmi de Pu<n>tils. Sig+num Carbonelli. Sig+num Berengarii Sancii.

Sig+ Raimundi, monachi, qui hoc scripsi et cum literis rasis et emendatis in linea ·II· et ·III·, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii Rossinol et Rosse, uxoris eius.*
 2. *Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii Rossinol uxorisque.* 3. *eremum escrit sobre raspadura del pergami.* 4. *Cartulari segueix: modis.* 5. *Cartulari omet: in comitatu Barchinone.* 6. *Cartulari segueix: scilicet.* 7. *Cartulari omet: habuistis.*
 8. *Cartulari: Sancia et suis emistis.* 9. *Cartulari: Terminatur autem predictus honor ab oriente.* 10. *Cartulari: que est super rivum Despedis sicut versant aque.*
 11. *paraula esmenada en rr, per a a. discurrerunt.* 12. *Cartulari segueix: sicut fexuriatam est inter nos et vos.* 13. *Cartulari: dicitur.* 14. *Cartulari. occiduo.*
 15. *Cartulari: et fratre suo Berengario.* 16. *Cartulari: que fuit predicti Sancii.*
 17. *Cartulari: predicte.* 18. *Cartulari: Monasterio vestro iure perpetuo possidendum.* 19. *Cartulari segueix: ex bonis monasterii.* 20. *Cartulari segueix: Siquis violare presumpserit nil ei valeat set in duplo componat.*

285

1187, març, 28

Pere Calvet i el seu germà Arnau Roig donen a Santes Creus, per la salvació de la seva ànima i la dels seus pares, la quinta part de la terra pròxima al celler del monestir a la vila de Tàrraga.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 163v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 285, doc. 288.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Petrus Calvet et Arnaldus Rubei, frater meus, donamus et offerimus domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis, presentibus et futuris, illam quintam partem terre, que mihi predicto Arnaldo contiguuit in loco illo ubi vestrum cellarium² de Tarrega construxistis, similiter, et in plac<e>a, que iuxta predictum cellarium³ est. Sicut melius potest dici vel intelligi ad utilitatem predicti monasterii, sic donamus et concedimus nos predicti iam dictam quintam partem Deo et predicto monasterio sine nostro nostrorumque retentu, ut faciatis ibi vel exinde quicquid volueritis. Affrontat hec terra a parte orientis in vestra terra, quam a nobis et fratribus nostri habuistis, a meridie in via Veteri, ab occiduo in terra de Pelosela, a circio in terra Petri Erumir. Quantum iste affrontationes includunt et termini ambiunt, cum exitibus et regressibus suis integriter, donamus et concedimus vobis et ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum.

Actum est hoc ·V· kalendas aprilis anno ·M^o·C^o·LXXX°·VII°, ab Incarnacione Domini.

Sig+num Petri Calveti. Sig+num Stephanie, eius uxoris. Sig+num Arnaldi Rubei. Nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Bernardi, filii Petri Calveti. Sig+num Arnaldi de Solsona. Sig+num Bernardi de Riber.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Petri Calveti et Arnaldi Rubei, fretris eius.
2 i 3. a. cellerarium.

286

1187, març, 31

Establiment ad laborandum de l'Almunia de Tortosa fet per l'abat de Santes Creus, Hug, a favor de Joan Anglès per un cens anual de vuit càntirs d'oli.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 119v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 286, doc. 289.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Universis audientibus sit manifestum quod ego Ugo, abbas de Sanctis Crucibus, cum consilio fratrum nostrorum dono et laudo tibi Iohanni Anglico et uxori tue Rosse, honorem nostrum de Almonia, quem habemus et habere debemus omnibus modis apud Dertusam, ut eum fideliter excolatis et plantetis olivarias et inseratis. Sicque de his, quas in predicto honore plantaveritis et inserveritis, quartam partem olei nobis tribuatis. Illas, vero, olivarias que modo ibi sunt liberas semper habeamus reliquos, autem, fructus, qui ex terra provenerint nostri erunt, et sic prescriptum honorem habeatis et teneatis in vita vestra nil de ipso honore alienantes dono vel pignore aut venditione seu quolibet alio modo, quod si tu predictus Iohannes obieris antequam predicta uxor tua recipiamus medietatem totius predicti honoris liberam. Aliam vero medietatem ipsa teneat et laboret in vita sua tamen et post mortem eius totum prefati monasterium revertatur. Dono etiam vobis honorem qui fuit Gaufredi similiter in vita vestra, tali conditione ut annuatim nobis pro eo tribuatis ·viii· quanters olei purissimi; et post obitum vestrum, eodem modo quo supra, monasterio nostro revertatur. Quod si predictum honore non bene et recte excoluerit sive Iohannes predictus sive uxor eius post eum predictum monasterium recipiat libere possessionem.

Actum est hoc ·II· kalendas aprilis anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VII°·.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Bernardi, supprioris. Sig+num Guillelmi de Belestar. Sig+num Bernardi, cellerarii. Sig+num Stephani de Biterris. Sig+num Arnalli de Sancta Fide. Sig+num Raimundi de Seneia.²

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit, cum literis rasis et suprapositis³ in linea decima tertia, die et anno quo supra.

1. Al marge superior al foli 119, en tinta vermella: De honore nostro de Almonia.

2. a. Sencia. 3. a. superpositis.

287

1187, abril, 13

Ponç de la Guàrdia dóna a l'abat Hug de Santes Creus el mas de Cosp, amb el pacte que el retindrà durant tota la seva vida i els monjos no el podran vendre ni empenyorar. Per aquesta donació el monestir li haurà de passar una pensió anual de dotze diners de Barcelona. A la seva mort el mas passarà íntegrament als monjos.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 17. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 287, doc. 290.

Cunctis sit manifestum quod ego Poncius de Guardia bono animo et spontanea voluntate ob remedium anime mee et parentum meorum dono et offero domino Deo et beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, eiusdem loci abbatis, et fratribus tuis presentibus et futuris, mansum meum de Cosp¹ cum suis pertinentiis integritur et cum hominibus ibi habitantibus et cum terminis et affrontationibus et ingressibus et regressibus, ut melius habeo et teneo et habere omnibus modis debeo per cuncta loca libere et quiete sine diminucione. Quem predictum mansum retineo tantum in vita mea, tali, videlicet, pacto quod non² possim deinceps eum vendere, dare aut inpignorare alicui nec minuire. Et post obitum meum habeatis vos et monasterium vestrum supradictum mansum integritur sine meo meorumque retentu. Et habeatis et accipiatis semper in predictum mansum reditibus predicti mansi in vita mea pro tene done ·XII· denarios Barchinone in unoquoque anno. Est predictus mansus in parrochia Sancti Iuliani de Cosp.

Actum est hoc idus aprilis, anno ab Incarnatione Domini ·M·CL·XXXVII·.

Sig+num Poncii de Guardia qui hoc laudo et firmo testesque firmare rogavi.

Sig+num Agnetis, eius uxoris. Sig+num Bernardi de Portella. Sig+num Raimundi Gaucerandi. Sig+num Berengarii de Macanes.³ Sig+num Arnaldi de Sancto Saturnino. Sig+num Bernardi de Saga. Sig+num Guillelme. Sig+num Berengarie, filie Raimundi de Guardia Sig+Rasindi de Castellario qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. Cop.   2. Interlineat: non.   3. a. (Macanas?).

288

1187, juny, 1

Els germans Guerau de Montagut i Pere de Montclar, juntament amb les seves respectives esposes Ponceta i Galburgis, venen, per cent cinquanta sous barcelonesos, a Santes Creus i a l'abat Hug, la muntanya que hi ha al costat del monestir i que conté una pedrera, a més els eximeix del pagament del delme. Inclouen en la venda la renúncia del cobrament del delme de la granja de Valldossera, de propietat monacal.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 18. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 90v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 287, doc. 291.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini..."

Tam presentibus quam futuris sit manifestum quod ego Geraldus de Monte Acuto et uxor mea Ponceta et ego Petrus de Monte Claro et uxor mea Galburgis, pro salute et remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum, per nos et per nostros, bona fide et sine dolo, vendimus, donamus et concedimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati eiusdem monasterii, omnique conventui illum montem, in quo est petraria, et totum quod a predicto monte continetur versus abbaciam, sicut terminatur ab oriente in torrente de Rubione, a meridie et occasu in honore predictae abbacie et Sancti Petri de Gaiano, a circio sicut a radice ipsius montis descendit torrens et pervenit ad puctam alterius torrentis qui est prope viam que vadit a Celma ad Capram ut usque ibi sit terminus medium torrentis et exinde usque in rivum Gaiani utraque parte torrentis terminetur. Sicut infra hos terminos

continetur donamus vobis predictis et vendimus sine ulla retencione cum nostro iure decimarum et omnibus pertinenciis suis ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure. Donamus etiam vobis eodem modo omnes decimas quas habemus in grangia vestra de Valle Ursaria, videlicet, de his que in presenti possidetis vel que ad vestrum ius pertinent. Et de his omnibus promittimus vobis fidelem garentiam secundum nostrum posse in perpetuum. Et propter hoc donum ac vendicionem accipimus a vobis de bonis monasterii ·CL· solidos monete Barchinonensis. Et est manifestum quod de nostro iure in vestrum tradimus dominio et potestate ad faciendum ibi vel exinde quicquid volueritis vos et successores vestri. Si quis hoc violare presumpserit nil sibi valeat sed in duplo componat ac deinde hoc firmum perhenniter maneat.

Actum est hoc kalendas iunii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·VII·

Sig+num Geraldi de Monte Accuto. Sig+num Poncete,² uxoris eius. Sig+num Petri de Monte Claro. Sig+num Galburgis, uxoris eius. Sig+num Gaufredi, filii Petri de Monte Claro. Sig+num Geraldi de Monte Accuto, fratris Petri de Monte Claro. Sig+num Guillelmmum Pelliparii. Sig+num Guillelmi de la Rocheta. Sig+num Bernardi Ogerii. Sig+num Dalmacii de Podio Sadoll. Sig+num Guillelmi de Pug Sadol.

Sig+num Petri, presbiterii, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior; en tinta vermella. De illo monte in quo est petraria.*
2. a. Poncet.

289

1187, juliol, 13

Guerau de Jorba i la seva esposa Saurina, juntament amb llur filla Gueraula, per la salvació de les seves ànimes i la dels seus pares, sense engany i de bona fe, donen la muntanya de la Pedrera al monestir de Santa Maria de Santes Creus i al seu abat Hug. La donació és alodial, cedeixen tots els drets i els delmes al monestir. A canvi d'aquesta donació l'abat Hug els rep com a familiars de la comunitat perquè gaudeixin mentre siguin vius i després de la seva mort dels béns espirituals com si fossin uns frares més del convent.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 91.¹
 a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 289, doc. 292.
 Cit.: FORT, El senyoriu...
 PAPELL, "El domini..."

Universis audientibus sit manifestum quod ego Geraldus de Iorba et uxor mea Saurina et filia nostra, Geralda, pro salute et remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum per nos et per omnes nostros, bona fide et sine dolo, donamus et concedimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abati eiusdem monasterii, omnique conventui illum monte in quo est² petraria et totum quod a predicto monte continetur versus abbatiam, sicut terminatur ab oriente in torrentem de Rubione, a meridie et occassum in honore predicte abbacie et Sancti Petri de Gaiano, a circio sicut a radice ipsius montis descendit torrens et pervenit ad punctam alterius torrentis qui est super ripam Rubeam ut usque ibi sit terminus medium torrentis et exinde usque in rivum Gaiani utraque parte torrentis terminetur. Sicut infra hos terminos continetur donamus vobis predictis et laudamus sine ulla retencione cum iure nostro decimarum et omnibus pertinenciis suis ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure. Donamus et laudamus etiam vobis et confirmamus eodem modo omnes decimas, quas habemus et habere debemus in grangia vestra de Valle Ursaria, videlicet, de his que in presenti possidetis vel que ad vestrum ius pertinent. Et de his omnibus promittimus vobis fidelem garentiam secundum nostrum posse in perpetuum. Et ego Ugo, abbas predicti monasterii, et fratres nostri recipimus vos prescriptos donatores in partem et societatem omnium bonorum spiritualium que facta fuerint in domo predicta in vita et in morte in perpetuum et cum finem vestrum audierimus faciemus pro vobis sicut pro nobis ipsis.

Actum est hoc ·III· idus iulii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX°·VII°.

Sig+num Geraldus de Iorba. Sig+num Saurine, uxoris eius. Sig+num Geralde, filie illorum.

Sig+num Petri de Podio Viridi. Sig+num Petri, prioris Populeti. Sig+num Raimundi de Sala. Sig+num Raimundi Gaufredi de Odena. Sig+num Arnaldi de Rabinad.

Sig+num Petri, presbiteri, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior; en tinta vermella: Geraldus de Iorba et uxoris eius. 2. Segueix repetit: in quo est.

290

1187, agost, 9

Carbonell de Selmella i la seva muller Berenguera, lliurement, donen a Déu, al monestir de Santa Maria de Santes Creus, a l'abat Hug i a tots els monjos, la meitat de l'honor que posseeixen al castell de Selmella, situat a la partida de Cabdells, al camp de Comagrassa i a la Romeguera, al camp de les Basses Roges, a Montduran i a Campet.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 45v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 290, doc. 293.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Manifestum sit cunctis quod ego Carbonellus de Olmela et uxor mea Berengaria, bono animo et spontanea voluntate, donamus et offerimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis, tam presentibus quam futuris, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum, omnem honorem vestrum, quem habemus omnibus modis infra terminum castrum de Olmela, scilicet, ipsam nostram medietatem totius honoris, quem habemus in loco vocitato Cabdel cum Petro Compan, fratre mei predicti Carbonelli, qui, iam dicus, honor affrontat ab oriente in torrente de rivo Despedes, a meridie in honore Berengarii Rusinol ab occiduo in honore vestro quem adquisistis a Guillelmo Sancio, a circio in honore vestro de Comba Crassa et Berengarii Rusinol et Raimundi de Sala. Eodem modo donamus vobis iam dictis illum nostrum campum de Cabarasa, integriter, qui affrontat ab oriente in honore vestro quem habuistis a Ferrario de Puntils, a meridie in honore Ferrero de Olmela, ab occiduo in honore Petri Compan, a circio in honore Berengarii Compan. Item, donamus vobis iam dictis honorem nostrum de Romagera, qui affrontat ab oriente in honore Petri Compan, a meridie in honore vestro de Comba Grassa, ab occiduo in dominio Guillelmi de Pontils, a circio in honore Guillelmi de Portella. Item donamus vobis campum nostrum de Basses Roges que est subtus predictus castrum de Olmela, qui affrontat ab oriente versus Molelam,² a meridie in honore Ferrero de Olmela, ab occiduo in honore Marie Longe, a circio in honore Berengarii Rusinol. Item, damus vobis honorem nostrum de monte Duran, qui est iuxta predictum castrum. Similiter damus vobis honorem nostrum de Galter et honorem nostrum de Campeto, qui sunt infra terminum predicti castrum. Supradicta quoque omnia ut

melius potest dici vel intelligi ad utilitatem predicti monasterii et vestri donamus et concedimus domino Deo et vobis predictis et cum hac presenti carta, ea integriter tradimus, sine nostro nostrorumque retentu, iure pepetuo possidendum aut quicquid ibi vel exinde facere volueritis. Sunt hee predictae³ in comitatu Barchinone infra terminum castri de Olmela in predictis locis. Quisquis hoc⁴ violare presumpserit nil ei valeat set in duplo componat ac deinde firmum hoc permaneat.

Quod est actum ·v· idus augusti anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXXVII·.

Sig+num Carbonelli, sig+num Berengarie, eius uxoris, qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Guilaberti de Granata. Sig+num Boneti Lombardi. Sig+num Arnaldi Balastarii.

Sig+num Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Carbonelli de Olmella uxorisque eius.*
2. *molam.* 3. *a. hec predicta.* 4. *a. hec.*

291

1187, agost, 12

Sentència arbitral pronunciada per Guillem Alamany, Guillem de Cirera, Ramon de Fillol i Guillem de Rouric que posa fi a la disputa entre el monestir de Santes Creus i Guillem de Pontils. Aquest confirma davant l'abat Hug la donació que féu a l'abat Pere de l'honor de Conill i la renúncia a la percepció del delme. També cedeix la part del delme que percebia de les propietats de Santes Creus ubicades al terme del castell de Selmella. Jura complir-ho davant dels Sants Evangelis.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2762, núm. 19. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 46.¹

a.: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 291, doc. 294.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In noticiam veniat audiencium quod controversia que erat inter abbatem² de Sanctis Crucibus et fratres eiusdem loci et Guillelmum de Pontils, cum consilio G. Alamanni et Guillelmi de Cirera et R. de Filol et Guillelmi de Rourico et aliorum proborum hominum, ita determinata est. Ego Guillelmus de Pontils, bona fide, sine dolo, laudo et confirmo per me et omnes successores meos in perpetuum omnes donationes quas feci Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus

et Petro, abbati, et eiusdem loci conventui, sicut in instrumentis inde factis continetur, sic tibi Ugoni, presenti abbati, et fratribus tuis, tam presentibus quam futuris, presencialiter trado et omnem querimoniam quam inde faciebam evacuo. In primis restituo vobis integriter totum honorem de Conil cum portione mearum decimarum et cum³ omnibus que⁴ ibi habeo et habere debeo sive alius per me vel de me, sicut terminatur a parte orientis in collo⁵ de Portela qui est⁶ super pratum de la Romegera unde Capra videtur, a meridie sicut a predicto loco serre ascendunt usque ad Guardiam Vulterariam, ab occiduo sicut descenditur ab ipsa Guardia usque ad villar de Conil⁷ et inde usque ad serram de Angaria, a circio sicut continuantur⁸ serre a predicto loco usque ad supradictam Portellam vergentibus aquis in⁹ ipsum honorem. Quantum infra predictos terminos continetur sine mea meorumque retencione trado vobis perpetuo iure possidendum. Similiter dono et concedo vobis omne meum ius decimarum de vostris propriis laboribus quos facitis vel facietis in toto termino castri de Olmella¹⁰ retentis tamen in vita mea decimis aliorum laboratorum et tenedone ipsius castri. Concedo etiam vobis pascua et tals et cuncta que in aliis cartis olim vobis donavi ut libere et quiete habeatis, possideatis perpetuo iure. Hec omnia suprascripta promitto servare fideliter ego Guillelmus de Pontils Deo et tibi¹¹ Ugonis, abbati, et conventui prenominato de Sanctis Crucibus et qui inde faciam vobis fidelem guarentiam ab omnibus hominibus secundum meum posse, et iurando super Sancta Evangelia vobis confirmo.

Actum est hoc ·II· idus augusti anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VII°·.

Sig+num Guillelmi de Pontils qui hoc laudo et firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Geralli Alamani. Sig+num < >.¹² Sig+num Guillelmi de Cirera. Sig+num Raimundi de Filols. Sig+num Guillelmi de Rorigo.¹³ Sig+num Ferrarii de Pontils. Sig+num Guillelmi de Cherbavin. Sig+num Arnaldi de Villanova.

(Signe) Guillelmi, monachi et sacerdotis, qui hoc scripsit fideliter cum litteris suprapositis in ·xv^a· linea, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Controversia que fuerit inter domum de Sanctis Crucibus et G. de Puntils. 2. a. abbatie. 3. a. sicut. 4. a. qui. 5. a. collis. 6. Interlineat: est. 7. a. Cunil. 8. a. continuatur. 9. a. iu. 10. a. Olimella. 11. a. vobis. 12. En blanc. 13. a. i Cartulari: Rorigs.

292

1187, octubre, 15

Golmers s'ofereix al monestir de Santes Creus com a monjo convers i lliura a l'abat tres egües, dues comprades a Berenguer Galceran [de Pinós], les quals tenia en penyora de Pere Cocard, i la tercera adquirida a Ramon Galceran [de Pinós] per trenta sous.

[A]: Original perdut

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 68.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 292, doc. 295.

Notum sit omnibus hominibus quod ego Golmers dono et laudo et concedo memetipsum Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et monachis et fratribus ipsius loci per fratrem, quando secularem vitam relinquerim. Et modo pro amore Dei et remissione peccatorum meorum dono prefato monasterio et fratribus ·III· equas, quarum duas comparavi ex Berengario Gaucerandi de pignora² ex Petro Cocard et terciam equam comparavi ex Raimundo Gaucerandi pro ·XXX· solidis.³ Tamen si non placuerit ·I· pollinum de illis equis mihi detis.⁴

Actum est hoc idus octobris ab Incarnatione Cristi anno millesimo ·C^oLXXX^o.VII°·, regnante Philippo rege.

Sig+num Golmers qui hoc laudo et firmo firmarique precipio.

Sig+num Raimundi Gaucerandi. Sig+num Berengarii Gaucerandi. Sig+num Iohannis Stephani. Sig+num Arnalli Ariman⁵. Sig+num Bernardi de Noger.

Petrus scripsit hoc die et anno ·SSS· prefato.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Golmerii quando se vovit Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus; a. Equivoca la foliació fixant-la en el núm. 86. 2. a. pignora. 3. a. solidos. 4. a. daretis. 5. a. Artinain.

293

1187, desembre, 2

Arnau de Girona, la seva muller, Maria, i llurs fills i filles, i el seu germà Guillem de Girona, la seva muller, Berenguera, i llurs fills i filles, retornen a Ramon d'Òdena el mas amb el seu terme que els havia donat el seu pare Ramon. Per aquesta renúncia reben de Ramon d'Òdena la quantitat de cent cinquanta sous.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 28v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 293, doc. 296.

Notum sit cunctis presentibus et futuris quod ego Arnaldus de Gerunda et uxor mea, Maria, et filii ac filie et Guillelmus de Gerunda et uxor mea Berengaria et filii et filie nostre una diffinimus et relinquimus bono animo hac spontanea voluntate vobis Raimundo de Otina et cui dare aut vendere volueritis totum illum mansum cum suis terminis, quod pater vester Raimundus nobis dedit. Sicut vel melius nobis dedit, ita definimus per nos et nostros vobis et vestris ad omnes vestras voluntates faciendas quod nos vel nostri post nos modo vel in antea in ipso loco partem nec hereditatem amplius ibi inquiramus, set per hanc diffinicionem accepimus de vobis ·C·L· solidos et aliam em<m>endacionem quod nobis facitis de honore. Siquis infringere temptaverit nil valeat set in duplo componat et postea firmum pemaneat.

Actum est hoc ·IIII· nonas decembris anno Dominici Incarnationis ·M^o·C^o·LXXX°·VII°·.

Sig+num Arnaldi de Gerunda. Sig+num Marie, uxoris eius. Sig+num Petri. Sig+num Berengarius. Sig+num Vidal. Sig+num Arnaldi. Sig+num Avinent. Sig+num Arnalleta. Sig+num Raimunda. Sig+num Ermessendis. Sig+num Guillelmi de Gerunda. Sig+num Berengarie, uxoris eius. Sig+num Fabri. Sig+num Bernardi. Sig+num Guillelma. Sig+num Marie. Sig+num Ermessendis.² Nos qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Raimundi de Rabinato. Sig+num Arnaldi, frater eius. Sig+num Petri de Choener. Nos sumus testes.

Sig+num Guillelmi, diachoni, qui hoc scripsit et signum prefixit.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arnaldi de Gerunda uxorisque eius.
2. Al document la signatura d'Ermessendis, va després de Nos sumus testes.

294

1188, gener. Barbastre

Alfons el Cast concedeix a Ot d'Illa i als seus descendents la quarta part del camp que va pertànyer a Ponç Pastisser perquè la posseeixi en lliure i franc alou per la quantitat de trenta morabatins.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 167.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 293, doc. 297.

In Dei nomine. Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia, rex Aragonie, comes Barchinone et marchio Provincie, dono, laudo et concedo tibi Odone de Insula tueque proienie et posteritate illam quartam partem, quam habebam in campo qui fuit Poncii Panicerii, quem et tu emisti ab ipso Poncio, ita ut illam quartam partem meam et ipsum campum tu et tui heredes libere habeatis et absolute per vestrum franchum alodium et iure hereditario in perpetuum possideatis ad vestrum vestrorumque liberam et francham voluntatatem faciendam. Terminatur autem ipse campus ab oriente et meridie in vinea Bernardi de Ierunda, ab occidente in campo monialium de Valle Bona, iuxta molendinum draperium. Predictum itaque campum cum quarta parte tui et tuis laudo et concedo in perpetuum cum suis omnibus affrontacionibus prout superius declaratum est qui et ipse campus affrontat ab circio subtus zequiam et subtus vineam Willemi de Cervaria. Propter hanc autem donacionem⁵ recipio a te ·xxx· morabetinos. Et est manifestum.

Actum est hoc anno millesimo ·C^o·LXXX°·VII°. mense ianuarii apud Barbastrum.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragonie, comitis Barchinone et marchio Provincie.

(Signe) <Sig>+num Raimundi de Monte Catano. Willelmus de Bassia, regius notarius ·SSS·num. Sig+num Petri Balbi. Sig+num Stephani de Marimon. Sig+num Raimundi Baiuli. Sig+num Raimundi Petri.

Sig+num Petri de Blandis,² regi notarii, qui hoc scripsit mense et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Domini regis et Odonis de Insula.
2. a. Blandis.

1188, gener, 22

Concordia feta entre el monestir de Santes Creus i els habitants de Cabra, amb la mediació del rei d'Aragó i comte Barcelona, Alfons el Cast, amb el consell de Berenguer de Vilademuls, arquebisbe de Tarragona, Bernat de Berga, bisbe de Barcelona, en presència de Ramon, ardiaca de Barcelona, i de Berenguer, sagristà de la Seu d'Urgell, sobre l'honor de Conill. L'abat Hug concedeix als homes de Cabra l'explotació de les tinences que van rebre de Guillem de Pontils situades dins l'honor de Conill i que els

monjos van adquirir per donació i per compra a Guerau Almany, al mateix Guillem de Pontils, al seu germà Berenguer i a Guillem de Selmella, amb la condició que les treballin per al seu profit i per al del monestir. Així mateix, dels fruits que n'obtinguin n'han de donar el delme i la tasca íntegrament a ell i als seus successors, i naturalment el terratge i la tasca per esmenar les injúries que a ell i als seus monjos els van fer, com també el delme de tot el que serveix de nodriment dels seus animals, de la llana i dels formatges i de la resta de productes que en puguin obtenir. Els obliga a donar la quarta part de tots els cérvols i de les cabres que es capturin, com és costum. Els concedeix que puguin treure tota la fusta que necessitin dels boscos per a edificar i no per a vendre, el monestir es reserva la que hi ha entre les Comes Forcades i el coll de la Portella. Els concedeix permís per fer una era dins l'honor de Conill per triturar els grans i el blat que cullin i no es poden endur la collita si no és en presència del batlle monacal. Reté el domini directe sobre aquesta honor i fa ús del dret de prelatura o fadiga que estableix en trenta dies. Els atorga indefinidament el dret útil de la terra sense cap altre cens que l'establert a la concòrdia i els obliga a no tenir cap més senyor que ell i els seus successors. Els homes de Cabra accepten les condicions i prometen respectar-les i complir fidelment tot el que s'ha establert a la concòrdia i observar-ho.

- A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 1. Original. Carta partida per ABC lateral.
- B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 2. Trasllat de 2 d'octubre de 1202 (*Fratri locelin, qui hoc translatum fideliter translatavi anno Dominice Incarnationis .M^o.CC^o.II. et nonas octobris*).
- C: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 50v.¹
- a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 294, doc. 298.
- Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Notum sit universis audientibus quod controversia que erat inter domum de Sanctis Crucibus et homines de Capra pro honore de Cunil a domino Ildefonso, Dei gratia, rege Aragonensi et domno Berengario, Terrachonensi archiepiscopo, commissa² fuit determinanda domino Bernardo, Barchinonensi episcopo, cuius dispositione et consilio ita determinata est, presentibus Raimundo, Barchinonensi archidiachono,³ et Berengario, Urgellensis sedis sacrista, et Geraldo Alamagni et Arnaldo Petri, domini regis baiulo multisque aliis probis hominibus qui presentes⁴ affuerunt et consilio suo determinationem laudaverunt sicuti hic scriptum est. Ego, igitur,

Ugo monasterii de Sanctis Crucibus abbas, et fratres nostri laudamus et concedimus hominibus de Capra illas tenedones quas acceperunt per manum Guillelmi de Pontils in predicto honore de Cunil, quem honorem adquisivimus dono Geraldı Alamagni et dono ac vendicione predicti Guillelmi de Pontils et fratris sui Berengarii atque concessu Guillelmi de Olmela. Tali, autem, condicione ipsum honorem eiusdem hominibus concedimus ut eum bene excolant tam ad suam quam ad nostram utilitatem et inde annuatim de omni fructu laborationum decimas et tascham fideliter et integriter nobis et nostris successoribus in perpetuum reddant decimas, scilicet, pro terratico, et tascham pro satisfactıone⁵ et emendacione multarum iniuriarum quas fratribus nostris fecerunt et pro dominicatura monasterii nostri quam iniuste diu nobis abstulerant. Dent etiam decimas nobis de omni nutrimento animalium suorum que⁶ ibi fuerunt et de fructu illorum sicut evenerit tam in lana quam in caseis sive in aliis rebus ad hoc pertinentibus. De cervis quoque et capreis, qui ibi capti fuerint, quarterium, ut est consuetudo. Concedimus etiam illis ut in nemoribus que sunt in predicto honore necessaria sibi colligant, videlicet, ad edificandum tantummodo, non ad dandum nec ad vendendum, et laboraciones que in ipsis facte sunt inculte dimittantur ad nutrimentum ad renovacionem nemorum, in quibus nemoribus retinemus nobis potestatem colligendi quod necesse habuerimus, et reservamus nobis pro dominicatura nemus illud quod est inter Combas Forchatas et collem de Portella, in quo nichil⁷ eis concedimus. Constituimus etiam ut infra eundem honorem aree fiant ad triturandum fruges nec non efferatur annona, donec in presentia baiuli nostri quod ad nos pertinuerit fideliter persolvatur. Et ut hoc fideliter in perpetuum observentur dimittimus eis et diffinimus omnes querelas verbacionum et iniuriarum, quas olim nobis intulerant et etiam illa servicia que Guillelmo de Pontils pro eadem honore faciebant. In quo, videlicet, honore nobis retinemus dominium et stachamenta et iusticias de illis que ibi fient, et quod ibi nullum alium dominum non⁸ eligant preter nos. Si quis autem procionem suam quam ibi habet vendere voluerit post .xxx. dies ex quo in nobis faticatus fuerit, liceat ei vendere consimili sibi laboratori, salvo iure monasterii nostri. Sicut hic diffinitum est, ego, suprascriptus, abbas Ugo et fratris nostri concedimus vobis iam dictus laboratoribus et vestre posteritati posesiones vestras quas in predicto honore habetis in perpetuum sine aliquo census additamento a nobis vel a nostris preter hoc quod supra scriptum est. Nos, vero supradicti homines de Capra, scilicet, Petrus Iover

et Raimundus Paiares et Raimundus de Puiol cum ceteris nostris consortibus per nos et per omnes successores nostros bona fide et sine dolo promittimus Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci presentibus atque futuris observare fideliter que suprascripta sunt de possessionibus quas a vobis accepimus in honore de Cunil nec consensu nostro vobis aliquid de iure vestro imminuetur⁹ in perpetuum. Sciendum quod a prefata condicione vendendi liberos esse decernimus filios et fratres qui si emere voluerint, liberam habeant facultatem.

Actum est hoc ·XI· kalendas februarii anno ab Incarnatione Domini millesimo ·C·LXXXVII·.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi de Sancto Paulo. (Signe) Guillelmi, monachi. Sig+num Andree. Sig+num Arnalli de Sancta Fide. Sig+num Poncii. Sig+num Guillemi de Belestar. Sig+num Bernardi, cellerari.

Sig+num Petri Iover. Sig+num Raimundi de Puiol.¹⁰ Sig+num Raimundi Paiares. Sig+num Petri de Plana. Sig+num Iohannis de Sauri. Sig+num Raimundi de Almenara. Sig+num Petri de Almenara. Sig+num Iohannis de Almenara. Sig+num Berengarius de Ceguioles. Sig+num Bernardi de Rabinad. Sig+num Petri de Albi. Sig+num Arnaldi de Ceguioles. Sig+num Petri de Angera. Sig+num Guillelmi de Turre. Sig+num Petri Cerda. Sig+num Raimundi de Vallirara. Sig+num Petri de Terrachona. Sig+num Petri de Terrachona. Sig+num Bernardi de Terragona. Sig+num Raimundi Terragona. Sig+num Guillelmi de Segarra. Sig+num Petri de Ivorra. Sig+num Raimundi Magistri.¹¹ Sig+num Arnaldi de Turre. Sig+num Bernardi de Bordel. Sig+num Guillelmus de Segur.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragonum, comitis Barchinonensis et marchionis¹² Provincie.+ Berengarius, Terrachone archiepiscopus.

Ego Bernardus Barchinonensis, episcopus, subscribo. Ego Raimundus, archidiaconus, subscribo. Sig+num Berengarii Urgellensis sacriste.

Sig+num Arnaldi Petri, baiuli domini regis. Sig+num Geraldi Alamagni. Sig+num Bernardi de Papiol. Sig+num Guillelmi de Rourico.

Sig. Raimundi de Castellario qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De controversia que erat inter domum Sanctis Crucibus. 2. a. i cartulari: comissa. 3. a. archidacono. 4. a. i cartulari:

presentis. 5. a. *i cartulari: satisfacione.* 6. a. *i cartulari: quem.* 7. a. *michi.*
 8. a. *i B ometen: non.* 9. a. *i cartulari: inminuetur.* 10. a. *Pinol.* 11. a.
magistri. 12. a. *marchio.*

296

1188, gener, 30

Ramon d'Òdena i la seva muller Berenguera venen el mas de les Solanes, al terme del castell de Pontons, a Guillem de la Granada i a la seva muller Mía per tres-cents sous barcelonesos.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 26v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 296, doc. 299.

Cit.: PAPELL, "El domini..."

Manifestum sit cunctis quod ego Raimundus de Otina et uxor mea Berengaria vendimus tibi Guilaberto de Granata et uxori tue Mie quendam nostrum mansum, quem habemus in comitatu Barchinone infra terminum castris de Pontons, in loquo qui dicitur Solanes, qui fuit Arnaldi de Gerunda et fratrum suorum. Advenit mihi predicto Raimundo supradictus mansus per vocem genitorum meorum et mihi Berengarie per meum sponsalicium, de quo manso recipio pro comutatione alium mansum infra termini castris de Otina, scilicet, mansum Petri Cabata. Terminatur, autem, predictus mansus de Solanes ab oriente in sumitate rupium de Ansoval, sicut aque vergunt versus predictum mansum, a meridie descendit ex directo usque in strictum² torrentis vallis de Oriola et exinde ascendit per capud serre Miiane et inde ascendit in podium de Aquilela, sicut terminatum est inter honorem huius mansi et honorem Petri Guitardi et Iohannis Taiada, ab occiduo in podio Voltor et in honore Bernardi Carbonis, a circio in honore predicti Bernardi Carbonis, sicuti est fixuriatum, usque ad iam dictas rupes de Ansoval. Sicut ab his terminis concluditur et terminatur predictus mansus, cum arboribus diversi generis, cum fontibus et aquis, cum introitibus et exitibus et cum omnibus suis pertinenciis integriter que ad predictum mansum pertinent vel pertinere debent vendimus tibi Guilaberti et uxori tue Mie predictum mansum cum omnibus suis decimis, ut melius dici vel intelligi potest, ad vestram voluntatem faciendam, ac de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium alodium ad faciendum ibi vel exinde quicquid facere volueritis sine vinculo ullius hominis vel femine et sine nostro nostrorumque retentu. Accepimus, autem, a vobis prenominitis pro hac vendicione mille ·ccc· solidos, bone

monete Barchinone. Et est manifestum. Et convenimus vobis et etiam monasterio de Sanctis Crucibus cui in elemosinam supradictum mansum offertis facere fidelem garentiam bona fide et sine dolo et sine engan. Similiter et ego Guillelmus de Pontons per me et per meos laudo, concedo et confirmo tibi Guilaberto et uxori tue, Mie, et predicto monasterio de Sanctis Crucibus meam partem decime et quicquid habeo vel habere debeo omnibus modis in predicto manso de Solanes, sine meo meorumque retentu. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et in super hec venditio omni tempore firma permaneat.

Actum est hoc ·III· kalendas febroarii anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.VII°.

Sig+num Raimundi de Otina. Sig+num Berengarie, uxoris eius. Sig+num Guillelmi de Pontons. Sig+num Arberti, filii Guillelmi de Pontons. Sig+num Bernardi de Pontons. Nos qui hoc laudamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Bernardi de Castlucz. Sig+num Guillelmi de Rabinato. Sig+num Petri de Chozane.³ Sig+num Bernardi de Caprera. (Signe) Guillelmus, diachonus, clericus de Pontons. Sig+num Guillelmi Buschet. Sig+num Arnaldi de Gerunda. Sig+num Marie, uxoris eius. Sig+num Petri. Sig+num Berengarii. Sig+num Vitalis. Sig+num Arnaldi. Sig+num Arnalleta. Sig+num Avinete.⁴ Sig+num Raimunde. Sig+num Nine, uxoris Vitalis. Sig+num Guillelmi de Gerunda, sig+num Berengarie, uxoris eius, sig+num Ferrarii, sig+num Bernardi, sig+num Guillelmi, sig+num Marie, filiorum eorum. Nos omnes qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Guillelmi de Guardia. Sig+num Raimundi de Gurbo. Sig+num Bernardi Sagi, filii Berengarii de Gerunda.

Sig+num Petri, prioris de Sanctis Crucibus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Otina uxorisque eius Berengarie. 2. a. estrictum. 3. a. Chozaner. 4. a. Avinent.

1188, gener, 30

Gilabert de la Granada i la seva esposa Mia fan donació al monestir de Santes Creus, per la salvació de la seva ànima, la dels seus pares i la de tots els fidels difunts, del mas —que van comprar a Ramon d'Òdena i a la seva muller Berenguera— anomenat

Gironès, al terme de Pontons i a la partida de les Solanes. L'atorguen perquè de les seves rendes es puguin alimentar i vestir un monjo. L'abat Hug promet rebre'ls com a germans i familiars de Santes Creus perquè puguin gaudir, mentre siguin vius i després de la seva mort, de les oracions i dels beneficis del monestir, i els concedeix el privilegi d'ésser sebollits al monestir. A més, els cedeix un altar dins l'església les despeses de la construcció, de l'ornamentació i de la il·luminació del qual van a càrrec seu. S'hi podrà celebrar missa per la salvació de la seva ànima i de la de tots els fidels perpètuament.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 3. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 27v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 298, doc. 300.

Cit.: PAPELL, "El domini...".

Cunctorum noticie pateat quod ego Guilabertus de Granata et uxor mea² Mia, bono³ animo et spontanea voluntate, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum et fidelium defunctorum, donamus et offerimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni abbati et fratribus tuis, tam presentibus quam futuris, quendam mansum nostrum quem emimus a Raimundo de Otina et uxore sua Berengaria, qui est in chomitatu Barchinone infra terminum castris de Pontons, in loco vocitato Solanes, qui dicitur mansus Gerundensium. Affrontat predictus mansus ab oriente in summitate rupium de Ansoval, sicut aque vergunt versus iam dictum mansum, a meridie descendit ex directo usque in strictum torrentis vallis de Oriola et exinde ascendit per caput serre Miiane et inde ascendit in podium de Aquilela sicut terminatum est inter honorem huius mansi et honorem Petri Guitardi et Iohannis Taiada, ab occiduo in podio de Voltor et in honore Bernardi Carbonis, a circio in honore iam dicti Bernardi Carbonis, sicuti est fixuratum⁴ et terminatum usque ad iam dictas rupes de Ansoval. Sicut ab his terminis concluditur et terminatur predictus mansus, cum arboribus diversi generis, cum fontibus et aquis, cum introitibus et exitibus et cum omnibus suis pertinentiis integritate que ad predictum mansum pertinent vel omnibus modis pertinere debent, donamus et offerimus predicto monasterio et tibi Ugoni abbati et fratribus tuis in elemosinam iam dictum mansum ut inde habeat victum et vestitum⁵ et quicquid habet necesse unus monachorum, et de nostro iure in vestrum tradimus dominium et potestatem ad vestrum proprium alodium ut melius dici vel intelligi potest ad faciendum ibi vel exinde quicquid volueritis sine vinculo alicuius persone sine

nostro nostrorumque retentu. Et ego Ugo predictus abbas et fratris nostri recipimus te Guilabertum et uxorem tuam Miam per fratres et familiares et concedimus vobis partem ac⁶ societatem omnium orationum et beneficiorum monasterii nostri, que auxiliante Deo, facta fuerit, et etiam concedimus vobis sepulturam in monasterio nostro nisi vinculo excommunicationis fueritis inodati. Concedimus etiam vobis in ecclesia nostra unum altare ad construendum et ornandum etiam illuminandum⁷ bene et honorifice in quo celebrari missa⁸ possit cotidie, tam pro vobis quam pro omnibus fidelibus, in perpetuum. Si quis hoc violare presumpserit nil valeat sibi, set in dupplo componat ac deinde firmum permaneat.

Actum es hoc ·III· kalendas febroarii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Guilaberti. Sig+num Amie, eius uxoris. Sig+num Guillelmi de Pontons. Sig+num Bernardi de Pontons. Sig+num Bernardi de Caprera. Sig+num Guillelmi, diachoni, clericus de Pontons. Sig+num Petri Alamagni. Sig+num Guillelmi Buschet.

Sig+. Raimundi de Castellano qui hoc scripsit cum litteris suprapositis in ·XVII· linea, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Guilabertus de Granata uxorisque eius. 2. a. meo. 3. a. bone. 4. a. fixuriatura. 5. a. vestimentum. 6. a. et. 7. Interlineat: etiam illuminandum. 8. Interlineat: missa.

298

1188, gener, 30

Guillem de Pontons, Pere Alamany i Guillem Alamany donen garantia a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus que són els fidejussors de la venda, que Guillem d'Òdena i la seva muller Berenguera van fer del mas Gironès a Gilabert de la Granada i a la seva esposa Mia, perquè aquesta sigui sempre ferma i la posseeixin sense cap contrarietat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 28v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... p. 300, doc. 301.

Manifestum sit cunctis quod ego Guillelmus de Pontons et Petrus Alamagni et Guillelmus Alamagni convenimus, bona fide et sine dolo, domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis, quod si aliquis homo vel femina contra vendicionem, quam Raimundo de Otina et uxor sua Be-

rengaria fecerunt Guilaberto de Granata et uxori sue Mie, venerit, nos faciamus tenere eam et habere ac possidere in sana pace absque ulla contrarietate et diminucione vobis et monasterio vestro et recognoscemus esse fideles fideiussores huius rei iam dicto monasterio, scilicet, omnium Gerundencium, uxorum, filiorum, filiarum et omnium hominum tenencium ibi pignora.

Actum est hoc ·III· kalendas febroarii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXXVII·.

Sig+num Guillelmi de Pontons. Sig+num Petri Alamagni. Sig+num Guillelmi Alamagni. Sig+num Bernardi de Castluz.² Sig+num Bernardi de Caprera. Sig+num Raimundi de Rabinad. Sig+num Guillelmi, diachoni, clericus de Pontons. Sig+num Guillelmi Buschet.

Sig+num Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Pontons et Petri Alamagni.*
2. *a. Catsluz.*

299

1188, gener, 30

Berenguera d'Òdena, esposa de Ramon d'Òdena, rep d'aquest un mas, que té Pere Sabata, al terme del castell d'Òdena, en compensació del mas de les Solanes, situat al terme de Pontons, el qual ella tenia per raó d'esponsalici, i que el seu marit havia venut a Santes Creus.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 29v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 300, doc. 302.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Pateat cunctis quod ego Berengaria de Otina, bono animo ac spontanea voluntate, laudo et concedo tibi Raimundo de Otina, viro meo, ad tuam voluntatem faciendam, quendam mansum mei sponsalicii, cum omnibus suis pertinentiis integriter, qui fuit Arnaldi de Gerunda et fratrem suorum, qui est infra terminum castris de Pontons, in loco qui dicitur Solanes, ex quo manso recipio a te predicto Raimundo de Otina alium mansum in termino castris de Otina, videlicet, mansum illum cum omnibus suis pertinentiis, quem tenet Petrus Sabata, ut melius habes eum omnibus modis habere debes. Et ego predictus Raimundus de Otina, bona fide sine dolo, laudo et firmo atque concedo tibi, iam dicte Berengarie, uxori mee,

supradictum mansum cum omnibus suis pertinenciis, quem tenet predictus Zabata ut eum melius habeo et habere debeo omnibus meis quem teneas et habeas pro comutacione supradicti mansi de Solanes, qui erat tui sponsalicii. Et est manifestum. Siquis hoc infringerit temptaverit, nil valeat, set in duplo componat et postea firmum permaneat.

Actum est hoc ·III· kalendas febroarii anno Dominici Incarnationis ·M^o.C^o.LXXX°.VII°.

Sig+num Berengarie de Otina, qui hoc laudat et firmat. Sig+num Guillelmi de Gardia. Sig+num Raimundi de Gurbo. Nos tres, qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Raimundi de Otina, qui laudat hoc et firmat testesque firmare rogat.

Sig+num Bernardi de Castlucz. Sig+num Guillelmi de Pontons. Sig+num Guillelmi de Rabinato. Nos sumus testes rei huius.

Sig+num Guillelmi, diachoni, qui hoc scripsit et sugnum prefixit.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Berengarie de Otina et Raimundi de Otina, eius viri.

300

1188, març, 6

Permuta que fa Alfons el Cast amb el monestir de Santes Creus. El monarca canvia seixanta migeres d'ordi que tots els anys estava obligat a donar als monjos del seu molí de l'Aragall per una terra en alou que els monjos tenen a Vilagrassa.

A: ACA (=Arxiu Corona d'Aragó). A. R. Alfons I, perg. 477. Carta partida per ABC.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 140v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 301, doc. 303.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Ad noticiam cunctorum perveniat quod ego Ildefonsus, rex Aragonum, dono et laudo domino Deo et beate eius genetrici Marie et monasterio Sanctarum Crucum et fratribus illius loci, presentibus hac futuris, sexaginta migerias ordeï, quas singulis annis in kalendis augusti ipsi fratres habeant et accipiant omni tempore in furno de ipso² Area³ per alodium franchum et liberum ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem eiusdem monasterii et eorumdem fratrum sine ullo meo meorumque retentu. Et sciendum est quod has sexaginta migeras dono eis pro illo alodio dicti monasterii, quod

habebant in Villa Grassa super regum et subtus⁴ ubi in quadam parte villa illa constructa est et fundata, et quod accepi ab eodem monasterio ad populandam villam ipsam de Villa Grassa. Hanc autem donationem et concambium facio eiusdem monasterio ut semper, sicut dictum est, fratres illius monasterii habeant et percipiant in dicto furno de ipso Areal⁵ dictas sexaginta migeras ordei et quod ego vel meus baiulus non habeamus nec accipiamus aliquid in illo furno donec sexaginta migeras dictas boni ordei illi fratres acceperint et quod ultra illas sexaginta migeras de eodem furno superfuerit ad opus mei morumque retineo. Verumptamen si minus fuerit vel aliquid defuerit de illis sexaginta migeris vel forsam furnus ille minueretur habeant ipsi fratres et accipiant dicta sexaginta migeras in illis molendinis meis dicti Areal⁶ et in aliis omnibus eximentis ipsius ville que ibi accipio vel inde accepturus sum, de quibus tantum singulis annis accipiant donec in integrum habuerint et susceperint dictas sexaginta migeras ordei boni et recipientis. Preterea retineo ut si tempor procendente me in predicto concambio pregravari sensero vel illud de voluntate mea revocare voluero, liceat mihi et meis, ita tamen ut dictum alodium, cum medietate decime, quam monasterium in eo habet sine aliquo impedimento a me vel a meis inibi facto⁷ cum omni melioramento monasterio dicto et fratribus a me et a meis successoribus libere et solide reddatur et exinde ego et mei possimus recuperare et habere dictas sexaginta migeras ordei.

Actum est hoc ·II· nonas marcii anno Dominice⁸ Incarnationis millesimo ·C^o·LXXX°·VII°·.

+ Berengarius, Terrachone archiepiscopus.

Sig+num Ildefonsi, regis Aragonum,⁹ comite Barchinone et marchio Provincie.

Raimundus de Calidis, Barchinone¹⁰ decanus ·SS·. Guillelmus de Bassia, regius notarius, sig·SSS·num. Sig+num Geraldi de Iorba. Sig+num Petri de Belvis. Sig+num Willelmi de Cervilione. Sig+num Arnaldi de <E>ril. Sig+num Raimundi de Bordel,¹¹ baiuli de Monte Albo et de Areal.¹²

Sig+num Raimundi de Ciges, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De sexaginta migeras ordei de Aregali.*
 2. *A segueix: meo.* 3. *a. Areal.* 4. *A segueix: regum.* 5-6. *a. Areal.* 7. *Segueix ratllat: facto.* 8. *a. Domine.* 9. *a. Aragonne.* 10. *a. Barchino.* 11. *a. Bordelo.* 12. *a. Areal.*

301

1188, abril, 12

Establiment o concessió emfiteùtica que l'abat del monestir de Santes Creus, Hug, fa a favor de Ramon de la Marca i dels seus descendents de l'honor monacal que és a la muntanya de la Pedrera, amb l'obligació de satisfer al cenobi la tasca, el delme i la primícia. L'abat l'obligà a triturar el blat a la mateixa propietat i estableix el dret de fadiga en trenta dies.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 91v.¹

a.: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 302, doc. 304.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In Dei nomine. Ego Ugo, monasterii de Sanctis Crucibus abbas, cum consilio fratrum nostrorum, laudo et concedo tibi Raimundo de Marcha et tuis honorem illum, qui est sub petrariam veterem, sicut continetur a via que descendit de vestro manso et transi<t> iuxta domos petrarie iam dicte et inde redit in viam quadrigae veterem et exinde vadit usque in punctam² que descendit in torrentem de Pigot versus meridie, sicut terminatum et fexuriatum est in presencia proborum hominum inter nos et vos. Sicut a predictis terminis et fixuriis terminatur et concluditur usque in torrentem predictum de Pigot et a³ iam dicta puncta usque ad montem petrarie, sicut ascendit per medium torrentem, donamus tibi predicto Raimundo et tuis et concedimus in perpetuum, cum ingressibus et regressibus suis. Sciendum vero est quod retinemus ibi petrariam et domos ad opus petrarie cum via quadrigae. Similiter, laudo tibi et tuis laboracionem illam, quam fecisti in altero torrente que est ad radicem montis petrarie sepedicte,⁴ a parte circii, sicuti terminatum et fexuriatum est inter nos et vos, tali, videlicet, modo ego prescriptus abbas et fratres nostri concedimus tibi iam dicto Raimundo de Marcha et tuis prescriptos honores ut eos habeatis et teneatis per nos et excolatis et possideatis secure et quiete et dominum alium ibi non eligatis nec faciatis nisi nos et successores nostros et inde nobis et monasterio nostro annuatim decimas et primicias et tascham fideliter tribuatis et de nutrimento quod ibi habueritis, ut mos est, nobis et monasterio nostro decimas et primicias detis. Et constituimus ut anonam, quam Deo largiente ibi habueritis infra honorem illum, trituretis. Quod si forte vendere vel impignorare eundem honorem volueritis per .xxx. dies ante hoc nobis notificetis, ut nos eum habere possimus eodem precio quo alter emere voluerit. Si autem nos emere noluerimus liceat vobis vendere vel impignorare vestro consimili qui

nobis supradicta attendat et faciat fideliter. Et ego Raimundus de Marcha, per me et per meos bona fide sine dolo et sine retencione, in perpetuum solvo, diffinio et concedo Deo et beate Marie et tibi Ugoni, abbati de Sanctis Crucibus, et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, totum quod requirebam⁵ amplius aliquo modo infra terminos honoris vestri de sub petraria quem a dominis Montis Acuti adquisistis ut exceptis prenominatis honoribus totum integriter habeatis et sine mea meorumque proclamacione inperpetuum possideatis. Et convenio, per me et per meos, ut ea que suprascripta sunt in pace et fideliter vobis et monasterio iam dicto persolvam et attendam et quod ibi alium dominum non eligam nisi vos et monasterium vestrum. Siquis hoc frangere voluerit in duplo componat et insuper hoc firmum perhenniter maneat.

Actum est hoc ·II· idus aprilis anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXXVIII·

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Bernardi, cellerarii. Sig+num Arnaldi, subprioris.

Sig+num Raimundi de Marcha. Sig+num Ermessendis, eius uxoris. Sig+num Bernardi, filiorum eorum. Nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Petri, fratris Raimundi de Marcha, qui hoc laudo et quicquid iuris in predicto honore habere debeo iam dicto monasterio in perpetuum laudo et concedo et omnino diffinio. Sig+num Bernardi Iohannis eorum cognati. Sig+num Petri Gasch de Albano. Sig+num Petri Cerdani. Sig+num Bernardi de Combis, fratris Raimundi de Marcha qui hoc laudo et quicquid iuris in predicto honore habere debeo iam dicto monasterio in perpetuum laudo et concedo et omnino diffinio.

Sig+num Raiumundi de Castellario, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Raimundi de Marcha. 2. a. puncta.
3. a. omet. a. 4. a. sepe dicte. 5. a. requirebamus.

302

1188, maig, 11

Contracte d'explotació de bestiar. Berenguer d'Albareda comparteix amb Santes Creus la propietat d'una vaca i del seu vedell, i cedeix la meitat del seu fruit, amb la condició que el monestir els alimenti.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 66.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 304, doc. 305.

Cit. PAPELL, "L'economia ramadera...".

Cunctis sit manifestum quod ego Berengarius de Albareda² et uxor mea Ermessendis damus et offerimus Deo <et> monasterio Sancte Crucis et tibi Ugoni, abbati, et omni conventui medietatem unius vacce et sue filie et medietatem earum fructus. Tali pacto quod predictum monasterium faciat eas custodire ut suas proprias sine nostra expensa et missione quam ibi minime faciamus. Et deinceps suradictas bestias et earum fructum, ut predictum est, nos et monasterium, iam dictum, per medium habeamus, et deinde qualicumque hora voluerimus facere voluntatem nostram de nostra medietatem sine vestra contradiccionem liberam facilitatem retinemus.

Actum est hoc ·v^o. idus maii anno Incarnatione Domini ·M^o·C^o·L^oXXX^o·VIII°.

Sig+num Berengarii de Albareda. Sig+num Ermessendis eius uxoris.

Sig+num Arnaldi Balestarii. Sig+num Petri. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Poncii de Sancto Augustino.

Sig+num Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii de Albareda et uxoris eius.*
2. a. Alvareda.

303

1188, juny, 5

Guillem de Mur, la seva esposa Sança, el seu fill Arnau i Berenguer de Santa Fe venen les cases que tenen al castell de Mur, amb tots els alous i tinences, situats al seu terme. Per aquesta venda reben dels béns del monestir un cavall i setanta sous, amb els quals els monjos hauran de redimir una peça de terra que tenen empenyorada. L'abat els rep com a familiars del cenobi perquè participin dels béns espirituals de la comunitat, i promet rebre Berenguer de Santa Fe com a monjo de la comunitat quan ell ho desitgi.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 4. Trasllat (*Sig+num fratris Arnaldi qui hoc translatum fideliter scripsit*). Hem preferit la transcripció d'aquest trasllat ja que pensem que és el més proper a l'original.

- C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 5. Trasllat de 23 de juny de 1222 (*Hoc est translatum fideliter translatum ·XI· kalendas iulii anno Domini ·M^o·CC^o·XXII·*) fet per Pere Arnau (*Signum (signe) fratris Raimundi, abbatis d Sanctis Crucibus testis huius translati. Sig+num fratri Raimundi, cellerarii mediani, testis huius translati. Sig+num fratris Berengarii Descanos, testis huius translati. Sig+num fratris Petri Arnaldi, qui hoc translatum fideliter scripsit cum litteris suprapositis in linea ·II°, die et anno quo supra*).
- D: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 6. Trasllat de 24 de maig de 1233 (*Hoc est translatum fideliter factum ·IX· kalendas iunii anno Domini ·M^o·CC^o·XXX·III·*) fet per fra Berenguer Dezcamos (*Frater Berengarius Dezcamos, presbiter et monacho hoc translatum scripsit et hoc sig(signe)num fecit die et anno prefixis*).
- E: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 162r.¹
 a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 305, doc. 307.
 Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Cunctis pateat omnibus quod ego Guillelmus de Mor et uxor mea Sancia et filius noster Arnaldus² et ego Berengarius de Sancta Fide, per nos et per nostros bona fide sine dolo, donamus et vendimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni abbati et fratribus tuis presentibus et futuris nostras domos quas habemus in villa castris de Mor, cum omnibus alodiis et tenedonibus que nos vel aliquis per nos infra terminum supradicti castris habemus vel omnibus modis habere debemus integriter. Supradicta quoque omnia cum suis terminis et affrontacionibus et ingressibus et egressibus et cum omnibus suis pertinenciis ut melius potest dici vel intelligi ad voluntatem supradicti monasterii et vestri de nostro iure in vestrum tradimus, iure perpetuo possidendum per vestrum alodium franchum aut quicquid ibi vel exinde volueritis facere sine nostro nostrorumque retentu. Et insuper convenimus vobis ex predictis omnibus esse fideles guarentes omni tempore, secundum nostrum posse. Accepimus autem pro hac donatione et venditione de bonis monasterii unum equum et ·LXX· solidos ex quibus una pecia alodiii, qui ibi in pignore est, redimatur. Ego iam dictus Ugo abbas et fratres nostri recipimus vos predictos participes et consortes omnium bonorum spiritualium que in monasterio nostro, Deo auxiliante, facta fuerint. Et quando tu predictus Berengarius volueris³ habitum religionis recipere, divina gratia te inspirante, concedimus tibi secundum formam ordinis ut sis frater in monasterio nostro. Si quis hoc voluerit frangere nil sibi valeat, sed in dupplo componat ac deinde⁴ firmum permaneat.

Actum est hoc nonas iunii anno ab Incarnatione⁵ Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°.

Sig+num Guillelmi⁶ de Mor, sig+num Sancie,⁷ eius uxoris, sig+num Arnaldi,⁸ filii eorum, nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Arnaldi⁹ Surdi. Sig+num Petri¹⁰ Surdi. Sig+num Arnalli¹¹ de Villa Nova. Sig+num Berengarii de Sancta Fide.

Sig+num Ugonis, abbatis.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit¹² die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Guillelmi de Mor.* 2. D: A. 3. a. volueritis. 4. C: de vestro. 5. D: Incarnacione. 6. D: G. 7. a. i C: Santie. 8. D: A. 9. D: A. 10. D: P. 11. D: A. 12. D segueix: cum literis suprapositis in linea ·IX·.

304

1188, juny, 26

Domènec Pelegrí i la seva muller Ermessenda, per remei de la seva ànima i la dels seus pares i en remissió dels seus pecats, donen al monestir de Santes Creus catorze oliveres del seu alou del terme de Corbera i la meitat d'una olivareda que tenen a mitges amb Vendrelló d'Avida, al mateix terme i al lloc anomenat Camp de Sevira. Amb aquesta donació gaudiran de les oracions i d'altres béns espirituals de la comunitat cistercenca del Gaià.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 7. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 3v.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 306, doc. 308.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Dominicus Pelegrinus et uxor mea Ermessendis, ob remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum et in remissionem peccatorum meorum, damus Deo et cenobio de Sanctis Crucibus ·XIII· olivarias, quas per nostrum proprium alodium habemus in comitatu Barchinone, in termino de Corbera, et medietatem unius olivarie quam habemus cum Venrello de Avida in eodem termino, in loco vocato Campo de Sevira, et de illis ·XIII· olivariis sunt due in capudmanso Petri de Avida, qui vocatur Vivastre, et ·XII· olivarie sunt in campo nostro qui vocatur Valle Bona, apud canalem Pedriciam. Sic prenominate olivarias integriter damus Deo et cenobio de Sanctis Crucibus et de nostro iure in suum tradimus dominium et potestatem in manu Hugonis, abbatis ipsius cenobii, ad quicquid inde ipse et conventus eiusdem facere voluerint ad suam voluntatem sine ullo nostro nostrorumque

retentu et quod nos simus participes in orationibus et beneficiis predictae domus de Sanctis Crucibus in vita et in morte. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper maneat firmum semper hoc donum.

Actum est hoc ·VI· kalendas iulii anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°.

Sig+num Dominici Pelegrini, sig+num Ermessendis, uxoris eius qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Lobeti, sig+num Maimoni, nepotum eiusdem Dominici Pelegrini, qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Petri Pellicerii. Sig+num Messegerii.

Sig+num Geraldi, fratris predictae Ermessendis. Sig+num fratris Raimundi de Solaneth. Sig+num Petri Fuxensis, monachi.¹

Sig+num Petri de Corron, qui hoc scripsit, cum litteris suprapositis in linea ·VII^a·, die et anno quo supra.

1. Amb lletra feta per una mà diferent i amb tinta també diferent, probablement amb posterioritat a la redacció del document s'hi ha afegit: Sig+num Geraldi, fratris predictae Ermessendis. Sig+num fratris Raimundi de Solaneth. Sig+num Petri Fuxensis, monachi.

305

1188, juliol, 12

Contracte d'establiment ad laborandum d'una vinya a la condolina de Tàrraga, atorgat per l'abat Hug de Santes Creus a favor de Bernat Amenós, per un cens anual de tres somades de verema que s'han de portar al celler de Tàrraga, amb la condició que quan aquest mori o si la vinya es deixa de conrear ha de retornar-la íntegrament al monestir. Obliga l'arrendatari a no tenir cap més senyor que no sigui l'abat, i, a més, no pot vendre ni alienar la propietat sense el consentiment dels monjos.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 161.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 307, doc. 309.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In Dei nomine. Ego Ugo, Dei gratia, monasterii de Sanctis Crucibus abbas,² cum consilio fratrum nostrorum, dono et concedo tibi Bernardo Amanos quandam vineam nostram, quam habemus in terminio³ de Tarrega, in loco vocitato Condamina, iuxta viam que tendit a castro Mori, ad passum Ville Crasse, tali, videlicet, pacto ut eam habeas et teneas tam in vita tua et dones nobis pro ea singulis annis fideliter tres somatas bonas de vindemia, quas deferas ad cellarium nostrum de Tarrega. Post obitum vero tuum eandem

vineam nos liberam et absolutam recuperemus in perpetuum possidenda. Quod si forte contigerit ut predicta vinea grandine aut nebulam, qua rumpatur taliter ut predictae ·III· somate inde colligi nequant, anno illo non tenearis reddere nobis predictam vindimiam. Si autem in vita tua eadem vinea adremaverit ita ut omnino excoli desit iam ex tunc sine omni contradiccione in nostrum dominium redigatur. Sicut predictum est ita habeas et teneas predictam vineam ut ibi non eligas alium dominum preter nos et monasterium nostrum nec eam vendas vel impignores vel aliquo modo⁴ alienes a nobis sine nostro⁵ assensu. Ego vero predictus Bernardus Amanos, bona fide et sine dolo, promito Deo et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis de Sanctis Crucibus servare fideliter quod in hac carta continetur. Ego quoque predictus⁶ Ugo, abbas, et fratres nostri promittimus tibi sepedicto Bernardo Amanos iusta<m> guarenciam de predicta vinea.

Actum est hoc ·III· idus iulii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXXVIII°.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Bernardi, cellerarii. Sig+num Arnaldi, subprioris.

Sig+num Bernardi Amanos, qui hoc laudo et firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Bertrandi Balister. Sig+num Guillelmi Faber. Sig+num Petri Ollemar.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De quandam vinea Bernardi Amanos, i a la part superior del foli: De Tarrega. 2. Interliniat: abbas. 3. a. termino. 4. a. aliquomodo. 5. a. nostra. 6. a. predictis.

306

1188, juliol, 13

Berenguer de Montcortés ven dues peces de terra situades al terme del castell de Mor a Santes Creus per noranta sous barcelonesos.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 8. Trasllat de 26 de setembre de 1237 fet per fra Berenguer Dezcanos (*Frater Berengarius Dezcanos, hoc translatum fideliter scripsit et hoc sig(signe)num fecit ·vi· kalendas octobris anno Domini ·M·CC·XXX·VII·*).

E: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 161v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 308, doc. 310.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In nomine Domini. Ego Berengarius de Monte Cortes, per me et per omnes successores meos, bona fide sine dolo, dono et vendo atque in perpetuum trado domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci, tam presentibus quam futuris, duas pecias de terra in termino castris de Moro, in loco vocitato Faurogato, quarum una est ad Petram Fitam et terminatur ab oriente in via que exit a Luçiano² et pergit Angloriolam,³ a meridie in alodio Poncii de Vergos, ab occiduo in termino Luciani, ab alia parte in alodio vestro et in alodio Sancte Marie de Morro;⁴ altera vero pecia terminatur ab oriente in alodio A. Surdi, a meridie in regario veteri, que discurrit a Cervaria ad Angleariolam,⁵ ab occiduo in alodio, que fuit G. Garoardi, ab alia parte in vestro alodio. Quantum iste affrontationes includunt et termini ambiunt, cum ingressibus et regressibus, ut melius potest dici vel intelligi ad profectum predicti monasterii et vestri sine meo meorumque retentu, sic vobis dono et vendo ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure. Ac de meo iure in vestrum trado dominium et potestatem ad faciendum ibi vel exinde quicquid volueritis per vestrum proprium alodium. Accepi autem a vobis pro hoc donacione ·xc· solidos Barchinonensis. Et est manifestum. Promito etiam vobis de hiis omnibus fidelem guarenciam ab omnibus hominibus secundum meum posse.

Actum est hoc ·III· idus iulii anno ab Incarnacione Domini ·M·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Berengarii de Montcortes,⁶ qui hoc laudo et firmo et testesque firmare rogo. Sig+num G. de Montcortes, patris eius. Sig+num R., fratris eius. Sig+num G. de Moro. Sig+num A.⁷ Surdi. Sig+num A. de Monte Cortes, fratris predicti Berengarii de Monte Cortes.

Sig+. R. de Castelar, monachi qui hoc scripsit cum literis suprapositis in ·VII· linea et rasis et emendatis in ·III· die et anno quo supra.⁸

1. Al marge superior, en tinta vermella: Berengarii de Montcortes. 2. a. Luçano. E. Luciano. 3. E. Angleolam. 4. a. i E. Moro. 5. a. i E. Angloriolam. 6. a. Montecortes; E. Mont Cortes. 7. a. Arnulfi; E. Arnaldi. 8. En el document que hem transcrit no apareixen ni les lletres sobreposades a la setena línia ni les raspades i esmenades de la quarta. Això ens indica que sí que existien a l'original i que Berenguer Dezcianos va copiar el document fil per randa.

307

1188, juliol, 30

Concòrdia entre l'arquebisbe de Tarragona, Berenguer de Vilademuls, i l'abat Hug de Santes Creus. Acorden que de les propietats concedides per l'església de Tarragona al cenobi al territori del Camp, al terme del Codony, a Sant Joan del Consell i a la Casa Rodona, els monjos hauran de satisfer a l'arquebisbe el dotzè del pa, del vi i de l'oli, a excepció del que es culli en un freginal d'extensió un sester de sembradura. L'arquebisbe i el Capítol tarragoní aproven les adquisicions del monestir a Sant Pere del Gaià, a Cabdells, al terme del mas de Pere Burdell i de Pere Cerdà, i tot el que posseeix des de la coma Grassa fins a Fontscaldetes i a Cabdells seguint la via Cativera, i, a més, concedeix al cenobi el freginal d'extensió quatre quarteres d'ordi a Sant Pere del Gaià i a Fontscaldetes, dels quals no haurà de pagar cap cens. A més, atorga als monjos els delmes i primícies de les terres que tenen tocant a Vila-rodona i que, seguint el curs del Gaià, arriben fins a la cova que és davant del monestir i d'aquí fins a la coma de Gasc. També els dona les primícies de les terres del Codony, de Sant Pere del Gaià, de Vila-rodona, la coma de Gasc i Fontscaldetes perpètuament. El monestir, a la vegada, concedeix a l'arquebisbe la meitat del terç del delme que rep dels laics que cultiven les terres de Conill que pertanyen al cenobi i la meitat del delme de totes les propietats que pugués adquirir en aquesta honor, més la meitat dels bans dels plets. Per tot el que han pactat el monestir haurà de pagar i satisfer a l'arquebisbe i l'església de Tarragona cent auris d'or.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 9. Trasllat de 15 de maig de 1220 fet per Joan, subdiaca (*Iohanne, subdiachonus, qui hoc translatum fideliter translatum sub idus mai anno Domini .M^oCC^o.XX°, et hoc (signe) fecit*).

C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 10. Trasllat de 1232.

D: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli. 80v.¹ Udina equivocca el foli, posa 180v.

a: MORERA, *Tarragona cristiana*, p. xxxiv.

b: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 309, doc. 311.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod contencio² erat inter Ecclesiam Terrachonensem³ et monasterium de Sanctis Crucibus super decimarum prestatione de locis subscriptis, tandem dominus

Berengarius, Terrachonensis archiepiscopus, et conventus eiusdem ecclesie, considerata devocione simul et religione monasterii supra-dicti, divini amoris intuitu, concesserunt eidem monasterio donum sive concessionem illam quam ei fecerant⁴ Terrachonensis archiepiscopus et ecclesia in territorio Terrachone in termino de Coctani, apud Sanctum Iohannem de Concilio et apud Casam Rotundam, ita quidem ut idem monasterium non levata tritura solvat in perpetuum integre duodecimam partem panis et vini⁵ et olei quod inde provinerit⁶ Terrachonensi ecclesie et archiepiscopo, excepto uno farragenali in quo possit⁷ seminari unum sextercium ordei, de quo nichil prestet monasterium, laudant et concedunt sub eodem pacto et condicione eidem monasterio omnes laborationes quas faciunt⁸ apud Sanctum Petrum de Gaiano et apud Fontes Calidos,⁹ quantum continetur a via Captivaria superius et a podio de Cabdel usque ad terminum mansi Petri de Bordel et Petri Cerdan, sicut terminatum est, et supra ipsum mansum sicut continuatur serra a rocha Vulteraria usque ad capud¹⁰ superius Combe Crasse¹¹ et sicut inde descenditur vergentibus¹² aquis ad Fontes Calidos¹³ per medium predicti podii de Cabdel usque ad iam dictam viam Captivariam. Concedunt quoque Terrachonensis archiepiscopus et ecclesia monasterio supradicto ut habeat unum farragenale sufficiens ad quatuor quarteras ordei seminandas apud Sanctum Petrum de Gaiano et alterum farragenale¹⁴ eiusdem quantitatis ad Fontis Calidos de quibus nichil prestet. Preteream concedunt eidem monasterio omnes decimas et primicias laborationum quas fecit et faciet apud Villam Rotundam, sicut verguntur aquam versus Gaianum usque ad speluncam¹⁵ que est ante monasterium adiunta comba illa que vocatur Comba de Gasch, sub eadem condicione sicut aque verguntur in illa longe lateque. Et ut questio nulla remaneat concedunt eidem monasterio primitias omnium laborationum de Coctano et de Villa Rotunda et de Combe de Gasch et Sancti Petri de Gaiano et de Fontis Calidis in perpetuum. Monasterio vero de Sanctis Crucibus, propter huiusmodi beneficium ut munificenciam, concedit Terrachonensi archiepiscopo et ecclesie medietatem integre¹⁶ de illis tribus partibus decimarum quas adquisierat a laicis apud Cunil et medietatem de relinqua parte earundem decimarum que acquirenda est, ita quidem ut in acquirendo eam sit comunis expensa a quocumque adquiratur. Similiter de tribus partibus reliquis si iusta¹⁷ querela exorta fuerit unde facienda sit expensa comuni fiat. Pretera remittet monasterium Terrachonensi archiepiscopo aureos quos exigebat ad eo, quos mutuo accepit Gui-

llelmus de Turre Rubea, Terrachonensis archie-piscopus, et promittit quo nunquam de cetero ampliet honores suos in territorio Terrachone pertinente ad dominium ecclesie neque adquirat decimas vel primitias a laicis nisi de propriis laboribus in episcopatu Terrachonensi sine consensu archiepiscopi et generalis Capituli Terrachonensis ecclesie, retentis tamen decimis illis et primitiis quas hucusque adquisivit vel in antea acquirere potuerit a podio de Cabdel versus Hulmellam, videlicet, in Comba Sancii et in ceteris omnibus que iuris eorum sunt in terminio eiusdem castri et a monasterio superius usque ad montem Petrarie et in Valle Ursaria et in grangia sua de Monte Tornes.

Actum est hoc tertia kalendas augusti anno ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°. Dominice Incarnationis.

+ Berengarius, Terrachonensis archiepiscopus. Ego Raimundus, Terrachone ecclesie prepositus. Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Iohannis, Terrachone ecclesie camerarii. Hoc Raimundus ego signo, precentor corde benigno (signe). Sig+num Raimundi, presbiteri et canonici. Sig+num Guillelmi de Modeliano. Sig+num. Raimundi de Linars, presbiteri et canonici. Ego Iohannes, Dertose presbiter (signe). Sig+num Guillelmi de Belestar. Sig+num Petri Carnicer, presbiteri et canonici. Ego Raimundus de Barberano (signe). Sig+num Guillelmi. Sig+num Andree, cantor. Sig+num Iohannis de Sancta Digna. Sig+num Bernardi, cellararii. Sig+num Bernardi Raimundi. Sig+num Bernardi, sacerdotis et sacriste. Sig+num Petri de Fuxo. Pontius de Bolonia (signe). Sig+num Berengarii de Vico. Sig+num Petri de Algoria.

Ego Petrus de Terrachona, Terrachone notarius, hoc scripsi et suprapositis in linea ·III· et rasis et emendatis et suprascrisis in linea ·XIII· die et anno.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De contencione que era inter Terrachone ecclesiam et Sanctas Cruces. 2. a. contentia. 3. a. Terrachone. 4. b. fecerat. 5. a. vinei. 6. a. pervenirent. 7. a. potuisse. 8. a. faciet. 9. a. Calidas. 10. a. Capdel. 11. a. combam Cristine. 12. a. urgentibus. 13. a. Calidas. 14. b. ferregenale. 15. b. Speluncam. 16. b. integra. 17. b. certa.

308

1188, agost, 18

Pere de Sentmenat i la seva esposa Elisenda venen el quart, l'honor i el senyoriu que tenen a Benifallet a Arnau Moragues per vuit morabatins lupins.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 123v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 311, doc. 312.

Sit notum cunctis quam ego Petrus de Sancto Minato et uxor mea Elicsendi<s> et nostri vendimus modo in presenti per secula cuncta vobis Arnaldo Moragas et vestris illum quartum, quem habemus in villa, qui vocatur Benicalet, de quo honore est exaricus noster Ali Afato, per ·VIII.² morabetinos lupinos, quos iam accepimus a vobis, ita quod deinceps vos et vestri illum quartum et honorem et senioraticum habeatis, teneatis deinceps et possideatis et expletetis secure et potente<r> et integriter, sicut vestram bonam et propriam compram, et faciatis deinde de predictum honorem omnes vestras voluntates vos et vestri per secula cuncta, in vita et in morte, veluti de vestro bono et proprio alodio. Et convenimus vobis et vestris predictum honorem et quartum et senioraticum salvare et defendere et garrire ab omni persona et facere, tenere et habere in bona pace quisque nostrum pro toto per secula cuncta. Siquis hanc cartam vendicionis frangere voluerit nil facere possit, set in duplo componat et postea firma permaneat in perpetuum.

Actum fuit ·xv· kalendas septembris anno ab incarnato Dei Filio, millesimo ·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Petri de Sancto Minato. Sig+num Elicsende, uxoris mee. Nos, qui hanc cartam vendicionis facimus, laudamus et firmare rogamus.

Sig+num Guillelmi de Spelunca, iuvenis. Sig+num Constantini de Caorz. Sig+num Marchisii de Flix.

Iohannes, presbiter, qui hoc scripsit, cum literis suprapositis in quarta linea, die et anno quo su(signe)pra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De quarto honoreis de Benifaletto.
2. a. ·VII·.

1188, agost, 21

Guillem de Selmella per satisfer el deute d'un poltre que va rebre del monestir de Santes Creus, dóna a l'abat Hug i a la comunitat monacal, perquè ho rebin després de la seva mort, tota la propietat de l'honor de Conill, que té dividida en sorts, amb la condició de redimir-la per la quantitat de setanta sous, sense que puguin exigir res dels fruits, mentre visqui, tret de la quarta part del delme. L'abat el rep com a confrare de la comunitat cistercenca perquè pugui gaudir de tots els béns espirituals, no sols del seu cenobi sinó de tot l'orde, amb la promesa que si algun dia vol entrar com a monjo a Santes Creus, per expiació dels seus pecats, serà ben acceptat.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 11. Original.

B: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 46v.¹

Cít.: PAPELL, "L'economia ramadera...".

FORT, *El senyoriu...*

In nomine Domini. Sit notum cunctis quod ego Guillelmus de Ulmella, bona fide, sine dolo, pro salute anime mee et parentum meorum, dono et offero me ipsum Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus in manu Ugonis, abbatis, tali pacto ut quando, inspirante Deo, seculo renunciare voluero ibi religionis habitum summam² acturus penitenciam pro peccatis meis, dono, etiam, et concedo per me et per omnes successores³ meos eidem monasterio post obitum meum totum quod habeo et habere debeo in honore de Cunil, et promitto in bona fide quod a modo honorem illum non alienabo nec aliquid gravaminis ibi afferam preter ·LXX· solidos quibus nec pro pignore obligatus tenetur ex quibus si nunc pro monasterii eum redimire voluerit, liberam habeant facultatem, donec ego per me ipsum redimire possim et illo uti in vita mea nichil inde exigens preter quartam partem decimarum. Addo etiam huic dono totum ius meum quod habeo et habere debeo in honore qui fuit condam Carbonelli, laboratoris, qui se ipsum contulit monasterio cum eodem honore ut inde in vita mea singulis annis accipiant fratres monasterii pro tenedone ·II· migerias boni ordei et post obitum meum habeant, teneant et possideant ipsum honorem et illum supradictum de Conil sine contradiccione libere et quiete perpetuo iure. Est autem predictus honor in termino castri de Ulmella, divisus per sortes, quarum una est mansum de Romegera quod terminatur ab oriente in Rochamala,⁴ a meridie in via que venit de Comba Crassa et vadit

ad Valespinosa, de circio in via que descendit de Valle Ursaria,⁵ ab alia parte in albers; alia sors est in opacho de Cama Rasa, que erat dividenda cum fratre eiusdem Carbonelli;⁶ alia sors est iuxta ortum Guillelmi de Pontils, quam habebat per medium cum Maria Longa;⁷ alia sors est ad Bassas Rubeas; alia sors est iuxta viam que a castro ad molendinum vadit et terminatur cum honore Berengarii Russiio⁸ et Berengarii Sancii; alia sors est ad Campetum et terminatur cum honore de Guillelmi de Pontils et Marie Longe et Berengarii Russiio; alia sors est ad Rupitum et terminatur cum honore Berengarii Sancii. De quibus omnibus fideliter promitto quod nichil imminuam vel alienabo dono vel pignore vel venditione nisi vobis ipsis ad quos de iure pertinent, secundum istam donationem. Sciendum etiam quod in hac compositione quam vobiscum feci habui a vobis quandam pullum equinum que mihi caritative dedistis.⁹ Ego autem Ugo, Dei gratia, monasterii de Sanctis Crucibus, abbas, et fratris nostri concedimus tibi predicto Guillelmo de Ulmella partem et societatem in omnibus beneficiis spiritualibus domus nostre et totius ordinis, tam in vita quam in morte. Et quanto religionis habitum sumere volueritis, secundum formam ordinis, recipiemus te cum hac elemosina, que superius scripta est, et cum ceteris que simul tecum dare volueris.

Actum est hoc ·XII· kalendas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Guillelmi de Celmela. Sig+num Berengarii, baiuli de Pontils. Sig+num Ferrarii de Celmella. Sig+num Bernardi Sancii. Sig+num Berengarii de Prato. Sig+num Guillelmi de Pontils, qui hoc laudo et confirmo. Sig+num Ugoni, abbatis. Sig+num Raimundo de Castellario. Sig+num Arnaldi de Sancta Fide. Sig+num Bernardi, sacriste. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi de Sancta Fide. Sig+num Stephani de Bitterris.

Arnaldus, ego, scriptor qui superius scripsi subscribo.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De voto quod facit Guillelmum de Olmella.
 2. a. suman. 3. El document presenta una taca de tinta que fa intel·ligible l'escriptura, però entenem que hi ha escrit successores. 4. a. rocha mala. 5. a. Valle Usaria.
 6. a. Carbaonelli. 7. Nova taca de tinta. 8. Taca de tinta, a. Russinol, però nosaltres preferim posar Russiio, talment com més avall apareix escrit. 9. a. omet: Sciendum etiam quod (...) caritativi dedistis.

310

1188, setembre, 7

Alfons el Cast accepta i confirma formalment els pactes establerts i estipulats a la concòrdia escripturada davant el bisbe de Barcelona entre el monestir de Santes Creus i els habitants de Cabra sobre l'honor de Conill. També confirma les renunciés, les vendes i donacions dels seus honors i drets de Conill que van fer a favor del cenobi Guerau Alamany, Guillem de Pontils, el seu germà Berenguer i Guillem de Selmella. Promet a l'abat Hug defensar el monestir i aquestes propietats contra qualsevol persona que atempti contra la voluntat dels monjos. Per aquesta confirmació el rei rep dels béns monacals dos bons cavalls.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 12. Original.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 13. Trasllet de 2 d'octubre de 1188 (*Ego frater Arnaldus, monachus de Sanctis Crucibus, qui hoc translatum fideliter scripsi .vi^o. nonas octobris et hoc + signum feci*).

C: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 52v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 313, doc. 314.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia, rex Arachone² et comes Barchinone et marchio Provincie, ob remedium anime mee et parentum meorum, laudo, concedo atque confirmo illam transactionem quam Bernardus Barchinonensis episcopus fecit per scripturam inter abbatem et manachos³ de Sanctis Crucibus et homines de Capra super honore qui dicitur de Cunil. Hanc autem transactionem ita laudo atque confirmo domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus ut nullo tempore deinceps meo vel cuiuslibet alterius nomine in supradicto honore de Cunil vel in eius terminis qui continentur et expressi sunt in instrumentis que facta sunt prefato monasterio a Geraldo Alamandi et Guillemo de Pontils et Berengario, fratribus, et Guillemo de Olmela, aliquid exigam vel demandem occasione vel racione aliqua sed totus predictus honor cum assignatis sibi terminis liber sit et proprium alodium in perpetuum iam dicti monasterii de Sanctis Crucibus, salva conventionem facta inter ipsum monasterium de Sanctis Crucibus et homines de Capra quem ad modum in instrumento facte inter eos transactionis continenti disnoscitur. Promitto quoque prefato monasterio et tibi Ugoni, eiusdem monasterii abbati, et monachis eiusdem loci presentibus et futuris salvare atque defendere totum supradictum honorem de Cunil cum terminis suis contra

omnes homines et feminas ipsum honorem vel inde aliquid evincere vel auferre volentes vel etiam attemptantes. Est autem sciendum quod propter huiusmodi confirmationem accepi de bonis iam dicti monasterii .II^{os}.⁴ bonos equos. Et est manifestum. Si quis hoc disru<m>perit in duplo componat et postea firmum semper permaneat.

Actum est hoc in vigilia Sancte Marie septembris anno Domini .M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Signum (signe) Ildefonsis, regis Aragonum, comitis Barchinone et Marchio Provincie. Signum (signe) Petri, regis Aragonum et comitis Barchinone.

+ Petrus, Ausonensis sacrista. + Berengarius, Terrachonensis archiepiscopus.⁵

Sig+num Geraldi Alamandi. Sig+num Gaucerandi de Pinos. Sig+num Raimundi Gauceran. Sig+num Arnaldi de Palaol. Sig+num Guillelmi de Timor. Sig+num Raimundi de Timor. + Raimundus, gratia Dei, Ausonensis episcopus.

Guillelmus Arnaldi, qui hoc scripsit die et anno quo su (signe)pra..

1. Al marge superior, en tinta vermella: De transactione quam fecit Bernardus Barchinonensis episcopus. 2. a. Aragonum. 3. B: monachos. 4. B: duos. 5. B la signatura del sagristà de Vic apareix després de la de l'arquebisbe de Tarragona.

311

1188, setembre, 8. Anglesola

Alfons el Cast, rei d' Aragó, comte de Barcelona i marquès de la Provença, confirma, a favor de l'abat Hug i del monestir de Santes Creus, la possessió i els drets monacals sobre la granja de Fontscaldetes i de tot el que els monjos posseeixen al terme del castell de Selmella i de tot el que hi podran tenir, àdhuc els drets i les possessions de l'honor de Sant Pere del Gaià, per tal que tot ho tinguin en lliure i franc alou.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 135v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"... p. 315, doc. 315.

Cit.: FORT, El senyoriu...

Manifestum sit omnibus hominibus quod ego Ildefonsus, Dei gratia, rex Aragonie, comes Barchinone et marchio Provincie, laudo, concedo atque confirmo domino Deo et monasterio de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, illam gran<g>iam que dicitur Fontes Calidi, cum omnibus

pertinenciis suis, cultis et incultis, sive omnes possessiones, cultas et incultas, quascumque in predicto loco sive in terminis de Olmella nunc habetis, tenetis et possidetis vel in futurum, Deo largiente, adquisieritis. Similiter laudo, concedo atque confirmo prephato monasterio et vobis predictis omnem illum honorem cultum vel incultum quem tenetis et possidetis apud Sanctum Petrum de Gaiani. Que omnia et cetera supradicta pleno² iure per proprium et franchum alodium concedo, laudo atque confirmo memorato monasterio et tibi Ugoni, abbati, et fratribus tuis, presentibus et futuris, habenda et possidenda in perpetuum.

Signum (signe) Ildefonsi, regis Aragone, comitis Bartchinone et marchio Provincie.

Acta sunt hoc apud Angleolam ·vi· idus septembris anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°·.

+ Berengarius, Terrachone Archiepiscopus. + Petrus, Ausonensis sacrista. Sig+num Giraldi Alamandi. Sig+num Gaucerandi de Pinos. Sig+num Raimundi Gaucerandi. Sig+num Arnaldi de Palaciolo. Sig+num Guillelmi de Timor. + Raimundus, gratia Dei, Ausonensis episcopus. Poncius de Osor fecit hoc signum.

Sig+num + Virgilius, qui hoc scripsit mandato Poncii de Osor, die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De grangia de Fontibus Calidis quam confirmavit Ildefonsus, rex. 2. a. plono.

312

1188, setembre, 13

Contracte ad comendam d'explotació ramadera pel qual Hug de Mataplana encomana al monestir de Santes Creus, davant els monjos Ramon de Closa i Bernat de Vila, pastors, i de fra Ponç de Sant Agustí, els seus ramats d'ovelles. Pactant que de l'explotació i reproducció del bestiar, la llana i els moltons han de ser per a ell, mentre que les ovelles per al monestir, sobre les quals ha de regir el mateix pacte, tant pel que fa a la llana com a la descendència. Posat cas que es decidís encomanar a la cabana monacal les seves vaques i egües, sobre la seva explotació ha de regir el pacte de les ovelles. Acorda que després de la seva mort, tant les ovelles com els moltons, així com les vaques i les egües passin a ser propietat del monestir.

[A]: Original perdut.

- B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 65.¹
 a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 316, doc. 316.
 Cit.: RIU, *Formación de las zonas de pastos veraniegos...*
 PAPELL, "L'economia ramadera...".
 FORT, *El senyoriu...*

Ad noticiam perveniat cunctorum quomodo ego Ugo de Mataplana comendo monasterio Sancte Crucis et eiusdem ecclesie domino Ugoni, abbati, omnique ipsius² conventui oves, tali vero pacto quod, de expletis que de ipsis ovibus exient arietes et lanam mihi retineo ad mea<m>, scilicet, voluntatem.³ Oves etiam, que inde exient, remaneant ad predictum monasterium in hac tamen conventione, scilicet, de arietibus et lanis que mihi retineo. Similiter si voluntas mihi fuerit comendare predicto monasterio vacas et equas de omni expleto earum, masculos mihi retineo et feminee genus remaneat in hac conveniencia. Insuper quicquid habeam in predicto monasterio tam oves quam arietes, vaccas et equas ad obitum meum omnino remaneat ad predictum monasterium pro remissione peccatorum meorum. Hoc autem facio in presentia fratris Raimundi de Clusa et fratris Bernardi de Vila, qui nunc cabanam ipsius monasterii tenet et fratris Poncii de Sancto Augustino.

Actum est hoc idus septembris ab Incarnatione Domini .M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Ugonis, qui hoc facio et firmo. Sig+num Raimundi. Sig+num Ugonis, filii eorum.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De comenda comissione ovium Ugonis de Mataplana. 2. a. omet: ipsius. 3. a. voluntate.

313

1188, octubre, 1

Hug, abat de Santes Creus, lliura a Bernat Company, a Pere, fill de Bernat Guillem, i a Arnau Martí una sort de terra al terme de Mur, a la partida de Faurogad, de la qual Bernat Company en rebrà la meitat i l'altra es repartirà entre Pere i Arnau Martí. Aquesta donació l'abat la fa a causa d'una permuta amb una honor que el monestir els havia cedit a Vilagrassa, i que el rei va ocupar. Si el cenobi recupera l'honor de Vilagrassa, Bernat i el seus aconseguiran ad laborandum la meitat dels fruits.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 153v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 316, doc. 317.
 Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In nomine Domini. Ego, Ugo, monasterii de Sanctis Crucibus abbas, cum consilio fratrum nostrorum, dono et concedo tibi Bernardo Compan et tibi Petro, filio Bernardi Guillelmi, et Arnaldo Martini et cuncte vestro posteritati in perpetuum quandam sortem terre que est in termino castri de Mor, in loco vocitato Faurogad, et terminatur ab oriente in sorte Arnaldi Surdi, a meridie in Regario, quod discurrit a Cervaria ad Angleolam, ab occiduo in alodio de Albespin, a septemtrione i via que vadit de Moro ad predictam Angleolam.² Quantum his affrontationibus includitur, sic dono vobis predictis, videlicet, Bernardo Conpan medietatem et aliam medietatem inter Petrum prephatum et Arnaldum Martini, tam de alodio quam de vineis, tali conditione ut de omni fructu qui inde exierit, tam de pane quam de vino et de aliis omnibus, quartam partem integriter et sine diminutione deferatis ad cellarium nostrum de Tarrega, et ita libere et quiete habeatis et possideatis omni tempore ipsum honorem per nos et per monasterium nostrum, et bene et fideliter illum excellentes nec aliquid inde alienantes sed sub³ dominio nostri monasterii diligenter servantes in perpetuum. Hanc autem donationem predictam facio vobis pro com<m>utatione illius honoris quem tenebatis a nobis apud Villam Crassam, quem dominis rex Aragonie sibi assumpsit. Nos vero supradicti idem Bernardus Compan et Petrus, filius Bernardi Willelmi, et Arnaldus Martini, bona fide, sine dolo, per nos et per omnes successores nostros promittimus Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati monasterii predicti, et fratribus eiusdem loci, presentibus atque futuris, servare fideliter que hee⁴ scripta sunt de prefato honore. Et dimittimus vobis, solvimus et evacuamus in perpetuum, totum ius nostrum quod habemus et habere debemus in iam dicto honore de Villa Crassa, excepto quod si aliquando ipsum honorem recuperavitis nos eum recipiamus ad laborandum medietatem fructuum, qui inde pervenerint sine aliqua vestra expensa vobis fideliter redditori in perpetuum.

Actum est hoc kalendas octobris anno ab Incarnatione Domini .M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi, sacriste. Sig+num Arnaldi de Sancta Fide.

Sig+num Bernardi Compan. sig+num Petri, filii Bernardi Willelmi. Sig+num Arnaldi Martini. Sig+num Bernardi Guillelmi..

Sig+num Wuillemi de Castello. Sig+num Arnaldi de Nazari. Hii sunt testes huius rei.

Sig+num Raimundi de Castellari, monachi, qui hoc scripsit, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Ugonis, abbatís de Sanctis Crucibus.*
2. a. *Anglesolam.* 3. a. *omet; sub.* 4. a. *hec.*

314

1188, octubre, 15

Permuta que Bernat de Berga, bisbe de Barcelona, fa amb l'abat Hug de Santes Creus dels delmes i de les primícies que l'església de Barcelona i el seu sagristà, l'església de Santa Maria del Pi i la de Santa Eulàlia de Provençana reben de la granja monacal santescreuena dels Banyuls i de totes les terres cultivades i ermes del territori de Barcelona que pertanyen als monjos —de les terres, que varen ser de Berenguer de Calaf i del seu germà Ramon, l'una a Monterols i l'altra a l'Albedó; de dos modis de terra i vinya que havien pertangut a un jueu, properes al mas de Pere de Sanaüja; de la vinya de Santes Creus, que havia pertanyut a Pere, sagristà de Barcelona; de dues cases amb corral derruïdes a la vila de la Granada, davant les de Pere de Bassa— per l'aigua del riu Gaià que el bisbe podrà recollir a la parellada del Soler, situada entre el monestir i Vila-rodona, i conduir per l'esmentada propietat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 97.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 317, doc. 318.

Cit.: FOLCH, "Notícia històrica...".

FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "Les propietats territorials...".

Notum sit cunctis quod ego Bernardus, Dei gratia, Barchinonensis episcopus et conventus eiusdem michi subditus damus et com<m>mutamus Deo et cenobio de Sanctis Crucibus et vobis Hugoni, abbati, et ceteris fratribus ipsius loci, presentibus et futuris, decimas et primicias, quas ecclesia nostra et sacrista nostre ecclesie et ecclesia Sancte Marie de Pinu et ecclesia Sancte Eulalie de Provinciana habet et habere debet in illa vestra grangia de Bagneolis et in omnibus alodiis et terris cultis et heremis que pertinent ad ipsam grangiam, cum terminis et affrontationibus suis. Sic modo habetis et tenetis et decimam de vineis vestris et de terris quibus

sunt fundate, que fuerunt Berengarii de Calaf et fratris sui Raimundi, quarum una est subtus Munterols et alia est ad ipsam Albedonem; et decimam de illis duabus modiatis vinee et terre, que fuerunt de iudeo, propre mansum Petri de Sanauga, iuxta vineam vestram que fuit Petri, sacriste; et quasdam domos dextructas² cum curtali in villa³ de ipsa Granata, ante domos Petri de Bassa, cum omnibus directis ipsarum domorum et ut melius dici vel intelligi potest ad utilitatem ipsius cenobii. De iure predictarum ecclesiarum in ius et dominium vestrum tradimus per vestrum proprium ad vestram voluntatem ibi vel exinde faciendam, sine ullo retentu predictarum ecclesiarum. Et promittimus inde vobis et predicto cenobio fidelem garentiam per nos et per successores nostros. Quapropter ego, supradictus abbas, et ceteri fratris nostri damus et co<m>mutamus predictae ecclesie Barchinonensis et vobis domino Bernardo episcopo et conventui ipsius ecclesie, presenti et futuro, ut in illo nostro campo de Soleracio, quem habemus inter cenobium nostrum et Villam Rotundam, ubi melius volueritis ad utilitatem vestre ecclesie accipiatis aquam de Gaiano et per illum campum deducatis ubi volueritis et secure eam habeatis omni tempore.

Actum es hoc idus octobris anno Domini ·M·C·LXXXVIII·.

Ego Bernardus, Barchinonensis episcopus, subscribo. Ego Raimundus, archidiaconus, subscribo.⁴

Sig+num Ugonis, abbatis.

<Sig+num> Bernardi, primicherii. Raimundus, levita atque decanus ·SS·. <Sig+num> Berengarii de Palaciolo.⁵ Sig+num Bernardi de Pinel. Sig+num Raimundi de Castellario, monachi. Sig+num Berengarii de Vilardello. Sig+num Arnalli, levita. Sig+num Ferrarii,⁶ presbiteris Sancte Marie Pinu. Sig+num Bernardi, prioris. Sig+num Petri, sacerdotis de Provinciana. Sig+num Poncii, subprioris. Sig+num Arnaldi, sacriste. Sig+num Arnaldi de Sancta Fide. Sig+num Petri, cellerarii. Sig+num Andree.⁷

Sig+num Petri de Corron, scriptoris, die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Bernardi Barchinonensis episcopi.*
 2. a. destructas. 3. a. vulla. 4. a. subscribere. 5. a. Palatio. 6. a. Ferrarum. 7. a. Petri Andree; *al cartulari sols Andree.*

315

1188, novembre, 26

Ot d'Illa i la seva muller Bertomeua donen a l'abat Hug de Santes Creus el camp que varen comprar a Ponç Panisser, el qual posseeixen en lliure alou per donació i voluntat reial, amb la condició que mentre ells visquin el monestir els haurà de donar cada any dues fanèques del millor blat que s'hi culli, i una vegada morts el camp i tot el dret passarà íntegrament a Santes Creus. Per aquest do l'abat els rep com a familiars del monestir perquè mentres visquin i després de morts gaudeixin dels béns espirituals com qualsevol monjo de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 167v.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 319, doc. 319.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

In nomine Domini ego, Otho de Insula, et ego, Bartolomea, uxor eius, per nos et per omnes successores nostros, bona fide, pro salute animarum nostrarum et parentum nostrorum donamus et concedimus in perpetuum domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci, presentibus et futuris, totum ius quod habemus et habere debemus omnibus modis in illo campo, quem emimus a Poncio Panicerio et quem domini regis Aragone donatione per liberum alodium habemus et possidemus, tali autem modo vobis ipsum campum donamus ut nos ipsi teneamus illum in vita nostra et demus inde vobis unoquoque anno duas fanecas melioris annone que ibi fuerit et in obitu nostro eundem campum integritèr liberum et absolutum vobis tradamus sine aliquo impedimento ut exinde illum habeatis et possideatis libere et quiete perpetuo iure. Terminatur autem predictus campus ab oriente et meridie in vinea Burdi de Gerunda, ab occidente in campo monalium de Valle Bona, iuxta molendinum draperium, a circio suptus zequiam et suptus vineam Guillelmi de Cervaria. Et ego prescriptus Ugo, abbas, et fratres nostri recipimus vos iam dictos, videlicet, Odonem et Bartolomeam in confratres et comparticipes omnium benefitorum spiritualium domus nostre tam in viat quam in morte.

Actum est hoc ·vi· kalendas decembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Odonis de Insula, sig+num Bartolomee, uxoris eius, qui hoc donum fecerunt et testes firmare rogaverunt.

Sig+num Guillelmi Balbi. Sig+num Petri Balbi. Sig+num Isarni de Tolosa. Sig+num Poncii Panicerii.

Sig+num Petri, presbiteri et monachi, qui hanc cartam scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Odonis de Insula et uxoris eius.*

316

1188, desembre, 27

Contracte d'explotació ramadera ad comendam. Miquel de Tivissa encomana i lliura al ramat de Santes Creus quatre egües perquè siguin alimentades juntament amb la cabana monacal. Pacta que durant cinc anys les egües romandran en possessió dels monjos i dels fruits que n'obtinguin una tercera part serà per als claustrals mentre que les altres dues terceres parts seran per a ell. Passats els cinc anys, Miquel de Tivissa recuperarà les quatre egües amb les dues terceres parts pactades. Si a causa de malaltia o per qualsevol altre infortuni morien els animals el monestir declina tota responsabilitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 66.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 320, doc. 320.

Cit.: PAPELL, "L'economia ramadera...".

Memoria retinendum quod Michael de Tevisza comendat quatuor equas fratribus domus de Sanctis Crucibus ut custodiant et teneant eas velut proprias equas, sine dampno monasterii, ab hoc futuro Pascha usque ad ·v· annos et de fructu quod ibi Deus dederit terciam partem habeat domus de Sanctis Crucibus et Michael duas partes. Transactus vero quinque annis recuperet Michael predictas quatuor equas, cum duabus partibus additamenti. Sia autem aliqua de his predictis equabus infirmitate aut aliquo infurtunio perierit domus de Sanctis Crucibus dampnum ullum non sustineat.

Actum est hoc ·vi· kalendas ianuarii anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·VIII°·.

Sig+num Michaelis de Tevisza. Sig+num Ferrarie, uxoris eius, qui hoc laudaverunt et firmaverunt. Sig+num Guillelmi, filii eorum. Sig+num Bernardi, filii eorum. Sig+num Berengarii Lambart. Sig+num Marchionis, filii eorum. Sig+num Bernardi Sutoris.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi, cellerarii. Sig+num fratris Poncii de Sancto Augustino.

Sig+num fratris Guillelmi Lemovicensis, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: Michaelis de Tevisza.*

317

1189, gener, 2

Arnau de Moragas ven l'honor —juntament amb el quart i senyoriu— que posseeix a la vila de Benifallet, i que havia comprat a Pere de Sentmenat, a Arnau de Rubió i al seu germà Berenguer, per vuit morabatins lupins d'or.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 115.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"..., p. 320, doc. 321.

Sit notum cunctis presentibus atque futuris quod ego, Arnaldus Moragas, et mei vendimus modo in presenti per secula cuncta Arnaldo de Rubioni et fratri vestro Berengario et vestris illum quartum, quem habemus in villa qui vocatur Benicalet. Quem, videlicet, quartum et honorem comparavimus de Petro de Sancto Minato et suis. De quo, videlicet, honor est exaricus nostri Ali Afato. Et vendimus vobis et vestris iste honor per ·VIII°. morabetinos bonos lupinos auri boni rectique ponderis sine enganno. Quos iam accepimus a vobis et sumus de illis vestri paccati, et quod deinceps vos et vestri predictum honorem, quartum et senioraticum, totum ab integrum habeatis, teneatis, possideatis et expletetis secure et potenter et integriter, sicut vestram bonam et propriam compram et faciatis deinceps de predicto honore et quarto omnes vestras voluntates in vita et in morte veluti de vestro bono et proprio alodio. Et convenio vobis et vestris per me et per omnes meos predictum honorem et quartum et senioraticum salvare et defendere et garire ab omni persona et facere tenere et habere in bona pace omni tempore.² Siquis hanc cartam vendicionis frangere temptaverit nil valeat set in duplo componat et postea firma permaneat.

Actum fuit ·IIII· nonas ianuarii anno Domini ·M^o.C^o.LXXX·VIII·.

Sig+num Arnaldi Moragas, qui hoc faci, laudo, firmo testesque firmare rogo.

Sig+num Iohannis Piconis. Sig+num Guillelmi Iuvenis de Spelunca. Sig+num Roberti Alcax. Sig+num Raimundi de Vilardel.

Sig+num Petri de Sancto Minato, qui hoc laudo et firmo atque concedo.

*Iohannes, presbiter, qui hoc scripsit die et anno quo supra;
sig(signe)num*

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De quodam quarto de Benifaeto.*
2. a. tempor.

318

1189, gener, 29. Mur

Testament sacramental de Bernat Laborot de Mur. Nomena marmessors i almoiners el seu germà Pere Laborot, Pere Levita i Ramon Pellicer, als quals confereix plens poders per complir la seva darrera voluntat. Desitja ésser enterrat a Santes Creus, per la qual cosa deixa als monjos la tercera part dels seus drets de l'honor que té per dit monestir, amb la condició que si no accepten el seu cos no els puguin percebre. Deixa a l'orde de l'Hospital de Jerusalem vint sous, tant si el seu cos és acceptat per ésser enterrat en aquest orde com si no. Deixa a l'església de Mur cinc sous i als seus preveres cinc més per misses, i dos sous i mig a l'església de Tàrraga. Li retorna la penyora al seu germà Pere i als seus fills perquè la posseeixin lliurement i sense cap contrarietat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 160v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 321, doc. 322.

Nullam causam non potest evadere mortem. Idcirco, in Christi nomine, ego, Bernardus Laborot, iaceo in magna egritudine, timeo² ut non veniat repentina casu mee, et ideo iubeo atque discerno ut sciant elemosinariis meis, scilicet, Petrus Laborot, frater meus, et Petrus, levita, et Raimundus Pelliparii. Precor vos amicis meis ut si obiero de ista egritudine probetis meis verbis, sicut ego dico de ore meo. In primis, dimitto domino Deo et monasterii Sancte Crucis, qui est in ripam de Gaiano, corpus et animam meam, in vita et in morte, cum tercia parte de meos³ directos de honore quod ego et⁴ teneo per supradictum monasterii et si mihi non recepere nichil relinquo. Dimitto ad <H>ospitalem Iherosalemitanum⁵ viginti solidos, cum corpus et sine corpus. Dimitto ad ecclesias de Moro ·v· solidos et ad presbiter eiusdem ecclesias ·v· solidos per missas. Dimitto ad ecclesiam de Tarrega ·II· solidos et mig. Dimitto ad Petrus Laborot, frater meus, illam pignoram quod teneo de illum, libera et quieta sine ulla contrarietate, et cum ipsa carta redo et solvo ad illum et filiis suis sine vinculo illius hominis vel femine. Dimitto omnem

meam honorem sive casas, terras et vineas, ortos ortalibus, cultas et heremas, ubi ego habeo et habere debeo ad filios meos quos habuit de Sancia, coniux mea, et si diminuerit de illos sine infante legitimo, revertatur hoc totum ad frater meus Petrus Laborot vel filiis suis et supradictos num<m>os donet pro anima mea his, qui tenet bona mea et non fallat et sit Deus inter me et vos.

Factum istum testamentum ·IIII°. kalendas febroarii intra villam de Moro⁶ anno ab Incarnato Dei Filio ·M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Bernardo Laborot, qui verbis diem de ore suo in potestatem Iohannes, capellano de Moro,⁷ et in presentia supradictis testes. Et est manifestum quod nos audivimus his verbis et testificamus sicut suprascriptum est.

Sig+num Petri Laborot. Sig+num Petri, levita. Sig+num Raimundo Pellipario. Nos, qui sumus manumissores et testes.

Sig+num Iohannis, qui hoc rogatus scripsit, sub die et anno quo supra.

1. Al marge superior; en tinta vermella: Bernardi Laborot; i a l'angle dret de la pàgina: De Tarrega. 2. a. tinceo. 3. a. mee. 4. a. omet: et. 5. a. Iherosoliman. 6. a. Mora. 7. a. Mora.

319

1189, febrer, 20

Arnau de la Torra i la seva muller Guillema lliuren pacíficament a Santes Creus l'honor de la Voltorera, al terme de Selmella, que era motiu de querella entre l'esmentat matrimoni i el monestir. Ho fan amb el consell dels prohoms per tal d'arribar a una bona concòrdia i entesa i per estar en pau i harmonia amb l'abat i el monestir. Per aquesta convinença reben dels béns monacals la quantitat de vint sous, moneda de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 49v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... , p. 322, doc. 323.

Cit.: FORT, El senyoriu...

PAPELL, "El domini...".

Omnibus sit manifestum quod ego, Arnaldus de Turre, et uxor mea, Guillelma, per nos et per nostros, bono animo, sine dolo, diffinimus, evacuamus ac pacificamus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, eiusdem monasterii abbati, omnique conventui presenti atque futuro illum totum honorem de Vulteraria, quem vobis iniuste inquietaveramus. Super quo, videlicet,

predicto honore, in presentiam proborum hominum et eorum consilio, venimus ad bonum finem et concordiam vobiscum predictis et monasterio vestro, ita, scilicet, quod deinde nos aut aliquis nostrorum non simus ausi in predicto honore aliquid vobis inquietare set libere et quiete ut melius potest dici et intelligi ad vestram utilitatem eum habeatis sine nostro nostrorumque retentu. Accepimus autem a vobis de bonis monasterii pro hac diffinizione ·xx· solidos denariorum Barchinone. Est autem predictus honor in comitatu Barchinone in termino castri Olmele, in loco predicto Vulteraria sicut aque vergunt versus planum Terrachone.

Actum est hoc ·x· kalendas marcii anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Arnaldi de Turre. Sig+num Guilie eius uxoris. Nos qui hoc laudamus et firmamus.

Sig+num Petri Iover. Sig+num Raimundi Paiares. Sig+num Berengarii de Valde Ursaria. Sig+num Raimundi de Cazma.

Sig+num Raimundi de Castellari,² monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: De honore de Vulteraria. 2. a. Castellarii.

320

1189, juliol, 15

Per evitar noves disputes i ofenses que poguessin comportar escàndols i per tal que hi hagi pau per sempre —amb el beneplàcit de l'arquebisbe de Tarragona—, el precentor o mestre de cant de la catedral i l'abat del monestir de Santes Creus, amigablement, arriben a un acord sobre l'explotació dels molins concedits per l'arquebisbe de Tarragona que el cenobi té a Casa Rodona i a la granja del Codony. Pacten que cada any, el primer dia d'agost, l'abat satisfarà el precentor, amb cinc sesters d'ordi i dos de blat, cereals que es batran a l'era del Codony. També estableixen que, si per alguna circumstància l'aigua dels molins algú la desviava i els monjos no podien aprofitar-la, el monestir restaria lliure de qualsevol pagament; si en perdien una part, sotmetrien la qüestió a arbitratge de dos canonges de Tarragona i de dos monjos de Santes Creus per solucionar la minva d'aigua dels molins monacals i albirar quina hauria d'ésser la prestació que el monestir hauria de pagar.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 14. *Trasllat (Hoc est translatum sumptum fideliter a quodam instrumento cuius tenor talis est) d'11 de novembre de 1296 (sig(signe) Jacobi de Maluino, notarii Barchinone. Sig(signe) Petri Martí, notarii Barchinone. Sig(signe) num Bernardi de Villa Rubia, notarii publici Barchinone, qui hoc translatum sumptum fideliter ab originali instrumento et cum eodem de verbo ad verbum comprobatum scripsit tertio idus novembris anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, cum literis rasis et emendatis in linea octava ubi dicitur est).*

C: BP. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch" foli 70.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 323, doc. 324.

b: MORERA, *Tarragona cristiana...*

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Ad evitandum omne dissentionis² et offensionis scandalum et ad conservandam³ pacis per omnia⁴ firmitatem, cum consensu et voluntate dominis⁵ Berengarii, Terrachonensis⁶ archiepiscopi et totius conventus eiusdem ecclesie facta est amicabile compositio⁷ inter precentorem Terrachonensis⁸ ecclesie et monasterium de Sanctis Crucibus super omnibus molendinis, illis que idem monasterium habet et tenet apud Casam Rotundam et in grangia de Coctano, per dominum⁹ archiepiscopum et Terrachonensis¹⁰ ecclesiam.¹¹ Modus autem compositionis talis est ut monasterium pro tertia parte proventuum quam precentori Terrachonensis ecclesie solvere tenebatur certam illi et successoribus suis singulis annis conferat pensionem quinque, videlicet, sextarios ordeï et duos sextarios frumenti boni et recipiendi ad comunem mensuram fori Terrachone in area sua de Coctano in kalendis augusti. Si autem aqua molendinorum per aliquem hominem vel ab aliquo homine ex toto derivata fuerit in alteram partem ita quod molendina amittat monasterium ex mutatione aque immune sit ex toto monasterium ab huiusmodi pensione. Si vero non totam aquam set partem aque amiserit pro quantitate remanentis aque de predicta tenebitur pensione ita, scilicet, quod pro arbitrio duorum de canonicis Terrachonensis ecclesie et totidem de monachis Sanctarum Crucum quanto viro discreto ad compositionem faciendam ab eis assumpto nova de futura prestatione compositio fiat ut videlicet iuxta eorum arbitrium fiat pro ea parte pensionis solutio pro qua facta est aque diminutio. Porro si quis super molendinis moverit questionem archiepiscopus et Terrachonensis ecclesia ea in iure defendant monasterio supradicto.

Actum est hoc idus iulii anno Domini millesimo centesimo nonagesimo nono¹² Dominicie Incarnationis.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri prioris de Sanctis Crucibus. Sig+num Arnaldi, subprioris. Sig+num Bernardi, cellararii. Sig+num Bernardi, sacriste. Sig+num Guillelmi de Bellestar. Sig+num Raimundi de Castellario. Sig+num Raimundi, monachi,. Sig+num Stephanii, cellararii. Sig+num Petri de Fuxio.

+ Berengarius, Dei dignatione Terrachonensis archiepiscopus. Ego Raimundus, Terrachonensis ecclesie, prepositus. Hoc¹³ R. ego signo precentor corde benigno (signe). Sig+num Raimundi, presbiteri¹⁴ et canonici et prioris Terrachonensis ecclesie. Ego Raimundus de Barberano (signe).

Ego Petrus de Terrachona, Terrachonensis notarius, hoc scripsit et suprascriptit in linea septima ubi dicitur viro discreto ad compositionem faciendam,¹⁵ die¹⁶ et anno (signe) prefixis.¹⁷

Sig(signe) Iacobi de Maluino, notarii Barchinone. Sig(signe) Petri Marti, notarii Barchinone.

1. Al marge superior; en tinta vermella: Compositione inter ecclesiam Terratone et domus de Sanctis Crucibus. 2. a. dissensionis. 3. a. conservanda. 4. b.: omnem. 5. b.: D. 6. b.: Tarracone. 7. a. compositi, b.: opositio. 8. b.: Tarracone. 9. b.: D. 10. a. Terrachonensem, b.: Tarracone. 11. b.: aquí acaba el document amb etc... i continuarà a l'escatocol. 12. b.: MCLXXXIX. 13. b.: H.. 14. b.: presbyt. 15. b. omet: et suprascriptit (...) faciendam. 16. a. omet: die. 17. a. prefato.

321

1189, agost, 20

Testament de Guillem de Sant Martí. Designa marmessors seus Guillem Ramon, Asbert de Pierola i Ramon de Ribes, als quals encomana que facin complir les seves darreres voluntats. Vol ser enterrat al monestir de Sant Sebastià i concedeix als monjos el mas de Calabuig, del terme de Subirats, amb totes les seves pertinences, amb la condició que el prior haurà de redimir d'Arnau de Vilanova l'empenyament que pesa sobre ell per la quantitat de cent sous, els quals hauran de satisfer a mitges el prior i els seus marmessors. Dóna a Sant Miquel el mas de les Arenes, del terme de Montbui. Concedeix a la milícia del Temple un cavall i prega a l'arquebisbe que el doni per satisfer el deute que juntament amb Asbert de Castellvell havia contret amb ell. Atorga a l'orde de l'Hospital dos-cents sous, a Santa Maria de Montserrat el mas de Piera, del terme de Subirats, al monestir de Poblet cent sous i al de Santes Creus cinquanta sous perpètuament d'aquells dotze dels censos que rep de l'Araó més

tres quarteres d'oli. Concedeix diversos sesters d'ordi a l'església de Subirats, a Santa Maria del Bruch, a Santa Maria del castell de Sant Martí. Encomana Berenguer de Ribalta i Guillem de Tàrrega a Ponç de Cabrera, cosí germà seu, perquè els faci cavallers i els doni un feu. Deixa encomanat que si el seu fill és baró que hereti la seva honor, els feus i les tinences i que la seva filla Blanca rebi, en compensació, mil morabatins, i si no ho és, a Blanca li concedeix l'honor franca i el feu que té al Llobregat. Deixa a la seva muller l'escreix i la meitat del castell de Subirats.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 15. Trasllat (*Hoc est translatum sumptum [fi]deliter a quodam publico testamento tenoris sequentis*) del 30 de setembre de 1388. (*Sig[signe]num Ffrancisci Iohannidi, notarii publici Ville Franche, auctoritate venerabilis Petri Serra, archidiaconi Penitensi, qui hoc translatum sumptum fideliter a dicto suo originali non viciato, abolito nec in aliqua parte suspecto omnique suspicionem carente et cum eidem de verbo fideliter comprobatum auctoritatum ut super patet per venerabilem baiulum Ville Franche scribi, feci et clausit die mercurii .xxx. mensis setembris anno a Nativitatis Domini .M^oCCC^o.LXXX°.VIII°, presentibus omnibus discreto Iohanni Colltellani, iurisperiti venerabile Petro de Sancto Iusto, domicello*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 324, doc. 325.

Quoniam¹ nullus in carne positus potest evadere iudicium mortis propter peccatum primi hominum, idcirco, in Dei nomine, ego Guillelmus de Sancto Martino, gravi egritudine detentus unde mori timeo et plena memoria et pleno sensu, facio meum testamentum in quo eligo manumissores meos, videlicet, Guillelmum Raymundi et Asbertum de Apierola et Raymundum de Ripis, quibus precipio quod, si mori me contingerit antequam aliud testamentum, faciam, ita distribuant omne meum mobile et immobile, sicut hic ordino. In primis concedo Sancto Sabestiano meum corpus ad sapelliendum² cum illo meo manso de Calabug, cum omnibus suis pertinenciis sicuti melius habeo in termino castri Sancti Martini, simul cum illo meo manso integriter, quem habeo in termino de Supiratis, illum quem vocant de Regibus,³ et redimat prior Sancti Sebastiani de quinquaginta solidis et manumissores mei de quinquaginta, quem mansum tenet in pignore Arnallus de Villa Nova per istos denarios. Concedo Sancto Michaeli de Subirats illum meum⁴ mansum integriter cum alodium meum quod habeo ad Montem Tornuosum in loco vocato ad ipsas Arenas, sicut melius ibi habeo simul cum illo meo manso integriter cum quanto ibi habeo et habere debeo de Quercho⁵ qui est in termino castri Montibovini cum omnibus suis terminis et pertinenciis que ibi pertinent⁶ et pertinere debent

sine aliquo meo retentu et meorum. Concedo Milicie Templi mea anima et deprecor meum dominum archiepiscopum ut donet ibi unum cavallum pro anima mea per illud debitum quod Asbertus de Castrovii et ille michi debent. Concedo Hospitali ducentos solidos Barchinonensis sedi et episcopo inter ambos quinquaginta solidos. Concedo Sancte Marie de Monteserrato et diffinio illum mansum de Apiario, qui est in termino de Supiratis sine aliquo retentu. Concedo Populeto centum solidos. Concedo Sanctis Crucibus quinquaginta solidos ·III· quartaria olei omni tempore in illis duodecim censualibus que michi exeunt de Arao. Concedo ecclesie de Supiratis et suis clericis ·III· sextarios⁷ de ordei et Sancte Marie de Brucharario ·II· sextarios⁸ et Sancte Marie castri de Sancto Martino ·II· sextarios⁹ et ecclesie de Sancti Martini ·II· sextarios¹⁰ et Sancte Marie de Calidis et suis obdomehariis ·II· sextarios.¹¹ Et concedo Petro de Supiratis ·D· solidos pro sua milicia, quam ei debeo dare. Concedo Berengarium de Ripa Alta et Guillelmum de Taraca, Poncio de Cabrera, meo domino et dilectissimo consanguineo, quem ut habitum deprecor que faciat eos milites et donet miliciam si forte hoc factum non erit. Concedo uniuersis, videlicet, Berengario et Guillemo, trecentos solidos quod uniusquisque habeat trecentos solidos per suam miliciam. Concedo Guillelmo Raymundi Cosebetum de Monte Tornuoso¹² et Raymundum de Sancto Martino quos faciat milites. Concedo Alamande, uxori mee, Bernardum de Valleromanes et filium Raymundi de Vilazar et Guillelmi de Sancto Licerio, quos faciat milites. Concedo Arberto de Apierola illum meum cavallum et mulum, qui iacent in pignore ad Barchinonam¹³ et redimat de quadringentis sexaginta solidis et sint sui. Laudo et concedo Guillelmo de Albaseca illud debitum quod ei debeo, et pro eo debito teneat tantum expleta que exeunt et exient de Erapruian¹⁴ usque sit paccatus de debito et de gravamine et deprecor meos manumissores ut faciant ei tenere in pace usque sit paccatus sine suo engan et sine suo dampno. Laudo et concedo Raimundo de Rippis mille solidos, quos ei debeo, et deprecor quod sint ei persoluti, et¹⁵ laudo et concedo quod si mater mea domina Anglisa voluerit abrenunciare hoc seculum quod essent ei dati trecenti morabetini sicut illa requirebat, et deprecor eam ut bonam matrem quod anime mee fit¹⁶ memor et consiliatrix et adiuvatrix in omnibus rebus meis et in meis factis. Concedo meum castrum de Erapruian et castro de Sancti Martini et castellum de Olerdola et castrum de Castelleto et totum quantum habeo in castro de Vite et totum quantum habeo in Guarnallo et in Gafas, hec omnia concedo in posse meorum manumisorum, tali pacto ut teneant tantum usque habeant paccatum

omnia mea debita que ego ullo modo debeo et omnes iam dictas largiciones iam dictas persolutis debitis mando eisdem manumissoribus meis quod teneant tantum iam dictum honorem usque quo habeant inde tractos centum morabetinos cum quibus stabiliant unum sacerdotem in domo Sancti Sebastiani ad celebrandum missas omni tempore pro anima mea et parentum meorum, qui sacerdos ibi semper ponatur libere per priorem et monachos dicti loci sine alicuius presentacione. Concedo infanti quem uxor mea tenet in utero, si est infans masculus, omnem meum honorem integriter ubicumque sit alodia, feudos, tenedones, et si erit masculus concedo filie mee Blanche mille morabetinos pro quibus teneat tantum castrum Sancti Martini pro suo pignore usque sin ei persoluti tamen meis debitis primis persolutis. Si infans ille non erit masculus ex quo illa uxor mea gravata concedo ei omnem meum honorem franchum et feudum quantum habeo et habere debeo de Luprichato¹⁷ ensa versus orientem et versus omnes partes, et concedo filie mee Blanche¹⁸ totum meum honorem franchum et feudum¹⁹ quantum habeo et habere debeo de²⁰ Luprichato ensa²¹ versus occidente et versus omnes partes. Qualiscumque ex meris infantibus obierit sine infante legitimi coniugi sua hereditas revertatur alteri. Si ambo obierint sine infante legitimi coniugum sit sequutum²² testamentum mei patris sicut ille ordinavit. Concedo et laudo Alamande, uxori mee, suum sponsalicium. Item dono et concedo ei medietatem castrum de Supiratis et alteram medietatem persolutis meis debitis, et hoc concedo ei si virum non acceperit et ita si mater mea dicessent de hoc seculo morte vel vita et si ille²³ infans erit masculus ex quo gravata est teneat illa tantum²⁴ istud castrum usquequo ille sit miles, nisi filius erit teneat usque ad quindecim annos. Et si illa uxor mea acceperit virum habeat suum sponsalicium et non iam dictum castrum de Supiratis. Concedo et laudo Guillelmo Raymundi quod possit deffendere de Castro de Montetornuos que valere si contra omnes homines et feminas et si facere voluerit quod possit operari et mando et precor uxori mee quod illa velit hoc. Insuper mando et dico et precor meos milites quod hoc velint²⁵ et actendit in aliis hominibus qui tenent castrum per me. Concedo Salvatore illum meum mansum de ipsis Ficulneis per suum alodium franchum quem habeo in termino castrum Sancti Martini. Concedo omnem honorem et omnia iam dicta in guardia et baiulia Guillemi Raymundi et super omnia et in quanto habeo, concedo meum dominum archiepiscopum dominum et deffensorem et protectorem et procuratorem.

Actum est hoc ·XIII· kalendas septembris anno Domini millesimo centesimo octuagesimo nono.

Sig+ Guillelmi de Sancto Martino qui hoc laudo et firmo firmarique rogo. Sig+ Guillelmi Raymundi. Sig+ Asberti de Apierola. Sig+ Raymundi de Ripis. Sig+ Asberti de Castroveteri. Sig+ Guillelmi de Montetornuoso. Sig+ Raymundi de Montetornuoso. Sig+ Ugueti de Montetornuoso.

Signum (signe) Petri, sacerdotis qui hoc scripsit cum literis suprapositis in linea ·VIII^a. et in ·XXIII^a. et in ·XXXIII^a. et rasis et emendatis in ·XXXVI^a, die et anno quo supra.

1. a. quum. 2. a. sepeliendum. 3. a. regibus. 4. a. nostrum. 5. a. quercho. 6. a. pertineret. 7-8-9-10-11. a. sesteradas. 12. a. Montetormos. 13. a. Barchinona. 14. a. Capritiam. 15. a. omet: et. 16. a. sit. 17. a. Lupricato. 18. a. Blanch. 19. a. omet: feudum. 20. a. omet: de. 21. a. enla. 22. a. sequitum. 23. a. tale. 24. a. totum. 25. a. vellut.

322

1189, agost, 31

Bernat de Miralpeix lliura a l'abat Hug i al monestir de Santes Creus el sester d'ordi —segons mesura del mercat de la Granada— de la collita del mas de la Busqueta. El seu germà Ramon de Miralpeix, al seu testament en va fer donació com a almoïna al cenobi, perquè els monjos el rebin cada any el 29 de juliol, festivitat de Sant Felix.

[A]: Original perdut.

B: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 16. Trasllat (*Hoc est translatum fideliter factum*) d'11 de març de 1208 (*Factum est rate hoc translatum in numine Domini anno ·M^o·CC^o·VII°. ·V^o idus marcii². Sig+num Petri de Volta. Sig+num Arna-<l>di Toscheta³. Sig+num Berengarius Buschet. (Signe) Matei, sacerdos, qui hoc scripsit et signum prefixit*).

C: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 17. Trasllat de 29 de desembre de 1232 (*Berengarius Dezcanos, presbíter et monacho, hoc translatum scripsi et hoc sig(signe)num fecit ·III°. kalendas ianuarii anno domini ·M^o·CC^o·XXX°·II°.*).

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 327, doc. 326.

Cunctis sit manifestum quod ego Bernardus de Miralpisce, bono animo et spontanea voluntate per⁴ me et per meos, solvo, diffino, delibero atque concedo pacifico et evacuo domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugonis eiusdem monasterii abbati et omni conventui tam presenti quam futuro, illud sextarium⁵ ordeï quod frater meus Raimundus de Miralpeix dedit ac dimisit in suo testamento per elemosinam⁶ Deo et monasterio predicto Sanctarum Crucum, scilicet, in suo manso de Buscheta. Quod predictum

sextarium⁷ ordei habeatis et possideatis et recipiatis unoquoque anno in festo sancti Felicis, videlicet ·III^a. kalendas augusti, de redditibus et exitibus supradicti mansi cum omnibus suis tenedonibus. Si vero aliquam iniuriam vobis predictis vel successoribus vestris, ego predictus aut mei de iam dicto sextario⁸ ordei aliquo modo fecerimus⁹ potestatem plenam habeatis emparandi supradictum mansum cum omnibus rebus suis ac tenedonibus integriter et ex hiis omnibus habeatis et recipiatis unoquoque anno supradictum sextarium¹⁰ ordei boni et recipientis ad mensuram fori Granate, et illud quod super fuerit¹¹ vos aut vester baiulus tribuatis mihi vel meis. Si quo autem iure vel ratione contra hanc prescriptam¹² diffinicionem in presencia domini Raimundi, Barchinonensis episcopi, et Petri de Alfodio, Barchinonensis vicarii, necnon aliorum nobilium virorum factam modo vel in posterum ego iam dictus vel mei venire potuerimus illi iuri et rationi penitus per me et per meos renuncio promitentem¹³ me et meos esse guarentes et defensores de prephato sextario¹⁴ ordei iam dicto monasterio quam cunctos homines et feminas. Si quis hoc fregerit in duplo componat.

Quod est actum ·II· kalendas septembris anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·IX·.

Sig+num Bernardi de Miralpex, sig+num Raimundi de Miralpex, filii eius, nos qui hoc laudamus et firmamus testesque firmare rogamus.

Sig+num Petri de Ripis. Sig+num Petri de Cunies. Sig+num Guillelmi Marcucii.

+ Petri, presbiteri. Sig+ Raimundi de Castellario, qui hoc scripsit cum literis rasis et emendatis in linea ·V· die et anno quo supra.

1. a. omet: rate. 2. C omet: Factum est rate hoc translatum in numine domini anno ·M^o·CC^o·VII°. ·V· idus marcii. 3. a. Arnadito [±6]. 4. a. pro. 5. a. sertarium. 6. C: helemosinam. 7. a. sertarium. 8. a. sertario. 9. a. fecimus. 10. a. sertarium. 11. a. superuerit. 12. a. scripturam. 13. a. abeatis et tente. 14. a. sertario.

1189, setembre, 26

Guillem de Cabrera i la seva muller Estevana venen a Bernat de Granes i a la seva muller Peirona un casal a la vila de Montblanc que a orient afronta amb el carrer Major de la vila, al sud amb la casa d'Arnau Pellicer, i al nord i a ponent, amb la casa de Martí d'Alcover. El preu de la venda és de setanta sous barcelonesos.

A: AHNM. Sección Clero. Pergaminos. Santes Creus. Monasterio de Santa María. Carpeta 2763, núm. 18. Original.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 328, doc. 327.

In Christi nomine. Sit notum cunctis quod ego Guillelmus de Chapraria et uxor mea Estevana nos simul¹ vendimus tibi Bernardo de Granes et uxor tua Peirona et vestris unum kasallum in villam de Montis Albi, sicut afrontat ab oriente in karraria maiori eiusdem ville, a meridie in domibus Arnaldi² Pelliparii, ab ocasu³ et a circio in domibus Martini de Alchovari. Quantum iste afrontaciones includunt vendimus vobis et vestris cum ingressibus et egressibus suis de abisso usque ad celum per ·LXX· solidos Barchinonensis, unde bene pacati sumus a vobis, unde hoc modo presenter⁴ de nostra potestate in vestra tradimus per vendere et dare et facere omnes vestras vestrorumque voluntates, quod nos neque alius pro nobis de ac die antea nullam abeamus licenciam aliquid ex hoc interrogare set semper simus⁵ vobis et vestris legales guirentis contra omnes <h>omines et feminas ex hoc. Si quis hoc fregerit in duplo componat ac deinceps firmum permaneat.

Actum est hoc ·VI· kalendas octobris anno Dominice⁶ Inkarnationis⁷ ·M·C·LXXX·IX·.

Sig+num Guillelmi de Capraria, sig+num Estevana, uxor mea, nos qui hoc scribere iussimus et firmamus testibusque firmare rogamus.

Sig+num Berengarii Ferrarii. Sig+num Bernardi de Castro Folit. Sig+num Iohanni Boschet.

Bernardus, subdiachonus qui hoc scripsit et hoc sig(signe)num fecit.

1. a. *afegeix*: in unum. 2. a. Arnalli. 3. a. occasu. 4. a. presentes.
5. a. sumus. 6. a. Domini. 7. a. Incarnationis.

324

1189, octubre, 21

Arnau de Rubió i el seu germà Berenguer donen al monestir de Santes Creus l'honor i el quart de Benifallet que van comprar a Arnau Moragas i que és ocupat pel seu eixaric Alí Afat.

[A]: original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: *El "Llibre Blanch"*, foli 125.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 329, doc. 328.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

Sit notum cunctis quod, Arnaldus de Rubione et frater meus, Berengarius, de nostri donamus modo in presenti per secula cuncta domino Deo et monasteri<o>² Sancte Crucis et cunctis fratribus eiusdem loci et eorum successoribus in perpetuum illum honorem et quartum quem habemus in Benifaletto. Quem honorem emimus de Arnaldo Moragas, de quo, videlicet, honore est exaricus noster Ali Afato.³ Ita, videlicet, honorem eis donamus et quartum similiter ut deinceps ipsi et successores sui eum habeant et teneant et possideant et explectent secure, potenter et integriter et sicut melius potest dici, scribi vel intelligi ad eorum suorumque salvamentum et bonum intellectum et sine ullo suo suorumque enganno et quod faciant deinceps ipsi et successores sui de predicto honore et quarto et senioratico omnes voluntates per secula cuncta, sicut de bono et proprio alaudio suo. Et eicimus eum de nostro dominio et posse et transferimus in eorum dominium et posse et successorum suorum. Et convenimus eis predictum honorem et quartum et senioraticum⁴ salvare et defendere quisque nostrum pro toto ab omni persona et facere tenere et habere in bona pace per secula cuncta sine contrarietate ullius hominis vel femine. Siquis hoc frangere temptaverit non valeat set in dupplo componat, et postea hec carta donationis firma in perpetuum permaneat.

Actum est hoc ·XII· kalendas novembris anno Domini ·M^o·C^o·LXXX°·IX°·.

Sig+num Arnaldi de Rubione. Sig+num Berengarii, fratris sui. Nos qui hanc donationem facimus et laudamus et firmamus et testes firmare rogamus.

Sig+num Bonefacii. Sig+num Arnaldi de Arens. Sig+num Leofranchi.

Sig+num Raimundi Carbonelli, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior en tinta vermella: Arnaldi de Rubione. 2. a. monasterii.
3. a. Afoto. 4. a. senoraticum.

1189, novembre, 13

Hug, abat de Santes Creus, permuta amb Arnau Sord i la seva muller Ermessenda l'herbassar i els casals del terme i castell de Mur per una sort que posseeixen al mateix terme i castell.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 156.¹
 a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santas Creus"..., p. 330, doc. 329.
 Cit.: FORT, El senyoriu...

In nomine Domini. Sit notum cunctis audientibus quod facta est commutacio quarundam possessionum inter domum de Sanctis Crucibus et Arnaldum Surdum sicut hoc continetur. Ego Ugo, prescripti cenobii dictus abbas, cum consilio fratrum nostrorum dono et concedo tibi prefato Arnaldo Surdo et te posteritati quendam ferragenalem, quem habemus apud castrum Mori, cum area illi contigua sicut ab oriente confrontat² cum alodio tuo, a meridie in bassia,³ ab occidente in sorte Vivarii, ab altera parte in honore tuo. Quantum his affrontationibus includitur et omnes casales, quos habemus in castro predicto, excepta statica quam⁴ in presencia tua et multorum retinendam signavimus, donamus et concedimus ego, predictus Ugo abbas, et fratres nostri tibi iam dicto Arnaldo et tuis in perpetuum pro cu<m>mutacione tue sortis que subscripta est. Et ego Arnaldus Surdus et ego Ermessendis, uxor eius, per nos et per omnes successores nostros,⁵ bona fide sine dolo et sine ulla retentione, donamus et concedimus in perpetuum domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni abbati et fratribus eiusdem loci, presentibus atque futuris, quandam⁶ sortem terre, quam habemus in termino castrum de Moro, sicut affrontat ab oriente cum terra Raimundi, sarraceni, a meridie cum terra Raimundi de Giriberti, ab occidente cum honore de Sanctis Crucibus, ab aquilone cum via que tendit a Tarrega ad Aquilellam. Sicut his affrontationibus includitur donamus et concedimus vobis ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure pro commutatione suprascripti honoris.

Actum est hoc idus novembris anno ab Incarnatione Domini .M^o.C^o.LXXX°.IX°.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Arnaldi de Sancta Fide. Sig+num Bernardi Borrelli. Sig+num Raimundi de Berga.

Sig+num Arnaldi Surdi. Sig+num Ermessendis, eius uxoris. Sig+num Petri Surdi, fratris iam dicti Arnaldi.

Sig+num Bernardi de Villa Grassa. Sig+num Bernardi, filii eius. Sig+num Rosselli. Sig+num Bernardi Compan. Sig+num Petri Iover. Sig+num Arnaldi Martini. Isti sunt huius rei testes.

Sig+num Raimundi, monachi, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Arnaldi Surdi et domus de Sanctis Crucibus videlicet quarundam possessionum. 2. a. conffrontat. 3. a. Bassia. 4. a. que. 5. a. meos. 6. a. quendam.

326

1189, novembre, 16

Concordia feta entre Vidal Gironès, la seva esposa Nina i l'abat de Santes Creus, Hug, sobre els drets del mas de Solanes, anomenat mas Gironès. Ramon d'Òdena l'havia venut a Gilibert de la Granada. Vidal Gironès renuncia a l'esponsalici i altres drets que té i pogués tenir sobre el mas a canvi de trenta sous de Barcelona.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 29.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 331, doc. 330.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

Sit notum cunctis quod ego Vitalis de Gerunda et uxor mea Nina, post multas contenciones et placita atque malefacta et iniurias per nos et per omnes nostros, libenti animo et bona voluntate, venimus ad finem bonum et concordiam in presencia Petri de Alfodio, Barchinonensis vicarii, et Guillelmi de Sancto Iacobo, baiuli Arberti de Castro Vetulo ac Raimundi de Cazma atque Raimundi de Sagarres et Petri de Cadcereins aliorumque proborum hominum cum te Ugone, abbate, ac monasterio de Sanctis Crucibus super manso de Solanes, qui dicitur manso Gerundencium, quem Raimundus de Otina vendidit Guilaberto de Granata, unde laudo et consilio supradictorum proborum hominum aliorumque plurium nos supradicti per nos et per omnes nostros diffinimus, evacuamus atque pacificamus et solvimus domino Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et monasterio atque tibi Ugoni, abbati, et omnibus fratribus, presentibus et futuris, quicquid iuris habemus vel habere debemus racione sponsalicii ac quacumque voce et modo in supradicto manso, quem Guilabertus emit² de Raimundo de Otina. Si quo autem iure vel racione modo vel in posterum contra predicta venire possumus illi iuri ac racioni penitus renunciamus. Accepimus autem a vobis prenomatis pro hac diffinicione ·xxx· solidos bone monete Barchinonensis, de quibus nichil penes vos remansit in debito et insuper dimisistis nobis illa malefacta, que vobis iniuste fecimus, que fuerunt apreciata sexaginta quarteriis ordeï. Siquis hoc fregerit supradicta in duplo componat et insuper hec diffinicio aomni tempore firma pmaneat.

Actum est hoc ·xvi· kalendas decembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o.C^o.LXXX°.VIII°.

Sig+num Vitalis. Sig+num Nine, uxoris eius. Sig+num Petri de Alfodio. Sig+num Petri de Collo, fratris uxoris Vitalis. Sig+num

Raimundi de Collo. Sig+num Guillelmi de Sancto Iacobo, baiuli Arberti de Castro Vetulo. Sig+num Raimundi de Cazma. Sig+num Raimundi de Segarres. Sig+num Petri de Cadcereins. S(signe)num Petri de Alfodio, Barchinone vicarii.

Sig+num Petri, prioris de Sanctis Crucibus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Vitalis de Gerunda uxorisque eius.
2. a. exit.

327

1189, novembre, 26

Ramon Guillem i la seva esposa Guillema, per la salvació de la seva ànima i la dels seus pares donen a perpetuitat a l'abat Hug de Santes Creus els drets que els pertanyen del mas de Vallmoranta, que Joan Pecol té per ells. Aquest mas és al terme de la parròquia de Cerdanyola. Alhora també fan donació al monestir del mas de Rovires, que per ells té Pons de Rovires a Sentmenat. Prometen a l'abat ésser fiadors i defensar-lo de qualsevol acció contra aquests drets. A canvi, l'abat promet rebre'ls com a confreres i copartícips dels béns espirituals, com si fossin monjos de la comunitat.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 4.

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santes Creus"...*, p. 332, doc. 331.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...", p. 191-253.

In nomine Domini. Ego, Wilelmus Raimundi, et ego, Willelma, uxor eius, per nos et omnes successores nostros, bona fide, sine dolo, pro salute animarum nostrarum et Raimundi de Monte Catano et omnium parentum nostrorum donamus et concedimus sine omni retentione in perpetuum domino Deo et beate Marie et Ugoni, abbati de Sanctis Crucibus, et fratribus eiusdem loci, presentibus atque futuris, omnia iura nostra que habemus et habere debemus in manso de Valle Moranta, quem Iohannes Pecol tenuit et filius eius, cum omnibus pertinentiis suis in parrochia de Cerdaniolo et alterum mansum apud Sanctum Menatum, quem tenet Poncius de Roveriis, cum omnibus pertinentiis suis. Quantum ibi iure habemus et habere debemus ut libere et quiete habeatis et possideatis perpetuo iure. Hanc autem¹ donationem² facimus Deo et vobis ad victum et vestitum unius monachi sacerdotis, qui missam celebret cotidianam

pro nobis et pro omnibus fidelibus defunctis perpetualiter. Pro-mittimus, etiam, vobis fidelem guarentiam de predictis mansis in perpetuum et quod ulterius in eis vel pro eis nullas facimus exactiones, set in pace habeat monasterium semper plenum dominium in iam dictis mansis sine ulla contradictione. Et ego, predictus Ugo, cenobii de Sanctis Crucibus abbas, et fratres nostri recipimus vos Willelmum Raimundi et uxorem vestram in confratres et participes omnium bonorum spiritualium domus nostre, tam in vita quam in morte.

Actum est hoc ·vi· kalendas decembris anno ab Incarnatione Domini ·M·C·LXXX·VIII·.

Sig+num Willelmi Raimundi. sig+num Willelme, uxoris eius.

Sig+num Petri de Sancto Minato. Sig+num Guilaberti de Centelliis. Sig+num Guillelmi de Avinione. Sig+num Willelmi de Sancta Columba. Sig+num Willelmi de Cerdanola. Sig+num Berengariis de Colle de Nina, baiuli Willelmi Raimundi. Sig+num Berengarii de Auraco, baiuli similiter Willelmi Raimundi.

Sig+num Petri, prioris de Sanctis Crucibus, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. a. cartam. 2. a. donationis.

328

1189, novembre, 30

Joan Anglés i la seva muller Rosa venen l'hort que tenen a Aldover a l'abat Hug de Santes Creus pel valor de deu auris d'or lupins.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 106v.¹

a: UDINA, El "Llibre Blanch de Santes Creus"... , p. 333, doc. 332.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In Dei nomine. Notum sit cunctis hec audientibus quod ego, Iohannes Anglicus, et uxor mea, Rossa, per nos et per nostros de cetero in perpetuum, vendimus vobis dompno Hugoni, abbati de Sanctis Crucibus, et sancto conventui loci illius illum ortum nostrum, quem habemus in Aldover et terminatur ab oriente in via publica, a meridie in honore vestro et in honore Hospitalis, ab occidente in honore Sancte Marie Dertose, de circii vero in honore vestro. Sicut ab istis terminis et affrontationibus includitur et terminatur ipsum ortum, cum omnibus ingressibus et egressibus suis et directis et pertinentiis et cum terra et planta et oliveta et

universis arboribus diversorum generum que ibi sunt. Sic totum ab integro vobis et vestris per secula cuncta vendimus per .x. aureos luppinos bonos auri et pensi et sine enganno, quos omnes habemus receptos a vobis sumusque de illis bene ad totum nostrum velle paccati. Et pro precio isto istum ortum de nostro iure in presenti eicimus et in vestrum et vestrorum transfferimus et mittimus dominium et posse ad habendum eum, deinceps tenendum, possidendum et expletandum et ad faciendum quicquid de illo facere volueritis ut de vestro bono et proprio alodio sine vinculo et interdicto et retinimento ullius persone. Et convenimus vobis et vestris quisquis nostrum pro toto istum ortum salvare et deffendere ab omni persona in perpetuum, excepto forciam terre potestatis. Quod siquis frerit in dupplo componat et firma et bona in eterni hec permaneat venda.

Actaque fuit .ii. kalendas decembris anno Domini .M^o.C^o.LXXX°.IX°.

Sig+num mei Iohannis Anglici. Sig+num Rosse, uxoris mee.

Nos qui hanc vendam facimus, laudamus, firmamus ac testibus firmari rogamus.

Sig+num Rotberti Alcaix. Sig+num Guillemi de Salviniaco.

Sig+num Miroti de Morlans. Sig+num Guillelmi de Coorz.

<Sig+num> Petri, priori, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. Al marge superior, en tinta vermella: Iohannis Anglici.

329

1189, novembre, 30

Pons Aurer fa vots en presència de l'abat de Santes Creus, Hug, esdevenir monjo del monestir quan decideixi abandonar el segle. Mentre no ho faci dona d'almoïna un esclau sarraí a Santes Creus, a més d'una feixa de terra a Xerta, amb el consell i voluntat de la seva esposa Dolça, juntament amb el molí que hi ha, però amb la condició que ell hi pugui moldre les olives gratuïtament i se li concedeixi el permís de pas cap a un hort que és al costat de la feixa de terra. Promet que quan entri al monestir com a monjo l'hort també el donarà a la comunitat cistercenca del Gaià. L'abat Hug promet rebre'l com a monjo de Santes Creus quan ell ho desitgi, mentre ell i la seva dona gaudiran, com a confreres i familiars de la comunitat, dels béns espirituals.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 123.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 334, doc. 333.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In nomine Domini. Ego, Poncius Aurerius, bona fide et spontanea voluntate, facio votum meum in presencia Ugonis, abbatis cenobii de Sanctis Crucibus, tali modo ut, cum disponente Deo, renunciare seculo potuero in eodem monasterio fiam² monachus. Interim, autem, pro helemosina dono ibi unum sarracenum meum. Dono, etiam, et concedo in perpetuum Deo et beate Marie et fratribus eiusdem loci, cum consilio et voluntate uxoris mee Dulcie, quandam fasciam terre, quam habeo apud Chertam, cum molendino et domibus et universis que in ea continentur, sicut confrontat ab oriente in orto meo et in orto uxoris Deodati Pectinati, a meridie in honore de Sanctis Crucibus, ab occidente in via publica, a circio in honore Bernardi de Laserra. Quantum his affrontacionibus includitur totum dono et offero ego, Poncius predictus, et uxor mea, Dulcia, Deo et³ predictae domui de Sanctis Crucibus ut libere et quiete habeat et possideat perpetuo iure. Hoc, autem, solum modo ibi retineo ut in eodem molendino liceat mihi semper oleum meum, sine precio facere et per eandem terre fasciam liberum ingressum et egressum in ortum meum contiguum habere, quem, etiam, ortum promito me daturum integritate iam dicto monasterio, cum, Deo volente, ibi religionis habitum sumpsero nomine monachi. Et ego, prescriptus Ugo, iam dicti monasterii abbas, et fratres⁴ nostri recipimus te, predictum Poncium Aurerium, et uxorem tuam, Dulciam, in confratres et conparticipes bonorum spiritualium domus nostre. Et quando tu habitum religionis sumere volueris⁵ recipiemus te in monachum.

Actum est hoc pridie kalendas decembris anno ab Incarnatione Domini ·M^o·C^o·LXXX°·IX°.

Sig+num Poncii Aurerii, sig+num Dulcie, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus ac testes firmare rogamus.

Sig+num Iohannis Anglici. Sig+num Iohanis Brundi. Sig+num Bernardi Arnaldi, veteris.

Sig+num Ugonis, abbatis. Sig+num Petri, prioris. Sig+num Raimundi de Castellario. Sig+num Stephani Raimundi.

Sig+num. Guillelmi Lemovicensis, monachi, qui hoc scripsit.

1. *Al marge superior, en tinta vermella: De voto quod fecit Petrus Aurerius domui de Sanctis Crucibus.* 2. a. *siam.* 3. *Segueix repetit i ratllat: domui.* 4. a. *confratres.* 5. a. *volueritis.*

330

1189, novembre, 30

Ramon de Centelles i la seva muller València donen al monestir de Santa Maria de Santes Creus i al seu abat Hug una feixa de terra que posseeixen a l'Almúnia de Xerta, propera a les restes d'unes parets antigues. Aquesta donació la fan pel sufragi de l'ànima de Ramon de Montcada i per la salvació de les seves. Prometen donar-la lliure de penyora i sense el serf sarraí que hi viu. L'abat els promet rebre'ls com a confreres de la comunitat perquè participin, com un monjo més, dels béns espirituals de la comunitat mentre siguin vius i després de la seva mort.

[A]: Original perdut.

B: BT. Cartulari de Santes Creus: El "Llibre Blanch", foli 124.¹

a: UDINA, *El "Llibre Blanch de Santas Creus"...*, p. 335, doc. 334.

Cit.: FORT, *El senyoriu...*

PAPELL, "El domini...".

In nomine Domini. Sit notum cunctis audientibus hoc quod ego, Raimundus de Sentellis, et ego, Valencia, uxor eius, per nos et per omnes successores nostros, bona fide, donamus et offerimus Deo et Beate Marie de Sanctis Crucibus et tibi Ugoni, abbati, et fratribus eiusdem loci, presentibus atque futuris, illam fasciam terre, quam habemus apud Chertam, iuxta Almoniam ad parietes antiquos, que coniungitur ab oriente et occidente et meridie cum terra vestra,² a circio cum terra Guillelmi Rabacia. Quantum his affrontationibus includitur terram, cum arboribus et universis que in ea sunt, totum integriter ego, Raimundus de Sentellis, et uxor mea predicta donamus et concedimus Deo et vobis, iam dictis fratribus cenobii de Sanctis Crucibus, pro salute nostra et pro anima domini Raimundi de Monte Chatano, ut habeatis et possideatis libere et quiete perpetuo iure. Promittimus quoque vobis hoc extrahere de pignore et liberare de sarraceno exarico et vobis omnino bonum facere sine aliquo impedimento. Quod si ita facere non poterimus quantum minus predictum donum vobis valuerit tantumdem in alio nostro honore de Cherta vobis donabimus, ita, videlicet, ut donec opus ecclesie vestre perficiatur istud donum teneat operarius eius, postea vero in usum conventus cedat in perpetuum. Et ego Ugo, predictus abbas cenobii de Sanctis Crucibus, et fratres nostri recipimus vos Raimundum de Sentellis et uxorem vestra inter benefactores nostros et concedimus vobis partem et societatem in omnibus beneficiis spiritualibus domus nostre, tam in vita, quam in morte.